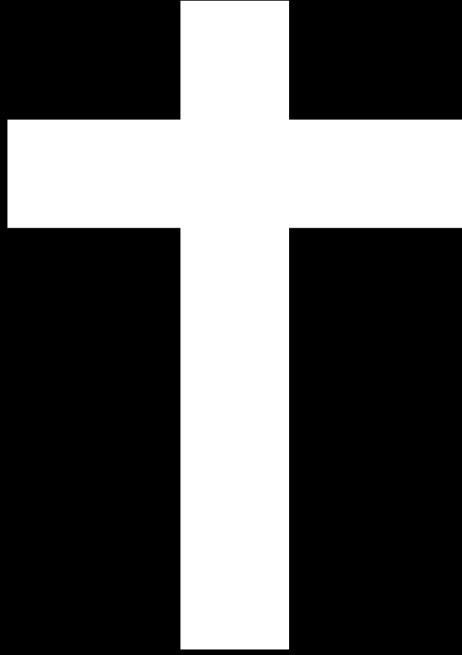

Liá'a Chuánshi Dios
Shínaa

Achagua Partial NT [aca] -Colombia 2013

Liá'a Chuánshi Dios Shínaa
Achagua Partial NT [aca] -Colombia 2013

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Achagua

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
89800e26-7a01-5d4e-9138-09f536d25dde

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	62
SAN LUCAS	97
HECHOS	156
EFESIOS	206
1 TESALONICENSES	213
2 TESALONICENSES	218
1 TIMOTEO	221
2 TIMOTEO	227
SAN JUDAS	232

Evangelio según SAN MATEO

*Náa'a nawérrinaibimica Cristo béecha sánamica
(Lc 3:23-38)*

¹ Liáni áabai lista nashínaa náa'a Jesucristo wérrinaimica, rey David cúuleemi ya Abrahám.

² Abrahámcala Isaac sálijinaa,

Isaac Jacob sálijinaa,

Jacob Judá sálijinaa ya náa'a libécanata náajcha náa'a líshiibimica.

³ Judá Fares ya Zérah sálijinaa, natúwa nárra Tamarca.

Fares Esrom sálijinaa,

Esrom Arám sálijinaa.

⁴ Arám Aminadab sálijinaa,

Aminadab Nahasón sálijinaa

ya Nahasón Salmón sálijinaa.

⁵ Salmón Booz sálijinaa, rucúulee ruá'a Rahab;

Booz Obed sálijinaa, rucúulee ruá'a Rut.

Obed Isaí sálijinaa.

⁶ Isaí rey David sálijinaa.

Rey David Salomón sálijinaa, ne ruá'a Salomón túwaca ruyáwa línumi liá'a Uríasca.

⁷ Salomón Roboam sálijinaa,

Roboam Abías sálijinaa,

ya Abías Ása sálijinaa.

⁸ Ása Josafat sálijinaa

ya Josafat Joram sálijinaa

ya Joram Uzías wérrimi.

⁹ Uzías Jotam sálijinaa náimi,

Jotam Acáz sálijinaa

ya Acáz Ezequías sálijinaa.

¹⁰ Ezequías Manasés sálijinaa,

Manasés Amón sálijinaa

ya Amón Josías sálijinaa.

¹¹ Josías Jeconías sálijinaa ya náa'a léenajinaibimi, liyáali éerrimi natée'inaami israelítabini preso Babiloniala.

¹² Liáwinaami liá'a presocaica, Jeconías Salatiel sálijinaa ya Salatiel Zorobabel sálijinaa.

¹³ Zorobabel Abihud sálijinaa,

Abihud Eliaquim sálijinaa

ya Eliaquim Azor sálijinaa.

¹⁴ Azor Sadoc sálijinaa,

Sadoc Aquín sálijinaa

ya Aquín Eliud sálijinaa.

¹⁵ Eliud Eleazar sálijinaa,

Eleazar Matán sálijinaa

ya Matán Jacob sálijinaa.

¹⁶ Jacob José sálijinaa, liá'a Joséca rúnirrimi ruá'a Maríaca,

ya ruyá litúwa liá'a Jesúsca, liá'a wáni jí'inaa Mesíasca.* Ne jócani yáa náajcha wáacoo újnibii.

¹⁷ Néenee wacába catorce generaciones Abrahám néenee, cáashia línu David néerra; David néenee áabata catorce generaciones, natée'inaami israelítabinini preso Babiloniala, ya áabata catorce néenee presoquictami náa'a israelítabinica cáashia lijiácoo liá'a Mesíasca.

Jesús jiáctau
(Lc 2:1-7)

¹⁸ Quéechanacu'inaa Jesucristo jiácoo cháji'i: Ruá'a María litúwaca com-prométechoo rucásacoo liájcha liá'a Joséca. Libéecha'inaa nayá náajcha wáacoo, náa léenaa quéenibi ruyá Espíritu Santo dánaniyu. ¹⁹ Litáaniaca'ee ruájcha, liá'a José washíalicuerri saícaica, jócai liwówa chóniwenai yáa léenaa ruiwanaa, jáiwa'ee liwówai limáaca ruyái cabáyainta. ²⁰ Néenee nácula lipénsaa linácu liáni, báqueerri ángel Dios shínaa íyadau lirrú dajuíshi rícueji, limá lirrú: “José, rey David táqueerrimi, ucáarru jitée María újni jíinucaa, léecaa liarra yéerri ruáwi rícu ruwáaliani Espíritu Santoyu. ²¹ María rucúlicuminaa rucúuleujoo, jiáminaa lijí'inaa Jesúsjo, liyáca wásedeerri'inaa lishínaa chóniwenai najíconaa yúchau.” ²² Quíninama liáni bésuneerri quéewique'e licúmpliacoo, liá'a Wawácali máyu'umica linúma licuéji liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacumi, limá'inaa:

²³ “Báquetoo miyácau jócau cúnusia máachu, quéenibiminaa rumáacacoo ya ruwáalia báqueerri rucúuleu, náani'inaa jí'inaa Emanuel”
(liwówau'u limáca: “Dios wáajcha”).

²⁴ Néenee licáwia'inau liá'a Joséca, liméda léjta Dios shínaa ángel máyu'u lirrú, lirríshibia María línuyu. ²⁵ Ne jócau limáa yáajcha, cáashia rucúlicu liá'a rucúuleecoo quéechanacu saíca, liá'a José yáni jí'inaa JESÚS.

2

Áabi chóniwenai cawíteeni mawí déecucha sána ínuenai nacába Jesús

¹ Jesús jiá'inau lirrícu liá'a Belénca, yéerri áabai cáinabi íta'aa jí'ineerri Judea, liyáali éerri Herodes máanuica jái reycái. Néenee náinu Jerusalén néerra áabi chóniwenai cawíteeni mawí, ínuenai cáiwia jiáctejcoo, nashínaa tráawajo éewidenaiu sáalii nácu ² Nasáta'ee néemiu: “¿Tanácucha liyá léji liá'a jíeirricoo judíobinica shínaa rey'inaaca? Níwata wacábacaala sáalii jiácoo, wayá éebidenai wacába lijiácalawai, tánda wáiiinu wáa lirrú saícai.” ³ Liá'a rey Herodes éemi'inaa liáni, néenee urrúni liwówa léemicani, chacábacanaa nabésunacoo quíninama náa'a chóniwenai yéenai Jerusalén rícu. ⁴ Néenee rey wána namáida nayá quíninama náa'a sacerdote wácanaica, ya náa'a éewidenaica ley shínaaca, ya lisáta léemiu nayá táshia nácucha'inaa lijiáu jiliá'a Mesíasca. ⁵ Néenee namá lirrú: “Liyá jíeirri'inau Belénca rícu, Judea cáinaberra íta'aa, chácate litánaca liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacumi limá'inaa:

⁶ Ne jiyá chacáalee Belén, liá'a cáinabi Judea shínaa, áawita píituirri jiyá, máanuiminaa jíiwana médacojoo náibicha náa'a chacáalee máanui namánica líta'aa liáni cáinabica;
jiniwata jíibichaminaa lijiáu báqueerri wánacaleerri bánuerri'inaa nanácu náa'a nushínaa chóniwenai náa'a israelítabinica.”

* **1:16** Cháwa limá Cristo hebreo chuániyu, cháí wówa limá lécchoo ‘Liá'a Dios níwani quéewique'e liwánacaala’.

⁷ Néenee Herodes máida nayá cabáyainta náa'a cawíteeni mawí déecucha sana, jáiwa liá léenaa narrícueji liá'a éerri saica nacába'inaami rujiáctamicoo ruá'a sáalii.

⁸ Néenee libánua nayá Belénra ya limá nalí:

“Yáau néerra isátada éemiu saica linácu liárta samálitaca; jáicta ínu linácujuu, íiwa nulíjoni, quéewique'e nuáacoo nuá lirrú saicai lécchoojoo.”

⁹⁻¹⁰ Néenee nanísa'inaa néemi limáyu'u liá'a reyca, jáiwa náawai Belénra. Quéecha'inaami néejooocoo nacába ruá'a sáliica, saicta wéerri nawówa, níwata rujínacalau ruáacoo nabéecha, cáashia línu quirrácuca yáctalaca, jáiwa rubárruawai liwícau. ¹¹ Néenee nawárruawai cuíta lícula, jáiwa nacába liá'a quirrácuca María yáajcha, ruá'a litúwaca; néenee natúyau lirrú náaque'e lirrú saicai. Jáiwa naméecu nashínaa cajón natéeni náacoo, jáiwa náa lirrú oro, ya áabai saictai juménibee jí'ineerri incienso, ya áabata juménibee jí'ineerri mirra. ¹² Liáwinaami Dios íiwa nalí dajuíshi rícueji jócubeecha néejoo Herodes néenee, níwata Dios yáirri léenaa Herodes wówai línu liá'a quirrácuca; néenee néejooawai nashínaa cáinabi ítalau áabai iníjbaa rícu.

Cánaquenaiu Egiptola náa'a José ya María, Jesús yáajcha

¹³ Quéecha'inaa náacuawai náa'a yáine léenaa, néenee José cába báqueerri ángel Dios shínaa dajuíshi rícueji, ángel ma lirrú: “Jibárruo jiwína liárta samálitaca litúwa yáajchau, jicánacau Egipto shínaa cáinabi ítala, jimáacau néerrajoo cáashia núíwa jirrúni, níwata Herodes wówairri libánua namúrru liárta samálitaca náinuaque'ini.” ¹⁴ Néenee licáwacuawai libárruawai liá'a Joséca, liwína liá'a samálitaca litúwa yáajchau táayee lijíau Egipto néerra, ¹⁵ Namáacau néerrai cáashia máanali liá'a Heródesca. Cháwa lijíacuawai léjta limáyumi liá'a wawácalica linúma licuéji liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacumi, limá'inaa: “Numáidaminaajoo nucúuleu Egiptoeji.”

Herodes wána náinua náa'a sáamanaica

¹⁶ Ne Herodes yá'inaa léenaa nachálujueda liyá náa'a yáine léenaa, néenee íwirri wéerri liwówa, liwána náinua quinínama náa'a sáamanai máachuca wáalienai chámai camuí cáinacula yéenai Belén rícu, ya quinínama narrícu náa'a chacáaleeca yéenai Belén tééji. Liwána náinua nayá léjta éerrimi náiiwa'inaa lirrúni náa'a yáine léenaa*. ¹⁷ Cha licúmpliacuawai liá'a limánimica liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacumi jí'ineerri Jeremías, limá'inaa:

¹⁸ Néemi'e áabau wítama líta'aa liá'a Ramá† néeni, íchenai wéerri cáiwinaa, ruyáwoo Raquelbinica íchanenai nanácueji náa'a natáqueenai'inaaca, jócau índa saicta naméda ruwówa, níwatajani máanalicai.

¹⁹ Liáwinaami máanali'inaami Herodes, néenee báqueerri ángel Dios shínaa, íyadau Josérru dajuíshi rícueji chalé'e Egiptola. ²⁰ Limá lirrú: “Jibárruo, jiwína liárta samálitaca litúwa yáajchau, jéejoo jíacoo Israel shínaa cáinabi ítala, máanalica náa'a wówainaimi náinua liárta samálitaca.” ²¹ Néenee libárruawai liá'a Joséca, liwína liá'a samálitaca litúwa yáajchau, léejoo Israel shínaa cáinabi ítala. ²² Ne liá'inaa léenaa Arquelao wánacaala Judea néeni, liáarrumirra liá'a Heródesca lisálijinaa, néenee cáarru líacoo néerrai liá'a Joséca. Quéecha'inaa Dios íiwa lirrú dajuíshi rícueji, néenee líau lirrícula liá'a cáinabica jí'ineerri Galilea. ²³ Ne línu'inaa néerrai, néenee líau liyá áabai chacáalee rícu jí'ineerri Nazaret.

* **2:16** Herodes pénsa'ee lirrúwoo liwánacta'ee náinua liá'a samálita Jesúsca jócubeecha ta reyni. † **2:18** Ramá áabai chacáalee pítuimi yéerri urrúni Belénru, níwata linácueji Mateo máni licúni.

Cha licúmpliacuwai liá'a namánimica náa'a íiwadedeenai Dios chuáni báinacumi, namá'inaa náaque'e lijí'inaa Nazaret néeni sái.

3

Liá'a Juan Bautista wáunamactalaca

(Mr 1:1-8; Lc 3:1-9,15-17)

¹ Íchaba camuí liáwinaami líyadau liá'a Juan Bautístaca á'a cáinabi Judea shínaa wáunamactalaca; néerra chóniwenai yáau néemi lirrú. ² Lichuáni rícuejiu limá'ee: “¡Éejoo Diosru, jiníwata liá'a Dios wánacaalactalaca urrúniyí!” ³ Léewa Juanja líerra Dios máni jinácucha lirrú liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Isaíasca:

“Báqueerri chóniwerri máidada á'a wáunamactalaca:

‘Ichúni iyáu libéecha quéewique'e irríshibia wawácali jáicta línui’,”

Léjta nachúni iníjbaa libéecha liá'a chóniwerri cawéni ínuerri'inaaca. ⁴ Juan íbala yáairri caméeyu íchunayu, libájini líwali rícu áabai ímanaayu; ya líiya langosta, újni irríchu máanuica ya máaba yáamitu. ⁵ Náa'a chóniwenai Jerusalén néeni sánaca, ya íchaba wérrri náa'a yéenaí Judea téegi, ya náa'a yáanaí urrúni méeda jí'ineerri Jordán najiáu néemicani. ⁶ Náiiwanaa najíconau chóniwenai náneewa Diosru ya Juan báutiseerri nayá á'a méeda jí'ineerri Jordán.

⁷ Ne Juan cába'inaa íchaba náa'a fariséobinica ya saduceobinica, náiiuu liyáctala quéewique'e Juan báutisa nayá, limá nalí: “¡Áai cawálai táqueenaimi! ¿Tána ma irrúí iwásedacaala'inau liúcha liá'a carrúnatabeeca máanui wérrica urrúniyaca? ⁸ Imédau sáica, chacábacanaa quéewique'e nacábacani icúcani éejuacoo Diosru, ⁹ ya jócu imá irrúwoo iyá jájiu: ‘Jócu cáarru wacába liá'a Dios shínaa carrúnatabeeca, níwata wayá Abrahám táqueenaimi’; Dios éewerri liá irrú carrúnatabee, liyácta rúnaa Abrahám táqueenaimi, liyá éewerri liquénuda nayá matuínaami íibicha áawita íiba íibicha. ¹⁰ Léjta báqueerri washiálicuerri liwínacta lishínaa chúshiu, liwíchuaque'e áabai áicuba yáirri lítau, ya liúca chichái rículani jócta liá lítau sáica, chacábacanaa Dios yáairri urrúni quéewique'e liá lirrú carrúnatabee liá'a jócai chúni liwíteu. ¹¹ Nuyá, yáawaiyi, nubáutisa shiátaiyu quéewique'e numáida iyá éejuacoo Diosru; ne liá'a ínuerri'inaa nuíshirricu, yáirri'inaaminaa irrú Espíritu Santo, quéewique'e icámbia iwítee yáayu'u yáminaa liá'a nalí carrúnatabee náa'a jócani éebida infierno shínaa chicháiyu. Liyá mawí cadánani núcha, jiní báawita nutéeyu'inaa lishínaa cotiza. ¹² Liá'a wawácalica léjta washiálicuerri cáabanacai téerri licáaji rícuu lipálanu, quéewique'e lisárraa lishínaa trigo, ya licháquidaque'e máashiibee yúcha. Liwáaliaminaa lishínaa trigoca liáarrui rículau, ne léemaminaa liá'a máashiibee chichái ricúla jócai chácacajiu. Chacábacanaa Dios shírri náa'a chóniwenai machácanini wítee ya táminaa léema'inaa náa'a chóniwenai jócani éebida áabai chichái ricúla jócai chácacajiu.”

Jesús báutisactau

(Mr 1:9-11; Lc 3:21-22)

¹³ Jesús yáau Galilea néenee méedala jí'ineerri Jordán, Juan yáctalaca, quéewique'e Juan báutisacani. ¹⁴ Quéechanacu Juan jócai wówai libáutisacani, limá lirrú:

—Nuyá jócai sáicanata báutisa jiyá, jiyáwata arrúnai'inaata báutisa nuyá.

¹⁵ Jesús éeba'ee:

—Jimáaca cha nírra íchaitaa, ne jiníwata arrúnaa wacúmplia quinínama liá'a sáicaica Dios náneewa.

Néenee Juan áabenama liyá. ¹⁶ Ne liyáalimi Jesús báutisa'inau, lijiáu shiátai yáacucha, jáiwa éerri méecu lirrú, licába'ee liá'a Espíritu Dios shínaaca, yúrrucóo linácula jicá'a áabai paloma. ¹⁷ Néenee léemi'e áabai chuánshi áacaiji, máirri'e: "Léwa nucúulee caníinai nucábaca, saícta nuwówa liájcha."

4

Wawásimi énederri Jesús (Mr 1:12-13; Lc 4:1-13)

¹ Liáwinaami libáutisa'inaa liá'a Jesúsca, Espíritu Santo litée liyá wáunamactala jiníctala yáairri, quéewique'e Wawásimi énedacani. ² Cuarenta éerri Jesús jócai íya, ya cuarenta táayebee, liáwinaami sámú liwówai. ³ Wawásimi rúniu lirrú lénedaque'e liyá, limá lirrú:

—Yáawaicta Dios Cúulee jiyá, jiwánate nanáawacoo náani íbaca íyacaishiyu.

⁴ Néenee Jesús éeba'ee:

—Jóca'inaa numéda. Liá'a tánerricoo máirri: 'Jócai bácai íyacaishiyu cáwi liá'a washíalicuerri, cáwica liyá lécchoo liyú liá'a Dios chuáni jíerricoo linúma licuéji.'

⁵ Liáwinaami, Wawásimi téé liájcha Jesús lirrícula liá'a chacáalee majíconaa jí'ineerri Jerusalén, libárruedani templo máanui númacua íta'aa. ⁶ Limá'ee lirrú:

—Yáawaicta Dios Cúulee jiyá, jicáteu cáinacula, jái tánacuwai, 'Dios bánuaminaa lishínaa ángelbini jinácu'inaa, nawínaque'e jiyá nacáaji rícuu, jócubecha jíinua jíibau íba nácula.'

⁷ Néenee Jesús ma lirrú:

—Jócai'inaa numéda. Jái tánacuwai lécchu, 'Ujiméda carrúnatai quéewique'e jénéda wawácali litúyaque'e jiyá.'

⁸ Néenee Wawásimi téé liyá báaniwai áabai dúuli áacai wéerri ítala, líyada lirrú quinínama chacáalee cáinabi íta sána, saíctani wéerri cawéninamani. ⁹ Limá lirrú:

—Nuá jirrú quinínama léju liéni, jítúyactau jítájeda jinániu nulí jiá nulí saícai jiwówa yáajchau.

¹⁰ Néenee Jesús éeba'ee lirrú:

—Jócai'inaa numéda. Jidánau núcha, Wawásimi, jái tánacuwai: 'Jiméda lirrú saícai jiwówa yáajchau liá'a jiwácali Diosca, jishírrueda lirrú bácai.'

¹¹ Néenee Wawásimi shírriu Jesús yúcha, jáiwa ángelbini ínuenai nashírrueda lirrú.

Jesús cháneerri liméda lishínaa tráawaju Galilea rícu (Mr 1:14-15; Lc 4:14-15)

¹² Néenee Jesús éemi'inaa naníqui Juan cuíta manúmai rícula, léejoo Galilea cáinaberra ítala. ¹³ Ne jócu limáacau Nazaret á'a liyáctamica, jócta liáu liyáca Capernaúm chacáalee rícula, litácoowa liá'a manúá jí'ineerri Galilea, nayácta náa'a tribu Zabulón shínaa ya Neftalí. ¹⁴ Liáni bésuneerriu quéewique'e licúmpliacoo liá'a litánani liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu, jí'ineerri Isaíasca:

¹⁵ "Cáinabi lishínaa liá'a Zabulón ya Neftalí, bajiála Jordán, manúá tácoowa: Galilea nayácta náa'a jócani éebida."

¹⁶ Náa'a chóniwenai jínanenai'inaacoo catáwacabee jirrúcu, nacábaminaa áabai jucámarrabee* máanui; áabai jucámarrabee úcuni nalí náa'a yáainaimi catáwacabee jirrúcu máanalinimica.

* 4:16 Jucámarrabee. Áani táanierri liyá linácu Jesúsca, ya lichuáni wásedeerri'inaa nayá jíconaashi yúcha.

17 Néenee liyáali Jesús lichánau líiwadeda nalí: “Éejoo Diosru, jiníwata Dios wánacaalactalaca jái urrúnicaí.”

Jesús máida cuatro catésucanica
(Mr 1:16-20; Lc 5:1-11)

18 Jesús jínaneerriu litácoowa liá'a manuá jí'ineerri Galilea, jáiwa licábai chámata washiálicuenai néenajinai wáacoo: báqueerri liá'a Simónca, Jesús yáni'inaa jí'inaa Pé'eru, ya liá'a báqueerrica Andrés. Náani catésucani, yúquenai nayá nashínaa máayau manuá yácula. 19 Jesús má'ee nalí:

—Yáau nuájcha, numédaminaa iyá cáindacani'inaa chóniwenai Diosru.

20 Liyáalimi namáaca nashínau máayamiu, jáiwa náau liájchai.

21 Mawí nabéechala, Jesús cába áabibi chámata washiálicuenai néenajinai wáacoo: Santiago ya Juan, léenibi liá'a Zebedeoca, yéenai nasálijinaa yáajchau áabai bónco rícu, chúneenai nayá namáayaniu. Jáiwa Jesús máida nalí. 22 Liyáalimi namáaca nashínaa bónco ya nasálijinaami, jáiwa náau liájchai liá'a Jesúsca.

Jesús éewida íchaba chóniwenai
(Lc 6:17-19)

23 Jesús lijínaniu quinínama Galilea shínaa cáinabi, léewida limácoo narrícu náa'a sinagogaca. Líiwadeda linácu liá'a saícaí chuánshica linácu liá'a Dios wánacaalactalaca, ya lichúni chóniwenai quinínama bálinaaalashi ya cáiwibee.

24 Natáania Jesús nácu quinínama náa'a yéenai Siria shínaa cáinabi ita'aa, naínda lirrú quinínama náa'a bálinaaicoo méenaami bálinaaalashi ya cáiwibee, ya náa'a wáalenai espíritu máashii, ya náa'a cúcunenaicoo, ya náa'a macáwanica. Yá'ee Jesús chúni nayá, 25 íchaba chóniwenai yáau Jesús yáctalaca, náa'a Galilea sánaca, ya náa'a chacáalee Decápolis sánaca, náa'a Jerusalén néenee sánaca, náa'a Judea néenee sánaca, ya náa'a yáine Jordán cáinaberra ítacha cáiwia jiáctejcoo, najínani'eewoo Jesús íshiirricu.

5

Jesús éewiderrri dúuli ita'aa

1 Licába'inaa íchaba wérrri chóniwenai, Jesús írrrau liwáacoo dúuli lítala quéewique'e léewidaca. Náa'a éewidenaicoo liájcha náiiinu liyáctalaca, 2 jáiwa lichánau léewida nayái, limá'ee:

Liá'a yáawaiyi méda washiálicuerri saícta liwówa
(Lc 6:20-23)

3 “Saícta wérrri nawówa náa'a yáine léenaa narrúnijinaa cáwicaishi Dios shínaa, jiníwata nashínaa'inaa liá'a saícaica Dios wánacaalactalaca.

4 Saícta wérrri nawówa náa'a máashiini wówa, jiníwata Dios yáirri'inaa nalí saíctaque'e nawówa.

5 Saícta wérrri nawówa náa'a imíyanica, jiníwata Dios yáirri'inaa nalí liá'a cáinabi limánimi líshiirri'inaa nalí.

6 Saícta wérrri nawówa náa'a wáalianai ínaaishi ya náa'a iméeni wówa namédaque'e léjta Dios wánacaalau'u, jiníwata liyáminaa liwána licúmpliacoo léjta nawówau'i.

7 Saícta wérrri nawówa náa'a carrúni jináatani cába áabi, jiníwata Dios carrúni jináataminaa licába nayá.

8 Saícta wérrri nawówa náa'a masáculani wówa, jiníwata áabai éerri nayáminaa Dios yáctalaca ya nacábaminaa liyá.

9 Saícta wérrri nawówa náa'a múrruenai saíctaque'e nawówa, jiníwata Dios yáa nají'inaa nayá léenibiyu.

10 Sáicta wérri nawówa náa'a nacánaquedanica namédacala liá'a Dios bánua namédaca,
jiníwata nashínaa'inaa liá'a Dios wánacaalactaca.

11 “Sáicta wérri iwówa, jáicta chóniwenai báulidacta iyá ya nacáitadede iyá, ya nunácue jini nawína iyá quinínama númashi yúwicayu. 12 Jáicta libésunau léju liáni, sáicta iwówa, cachúnica iwówa, jiníwata irríshibiacaala'inaa áabai iwéniu máanui áacairra; cháí lécchoo nacánacaida náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu yáainaimi ibéecha.

Iyája nárra iwíduma ya jucámarrabee cáinabi shínaa
(Mr 9:50; Lc 14:34-35)

13 “Iyáwa chánii cábacanaa jicá'a iwíduma cáinabi shínaa. Ne ya limáacacta lijúwacau, ¿chítashia léewa liwína lijúwacau jini? Jáí jócu sírbia mawíá, náucaminaani bináawala ya chóniwenai báawedani. 14 Iyáwa chánii cábacanaa jicá'a jucámarrabee cáinabi shínaa. Léjta jucámarrabee chacáalee shínaa yáairrictani dúuli íta'aa, jócai éewa libáyacoo, chacábacanaa náa'a chóniwenai néewa nacába quinínama iyá imédanica. 15 Jócu watúculia áabai lámpara waníquique'e áabai cajón rícu; mawí sáicaca, wamáacacani áacai íta'aa liquénaque'e quinínama yáanai cuíta rícu. 16 Chacábacanaa, imédau machácani, quéewique'e quinínama náa'a chóniwenai néewa nacába liá'a sáicai imédani iyá, ya quinínama náa sáicai lirrú liá'a isálijinaaca yéeirri áacairra.

Jesús éewida linácu liá'a leyca

17 “Iyá u'éebida nuínucala numárda liá'a leyca o liá'a néewidani náa'a cáiiwadedacani Dios chuáni báinacu; nuyá jócai ínu nuá linúmami, nuyá ínuerri nuá lirrú yáawaiyi licábacanaaca. 18 Ne yáawaiyi numá irrú, nácula liyája liá'a éerrica ya cáinabi, jiníminaa nuédani liúcha liá'a leyca, báawita áabai púnto'inaa báawita áabai letra, cáashia libésunacoo quinínama liá'a arrúnaa libésunacoo. 19 Tándawa, liá'a jócai éewida néenaa náa'a ley shínaaca, báawita pítuicani, jiní léewidacala náa'a chóniwenai éewidacani, nacábadedacani'inaa jiní wéni liúcha liá'a wánacaleerri Dios shínaa. Ne liá'a éewiderrica ya léewida lécchoo áabi méda léjta liyá, mawí'inaa cawéni wérri chaléeni Dios liwánacaalactalaca. 20 Tándau numá irrú, iyá jócta iméda mawí sáica Dios náneewa, náucha náa'a quéewidacani ley shínaaca ya náa'a fariséobinica, jiní wérri wárruo áacairra Dios yáctalaca.

Jesús éewida linácu liá'a íwirri wówa
(Lc 12:57-59)

21 “Iyá jáí éemicai namá nalí náa'a wawérrinaimica: ‘Ujínua, ne liá'a ínuerrica yúquerri'inau carrúnatai rícula.’ 22 Ne nuyá ma irrú, tánashia íwirri wówa léenajirri yáajchau, yúquerri'inau. Tánashia cáitadedeerri léenajirri, nacábadedani yáawacta cajíconaajani náa'a nawácanaica; tánashia cáiteerri cáiwinaa wérri léenajirri, arrúnai'inaa chichái infierno shínaaca.

23 “Chái jitécta jishínaa ofrendau Dios íbana rícula, jedacanictau áicta jéenajirri wáaliani jíajchau jináculaja, 24 jimáaca jishínaa ofrendau néenijaa, arrúni lirrú liá'a néemacta ofrenda, ya jiáu jéenajirri néerrau jichúni jishínaa wíteshiu quéecha. Ta jéewa jéjocoo jitée jishínaa ofrendau Diosru, néemactala'inaacani.

25 “Ya áicta yáirri jíjiconajaja ya liwówai jiyá máashictala néerra, jénedau jimédacoo áabena liájcha nácula jócu libésunajau, jócubeecha léējuéda jiyá juezru; táda jóctacala, liá'a juez yúquerri'inaa jiyá ya léentregaa jiyá nalí náa'a

catúyacanica ya naníqui jiyá cuíta manúmai rícula. ²⁶ Numá jirru yáawaa, jócala jijíáu chéni jóctacala jipáida quinínamani liá'a jimówinianica.*

Jesús éewida linácu liá'a méderrí máashii línaayu

²⁷ “Iyá éemini quéecha namáyu'u: ‘Ujiméda jirruwoo liá'a máashii jíinayu.’ ²⁸ Ne nuyá ma irrú, tánashia liá'a cáberri báquetoo ínetoo liméda rúnainaa, jáiyi méda máashii ruájchai liwówa licuéjiwai.

²⁹ “Chacábacanaa, jituícta saícaquictejica liwána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicábau újni jixedacchu jituú ya jíuca jíuchau déecuchalani; mawí saícaca jipérdia áabai jítánai sái, ne jócaita quinínama jináananaica liúcacoo infierno rícula. ³⁰ Jicáaji saícaquictejica wánacta jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicába újni jiwíchuacchu jicáajiu ya jíuca jíuchau déecuchalani; mawí saícaca jipérdia áabai jítánai sái, ne jócaicta quinínama jináananaica liúcacoo infierno rícula.

Jesús éewida linácu liá'a máaca yáquenaicoo
(Mt 19:9; Mr 10:11-12; Lc 16:18)

³¹ “Cha léchcho Moisés litána quéechanacumi: ‘Tánashia máaquerri línuu, arrúnaa liá rulí áabai cáashta limáctaca shírrida yáaqueneu.’ ³² Ne nuyá ma irrú, báqueerri washiálicuerri máacacta línuu, ne jócta ruméda ruínayu máashii, limáacani carrúnata ruméda máashii ruínayu, ya liá'a cásairricoo ruájcha ruá'a namáacanimi, liméda máashii línaayu léchcho.

Jesús éewida linácu liá'a júlerricoo

³³ “Iyá éemenai léchcho liá'a Moisés tánani nalí náa'a iwérrinaibimica: ‘U'imíya máecha iméda liá'a imánimi iméda iwácalirru juraméntoyu.’ ³⁴ Ne nuyá ma irrú: ‘U'ijúrau mawiá. U'ijúra linácu liá'a éerri áacairra saíca, jiníwata liyáwa Dios yáctalaca.’ ³⁵ Jiní liá'a cáinabica, níwata Dios wánacaalacta líta'aa léchcho; báawita Jerusalén nácu, níwata liá'a chacáaleeca lishínaa liá'a Dios máanui wérrí reyca. ³⁶ Jiní ijúracalau inácu iyá jájiu, jiníwata jócta éewa iméda cabálai ya cachájulai báawita bácu iwíta báinau. ³⁷ Imácta iyá ‘jajá’, jajá'inaa; imácta iyá ‘jócai’, jócai'inaa, ne liá'a shírrerriu liúcha líáni, máashiiyii.

Jesús éewida linácu liá'a éejueda júnibau
(Lc 6:29-30)

³⁸ “Iyá éemini namáyu'u quéecha: ‘tuishiyu'inaa ya éeshiyu'inaa.’ ³⁹ Ne nuyá ma irrú: Ujiméda lirrú máashii liá'a méderrí máashii; mawí saíctaca, jáicta báseerri jináni saícaquicteji já'a, jináawida lirrú béema. ⁴⁰ Ya áicta yáirri jijíconaaja ya wówerri léda jicámisani já'a, jínda litée léchcho liá'a jishínaa cápaca. ⁴¹ Ne báqueerri wánacaleerri liwánacta jitée jíánairrau áabai déecuchala, jitée chámaichu lidécuchaca. ⁴² Jáicta báqueerri sáteerri áabai rúni jináshi já'a, yáa lirrúni; ya áicta báqueerri sátani préstau jíuchaja, jiprésta lirrúni.

Jesús éewida linácu liá'a caníinaa wacába náa'a wajínaica
(Lc 6:27-28,32-36)

⁴³ “Iyá éemenai léchcho namá irrú: ‘Caníinaa icába náa'a ijúninaica ya cadéni icába náa'a ijínaica.’ ⁴⁴ Ne nuyá ma irrú: Arrúnaa caníinaa icába ijínaiu léchcho, ya i'óra nanácu náa'a cánaquedeena iyá. ⁴⁵ Iméda líáni, cháminaa léenibi iyá liá'a Dios isálijinaa yéerri áacairra; ya liyá wáneerri cáiwia jíacoo nanácu náa'a saícanica ya máashiinica, libánua únía saícáni nácu ya máashiini nácu. ⁴⁶ Jiníwata caníinacta jicába náa'a caníinaani icába iyá, ¿tána iwéni irrishibia? Báawita náa'a cóbrenai

* 5:26 Jédacaniu arrúnaa jichúni'inaa jicáwicau Dios yáajcha jóctanaa máanali jiyá.

impuesto Romarru cháni médacajau, ya iyá pénsenai máashiica wérri nayá. ⁴⁷ Ne itácta nali rímija náa'a éenajinaica, ¿tána iméda mawí saícacai? Báawita náa'a jócani éewida médenaiu chá'a. ⁴⁸ Iyáyu machácani, ya canínaa icába lécchoo náa'a cadénini cába iyá, chaléjta isálijinaa yéerri áacairra machácani.

6

Jesús éewida linácu liá'a wamédacta saícacai

¹ “Ujéneda linácu liá'a jiwíteecoo, quéewique'e chóniwenai cába iyá saícacai. Jimédacta cháni, isálijinaa liá'a yéerri áacairra, jiníminaa iwéni liéni'inaa irrú.

² “Tándawa jiyúdacta náa'a carrúni jináatanica, ujíiwadeda matuínaamini, chaléjta namédani náa'a chámai wítee sinagoga rícu, ya namédani bináawala chóniwenai natáaniaque'e nanácuí saíca. Yáawaiyi numá irrú, linácu jiliéni jái nisa nawáalia nawéniwai, Dios jócai liá nali nawéni mawí. ³ Ne jiyúdacta náa'a rúnenaicani, ujíiwadédani báawita jijúnicairru wáni; ⁴ jimédaca cabáyaintani. Ya Jisálijinaa licábani jimédani cabáyainta, liáminaa jirrú jiwéni.

Jesús éewida nasátacoo

(Lc 11:2-4)

⁵ “Jáicta i'órawai, uchá iyá léjta náa'a chámainsi wítee, ísenai nabárruacoo na'óraca sinagoga rícu ya plaza táiba, quéewique'e chóniwenai cába nayá. Yáawaiyi numá irrú, linácu jiliéni jái nisa nawáalia nawéniwai. ⁶ Jiyá jáicta ji'óra, jiwárrroo jíibana licúlau, jibáya cuíta núma ya ji'óra jisálijinau yáairri bácai jiájcha, ya jisálijinaa licábani jimédani cabáyainta, liáminaa jirrú jiwéni.

⁷ “Jáicta ji'óra ujéneda chuánshi jócai sírbia, chaléjta namédani náa'a jócani éebida, namá nalíwoo, ne mawícta'ee natáaniaca, mawíminaa'ee Dios méda nali nawánacaala. ⁸ Uchá cábacanaa iyá léjta nayá, jiníwata isálijinaa jái yáa léenaa liá'a jirrúnaanica, libéecha isáta liúchani. ⁹ Ne iyá éewenai i'óra chá'a:

‘Wasálijinaa yáairri áacairra,
chóniwenai cawáunta nacába jijí'inaa.

¹⁰ Jínu chérra jiwánacaala áani,
jiméda jiwánacaalau áani cáinabi ita'aa,
chaléjta jimédau'inaa áacairra.

¹¹ Jiá walí iyacaishi warrúnaanica éerri jútainchu.

¹² Jipérdona wáucha máashii wamédanica,
chaléjta wapérdonau wayá,
náa'a médenai walí máashii.

¹³ Ujínda wacácoo máashii rícula,
jitúya wayá liúcha liá'a wawásimica.’

¹⁴ “Ipérdonaa náa'a médenai irrú máashii, níwata chacábacanaa, liá'a Isálijinaa yáairri áacairra, lipérdonaaminaa iyá lécchoo; ¹⁵ Ne jócta ipérdonaa áabi, chacábacanaa jócu Isálijinaa pérdonaa iyájoo ijíconaa lécchoo.

Jesús éewida nayá ayuno nácu

¹⁶ “Iyá jáicta iyúnaa, umáashii iméda inániu máashii wówa chaléjta náa'a chámai wítee, iyadeneu nayá jájiu máashii naméda nawówau chóniwenai cábaque'e nayá cháji'i. Yáawaiyi numá irrú, liyú léja lierra iwáalia iwéniu. ¹⁷ Jiyá, jáicta jiyúnaa, jibádeda jinániu jichúndaniu saíca, ¹⁸ quéewique'e náa'a chóniwenai jócu yáa léenaa jinácu jiyúnaaca. Bácai rími jisálijinaa yáa léenaani, báawita jócu wacábani, liyá cáberri quinínama liá léenaa linácu, ya yáairri jiájcha, liyá yáa jirrú jiwéniu.

Rícucaishi yáairri áacairra

(Lc 12:33-34)

19 “Oyáawaqueda warrúwa líta'aa liéni cáinabica, á'a wijíi márdacta'inaa ya shínaashi amáarrai'inaa o yúquerri'inau, nayácta náa'a canédica nawáaroo nanéduca. 20 Mawí saícaca, iméda liá'a saíctai Dios cábaca, imédacta chacábacanaa, chaléjta wáalenai rícucai éerri ítala, níwata Dios yáa iwéniu. 21 Édacaniu, táshia nácuha jiwáaliacta jirrícucau, jiwówa néeni yáa lécchoo.

Jucámarrabee yáairri wanácu
(Lc 11:34-36)

22 “Náa'a watuíca jicá'a lámpara wanáanairru, nayú wéewa wacába matuínaami. Tándawa, ituí saícai, éewa nacába saíca quinínama. Chái cábacanaa, jócai camáisani ya náa'a iwáalinica, iyá éewenai yáa léenaa atéwa quinínama liá'a Dios wówerri iyá yáni léenaa. 23 Ne máashicta náa'a ituíca, iyá jócu éewa icába saíca matuínaami. Ya liáni mamáarraca namédacoo chá'a, línuminaa liá'a éerrica jáicta jiní éewani icábaca. Iyáminaa quinínama catáwacabee rícu. Chái cábacanaa, mamáarraca namédacoo camáisaniniyu, quinínama icáwica yáairri catáwacabee rícu. Quinínamacta iyá éewani icába ya iwítee pénsani náa'a matuínaami éerri shínanaa, quinínamaminaa liá'a imédanica máashii'inaa.

Dios ya warrúwa
(Lc 16:13)

24 “Jiní éewerri lishírrueda chámatacta liwácali, jiníwata máashii licába báqueerri, ya caníinaa licába liá'a báqueerrica, jócta machácani báqueerrirruni ya lichánini liá'a báqueerrica. Jócai wéewa washírrueda Diosru ya warrúwarru. Chái cábacanaa, iyá jócai éewa yáa icáwica Diosru ya lécchoo yáa icáwica yáawacaidaque'e warrúwa ya matuínaami.

Dios túyerri léenibiu
(Lc 12:22-31)

25 “Tánda numá irrú: O'urrúni iwówa linácueji liá'a íyacaishi, ya írra'inaa nácu ya iyáayu'inaa, jiní íibalashi nácu lécchoo liá'a isúwani'inaaca. ¿Jócu cawéni icáwica mawí yúcha liá'a íyacaishica ya ináanai liúcha liá'a íibalashica? 26 Icóba náa'a míshiiduca yáarraneneecoo áacai: Jócani yáabana, jócani yáawaqueda, jócani wáalia íyacaishi náabana lícuu; ne liá'a isálijinaa yáairri áacairra yáirri náaya'inaa. ¡Ne iyá mawí cawéni náucha náa'a míshiiduca! 27 Ne máayabaca, báawita íchaba urrúni wawówa, ¿chita quéewau jini wadáwineda wacáwicau jini báawita áabai hóra'inaa? Néeenee iyá jócai urrúni wówa íyacaishi nácu jócta íibalashi nácu.

28 “¿Tánda bájjiala urrúni iwówa íibalashi nácu? Icóbau chítashia lidáwinau'u náa'a íiwinaashi yáairri bacháida rícu: jócani tráawajaa, jócani súcueda. 29 Ne áawita chácani, numá irrú, áawita rey Salomón, quinínama lishínaa chúnica, jócu lisúweda líibalau saícabeetaica léjta íiwinaashi. 30 Ne Dios súwacta chacábacanaa íiwinaashi saíctani wéerri, wáalee liyá bacháida rícu, ya cajójcha léemau chichái rícula, ¡mawíminaa liá'a íibalajoo, chóniwenai cháuctani éebidaca! 31 Dios caníinaa licába iyá, tánda cha numá irrú jócubeecha isátada éemiu: ‘¿Tána'ee wáayai?’ o ‘¿Tána'ee wáirrai?’ o ‘¿Tána'ee wasúwai?’ 32 Quinínama liéni wáneerri urrúni nawówa náani jócani éebida, ne iyá wáalianai báqueerri isálijinau yáairri áacairra ya yáirri léenaa liá'a irrúnaanica. 33 Tándawa numá irrú ya liwíbanaa liéni numáni irrú Dios wánacaalactalaca, imédaque'e lirrú léjta liwówau, chacábacanaa irrishibia quinínama méenaami. 34 U'urrúni iwówa linácu liá'a cajójcha saí éerrica, jiníwata cajójcha ái éerri já'a urrúni iwówa. Éerri jútainchu wáalianai lishínaa chúnsai máashiica. Tándawa, jócu urrúni iwówa libéecha liá'a éerrica.

7

Ojimá báqueerri nácucha máashiicalani
(Lc 6:37-38,41-42)

¹ “Ujitáania máashii linácu liá'a namédanica náa'a áabica, queéwique'e Dios jócu litáania máashii linácu liá'a imédani iyá. ² Chacábacanaa Dios yúca jiyá máashictala lécchoo, jimédacta máashii báqueerrirru; ne liyúja liá'a jenedauca iyá lécchoo, Dios éejoo lénedá iyá liyú lécchoo. ³ ¿Tánda arrúnaa jicába jéenajirri tuí rícu liá'a catábibee liwáalianica, ne jócai jicába liá'a jiwáaliani áicuba shírricu yáairri jituí rícu lécchoo? ⁴ Ne jiwáaliacta jituí rícu áabai áicuba shírricu, ¿chíta queéwa jimá jéenajirrirru jini: ‘Jínda nujéda jiúcha liá'a catábibee yáairri jituí rícu?’ ⁵ ¡Chámai wítee! jijéda queéchanacu liá'a áicuba shírricuca yáairri jituí rícu, cháminaajoo jéewa jicába sáica, jéewaque'e jedaca liwáalia lituú rícu jéenajirrica.

⁶ “Ujiá nali náa'a yáawaiyi dujívula chuánshi sáicai Dios bánuani, nali náa'a chóniwenai cháneenai ya jócu nawówai néemica. Liérra léjta wácta áulirru, jócu náa léenaa néemica ya néewa náamuéda iyá; jócta jiá íiba cawénii puítirru, jócani yáa léenaa íiba cawénii ya éewenai nabáwedani.

Sáteerri ya múrruerri ya máiderri cuíta núma lícu
(Lc 11:9-13; 6:31)

⁷ “Isátau, ya Dios yáminaa irrújoni; imúrru, ya ínuminaajoni; imáida cuíta núma lícu, ya liméecuminau irrújoo. ⁸ Jiniwata liá'a sáterrica, lirrishibiaminaani; liá'a múrruerriani, línuminaa; liá'a máiderri cuíta núma lícu, liméecuminau lirrú.

⁹ “Néenee Jesús liméda liáni licábacanaa: ¿Ne éenaminaa iyá yáa licúulee íyau bátui íiba, jáicta lisáta líyau jiúcha páani? ¹⁰ ¿O lisáta lityau jiúcha cubái, jiáminaa líya bácuá áai cawálai? ¹¹ Ne chaléjta iyá báawita máashii, éewa yáa sáicai éenibirru, ¡chítashia mawí jini isálijinaa sáicai yáairri áacairra liá irrú, méenaami sáicai wéerri tánashia nasátani liúchai!

¹² “Chacábacanaa, iméda náajcha náa'a áabi chóniwenai, chaléjta iwówa naméda yáajcha náa'a áabica; jiniwata cháwa libánuacani liéni leyca, nashinaaminaa náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacumi.

Cuíta núma píitui
(Lc 13:24)

¹³ “Jesús liméda liáni licábacanaa, limá nali: Iwáaroo rícuba liá'a cuíta núma áulabai téerri'inaa iyá áacairra. Níwata liá'a linúma ya iníjbaa téerri'inaa máashictala manúshidai ya jócai tráawajui wáacoo rícu, ya íchabaminaajoo wáaroo lirrícubajoo; ¹⁴ ne liá'a linúma ya iníjbaa téerri'inaa liá'a cáwicaishi jócai amáarra, áulabani wéerri ya tráawajui wéerri wáau rícu, ya áulabani rími náiinujoni.

Liá'a banácalica wacúnusiani líta nácuejiu
(Lc 6:43-44)

¹⁵ “Cáwiwa icába yúchau náa'a chóniwenai médenai númashi yúwica, queéwique'e nawána áabi éebidacani nayá táanianai Dios nácu, ne jócai yáawaiyi. Náiiinu iyáctala náabala léjta oveja, ne yáawaiyi nawówa lícueji chaléjta cháawi carrúnatai. ¹⁶ ¿Chíta queéwau yáa léenaa tánashia cachálujuedacani? Iyá éewani icúnusiaca tánashia jiliá'a namédanica, jócu wéewa nawína uva áabai banácali catúwirre ítacha, jócu wéewa wawína ítashi banácali máashii nácucha. ¹⁷ Chacábacanaa, quinínama banácali sáicaitani yáairri lítau sáica, ne liá'a banácali máashictani liá lítau máashii lécchoo. ¹⁸ Liá'a banácali sáicaitani jócai éewa liá lítau máashii, jini banácali máashii éewau liá lítau sáica. Cha lécchoo nabésunau náa'a chóniwenai. ¹⁹ Quinínama banácali jócai yáa lítau sáica, nawíchuani ya náuca chichái rículani. Cha lécchoo Dios méda náajcha náa'a chóniwenai

cachálujuedacanica. ²⁰ Iyáminaa yáa léenaajoo icúnusia yúchau linácu liá'a namédanicojoo.

Jócuminaa quinínama nawárroo Dios wánacaalactalaca
(Lc 13:25-27)

²¹ “Jesús má'ee: jócuminaa quinínama náa'a máine nulí: ‘Nuwácali, nuwácali’, nawárroominaujoo Dios wánacaalactalaca, nayá rímininaajoo wárruaujoo náa'a médenai nusálijinaa wánacaala yáairri ácairra. ²² Liyáali éerriminaajoo íchaba ma nulíjoo: ‘Nuwácali, nuwácali, wayá arrúnaa jída wawárruacoo Dios wánacaalactalaca, níwata wayá táanianai jijí'inaa nácu, jijí'inaa nácu wajéda demonio chóniwenai yúcha, jijí'inaa nácu waméda íchaba jócai wacába cáji.’ ²³ Néenee nuéebaminaa nachuánijoo numá nalí: ‘Jócuwa nucúnusia iyá; jishírriu núcha iyá camédacani máashii!’ ”

Náa'a chámai dánanica
(Mr 1:22; Lc 6:47-49)

²⁴ Jesús má'ee chóniwenairru: “Táda numá, tánashia éemerri liáni nuchuánica ya liméda léjta numáyu'u, cháí léjta báqueerri washiálicuerri cawítee bárruedeerri líbanau íiba íta'aa. ²⁵ Néenee únía yúwawai manúta quinínama méeda, cáuli cánaca'eewoowai lécchoo, náiiinu linácula quinínama liá'a cuítaca, ne jócu licáwai, níwata'ee lidáni bárruerriu íiba íta'aa cabálininaa. ²⁶ Ne tánashia éemerri liáni nuchuánica ya jócai liméda léjta numáyu'u, cháí léjta báqueerri washiálicuerri mawítee, bárruedeerri líbanau cáina íta'aa. ²⁷ Néenee únía yúwawai manútai quinínama méeda, cáuli cánaca'eewoowai lécchoo, náiiinu linácula quinínama liá'a cuítaca néenee licáwai. ¡Licáarraliawai quinínama!” ²⁸ Néenee Jesús nísá'inaa litáaniacai, quinínama náa'a chóniwenai nacáarruda'eewoo néemica léewidau nayá Jesús, ²⁹ níwata léewida nayá léjta báqueerri yáirri léenaa linácu liá'a léewidani liyáca, jócani chaléjta náa'a qéewidacani ley shínaaca.

8

Jesús chúni báqueerri bálinerriu lepra nácu
(Mr 1:40-45; Lc 5:12-16)

¹ Quéecha'inaa Jesús yúrrucuacoo dúuli ítacha, íchaba chóniwenai yáa líshirricu. ² Liyáalimi'e lirrúniu báqueerri bálinerriu lepra nácu, jáiwa litúyau liúrruimiyu Jesús náneewa, limá'ee lirrú:

—Nuwácali, jiwówaicta, jéewaminaata jichúni nuyá liúcha liá'a nubálinacaalaca.

³ Jesús dúnu'e licáajiyu wáni, limá'ee lirrú:

—Jajá nuwówai. ¡Jimáacacoo masáculaiyu!

Liyáalimi, liá'a bálinerricoo lepra nácu limáacacoo masáculai. ⁴ Jesús má'ee lirrú mawí:

—Jicábate, ówa jíiwa jiyá ábirrujoni jiní wérri; jimédani já'a jiá namówai jiyadacoo lirrú liá'a sacerdotéca, jitée lierra ofrendaca Moisés wánani yáaca, quéewique'e quinínama yáa léenaa jáicala masáculai jiyái jishínaa bálinacaalashi yúchau.

Jesús chúni báqueerri icúllirrijui tráawajairri soldádobini wácalirru
(Lc 7:1-10)

⁵ Jái'inaa Jesús wárruau lirrícula liá'a chacáaleeca jí'ineerri Capernaúm, néenee báqueerri soldado wácali romano, lirrúniu lirrú lisáta liwówa yáajchau liúcha.

⁶ Limá lirrú:

—Nuwácali, liá'a icúllirrijui tráawajairri nulí bálinerriu, jócai éewa libárruacoo ái ruwáirriu núbana néeni, súfrierri cáiwibee.

⁷ Néenee Jesús éeba'ee lirrú:

—Nuáu nuchúnicani.

⁸ Jáiwa soldado wácali léeba'ee:

—Nuwácali, nuyá jócai saícanata jiwárruacoo núbana rícua, jimá cháji'i liárta chuánshica, lichúnique'iniujoo liá'a icúlirrijuica. ⁹ Níwata ái áabi wánacaleenai cadájcueta nuyája'a, nuyá cháí wánacaala lécchoo soldado. Numácta báqueerrirru jiá namówai, yáairriu. Numácta báqueerrirru jíinu chérta, ínuerri néenee. Numácta lirrú liá'a nushínaa tráawajairri nulí, jiméda liáni, liméda jíni.

¹⁰ Jesús nísá'inaa léemiqui jíni, néenee licáarrudau léemiqui jíni saícta liwówa lécchoo, limá'ee nalí náa'a máinecoo liájcha:

—Yáawaiyii numá irrú, jíni nuínuni nácu náa'a israelítabinica, báawita bácairrimi, éebiderri'inaa nunácu, léjta liáni washiálicuerri. ¹¹ Numá irrú íchabaminaa chóniwenai ínu déecuchejjoo cáiwia jíáctejcoo ya cáiwia wárruactalacoo, nawáau náaya liájcha liá'a Abrahám, ya Isaac ya Jacob, chaléeni Dios wánacaalactalaca. ¹² Ne náa'a Dios máidani quéechanacu, arrúnaa nayá Dios wánacaalactalaca, náucaminaa nayájoo bináawala catáwacactaca. Néenee náichaminaajoo ya náamuéda néu licáicha.

¹³ Néenee Jesús ma lirrú liá'a soldado wácalica:

—Jiá namówai, jíibana néerra, cha limédacoo jirrú léjta jéebidau'u.

Liyáalimija liá'a tráawajairri lirrú limáacau saíca.

Jesús chúni Pé'eru néerru

(Mr 1:29-31; Lc 4:38-39)

¹⁴ Jesús yáa'eewoo Pé'eru íbana néerra, jáiwa'ee línu Pé'eru néerru runácué yáaichoo cama íta'aa bálinechoo licámunayu. ¹⁵ Jáiwa Jesús dúnu rucáaji nácu, ya liyáalimi licámuna éedau rúchai, jáiwa'ee rubárruawai, ya ruchána rushírrueda náaya'inaa.

Jesús chúni íchaba bálíneneu

(Mr 1:32-34; Lc 4:40-41)

¹⁶ Catáwaca'inaa liácuwai natée'e Jesúsru íchaba chóniwenai wáalenai espíritu máashii; áabai wánacaalashiyu já'a lijéda espíritu máashiini, yá'ee lécchoo lichúni'e quinínama bálíneneecoo. ¹⁷ Liéni bésunerri quéewique'e licúmpliacoo líiwadedani báinacu liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacu liá'a Isaíasca, limá'inaa:

“Liyá'ee liwína washínaa májinabee
ya litée washínaa bálínacaalashi.”

Náa'a wówenai náacoo Jesús íshiirricu

(Lc 9:57-62)

¹⁸ Jesús, cába'inaa'ee liyáu cashiámu litéeji chóniwenai, limá'ee wabésunau bajíala manúá. ¹⁹ Libéecha nabésunacoo bájiala, lirrúni lirrú báqueerri quéewidacai ley shínanaa, limá'ee lirrú:

—Quéewidacai, nuwówai nuáacoo jíájcha táshia jíáctalau jíni.

²⁰ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Náa'a iyáliduca wáalenai náutabeu, ya náa'a míshiiduca wáalenai namúrrubeu, ne nuyá washiálicuerri Dios cúuleeca, jócai wíta wáalia núbanau chúnsai táshia nurrúwaida'inaa nuwítu.

²¹ Báqueerri'e lishínaa éewiderricoo, limá'ee lirrú:

—Nuwácali, jínda nuáacoo quéechanacu nuquéni nusálijinau.

²² Jesús éeba'ee lichuáni:

—Jiáu nuúshiirricu, ya jimáaca namáanalínica* naquéni nashínaa máanalínica.

Jesús iyabaida cáuli ya marrádaca

(Mr 4:35-41; Lc 8:22-25)

²³ Jesús yúrrucóo lancha rícula, lishínaa éewidenaicoo natálideda liyá. ²⁴ Jáiwa cawíquinta áabai cáuli cadánani wérri ínu manuá yáacu, jáiwa'ee marrádaca ísau lancha rículai. Né'e liá'a Jesúsca máairri liácoo. ²⁵ Néenee náau nacáweda liyá náa'a lishínaa éewidenaicoo, namá lirrú:

—¡Wawácali, jiwáseda wayá! ¡wayájani waquétacoo wayácai!

²⁶ Néenee léeba'ee nalí:

—¿Tánda cáarru wérri iyá? ¡Iyá píituirrimi imáaca iwówau nunácu!

Limá'inaa liáni, libárruau'eewoo liá'ee áabai wánacaalashi lirrú liá'a cáulica ya lirrú liá'a manuáca, quinínama limáacau machúnucunaa wérri. ²⁷ Néenee nacáarrudau nacábaqui jini nasáta néemiú wáacoo:

—¿Tána washiálicuerri léji liáni, báawita cáuli ya manuá éewidani lirrú?

Jesús chúni báqueerri Gerasa sái wálierri íchaba espíritu máashiini

(Mr 5:1-20; Lc 8:26-39)

²⁸ Néenee Jesús ínu'inaa bajiála manuá, nashínaa cáinabi náa'a Gerasaca, jáiwa chámata wáalenai demonio jíaneu útawi rícuha máanalini yáarruica, jáiwa narrúniu Jesúsruí. Nayá carrúnatani wérri, jini éewerri libésunacoo lirrícuba liá'a iníjbaaca; ²⁹ Jáiwa nachánau namáidadaca namá'ee:

—¡Ujiníquiú wájcha, jiyá Jesús, Dios cúulee! ¿Jínu áani jiwánau'e wasúfriaca libéecha liá'a éerrica?

³⁰ Ne urrúni néeni já'a íchaba puíti íyenai'e nayáca, ³¹ náa'a demonioca namésuda Jesúsru:

—Jijédacta wayá, jinda wawárruacoo nalí náa'a puítica.

³² Jesús ma nalí:

—Yáa namówai.

Náa'a demonio najiáu náucha náa'a washiálicuenaica, jáiwa nawárruoo nalí náa'a puítica; ne liyáalimi náa'a puítica, jáiwa nacánacawai báju rícula cáashia náinu manuá néerra, néeni'e nasácumawai.

³³ Náa'a túyenaimi puíti najiáu nacánacacoo nacárruniú, náinu'inaami lirrícuba liá'a chacáaleeca, nachánau náiiwadedaca liá'a bésuneerricoo, quinínama libésunacoo náajcha náa'a wáalenai demonio. ³⁴ Néenee bájjalanaa náa'a chacáalee rícu sánaca, najiáu chaléeni Jesús yáctalaca, nacába'inaami jini namá lirrú lijíaque'iu lirrícucha liá'a nashínaa cáinabica.

9

Jesús lichúni báqueerri macáwai

(Mr 2:1-12; Lc 5:17-26)

¹ Néenee liáwinaami liéni, Jesús yúrrucóo áabai lancha rícula, lichuáu bajiála manuá, liyáctala quéecha, jáiwa línuí lishínaa chacáalee rículawai. ² Néeni natée lirrú báqueerri macáwai, rúwerriu áabai yáarruishi íta'aa; Jesús cába'inaa'ee néebida linácu, limá lirrú liá'a bálínerricoo:

—Cadánani jiyá, nucúulee, jishínaa jíconaashi jái méetuacuawai.

³ Áabibi géewidacani ley shínaa, namá'ee nawówa licuéjiu: “Limáni jiliéni máashii Dios nácucha, níwata liyá táanierri újni Dios.” ⁴ Ne Jesús yáa léenaa liá'a namáni nalíwoo, lisáta léemiú nayá:

* 8:22 Liwówau limá áani, náa'a jócani éebida Cristo nácu, jócaita náa'a máanali náanai.

—¿Tánda iwáalia iwíteu máashii wérri? ⁵ ¿Tána mawí jócui tráawajui, numácai: 'Jijícona jái méetuacuwai', jócta numá 'Jibáaroo jijínau'? Nulí áabenai jócai tráawajui numéetua jíconaashi jócta nuchúni bálínacaalashi. ⁶ Ne núyadaminaa irrúni nuyá, Washiálicuerri Dios Cúuleeca, wáliierri wánacaalashi líta'aa líeni cáinabi liméetua'inaa jíconaashi. Néenee limá macáwairru:

—Jibárruau, jiwína jiárrubaiu ya jiáu jíibana néerrau.

⁷ Liá'a macáwaica jáiwa libárruawai, jáiwa liáwai líibana néerrau. ⁸ Nacába'inaa líáni, náa'a chóniwenai, jáiwa cáarru nayái, jáiwa náa saícai Diosrui, liácala lidánaniu nalí náa'a washiálicuenaica.

Jesús máida Mateo limédaque'e liwánacaala

(Mr 2:13-17; Lc 5:27-32)

⁹ Liáwinaami Jesús yáau néenee. Néenee licába báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Mateo wáairriu liyá á'a licóbracta liyá impuesto Romarru. Jáiwa'ee Jesús ma lirrú:

—Jíinu nuájcha, quéewique'e jéewida'au nunácu.

Néenee Mateo bárruawai ya liáu liájchai.

¹⁰ Libésunauté quéecha Jesús íya liyáca Mateo íibana rícu, jáiwa náa'a íchaba cóbrenai impuesto wánacaalactalaca Romarru, ya áabi chóniwenai máashiini íiwanaa, náinu'e nawáaco mésa nácu léchho, Jesús yáajcha ya lishínaa éewidenaicoo. ¹¹ Ne nacába'inaa líáni náa'a fariséobinica, néenee nasáta néemi náa'a éewidenaicoo liájcha:

—¿Tánda ishínaa quéwidacai íya náajcha náa'a cóbrenai impuesto Romarru ya náajcha náa'a áabi cajíconaica?

¹² Jesús éemi'inaa liá'a namánica, limá nalí:

—Náa'a yáainai saíca ya jócu nabálinau, jócani rúnaa médico, náwa rúnaani náa'a bálinaicoo. ¹³ Yáau éewidacoo chítashia liwówau'i limáqui jíni liá'a tánerricoo: 'Uwówai mawí carrúni jináata icába áabi, náucha náa'a cuéshinai éemanica altarca íta'aa.' Jiníwata nuyá jócaita ínu numáida náa'a namáni nalíwoo majícona nayá, nuíinu numáida náa'a cajíconaica, quéewique'e nacámibia nawíteu.

Nasáta néemiu ayuno nácu

(Mr 2:18-22; Lc 5:33-39)

¹⁴ Náa'a jínanaicoo liájcha liá'a Juan Bautístaca, narrúniu Jesúsru nasátaque'e néemiu liyá namá'ee:

—Wayá ya náa'a fariséobinica wayúnaa bájjala, ¿tánda jishínaa éewidenaicoo jócu wayúnaa?

¹⁵ Jesús éeba'ee:

—¿Ya néewaminau máashii nawówa náa'a nacúmuidani áabai bódarru, nácula liá'a nashínaaca yáa náajcha? Ne línuminaa liá'a éerrica jinícta'inaa nuyá náajcha; jáicta línu liá'a éerrica, néenee liyáli éerriminaa nayúnaaca.

¹⁶ Jiní chúneerri áabai íbalashi dánumimi áabai wáarruma wálii yáajcha, jiníwata liá'a wáarruma wáliica liáwaqueda liá'a íbalashi dánumimica jái lisúbirria jíni, ya liá'a shírricuerru mawí máanuique'e jíni. ¹⁷ Chacábacanaa jócu wachácuma vino wálii* íimanaashi dánumimica rícu, jiníwata carrúnatai dúwacoo, chacábacanaa liúcacoo liá'a vinoca léjta íimanaashi jái liúcawai.

* **9:17** Liá'a namédanimi náa'a judiobini báinacumi, léjta nawíteemi, líerra léjta íbalashi dánumimi ya vino dánumimi. Chóque'e éerri jiníbinai. Náa'a saícai chuánshi, náa'a éebidenaica ya wíteeshi Jesús índani, chaléjta áabai wárruma wálii jócta vino wálii. Néenee jócai sírbia chánaida liá'a wálii lidánimi yáajcha; wéebidacta Jesús nácu, jócu arrúnaa wapénsaa léjta wapénsani quéecha wéebida línúcu.

Tándawa arrúnaa wanuá liá'a vinoca wáalii lirrícu liá'a fimanaashi wáliica, queéwique'e sáica nayá chámaina.

Jesús chúni Jairo miyácaula, ya báquetoo ínetoo dúnechoo líbala
(Mr 5:21-43; Lc 8:40-56)

¹⁸ Nácula Jesús táania liyáca chóniwenairru, báqueerri nawácali náa'a judíobinica línu, litúyau lináneewa, limá lirrú:

—Numíyacaula máanaliuyi chóca rímijani; ne jiáctau jichánaa jicáajiu runácu rucáwiaminaujoo.

¹⁹ Jesús bárruawai ya liáwai lishínaa éewidenaicoo yáajchau. ²⁰ Néenee báquetoo ínetoo bálínechoo doce camuí, írrai éechani, rurrúniu Jesúsru liwójune, rudúnu líbala númacua nácu. ²¹ Jiníwata rumá'ee ruliwoo: “Lécta nudúnucta líbala nácu, saícaminaa nuyájoo.” ²² Ne Jesús náawau, licába ruá'a ínetooca, ya limá rulí:

—Cha jiwítemija'a, numíyacaula, jéebidacala nunácu sáica jiyái.

Liyáalimi éerri sáica ruyái.

²³ Néenee Jesús ínuí'inaami líbana néerra liá'a judío wácalica, licába'ee náa'a músicoca ya náa'a chóniwenai máidadenai náichaca máashiica nawówa, naméda bájjiala nawítamau. ²⁴ Jesús má'ee nalí:

—Ijiáyu mayéji áani, ne ruá'a miyácauca jócau máanali,† máichoo ruyáca.

Nacáida'ee Jesús náa'a chóniwenai, náaca lénaa ruá'a miyácauca máanaliu.

²⁵ Jáiwa liwána najiácuwai; néenee liwárruawai liwína rucáaji nácu ruá'a miyácauca, liyáalimi rubárruawai. ²⁶ Ya quinínama líta'aa liá'a cáinabica, líwanaa cánacacoo liá'a bésuneerricoo.

Jesús chúni chámata matuúni

²⁷ Jesús jí'inaamiu Jairo íbana rícuha, chámata matuúni jíau líanai namáidadaca:

—¡Carrúni jináata jicába wayá, David táqueerrimi!

²⁸ Néenee Jesús wárruoo áabai cuíta rícuha, náa'a matuúnica narrúniu lirrú, néenee Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Eebidaminaa nuéewacta nuchúni iyá?

—Nayá néeba'ee lirrú: —Jajá, wawácali.

²⁹ Néenee Jesús dúnu natuí nácu, ya limá nalí:

—Nuchúni iyá éebidaque'e nunácu.

³⁰ Liyáalimi néewa nacába báaniu. Jesús má'ee nalí bájjiala:

—Jiní jibéecha yáa léenaani.

³¹ Ne, liyáalimi najiáwai, náiiwadede jíni quinínama cáinabi liá'a Jesús médani náajcha.

Jesús chúni báqueerri jócai éewa litáaniaca

³² Nácula najiáú náa'a matuúnica, áabibi chóniwenai náinda Jesúsru báqueerri jócai éewa litáaniaca, liwáliaca demonio. ³³ Ne liyáalimi Jesús jéda'inaa demonio, liá'a jócaini éewa litáaniaca, jáiwa litáania. Náa'a chóniwenai nacáarruda'eewoo, namá'ee:

—¡Jócai wacába cáji líta'aa líeni Israel shínaa cáinabica cháí cábacanaa jí'í!

³⁴ Ne namá'ee náa'a fariséobinica:

—Léeminawa chúnsai demonio wácali, líani'inaa líeni lidánani lijéda demonio náuchani.

Carrúni jináata Jesús cába náa'a chóniwenai

† 9:24 Jesús líani lénaa ruá'a miyácauca máanaliu, ne liyá éewerri licába náa'a máanalinica újni namáccchu nayáca ya léewa licáweda nayá.

³⁵ Jesús jínaniu quinínama chacáalee ya náa'a chacáalee júbini rímica, léewidaca narrícu náa'a sinagogaca. Líiwadeda chuánshi sáicaica liá'a Diosca wánacaleerrica, ya lichúni quinínama bálínacaalashi ya cáiwibee. ³⁶ Licába'inaa náa'a chóniwenai, carrúni jináata wérrí licába nayá, jiníwata yáainai urrúni wérrí nawówa ya jiní néewactalau, chaléjta náa'a oveja jinínicta túyanini.

³⁷ Néenee Jesús ma lishínaa éewidenaicoorru:

—Yáawaiyi wérrí liá'a shínaashica íchabai, ne náa'a tráawajadorbinica áulabani. Chacábacanaa, éerri rícu ái íchaba chóniwenai jócani yáa léenaa Dios nácu, ne náa'a íiwadedenai nalí Dios chuáni áulabani rími. ³⁸ Tándawa, cháucta tráawajadorbini arrúnaa isáta liúcha liá'a shínaashi wácalica, libánuaque'e mawí tráawajadorbini quéewique'e náawaquedacani. Chacábacanaa, isáta Dios yúcha, libánuaque'e mawí náa'a íiwadedenai Dios chuáni nalí náa'a chóniwenai.

10

Jesús wína náa'a doce éewidenaicoo liájcha (Mr 3:13-19; Lc 6:12-16)

¹ Jesús máida lishínaa doce éewidenaicoo, liáque'e nalí lidánaniu quéewique'e najéda náa'a espíritu máashiinica, ya quéewique'e lichúni quinínama bálínacaalashi ya cáiwibee. ² Léewa liáni nají'inaa náa'a doce apóstolucá: Quéechanacu lijí'inaa Simón, lijí'inaa lécchoo Pé'eru ya limérrerri Andrés; Santiago ya léenajirri Juan, licúlee liá'a Zebedeoca; ³ Felipe ya Bartolomé; ya Tomás ya Mateo cacóbracaica impuesto Romarru; Santiago Alfeo cúlee, ya Tadeo; ⁴ Simón liá'a cananita,* ya Judas Iscariote, liáwinaami éntregueerri'inaa Jesús lijínairru.

Jesús bánua lishínaa éewidenaicoo náiiwaque'e Dios wánacaalactalaca (Mr 6:7-13; Lc 9:1-6)

⁵ Jesús bánua náani doce apóstolucá, liájcha liá'a tánashia namédani'inaaca: Uyáu nashínaa cáinabi ítala náa'a jócani judío, u'iwárrroo lirrícula náa'a chacáalee Samariaca;† ⁶ Yáau machácani chaléeni nayáctala náa'a Israel shínaa cáinabi ítala, nalí náa'a chóniwenai yáainai jicá'a oveja yúquenai. ⁷ Yáayu íiwadédaca urrúnicala liá'a Dios wánacaalactalaca. ⁸ Ichúniu náa'a bálínenai, icáweda náa'a máanalínica, iméetua nashínaa bálínacaalashi náa'a chorrówai sánaca ya ijéda demonio. Iyá irríshibia mawéni liáni danáanshica; u'icóbra náucha wéni'inaami ichúni nayá.

⁹ U'itée oro, báawita warrúwa ya cobre, ¹⁰ jiní chácála'inaa iníjbaa lícu. Jiní itéeca íibalau áabai mawiá, báawita cotiza, báawita icháque'e, jiníwata liá'a catráawajaacaica arrúnaa liwáalia líya'inau.

¹¹ Jáicta íinu áabai chacáalee rículai, jócta chacáalee júbini rími, imúrru áabi chóniwenai sáicanictani, iyá nábana néeni cáashia yáacoo lirrícucha liá'a chacáaleeca. ¹² Jáicta iwárrroojoo nábana rícula, itáa nalí náa'a yéenai lirrícu liá'a cuítaca. ¹³ Náa'a chóniwenai cuíta narríshibia sáica iyá, sáicabee wérrí'inaa nalí; inísa iméda sáicai, ne jócta narríshibia iyá sáica, Dios jócu liméda nalí sáicai lécchoo. ¹⁴ Jócta narríshibia iyá, ya jócu nawówai néemi irrú, ijiáyu lirrícucha liá'a cuítaca, jócta chacáalee rícuca ya icúsudau íiba nácuca liá'a pucúpucubeeca, quéewique'e náa'a chóniwenai náaque'e léenaa Dios íiwirri liwówa náajcha, níwata nayá nachánicala liyá. ¹⁵ Ne éemi sáica numáni irrú, liyáli éerri amáarracta'inaa cáinabi, Dios cástigaaminaa mawí náarra chóniwenai, jócani

* **10:4** Liéni Simón néenaa náa'a chóniwenai wówainai najéda Israel cáinaberra ítacha, náa'a jócani judíobini wánacaleenai judíobini ita'aa. † **10:5** Náa'a samarítanobinica jócani chúnsana judíobini, níwata quéewisani áabi chóniwenai yáajcha jócani judíobini.

wówai narríshibia iyá ya jócu néemi irrú, náucha náa'a chóniwenaimica yáainaimi cáinabi íta'aa Sodoma ya Gomorra rícu.

Chítashia nasúfriau'inaa náawa éebidenai Jesús nácu

¹⁶ “¡Icábate! Nubánua iyá léjta oveja náa'a níquenai'inau béewami cháawirru. Imédau léjta liá'a áai cawíteee wérrica, báawita iyá arrúnaa lécchoo léjta paloma jócani méda máashii. ¹⁷ Cá'wa yúchajoo, jiniwata néntregaa iyájoo nalí náa'a cawánacaalanica, nabáseda iyájoo narrícu náa'a sinagogaca, ¹⁸ ya cáashia náyadaminaa iyá nanáneewa náa'a cawánacaalanica ya reybini nunácue; cháminaa éewa íiwadeda chuánshi saícaica nunácu nanáneewa náa'a jócani judíobini. ¹⁹ Ne jáicta néntregaa iyái nalí náa'a wánacaleenaica, cha iwíteemija'a linácu liá'a imáni'inaaca, léjta liá'a imáni'inaaca, jiniwata jáicta línujoo táaniacta'inaaca, Dios yáminaa ichuánijoo. ²⁰ Ne jócuminaa iyájoo cha táaniaca, Isálijinaa shínaa Espíritu táaniaminaa irrícueji.

²¹ “Néenajinai néntregaaminaa néenajinaiu náiinuaque'e nayá, ya náa'a nasálijinaaca néntregaaminaa néenibiu; náa'a néenibica nanáawaminau nasálijinaa náculau náiinuaque'ini. ²² Íchabaminaa chóniwenai máashiiminaa nacába iyá nunácueji; ne liá'a cabálininaa wérri yáca nunácu, liyáminaa liwásedajoo. ²³ Jáicta namúrru iyái áabai chacáalee rícu, yáau áabai rícula; ne yáawaiyi numá irrú, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuínuminaajoo‡ jóctanaa icánaqueda quinínama chacáalee Israel shínaaca.

²⁴ “Jini wérri báqueerri éewidenaicoo mawíyi lishínaa quéewidacai yúchau, jini wérri catráawajaacai mawíyi liwácali yúchau. ²⁵ O'inénda chóniwenai méda báqueerri éewiderrri mawí saícai lishínaa quéewidacai yúcha, jócta naméda báqueerri shírruederri mawí saícai liwácali yúcha. Chái cábacanaa, níwata nuyá ishínaa quéewidacai, iyá arrúnaa inénda chóniwenai méda irrú máashii, níwatajani méda nulí máashii. Ne mawí, iyá arrúnaa inénda náa'a chóniwenai naméda máashii iyá, léjta naméda nuyá. Nayá nacáitadede nuyá náa nují'inaa Beelzebú,§ néenee yáawaiyii iyá mawí wérri naméda irrú máashii.

Tána arrúnaa cáarru wacábacai
(Lc 12:2-7)

²⁶ “Ucáarru icába náa'a chóniwenai. Jiniwata quinínama liá'a cabáyaintaica, áabai éerri'inaa náa léenaajoni; quinínama liá'a yéerri báyeerricoo, áabai éerri'inaa náa léenaani. ²⁷ Liá'a numáni irrú catáwacabee rícu, íiwa jucámarrabee jirrículani; ya liá'a numáni cabáyainta, imáidadau íiwacani cuíta íta'aa. ²⁸ Ucáarru icába náa'a ínuenai inánai, ne jócani éewa náiinua liá'a icáwicaca; saícanata cáarru icábaca liá'a éewerri línuaca* ya lécchoo éewerri limárdaca iyá infierno rícula mamáarraca éerri.

²⁹ “¿Jócu iwénda chámai míshiidu áabai moneda rími nácueji? Ne jini wérri, áabai néenaa máanali, jóctaca wasálijinaa Dios wówai. ³⁰ Báawita iyá jájiu, cáashia iwíta báinaa liwáaliani jútaderriu bácuana. ³¹ Tándá ucáarru iyá: Iyá cawénini wérri mawí náucha náa'a míshiidu rími íchabanica.

Náa'a íiwadedenai Jesucristo chóniwenai náneewa
(Lc 12:8-9)

³² “Báqueerriicta íiwadeda nunácu nanáneewa náa'a washiálicuenaica, nuyá lécchoo nuíiwadeda lináawa nusálijinaarru liá'a yéerri áacairra. ³³ Ne liá'a

‡ 10:23 Áani Jesús táanierrri liyáca léjjoctacoo cáinabi ítala léjta Rey, liáwinaami máanalicaní ya licáwiacoo náibichá náa'a máanalínica. § 10:25 Beelzebú: Léwa áabai líjí'inaa líeni Wawásimica. * 10:28 Náa'a chuánshi ínuerri ya limárdaca áani, wówerri limáca liá'a carrúnatabee infierno rícula.

báyeerri nunáawa náucha náa'a chóniwenai, nuyá lécchoo nubáyaminaa, lináawa lécchoo liúcha liá'a nusálijinaa yéerri áacairra.

Jesús linácu liá'a lishírridauca
(Lc 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “U'éebida irrúwoo nuínucala nuíndacala saíctacta nawówa lítala liéni éerrica; nuyá jócai ínu nuínda saíctacta nawówa, nuyá índerri jináawiu. ³⁵ Nuyá ínuerri nuwánaque'e liá'a washiálicuerrica lináwacoo lijúnta liá'a lisálijinaacoo, ya rumíyacaula rutúwa júntau, ya ruá'a runírruca rúneerru júntau; ³⁶ nayámina nája nárra éenajinai bácaínaa, nayáminaa ijínai'inaa nárra.

³⁷ “Liá'a wówerri wéerri lisálijinau jócta litúwa mawí núcha, jócai éewa nushínaaca; liá'a wówerri wéerri licúuleu jócta limíyacaula mawí núcha, jócai éewa nushínaaca; ³⁸ liá'a jócai wówai carrúni jináata limédacoo nunácueji, ya jócu lisíguia nuyá, jócai éewa nushínaaca. ³⁹ Tánashia náa'a báyenai nuyá chóniwenai náneewa, jócu nabéecha náinua liyá, jócai nacáwi Dios yáajcha mamáarraca. Ne liá'a máirrica léebidaca nunácu, báawita náinua liyá, cáwiminaa liyá Dios yáajcha mamáarraca.

Náa'a wénishi'inaaca
(Mr 9:41)

⁴⁰ “Jesús síguerri limáca: Liá'a ríshibierri iyá, ríshibierri nuyá, ne liá'a ríshibierri nuyá, ríshibierri liá'a nusálijinaa bánuerri nuyá. ⁴¹ Liá'a ríshibierri báqueerri cáiiwadedacai Dios chuáni, lirríshibiaminaa liyá liwéníu, léjta liá'a cáiiwadedacai Dios chuáni; ne liá'a ríshibierri báqueerri saícaica, jiníwata saícalani, lirríshibiaminaa chacábacanaa áabai liwéníu léjta liyá. ⁴² Ne tánashia yáirri náirra shiátai casálini, náani júbinica máinecoo nuájcha nasíguiaca nuyá, yáawaiyi numá irrú, liwáaliaminaa liwéníujoo.”

11

Náa'a Juan Bautista bánuanica
(Lc 7:18-35)

¹ Quéecha'inaa Jesús nisa líiwadeda nalí náa'a doce éewidenaicoo, liáu néenee líiwadedaca ya léewidaca liá'a chuánshica Dios shínaa nalí náa'a chacáaleeca liá'a shínaa cáinabica.

² Juan, yéerri cuíta manúmai rícula, léemi líiwanaa liá'a Cristo médani liyáca. Néenee libánua áabibi néenaa náa'a jinanenaicoo liájcha, ³ nasátaque'e néemiu Jesús liyácta yáawaa liá'a Cristoca léjta náiiwadedau náa'a cáiiwadedacani Dios chuáni báinacu ínuerri'inaaca, jócta arrúnaa nanénda báqueerri.

⁴ Jesús éeba'ee nalí: “Yáa namówai íwa Juanruni liá'a icábanica ya liá'a éeminica. ⁵ Íwa Juanruni náa'a matuínica cábenai, náa'a macáwanica éewenai najínacoo, náa'a chorrówai sánaca saícani nabálinacaalashi yúchau, náa'a mawíbanica éewenai néemica, náa'a máanalínimica éejueneu nacáwiacoo, náa'a carrúni jináatanica náiiwadeda nalí liá'a chuánshi saícaica wásedeerri'inaa nayá. ⁶ ¡Ya saíctai wéerri liwówa liá'a jócai éejueda liwówau núcha!”

⁷ Néenee náa'ináamiwai, jáiwa Jesús táania nalí náa'a chóniwenai linácu liá'a Juanca, limá'ee: “¿Tána ijíáu icábacai á'a wáunamactalaca? ¿Báqueerri washiálicuerrri éerri jútainchu lináawida lichuániu? Jócai. ⁸ Jiníctani, ¿tána ijíáu icábacai? ¿Báqueerri washiálicuerrri saíctai wéerri íbala? Iyá yáine léenaa náa'a súwedenai íbalashi saíctai yáainai nábana rícu náa'a reybinica. ⁹ Ya jócta, ¿tána ijíáu icábacai? ¿Icába báqueerri íiwadedeerri Dios chuáni? Jajá, yáawaiyi, Juan

mawíyi wérri náucha náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu. ¹⁰ Juan léewa liá'a limáni jiliá'a tánerricoo cáashta íta'aa:

'Nuyá bánua cáiiwadecai chuánshi jibéecha,

quéewique'e lichúni* liá'a iníjbaa.'

¹¹ Ne yáawai numá irrú, jiní náiiibicha náa'a washiálicuenaica, jiní wérri mawí máanui liúcha liá'a Juan Bautístaca; ne máayabacaminaa, nayá náa'a chóniwenai máaquenai nawówau Dios nácu, mawíni cawéni Juan yúcha, báawita nayá jiní nawéni.

¹² "Néenee liyáali éerri jáicta Juan Bautista íneda líiwa Dios chuáni chóque'e, liá'a Dios wánacaalactaca súfrierri jináwiu, ya náa'a médenai danáanshi nénedaque'e namárdacani. ¹³ Quinínama náa'a íiwadedenai Dios chuáni ya liá'a leyca yáainai bácai náiiwadedacánica linácucha liá'a wánacaalactaca, cáashia Juan ínuca; ¹⁴ ne iyá iwówaicta éebida liáni, Juan† léjta liá'a Elíasca íiwadederri Dios chuáni ínuerri'inaaca. ¹⁵ Iyá iwówaicta yáa léenaa liáni numánica, arrúnaa édacanicoo saíca. ¹⁶ ¿Chíta nacábacanaa náa'a chóniwenai chóque'e? Iyá cháni léjta sáamanai jócani wówai naséwica áabi sáamanai yáajcha, wáanenaicoo plaza rícu namáidadaca najúnicairru:

¹⁷ 'Wáiiuuate íiwa,

ne iyá jócuwa iwáilaa;

warrábate shímashi cáiwii,

ne iyá jócute iwowai ichálujueda íchaca chaléjta wawówau imédacani.'

¹⁸ Jiníwata Juan ínuerri, jócai íya jiní líirracca, iyá imá'ee liwáaliaca'ee espíritu máashii, níwata jócai iwówai néemica lirrú. ¹⁹ Néenee nuínui nuyá washiálicuerri Dios cúuleeca, íyeerrica ya nuíirra, iyá imá'ee cáayacai ya cáirracalai, najúnicai náa'a cóbrenai impuesto Romarru ya áabi chóniwenai máashiini íiwanaa. Ne liá'a Dios wíteeca iyaderriu liyú liá'a méderricoo quinínamaru."

Náa'a chacáalee jócani éebida

(Lc 10:13-15)

²⁰ Néenee Jesús, báawita jócu liyá náiiibi, lichána liárraca náa'a chacáaleeca á'a limédacta mawí máanuica jóca nacába cáji, jiníwata náa'a chóniwenai yáainai náiiibi jócani éejueda nayáu Diosru. Jesús má'ee: ²¹ "¡Ái jiyámi carrúni jináata, Corazín! ¡Ái jiyámi carrúni jináata, Betsaida! Jiníwata á'a Tiro néeni ya Sidón néenictata naméda jócai nacába cáji, namédani íibi, báinacuminaata éejueda nayáwai Diosru, náayadaminata nasúwa íibalashi cadúrruderri ya nawáta báali nawíteu. ²² Ne numá irrú liyáali éerri amáarraquicta cáinabiminaajoo, mawí'inaa máanuica ishínaa cástigu náucha náa'a chóniwenai yáainai Tiro ya Sidón rícu. ²³ Ya jiyá, chacáalee Capernaúm, ¿jéebidaminaa jinácudacoo áacairra? Jócai, ¡mawíminaa dujíwala wérri jiáu útawica! Jiníwata á'a Sodoma néeni naméda liáni jócai nacába cáji, liá'a méderricoo íibi, liárra chacáaleeca yéerri'inaata chóque'e. ²⁴ Ne numá irrú liyáali éerri amáarraquicta cáinabiminaajoo, mawí'inaa máanuica ishínaa cástigu náucha náa'a chóniwenai yéenaimi Sodoma shínaa cáinabi íta'aa."

Ínu nulí iwówa iyaba'au

(Lc 10:21-22)

²⁵ Ne liyáali éerri Jesús ma: Nuá jirrú saícai nusálijinaa cawánacaalacai áacairra ya cáinabi, jiníwata jíyadaca nalí náa'a imíyanica iwíteu, ya jibáyate náucha náa'a yáainai léenaa ya náa'a cawíteenica. ²⁶ Jajá, nusálijinaa, jiníwata le jiwówau jáni. ²⁷ "Nusálijinaa liá nulí quinínama wíteeshica. Jiní wérri cúnusierri yáawaa nuyá

* **11:10** 'Jibéecha' ya 'lichúni' líyada Cristoja. † **11:14** Juan liyáwa liá'a náiiwadedanimi Dios chuáni nácu báinacu, namá'ee liá'a ínuerri'inaaca lichúni'que'e chóniwenai libéecha línu liá'a Cristoca.

liá'a licúuleeca, léerrimija liá'a lisálijinaaca; jiní wérri cúnusierra yáawaa liá'a lisálijinaaca, léerrimija nuyá liá'a licúuleeca ya léerrimija náa'a nuyá licúulee wówaini liméda nacúnusiacaani. ²⁸ Ínu nulí quinínama iyá sámunica ishínaa tráawajuyu ya cadúcunibeeca, nuyáminaa wána iwówa íyabacoo. ²⁹ Irríshibia nulíni liá'a cadúcunini nuáni irrú, ya éewidau nunácu, nuyácala saícai wáaleerri nuwówau imíyai; cháminaa ínu iwówa íyabacoo. ³⁰ Jiníwata liá'a nuwánanica ya liá'a cadúcunibeeca nuá irrú, itéeni'inaa madéjcanamai.”

12

Náa'a éewidenaicoo éerruenai trigo dácue éerdi nawówa íyabactacoo
(Mr 2:23-28; Lc 6:1-5)

¹ Ne liyáali éerri, áabai éerri nawówa íyabactacoo, Jesús jínaneerri náabanacta banácali. Lishínaa éewidenaicoo, jáiwa sámu nawówai, jáiwa nachána néerrueda líta liá'a trigoca náyaque'e líta. ² Náa'a fariséobinica nacába'inaamini liá'a namédani nayáca, namá'ee Jesúsru:

—Jicábate, jishínaa éewidenaicoo médani nayáca báawita jócai wéewa wamedaca éerri wawówa íyabactacoo.

³ Jesús éeba'ee nalí:

—¿Jócu iliá éemiu liá'a David médanica, liyáali éerrimi liyá ya lijúnicaibinica sámu'inaa nawówa? ⁴ Ne liwárruateu Dios íibana rícula, jáiwa liya liá'a páanica Dios shínaaca, jócai'inaa ta saícanaa líyaca, liyá ya náa'a limánabacaca, liyárrimi léja liá'a sacerdotébinica, ya Dios jócai licástigaa naméda linácueji. ⁵ ¿Jócu iliá éemiu Moisés shínaa ley rícu, náa'a sacerdotéca templo rícu jócani méda cajíconau, báawita natráawajaaca liá'a éerri nawówa íyabactacoo? ⁶ Ne numá irrú ái ája áani, báqueerri* mawí cawénica templo yúcha. ⁷ Iyá jócani yáa léenaa éemi limáni nácuha líáni tánerricoo: ‘Nuwówa iyá carrúni jináataiyu, jócubeecha éema cuéshinai. Yácta ta léenaa éemicani, jócuminaa ta yúca chóniwenai chaléjta éebidenaicoo nuájcha, jiníni méda máashii.’ ⁸ Ne saícai, nuyá Washiálicuerrica Dios Cúuleeca, wáalierra wánacaalashi lirrícu liá'a éerri nawówa íyabactacoo.

Liá'a washiálicuerri cáaji íshiderricoo
(Mr 3:1-6; Lc 6:6-11)

⁹ Néenee Jesús yáau náabanactalaca, liyáali éerri sábadoca, jáiwa liwárruoo sinagoga† rícula yéerri néeni. ¹⁰ Néeni lirrícuja'a báqueerri washiálicuerri cáaji íshiderriu; namúrrucala chítashia néewau'inaa náuca Jesús, nasáta néemiu liyá:

—¿Léewaminau wachúni báqueerri léerdi wáalee liá'a wawówa íyabactacoo?

¹¹ Jesús éeba'ee nalí:

—¿Tána éenaa iyái, wáaleerri áabai oveja licáctau áabai útawi rícula, á'a nawówa íyabactacoo, jócuminaa yáau ijédacani? ¹² ¡Mawí cawénica báqueerri washiálicuerri oveja yúcha! Yáawaiyi saíca wamedá liá'a saícabeeca éerrica nawówa íyabactacoo lécchoo.

¹³ Néenee Jesús ma lirrú liá'a washiálicuerrica:

—Jidáquinia jicáajiu.

Jáiwa dáquinia licáajiu liá'a washiálicuerrica, limáacau lirrú saíca léjta ruá'a béemaca. ¹⁴ Ne náa'a fariséobinica, jócai saícta nawówa, quéecha'inaa najiácoo nachána natáania nalíwoo chítashia néewau'inaa náiinua Jesús jíni.

* **12:6** Áani Jesús táanierra liyá linácuchau, ne jócai líiwa jucámarranaa, liyá máirri liwáaliacala wánacaalashi mawí liúcha liá'a ley templo shínaaca; ne náa'a chóniwenai arrúnaacala naméda liwánacaala liúcha liá'a áabata leyca. † **12:9** Liá'a Sinagoga yáarruishi náawacactacoo náa'a judíobinica, néeni néewidau linácu liá'a táaneerricoo báinacu, néeni natáania comunidad nácu, ya lécchoo lisírbia léjta néewidactacoo.

Áabibi chuánshi linácueji liá'a Jesúsca jóctanaa línu

¹⁵ Jesús yáa léenaa nawówai náiinua liyá liáu néenee, íchaba chóniwenai yáau liájcha. Jesús chúni quinínama náa'a bálinaicoo, ¹⁶ limá'ee nalí jócubeecha natáania linácu chóniwenai íibi. ¹⁷ Léja liáni licúmpliaque'iu liá'a limánimi liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacu, jí'ineerri Isaíasca, limá'inaami:

¹⁸ “Ái ája áani nushínaa cashírruedacaica, liá'a nuwínanica, liá'a canínai nucábaca, saícta nuwówa nucábacani. Nuáminaa lirrú nushínaa Espiritu,

ya líiwadeda machácani quinínama cáinabi íta'aa.

¹⁹ Jócái'inaa litáania chuánshi amuíyu, jócuminaa lécchu limáidada,

jiní lécchoo éemenai'inaa lichuáni cáaye rícuba béewami chacáalee.

²⁰ Limédaminaa‡ nalí saíca náa'a máajinaa néebidauca, cháni léjta liá'a basuéca wówerri litúcuacoo, cháni léjta lámpara iyacua májtarrimi jéda íisa.

Limédaminaa chájoni cáashia machácanicani liwánacaalactala'inaa quinínama cáinabi íta'aa.

²¹ Ya chóniwenaiquinínama cáinabi íta'aa sánaca, namáacaminaa nanéndacaishi linácu.”

Náa Jesús jíconaa lirríshibiaca demonio wítee
(Mr 3:20-30; Lc 11:14-23; 12:10)

²² Natée Jesúsru báqueerri washiálicuerri matuíyii ya jócai éewa litáaniaca, níwata wáaleerri demonio, jáiwa Jesús éeja liwána licába báníwai ya léewa litáaniaca jáicta Jesús jéda liúcha demonio. ²³ Quinínama nacáarrudau nasáta néemi nalí wáacoo: “¿Liyáminaa léja liáni Cristo, litáqueerri liá'a washínaa rey Davidca?”

²⁴ Néemi'inaamini liáni, náa'a fariséobinica namá'ee: “Beelzebú, liá'a demonio wácalica, liyája lierra yáairri lidánani liéni washiálicuerri lijédaque'e demonio.”

²⁵ Jesús, yáirri léenaa liá'a napénsaa nayáca, limá nalí: “Quinínama país náawaca yáacaquictau máashii nacába yáacacoo, namárda yáacau nayá jájiu; áabai chacáaleeca o néenajinai yáacoo máashii nacába yáacacoo, jócani éewa nayá saíca, amáarrani'inaa. ²⁶ Chacábacanaa, Wawásimi jédacta lishínaa chúnsana demonio, liyá jájiu limárdau; ¿chíta quéewau liwáalia lidánaniu jini? ²⁷ Iyá máinai nujédacala demonio Beelzebú dánaniyu; ne cháctani, ¿tána yáa irrú náa'a ijúnicaica liá'a danáanshica quéewique'e ijéda demonio? Tándawa nayája náiiwa ináawa iyáca yúqueneu. ²⁸ Jiníwata nujédacta demonio Espiritu Dios dánaniyu, liwówau limáca liá'a wánacaleerri Dios shínaa jái ínu irrúi.

²⁹ “Nuá irrú áabai licábacanaa nuíwaque'e tádashia nuyá nuéewa nujéda demonio: ¿Chíta quéewoo liwárruacoo báqueerri shínaa cuíta rícua jini liá'a washiálicuerri cadánanica lédaque'e lishínaa, jócta libájida liúchau quéechani? Táminaa, libájidaqui jini léewa lijédaque'e lishínaa.

³⁰ “Liá'a jócai yáau nuájcha, yáairriu báawachala núcha; liá'a jócai yáawaqueda nuájcha, cáarralerrri'inau. §

³¹ “Tánda numá irrú Dios pérdonaa náa'a washiálicuenaica quinínama jíconaashi, ya quinínama máashii namánica, ne jócuminaa lipérdonaa liá'a namáni máashiica

‡ **12:20** Áani wówairri limáca, Jesús yéerri madáninaa lisúfriaca ya máanalicani wáarru rícu, wayá náa'a máajinanaanica ya máaquenai bácai cajíconaanica, quéewique'e wawáalia wawásedau'inau, ya liá'a machácanibeeca Dios yánica Jesús nácueji. § **12:30** Jiní éewerri limáacacoo béewami nulí. Ne náa'a jócani éebida léca liá'a espíritu Santo liá nulí wánacaalashi quéewique'e nujéda demonio, yáainai nayá nujúnta, ne náa'a jócani índá nulí chóniwenai quéewique'e namédacoo nushínaa éewidacanicoo, naméda náani chóniwenai náacoo jiní éebidenai nunácu.

Espíritu Santo nácucha. ³² Dios pérdonaminaa quinínama cha lécchoo táaneerri máashii nuyá washiálicuerri Dios Cúuleeca; ne táaneerricta máashii Espíritu Santo nácucha, jócuminaa lipérdonaani nácula cáwi liyá líta'aa liáni cáinabica, ne jiní áabata léerdi liáwinaami liáni.

Liá'a banácalica wacúnusiani líta nácuejiu

(Lc 6:43-45)

³³ “Yáabanau sáica áabai banácali, iwáalia'a lítau sáica; yáabanau máashii iwáalia'a lítau máashii; ne liá'a banácalica wacúnusiani líta nácuejiu. ³⁴ ¡Áai éenajinai! ¿Chíta quéewoo imá chuánshi sáicai jini, ne iyá jájiu máashiini? Liá'a yéerri iwówa lícu, litáania inúma licuéji. ³⁵ Liá'a washiálicuerri sáicaica táaneerri chuánshi sáicai, jiníwata sáicaca liyá, ne liá'a washiálicuerri máashiica táaneerri chuánshi máashii, jiníwata máashii yéerri linácu. ³⁶ Ne numá irrú liyáli éerri Dios márdacta'inaa cáinabi, arrúnaa náa nashínaa cuenta quinínama chuánshi mawénii namánica. ³⁷ Ne linácueji liá'a chúnai jichuánica namáni jiyácta sáicai jócta cajíconai.”

Náa'a chóniwenai máashiinica sátenai áabai señal jócai nacába cáji

(Mr 8:12; Lc 11:29-32)

³⁸ Áabi néenaa náa'a fariséobinica ya néenaa náa'a áabibi quéewidacani ley shínaaca, néenee namá'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, wawówai wacábaca jimédaca áabai cábacanaashi jócai wacába cáji.

³⁹ Néenee Jesús éeba'ee nalí:

—Narra chóniwenai máashiini ne yáawaiyi jócai éebida Dios nácu, nasáta'ee áabai jócai nacába cáji; iyadaque'e nusálijinaa Dios bánuani nuyá, ne jócuminaa nuá mawí señal léjta liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacu, jí'ineerri Jonás.

⁴⁰ Chaléjta Jonás yáayumi matáli éerri ya matáli táayebee liáawi rícu liá'a cubái máanuica, chacábacanaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuyáminaa matáli éerri ya matáli táayebee cáinabi yáajabala. ⁴¹ Náa'a yáainaimi Nínive rícu nacáwiaminaujoo máanalicai yúcha amáarracta'inaa cáinabi, ya natáaniaminaa ijúnta iyá quéewique'e Dios cástigaa iyá; níwata narra chóniwenai yáawani nanáawida nacáwicau néemi'inaami liá'a chuánshi Jonás íwani nalí. Ne iyá éemenai nuhuáni ne jócai éebida, báawita nuyá mawí cáiwana Jonás yúcha.

⁴² Ruá'a reina wánacaleechoo chaléeni sur néerra, rubárruaminau amáarracta'inaa cáinabi, jáicta liúca chóniwenai le éerri jiliéni, ya rutáaniaminaa ijúnta iyá, níwata ruyá ínuechoo déecucheji wéerri cáinabica, quéewique'e ruéemi Salomón wítee. Ne iyá jócani wówai émica nuéewidacala, báawita nuyá mawí cáiwana Salomón yúcha.

Liá'a espíritu máashiica éjuerricoo

(Lc 11:24-26)

⁴³ “Jáicta áabai espíritu máashii lijiáu báqueerri washiálicuerri yúchai, jinaneerri yáarrushi máacarrai rícu múrruerri limáacoo liárrui; ne jinícta línuni limá lirrúwoo: ⁴⁴ ‘Nuéjo'quictátawai núbana rículau báaniu nujiáctejmicoo.’ Jáicta léjua'inaawai, línu linácu liárra washiálicuerrica, léjta áabai cuíta máisaictani, jíchuderrictau wáni ya nachúndadanini. ⁴⁵ Néenee liáwai liáwaqueda áabi siete espíritu íchaba mawí máashiini wéerri liúcha, ya quinínama narra sieteca nawárruau lirrú liá'a washiálicuerrica, mawíque'e nawána máashii wéerri mawíjani. Chacábacanaani'inaa bésunacoo narra chóniwenai máashiini wéerri.”

Litúwa ya léenajinaica liá'a Jesúsca

(Mr 3:31-35; Lc 8:19-21)

⁴⁶ Jesús táania'inaa liyá újnibii nali náa'a chóniwenai, jáiwa náinu lirrú lécchoo ruá'a litúwaca ya léenajinai, nawówaica'ee natáania liájcha. Ne jáiwa namáacoo bináaweji, ⁴⁷ néenee báqueerri íiwa Jesúsru jini:

—Jitúwa ya jéenajinai yáaine bináaweji, wówenai natáania jiájcha.

⁴⁸ Néenee Jesús éeba'ee liá'a íiwerri lirrúni:

—¿Tána nutúwai ya nuéenajinaica?

⁴⁹ Néenee, lidúcuá nátala náa'a lishínaa éewidenaicoo, limá'ee:

—Náawa nutúwa ya nuéenajinai náani. ⁵⁰ Níwata tánashia méderri liwánacaala liá'a nusálijinaa yéerri áacairra, nuwówai lécchoo cháí cábacanaa léjta nuéenajirri, nuéenajetoo ya léjta nutúwa.

13

Licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica (Mr 4:1-9; Lc 8:4-8)

¹ Liyáli éerrimija lijiáu liá'a Jesúsca lirrícucha liá'a cuítaca léewidacta liyáca, néenee liáu liwáacoo manúa tácoowala. ² Ne íchabaca wéerri chóniwenai yáawacacoo Jesúsru, jáiwa Jesús yúrrucuaú áabai lancha rícula, jáiwa liwáawai léewidaque'e, nácula náa'a chóniwenai máaquenai cáina íta'aa. ³ Néenee litáania nali íchaba nácu licábacanaayu. Limá'ee nali:

“Báqueerri cáabanacai liáu licása banácali íimi. ⁴ Ne liáabana'inaa áabata léenaa liá'a límica cáu iníjbaa lícu, náinu náa'a míshiduca, jáiwa náya jini. ⁵ Áabata cáirriu íiba íbirra, jinícta sáica cáinabi; jáiwa liarra límica páquiau madéjcata, jiníwata jinírru cáinabi dujíwala; ⁶ ne liá'a cáwiaca lijiá'inaamiwai, jáiwa léema jini, jiníwata jiní jíchu sáica, jáiwa léemawai míshii jini. ⁷ Áabata léenaa liá'a límica cáirriu túwirri íibi, ne jáiwa lidáwinau náa'a túwirrica, jáiwa lisácumeda jini. ⁸ Ne áabata liá'a banácalica cáirriu sáiquitacta cáinabi, jáiwa liá litau sáica; áabata yáa litau újni cien lími máanabaca, áabata sesenta lími máanabaca, áabata treinta limáanabaca. ⁹ Ne iwówaicta liwárrueda lirrú liá'a numánica, arrúnaa e'écánicoo sáica.”

Tándá Jesús éewida licábacanaayu (Mr 4:10-12; Lc 8:9-10)

¹⁰ Náa'a lishínaa éewidenaicoo liá'a Jesúsca náinu lirrú nasáta néemiu liyá, tándashia léewida chóniwenai licábacanaayu. ¹¹ Jesús éeba'ee nali: “Iyá Dios wána yáa léenaa cabáyainta liá'a liwánacaalanica, ne nali jócai. ¹² Cháwajani, éemiu sáica, liá'a éemerri sáica, yáirri'inaa léenaa mawí, ne liá'a jócai éemi sáica, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá péderri'inaa liá'a píitui rími liáni léenaa nácu. ¹³ Tándawa nutáania nali licábacanaayu; níwata nayá báawita néemi nuchuáni, néemi bácai licábacanaa, cháija ne yáawaa jócai wárrueda nali limáyuca yáawaiyíi liá'a numáni nácuca. ¹⁴ Cháminaa léjta nabésunau nayá, licúmpliawai liá'a limánimi liá'a cáiiwadedacai Dios chuáni báinacu jí'ineerri Isaías, limá'inaate:

Iyá éemiminaa liá'a numánica,
ne jócuminaa liwárrueda irrú.
Iyá síguiaminaa icába liá'a numédanica,
ne jócuminaa liwárrueda liéni limáyu'ca.

¹⁵ Ne nawítee náani chóniwenai yáainai mawíteeni,
níwata jócani wówai liwárrueda nali,
wáalianai nawíbau báyeerriu,
wáalianai natuí báyeerriu,
quéewique'e jócu néewa nacába ya néemica,
ya jócubecha náa léenaa;

jócubeecha néejoo nulí, nuchúni nayá.'

¹⁶ “Ne Dios saícta wérri liwówa yáajcha, níwata iyá cábenai liá'a numédanica, ya yáayu léenaa liá'a numánica. ¹⁷ Ne numá irrú yáawaa, íchaba cáiiwadedacani Dios chuáni báinacu ya chóniwenai saícanica, wówenai nacába liáni icábani iyá, ne jócu néenaa nacábaqui jíni; nawówai néemi liáni éemini iyáca, ne jócu néenaa néemi qui jíni.”

Jesús íiwa licábacanaa nácu liá'a cáabanacaica
(Mr 4:13-20; Lc 8:11-15)

¹⁸ Liáwinaami, Jesús ma nalí náa'a lishínaa éewidenaicoo: “Éemite liáni liwówau'i limáca liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica. ¹⁹ Náa'a éemenai liá'a chuánshi Dios shínaa linácu liá'a Dios wánacaalactalaca, ne jócu náa léenaa néemicani, nayá léjta liá'a banácali íimica cáirricoo iníjbaa lícu; línu liá'a Wawásimica lijéda liá'a Dios chuáni liáabanani liwówa lícu. ²⁰ Liá'a banácali íimica cáirricoo íiba íibirra, cháí licábacanaa léjta náa'a chóniwenai éemenai Dios chuáni, narríshibia saícta néemicani, ²¹ ne jóca liwáalia lijíchu saíca, jócani yáa cabálininaa, ne jáicta linácu liá'a Dios chuánica, nasúfria carrúni jináata nayá o nacánaqueda nayá namúrru namédaque'e nalí máashii, náuca náuchau liá'a néebidauca. ²² Liá'a banácali íimi cáirricoo túwirri íibi, léjta náa'a chóniwerrica éemenai Dios chuáni, ne nawówai namédacoo cawárruanicajiyu, néenee nayá urrúni nawówa bácai linácu liá'a shínaashica. Libésunau'e nalí namíya máecha liá'a Dios chuánica ya jócu naméda liá'a shínaashica Dios wówaini'e nayá médaca. ²³ Ne liá'a banácali íimi yáabaneerricoo cáinabi saícai íta'aa, cháí léjta náa'a chóniwenai éemenai Dios chuáni, náa léenaa néemicani. Natráawajaa Diosru saíca, áabi cháni léjta liá'a banácali íimica yáairri cien lítau, naméda bájalanaa, áabi léjta líimica yáirri sesenta, naméda íchaba mawí, ya áabi cháni léjta líimica yáirri treinta, naméda píituita.”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a máashiibee trigo íibi

²⁴ Néenee Jesús íiwa báaniu áabata licábacanaa: “Liá'a Dios wánacaalactalaca cháí léjta báqueerri washílicuerri yáabaneerri banácali íimi saícai bacháida lícu. ²⁵ Ne quinínama namáa'inaami nayáca, línu báqueerri najínai, jáiwa liáabanai máashiibee máashii nashínaa trigo íibi, jáiwa liáwai. ²⁶ Ne jái'inaami lidáwinau liá'a trigoca, jáiwa líwinaa jiáwai lécchoo, néenee lijíáu lécchoo máashii máashibeeca. ²⁷ Néenee náa'a tráawajadorbinica náawai náiiwa lirrúni liá'a liwácalica: ‘Wawácali, liá'a banácali íimi jiáabanica bacháida lícu saícaica, ¿cháta lijíáu jiliá'a máashii máashibeeca?’ ²⁸ Liá'a liwácalica limá nalí: ‘Báqueerri wajínai médaniminaa liáni.’ Náa'a catráawajaacanaica nasáta néemi liyá: ‘¿Jiwówai jiyá wáacoo wéerruaque'e liá'a máashii máashibeeca?’ ²⁹ Néenee limá nalí: ‘Jóca, éerruacta liá'a máashii máashibeeca, carrúnata éerrua lécchoo liá'a trigoca. ³⁰ Mawí saíca waínda lidáwinacoo áabena, cáashia lidáwinacoo wawínaquicta'inaacani; néeneeminaajoo nubánua náawaquedacoojoni, nashírique'e quéecha liá'a máashii máashibeeca, nabáji macáishitani, wémaque'ini, ne liábinaami nawína ya náawaqueda liá'a trigoca nushínaa liárrui rículau.’ ”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a líimi jí'ineerri mostaza.
(Mr 4:30-32; Lc 13:18-19)

³¹ Jesús íiwa nalí lécchoo líeni licábacanaa: “Liá'a Dios wánacaalactalaca cháí léjta áabai líimi jí'ineerri mostaza, báqueerri washílicuerri yáabanani bacháida lícu. ³² Líeni yáawaiyi, áabau néenaa náa'a mawí píituita quinínama náiiibicha náa'a líimica; ne jáicta lidáwinawai mawí máanuica líúcha liá'a yéerri lirrúcu liá'a

náabanactacani, lidáwinau léjta áabai áicuba máanui, máanui wérri míshiidu ínu naméda líibanau linácai nácu.” Cha lécchoo, liá'a Dios chuánica náiiwani ya lichána píitui rímiyu, néenee lidáwinawai máanui limédacuwai.

Liá'a licábacanaa wáneerri páani múrracacoo lij'inaa levadura

(Lc 13:20-21)

³³ Jesús íiwa nalí lécchoo liéni licábacanaayu: “Liá'a Dios wánacaalactalaca cháí léjta liá'a múrracairricoo, báquetoo ínetoo pílechoo matálinai harina ínabi, quéewique'e cáiwique'ini quinínamani liá'a liinábica.”

Tánda Jesús táania licábacanaayu

(Mr 4:33-34)

³⁴ Jesús táania quinínama liáni nalí náa'a chóniwenairru linácueji liéni licábacanaayu, cháiji jócai táania nalí liyáwoo licábacanaayu. ³⁵ Cháwa quéewique'e licúmpliacoo liá'a limáni liá'a cáiiwadedacai Dios chuáni báinacu: “Nutáaniaminaa liyáwoo licábacanaayu;

núiiwa áabata yéerri cabáyainta liyáalimi Dios liquénuda'inaami cáinabi”.

Jesús íiwa licábacanaa máashii máashibeeca trigo íibi

³⁶ Néenee Jesús íiwa lináwau nalí náa'a chóniwenai, jáiwa liwáarroawai áabai cuíta rícula, jáiwa lishínaa éewidenaicoo narrúniu lirrú, ya nasáta néemiu liyá namá lirrú líiwaque'e nalí linácu liá'a licábacanaa liá'a máashii máashibeeca yéerri bacháida rícu. ³⁷ Jesús éeba'ee nalí: “Liá'a yáabaneerri lími sáicaica, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ³⁸ léja lierra bacháidaca liyáwa éerrija. Liá'a lími sáicaica, wówerri limáca náa'a médenai Dios wówainica, ya liá'a máashii máashibeeca wówerri limáca náa'a médenai Wawásimi wówainica, ³⁹ liá'a wajínai yáabaneerri máashii máashibeeca íibi, léwa Wawásimi lierra. Liá'a lítaca wówerri limáca amáarrau'inaa liá'a cáinabica, náa'a yáawacadenai banácali íta, náawa ángelbini nárra. ⁴⁰ Licábacanaa léjta náawaquedau máashii máashibeeca náucaque'ini chichái tuírricula léemaque'iu, chacábacanaa libésunacoo nalí náa'a Wawásimi shínaaca jáicta amáarra cáinabijoo. ⁴¹ Nuyá Washiálicuerri Dios cúuleeca, nubánuaminaa nushínaa ángelbiniu, náawaquedaque'e nushínaa nuwánacaalactaca, náa'a quinínama wánenai naméda máashii chóniwenai cajíconanica, ya náa'a médenai máashii. ⁴² Náucani'inaa lirrícula liá'a chichái túculerricoo, náichactala'inaa náamueda néu quirríquirrinaa licáichau. ⁴³ Néenee náa'a médenaica léjta Dios máyu'uca, quéenenai'inaa chaléjta cáiwia quéenau chaléeni wánacaalactalaca nusálijinaa néerra. Iyá iwówaicta yáa lénaa liáni numánica, arrúnaa édacanicoo sáica.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a cawénii báyeerricoo

⁴⁴ “Jesús má'ee nalí: Liá'a Dios wánacaalactalaca cháí jicá'a áabai cawéni wérrica báyeerricoo cáinabi yáawi rícula. Báqueerri washiálicuerri ínu linácu liá'a cawéni wérrica, ya léejoo libáya néeni jíni; liwówa chúnicaú liáu liwénda quinínama liá'a liwáalianica, ya liwéni lierra cáinabica, quéewique'e liá'a cawéniica lishínaacani.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a íiba úcuni cawénica

⁴⁵ “Jesús má'ee nalí lécchoo: Liá'a Dios wánacaalactalaca, cháí léjta báqueerri cawéndacai jínaneerriu limúrruerri íiba úcunini cawéninamai;* ⁴⁶ jái'inaa línu linácu liá'a áabai cawéni wérrica báqueerri yúcha, liáu liwénda quinínama liá'a liwáalianica, ya liwéni liá'a íiba úcuni cawéniica.

* **13:45** Áani wówerri limáca báqueerri éebiderri Dios nácu, arrúnaa liá lirrú bájjialanaa liwéni jáicta Dios shínaa jíni liwánacaalactaca. Arrúnaa limáca quinínama liá'a méenaami éerri shínaaca jócai índa limédacoo Dios shínaayu.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a máaya nawínau cubái

⁴⁷ “Jesús má'ee báaniu, lé'e liá'a Dios wánacaalactaca cháí'e léjta áabai máaya náucanicta manuá yáaculani, lijéda matuínaami cubái cábacanaa. ⁴⁸ Jáicta cashiámu léji liá'a máayaca, náa'a catésucanica najédani cáina ítala, nawáctala'inou naníwacani náa'a cubáica; nawáaliani náa'a cubái saícanica náarrui rículau ya náuca liá'a máashiica. ⁴⁹ Chacábacanaa jáicta amáarra léju liá'a cáinabica; Dios bánuaminaa náa'a ángelbinica nashírridaque'e máashiinica báawachala ya náa'a saícanica, ⁵⁰ náucani'inaa náa'a máashiinica lirrícua liá'a infiernoca írranii chicháiyu, náichactala'inaa ya náamuactala'inaa néu quirríquirrinaa licáichau.”

Cawéninamai wáliica ya liá'a lidánimimica

⁵¹ Néenee Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Éemi jini quinínama liáni?

—Jajá, wawácali —namá'ee.

⁵² Néenee Jesús má'ee nalí:

—Jáicta báqueerri quéewidacai ley shínaa léewidau saíca linácu liá'a Dios wánacaalactalaca, cháí léjta báqueerri cuíta wácali, liá'a liwáalianica liá léenaa lijéda méenaami wáliica ya liá'a lidánimimica.

Jesús Nazaret néeni

(Mr 6:1-6; Lc 4:16-30)

⁵³ Ne Jesús nisa'inaa líiwadeda liyú liá'a licábacanaaca, néenee liáwai néeneeji, ⁵⁴ jáiwa líinui lishínaa cáinabi néerrau, jí'ineerri Nazaret, jáiwa lichánau léewidaca lirrícu liá'a sinagogaca. Náa'a chóniwenai nacáarruda'eewoo, namá'ee:

—¿Tanácucha jéewidau linácu quinínama liéni jiáni léenaa? ¿Chíta quéewau jéewa jiméda léji lierra jócai wacába cáaji? ⁵⁵ ¿Jócaita le licúulee liá'a camédacai méenaami áicubayu, ya María cúulee? ¿Jócaita le Santiago éenajirri ya José ya Simón ya Judas, ⁵⁶ ya léenajinai ína yéenai lécchoo wáibi áani? ¿Néenee tána bésunawai chóque'e litáania íchaba wíteeshiyu ya léewa liméda jócai wacába cáji?

⁵⁷ Tándawa jóca nawówai naméda liwánacaala. Tándawa Jesús má'ee nalí:

—Jáicta báqueerri cáiiwadedacai litáania Dios chuáni nácu, báawachala jócaita lishínaa cáinabi, náa'a chóniwenai cawáunta ya néebida lirrú, ne jáicta litáania nalí náa'a chóniwenai lishínaa chacáalee rícu sánaca o á'a líibana néeni, nayá jócu cawáunta nacábacani jiní néebidaca lirrú.

⁵⁸ Jiní limédani íchaba jócai nacába cáji néerra, jiniwata náa'a chóniwenai jócani éebida liyácala liá'a Mesíasca.

14

Juan Bautista máanalicami

(Mr 6:14-29; Lc 9:7-9)

¹ Liyáli éerrimi, Herodes Antipas, wánacaleerri léjta rey á'a Galilea, léemi'e natáania Jesús nácu. ² Herodes má'ee lishínaa tráawajadorbinirru: “Le Juan Bautístaja lierra cha cáwiaco; tádawa léewa liméda jócai wacába cáji.”

³ Jiniwata quéechami liá'a Heródesca wáneerri nawína Juan preso, liwánani nabájida cadénayu natéequé'ini cuíta manúmai rícula. Herodes wánaca nawárrueda Juan preso ruwánaca ruá'a Herodíasca, líinu liá'a Felipeca Herodes éenajirri. ⁴ Jiniwata Juan máirrite Heródesru: “Jócai éewoo jijéda jínu ruarra ínetooca cáwicalani rúnirri liá'a jéenajirrica.”

⁵ Linácueji Herodes wówai líinua Juan, ne cáarru licába náa'a chóniwenai, jiniwata quinínamarru néebida liá'a Juanica cawéni wéerri líiwadedaca Dios chuáni.

⁶ Ne liyáali éerri Herodes shínaa licúmpliacta camuí, rumíyacaula ruá'a Herodíasca rujiáu ruwáilaca nanáneewa náa'a namáidanica, Herodes gusta ruyá ruwáilauca bájjalanaa, ⁷ tánda Herodes ma rulí liwánacaala nácu, liáminaa rulí tánashia rusátani liúchai. ⁸ Néenee ruá'a miyácauca rutúwa éewidaca'ee ruwítee, rumá'ee Heródesru:

—Jiá nulí áabai mitájia rícu, liá'a liwítami liá'a Juan Bautístaca, nacábaque'ini.

⁹ Linácueji liwána máashii wérri liwówa liá'a rey Heródesca; ne jiniwata arrúnaa licúmplia liá'a limánimica nanáneewa náa'a limáidanica, liwána náa rulíni. ¹⁰ Libánua báqueerri soldado nawíchua Juan wáa cuíta manúmai rícula. ¹¹ Jáiwa natée liwítamica báji mitájia rícu náa rulí jini ruá'a miyácauca, jáiwa rutée jini rutúwarru.

¹² Néenee náiiinu náa'a jinanenaicoo Juan yáajcha, natée limáashiicaimi nabáyaque'ini, liáwinaami náawai náiiwacani Jesúsru jini.

Jesús yáa náaya náa'a cinco mil washíalicuenaica
(Mr 6:30-44; Lc 9:10-17)

¹³ Jesús éemi'inaa liéni chuánshica liáu lancha rícu náajcha náa'a éebidenaicoo liájcha, liáu chaléeni báawachala. Ne chóniwenai éemi'inaa jini, jáiwa najiáwai chacáalee rícuca, quéewique'e náacoo lijúnta macáshtai. ¹⁴ Jesús jiá'inau lancha rícuca, licába chóniwenai íchabani, carrúni jináata licába nayá, jáiwa lichúni náa'a bálinaicoo natéenica. ¹⁵ Jái'inaa samásamai liácuwai, náa'a lishínaa éewidenaicoo narrúniu namá'ee lirrú:

—Jái táicalacai, liáni júshiquitawa áani. Jiiwana náacoo náa'a chóniwenai, náaque'iu nawéni náayau lirrícula liá'a chacáalee júbininica.

¹⁶ Jesús éeba'ee nalí:

—Jócai arrúnaa náacoo; yáa náaya iyá.

¹⁷ Néenee néeba'ee lirrú:

—Wawáalia áani bácai cinco páani rími ya chámacua cubái.

¹⁸ Jesús má'ee nalí:

—Índa nulíni ájini áani.

¹⁹ Néenee liwána náa'a chóniwenai máanabanaamica nawáaque'iu imíshi ita'aa. Jáiwa liwína licáaji rícu náa'a cinco páanica ya náa'a chámacua cubáica, licába áacairra, liá saícai Diosru, litúcueda liá'a páanica, ya náa'a cubáica; liá jini lishínaa éewidenaicoorru, nayá nashírridaque'ini chóniwenairru. ²⁰ Quíninama náaya cáashia cáawai wérri nayá, ya újnibii nacámusheda doce canasta lishídanaami máaquerricoo. ²¹ Namáanabaca náa'a íyenaica cinco mil washíalicuenaí nayáwoo, jócani jútada ína ya sámamanai léchho.

Jesús jínerru shiátai náani nácu
(Mr 6:45-52)

²² Liáwinaami, Jesús bánua náa'a lishínaa éewidenaicoo náurrucocoo lancha rícula, nachuáque'iu bajiála manúa libéecha, nácula líiwa lináwau nalí náa'a chóniwenai. ²³ Jái'inaa líiwa lináwau nalí náa'a chóniwenai, Jesús líirrau áabai dúuli ítala quéewique'e lióraca bácai. Líinu'inaa liá'a catáwacabeeca yéerri néeni bácai, ²⁴ nácula liá'a lanchaca jái yáacuwei déecuchala litácoowa yúcha. Liá'a marrádacaca ínuerri lancha nácula cadánani, jiniwata cáuli ínuerri najúnta. ²⁵ Jái'inaa újni cátai Jesús jinau najúnta shiátai náani nácu. ²⁶ Nacába'inaateni lishínaa éewidenaicoo lijínacoo shiátai náninacu, nacáarrudau wérri, namáidada nacáarruniu namá'ee:

—¡Wówanaashimi cháí jínacoo!

²⁷ Ne Jesús táania nalí, limá'ee:

—¡Ya iwówau cadánani, nuyácani, ucáarru iyá!

²⁸ Néenee Pé'eru éeba'ee lirrú:

—Nuwácali, jiyáquictani, jiwána nujínacoo jiyáctala shiátai náani nácu.

²⁹ —Jesús má'ee lirrú: —Jínu chérra.

Néenee Pé'eru yúrrucoo barco rícuha, jáiwa lichána lijínacoo shiátai náani nácu Jesús yáctalaca. ³⁰ Ne licába'inaa náa'a marrádaca ya cáuli máanui wérriyu, jáiwa cáarru jíni; jái'inaa liwówai liájuacuwei, jáiwa limáidadai:

—¡Jiwáseda nuyá, nuwácali!

³¹ Liyáalimi'e Jesús wína licáaji nácu, limá'ee lirrú:

—¡Jiyá jócai máacai jiwówau nunácu sáica! ¿Tánda jócu jéebida nuyá wásedeerri jiyá?

³² Náirra'inaamiwai lancha rícula, machúnucunaa liá'a cáulica. ³³ Néenee liyáli, náa'a yáainai lancha rícu, jáiwa natúyau náurruí juátamiyu Jesús náneewa, namá'ee lirrú:

—¡Yáawaiyi jiyá Dios Cúulee!

Jesús chúni náa'a bálinenaicoo Genesaret néeni
(Mr 6:53-56)

³⁴ Nachuáu bajiála manuá, jáiwa náinuque'e lishínaa cáinabi ítala liá'a Genesaret. ³⁵ Náa'a chóniwenai néeni sánaca nacúnusia nacába liá'a Jesúsca, lichuáni licáarraliau quinínama liá'a cáinabica. Natée Jesúsru náa'a bálinenaicoo, ³⁶ ya namésuda'ee liwówa namá'ee lirrú jínda nadúnu líbala númacua nácu cadánia; ya quinínama náa'a dúnuenaicani, sáicani máacacoo.

15

Liá'a wáneerri casácula washiálicuerri
(Mr 7:1-23)

¹ Narrúniu Jesúsru áabibi fariséobini ya áabibi quéewidacani ley shínaa, ínuenai Jerusalén néenee, ya nasáta néemiu liyá:

² —¿Tánda jishínaa éewidenaicoo jócu néewida nawítee náa'a wawérrinaimica? ¿Ya tánda jócu nacúmplia nawítee nabádeda nacáajiu quéecha jóctanaa náaya, chaléjta nawánau'i naméda náa'a wawérrinaibimica?

³ Jesús má'ee nalí:

—Iyá jócani arrúnaa yáasacalaca náa'a éewidenaicoo nuájcha, níwata iyá iméda máashii mawí, ne iyá jócani méda Dios chuáni wánacaala, imédaque'e chaléja limáyu'u liá'a iwíteeca. ⁴ Jiníwata Dios má'ee: 'Cawáunta jiyá jitúya jisálijinau ya jitúwa,' ya 'liá'a máashii núma lisálijinaa nácu, ya litúwa nácu léchchoo, arrúnai'inaa náinuaca.' ⁵ Ne iyá máinai yáawaa báqueerri washiálicuerri éewerri limá lisálijinaarru jócta litúwarru: 'Jócu nuéewa nuyúda jiyá, jiníwata liá'a nuwáaliani quinínama nuáni'inaa Diosru'; ⁶ ya tánashia máirri liáni, jócai éewa liyúda lisálijinau jócta litúwa. Chacábacanaa iyá jócani éewida Dios chuáni, quéewique'e iméda léjta iwítee wówau'ca. ⁷ ¡Iyá chámainsi iwítee! Sáicai litáania liá'a Isaíasca íiwadedeerrimi Dios chuáni báinacu, limá'inaami inácu iyá:

⁸ 'Náani chóniwenai éebidenai nanúmayu cháji'i,
ne nawówa déecuchai yáa núcha.

⁹ Jiní wéni báawita naméda culto nulí;

ne éewida nuchuáni nácu,
ya éewida liá'a napénsanica namáta náa'a nawánacaalactaca,
ne liyáwoo washiálicuenai chuáni bácai.'

¹⁰ Jáiwa Jesús máida náa'a chóniwenai, limá'ee:

—Éemini ya yáa léenaa: ¹¹ Liá'a wárruerricoo washiálicuerri núma lícueji, jócai wána casácula liwówa. Ta léja liá'a jíerricoo washiálicuerri núma lícueji, wáneerri casácula liwówa.

¹² Néenee náa'a lishínaa éewidenaicoo liá'a Jesúsca narrúniu lirrú, jáiwa nasáta néemiu liyá:

—¿Jiá léenaa íwirri nawówa náa'a fariséoca néemi'inaa liáni jimánica?

¹³ Jesús éeba'ee limá'ee nalí liyú liáni licábacanaaca:

—Nusálijinaa liá'a yáairri áacairra, liúcaminaa bináawala quinínama náa'a éewidenai méenaami yáairri báawachala yáawaiyi yúcha, chaléjta liá'a cáabanacaica léerrua liúca quinínama lijíchu yáajchau náa'a banácali jócani liáabana. ¹⁴ Imáacani, matuíyii liérra cháí téé áabi matuíyii. Ne báqueerri matuíyii técta báqueerri matuíyii, chámataanaa nacáacoo útawi rícula.

¹⁵ Néenee Pé'eru ma Jesúsru:

—Jichúni jíiwadeda walí liá'a jimánica.

¹⁶ Jesús éeba'ee:

—Nuyá máashii wówa níwata iyá jócu yáa léenaa liá'a nuéewidanica. ¹⁷ Iyá arrúnaa yáa léenaa liá'a quinínama wárruerricoo wanúma lícu, yáairriu wáayacua rícula, géewique'e liáwinaami lijíáu wáiiibicha. ¹⁸ Ne lijíerricoo linúma lícueji, jíerriu liwówa lícueji liá'a washiálicuerrica, léwa liérra cháí wána casácula liyá. ¹⁹ Níwata liwówa liá'a washiálicuerrica najíáu náa'a máashii liwíteeca, liá'a náiinua'inaaca, namáa washiálicuerri yáajcha jócai náanirri, ya ínetoo rumáa washiálicuerri yáajcha jócai rúnirri; camédacani máashii náinaayu, náa'a nédishica, nanúma yúwica, ya liá'a nacáitauca. ²⁰ Léewa liéni wáneerri casácula liá'a washiálicuerrica; ne náayacta ya jócu nacúmplia nabádeda nacáajiu, jócai wána casácula liyá.

*Báquetoo ínetoo bájirra cáinabi ítee sáú éebidechoo Jesús nácu
(Mr 7:24-30)*

²¹ Jesús yáau chéni Genesaret néenee liáque'iu cáinabi Tiro ya Sidón néerra.

²² Báquetoo ínetoo Caná néenee sáú, yéechoo líta'aa liá'a cáinabica jí'ineerri Tiro, ruínu Jesúsru rumáidadaca:

—¡Nuwácali, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába nuyá! ¡Numíyacaula wáalechoo áabai espíritu máashii méderri rulí máashii!

²³ Jesús jócai éeba ruchuáni. Néenee lishínaa éewidenaicoo rúniu lirrú, nasáta'ee liúcha:

—Jíiwa rulíni ruáque'iu wáucha ruá'a ínetooca bájialaca rumáidadaca wáishiirricu.

²⁴ Jesús má'ee:

—Dios bánuerri nuyá nalí náa'a bácai náa'a chóniwenai yéenai Israel néeni, léjta oveja yúquenaicta wáni.

²⁵ Ne ruá'a ínetoo ruáu rutúyacoo rúrrui juátamiyu Jesúsru, rumá lirrú'e:

—¡Nuwácali, jiyúda nuyá!

²⁶ Jesús éeba'ee ruchuáni:

—Jócai sáicanata wéda náayanibi náa'a wéenibicoo wáaque'e nalí náa'a áulica.

²⁷ Ruyá rumá'ee:

—Yáawaiyi, nuwácali; ne náa'a áulica íyenai liá'a lítabi cáirricoo nawácanai shínaa mesa yáajabala.

²⁸ Néenee Jesús ma rulí:

—¡Ínetoo, máanui wérrí liá'a jéebidauca! Liméda jirrú léjta jiwówauca.

Liyáalimi rumíyacaula ruá'a ínetooca sáica jíni.

Jesús chúni íchaba bálínenaiu

²⁹ Jesús jiáu néeni, jáiwa línu á'a litácoowa liá'a lishínaa manuá liá'a Galileaca; néenee lírrau áabai dúuli ítala, jáiwa liwáawai. ³⁰ Íchaba chóniwenai yáawacau Jesúsru. Natée lírrú macáwani, matuíni, ya máacarrani cáaji, jócai éewa natáaniaca, ya áabibi wáalenai íchaba bálínacaalashi, náindani Jesús yáctalaca, jáiwa lichúni nayái. ³¹ Tándá náa'a chóniwenai cáarrudeneu, nacába natáaniacala náa'a jócanimi éewa natáaniaca, ya náa'a máacarrani cáaji, namáacau sáica léccchu, náa'a macáwanimica éewenai najínacoo, ya náa'a matuínica néewa nacábaca. Jáiwa nachána náa lírrú sáicai liá'a Dios chóniwenai Israel shínaaca.

Jesús yáa náaya náa'a cuatro mil washiálicuenaica

(Mr 8:1-10)

³² Jesús máida lishínaa éewidenaicoorru, limá'ee nalí:

—Carrúni jináata nucába náani chóniwenai, jiníwata nawáalia matáli éerri nayá nuájcha áani, jinícala nalí náayani'inaa. Jócu nuwówai nubánua nayá máayaca náabana néerrau, carrúnataca májina nayá iníjbaa lícu.

³³ Lishínaa éewidenaicoo namá'ee lírrú:

—Ne ¿chíta quéewau wáinu iyacashi áji'ani náaya náa'a chóniwenai íchabanica, líta'aa líáni júshiquitaca jinícta yáairri?

³⁴ Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Chíta máanaba páani iwáalia jini?

—Siete páani ya píitui rími cubái júbinini, —néeba'ee nayá.

³⁵ Néenee Jesús wána nawáacoo cáinabi rícu náa'a chóniwenai, ³⁶ jáiwa liwína jini náa'a siete páanica ya náa'a cubái rími, jáiwa liá sáicai Diosru, lipúrriada, jáiwa liá lishínaa éewidenaicoorru jini, néenee nashírrida jini nalí náa'a chóniwenai. ³⁷ Quíninama náaya cáawaina wérri, néenee náawaqueda néenamiu liá'a máaquerricoo siete canasta liyú liá'a litábimi máaquerricoo. ³⁸ Náa'a íyenaica cuatro mil namáanabaca washiálicuenaica, jócani najútada náa'a íinaca ya sáamanai. ³⁹ Néenee Jesús íiwa lináawau nalí náa'a chóniwenai, jáiwa lírrawai lancha rícula, jáiwa liáwai chaléeni áabai cáinabi jí'ineerri Magadán.

16

Náa'a fariséobinica ya náa'a saduceobinica nasáta áabai señal jócai nacába cáji

(Mr 8:11-13; Lc 12:54-56)

¹ Náa'a fariséobini ya náa'a saduceobini náau nacába Jesús néerra, nawówa namédaque'e lírrú áabai trampa, namá lírrú limédaque'e áabai señal jócai nacába cáji, néenedaque'i nacábawani yáawaicta ínuerri Dios néenee jini, ne nanúma yúwicawajani. ² Ne Jesús éeba'ee nalí: “Táicala imá iyájoo: ‘Sáitai'inaa liá'a éerrica, jiníwata liá'a éerrica chunídai wérri'inaa’; ³ manúlacaiba namá'ee: ‘Wáalee máashii'inaa éerri, jiníwata liá'a éerrica quíirrai ya casáculai’. Ne yácta léenaa icába liá'a éerri cábacanaa, ¿chíta quéewau'u jócu éewa yáa léenaa liá'a Dios médanica? ⁴ Iyá chóniwenai máashiini jócani éebida yáawaiyiyu, nasáta áabai señal jócai nacába cáji; ne jócuminaa nuá irrú áabai señal mawiá léjta Jonás.” Jáiwa limáaca nayái, liáwai.

Néewida jócai yáawaiyi nashínaa náa'a fariséobinica

(Mr 8:14-21)

⁵ Quéecha inaami nabésunacoo bajiála manuá, náa'a éewidenaicoo namíya máecha natée páani. ⁶ Néenee Jesús ma nalí:

—Icábate, cáwi icába yúchau levadura fariséobini shínaaca ya saduceobinica.

⁷ Naa'a éewidenaicoo Jesús yáajcha jócu náa léenaa néemicani limánica, táda cha namá nayá jájiu:

—¡Jócuwa'ee waínda páanii!

⁸ Jesús yáa léenaa nanácu, limá'ee nalí:

—¿Táda imá jiníca irrú páani? ¡Píitui rími éebidaca yáawaa! ⁹ Nuyá máashii wówa níwata iyá újnibi jócai yáa léenaa éemicani nuyá éewerri numéda jócai icába cáji, jiní éedanicoo linácu liá'a cinco páani nushírridani nalí náa'a cinco mil washiálicuenaica. ¿Ya chíta máanaba canasta yáawaqueda jini? ¹⁰ ¿Jiní édacanicalau lécchoo linácu liá'a siete páani, nushírridani nalí náa'a cuatro mil, ya chíta máanaba canasta yáawaqueda jini? ¹¹ ¿Chíta jócu yáa léenaa éemiqui jini jóca nutáania nuyá páani nácu? Cáwi icá'a yúchau náa'a jócani éewida yáawaiyi fariséobini shínaaca ya saduceobini shínaaca.

¹² Néenee náa léenaa néemiqui jini, Jesús jócai ma liyáca itúyaque'iu liúcha liá'a wáneerri páani múrracacoo, jócta quéewique'e cáwi nacá'a náuchau liá'a éewidacaishi nashínaa náa'a fariséobinica ya náa'a saduceobinica.

Pé'eru máirri Jesús liyáca Mesíasca

(Mr 8:27-30; Lc 9:18-21)

¹³ Quéecha'inaami Jesús ínucai lítala liá'a cáinabi jí'ineerri Cesarea Filipo shínaaca, lisáta léemiu lishínaa éewidenaicoo:

—¿Tána namá nunácu cháí náa'a chóniwenai nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca?

¹⁴ Néeba'ee lichuáni:

—Áabi máinei jiyácala'ee Juan Bautista cáwerriwai; áabi máinei jiyácala'ee Elías cáwerriwai, ya áabi máinei jiyácala'ee Jeremías cáwerriwai o áabimi cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu cáweneu.

¹⁵ —Ya iyá, ¿tánashia imá nuyái? —Lisáta léemiu nayá.

¹⁶ Simón Pé'eru éeba'ee:

—Jiyá walierra, Mesíasca, liá'a Dios Cúulee cáwiica mamáarraca éerri'inaa.

¹⁷ Néenee Jesús ma lirrú:

—Sáicta wérri jiwówa, Simón Jonás cúulee, jiníwata jiní báqueerri washiálicuerri íyaderri jirrú liáni, liyárrimija liá'a nusálijinaa yáairri áacairra. ¹⁸ Ne nuyá ma jirrú jiyácala Pé'eru, linácueji liáni jinísani jimáca, jicá'a áabai íiba nubárruedaque'e nushínaa iglésiau, jiníminaa máanalicai shínaa danáanshi éenaaca limárdaca nushínaa iglesia. ¹⁹ Nuáminaa jirrú wánacaalashi áacai sái jicá'a áabai yáawi; liá'a jibájini líta cáinabi liáni, ne cháminaa limáacacoo libáji áacairrajoo, ne liá'a jiyá liwásedanica líta cáinabi liáni, cháminaa limáacacoo liwásedacoo áacairra.

²⁰ Jáiwa Jesús bánua lishínaa éewidenaicoorru jócubeecha náiiwadedada matuínaamirru liyácala liá'a Mesíasca.

Jesús úiwadeda limáanalicau

(Mr 8:31-9:1; Lc 9:22-27)

²¹ Liáwinaami liáni Jesús chánau líiwadeda lishínaa éewidenaicoorru, arrúnaaca'ee liácoo Jerusalénra, ya chaléeni náa'a salínai, sacerdotébini wácanai, ya qéewidacani ley shínaabinica, nawánaminaa carrúni jináata bájjialanaa. Limá nalí nuyá náiiinuaminaajoni, ne nucáwiauujoo matáli éerri rícula. ²² Néenee Pé'eru téé liyá báawachalani, jáiwa lichánau licáita Jesús, limá lirrú:

—¡Dios jócu wówai, nuwácali! ¡Liéni jócai éewa libésunacoo jiájcha!

²³ Jáiwa Jesús náawawai, limá Pé'erurru:

—¡Jishírriu núcha, níwata jiyá péenserri ya jitáania jiyáca chaléjta limédau'u liá'a Wawásimica, linácu jiliéni jimánica carrúnata jiwánata jócu néewida nusálijinaarru! Jiyá jócai cábau léjta Dios cábau'u, jiyá cáberri léjta nacábau náa'a washiálicuenaica.

²⁴ Jáiwa, Jesús ma lishínaa éewidenaicoorru:

—Tánashia wówerri nushínaa éewiderricoo, limíya máecha liyá jájiu, yéerri liyá báitanacu lirrú liá'a carrúnataica ya cáashia máanalictalacani léewaqué'e línu nuíshirricu, chaléjta litécta áabai cruz. ²⁵ Jiniwata liá'a wówerri liwáseda licáwicau jócai amáarra, yúquerri'inau; ne liá'a yúquerri licáwicau jócai amáarra nunácueji, línuminaa cáwicaishi jócai amáarra. ²⁶ ¿Tána liwéni lirrú liá'a washiálicuerrica ligáanacta quinínama cáinabi, ya liúca licáwicau jócai amáarra jóca limédau chaléjta éewidenaicoo nuájcha? ¿O chíta máanaba léenaa lipáida liá'a washiálicuerri licáwica jócai amáarra nácuejiu? Jiní wéerri léewa liwárruacoo áacairra báawita lipáidaca. ²⁷ Tándawa, yáau nuíshirricu báawita libésunacoo liá'a bésuneerri'inaacoo, jiniwata nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuínuminaa nusálijinaa wítee yáajchau ya nushínaa ángelbinica, ya néenee nupáidaminaa bácaínaa tánashia namédanii. ²⁸ Ne yáawaiyi numá irrú, áabi yáainai áani jócuminaa máanali nayá, cáashia nacába nuyá Washiálicuerri Dios Cúulee nuínu nuwánacaalaca.

17

Jesús bawachactau
(Mr 9:2-13; Lc 9:28-36)

¹ Seis éerri liáwinaami, Jesús téé liájchau Pé'eru, Santiago ya Juan Santiago éenajirrica, ya liáu náajcha báawachala áabai dúuli áacai wéerri ítala. ² Néeni libáwachau nanáneewa licábacanau liá'a Jesúsca. Lináni quéeneerri jicá'a cáiwia, ya líbala náawerriu cabálaiyu jicá'a jucámarrabee. ³ Liyáli nacába Moisés ya Elías táanianai nayá Jesús yáajcha. ⁴ Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, ¡sáicai wéerri wayá áani! Jiwówaicta, waméda'a matálii cuíta rími; áabai jirrú sái'inaa, áabai Moisésru, ya áabai Elíasru.

⁵ Nácula Pé'eru táania liyáca, áabai sáanaí quirrámini lirrícueda nayá catámuabeeyu, líbee sánaica áabai chuánshi jiáu, máirri nalí: “Léewa nucúulee caníinai nucábaca, lierra nuwínanica, éemiu lirrú.”

⁶ Néemi'inaamini líáni, náa'a éewidenaicoo natúyau náurruí juátamiyu, náa nanániu cáinabi nácula, cáarru wéerri nayá. ⁷ Jáiwa Jesús rúniu nalí, lidúnu nanácu limá'ee nalí:

—Ibárru, ucáarru iyá.

⁸ Quéecha'inaami nacábacani, jiní néeni Moisés ya Elías, Jesús bácai yáa néeni.

⁹ Nácula náurrucoo dúuli ítacha, Jesús ma nalí:

—Jiníqui béecha náiiwadedá rúni liá'a nacábanica, cáashia nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca cáwiacoo máanalini íbicha.

¹⁰ Néenee náa'a éewidenaicoo nasáta'ee néemiu Jesús:

—¿Tánda namá náa'a quéewidacani ley shínaaca Elías ínucala'ee libéechalawau liá'a Mesíasca?

¹¹ Jesús éeba'ee:

—Yáawaiyi báqueerri léjta Elías ínuca quéechanacu, ne liyáminaajoo lipréparaminaa nawówa nayá quinínamajoo. ¹² Ne nuyá ma irrú Elías jái nisa línucai, ne nayá jócu nacúnusia nacábaque'e jini, ne naméda liájcha máashii quinínama liá'a nawówaini naméda lirrú. Chacábacanaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nusúfria nacáaji rícujo.

¹³ Néenee lishínaa éewidenaicoo yáa léenaa néemica, Jesús táaniaca liyá Juan Bautista nácuca, litáania'inaa liyáca jicá'a Elías.

Jesús chúni báqueerri icúlirrijui wálierri espíritu máashii
(Mr 9:14-29; Lc 9:37-43)

¹⁴ Náiiinu'inaami Jesús ya matálitai éewidenaicoo liájcha néerra báaniu chóniwenai yáctala ya náa'a áabi éewidenaicoo liájcha, báqueerri washiálicuerri rúniu Jesúsru, túyerriu lináneewa limá lirrú:

¹⁵ —Nuwácali, carrúni jináata jicába nucúulee, súfrierri bájala liwáliaca espíritu máashii, wánacaleerri liyá, jiníwata íchabachu licáacoo chichái rícula, jócta shiátai yáacula léchchoo. ¹⁶ Áani nuínda nalíni náa'a jishínaa éewidenaicoo, ne jócai néenaa nachúnica.

¹⁷ Jáiwa Jesús éeba jíni:

—¡Wóo, iyá chóniwenai jócani éebida, ya máashiicani! ¿Chacálita arrúnaa nuyá yáajcha jíni? ¿Chacálita arrúnaa nuwánta yáajcha jíni? Índa nulí áani lierra icúlirrijuica.

¹⁸ Néenee Jesús licáita jíni liá'a espíritu máashii ya jáiwa liwána lijiácuwai icúlirrijui yúcha, jáiwa limáacau saícai liyáalimi.

¹⁹ Liáwinaami náa'a lishínaa éewidenaicoo linácu natáania liájcha báawacha Jesús, jáiwa nasáta néemiu jíni:

—¿Tánda jócu wéenaa wajéda liá'a espíritu máashii wayá?

²⁰ Néenee Jesús ma nalí:

—Iyá jócani éenaa ijéda bináawalani liá'a espíritu máashii, níwata jócala éebida Dios dánaniyu éewa imédacani. Yáawaiyii numá irrú, iwáliactata liá'a éebidauca, áawita píitui rími léjta áabai ítashi ími rími jí'ineerri mostaza, néenee éewa imá lirrú liáni dúulica: 'Jishíroo cherra, ya jiáu báawachala', ya dúuli lishíroominau. Yácta léenaa éebidaca, éewa iméda quinínama. [²¹ Ne lierra licábacanaa espíritu máashiica, jócai najiáu jócta na'óraa Dios ya nayúnaca.]

Jesús tiwadede limáanalica nácuu

(Mr 9:30-32; Lc 9:43-45)

²² Nácula lijínaniu náajcha líta'aa liá'a cáinabi Galilea shínaaca, Jesús má'ee nalí:

—Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, néejuedani'inaa nacáaji rícu'inaa nalí náa'a washiálicuenai, ²³ ya náiiinuaminaa nuyájoo; ne matálii éerri ricúla nucáwiauujoo.

Néemi'inaami liá'a chuánshi limáni nalí, máashii wérri nawówai.

Napáidau'u impuesto templorru

²⁴ Quéecha'inaami Jesús ya lishínaa éewidenaicoo íinu Capernaúmra, náa'a cóbrenai impuesto templorru, náuu nacába Pé'eru, jáiwa nasáta néemiu liyá:

—¿Ishínaa quéewidacai lipáida impuesto templorru?

²⁵ Pé'eru éeba'ee:

—Jajá, lipáidani. Jáiwa, Pé'eru wárruo'inaamiu cuíta lícula, Jesús táania'ee lirrú quéechanacu, limá'ee lirrú:

—¿Chíta jimáqui jíni, Simón? ¿Tána yúcha nacobra impuesto ya náawaqueda yúcha náa'a reyebini cáinabi íta'aa sánaca: Náa'a chúnsana ásana áani o náweji náa'a bájirra cáinabi ítee sánaca?

²⁶ Pé'eru éeba'ee lirrú:

—Náa'a bájirra cáinabi ítee sánaca.

Jesús má'ee mawí:

—Cháwajani náa'a chúnsana ásana áani, jócani rúnaa páidaca. ²⁷ Ne, jiníqui béecha wáucani chuáni, jiá namówai jitésuca manuála, jiúca jicúlupaniu úniacula, ya jijéda quéechanacu saí cubái wíneerri jirrú. Linúma lícu liá'a cubáica jíinuminaajoo áabai moneda, liyáminaa éenaa lipáida impuesto nushínaaca ya jishínaa, jitéeyuni jiáu jipáidaca.

18

¿Tána jiliá'a mawíyii cawénica?

(Mr 9:33-37; Lc 9:46-48)

¹ Liyáalimi éerri náa'a éewidenaicoo rúniu Jesúsru, nasáta'ee néemiwani:

—¿Tána mawí cawéni wéerri cái Dios médacta jiyá reyyu?

² Néenee Jesús máida báqueerri samálita, libárrueda nalí béewamini, ³ ya limá'ee:

—Yáawaiyi numá irrú, jóctaca ináawida iwíteu ya éejoo jicá'a liéni samálitaca, jócuminaa éewa iwárruacoo Dios wánacaalactalaca. ⁴ Liá'a mawí cawéni wéerri Dios wánacaalactalaca, liyáwa arrúnaa imíyai limédacoo, ya limédactau jicá'a liéni samálitaca níwata náa'a sáamanaica jócani pénsaa nayáca cawénini náiiibi náa'a máanui namánica. ⁵ Ya liá'a ríshibierri nují'inaa nácu báqueerri samálita léjta liéni, lirríshibiaminaa nuyá lécchoo.

Liá'a carrúnatai cáacoo jíconaashi rícula

(Mr 9:42-48; Lc 17:1-2)

⁶ “Matuínaami tánashia wáneerri nacáacoo jíconaashi rícula, bácai náani júbini éebidenai nunácu, mawíminata cawéni lirrú náajuedactatani dujíwala wéerri manuí yáacula, áabai íbayu máanui wéerri molino shínaa, nabájini liwáa nácu.

⁷ ¿Tándawa máashii wéerri náani chóniwenai yáainai cáinabi ita'aa íchabacala máida naméda najíconau! Chái'inaa mamáarraca, ne ¿carrúni jináatai rími liá'a washiálicuerri wáneerri naméda najíconau áabica, súfrierri'inaa mawí bájalanaa castíguca!

⁸ “Lítala mawí, jicáajicta o jíiba wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a jiwíchuaní ya jíuca jíuchau déecuchalani, mawí saícaca jiwárrucoo áacairra macáaji o máiba, ne jócubeecha jíáu chámainaa jicáaji ya jíiba, jíacoo chichái rícula jócai amáarra. ⁹ Jituícta wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a jijéda jíuchau ya jíuca déecuchalani, mawí saícaca jiwárruacoo cáwicashi rícula, bátui jituí yáajchau, ne jócubeecha jíáu chámai jituí yáajchau infierno rícula.

Licábacanaa linácu liá'a oveja yúquerricoo

(Lc 15:3-7)

¹⁰ “Jiní icháanini náani júbini* rímica. Ne numá irrú, áacairra nashínaa ángelbini yáainai séewirri nusálijinaa náneewa áacairra. [¹¹ Jiníwata nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ínuerri nuwásedaca náa'a yúquenaimicoo nayáca.]

¹² “¿Chíta icábaqui jiníni? Báqueerriicta washiálicuerri wáliacta cien oveja, ya áabai yúquerriu liúcha, ¿jócuminaata limáaca náa'a noventa nueve awáca íibi, liáque'iu limúrru ruá'a áabai oveja jíachocoo liúcha? ¹³ Ne léenactata línu runácu, ne yáawaiyi saíctai wéerriicta liwówa runácue ruárta ovejaca, náucha náa'a noventa nueveveca jócani yúcau. ¹⁴ Cháwa cábacanaa lécchoo liá'a Isálijinaaca yáairri áacairra, jócai wówai náucacoo liúcha naáni júbini rímica.

Chíta wéewau wapérdonaa wéenajirriu jíni

(Lc 17:3)

¹⁵ “Ne jéenajirri médacta jirrú máashii, jítáania liájcha bácai, ya jiwána liá léenaa líjiconau. Ne limédacta jiwánacaala, jái jigáana liá'a jéenajirricoo. ¹⁶ Ne jócta liméda jiwánacaala, jimáida jíajchau báqueerri o chámata chóniwenai mawí, quéewique'e quinínama náa líjiconaa, limáaque'iu chámata o matálitai chóniwenai náneewa náa'a yáainai léenaa linácu. ¹⁷ Ne jócta liméda nawánacaala lécchoo,

* **18:10** Ne litániacta nanácu náa'a 'júbunica' versículo néeni 6, 10 ya 14 liwówau'inaa limáca quinínama náa'a éebidenaica, báawita náa'a imíyani wéerriica.

fiwa nalíni náa'a iglesia ísanaca éebidenai Dios chuáni; ne jócta liméda iglesia wánacaala, néeneeminaa imáacani léjta jócai éebida Dios nácu,† o léjta náa'a cóbrenai impuesto Romarru.

¹⁸ “Yáawaiyi numá irrú, liá'a ibájini mayéji áani cáinabi íteeji, lécchoo chalé'inaa ya áacairra, ne quinínama liá'a iwásedani mayéji áani cáinabi íteeji, cháminaa cábacanaa liwásacoo áacairra.

¹⁹ “Liéni numá irrú: Ne chámata iyá, áabeenacta iwówa cáinabi íta'aa, quéewique'e isáta máayabaca oraciónyu, nusálijinaa yáairri áacairra, liáminaa irrúni. ²⁰ Níwata chámata o matálitai yáawacactacoo nují'inaa nácu, néeniminaa nuyá béewami nalí, néemique'e nalí ya nusátaque'e Dios nanácu.

²¹ Néenee Pé'eru yáau lisáta léemiu Jesús:

—Nuwácali, ¿chíta máanabachu arrúnaa nupérdonaa nuéenajirriu méderricta nulí máashii mamáarracani? ¿Sietechu limáanabaca?

²² Néenee Jesús éeba'ee:

—Jócai numá jirru sítechucalani, numá jirru setentachu‡ siete namáanabaca.

Liá'a bésuneerricoo liájcha liá'a jócani wówai lipérdonaaca

²³ Numéda irrú áabai licábacanaa quéewique'e yáa léenaa tánda iyá arrúnaa ipérdonaa liá'a méderri máashii irrú. “Liá'a Dios wánacaalactalaca, cháí cábacanaa léjta báqueerri rey wówerri liméda cuenta lishínaa tráawajadorbini yáajchau. ²⁴ Wáali'inaate liméda liyáca, quéecha'inaami náayada lirrú báqueerri mówinierri máanui wérri millones. ²⁵ Ne liá'a catráawajaacai quiníyu léenaa lipáidaca, jáiwa liá'a reyca liwána nawénda liyái léjta esclavo, chámataanaa línu yáajcha, ya léenibi, ya quinínama liá'a liwáalianica, quéewique'e limáacacoo páiderriu limówiniacalau.

²⁶ “Liá'a catráawajaacaica, jáiwa litúyawai liúrrui juátamiyu lináneewa liá'a reyca, ya lisáta liúcha cáiwinaa, limá'ee: ‘Nuwácali, carrúni jináata jicába nuyá, mátaminaa nupáida jirru quinínamani.’ ²⁷ Néenee liá'a reyca, jáiwa carrúni jináata licábaqui jini, jáiwa lipérdonaa liúcha quinínama liá'a limówinianica, jócu liwána liácuwai cuíta manúmai rículai.

²⁸ “Ne quéecha'inaami lijiácoo, liá'a mówinierimica, jáiwa lijúnta báqueerri lijúnicaí yáajcha, limówinierri lirrú píitui rími warrúwa. Jáiwa liwína liwáa nácuí, lichána lisácumedacani, ta limá lirrú: ‘¡Jipáida nuyá liá'a jimówinianica!’ ²⁹ Ne liá'a lijúnicaica, litúyau liúrrui juátamiyu lináneewa, limá'ee lirrú cáiwinaa: ‘Carrúni jináata jicába nuyá, mátaminaa nupáida jirru quinínamajoni.’ ³⁰ Ne liá'a lijúnicaica jócu liwówai lipérdonaa liúcha jini, jáiwa liwána naníquiqui jini cuíta manúmai rícula, cáashia lipáida limówiniacalau lirrú. ³¹ Jáiwa cáíwi liyá nalí náa'a áabi tráawajadorbinica rey shínaa, náau náíwa reyrru quinínama liá'a bésuneerricoo. ³² Néenee rey wána namáida liyái, jáiwa limá lirrú: ‘¡Máashiicai jiyá! Nupérdonaa jiúcha quinínama liá'a jimówinianimica, jiníwata jisátawa núchani cáiwinaa. ³³ Ne jiyá lécchoo éewerricta carrúni jináata jicábacani liá'a jijúnicaica, chacábacanaa léjta carrúni jináata nucába jiyá lécchoo.’ ³⁴ Néenee íwirri wérri liwówa liá'a reyca, jáiwa liwána nacástigaa cáiwinaa jini, cáashia lipáida quinínama liá'a limówiniacalacoo.”

³⁵ Jesús má'ee nalí mawí:

—Cháminaa cábacanaa liméda yáajcha liá'a nusálijinaa yáairri áacairra, jóctaca bácaínaa ipérdonaa iwówa yáajchau éenajirriu.

† **18:17** Náa'a judíobinica léjta nawítee séewirrinaa namáaca báawachala náa'a chóniwenaica Dios shínaaca, náa'a jócani éebida, náa'a cóbrenai impuesto Romarru ya áabi chóniwenai cábeneu cajíconai máanui wérri.

‡ **18:22** Jesús liwówau'inaa limá áani, wayá arrúnaa wapérdonaa máanamachu naméda walí máashii.

19

Jesús éewida linácu liá'a jócubeecha namáaca nanúinaiu
(Mr 10:1-12; Lc 16:18)

¹ Liáwinaami limá quinínama liáni, Jesús yáau Galilea néenee, jáiwa línu Judea shínaa cáinabi ítala, yéerri Jordán nácue cáiwia jiáctejcoo. ² Íchaba chóniwenai yáau liájcha, néeni lichúni náa'a bálinaicoo.

³ Áabi fariséobini narrúniu Jesúsru, quéewique'e naméda lirrú áabai trampa, ne nasáta néemiu liyá:

—¿Léewaminau báqueerri máaca línu matuínaami nácueji?

⁴ Jesús éeba'ee nalí:

—Léjta iyájani iliá Dios chuáni rícueji, arrúnaa yáa léenaa jái'inaa Dios liquénuda chóniwenai, liyá liquénuda báqueerri washiálicuerri, néenee liméda báquetoo finetoo quéewique'e línucani liá'a washiálicuerri. ⁵ Jáiwa limá'ee: 'Tándawa, liá'a washiálicuerrica lishírrimainau lisálijinaa yúchau ya litúwa, quéewique'e lirrúnicoo línu yáajchau, ne nayá namédaminau léjta bácai rími chóniwerri.' ⁶ Tándawa, jócu chámata nayá mawiá, Dios náneewa nayá léjta bácai rími. Tándawa liá'a washiálicuerri jócu arrúnaa lishírrida liá'a Dios rúndanica.

⁷ Nayá nasáta néemiu liyá:

—¿Ne tánda libánua Moisés liá'a washiálicuerri liwówai limáaca línu, liyá liá lirrú ruá'a línuca, áabai cáashta quéewique'e limáaca ruyái ya libánuacani?

⁸ Jesús má'ee nalí:

—Tándawa, jócala iwówai éebida Dios chuáni, Moisés wána imáaca ruá'a ínuca; ne quéechanacumi jócaimi chárta. ⁹ Numá irrú liá'a máaquerri línu, jócaita linácu ruyá médechoo máashii báqueerri washiálicuerri yáajcha, ya liyá licásau báquetoo yáajcha, liméda máashii línayu. Ya liá'a éederri línu máaquechoo rúnirriu, liméda máashii línayu lécchoo.

¹⁰ Namá lirrú éewidenaicoo:

—Cháctaca libésunacoo liáni washiálicuerri línu yáajchau, jócai saícanata léda línuu.

¹¹ Jesús éeba'ee nalí:

—Jócai quinínama néewa náa léenaa linácu liáni, ne nayá rími yáa léenaa néemicani náa'a Dios wánani náa léenaani. ¹² Ne ái íchaba nácueji liá'a jócai índa washiálicuenai múrru náiiu: Áabi jiániu méewi, táda jócu arrúnaa cáinu nayá; ya áabi náa'a washiálicuenai jócu naínda néewa namúrru náiiu náijudaca nayá máashiiyu, áabi yáainai léjta jócani éewoo linácujeji liá'a Dios wánacaalactalaca. Náa'a éewenai cáinuca nacásaque'iu, ne náa'a éewenai nayá bácai, nayáque'e cha járta.

Jesús yáa saícai nalí náa'a sáamanaica
(Mr 10:13-16; Lc 18:15-17)

¹³ Natée áabi sáamanai Jesúsru, quéewique'e lichánaa licáajiu nanácu ya líóraque'e nanácu; ne náa'a éewidenaicoo, jáiwa nachánau nacáita náa'a téenai nayá. ¹⁴ Néenee Jesús ma nalí:

—Imáaca náiiu nulí náa'a sáamanaica, u'imáisanía núchani, jiníwata liá'a wánacaalactalaca Dios shínaa, cháni léjta náa'a éebidenai Dios nácu léjta sáamanaica.

¹⁵ Jáiwa Jesús chánaa licáajiu nanácu náa'a sáamanaica, jáiwa liáu náuchai néenejeji.

Báqueerri icúlirrijui rícuerri litáania Jesús yáajcha.
(Mr 10:17-31; Lc 18:18-30)

¹⁶ Báqueerri icúlrirrijui yáau licába Jesús, ya lisáta léemiwani:

—Quéewidacai, ¿Tána sáicai arrúnaa numédacai nuwáaliaque'e liá'a cáwicashi jócai amáarra?

¹⁷ Jesús éeba'ee lirrú:

—¿Tánda jisáta jéemiu nuyá linácu liá'a sáicaica? Liá'a sáicaica bácairrimi, Dios. Ne jiwówaicta jiwárruacoo cáwicashi jócai amáarra, jicúmplia náa'a wánacaalashi Dios máacánica Moisés nácueji.

¹⁸ —¿Tána jiliá? —Lisáta léemiu liá'a icúlrirrijuica.

Ya Jesús ma lirrú:

—'Ujínua, ujiméda máashii jíinayu, ujinédu; ujiméda jinúma yúwicau újnii áabi nácueji, ¹⁹ cawáunta jiyúda jisálijinau ya jitúwa, ya canínaa jicába jiyácchuniu, léjta canínau jicába jiyá jájiu.'

²⁰ —Quinínama liérra jái nunísa numédacai, —limá liá'a icúlrirrijuica—. ¿Tána cháucta mawí numédacai?

²¹ Jesús éeba lirrú:

—Jiwówaicta machácani jiyá, jiáu jiwénda liá'a jiwáalianica ya jiá nalíni náa'a carrúni jináatanica. Cháminaa jiwáalia jirricucau áacairra. Néenee jíinu jiáu nuíshirricu.

²² Néenee léemi'inaami liáni liá'a icúlrirrijuica, jáiwa liáawai máashiita liwówa, jiniwata bájjialai rícuerrica, ya jócute liwówai liá lirrúucau nalí náa'a carrúni jináatanica.

²³ Néenee Jesús ma lishínaa éewidenaicoorru:

—Yáawaiyi numá irrú, tráawajuminaa nalí náa'a rícuibinica namáaca Dios wánacaala nacáwica. ²⁴ Nuéejoo numá irrú, áabai caméeyu jócai léewa libésunacoo lituí rícu liá'a áabai ishíduica, ne mawí tráawajuca báqueerri rícuerrirru léewa liwárruacoo Dios wánacaalactalaca.

²⁵ Néemi'inaamini, náa'a lishínaa éewidenaicoo mawí nacáarrudacoo néemicani,* ya namá'ee:

—¿Néenee tána éewa liwásedacai?

²⁶ Jesús cába'ee nalí ya léeba'ee:

—Washiálicuenairru liéni jócaiminaa néenaa namédaca, ne Dios jócai, Dios éewerri liméda quinínama.

²⁷ Néenee Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Wayá máaquenai quinínama liá'a wawáalianimica, quéewique'e wáacoo jíshirricu, ¿tána'inaa warrishibia?

²⁸ Jesús éeba'ee nalí:

—Ne yáawaiyi numá irrú, jáictaminaa línu liyáli éerri quinínama wáliiminaajoni, jáicta nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuwáau nuárrubaishi balíbalí ita'aajoo, iyáminaa ínuenai nuíshirricu, iwáaminau léquichoo doce yáarrubaishi, quéewique'e iwánacaala náa'a doce tribu Israel shínaaca. ²⁹ Ne quinínama náa'a máaquenai nunácueji náabanau, o néenajinai, o néenajetoo, o nasálijinaa, ya natúwa, o néenibi, o cáinabi, narríshibiaminaa cien máanabachu mawí liá'a namáacadanica, ya lécchoo narríshibiaminaa cáwicashi jócai amáarra.

³⁰ Ne íchaba chóque'e náa'a cawéninica, jócani'inaa cawéni, ya náa'a mawéninica chóque'e, nayáminaa cawénini'inaa.

* **19:25** Náa'a judíoca éebidene liá'a rícucaishica nalí áabai señal liá'a Diosca wínanica báqueerri chóniwerri ya liá lirrú sáicai (Salmo 128; Proverbios 10:22). Tádawa náa'a éewidenaicoo nacárrudau wérri néemi'inaami liá'a Jesús mánica; ne nayá namá nalíwoo náa'a rícuibinica, nayáwa Dios yáni irrú sáicai, ne jócu néewa nawásedacoo, néenee jini'inaa éewerri línu áacairra.

20

Licábacanaa nanácu náa'a tráawajadorbinica

¹ “Liá'a Dios wánacaalactalaca cháí cábacanaa jicá'a báqueerri finca wácali, lijiáu manúlacaiba wérri limúrru tráawajadorbini quéewique'e natráawajaa lishínaa uva yáanai ita'aa. ² Líinu'inaami nanácu náa'a tráawajadorbini, lichúni liwéni náajcha áabai éerriquictacani, ya ta libánua natráawajaacai lishínaa uva yáanai ita'aa. ³ Liáwinaami léejoo lijiácoo las nueve manúlacaiba, jáiwa licába áabi yáainai nayá plaza rícu, jiníni médani nayáca. ⁴ Néenee limá nalí: ‘Yáau iyá lécchoo itráawajaaca nushínaa uva yáanai itala, máta nupáida iyá saícai.’ Jáiwa náawai natráawajaaca. ⁵ Uva wácalica léejoo lijiácoo wíyaicumi, ya las tres táicala léejoo lijiácoo lécchoo, chacábacanaa léejoo liméda náajcha. ⁶ Léejoo lijiácoo plaza néerra las cinco táicala rími, jáiwa licába áabi báníwai jiníni médani nayáca, lisáta léemiu nayá: ‘¿Tánda iyá áani éerri yáajinaa jócani tráawajaa?’ ⁷ Néenee néeba lirrú: ‘Níwata jiní ínuerri litáa wáajcha.’ Néenee limá nalí: ‘Yáayu iyá lécchoo itráawajaa nushínaa uva yáanai itala.’

⁸ “Jái'inaa táayebee ínuí, liwácali máida lishínaa wánacaleerri náa'a tráawajadorbinica, limá lirrú: ‘Jimáida náa'a tráawajadorbinica ya ta jipáidaqui jini, quéechanacu náa'a wárruenaicoo natráawajaa amáarractalacani, ya liáwinaami náajcha náa'a wárruenaímicoo quéechanacu.’ ⁹ Ne náíinu'inaa éena, wárruenaímicoo natráawajaa las cinco táicala rími, ya ta narríshibia nawéniwai áabena áabai éerriquictacani. ¹⁰ Liáwinaami náíinu'inaa náa'a wárruenaímicoo natráawajaa quéechanacu, napénsaa nalíwoo narríshibiacala'inaa mawí, ne bácaínaa nayá narríshibia nawéniu áabai éerriquictacani. ¹¹ Nacóbra'inaamini nachánau namúnununuacoo linácula liá'a nawácalica, ¹² namá'ee: ‘Náani ínuenaimi éerri éenaami nácu, natráawajaa áabai rími hóraa, jiyá páidenai nayá áabena wáajcha, wayá wántenai liá'a tráawajo ya cáiwia amúá quinínama éerri.’ ¹³ Ne liá'a chúnsai nawácalica léeba'ee báqueerri chuáni: ‘Nujúnicaí, jiní máashii numédani nuyá jirrú. ¿Jócute wachúni liwéni liá'a áabai éerri jitráawajaani nulí? ¹⁴ Ya jiwína jiwéniu ya jiá namówai. Ne nuwówaicta nupáida liéni wárruerricoo litráawajaa hóraa éenami nácu, áabena léjta nupáidau jiyá, ¹⁵ léewa nuwówau'u numédaca nuwárruani yáajchau. ¿O cadéniwee jiyá saícacala nuyá?’

¹⁶ “Chái'inaa cábacanaa léjta Dios yá'inaa nawéni náa'a chóniwenai áacairra; chóque'e náa'a cawéninica, liáwinaami'inaa jócai cawéni, ya chóque'e jiníni wéni, liáwinaami cawéniminaa nayá.

Jesús íwa báaniu limáanalicau

(Mr 10:32-34; Lc 18:31-34)

¹⁷ Liáwinaami Jesús lijínau liácoo iníjbaa lícu Jerusalén néerra'inaa, limáida báawachala lishínaa éewidenaicoo ya limá'ee nalí:

¹⁸ —Léjta icábau'ini, chócaja'a wáau Jerusalén néerraminaa, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, néentregaaminaa nuyá nalí náa'a sacerdotébini wácanaica, ya nalí náa'a quéewidacani ley shínaa, máine'inaa arrúnaaca náinua nuyá, ¹⁹ ya néejuedaminaa nuyá nalí náa'a bájirra cáinabi ítesanaca, quéewique'e nacáida nacábau nuyá, ya náiinueda nuyá, ya nacúajidaque'e nuyá cruz nácu; ne matálii éerri rícula nucáwiaminaujoo máanalicaí yúcha.

Liá'a rusátani ruá'a Santiago ya Juan túwaca

(Mr 10:35-45)

²⁰ Natúwa náa'a Zebedeo éenibica, náajcha náa'a ruéenibica rurrúniu Jesúsru, jáiwa rutúyau lináneewai rusátaque'e liúcha áabai saícai. ²¹ Jesús sáta léemiu ruyá: —¿Tána jiwówai?

Rumá'ee lirrú:

—Jiwána nawáacoo náani nuéenibica chaléeni jiwánacaalactalaca, nawáacoo báqueerri saícaquictejica ya báqueerri apáulicue jiájchau.

²² Jesús éeba'ee nalí:

—Iyá jócani yáa léenaa isátanica. ¿Ya éewaminaa isúfria chaléjta nusúfriau'inaa? Néenee namá'ee lirrú:

—Wéewani.

²³ Jesús éeba'ee:

—Iyá yáawani'inaa isúfriaca léjta nuyá, ne liá'a wáairri'inaacoo nuémanacu saícaquictejica o apáulicueji, jócai arrúnaa nuyá yáa irrú, liyáminaa yáa nalíni náa'a nusálijinaa chúninica.

²⁴ Quéecha'inaami néemicani náa'a áabi diez éewidenaicoo liájcha, jáiwa íiwirri nawówai náa'a chámataca léenajinaica. ²⁵ Ne Jesús máida nalí limá'ee:

—Léjta yáayu léenaani, náibi náa'a jócani éebida Dios nácu, nawácanai wánacaleenai máashii náa'a nashínaa chóniwenai, ya náa'a nawácanaica mawíni máanuica, saíctani wánacaala áabibi. ²⁶ Ne íibicha jócai éewa chácaarra. Arrúnaa báawatacani, íibicha iyá tánashia wówerri máanui limédacoo Dios náneewa, arrúnaa lisírbia quinínamaru. ²⁷ Ne liá'a íibicha iyá, tánashia wówerri quéechanacu saí'inaa, arrúnaa línca nawánacaala liyá. ²⁸ Iyá arrúnaa éenueda nuyá, báawita nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, jócai nuínu quéewique'e nasírbia nulí, nuyá ínuerri nusírbiaque'e nalí, ya máanali nuyá quéewique'e nuwáseda íchaba jíconaa.

Jesús chúni chámata matuúni

(Mr 10:46-52; Lc 18:35-43)

²⁹ Nají'inaamiu nayá Jericó rícuca, íchaba chóniwenai náau Jesús íshiirricu. ³⁰ Chámata matuúni wáaineu nayáca iníjbaa éema nácu, néemi'inaami Jesús bésunacoo, namáidada'ee:

—¡Wawácali, David táqueerrimi,* carrúni jináata jicába wayá!

³¹ Náa'a chóniwenai nacáita nayá quéewique'e manúmata, ne nayá namáidada mawí cadánani:

—¡Wawácali, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába wayá!

³² Néenee Jesús bárruawai, limáida náa'a matuúnica lisáta léemiu nayá:

—¿Tána iwówai numéda irrúí?

³³ Néeba'ee lirrú:

—Wawácali, wéejuaque'iu wacába báaniu.

³⁴ Jesús carrúni jináata licába nayái, jáiwa lidúnu natuú. Liyáalimi náa'a matuúnica néewa nacába báaniu, ya ta náacoo Jesús íshiirricui.

21

Jesús wárroo Jerusalén néerra

(Mr 11:1-11; Lc 19:28-40)

¹ Quéecha'inaami urrúni nayá Jerusalénru, liá'a Jesúsca náa'a lishínaa éewidenaicoo yáajchau, náinu'inaa'ee áabai chacáaleerru jí'ineerri Betfagé, yéerri áabai dúuli yáajba jí'ineerri Olivos, Jesús bánua chámata lishínaa éewidenaicoo liájcha, ² limá'ee nalí:

—Yáau chaléeni lirrícua liá'a chacáalee rímica yéerri wajúntami. Néenimichu ínu runácujoo áabai burro nabájini rucúulee yáajchau. Iwáseda wáajooni índa

* **20:30** David táqueerrimi", náa'a judíobinica jóca náa lijí'inaa quinínama litáqueerrimi liá'a rey David, bácairrimi liá'a Mesíasca, liá'a Cristoca ínuerri'inaaca; néenee líeni namáni nayá áani, jiyáwajani liá'a Mesíasca'.

nuljoni rucúlee yáajchaujoo. ³ Áicta báqueerri máni irrú já'a, imáwa lirrújoo, Wawácali rúnaani, liyáalimi léejuedanijoo.

⁴ Liéni bésuneerricoo quéeuque'e licúmpliacoo léjta limáyu'u liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacumi, litána'inaamica:

⁵ “Imá nalí chóniwenaica yéenai lirrúcu liá'a chacáaleeca jí'ineerri Sión:

‘Icábateni, ishínaa Rey ínuerri liácoo irrú,

imíyayu, írrerriu burro íta'aa,

áabai burro rími, licúulee liá'a cuésherri cadúcunibee shínanaaca.’ ”

⁶ Néenee náa'eewoowai náa'a lishínaa éewidenaicoo naméda'ee lirrú léjta Jesús bánua'u nayá, ⁷ Natée'e ruá'a búroca rucúlee yáajchau, namáaca náabalau líta'aa, jáiwa Jesús wáa'eewoo líta'aa liá'a búroca. ⁸ Íchaba wérri chóniwenai. Áabibi nadáquinieda'ee nashínaa capa iníjbaa lícu, ya áabi nawíchueda'ee cushíbai báinaa ya áicuba náacai nadáquinieda iníjbaa lícu. ⁹ Náa'a chóniwenai yáainecoo libéecha ya náa'a ínuenai líshiirricu namáidada'ee namá'ee:

—¡Wáa lirrú saícai liá'a Rey David táqueerrimi! ¡Saícai wérri bájalanaa liá'a ínuerrica lijí'inaa nácu Wawácali! ¡Wáa lirrú cawéni wérri liá'a yáairri áacairra!

¹⁰ Jesús wárrua'inaa'eewoo Jerusalén rícula, quinínama chóniwenai chacáalee rícu sánaca nacáarralia'eewau, ya íchaba nasáta néemiu:

—¿Tána léji líani?

¹¹ Néenee náa'a chóniwenaica néeba'ee:

—Léwa Jesús íiwadedeerri Dios chuáni, Nazaret saí wálierra yéerri Galilea rícu.

Jesús chúndeda liá'a temploca

(Mr 11:15-19; Lc 19:45-48)

¹² Jesús wárroo templo rícula, jáiwa lijéda náa'a wéndenai nayáca ya náa'a wénenai nayáca. Lináawida nashínaa mesa náa'a cámbianai nayá warrúwa chóniwenairru, ya náarrubai náa'a wéndenai palomas; ¹³ ya limá nalí:

—Á'a Dios chuáni íta'aa limá: ‘Núbana jí'ineerriminaa cuíta oración shínanaa’, ne iyá médenaini áabai cuíta chaléjta canédibini íbana.

¹⁴ Narrúniu Jesúsru templo rícula, náa'a matuínica, ya náa'a macáwanica, jáiwa lichúni nayái. ¹⁵ Ne quéecha'inaami náa'a nawácanai sacerdotebínica ya éewidenaica ley shínaaca, nacába jócai nacába cáji limédanica, ya néemi sáamanai máidada templo rícu, namá'ee: “¡Wáa lirrú saícai liá'a David táqueerrimi!”, jáiwa íwirri nawówai éemiqui jíni, ¹⁶ ya namá'ee Jesúsru:

—¿Jéemi jiyá liá'a namáni náa'a sáamanaica?

Jesús éeba'ee nachuáni:

—Jajá, nuéemini. Ne ¿jócu ilíá icábau Dios chuáni litániacta nanácu náani sáamanaica? Limá chá'a:

‘Náa'a sáamanai júbinica,

ya náa'a quirrácua újnibii,

narráaminaa saícai wérri jirrújoo,’

¹⁷ Néenee limáaca nayái, jáiwa líáu chacáalee rícuchoi Betania néerra, libésuneda táayebee.

Jesús máandisierra higuera jiní íta

(Mr 11:12-14,20-26)

¹⁸ Manúlacaiba, Jesús éejoo'inaami chacáalee rícula, jáiwa ínaaishi lirrúí.

¹⁹ Licába'inaami áabai higuera urrúni iníjbaa, jáiwa lirrúniu néerrai, ne línu liyáwoo libáinaa. Néenee limá higuérrui:

—¡Jiníminaa jéejoo jíá jítai mawiá!

Ne liyáalimi míshii liá'a higuéramica.

²⁰ Nacába'inaami liá'a bésuneerricoo, nacáarruda'eewoo náa'a éewidenaicoo, nasáta'ee néemiú Jesúsru:

—¿Chíta quéewoo míishii higuérami madéjcanaa jíni?

²¹ Jesús éeba'ee nalí:

—Ne yáawaiyi numá irrú, éebidacta yáawaiyi, ya jócu éejueda iwówau, jócai bábaujuta éewa iméda liéni numédani higuera yáajcha, éenamínaa iméda mawíyi liájcha liáni dúulica imácta lirrú: 'Cachéerra jichácau manúa yáacula', ya chámínaa libésunacoo irrú. ²² Ne quinínama iyá isátacta i'óracoo ya éebidani, chámínaa limédacoo irrú léjta isátau'uni.

Liá'a wánacaalashi Jesús shínaa

(Mr 11:27-33; Lc 20:1-8)

²³ Liáwinaami liáni, Jesús wárroo templo rícula. Nácula léewida liyá néeni narrúniu lirrú náa'a nawácanai náa'a sacerdotébinica ya náa'a salínai judíobinica, nasáta néemiú wáni:

—¿Tána wánacaalashiyu jiméda léji liéni? ¿Tána yáa jirrú wánacaalashi?

²⁴ Jesús éeba'ee nalí:

—Nuyá lécchoo nusáta nuéemiú iyá áabai chuánshi nácu: ¿Tána bánua Juan báutisacai, Dios o washiálicuenai? Ne éewacta éeba nuchuáni, nuyá lécchoo nuíwaminaa irrú tánashia wánacaalashiyu numéda léji liéni.

²⁵ Jáiwa nachánau najútacoo nalí wáacuwai, namá'ee: "Ne wamácta lirrú Dios bánuani Juan, limámínaajoo walí: 'Néenee, ¿ne tánda jócai éebida lirrú?' ²⁶ Jiní wéewaca wamá washiálicuenai, jiníwata cáarru wacába náa'a chóniwenaica, jiníwata quinínama éebidenai Juan táaniacala Dios chuáni rícueji." ²⁷ Jáiwa néeba'ee Jesúsru:

—Jócu wáa léenaa.

Néenee Jesús éebai:

—Ya nuyá cha já'a jóca nuéewa irrú tánashia wánacaalashiyu numéda léji liéni.

Liá'a licábacanaa nanácu náa'a chámata cúuleeca

²⁸ Jesús sáta'ee léemiú nayá:

—¿Chíta liyáyu'u irrú léji liéni? Báqueerri washiálicuerri wálierri chámata licúuleu, jáiwa limá báqueerrirru: 'Nucúulee, jiáu wáalee jitráawajaa nushínaa uva yánai itala.' ²⁹ Jáiwa licúulee éeba'ee lirrú: '¡Jócu nuwówai nuáacoo!' Ne liáwinaami lipénsaa lirrúwoo báaniu, jáiwa liáwai. ³⁰ Jáiwa lisálijinaa yáau linácula liá'a báqueerrica, néenee limá lirrú chacábacanaa. Néenee léeba lisálijinaa chuánwai: 'Jajá, nusálijinaa, nuáaminajoo.' Ne jócu liáwai. ³¹ ¿Tána náji náani chámataca méderri lisálijinaa liwówainica?

—Liá'a quéechanacu sáica, néeba'ee Jesúsru.

Néenee Jesús má'ee nalí:

—Yáawaiyi numá irrú, náa'a cóbrenai impuesto Romarru, ya náa'a rúmbaca, wárruenai'inau Dios wánacaalactalaca liárrumirra'inaa iyáca. ³² Jiníwata Juan liá'a Bautístaca ínuerri léewida chítashia arrúnau'inau iyáqui jíni, ne iyá jócu éebida lirrú; ne ta nája náa'a cóbrenai impuesto ya náa'a rúmbaca éebidenai lichuáni. Ne iyá, áawita icába quinínama liáni, jócu éenaa ináawida iwíteu quéewique'e éebida lirrú.

Licábacanaa nanácu náa'a máashiicani tráawajadorbinica

(Mr 12:1-12; Lc 20:9-19)

³³ Jesús má'ee nalí: "Éemiú áabai licábacanaa báaniu: Báqueerri finca wácali, liábana áabai shínaashi uva yánai ya ta lirríjcueda litéejii, lichúni áabai yáarrushi limédacta'inaa vino, ya libárrueda áabai torre quéewique'e litúyacani lishínaa

shínaashi. Néenee limáaca nalí liá'a cáinabi shínaashi áabi tráawajadorbinica, quéewique'e natráawajaacani ya nashírri lishínaa éenaa lirrú, jáiwa liáwai áabai viaje. ³⁴ Quéecha'inaami línucai éerri salírriquicta quinínama liá'a lishínaa shínaashica, jáiwa libánua áabi náa'a shírruedenai lirrú, nasátaque'e lirrú náucha náa'a tráawajadorbinica liá'a léenaa liá'a lishínaa shínaashica. ³⁵ Ne náa'a tráawajadorbinica, jáiwa nawína náaji náa'a shírruedenai lirrú: ya ta náiinueda báqueerri, ya náiinua báqueerri, ya báqueerri náiinueda íbayu. ³⁶ Néenee liwácali liá'a shínaashica, léejoo libánua mawí shírruedenai lirrú quéechasanami yúcha; ne náa'a tráawajadorbinica, jáiwa naméda náajcha léjta licábacanaa.

³⁷ “Ne liáwinaami ya ta libánua chúnsai licúulewai, limá lirrúwoo: ‘Yáawaiyimináa nucúulee cawáuntai ya páiderri lirrú.’ ³⁸ Ne nacába'inaami licúulee ínuca, náa'a tráawajadorbinica namá nalí wáacoo: ‘Léwa licúulee liá'a shínaashi wácalica, lé'inawaa máaquerriu lirrúwoo liájcha liá'a shínaashica; wáinuani quéewique'e wamáacacoo liájcha liáni cáinabica.’ ³⁹ Jáiwa nawína jíni, najéda shínaashi ítacha jíni, ya ta náiinuaqui jíni.

⁴⁰ “Ya chóque'e, jáicta línu liá'a shínaashi wácalica, ¿tána imá irrúwoowai tánashia liméda náajcha jinárta tráawajadorbini máashiinica?”

⁴¹ Néeba'ee Jesúsru:

—Jócuminaa carrúni jináata licába nayá, línuaminaa nayá limáashiicayu, ne táminaa liá áabi tráawajadorbinirru liá'a shínaashimica, yáaine'inaa lishínaa shínaashi éenaa lirrú, jáicta léerdi nawína lítai.

⁴² Néenee Jesús má'ee nalí:

—¿Jócai cáji iliá icábau Dios chuáni cáashta íta'aa? Limá'ee: ‘Liá'a íbaca nacháaninimi náa'a camédacani cuíta, náawerriu íba quéechanacu sáiyu.

Liáni limédani liá'a wawácalica,
tándawa wayá cáarrudenai.’

⁴³ Jiníwata iyá yáasacalaca nuyá núíwa irrú, léedacala'inau yúcha liá'a Dios wánacaalactalaca, ya táminaa liá nalíni náa'a chóniwenaica namédenai léjta Dios wówainica. [⁴⁴ Ne linácu liá'a íbaca,* tánashia cáirriu linácula limáacani lishídanaamiyu, ne íbacta cáu báqueerri íta'aa, limédaminaa pucúpucunani.]

⁴⁵ Náa'a nawácanai náa'a sacerdotébini ya fariséobinica, néemi'inaami náa'a licábacanaa Jesús íiwadedani liyáca, jáiwa náa léenaa néemicani litáania liyá nanácu. ⁴⁶ Néenee nawówai nawína Jesús preso, ne cáarru nayá, jiníwata náa'a chóniwenai éebidenai Jesús báqueerri cáiiwadedacai Dios chuáni.

22

Licábacanaa linácu liá'a sáictacta nawówa liá'a cáserricoo (Lc 14:15-24)

¹ Jesús lichána litáania nalí báaniu, limá'ee nalí: Nanácu náa'a chóniwenai jócai ríshibia Dios wánacaalactalaca chaléjta liwówau'u, nuá irrú áabai licábacanaa:*

² “Liá'a Dios wánacaalactalaca cháí jicá'a liá'a báqueerri rey méderri áabai sáictacta nawówa cáserricoo licúulee shínaa. ³ Libánua lishínaa náa'a shírruedenai lirrú náaque'iu namáida náa'a nawánani ínuca, ne náani jócu nawówai náacuwai.

* **21:44** Liá'a íba liyáwa Jesús, náa'a chóniwenaica, nayáwa yáasacalenai Jesús, nayáwa licástigaani'inaa.

* **22:1** Linácu liáni licábcanaaca, liá'a reyca íyaderri liyá Dios, ya liá'a licúulee liá'a reyca íyaderri liyá Jesús; ya náa'a cashírruedacánica o catéecánica rey chuáni, íyadenai nayá náa'a cáiiwadedacani Dios chuáni, báawitami léji liá'a Juan Bautístaca. Náa'a namáidanica quéecha, íyadenai nayá judíobini nacháani Dios máidau nayá. Náa'a namáidanica liáwinaami, íyadenai nayá quinínama áabi chóniwenaica, mawí náa'a jócani judíobini narríshibia liá'a Dios máidau nayá. Liá'a íbalashica íyaderri liá'a machácanica.

⁴ Léejoo libánua áabi lishínaa shírruedenai lirrú, licárgueda nalí: 'Imá nalí náa'a wamáidanica, jáica wanísa waméda íyacaishii. Nuwánacaala náiinua pacáa ya cuéshinaí quéenánica, ya quinínama jái yácai; quéewique'e náiiu licásactalacoo.'

⁵ Ne náa'a náanicoo namáidaca jócu naméda nawánacaala. Báqueerri néenaa yáau lishínaa cáinabi ítala, báqueerri yáau liwéndaque'e lishínau, ⁶ ne náa'a áabica jáiwa nawína náa'a shírruedenai reyrru, jáiwa náiinueda jini cáashia náiinua nayá. ⁷ Néenee liá'a reyca íwirri liwówa bájiala, jáiwa libánua lishínaa soldado náiinuaque'e'inaa cáinuacanica ya néema nashínaa chacáalee. ⁸ Jáiwa limá nalí náa'a lishínaa shírruedenai lirrú: 'Quinínama jái yácai cáserrí'inaacoo, ne náa'a wamáidanica jócani saícanata ínuca. ⁹ Yáa namówai iyá, cáaye cawéni mawí, imáida quinínama náa'a tánashia ínuni nácuí cáserricoo.' ¹⁰ Náa'a shírruedenai lirrú liá'a nawácali saíctacta nawówa, najiáu cáaye rícula, jáiwa náawaqueda quinínama náa'a náiinuni nácu, náa'a máashiinica ya náa'a saícanica, jáiwa cashiámu chóniwenaiyu liá'a cuítaca.

¹¹ "Jáiwa liwárrua'inaamiu liá'a reyca licába náa'a namáidanica fiestarru, ya licába báqueerri washiálicuerri jócai yáau íibalashi rícu liwárruaque'iu nacásactalacoo. ¹² Liá'a rey sáta'ee léemiu: 'Nujúnicaí, ¿chíta quéewoo'u jiwárruacoo áji áani, jiyá jócai ínu íibalashi cáserricoo shínanaaca?' Ne liá'a washiálicuerrica manúma'ee liyá. ¹³ Néenee rey má'ee nalí náa'a shírruedenai mesa nácula: 'Íbáji líiba ya licáaji, yúca bináawala catáwacactalaca, néenimináa lícha lirrúwoo liámueda léu cáiwinaa.' ¹⁴ Jiniwata Dios máida íchaba chóniwenai, ne áulabanimináa náa'a liwínanica."†

Nanácu náa'a impuestoca

(Mr 12:13-17; Lc 20:20-26)

¹⁵ Liáwinaami liáni, náa'a fariséobini nacúmida yáacau, quéewique'e nawána Jesús cácoo áabai máashictaca, quéewique'e néewa náa líjiconaa. ¹⁶ Néenee nabánua'ee áabi nashínaa chóniwenai náajcha, náajcha náa'a chóniwenai Herodes shínaaca, quéewique'e namá lirrú:

—Quéewidacai, wáa léenaa jimánica yáawaiyi, ya jéewidacala yáawaa léjta Dios wówau'u wayáca, jóca jiméda nawánacaala náa'a chóniwenáica léjta namáyu'u, jiniwata jócai jicába náa'a washiálicuenai máanuini cábacoo, áabebactani jicábaca.‡ ¹⁷ Jiiwate walí, chítashia jimáyu jini: ¿Sáicai wérri wapáidacta impuesto lirrú liá'a romano wácali jí'ineerri César, o jócuwee wapáida?

¹⁸ Jesús, yá'inaami léenaa nashínaa nawítee máashiica natéenica, limá'ee nalí:

—Chámai wítee, ¿Tánda imáaca nulí trampa? ¹⁹ Íyada nulí liá'a moneda ipáidaníyu impuesto.

Jáiwa naínda lirrúí áabai moneda jí'ineerri denario. ²⁰ Néenee Jesús sáta léemiu nayái:

—¿Tána náani léji liéni yáairri moneda nácu, ya lijí'inaa tánerricoo áani?

²¹ Néeba'ee Jesúsru:

—Liwácali liá'a Romaca, jí'ineerri César.

Néenee Jesús ma nalí:

—Ne yáa lirrú liá'a Roma wácalirru liá'a lisátanica, ya yáa Diosru liá'a lisátanica.

† **22:14** Dios narrícue náa'a téene lichuáni limáida quinínama chóniwenai nasíguiaque'e liyá ya nayáque'e léjta liwówau'u, íchaba nacháani liá'a limáidau nayá, áabi báawita narríshibia liyá, jócani yáa léjta liwówau'u; quinínama náani jócani liníwa. Ne náa'a ríshibiani liá'a limáidauca, ya narrépintiau ya nayá léjta Dios wówau'u, nayáwa náarra liníwanica. ‡ **22:16** Náa'a fariséobini ya náa'a chóniwenáica yáainai áabenama náajcha, namá nalíwoo jócala arrúnaa napáida impuesto Roma wácalirru, jócta nalí náa'a judíobinica; ne néenaa náa'a chóniwenáica lishínaa liá'a Herodes Antipas, limáacani nalí liá'a nawácanai náa'a Romanoca, namá nalíwoo jócubecha napáida impuesto judíobinirru, jócta lirrú léji liá'a Roma wácalica.

²² Néemi'inaami liá'a Jesús mánica, jáiwa nacáarrudau néemi qui jini, ne lishínaa léebau'u jócu línda náa lijíconaa.

Nasáta néemiu linácu liá'a nacáwiactacoo
(Mr 12:18-27; Lc 20:27-40)

²³ Liyáali éerrimi, áabi chóniwenai jí'ineenai saduceobini, náau nacába Jesús. Náa'a saduceobinica namá'ee jini nacáwiactau náa'a máanalínica; tánda náiiwa Jesúsru liá'a bésuneerrimiteu náiiibi:

²⁴ —Quéewidacai, Moisés máirrite báqueerricta máanali, ya jócu limáaca licúuleu, léenajirri arrúnaa liwína línu ruá'a máanali íinirri, liáque'e licúulee liá'a léenajirri máanalínica, quéewique'e náa'a chóniwenai nacába léjta licúulee liá'a máanalínica. ²⁵ Ne sáicai, áani wáiiibi, áija'a siete néenajinai wáacoo. Liá'a natátanica lédate línu, jáiwa máanali jini. Ne jócala liwáalia licúuleu, limáaca ruá'a máanirriuca léenajirri líshimirru. ²⁶ Chacábacanaa libésunacoo líshimica, ya liáwinaami matálitai yáajcha, ya chacábacanaa cáashia máanali náa'a sieteca néenajinai. ²⁷ Ne liáwinaami quinínama máanali léchhu ruá'a ínetoomica. ²⁸ Ne sáicai, jáicta nacáwiawai náju náa'a máanalínimica, ¿tána'inaa chúnsai rúnirri róju ruáni ínetooa, jiniwata quinínamanimi rúnirrica náani siete néenajinai yáacau?

²⁹ Jesús éeba'ee nalí:

—Iyá yúquenai iyáca, jiniwata jócani yáa léenaa liá'a Dios chuánica, jini icúnusiaca léchhu Dios wítee quéewique'e licáweda máanalini. ³⁰ Jáicta máanalínimi cáwiau joo, náa'a washíalicuenai ya náa'a ínaca jócuminaa nacásau mawiá, ne cháminaa nayá léjta ángelbini yáainai áacairra. ³¹ Ne nanácu náa'a máanalini cáwienai'inaacoo, ¿jócu iliá iyá Diosja chuáni limáctaca: ³² 'Nuyáwa liá'a Diosca Abrahám shínaaca, ya Isaac ya Jacob'? ¡Ya Dios jócai máanali shínaa, Dios nashínaa náa'a cáwinica, áawita máanalini nayá cáwiniyaca!

³³ Néemi'inaami liéni, náa'a chóniwenai nacáarrudau namáacacoo néemi Jesús éewidacala.

Liá'a wánacaalashi mawíyi cawénica
(Mr 12:28-34)

³⁴ Náa'a fariséobinica náawaca'eewoo ná'inaami léenaa Jesús wána manúma namáacacoo náa'a saduceobinica. ³⁵ Ne báqueerri néenaa náa'a quéewidacai ley shínaaca, quéewique'e limáaca áabai trampa Jesúsru, limá'ee:

³⁶ —Quéewidacai, ¿tánawa wánacaalashi mawíyii cawénicai líta'aa liá'a leyca?

³⁷ Jesús má'ee lirrú:

—'Caníinaa jicába Jiwácali Dios quinínama jiwówa yáajchau, ya quinínama jicáwica yáajchau, ya quinínama jiwítee yáajchau.' ³⁸ Léwa mawí cawénii liéni ya quéechanacu sái wánacaalashica. ³⁹ Ya liá'a áabaica atéwai chacábacanaa léjta líani; limá cha: 'Caníinaa jicába jiyáccchuniu léjta caníinau'u jicába jiyá jájiu.'

⁴⁰ Liéni chámai wánacaalashica^s léwa cawénii ley íta'aa, ya le néewidau'unaa íiwadedenai Dios chuáni báinacu.

¿Tána rícueji línu léju liá'a Mesíasca?
(Mr 12:35-37; Lc 20:41-44)

⁴¹ Nácula náawacau újnibi náa'a fariséobinica, ⁴² Jesús sáta'ee léemiu nayá:

—¿Chíta imá irrúwoo jini linácueji liá'a Mesíasca? ¿Tána nasálijinaa báinacu sáimi rícueji línui?

Néeba'ee lichuáni:

—Ínuerri wawérrinai David éenibi rícueji.

§ 22:40 Áabai cábacanaa quéewique'e wamá líani: 'Báqueerricta méda náani chámaica Wánacaalashi, méderri iyáca quinínama náa'a áabica wánacaalashica'.

⁴³ Néenee Jesús má'ee nalí:

—¿Ta quéewoo Espíritu Santo wítabee rícueji, David, limá lirrú nuwácali? Jiniwata David má'ee:

⁴⁴ 'Dios má'ee nuwácalirru liá'a Mesíasca:

Jiwáayuu nuéema nácu sáicaquictejica, cáashia numáaca jijínai jíiba yáajbeji quéewique'e naméda léjta jiwówau'u.'

⁴⁵ ¿Chíta qéewau Mesías ínu David éenibi rícueji jini, Davídmija ma lirrú nuwácali? Néenee liá'a Mesías jócai éewa báacai David táqueerrica. Liyá arrúnaa mawí cawénica David yúcha.

⁴⁶ Jini éeneerri léeba áabai chuánshi lirrú, ne liyáli éerrimi, jini yáairri liwówau lisáta léemiú mawiá jini.

23

Jesús liá najíconaa náa'a fariséobinica ya quéewidacani ley nácu

(Mr 12:38-40; Lc 11:37-54; 20:45-47)

¹ Liáwinaami quinínama liáni, Jesús má'ee nalí náa'a chóniwenai ca ya lishínaa éewidenaicoo liájcha: ² “Náa'a quéewidacánica ley shínaaca ya fariséobini, wáalianai néewidaque'e ya náiiwa Moisés shínaa ley. ³ Tándawa éewida nalí iyá ya iméda quinínama liá'a namánica; ne u'iwína nawítee, jiniwata nayá namá áabai chuánshi, ne nayá naméda áabai. ⁴ Éewidenai wánacaalashi nácu liá'a tráawajui wérri naméda'inaa, ne nayá jini wérri namédani nacúmpliani'inaa; chaléjta liá'a méderri cadúcuni máanui wéerri, náaque'ini naséjcu íta'aa náa'a áabica, ne nayá jócai nawówai nadúnu báju nacáajiyu. ⁵ Quinínama naméda liéni quéewique'e chóniwenai cába nayá. Chacábacanaa, nabústani natéeca nanáni íta'aa ya naná nácu Dios chuáni, tánerriu ya naníquini náusacai rícuu nabájidani naná nácu manújirrai cínca ímanaayu; ya nabústa nasúwaca náabalau sáictai díirriiri lichílinaa máanui yáajchau manújirrai númacua. ⁶ Wówenai nawáalia náarru sáictacta'inaa náayactaca, ya yáarrubaishi quéecha nácu sáica ya cawéni wérri sinagoga rícu, ⁷ ya wówenai quéewique'e chóniwenai ta nalí cawáunta cáaye rícuca ya namáque'e irrú quéewidacánica.

⁸ “Ne iyá jócani arrúnaa iméda liáni, quéewique'e chóniwenai máida irrú quéewidacánica, jiniwata iyá quinínama éenajinai wáacoo, wáalianai bácairrimi quéewidacai. ⁹ Ya iyá u'imá áabirru nusálijinaa cáinabi íta'aa sánaca, jiniwata iyá wáalienai bácairrimi isálijinau: Liá'a Dios yáairri áacairra. ¹⁰ Jini imédacala quéewique'e namá irrú wawácali, jiniwata nuyá Cristo bácairrimi iwácalica. ¹¹ Bácainaa iyá wówenai quéewique'e Dios cába iyá cawéniyu, arrúnaa ishírrueda nalí náa'a áabica. ¹² Jiniwata liá'a mawí máanui médacoo jiyá jájiu, léwa jini'inaa wéni liérta; ne liá'a imíyai médacoo, liyá'inaawa máanui liérta.

¹³ “¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacánica ley shínaaca ya fariséobinica, chámainsi wítee!, báyeenai linúma liá'a Dios wánacaalactaca, quéewique'e jócu néewa nawárruacoo náa'a áabica. Jini iwárruacalau iyá jájiu, jini índaca nawárruacoo náa'a wówenai namédacani.

[¹⁴ “¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacánica ley shínaaca ya fariséobinica, chámainsi wítee!, jiniwata éedacala rúbana náa'a máanirriuca, ya quéewique'e áabi pénsaa sáica inácueji, imédaca oración machénii. Tándawa linácu jiliéni irríshibiaminaajoo máanui wéerri liá'a carrúnataica.]

¹⁵ “¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacánica ley shínaaca ya fariséobinica, chámainsi wítee!, iyá iméda quinínama liá'a éenanica, quéewique'e igáanaa báqueerri irrúwoo, ne jáicta inísa imédaqui jini, imédaminau liá'a

chóniwerrica, chámaichu mawí saícaminaata liácoo infierno rícula, chaléjta iyá jájiu.

¹⁶ “¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, jicá'a náa'a matuínica jínedenai náa'a chóniwenai!, imá'ee: ‘Báqueerricta liméda áabai promesa, lijúracoo templo nácula, jócai'inaa cawéni lirrú; jócta liméda liá'a limánica, ne ta lijúractau oro nácu yáairri templo nácu, néeneeminaa ta cha cawéni lirrújani.’ ¹⁷ ¡Iyá mawíteeni ya léjta matuíni! ¿Tána mawí cawénicai: liá'a óroca o léwee jiliá'a templo, wáneerri oro máacacoo madúnucunai Diosru? Arrúnaa yáa léena liá'a templo mawí cawénica. ¹⁸ Iyá máinai lécchoo: ‘Báqueerricta ma liá'a limédani'inaa, lijúractau altar nácu, jócai'inaa cawéni lirrú; ne ta lijúractau ofrenda yáairri altar ita'aa, néeneeminaa ta cha cawéni lirrújani.’ ¹⁹ ¡Matuíni! ¿Tána mawí cawénicai, liá'a ofrenda o léwee jiliá'a altarca, wáneerri ofrenda máacacoo madúnucunai Diosru? Arrúnaa yáa léena liá'a altar mawí cawénica. ²⁰ Ya liá'a júlerricoo altar nácu, jócaita báabajuta júracoo altar nácu, limédani liyá quinínama yáairri altar ita'aa; ²¹ ya liá'a júlerricoo templo nácu, jócaita báabajuta júracoo liyá templo nácu, ne jóctata lécchui Dios wánacai liá'a yáairri néeni. ²² Ya liá'a júlerricoo éerri nácu, júlerriu* liyáca Dios yáarrubai nácu, ya Dios nácu, wáairricoo liyá liárrubai ita'au néeni.

²³ “¡Ái iyámi, carrúni jináatani'inaa, quéewidacánica ley shínaa ya fariséobinica, chámainsi wítee!, shírrenai Diosru quinínama ishínaa banácali éena diezmoyu, áawita banácali píitui léjta menta ya anís ya comino éenaani yáaca, ne jócani méda liwánacaala liá'a néewidauca mawíyíi cawénica ley shínaaca, léjta liá'a imédau'u saícái quinínama, ya carrúni jináatau jicá'a áabi ya síguia machácanii iwítee. Léwa arrúnaa iméda liérta, jiní imáacacala liá'a áabata lécchoo. ²⁴ ¡Iyá, cajínedacani matuíni, jínedenai chóniwenai wítee, iyá léjta náa'a jíchuenai maliíwi, quéewique'e jócu íya irrúwoo wáni, ne jócai yáa léena iyau'u áabai cuésherri caméeyu máanui!

²⁵ “¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacánica ley shínaa ya fariséobinica, chámainsi wítee!, iyá léjta náa'a méetuedenai baso ya mitájia íteeji, quéewique'e nacábacoo majíconaniyu chóniwenai náneewa, ne liwówa lícu cashiámui liyú liá'a quinínama inédunica, ya liá'a éedani áabi wójunaa íteeji yawíquica iyá. ²⁶ ¡Fariseo matuíyíi: quéechanacu iméetueda baso rícu, chácque'e cábacanaa masácula líteeji lécchoo!

²⁷ “¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacánica ley shínaa ya fariséobinica, chámainsi wítee!, cháni cábacanaa léjta liá'a máanalini yáarrui nasáquedani líta'aa, saíctai líteeji, ne iwówa lícu léjta liá'a máanalini yáarruica cashiámui iyájimiyu ya íchaba cacháninabee lirrícu. ²⁸ Cháwa cábacanaa iyá jírra: íteeji íyada jicá'a náa'a saícáni chóniwenai náneewa, ne iwówa lícu cashiámui ya liyú liá'a ichálujuedauca ya áabata máashii mawí.

²⁹ “¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacánica ley shínaaca ya fariséobinica, chámainsi wítee!, médenai nayájide yáarrui saíca náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu, ya ichúni cuíta júbini rími cachílinani náa'a chóniwenai saícanimica, ³⁰ ya ta imácai: ‘Wayáquictactai liyáli éerrimi cáwi'inaami wawérrinaibimi, jócaminaata wayúda náinua náji náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu.’ ³¹ Chái cábacanaa iyá íiwactani néenibimica ya quéewidacani náa'a íinuenaimi náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacumi. ³² ¡Inísa imédacani, náa'a iwérrinaibimi nachánanimi naméda báinacu!

* **23:22** Jesús táanierri cadánaniyu nalí náa'a quéewidacánica ley nácu ya nalí náa'a fariséobini, linácueji náa'a wíteeshi mawíteeca linácueji liá'a najúrauca namáaque'e yáawaiyica nacúmpliajani liá'a namánica, ne mawí saícaca nacúmpliaque'ini.

³³ “¡Iyá máashiini wérri! Iyá carrúnatani wérri chaléjta náa'a áaica wáalierrri veneno. ¿Iyá pénsenai jócu yáau infierno rícula chalée'i Dios cástigactala'inaa náa'a chóniwenai máashiinica? ³⁴ Linácue jiliéni nubánuaminaa irrú áabi cáiiwadedacani Dios chuáni, cawíteenica, ya náa'a quéewidacanicá. Ne iyáminaa ínuaminaa néenajoo ya icuájida nayá cruz nácu néenaa nárra náiinuaque'ini, ya áabi nabásedami'inaa nayájoo sinagoga rícu, ya táminaa icánaqueda nayájoo chacáalee jútainchu. ³⁵ Cháminaa línu inácujoo carrúnatai wérri, linácueji quinínama náa'a chóniwenai saícani náiinuedanimica, rícuete náinua Abel majíconaica, cáashia Zacarías Berequías cúulee, liá'a ínuanimica templo rícu altar éema nácu. ³⁶ Ne yáawaiyi numá irrú, liá'a carrúnatai wérrica quinínama'inaa liáni nacáminau nanácu náani chóniwenai chóque'e sánaca.

Jesús ícha Jerusalén nácu
(Lc 13:34-35)

³⁷ “¡Chóniwenai Jerusalén rícu sána, chóniwenai Jerusalén rícu sána, ínuenai náa'a íiwadedenai Dios chuáni ya náa'a ínuedanimi íibayu náa'a índenaimi nalí náiiwa Dios chuáni libánuacala nayá! ¡Chíta máanabachu nuwówai nuáawaqueda nayá jéenibiu, léjta ruá'a cawáamaica yáawaquedau ruéenibiu rubáinaa yáajabalau, ne nayá jócani wówai! ³⁸ Ne icábate, liá'a íbanaca† máaquerrri'inau juíshi jinícta'inaa yáairri; ³⁹ ne numá irrú, liáwinaami liáni éerrica, jócuminaa éejoo icába nuyá mawiá, cáashia imáca: ‘¡Sáictai wérri liá'a ínuerrica lijí'inaa nácu liá'a wawácalica!’ ”

24

Jesús úwa linácu liá'a templo máanui cáarralerrri'inaacoo
(Mr 13:1-2; Lc 21:5-6)

¹ Quéecha'inaa Jesús jiácoo templo máanui rícuca, ya yáairriu liácoo, néenee narrúniu lirrú náa'a lishínaa éewidenaicoo, nachána náyada lirrú náa'a lishínaa cuítaca máanui liá'a temploca. ² Néenee Jesús má'ee nalí: ¿Icába quinínama liáni? Yáawaiyii numá irrú, náani íiba máanuica templo shínanaaca, jócani wérri'inaa máacau nayáca nátaba wáacoo. Quinínama cáarralerrri'inau.

Liá'a bésuneerrri'inaacoo libéecha jóctanaa amáarra quinínama éerri
(Mr 13:3-23; Lc 21:7-24; 17:22-24)

³ Jáiwa náawai lítala liá'a dúuli jí'ineerri Olivos, Jesús wáairriu náajcha náa'a éewidenaicoo liájcha, ya narrúniu lirrú náa'a éewidenaicoo liájcha nasátaque'e néemiu báawachala:

—Wawówai jíiwa walíni chacálitashia libésuna léji liáni. ¿Tánashia jíyada licábacanaajoo jáicta jéejoo jínucojoo, ya amáarractala'inaa liá'a éerrica?

⁴ Jesús éeba'ee nalí:

—Cáwiwa yúchaujoo jiníbeechea chálujuedeerri iyájoo. ⁵ Jiníwata ínujoo íchaba nují'inaa nácu, nanúma yúwicau nunácueji, namájoo: ‘Nuyáwaa liá'a Mesíasca’, ya nachálujueda'inaa íchaba chóniwenaijoo. ⁶ Néenee éemijoo liwítama urrúni léju liá'a jináwiucojoo áani ya déecuchejijoo; ne úwa icáarrudaujoo, Dios ma arrúnaa cha libésunacoo; ne máayabaca, jócai amáarra újnibi. ⁷ Níwata náa'a chóniwenai áabai cáinabi íta sánaca, náinua yáacau najúnta, ya bájirra cáinabi, ínuua yáacau bájirra cáinabi júnta; ya ínuminaajoo ínaaishijoo, ya cáinabi cúsuminau matuínaami. ⁸ Ne quinínama liáni píitui rími cáiwibeeca quéechanacu sái'inaa nalí

† 23:38 Ne jíibanaminaa cájbami táaneerri liyá templo nácu, macáishitaque'e nayá judíobini yáajcha Dios yáajcha chaléjta náa'a chóniwenai nawínanica. Quéecha'inaa judíobini cháani liá'a Jesúsca, léji liá'a macáishitaimica lisúbirriawai, néenee limáacau bácai liá'a temploca.

náa'a chóniwenaica; néenee libésunauminaajoo áabata máashiica liwánaminaa íchaba cáiwibe.

⁹ “Néenee néejuedaminaa iyájoo náinuuedaque'e iyá; ne áabata náinuaminaa iyájoo, ya quinínama chóniwenai máashiiminaa nacába iyájoo nunácueji. ¹⁰ Liyáli éerriminaajoo íchaba chóniwenai namáacaminaa liá'a néebidauca, máashiiminaa nacába yáacacoo, ya íchabaminaa táania nanácu wáacoo. ¹¹ Náyadaminajoo íchabaminaa cáiwadedacani Dios chuáni jócai yáawaiyi, ya nachálujuedaminaa íchaba chóniwenai; ¹² íchabaminaa máashijoo, tándawa íchaba chóniwenai jócu canínaa nacába áabi. ¹³ Ne náa'a máaquerri liwówau Dios nácu mamáarraca, nayáminaajoo Dios wásedajoo. ¹⁴ Náiiwaminaa linácu liá'a chuánshi saícaica, linácu liá'a Dios wánacaalau'uca quinínama cáinabi ítala, quéewique'e quinínama chóniwenai yáa léenaa. Néenee ta ínuminaa amáarraqui jini.

¹⁵ “Liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Daniel, litána linácu liá'a lijíconaa cacháninai wérrica. Jáicta icába jini o éemicani á'a yáarruishi majíconai rícu —liá'a liérrica, liá léenaa—, ¹⁶ néenee tánashia yáainai Judea shínaa cáinabi ítala, quéewique'e nacánacacoo dúuli íbirra. ¹⁷ Tánashia yáairri áacai líbana íta'au, ujiúrrucoo jijéda jishínau cuíta lícucha; jíá namówai ujíwárruau cuíta licúla; ¹⁸ ne tánashia yáairri bacháida lícu, ujéejoo wíttau liáwaqueda líibalau. ¹⁹ ¡Carrúni jináata náa'a ínaca liyáli éerrica yáawirricuenaica, o náa'a júbinini éenibi írrenaica! Níwata tráawajui wérrica náucha namánicoo. ²⁰ Isátau Dios yúcha, jócubecha ijíáu icánacacoo uníabi yáaji, jiní éerdi nawówa íyabactacoo; ²¹ Jiníwata línuminaa áabata carrúni jináata máanui wérrica, jiní cháí cábacanaa rícu cáinabi, cáashia chóque'e, jiní liyácala liáwinaami. ²² Ne jóctata Dios wána chúcu éerri jiliérra, jinícata wásedeerriwai; ne liwánaminaa chúcucani nanácueji'inaa liwínanica.

²³ “Néenee áabi mácta irrú: ‘Ícábateni Mesías líeni yáa áani,’ o namáweeca, ‘ícabateni liá'a yáa á'a’, u'éebidani u'iméda liwánacaala. ²⁴ Jiníwata náinuminaa náa'a Mesías jócai yáawai, ya náa'a íiwadedenai Dios chuáni jócai yáawai; ya namédaminaa máanui wérrica lícábacanaa ya jócai nacába cáji, quéewique'e néewacta nachálujueda áawita náa'a éebidenai Dios wínanica. ²⁵ Tándawa núíwa irrúni libéecha libésunacoo. ²⁶ Tándawa, namácta irrú: ‘Ícábateni, liá'a Mesías yáa á'a, jiníctala yáairri’, uyáu néerra; o namáwee irrú: ‘Ícábateni, libáyau áani’, u'éebidani. ²⁷ Jiníwata jíca'a áabai éenu cámarraa liquénacta cáiwia jíactejeoo cáashia liwárractalacoo, cháwa cábacanaa jáicta nuéjoojoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. ²⁸ Jiníwaa táshia máanalini máashiicaimi yáctami jini, néeni wáachuli yáawacau. Chacábacanaa, jáicta icába náani señalca, quinínama éewa yáa léenaa yáawaiyiyu nuyá ínuerri'inaa madéjcanaa.

Léjuactacoo Washiálicuerri Dios Cúuleeca
(Mr 13:24-37; Lc 17:26-30,34-36; 21:25-33)

²⁹ “Cawíquinta libésunacoo liá'a éerri cacháninai wérrica, liá'a cáwiaca lichácaminau catáwacanaa, ya quéerrica jócuminaa ruá rucáamarrau, ya sáalii cáinenau áacaiji, ya espíritu wánacaleenai áacai éerri rícu nachéchinaminau. ³⁰ Néenee nacáaminaa áacairra nácu, liá'a lícábacanaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nacáarrudaminau bájjiala náa'a quinínama chacáalee yáairri cáinabi íta'aa, náichaminaa ya ta nacába nuyá washíálicuerri Dios Cúuleeca, ínuerri sánai íibi éerri íteeji quinínama máanui nudánani yáajchau nucáamarrayu. ³¹ Ya nubánuaminaa nushínaa ángelbinu, quéewique'e náinua cadánani trompeta, quéewique'e náawaqueda náa'a Dios wínanica quinínama yáainai éerri rícu, ya náa'a yáainai cáinabi íta'aa cáiwia jíactejeoo cáashia cáiwia wárruactalacoo.

³² “Éewidau linácu liéni áicuba higuéraca: Jáicta icába wáalii libáinaa ya icába libáinaa páquiacoo, yáa léenaa jáica urrúni camuí.* ³³ Cháwa cábacanaa, jáicta icába quinínama liáni, bésuneerricoo, yáa léenaa jáica urrúni nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. ³⁴ Ne yáawaiyi numá irrú, quinínama libésucala'inau liéni, jóctanaa máanali náani chóniwenai liyáali éerri sánaca. ³⁵ Iyá éewenai iyá yáawaiyiyu quinínama liáni numáni irrú bésuneerri'inau. Liá'a éerrica ya cáinabi amáarra'inaa, ne liá'a nuchuánica jócainaa arrúnai'inaa cúmliacoo.

³⁶ “Ne liá'a éerrica, ya liá'a hóraaca jiní yáa léenaa, jiní áawita náa'a ángelbinica yáainai áacairra, báawita Licúlee. Bácairrimi liá léenaa liá'a lisálijinaaca.

³⁷ “Léjta libésuna'inaamiu Noé éerdimica, cháwa cábacanaa lécchoo jáicta nuéejojoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. ³⁸ Ne liyáali éerrimi libéecha liá'a unésaca wérrica, cáashia Noé wárruacoo barco rícua, náa'a chóniwenai náaya ya náirra ya nacásau, jócani édacaniu Dios nácu. ³⁹ Ne á'a jócta naméda nayácani, línu léji liá'a unésaca wérrimica, jáiwa litée quinínama nayái. Chái cábacanaa'inaa nacárrudau jáicta nuéejojoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. ⁴⁰ Ne liyáali éerriminaa, jócu nutée quinínama chóniwenai áacairra, bácai rími náa'a éebidenai nunácu, léjta liéni: Chámata washiálicuenai yáaminaa nayá bacháidala, báqueerriminaa natée liyájoo, ya báqueerriminaa namáaca liyájoo. ⁴¹ Chámata ínaminaa júli nayá molino rícueji, báquetoominaa natée ruyájoo, ya báquetoominaa namáaca ruyájoo.

⁴² “Arrúnaa cáwi iyá iyáca, jiníwata jócai yáa léenaa liá'a éerri táshia línu liá'a iwácalica. ⁴³ Ne yáa léenaa linácu liáni, báqueerri cuíta wácali yáctata léenaa táshia hóraa táayebee línu liá'a canédica, linéduca, cáwicata liyá cáí jócata línua liwárruacoo líbana licúlai linéduca. ⁴⁴ Tándawa, iyá lécchoo arrúnaa iyá sáica; jiníwata nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca ínuerri'inaa jócta inénda iyácani.

Liá'a tráawajador sáicaica ya tráawajador máashiica

(Lc 12:41-48)

⁴⁵ “¿Tánawa léji liá'a tráawajador sáicaica cáwi wítee yáca, jáicta liwácali limáaca lirrú cuíta ísana yáaca, quéewique'e licábateda áabi ya liá náaya léerdictaca lécchoo? ⁴⁶ Sáicta liá'a tráawajador liwácali máacani, jáicta línu linácu méderri liyá léjta limáyu lirrú sáictaminaa liwówa liá'a liwácalica. ⁴⁷ Ne yáawaiyi numá irrú, liwácali máacaminaa lirrú quinínama liá'a lishínaaca licáaji rícu. ⁴⁸ Ne liá'a tráawajador máashiictani, ya lipénsaa lirrúwoo liwácali déecudacalau ⁴⁹ ya ta lichána máashii náajcha náa'a áabi tráawajadorbinica, ya ta liwína yáacacoo náajcha camáiwanaica líya náajcha ya lírraca, ⁵⁰ liyáali éerri jócta linénda liyácani, ya áabai hóraa jócta liá léenaa, línuminaa liá'a liwácalica ⁵¹ ya táminaa línueda liyájoo, carrúni jináataminaa liméda liyájoo léjta náa'a chámai wítee. Néeneeminaa líchajoo ya liámuedaminaa léujoo licáichajoo.

25

Liá'a licábacanaa nanácu náa'a diez miyácanai

¹ “Numá irrú áabai mawí linácu liá'a liyáali éerri jáicta nuéejojoo áaqueji léjta rey. Íchaba chóniwenai namá'ee nacúnusiaca nuyá, nabésunaaminau léjta nabésu náa'a diez miyácanai áabai sáictata nawówa nacásactacoo. Náa'a miyácanai nawína nashínaa lámparau acéteyu sáica, jáiwa najiáu nashínaa cuíta najúntedaque'e liá'a nashínaacoo, ya natálideda liyá licásactalacoo. ² Cinco néenaa mawíteeni, ya cinco cáwini wítee. ³ Náa'a mawíteenica natée nashínaa lámparau, ne jócu natée aceite nacámushedaque'e báaniwani; ⁴ ne ta nája náa'a cawíteenica,

* **24:32** Cháwa'ee israel shínaa cáinabi ita'aa.

natée nashínaa aceite botella rícu ya nashínaa lámpara. ⁵ Ne lidécudacalau línu liá'a nashínaacoo, jáiwa cadájuni nayái quinínamai, ya ta namáacai. ⁶ Ya wówai'inaami béewami táayebee cáí, jáiwa néemi namáidadaca: '¡jáí línu chéjirra nashínaacoo! ¡Ijiáyu irríshibiaccani!' ⁷ Quinínama náa'a miyácanaimica nabárruau, jáiwa nachána nachúndadani nashínaa lámparau. ⁸ Néenee náa'a cinco mawíteenica, namá'ee nalí náa'a cinco cawíteenica: 'Yáa walí píitui ishínaa aceite éenau, jiníwata washínaa lámpara cháqueneu nayáca.' ⁹ Ne náa'a cinco miyácanai cawíteenica néeba'ee: 'Jóca, jiníwata jóca léenaa walí jiní irrú. Mawí cawénica yáacoo chaléeni nawéndactalacani iwénique'e irrúwoo iyá jájiwani.' ¹⁰ Ne nácula náa'a cinco miyácanaica náau nawéni aceite, jáiwa línu léji liá'a nashínaacoo, ne náa'a cinco cawíteeninica nawárruo liájcha boda rícula, jáiwa cuíta númaca báyeerriwai. ¹¹ Ne liáwinaami náinu náa'a áabi miyácanaimi namá'ee: '¡Wawácali, wawácali, jiméecu wáajaba cuíta númaca!' ¹² Ne léeba'ee nalí: 'Ne yáawaiyi numá irrú, jócai nucúnusia iyá, tándawa jócai numéecu cuíta núma.'

¹³ "Cáwi iwítee yáca, jiníwata jócai yáa léenaa, tánashia éerri rícu, ya hóraa nuínui. —Jesús má'ee.

Liá'a licábacanaa warrúwa nácu
(Lc 19:11-27)

¹⁴ Linácu liá'a nuéejoocoo áacairra néeni léjta rey, nuá irrú áabai licábacanaa. "Dios wánacaalactalaca cháí cábacanaa léjta báqueerri washílicuerri, wówerri liácoo liyáca áabai cáinabi ítala, limáida lishínaa tráawajadorbiniu, jáiwa licárgueda nalí natúyaque'e liwárruanica. ¹⁵ Báqueerri néenaarru léntregaa lirrú cinco mil monedayu, báqueerriru dos mil moneda, ya báqueerri mil moneda. Bácaínaa liá nalí léjta nawítee éenau'u liá léenaami. Jáiwa liáwai áabai cáinabi néerra. ¹⁶ Liá'a tráawajadorca ríshibierri cinco mil moneda, néenee liméda negocio liyú liá'a warrúwaca, jáiwa ligáana áabata cinco mil moneda liyú. ¹⁷ Chacábacanaa liá'a ríshibierri dos mil moneda, ligáana áabata dos mil mawí. ¹⁸ Ne liá'a ríshibierri mil moneda, jáiwa liáwai libáya liwácali wárruaniwai, útawi rícu liméda cáinabi rícu, quéewique'e léejueda liwácalirru wáni.

¹⁹ "Íchaba éerri liáwinaami léejoo liá'a nawácalica náa'a tráawajadorbinica, jáiwa lichánau liméda náajcha cuenta. ²⁰ Quéechanacu línu liá'a ríshibierri cinco mil moneda, jáiwa léejueda liwácalirru áabata cinco mil, limá'ee: 'Nuwácali, jiyá yáirri nulí cinco mil, áajee áabata cinco mil nugáanani jirru.' ²¹ Liwácali má'ee lirrú: 'Sáicai wéerri, jiyá tráawajador sáicai machácanii wítee; ne machánica jiyá liyú liéni píituica, numáacaminaa jiyá jiwánacaala áabata mawí. Jiwárruo sáicta jiwówau nuájcha.' ²² Liáwinaami línu liá'a tráawajadorca ríshibierri dos mil moneda, limá'ee: 'Nuwácali, jiyá yáirri nulí dos mil moneda, áajee áabata dos mil nugáanani jirru.' ²³ Liwácali má'ee lirrú: 'Sáicai wéerri, jiyá tráawajador sáicai machácani wítee; ne machánica jiyá liyú liéni píituica, numáacaminaa jiwánacaala áabata mawí. Jiwárruo sáicta jiwówau nuájcha.'

²⁴ "Ne quéecha'inaami línu liá'a tráawajador ríshibierri mil moneda, limá'ee liwácalirru: 'Nuwácali, nuyá yáairri léenaa jiyáca washílicuerri cabálini wéerri, léjta liyá yáawaquederrri ítashi áabi shínaa bacháida rícu, ya jiáwaqueda á'a jócta jiáabana. ²⁵ Cáarru nuyái wísta jócu nugáana ya nupérdia jiwárruani, tándawa nuáu nubáya jiwárruani cáinabi yáajabala. Ne áajee liéni jiwárruanica jishínaaca.' ²⁶ Liwácali éeba'ee lirrú: 'Jiyá tráawajador máashii ya ínui, ne jiácta léenaa nuáwaqueda banácali á'a jócta nuáabana ya nuáwaqueda á'a jócta nucása, ²⁷ jirru'inaa jitée ta nuwárruani banco rícula, ya jáicta nuéejoowai nurríshibiacta nuwárruani ya ta liá'a ligáanani nulí lítala.' ²⁸ Néenee liwácali ma nalí náa'a

yáainai nayá néeni: 'Éeda liúcha lierra mil monedaca, ya yáa lirrúni liá'a wáalierrri diez mil. ²⁹ Liá'a éemerri saíca, yáirri'inaa léenaa mawí, ne liá'a jócai éemi saíca, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá pérderrri'inaa liá'a píitui rími liáni léenaa nácu. ³⁰ Ya liéni tráawajador jiní sírbiani, ijéda bináawalani catáwacactalaca. Néeneeminaa líchajoo ya liámuedaminaa léujoo licáichajoo.

Liá'a bésuneerri'inaacoo quinínama chóniwenai jáicta amáarra cáinabijoo

³¹ "Jáicta nuyá washíalicuerri Dios Cúulee, ínujoo quinínama macájirra nucáamarra yáajchau, ya quinínama nushínaa ángelbini, nuwáaminau nuárrubai balíbalí íta'au. ³² Quinínama chóniwenai cáinabi íta'aa sánaca, náawacaminau nunáneewa, ya táminaa nushírrida nayái bácaínaa, jicá'a báqueerri pastor shírridau'u lishínaa ovejau cabra íbicha. ³³ Léjta pastor máidau oveja saícaquictejica ya náa'a cabraca apáuliquictéjica; chacábacanaa numéda'inaa nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca, numáidaminaa náa'a Dios wínanica saícaquictejica, ya náa'a chóniwenai máashiinica numáidaminaa apáuliquictéjica. ³⁴ Numáminaa nuyá Reyca nalí náa'a yáainai saícaquictejica: 'Ínu chérra iyá, nusálijinaa yáaque'e irrú saícabee; irríshibia liá'a wánacaalactalaca níseerri lichúnicuwai irrúí, rícuete Dios méda éerrica. ³⁵ Quéecha'inaamite ínaaishi nulí, iyáte yáate núya; iméete nuwówa, yáate nuírra shiátai; nujínani'inaamiteu jiní núbana, yáate nuárrui. ³⁶ Cháuctate núbala, yáate nulíni; nubáalina'inaamiteu, yáateu iyúda nuyá; nuyá'inaamite cuíta manúmai rícula, ínute icába nuyá.' ³⁷ Néenee nasátaminaa néemiu náa'a majíconaana Dios wínanica: 'Wawácali, ¿chacálitate wacába ínaaishi jirrú jini, ya wáate jíya? ¿O chacálitate wacába imée jiwówa jini, ya wáate jírra shiátai? ³⁸ ¿Chacálitate wacába jiní jiárrui jini, wáate jiárrui, o cháucta'inaamite jíibala, ya wáate jirrúni? ³⁹ ¿Chacálitamite wacába jibálinacoo jini, ya jiyá cuíta manúmai rícula, ya wáateu wacába jiyá?' ⁴⁰ Nuyá Rey nuéebaminaa nalí: 'Ne yáawaiyi numá irrú, quinínama liá'a imédani nalí náani nuéenajinai* mawíni rími imíyaca, nulí iméda iyácani.'

⁴¹ "Néenee nuyá Rey máminaa nalí náa'a yáainai apáuliquictéji: 'Ishírriu núcha iyá náa'a Dios nísani limárru nayácala licástigaani'inaa; yáa namówai infierno rícula méderricoo Wawásimirru ya lishínaa ángelbinica. ⁴² Iyá'ee éenalicuni yáacoo infierno rícula, níwata ínaaishite nulí, ne jóctate yáa núya; iméete nuwówa, ne jóctate yáa nuírra shiátai, ⁴³ nujínaniteu déecucha nucáinaberra yúchau, ne jóctate yáa nulí yáarrushi. Cháuctate núbala, ne jóctate yáa nulíni; nubálinateu ya nuyá cuíta manúmai rícula, ne jóctate ínu iyúda nuyá.' ⁴⁴ Néenee nasátaminaa néemiu liyá: 'Wawácali, ¿chacálitate wacába ínaaishi jirrú, o imée jiwówa, o léjta liá'a jiní yáarrui liyácta'inaa, o cháucta jíibala, o jibálinacoo, o cuíta manúmai rícula, ne jóctate wayúda jiyá?' ⁴⁵ Nuyá liá'a Reyca léebaminaa nalí: 'Ne yáawaiyi numá irrú, quinínama liá'a jócai iméda nalí náani éebidenaica imíyani rímica, chacábacanaa jóca iméda nulíni.' ⁴⁶ Náaminau náani carrúnatai néerra jócai amáarra, ne náa'a majíconaana náaminau cáwicashi néerra jócai amáarra."

26

Náa'a chóniwenai napénsaa chítashia néewo'inaa nawína Jesús preso jini (Mr 14:1-2; Lc 22:1-2)

¹ Liáwinaami linísa'inaami limá quinínama léji liáni, Jesús má'ee lishínaa éewidenaicoo:

* **25:40** Jáicta Jesús táania áani léenajinai nácucho, wówairri limáca náa'a éebidenaica.

² —Léjta yáyu'u léenani, chámai éerri rícula, fiestaminaa pascua shínaaca, ya nuyá Washiálicuerrri Dios Cúuleeca, néejuedaminaa nuyá quéewique'e natáata nuyá cruz nácu.

³ Liyáali éerrimi, náa'a nawácanai náa'a sacerdotébinica ya náa'a salínai judíobinica, jáiwa náawacawai Caifás shínaa cuíta máanui néeni, chúnsai sacerdotébinini wácalica, ⁴ namá'ee nalíwau chítashia néewau'inaa nawína Jesús jíni nómashi yúwica nácué jíni, náiinuaque'ini. ⁵ Ne namá'ee:

—Ne jócu wamédani fiesta éerdi rícu, quéewique'e jócu nacáarraliau chóniwenai.

Báquetoo ínetoo nuádedeechoo Jesús nácu juménibee
(Mr 14:3-9)

⁶ Jesús jínaniu áabai chacáalee jí'ineerri Betania, líibana néeni Simónca náanimi jí'inaa chorrówai sái; ⁷ nácula lirrúwedau, báquetoo ínetoo rúniu lirrú, téechoo ruácoo áabai urrúwa rími, namédani íbayu jí'ineerri alabastro, cashiámui juménibeeyu cawéni wérri. Nácula Jesús rúweda liyáu líyaca, jáiwa runuádeda Jesús juáta licué jíni. ⁸ Náa'a lishínaa éewidenaicoo, nacába'inaamini, jáiwa íwirri nawówai ya nachána namá'ee nalí wáacoo:

—¿Tánda ruínu runuádeda léji líerra juménibeeca? ⁹ Sáicaicta nawéndaca máanui warrúwa nacuéjica, quéewiquinicta wayúda náa'a carrúni jináatanica.

¹⁰ Jesús éemi'inaani, limá'ee nalí: —¿Tánda ijódia ruáni ínetooca? Liéni rumédani ruyáca nuájcha sáicai. ¹¹ Ne náa'a carrúni jináatanica mamáarracani'inaa yáa íbijoo, ne nuyá jócainaa mamáarraca yáa yáajcha. ¹² Liéni rumédani nuájcha ruáni ínetooca, runuádedau'u juménibee nutánai, chúnechoo ruyá nuyá urrúnica naquéni nuyá. ¹³ Ne yáawaiyi numá irrú, táshia nácuha quinínama cáinabi íta'aa náiiwadedacta liáni chuánshi wásedeerri'inaaca, natáaniaminaa runácu lécchoo liá'a rumédani ruáni ínetooca, cháminaa nédacanicoo runácujuo lécchoo.

Judas náawerri'inaa Jesús júnta
(Mr 14:10-11; Lc 22:3-6)

¹⁴ Judas Iscariote, báawitate néenaa náa'a doce éewidenaicoo, liáu licába nayáctala náa'a sacerdote wácanaica ¹⁵ ya limá'ee nalí:

—¿Chíta máanaba iwówai yáa nulí jíni, nuéntregaaque'e irrú Jesús?

Nayá chánaa liwénija: Treinta moneda warrúwayu. ¹⁶ Lirrícuate liáwinaami Judas limúrru chítashia léewau'u léntregaa Jesús jíni.

Liá'a cena Wawácali shínaaca
(Mr 14:12-25; Lc 22:7-23)

¹⁷ Quéechanacu sái éerri fiestaca, éerdi náayacta liá'a páanica jiní íbisai wáneerri limúrracacoo, náa'a éewidenaicoo narrúniu Jesúsru nasáta néemiu liyá:

—¿Tanácuha jiwówai wachúni liá'a íyacaishi pascua shínaaca?

¹⁸ Jesús éeba'ee:

—Yáa namówai lirrícula liá'a chacáaleeca, líibana néerra liá'a washiálicuerrica nutáaniani'ini irrú nácu, imá lirrú: 'Quéewidacai má'ee: Liá'a éerri numánimi jirrú nácu jái urrúnicai, nuáu jíibana néerra numéda íyacaishi pascua shínanaaca nushínaa éewidenaicoo yáajchau.'

¹⁹ Náa'a éewidenaicoo naméda léjta Jesús bánua'u nayá, ya ta naméda íyacaishi pascua shínanaaca.

²⁰ Quéecha'inaami catáwacacai, Jesús yáau liyá mesa nácula lishínaa doce éewidenaicoo yáajchau; ²¹ ne nácula náaya nayáca Jesús ma nalí: —Ne yáawaiyi numá irrú, báqueerri éenaa náawerri'inau nujúnta.

²² Jáiwa máashii wéerri nawówai, ya nachána bácainaa nasátada néemiu liyá:

—Nuwácali, ¿nuyáminaa?

²³ Jesús éeba'ee nalí:

—Báqueerri íyeerri nuájcha, chaléjta nujúnicaí mawíyica, lé'inawa náawerrii nujúnta lierra. ²⁴ Nuyá washiálicuerrica Dios Cúuleeca, arrúnaa máanali nuyá, léjta limá liá'a Dios chuáni; ¿ne carrúni jináatai rími'inaa liá'a náawerricoo nujúnta! Sáicanata lirrú jócu lijiáu liúchau cáinabi ítala.

²⁵ Néenee Judasca, náawerri'inaacoo lijúnta, lisáta léemiu Jesús:

—Quéewidacai, ¿nuyá'inaamina?

—Jesús éeba'ee lirrú: —Chái já'a léjta jimáyu'u.

²⁶ Nácula náaya nayáca, Jesús wína licáaji rícuu páani, linísa'inaami liá saícai Diosru, lisúbirreda ya ta liá lishínaa éewidenaicoorru jíni, limá'ee:

—Íyau, léwa nuíinaa liéni.

²⁷ Jáiwa liwína licáaji rícuu áabai copa, liá saícai Diosru, lidúcua nalíni limá'ee:

—Íirrau quinínama iyá liéni cópaca, ²⁸ níwata léwa nuírranaa, liéni nuéejo'u numéda yáajcha áabai wáalii wíteeshica; liéni íirraica nuádedeerri'inaaminau íchaba nácueji, quéewique'e najíconaa méetuacoo. ²⁹ Ne numá irrú jócuminaa nuéejoo nuíirra liábi liáni uvaca, cáashia liyáli éerri nuíirra yáajchani liá'a vino wáalii nusálijinaa wánacaalactalaca.

Jesús úwa Pé'erurru yáawaa inácala'inaa libáya lináwa

(Mr 13:26-31; Lc 22:31-34)

³⁰ Liáwinaami nanísa'inaami narrába salmo, náau dúuli ítala jí'ineerri Olivos.

³¹ Ya Jesús má'ee nalí:

—Quinínama iyájoo yúrrucuedaminaa éebidauca nunácu wáalee táayee. Cháwa limá tánerricoo cáashta íta'aa:

'Nuwánaca nuínuaminaa liá'a pastorca,

ya táminaa oveja nacáarraliacojoo.'*

³² Ne quéechanacu jáicta nucáwiauujoo, nuáaminaajoo ibéechajoo Galilea rículajoo.

³³ Pé'eru má'ee lirrú:

—Áawita quinínamacta yúrrucueda néebidauca jinácu, nuyá jócai'inaa yúrrucuedani.

³⁴ Jesús má'ee lirrú:

—Ne yáawaiyi numá jirrú, wáalee béwaami táayee yáawinaami, jóctanaa limáida chámaichu liá'a gáayuca, matálichu jibáyaminaa nunáawa jócala jicúnusia nuyá.

³⁵ Pé'eru éejoo'ee limá mamáarraca:

—Arrúnacta máanali nuyá jiájcha, jócuminaa nubáya jináawa.

Ya quinínama éewidenaicoo liájcha namá'ee chacábacanaa.

Jesús óreerri Getsemaní néeni

(Mr 14:32-42; Lc 22:39-46)

³⁶ Jáiwa Jesús yáau lishínaa éewidenaicoo yáajchau, áabai yáarruishi jí'ineerri Getsemaní, limá'ee nalí:

—Iwáayu áani, nácula nuáu nuóracoo chaléeni.

³⁷ Ne jáiwa litée Pé'eru ya chámata léenibi liá'a Zebedeoca, jáiwa lichánau lisíntia limáashii wéerri liwówai ya cáwi licábacoo. ³⁸ Limá'ee nalí:

—Nusíntia nucáwica nácuu máashii nuwówa máanalicaíyu. Imáacau áani, ya cáwi iyá nuájcha.

³⁹ Liyáalimi Jesús yáau píituirrimi libéechalawoo, litájiau linánimiyu cáinabi nácula, lióra'eewoo limá'ee: “Nusálijinaa, jéewacta jijéda nuyá liúcha liáni

* **26:31** Liáni áabai cábacanaa, Jesús chaléjta liá'a pastorca ya náa'a éewidenaicoo liájcha, cháni léjta náa'a ovejaca.

carrúnatai wérrica; ne jócubeecha jiméda léjta nuwówau'u, ne jimédaque'e léjta jiwówau'u.”

⁴⁰ Jáiwa léējuawai licába lishínaa matálitai éewidenaicoo néerrawai, línu nanácu máinai nayáca. Limá'ee Pé'erurru:

—¿Ne jócuwita éenaa cáwi áabai hóraa nuájchai? ⁴¹ Cáwi iyáca ya i'órau, quéewique'e jócubeecha icáu máashictalaca. Iyá saícani métaa iwówai imédacani, ne ináanai wáneerri máajinaa iyá.

⁴² Chámaichu léejocoo lióraca chá'a: “Nusálijinaa, ne jócta jéewacta jijéda nuyá liúcha líáni carrúnatai wérrica, jimédau léjta jiwówau'u.”

⁴³ Léejua'inaamiu, línu nanácu náa'a éewidenaicoo máinai nayá báaniu, jiníwata natuí báyeerri dajuúshiyu. ⁴⁴ Limáaca nayái léejoo liácoo li'óracoo matálichu, limá léja liá'a chuánshi cháí cábacanaa. ⁴⁵ Néenee léejoo nayáctala náa'a éewidenaicoo, limá'ee nalí:

—¿Iyá mamáarracani máa iyáca, ya iwówa iyabactacoo? Jái ínu liá'a léerdicai nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, néentregacta'inaa nuyá nacáaji rícula náa'a cajícanaica. ⁴⁶ Ibáaroo, wayúwai; jái urrúnicai liá'a éentreguerri'inaa nuyá nujínairru.

Nawína preso Jesús

(Mr 14:43-50; Lc 22:47-53)

⁴⁷ Nácula Jesús táania liyá újnibii, Judas ínu'inaami, báqueerri néenaa náa'a doce éewidenaicoo, ínuerri íchaba chóniwenai téenai espada ya áicuba yáajcha. Yáaineu nawánacaala nácu náa'a sacerdotébini wácanai ya salínai judíobini wácanai. ⁴⁸ Judas, liá'a náawerri'inaacoo Jesús júnta, liá nalí áabai chítashia quéewau'u náa léenaa nacábaqui jiníni, limá'ee nalí: “Tánashia icábanii nushíshi wídani, liyáwa léju liárta; iwínani preso áani.” ⁴⁹ Jáiwa'ee, lirrúniu Jesúsru, limá'ee:

—¡Yáali, quéewidacai!

Jáiwa'ee lishíshi liwídani. ⁵⁰ Jesús éeba'ee lirrú:

—Nujúnica, liá'a jíinuni jimédaca, jimédani. Néenee náa'a áabica narrúniu, nawína Jesús, natée preso jíni.

⁵¹ Liyáalimi, báqueerri néenaa náa'a yáainai Jesús yáajcha, lijéda lishínaa espadau, jáiwa liwíchua liwíba liá'a shírruederri nalí náa'a sacerdotébini wácanaica.

⁵² Jesús má'ee lirrú:

—Jiwáalia jishínaa espadau liárrui rículau. Jiníwata quinínama náa'a ínuua yáaquenaicoo espadayu, espadayu léchhu máanali nayá. ⁵³ ¿Jócu jíá léenaa nusáctata nusálijinaa yúchau, libánuaminaata nulí chóca jirrimitaja'a setenta y dos mil ángelbini? ⁵⁴ Ne cháctatani, ¿chítashia quéewaucta licúmpliacoo liá'a cáashta tánerricoo máirrica arrúnaaca libésunacoo cháa?

⁵⁵ Liyáalimi Jesús sáta léemiu náa'a chóniwenai:

—¿Tánda ínu iyá espada yáajcha ya áicuba iwína nuyá preso, jicá'a liá'a máashiicaica? Éerri jútainchu nuéewida templo máanuica, ne jiníwaa iwínacta nuyá. ⁵⁶ Ne quinínama líeni libésunau quéewique'e licúmpliacoo léjta liá'a namáyu'u náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu, tánerricoo cáashta íta'aa. Ne liyáalimi, quinínama éewidenaicoo liájcha, namáaca bácai Jesús, jáiwa nacánacawai.

Jesús natéeni najúnta náa'a judíobini wácanaica

(Mr 14:53-65; Lc 22:54-55,63-71)

⁵⁷ Néenee náa'a wínenai Jesús natée Caifás íbana néerra, liá'a sacerdote wácanaica, náawacai yáacactalau náa'a quéewidacanaica ley shínaa ya náa'a salínaica. ⁵⁸ Pé'eru yáau líshiirricu déecucheji lishínaa patio néerra liá'a sacerdote

wácalica. Néenee liwárruau liwáacoo náajcha náa'a soldado túyenai liá'a templo máanuica, quéewique'e licába namédau'e lirrúni quinínama liá'a Jesúsca.

⁵⁹ Náa'a sacerdote wácanai ya quinínama náa'a Judío wácanaica, namúrru áabai chuánshi jicá'a liá'a sáicaica, áawita máashiicani, quéewique'e nawána náiiinuacani liá'a Jesúsca, ⁶⁰ ne jócai náiiinu, áawita íchaba chóniwenai iyadacoo ya náa lijíconaa jócai yáawaiyii. Ne máayabaca náyadacoo chámata mawí, ⁶¹ namá'ee:

—Ne liáni washiálicuerrica limá'ee: 'Nuéewa nucáarralia liá'a templo Dios shínaaca, ya nuéewa nubárrueda báaniwani matálie éerri rícula.' ⁶² Néenee libárrua'eewoo liá'a sacerdote wácalica, lisáta léemiu Jesúsru: ¿Jiní jéebaca? ¿Tána léji liáni namáni nayá jinácucha?

⁶³ Ne Jesús máaquerru manúma. Jáiwa'ee sacerdote wácali má'ee lirrú:

—Lijí'inaa nácu Dios cáwiica mamáarraca, nubánua jimáque'e liá'a yáawaiyica. Jíiwa walíni, jiyáctani Mesíasca, Dios Cúuleeca.

⁶⁴ Jesús éeba'ee lirrú:

—Chái já'a, léjta jimáyu'u. Ne numá irrú lécchoo iyá icábaminaajoo nuyá Washiálicuerru Dios Cúuleeca, wáairri'inau léema nácu sáicaquicteji liá'a Dios cadánani wítee, ya líinu sáanai íbeji áacaiji.

⁶⁵ Néenee lishírricua líbala liá'a sacerdote wácalica, líyadaque'e liyáu íwirri wérrica liwówa, ya limá'ee:

—¿Liéni washiálicuerrica táanierru léjta liyáccchu Dios! ¿Tánda warrúnaa wamúrru áabi mawí táanianai'inaa linácu? Ne iyá inísa éemi lichuáni, jócala cawáunta licába Dios; ⁶⁶ ¿chíta icábau jiníni?

Jáiwa néeba'ee:

—Jái cajíconaacai, arrúnaa máanalicani.

⁶⁷ Néenee'e nawísada lináni ya náiiinuedani. Áabi nabáya lituí tá'ee nabáseda lináni, ⁶⁸ namá'ee lirrú:

—Jiyáwa liá'a Mesíasca, jidiwinate tánashia ínua jiyái!

Pé'eru báyeerri jócala licúnusia Jesúsca

(Mr 14:66-72; Lc 22:56-62)

⁶⁹ Pé'eru, nácula liwáau liyáca bináawa, patio íta'aa. Liyáalimija, báquetoo ínetoo nawánacaala yáarru rurrúniu Pé'erurru, ya rumá lirrú:

—Jiyá lécchoo yéerrimi Jesús yáajcha, liá'a Galilea néenee sái.

⁷⁰ Ne Pé'eru báya lináawa quinínama náneewa, limá'ee rulí:

—Jócu nuá léenaa liá'a jitáaniani jiyá nácu.

⁷¹ Jáiwa liáwai cuíta núma néerra, néeni báquetoo ínetoo cábani, ya rumá nalí:

—Lierra jínaneerrimiu Jesús yáajcha, liá'a Nazaret néenee sáica.

⁷² Pé'eru báaniu báya lináawa, limá'ee:

—¿Dios cástigaa nuyá jócta numá liá'a yáawaiyi, jócai nucúnusia lierra washiálicuerrica!

⁷³ Íchaitaa liáwinaami, náa'a yéenai néeni narrúniu Pé'erurru ya namá'ee lirrú:

—Yáawaiyi jiyá báqueerri néenaa náa'a jínaneneecoo Jesús yáajcha, níwata jitáaniacala chaléjta nayá.

⁷⁴ Néenee Pé'eru chána limáca cadánani mawí:

—¿Dios cástigaa nuyá jócta numá yáawaiyi, jócu nucúnusia lierra washiálicuerrica!

Liyáalimi já'a, áabai gáayu máidai. ⁷⁵ Néenee Pé'eru édacaniu linácu liá'a Jesús mánimi lirrú: 'Libéecha limáida liá'a gáayuca matálichu jibáya nunáawajoo'. Néenee Pé'eru jiáu néeni, lícha cáiwinaa wérru.

27

Jesús néntregaani Pilatorru

(Mr 15:1; Lc 23:1-2)

¹ Quéecha'inaa jucámarracai, quinínama náa'a sacerdote wácanai, yá'ee náa'a salínai Judíobini shínaaca, náawaqueda yáacau chítashia néewo'inaa nawána náiinua Jesús jíni. ² Naté'inaa jíni nabájini ya néntregaa Pilatorru jíni, liá'a wánacaleerri Roma néenee sái.

Judas máanalica

³ Néenee liá'a Judasca náawerricoo Jesús júnta, licába'inaa náiinua liá'a Jesúsca, jáiwa cáiwí liyá lirrú. Néenee lipénsaa léējuéda náa'a treinta moneda jiárrunica cawénitani jí'ineerri plata, nalí náa'a sacerdote wácanai yá'ee náa'a salínaica.

⁴ Limá'ee nalí:

—Cajíconaa nuyá nuéntregaacalani máanalique'ini liá'a báqueerri washíalicuerri majíconai.

Néenee néeba'ee lirrú:

—Jíní wéni walí. ¡Jiyáíwa méda jirrúwoojani!

⁵ Néenee'e Judasca liúca náa'a moneda templo rícula, ya lijiáu néenee, jáiwa'ee lijórcawai.

⁶ Néenee'e náa'a sacerdote wácanai náawaqueda liá'a warrúwaca, namá'ee:

—Liéni warrúwaca yáairri casáculai íirraiyyu, jócai wéewa wamáaca á'a yáarrushi ofrenda shínaaca, níwata liá'a washínaa ley jócai línda.

⁷ Jáiwa'ee naméda áabenaama, nawínaque'e liyú áabai cáinabi jí'ineerri Campo del Alfarero (liwówau'u limáca: lishínaa cáinabi liá'a washíalicuerri méderri méenaami cáinabiyu) naquénicta'inaa náa'a chóniwenai máanalí déecucha sánaca.

⁸ Tándawa, liá'a cáinabica, lijí'inaa chóque'e éerri Yáarruishi íirrai shínaa. ⁹ Cha libésunacuwai léjta limáyu'u liá'a íwadederri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Jeremías, limá'inaa: “Nawína'inaa náa'a treinta moneda jiárrunica cawénitani jí'ineerri plata, léwa liwéni namáacani náa'a israelítabini wácanaica. ¹⁰ Néenee nawéni'inaa nayú náa'a monedaca liá'a cáinabi lishínaa liá'a tráawajairri méenaami cáinabiyu. Namédani'inaa liáni níwata nuwácali cháa liwówaicani.” Cháwate limá liá'a íwadederri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Jeremías.

Jesús Pilato náneewa

(Mr 15:2-5; Lc 23:3-5)

¹¹ Náa'a soldádobini natée Jesús lijúnta liá'a wánacaleerrica, néenee wánacaleerri sáta léemiu jíni limá'ee:

—¿Jiyá rey judíobini shínaaca?

Jesús léeba'ee lirrú:

—Chái já'a, léjta jimáyu'u.

¹² Nácula náa'a sacerdote wácanaica ya náa'a salínaica náa lijíconaa, Jesús jíní jócai éeba. ¹³ Tándawa Pilato sáta léemiu Jesús:

—¿Jóca jéemi quinínama liá'a namáni jinácucha? ¿Táda jócu jéeba?

¹⁴ Ne Jesús jiniwita áabai chuánshi léebani Pilatorru; tándawa licáarrudau wérri licábacani liá'a wánacaleerrica.

Jesús nawánani náiinuuaca

(Mr 15:6-20; Lc 23:13-25)

¹⁵ Nácula liyá liá'a fiesta jí'ineerri pascua, liá'a wánacaleerrica séewirrinaa liwásaida báqueerri preso, tánashia chóniwenai wínanii. ¹⁶ Ái báqueerri preso cáiwanaí jí'ineerri Jesús Barrabás; ¹⁷ ya nácula náawacaida yáacau quinínama, Pilato sáta léemiu nayá:

—¿Tána iwówai nuwásedacai: Jesús Barrabás o liyáwee Jesús, liá'a náa jí'ineerri Mesías?

¹⁸ Jiniwata liáca léenaa néntregaa liyá cadénica nayá, ne jáiwa nasáta'inaa liúcha liwáseda.

¹⁹ Nácula Pilato wáau liyáca á'a lijí'inacta tribunal, línu rubánua namá lirrú: “Ujiméda máashii lirrú lierra washíalicuerrica sáicaica, jiniwata táayee nudájuni áabai dajuíshi cáarrui wérri linácueji.”

²⁰ Ne náa'a chóniwenai nawa'wái'e Pilato liwáseda liá'a Barrabásca, ya lishínaa soldádobini náinuaque'e Jesús, léjta sacerdotébini wácanai ya salínai wówau'u.

²¹ Liá'a wánacaleerri lisáta léemiu nayá báaniu:

—¿Tána néenaa náa'a chámataca iwówai nuwásedaca?

Néeba'ee liúchani:

—¡Barrabás!

²² Pilato sáta léemiu nayá:

—¿Ya tánaque'e numéda liájcha lierra Jesús, namáni nácucha Mesías?

Quíninama néeba'ee:

—¡Jitáata cruz nácuni!

²³ Pilato limá'ee nalí: Ne ¿tána máashii limédai? Ne nayá namáidada báaniu: —¡Jitáata cruz nácuni!

²⁴ Jái'inaa Pilato cába jócu léenaa lináawida nawítee náa'a chóniwenai, mawí'e naméda nawítamau, libánua náacoo néeda shiátai ya libádeda licáaji quinínama náneewa, limá cháa:

—Nuyá jócai wáaroo limáanalicau nácu liáni washíalicuerrica; ishínaa ítalashi iyá jájiu.

²⁵ Quíninama chóniwenai néeba'ee:

—¡Wayá ya wéenibi ta wayá waméda limáanalica!

²⁶ Néenee Pilato wáseda liá'a Barrabásca; jáiwa liwána nabásaida Jesús ya léntregaa nalí náa'a soldádoca quéewique'e natáata liyá cruz nácu.

²⁷ Náa'a soldádoca lishínaa liá'a wánacaleerrica, natée Jesús líibana máanui néerra, ya náawacau litéeji quinínama náa'a áabibi soldádoca. ²⁸ Namídu líibala, nasúwa linácu áabai capa quíirrai, léjta báqueerri rey, ²⁹ ya namáaca liwíta nácu áabai túwirri yáacanaa chaléjta corona, ya báju vara licáaji sáicaquicteji léjta nawáaliani reybinica. Jáiwa natúyau lináneewa, nacáida liyá namá'ee lirrú:

—¡Jiyá yéerri íchaba camuí, jiyá rey judíobini shínaa!

³⁰ Yá'ee nawísada lécchoo, yá'ee liyú liá'a varaca nabása'ee liwíta nácu.

³¹ Liáwinaami nacáidaqui jíni, namídu'e liúcha íbalashi quíirrai, néejo'e nasúwa linácu líibala, yá'ee natée quéewique'e natáata cruz nácuni.

Jesús natátani'inaa cruz nácu

(Mr 15:21-32; Lc 23:26-43)

³² Quéechanacu'inaa najíau náacoo, Jesús litécta liácoo lishínaa cruz, náiiinu linácu báqueerri washíalicuerrica jí'ineerri Simón, áabai chacáalee sái jí'ineerri Cirene, ne liáni nawána máashiiyu liyúda litée Jesús shínaa cruz.

³³ Náiiinu'inaa linácu áabai dúuli rími lijí'inacta Gólgota, (wówerri limáca: “Iyájimi yáarru”). ³⁴ Néenee náa líirrai liá'a Jesúsca vino éewiderriu ténaashiyu; ne Jesús jáiwa linísa'inaa'ee liprówaqui jíni, jócai liwówa líirraqui jíni.

³⁵ Néenee namídu líibala ya nanísa'inaa natáataniqui jíni cruz nácu, náa'a soldádoca náuqueda tánashia wishii, náaque'e léenaa tánashia máacau nashírdaque'e nalí wáacoo líibala liá'a Jesúsca. ³⁶ Jáiwa nawáau néeni natúyaque'e liá'a Jesúsca. ³⁷ Namáaca liwíta wícau áabai tánerriu íwerri tándashia náiiinu jíni, máirri'e: “*Le Jesúsja liáni, rey Judíobini shínaa.*”

³⁸ Nataáata cruz nácu lécchoo liájcha liá'a Jesúsca, chámata canédi, báqueerri saícaquicteji ya báqueerri apáuliquicteji. ³⁹ Naa'a chóniwenai bésunenaicoo néeni nacáitani ya nacúsuda nawíta nacáidaque'e, ⁴⁰ ya namá'ee:

—¡Yáawaicta Dios cúulee jiyá, jiúrrucóo cruz nácuha! ¡Jiyá máirri jéenacala jicáarralia liá'a temploca, jéejoo jinácuda báaniuoni matálii éerri rícula, jiwásedateu jiyá jájiu!

⁴¹ Chacábacanaa nacáida liyá náa'a sacerdotébinica wácanaica náajcha náa'a qéewidacani ley shínaaca yá'ee náajcha náa'a salínai lécchoo. Namá'ee nalí wáacoo:

⁴² —Jiyá chúneerri náa'a bálíneecoo ya jicáweda náa'a máanalica, ne jócu jéewa jiwásedacoo náinueda'echa jiyá. Israel shínaa reyca walierra: ¡icúwaa liúrrucacoojoo chóca já'a cruz nácuha, ya wéebidaque'e linácu! ⁴³ Liyá máirri limáaca liwówau Dios nácu: ¡ne Dios wáseda chócu jiní'i, yáawaicta canínaa licába liyá! ¿Jócai limácala Dios cúuleecaalani?

⁴⁴ Chacábacanaa lécchoo natáania máashii linácu náa'a canédibinica táateneecoo cruz nácu liájcha liá'a Jesúsca.

Jesús máanalica

(Mr 15:33-41; Lc 23:44-49)

⁴⁵ Néenee'e catáawaca quinínama cáinabi wíyaicumi cáashia las tresca. ⁴⁶ Liyáli hóraami, Jesús máidada'ee cadánani limá'ee: “Elí, Elí, ¿lema sabactani?” (wówerri limáca: “nushínaa Dios, nushínaa Dios, ¿tánda jimáaca nuyá bácai?”)

⁴⁷ Néenee nanísa'inaa néemiqui jíni náa'a áabica namánabaca yáainai néeni, namá'ee:

—Liáni washiálicuerri máiderri liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Elías.

⁴⁸ Néenee báqueerri yáau madéjcanaa línda esponja, újni espumaca. Néenee'e lisábida jíni liyú liá'a vino ijíshiiyu,* jáiwa libájini báju shitúwa, jáiwa liá Jesús íirraqui jíni. ⁴⁹ Ne náa'a áabica namá'ee:

—Jimáacani, wacába'aa Elías ínuucta liwásedacani.

⁵⁰ Jesús limáidada cadánani báaniu, jáiwa máanali jíni. ⁵¹ Liyáalimi, liá'a cortina templo núma lícu saíca, lishírricuawai† béewami áaquejei cáinaculanaa. Cáinabi cúsuwai yá'ee íiba wérri páquiawai. ⁵² Yá'ee útawi namáacacta máanalínimi méecuenai'eewoo, néenee íchaba washiálicuenai Dios shínaa máanalicai néejocoo nacáwiacoo. ⁵³ Néenee licáwia'inau báaniu liá'a Jesúsca, najiáu útawi rícuha náa'a mashíquishimica, nawárruau lirrícula liá'a chacáalee Dios shínaa jí'ineerri Jerusalén, ya íchaba chóniwenai cábacta nayá.

⁵⁴ Jái'inaa liá'a soldado wácalica ya náa'a yáaine liájcha néeni túyenai Jesús, nacába'inaa cáinabi cúsucoo yá'ee quinínama liá'a bésumeerricoo, cáarru wérri'e nayá ya namá'ee:

—¡Yáawaiyíi liáni washiálicuerrica Dios Cúulee!

⁵⁵ Íchaba íina yáa néeni cábenai nayá déecuchejei, íinuenai Jesús yáajcha Galilea rícuha nayúda liyá. ⁵⁶ Náibi ruyá lécchoo ruá'a María Magdalenaca ya ruá'a báquetoo Maríaca natúwa náa'a Santiago ya José, ya ruá'a natúwa náa'a nacúulee liá'a Zebedeoca.

* **27:48** Liá'a vino ijíshiica áabai íirraaishi mawénitai, ne náirrani náa'a chóniwenai carrúni jináatanica ya báawita lécchoo náirrani náa'a soldádoca quéewique'e léda nawówa méeca. † **27:51** Liéni wówerri limáca, chóque'e méenaami chóniwerri éwerri liwárruacoo Dios náneewa. Nanácu nawítee náa'a judíobinica bácai liá'a sacerdotéca éwerri liwárruacoo néeni, ya bácai báitachu camuí máanabaca.

*Jesús naquénini**(Mr 15:42-47; Lc 23:50-56)*

⁵⁷ Jái'inaa catáwacai, línu báqueerri washiálicuerri rícuerri jí'ineerri José, Arimatea néenee sái, liá'a lécchoo éebiderri Jesús nácu. ⁵⁸ José yáau licába Pilato néerra, ya lisáta liúcha Jesús máshicaimi quéewique'e liquénicani. Pilato bánua néntregaa Jesús náanaimi Josérru. ⁵⁹ Jáiwa José ya áabi nawína limáshicaimi, nawówanaani áabai wárruma íibi jí'ineerri lino, masáculai, ⁶⁰ ya liwárrueda útawi wáalii rícula José shínaa, liwánani naquéni íiba máanui rícu. Liáwinaami linísa'inaa libáya útawi íiba máanuiyu jíni, jáiwa liáwai. ⁶¹ Ne ruá'a María Magdalena ya ruá'a báquetoo Mariaca namáacau nawáanicoo útawi júntami.

Catúyacani Jesús shínaa útawi

⁶² Cajójchanaami, liwówai limá, liá'a éerri nawówa íyabactacoo, náa'a sacerdote wácanaica ya náa'a fariséobini náau nacába Pilato, ⁶³ ya namá lirrú:

—Wawácali, wayá édacanineu liá'a limáni liá'a canúma yúwicaica, cáwi'inaami liyá újnibi, limá'inaa matáli éerri yáwinaami máanalicani shínaa, licáwiominaa báaniu. ⁶⁴ Táda, bánua náa'a soldádoca natúyaque'e útawi, cáashia matáli éerri bésunacoo, jócubeecha náinu táayee náa'a lishínaa éewidenaicoo ya nanédu limáshicaimi, ya liáwinaami namá chóniwenairru licáwiacaalawai. Libésunactau liáni chá'a, liá'a amáarractalacani númashi yúwica máashii mawí liúcha liá'a quéechanacu sáimica.

⁶⁵ Pilato limá'ee nalí:

—Soldado nárra iwáalia áarra natúyaque'e. Yáau itúya útawi léjta yáayu'i léenaa.

⁶⁶ Náau nachúni sáica wérru útawi núma, namáaca sello íiba nácu nabáyau liá'a útawica, quéewique'e nayá náa léenaa tánashia méecu jíni, jáiwa namáaca soldádoca túyacani.

28*Jesús cáwiarriu máanalicai yúcha**(Mr 16:1-8; Lc 24:1-12)*

¹ Libésuna'inau liá'a éerri nawówa íyabactacoo, jái'inaa jucámarrai liá'a éerri quéecha sái semana nácu, María Magdalena ya báquetoo María náau nacába útawi.

² Cawíquinta cáinabi cúsucoo cadánani, jiniwata báqueerri ángel wawácali shínaa yúrrucuerriu áacai, ya lirrúniu útawirru, léeda íiba nabáyau'i útawi núma, jáiwa liwáau líta'aa. ³ Liá'a ángelca licámarra quéenaca újni éenu berrudau'i, ya líbala cabálai wérru. ⁴ Nacába'inaa ángel, náa'a soldádoca nachéchinou nacáarruniu ya namáacau újni máanalínica. ⁵ Liá'a ángel limá nalí náa'a íinaca:

—O'icáarrudau iyá. Nuá léenaa imúrru imácoo Jesús, liá'a natáatanimi cruz nácu. ⁶ Jiní áani, cáwierriwai, léjta limáyu'umi. Ínu icába áani namáacactami limáshicaimi. ⁷ Yáa namówai madéjcalicu ya íiwa nalíni náa'a éewidenaicoo: 'Cáwerriwai, ya liáu ibéecha Galilearra, néerra icábajoni.' Léwa arrúnai'inaa núiwa irrú liáni, —limá'ee liá'a ángelca.

⁸ Náa'a íinaca náau madéjcanaa útawi néenee, cáarruni ne sáicta wérru nawówa, ya nacánacau natée chuánshi sáicaica nalí náa'a éewidenaicoo. ⁹ Liyáalimi rímija Jesús jiáu nalí najúnta yáa litáa nalí. Narrúniu Jesúsru natúyau nanánimiyu lirrú ya nashíquica licáwa nácu. ¹⁰ Jáiwa Jesús ma nalí:

—Ocáarru iyá. Yáau íiwa nalí náa'a éewidenaicoo nuájcha, náaque'iniu Galilearra, ya néerra nacába nuyájoo.

Náiiwani náa'a soldádoca linácu liá'a bésuneerricoo

¹¹ Nácula náa'a íinaca náau náiiwa nalíni náa'a éewidenaicoo, néenaa náa'a soldado túyenai útawi, náiiinu chacáalee rícula, ya náiiwa sacerdote wácanairru quinínama liá'a bésuneerricoo. ¹² Náani nawácanaica náau natáania náajcha náa'a salínai wácanaica quéewique'e áabenaa nawówa náajcha. Yá'ee náa íchaba warrúwa nalí náa'a soldádoca, quéewique'e áabenamaa nayáca ya náiiwaque'e léja liá'a namáni náa'a nawácanaica. ¹³ Náa'a nawácanaica néewida nawítee náa'a soldádoca chá'a:

—Máta imájoo táayeemi, nácula wamáa wayáca, náa'a éewidenaicoo Jesús shínaaca, náiiinu nanédu Jesús máshicaimi. ¹⁴ Ya wánacaleerri wérri yácta léenaa liáni, wayá wachúni quinínama liájcha, jiní éecha ibésunau'iu.

¹⁵ Náa'a soldádoca nawína liá'a warrúwa, jáiwa'ee naméda léjta namáyu'i nalí. Íchaba chóniwenai éemi liáni íiwadederri, ya cáashia chóque'e éerri náa'a judíobini namá chá'a.

*Jesús úwata nalí náa'a éewidenaicoo namédaque'e léjta liwówau'i
(Mr 16:14-18; Lc 24:36-49)*

¹⁶ Liáwinaami, náa'a once éewidenaicoo náau Galilea néerra, lítala liá'a dúulii Jesús máni nácucha nalí. ¹⁷ Ya nacába'inaa Jesús, natúyau nanánimiyu lirrú, báawita áabi éewidenaicoo napénsaa nalíwoo jócai liyá liá'a Jesúsca. ¹⁸ Jesús rúniu nalí ya limá'ee:

—Dios yáa nulí quinínama lidánaniyu áacairra ya cáinabi íta'aa. ¹⁹ Yáau nalí náa'a chóniwenai yéenai quinínama cáinabi ítala, ya éewida nayá quéewique'e nushínaa éewidenaicoo nulí; ibáutisa nayá nusálijinaa jí'inaa nácu, ya licúulee ya Espíritu Santo, ²⁰ ya éewida nayá naméda liwánacaala liáni quinínama nuwánini iméda iyá. Nuyáminaa, yáajcha éerri jútainchu, cáashia amáarra liá'a éerrica.

Evangelio según SAN MARCOS

Liá'a Juan Bautístaca jiníctala yáairri
(Mt 3:1-12; Lc 3:1-9,15-17)

¹ Quééchanacu saícai chuánshi bangéliu* Jesucristo Dios Cúulee shínaa. ² Liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacu Isaias litánanimica limáni Licúuleerru: "Nubánua nubéechau íiwerri'inaa nuchuáni jibéecha, quéewique'e lichúni iníjbaa.

³ Báqueerri chóniwerri máidaderri jiníctala yáairri:
Ichúni iníjbaa íiwaca lirrú;
iméecu áabai iníjbaa machácani".

⁴ Libésunate'eewoo Juan Bautista íyadau wáunamactaca libáutisa chóniwenai; limá'ee nalí, arrúnaa éejuederri iyáu Diosru ya ibáutisacoo, quéewique'e Dios méetuerrri ijíconaa. ⁵ Íchaba náa'a yáainai Judea shínaa cáinabi íta'aa, ya liá'a chacáalee Jerusalén najiáu néemicani. Náiiwa najíconaa Diosru, ya Juan báutisa nayá méeda Jordán yáacula. ⁶ Juan íibala yáairri caméeyu íchunayu, libájini líiwali rícu áabai ímanaayu, ya líya langosta, újni irríchu máanuica ya máaba yáamitu awáca íibisai. ⁷ Léewidacala limá'ee: "Nuáwinaami báqueerri íinu mawí cadánani núcha, jócaita cawówanaa nutájiacoo nuwáseda lishínaa sandalia báji. ⁸ Nuyá báutiseerri iyá shiátaiyu; ne liyá liáminaa irrújoo iyá Espíritu Santoyu."

Jesús báutiseerri
(Mt 3:13-17; Lc 3:21-22)

⁹ Liyáali éerrimite, Jesús jiáu Nazaret rícuha yáairri cáinabi Galilea rícu, ya Juan báutisa méeda Jordán yáacu jíni. ¹⁰ Quéécha'inaami lijiácoo shiátai yáacucha, Jesús cába éerri méecucoo ya Espíritu Santo yúrrucoo linácula jicá'a áabai paloma. ¹¹ Jáiwa'ee Jesús éemi Lisálijinaa chuániu éerri rícueji, máirri'ee: "Jiyáwa Nucúulee caníinai nucábaca, liá'a nuwínanica". —Cháwa'ee Dios ma licúuleerru.

Wawásimi wówairri licába Jesús cáacoo
(Mt 4:1-11; Lc 4:1-13)

¹² Liáwinaami liáni, liá'a Espíritu Santo libánua Jesús liáque'iu jiníctala yáairri. ¹³ Néerra liyá cuarenta éerri, liyá cuéshinai cawálani íibi ya Wawásimi wówairri licába licáacoo liá'a Jesúsca; ya ángelbini ínuenai ya nasírbia lirrú.

Jesús prínsipia lishínaa tráawaju Galilea rícu
(Mt 4:12-17; Lc 4:14-15)

¹⁴ Liáwinaami naníqui Juan cuíta manúmai rícula, Jesús yáau Galilea néerra líiwa liá'a chuánshi saícaica Dios bánuani líiwaca. ¹⁵ Jesús má'ee chóniwenairru: "Jái ínucai liá'a léerdica, ya liá'a Dios wánacaalauca urrúnii. Éejoo Diosru ya irríshibia éebidayu liá'a saícai chuánshica".

Jesús máida cuatro catésucani
(Mt 4:18-22; Lc 5:1-11)

¹⁶ Áabai éerri Jesús bésuneerri liácoo Galilea shínaa manuá tácoowa, licába'inaa Simón ya léenajirri Andrés. Yúquenai nayá nashínaa máaya shiátai yáacula.

¹⁷ Jesús limá'ee nalí:

—Yáau nuájcha, ya nuyá numéda iyájoo catésucani washiálicuenai.

* **1:1** bangéliuBangéliu liwówai limá liá'a chuánshi saícaica.

¹⁸ Liyáalimi namáaca namáayaniu ya náau liájchai.

¹⁹ Píitui rími libéechalata, Jesús cába Santiago ya léenajirri Juan, Zebedeo éenibi, yéenai áabai lancha rícu nachúni nashínaa máayau. ²⁰ Liyáalimi limáida nalí, ya jáiwa'ee namáaca nasálijinaa Zebedeo lancha rícu náajcha náa'a yúdainai liyá, ya náau Jesús yáajchai.

Báqueerri washiálicuerri wáaleerri áabai espíritu máashii
(Lc 4:31-37)

²¹ Náiiinu Capernaúm néerra, lirrícula éerrica liwówa íyabactacoo, Jesús wáaroo sinagoga† rícu (cuíta náawacatau náa'a judíobini) ya lichána léewida'ee nayá chóniwenaica. ²² Náa'a chóniwenaica nacáarrudau nacába léewidacala, jiníwata limédacala quinínama wánacaalashiyuni, ya jócala léewida léjta náa'a éewidenai ley nácu. ²³ Chacáalee shínaa sinagoga rícu ái báqueerri washiálicuerri wáaleerri áabai espíritu máashii, liyá limáidada'ee Jesúsru:

²⁴ —¿Táda jiwáaroo wáajcha Jesús Nazaret néenee sái? ¿Jiyá ínuerri limárda wayá? Nucúnusia jiyá, nuá léenaa jiyá Santo Dios shínaa. Chá'ee limá Jesúsru liá'a espíritu máashiica.

²⁵ Jesús cáita liá'a espíritu limá lirrú:

—¡Manúmata jimáaca washiálicuerri liéni!

²⁶ Liá'a espíritu máashiica licúsuda liá'a washiálicuerrica, ya limáidada cadánani lijiáu liúchai. ²⁷ Quinínama nacáarrudau, ya nasáta néemi nayá wáacoo:

—¿Tána léji liéni? ¡Léewidaca wáaliyu, ya wálierri quinínama libánuaca! ¡Lécchoo liá nali bánua náa'a espíritu máashii ya naméda liwánacaala!

²⁸ Ya liyáalimi náa léenaa Jesús íwanaa quinínama Galilea shínaa cáinabi íta'aa.

Jesús chúni Simón Pé'eru néerru
(Mt 8:14-15; Lc 5:38-39)

²⁹ Quéecha'inaami najiácoo sinagoga rícuha, Jesús yáa'eewoo Santiago ya Juan yáajcha, náabana néerra náa'a Simón ya Andrés. ³⁰ Ruá'a Simón néerruca rúwechoo cama íta'aa bálinechoo ruwáalia licámuna. Jáiwa náiiwa Jesúsru jíni, ³¹ jáiwa lirrúniwai, liwína rucáaji nácu libárrueda ruyá; liyáalimija léedau rúcha liá'a licámuna, jáiwa rusírbia nalí.

Jesús chúni íchaba bálíneneu
(Mt 8:16-17; Lc 4:40-41)

³² Wówai'inaami cáiwia wárruacuwai samáaque'e, natée quinínama náa'a bálíneneecoo ya náa'a wáalianai demonio Jesúsru, ³³ ya quinínama chacáalee náawacau cuíta núma lícu. ³⁴ Jesús chúni matuínaami bálínacaalashi chóniwenai wáalianica, ya lijéda íchaba demonio; ne jócai línda natáaniaca náa'a demonioca, níwata nacúnusiani.

Jesús éewiderrri saícai chuánshi náa'a sinagoga rícu
(Lc 4:42-44)

³⁵ Ujnicáta'inaa, catáwacai újnibii, Jesús bárroo ya lijiáu chacáalee rícuha quéewique'e liácoo lióracoo chalée jiníctala yáairri. ³⁶ Simón ya lijúnicaí náau namúrru Jesús, ³⁷ ya náiiinu'inaami jíni namá'ee lirrú:

—Quinínama namúrru jiyá.

³⁸ Ne léeba'ee nachuáni:

—Wáau áabata chalée urrúnicta mawí; néeni lécchoo nurrúnaa núíwa saícai chuánshica, linácuejiwa nujíáu liáni.

† 1:21 sinagoga Yáarruishi náawacactacoo náa'a judíobinica.

³⁹ Cháwa'ee Jesús jínanicoo quinínama Galilea, líiwa limácoo saícai chuánshica sinagoga rícuba ya lijéda demonio.

Jesús chúni báqueerri leproso

(Mt 8:1-4; Lc 5:12-16)

⁴⁰ Báqueerri washiálicuerri bálinnerri chorrówa íyeerri náinaa jí'ineerri lepra‡ nácu, irrúniu Jesúsru, ya litúyau liúrrui ita'aa limá'ee:

—Jiwówaicta jéewa jichúni nushínaa bálinaaalashi.

⁴¹ Jesús carrúni jináata licábacani; lidúnuni licáajiyu wáni limá:

—Jajá, nuwówai ¡Jimáacau saíca!

⁴² Liyáalimi léedau liúcha lepraca bálinnerimicoo ya limáacau saíca. ⁴³ Jesús wána liácoo liyáalimi, ya líiwa lirrú bájialanani:

⁴⁴ —Jicábateni, ujíiwa áabirruni; bácai rími jiáu jiyadacoo sacerdoterru, ya jitée jishínaa jiméetua'inau jiyáu, liá'a Moisés wánanimita imédaca, quéewique'e quinínama yáa léenaa jáica saíca jiyái jibálinacaala yúchau.

⁴⁵ Ne liá'a washiálicuerri liáwai, jáiwa líiwadeda quinínamarru jini liá'a bésuneerricoo. Tándawa Jesús jócai éewa liwárruacoo matuínaami chacáalee rícu, arrúnaa limáacacoo bináaweji, á'a báawachala jinícta chóniwenai; ne quinínama matuínaami náinu nacába liyá.

2

Jesús lichúni báqueerri macáwai

(Mt 9:1-8; Lc 5:17-26)

¹ Áabi éerri liáwinaami, Jesús éejoo liwárruacoo Capernaúm rícula. Quéecha'inaami náa'a chóniwenai náa léenaa liyá cuíta lícu, ² jáiwa náawacau íchaba chóniwenai jócani éenaa cuíta nánibala; ya líiwa nalí saícai chuánshica. ³ Néenee, cuatro washiálicuenai téé lirrú, báqueerri macáwai. ⁴ Ne bájialaca chóniwenai jóca néewa narrúnda Jesúsruni, jáiwa náirrau cuíta ita'aa néeda áabai libáinaa á'a liyáctaca, súwarra rícueji náurrucueda liá'a bálinnericoo liárrubai ita'au lirrú wáctacoo. ⁵ Jesús cába'inaami néebida linácu, limá lirrú liá'a bálinnericoo:

—Nucúulee, jijíconaa máaquerriu liméetuacoo.

⁶ Áabi éewidenai yáaine léenaa ley wáaineu nayáca, napénsaa: ⁷ ¿Chíta quéewoo litániaca cháji liéni? Lichuáni táanierri máashii Dios nácula. Bácairrimi Dios éewerri liméetua jíconaashi. ⁸ Ne Jesús liyáalimi liá léenaa liá'a napénsani nayáca, néenee lisáta léemiu nayá:

—¿Tánda ipénsa chárta? ⁹ ¿Tána mawí jócai tráawajui, numá macáwai: “Jijíconaa máaquerriu liméetuacoo”, o numá lirrú: “Jibárruo, jiwína jiárrubaiu jijínau”? ¹⁰ Ne núyadaminaa irrúni nuyá, Washiálicuerri Dios Cúuleeca, wáliierri wánacaalashi cáinabi ita'aa liméetua'inaa jíconaashi.

Néenee limá macáwairru:

¹¹ —Numá jirrú, jibárruau, jiwína jiárrubaiu ya jiáu jíibana néerrau.

¹² Liá'a bálinnericoo libárruo cawíquinta, ya liwína liárrubaiu lijiáu néenee, natuúmi rícula quinínama. Linácue jiliéni, nacáarrudau quinínama, jáiwa náa saícai Diosrui, namá'ee:

—Jócai wacába cáji cháí bésunacoo.

Jesús máida Leví lishírruedaque'e lirrú

(Mt 9:9-13; Lc 5:27-32)

‡ 1:40 lepra Bálinaaalashi íyeerri náinaa.

¹³ Liáwinaami Jesús yáu báaniu manuá tácoowala; náa'a chóniwenai yáawacau lirrú, ya liyá léewida nayá. ¹⁴ Libésuna'inaamiu licába Leví, licúulee liá'a Alfeo, wáairriu liyáca náarrui náa'a cóbrenai impuesto Romarru. Jesús ma lirrú:

—Jínu nuájcha.

Leví bárroowai liáu liájchai.

¹⁵ Jáiwa'ee Jesús íyeerri liyáca Leví íibana néeni, ya íchaba cóbrenai impuesto Romarru, ya áabi chóniwenai máashiini íiwanaa, wáaine'eewoo mésa nácu lécchoo, Jesús yáajcha ya lishínaa éewidenaicoo, jiniwata íchabani náa'a yáainecoo liájcha.

¹⁶ Áabi éewidenai ley shínaa, náa'a fariséoca, nacába'inaami Jesúsca íyeerri liyáca náajcha quinínama náa'a, nasáta néemi náa'a éewidenaicoo:

—¿Tánda ishínaa qéewidacai íya náajcha náa'a cóbrenai impuesto ya náa'a cajícanaanica?

¹⁷ Jesús éemi'e jíni, yá'ee limá nalí:

—Náa'a saícanica jócani rúnaa médico, náwa rúnaani náa'a bálinenaicoo. Chacábacanaa, nuyá jócai ínu numáida náa'a máinai saícaca nayá, náwa núinu numáida náa'a cajícanaanica.

Nasáta néemiu ayuno nácu

(Mt 12:1-8; Lc 6:1-5)

¹⁸ Báitate yúnenai nayáca náa'a éewidenaicoo Juan Bautista ya náa'a fariséoca, néenee áabi chóniwenai náa'a'eewoo Jesús néerra nasáta néemiu wáni:

—Náa'a Juan shínaa éewidenaicoo ya náa'a fariséoca yúnenai: ¿Tánda jóca jishínaa éewidenaica nayúna?

¹⁹ Jesús éeba'ee nachuáni:

—¿Ya néewa nayúnaa náa'a nabítani áabai boda, nácula nashínaa novio yáa náajcha? Nácula liyá náajcha nashínaa novioca jócani éewa nayúnaaca. ²⁰ Ne línuminaa liá'a éerrica natécta'inaa nuyá léjta nashínaa novio; jáicta línu liá'a éerrica, néenee liyáli éerriminaa nayúnaa.

²¹ Jesús íyada chuánshi mawí litáania linácu liá'a wáalii léewidani jinácu ya liá'a ajuítami nawáalianica quéecha. Jiní chúnээрri áabai íibalashi dánumimi áabai wáarruma wáalii yáajcha, jiniwata liá'a wáarruma wáaliiica liáwaqueda liá'a íibalashi dánumimica jái lisúbirria jíni, ya liá'a shírricuерri mawí máanunique'e jíni. ²² Jiní lécchoo yáa vino wáalii íimanaashi lidánumimi rícu, jiniwata liá'a vino wáaliiica wáneerri lisúbirriacoo liá'a íimanaashica, ta lipérdiacoo liá'a vinoca ya íimanaashica. Tándawa arrúnaa yáa vino wáalii íimanaashi wáalii rícu.

Náa'a éewidenaicoo éerruenai trigo dácue sábado rícu

²³ Áabai sábado* Jesús jínaneerri náabanacta banácali, ya lishínaa éewidenaicoo nabésunau náacoo, jáiwa néerrua trigo dácue. ²⁴ Jáiwa náa'a fariseo nacába'inaami líani, nasáta néemiu:

—Jicábate, ¿Tánda naméda náa'a jishínaa éewidenaicoo jócai wéewa waméda sábado rícu?

²⁵ Ne limá nalí:

—¿Jócai cáji iliá icábau Dios chuáni nácu, liá'a David médanimica áabai éerrite quéecha'inaamite liyá ya lijúnicaibinica jáiwate nawáalia jiní rúnijinaa ya nasíntia ínaaishi? ²⁶ Quéecha'inaami Abiatar yáairri sacerdote wácaliyu, David wáaroo Dios íibana rícula, jáiwa líiya liá'a páanica Diosru saíca; bácai sacerdotébini éewa náayacani, jáiwa liá náaya lécchoo náa'a chóniwenai yáainecoo liájcha.

²⁷ Jesús túculeda mawí:

* 2:23 Éerri nawówa íyabactacoo nashínaa náa'a judíobinica

—Dios limáaca liá'a sábadoca chóniwenairru, ne jócai chóniwenai sábadorru. Náa'a chóniwenai jócai arrúnaa néndaca táanashia namédani sábadó rícuui, jiniwata wawácali nísani limáacai. ²⁸ Linácueji liéni, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, wáalierrri wánacaalishi lécchoo éerri nawówa íyabactacoo.

3

Liá'a washiálicuerri cáaji íshiderricoo

(Mt 12:1-8; Lc 6:1-5)

¹ Jesús wárrroo báaniu sinagoga rícu; lirrícu báqueerri washiálicuerri wáalierrri áabai licáaji íshiderrriu. ² Náa'a fariseo néda lituúnaa Jesúsca lichúnicta nacába sábadó rícu, quéewique'e néewa náa lijíconaa. ³ Jesús ma lirrú liá'a washiálicuerri cáaji íshiderricoo:

—Jibárrroo jimédau béewami.

⁴ Jáiwa lisáta léemiu náa'a áabica:

—¿Tána wéewa waméda sáica mawí éerri wawówa íyabactacoo: Liá'a sáicaica o léewee jiliá'a máashiica? ¿Wawáseda áabai cáwicashi o wamárdacani?

Ne jáiwa manúma nayái. ⁵ Néenee Jesús cába nalí íwirri liwówa náa'a yáaine litéjei, máashii liwówa cabálinica nawówa, limá lirrú liá'a washiálicuerrica:

—Jidáquinia jicáajiu.

Liá'a washiálicuerri dáquinia jíni, ya licáaji chúniwai. ⁶ Quéecha'inaami najiácoo fariséoca, nachánau naméda natáaniaca náajcha náa'a heródesbinica quéewique'e náiinua Jesús.

Íchaba chóniwenai manuá tácoowa

⁷ Jesús, náaniu íshirricu íchaba chóniwenai Galilea sánaca, ya liáu lishínaa éewidenaicoo manuá tácoowala. ⁸ Quéecha'inaami náa léenaa máanui limédanica, jáiwa íchaba lécchoo náau nacábacani náa'a Judea sánaca, ya Jerusalén, ya Idumea, cáiwia jiáctejcoo Jordánca ya náa'a cáinabi Tiro ya Sidón. ⁹ Tádawa linácu jiliéni, Jesús bánua jishínaa éewidenaicorru nawáaliaque'e libéecha madánainaa áabai lancha, quéewique'e jóca chóniwenai bádadani. ¹⁰ Jiniwata íchaba lichúni, quinínama náa'a bálinenaicoo náiiinu linácula nadúnuque'ini.

¹¹ Quéecha'inaami espíritu máashiini cábacani, nacáu náurruimiyu lináneewa namáidada'ee:

—¡Jiyáwa Dios Cúulee!

¹² Ne Jesús liwána jócu natáania linácu quinínama chóniwenai náneewa.

Jesús níwa doce apóstolubínica

(Mt 10:1-4; Lc 6:12-16)

¹³ Liáwinaami Jesús írrerriu dúuli ítala, jáiwa limáida léjta liwówau. Báitate náawacau, ¹⁴ liníwa náiiibicha doce, quéewique'e natálidedacani ya quéewique'e libánua náiiwa sáicai chuánshica. Náani liá nají'inaa apóstolubínica. ¹⁵ Ya liá nalí wánacaalashi najédau'inaa demonio chóniwenai yúcha. ¹⁶ Náawa liníwani doce náani: Simón, liáni jí'inaa Pé'eru; ¹⁷ Santiago ya léenajirri Juan, Zebedeo éenibi, limáni jí'inaa Boanerges (liwówa limáca “túrrunerriu éenibi”); ¹⁸ Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, ya Santiago, Alfeo cúulee; Tadeo, Simón cananeo sái, ¹⁹ ya Judas Iscariote, liáwinaami wáneerri'inaa náiinua Jesús.

Náa Jesús jíconaa

(Mt 12:22-32; Lc 11:14-23; 12:10)

²⁰ Liáwinaami Jesús wárrroo áabai cuíta rícu, éejoo náawacacoo íchaba chóniwenai, jócai éewa liiyaca ya lishínaa éewidenaicoo. ²¹ Náa'inaami léenaani náa'a Jesús éenajinaica, náau natéecani, namá'ee lócucala éewani.

²² Lécchoo quéewidacani ley shínaaca ínuenai Jerusalén néenee namá'ee: “Beelzebú, chúnsai demonio wácalica, léewa yáairri lirrú liéni washiálicuerrica wánacaalashi léewau'inaa lijédacani chóniwenai yúcha”.

²³ Jesús máida nayá, jáiwa liá nalí áabai licábacanaa limá'ee nalí: “Wawásimi jócai jéda chúnsai Wawásimica. ²⁴ Áabai país shírrerriu yáaineu grupoyu máashiini cába yáacacoo, jócani éewa nayá machúnuca; ²⁵ ya áabai éenajinai shírreneu, jócai éewa nayáca. ²⁶ Cháwa lécchoo ya Wawásimi lishírrictau ya libárroo lináculawoo, jóca éewa liyáca; líinuminaa amáarractala liyá.

²⁷ “Litáania chítashia wéewau'inaa wagáanaqui jíni Wawásimica, liá'a cadánani wérrica, Jesús má'ee: Jíní éewerri liwárruacoo líibana rícula washiálicuerri cadánanirru ya linédu lishínaa, jóctaca libájidaque'e cháani; bácai cha já'a léewa linéducani.

²⁸ “Nuíwa irrú Dios éewerri liméetua quinínama washiálicuenai jíconaa ya quinínama liá'a máashii namánica: ²⁹ Ne liá'a táanierrri máashii Espíritu Santo nácu, jócuminaa lédacaniu linácu liá'a limédanica, máaquerriminau cajíconaiyu mamáarraca.”

³⁰ Liéni Jesús máni'e, jiníwata namácala'ee liwáaliacala espíritu máashii.

Litúwa ya Jesús éenajinai

(Mt 12:46-50; Lc 8:19-21)

³¹ Néenimichu ruínu ruá'a litúwaca ya Jesús éenajinai, jáiwa namáacau bináaweji nabánua namáidacani. ³² Náa'a chóniwenai wáainecoo Jesús tééji namá lirrú'e:

—Jitúwa, ya jéenajinai ya jéenajetoo yáaine bináawa, namúrru jiyá.

³³ Jesús éeba nachuáni:

—¿Tána nutúwai ya nuéenajinai?

³⁴ Jáiwa, licába náa'a wáainecoo litééji, lidúcueda'ee:

—Náawa nutúwa ya nuéenajinai náani. ³⁵ Quinínama náa'a médenai Dios wánacaala, léewa nuéenajirri liérta, ya nuéenajetoo ya nutúwa.

4

Jesús méderrri licábacanaa liá'a cáabanacaica

(Mt 12:46-50; Lc 8:19-21)

¹ Báaniu lichána léewidaca calísa tácoowa liá'a Jesúsca. Jáiwa náawacau lirrú íchaba wérrri chóniwenai, néenee Jesús írrau áabai lancha rícula liérta calísa yáacu, jáiwa liwáawai, nácula chóniwenai máacau litácoowa. ² Néenee léewida nayá íchaba nácu chá'a licábacanaayu. Liyú liá'a léewidau'u limá nalí: ³ “Éemi liáni: báqueerri cáabanacai liáu licása banácali íimi. ⁴ Liábana'inaa liyáca áabata líimi cáu liúcha iníjbaa lícu, náinu náa'a míshiiduca jáiwa náaya jíni. ⁵ Áabata cáu líibi íibaca, jinícta sáica cáinabi, liérta banácalica, jáiwa lipáquiawo madéjcata, jócala sáica cáinabi, dújwalanaa liá'a cáinabica; ⁶ Néenee cáiwia éema jíni lipáquia'inaamiu jiníwata lijíchui, máacarra jíni. ⁷ Áabata léenaa liá'a banácalica cáirriu túwirri íibi, jáiwa túwirri dáwinawai líinua jíni jócu liá lítawai. ⁸ Ne áabata liá'a banácalica cáirriu sáiquitacta cáinabi, lidáwinawai liá lítau sáica; áabata yáa lítau léjta treinta bátuinaa, áabata sesenta lítau ya áabata cien.” ⁹ Ne Jesús túculedani mawí: “Náa'a wáalianai nawíbau, néemi'a.”

Jesús ma tánda liméda licábacanaa

(Mt 13:10-17; Lc 8:9-10)

¹⁰ Néenee liáwinaami, Jesús máaca'inaamiu bácai, náa'a yéenai urrúni lirrú náajcha náa'a doce léewidanicoo, nasáta néemiu Jesús tánashia liwówai limá léji

liéni licábacanaaca. ¹¹ Jesús éeba'ee limá'ee nali: “Iyá Dios wána yáa léenaa jócai náa léenaa liwánacaalactaca shínaaca; ne náa'a jócani éebida Dios nácu numá nali quinínama licábacanaayu, ¹² quéewique'e nacába mawí, ne jócai nacába, ne mawícta éemica jócai éemi, quéewique'e jócai éejoo Diosru, ya tándawa jócai Dios pérdonaa nayá.”

Jesús íiwa liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica
(Mt 13:18-23; Lc 8:11-15)

¹³ Jáiwa limá nali: “¿Iyá jócani yáa léenaa éemi licábacanaa liéni? ¿Chíta quéewoo yáa léenaa éemi quinínama áabata?” ¹⁴ Liá'a yáabaneerri líimi chaléjta liá'a íiwadederri Dios shínaa chuánshi. ¹⁵ Ái áabi chaléjta líimi cáirricoo iníjbaa lícu: Néemini liá'a Dios shínaa chuánshi, ne liáwinaami néemicani líinu liá'a Wawásimi ya lijéda liá'a Dios chuáni yáairri nawówa lícu, léjta míshiidu íyau'u banácali íimi cáirricoo iníjbaa lícu. ¹⁶ Ái áabi já'a léjta líimi liá'a náabanani íiba íibi: Éemenai Dios chuáni narrishibia nawówa yáajchau ya néejoo Diosrui, ¹⁷ ne jócala liwáalia lijíchu saíca, léjta banácali íimi cáirricoo íiba íibi, jócu léewa machácani liyáca; táda linácueji, Dios chuáni nácueji naméda máashii nali, jócai namáaca nawówa Dios nácu, tánda néewa nacáacoo Dios chuáni yúcha. ¹⁸ Áabi chaléjta náa'a líimi náabanani túwirri íibi: Éemenai Dios chuáni, ¹⁹ ne náa'a shínaashica yéenai áani cáinabi ita'aa, nawána urrúni liwówa bájjala, lináinaa liá'a rícucai lichálujueda nayá, nawówaicta nawáalia quinínama cábacanaa. Quinínama liáni liwáaroo nanácu, ya jócu línda nadáwinacoo Dios chuáni nácu, léjta banácali jócai éewa liá lítau. ²⁰ Ne ái áabi éemenai Dios chuáni ya narrishibiani, nayá médenai saícai, chaléjta líimi náabanani saíacta cáinabi. Áabi néenaa náani cháí léjta lítau yáainai treinta lítau bátui líimi nácu, naméda píituica, áabi chaléjta yáirriu lítau sesenta, naméda íchaba mawí, ya áabi chaléjta yáairri cien lítau, naméda bájjalanaa.

Jesús táania licábacanaa liá'a lámparaca
(Lc 8:16-18)

²¹ Ne limá'ee nali lécchoo: “¿Ne léquichoo naínda áabai lámpara namáacani cajón yáajaba ya cama yáajaba? Jócai, áabai lámpara namáacani áacai, liquénique'e. ²² Chacábacanaa, jiní éenaa libáyacoo liúcha quinínama liá'a léenajoo, jiní cabáyaintai máacacoo. ²³ Náa'a nawáalianai nawíbau, néemique'e.” ²⁴ Ne limá'ee nali lécchoo: “Yáa liwówanaa linácu saíca liá'a éemini lécchoo. Ne liá'a néenee dáuca liyú Dios éeneda iyá lécchoo; ya liáminaa irrú mawíjoo. ²⁵ Liá'a éemerri saíca, yáirri'inaa léenaa mawí, ne liá'a jócai éemi saíca, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá pérderri'inaa liá'a píitui rími liáni léenaa nácu.”

Jesús táania licábacanaa liá'a líimi dáwinerricoo

²⁶ Jesús má'ee lécchoo: “Dios wánacaala chacábacanaa jicá'a báqueerri washialicuerri yáabaneerri liáabanacaalau cáinabi ita'aa: ²⁷ Chacábacanaa újni jimácta, chacábacanaa újni cábichu liyá, chacábacanaa léjta táayee, léjta éerrinacu, liá'a líimi páquerriu dáwinerriu jócai liá léenaa dáwinau'iu. ²⁸ Liyá jájju liá'a cáinabica liwána: Quéechanacu lipáquiau áabai máashiibeeca, néenee lidáwinau liwínaca, néenee liáwinaami líta cámushederri'inaa lináanaa. ²⁹ Jáicta salírrii lítai, liwína jini, jiníwata jái yácai léerdi rícuwai.” Cháwa jáicta amáarra liáni éerrica, Dios yúcaminaa wayájoo, o lirrishibiaminaa wayájoo áacairra.

Jesús táania licábacanaa liá'a mostaza íimica
(Mt 13:31-32; Lc 13:18-19)

³⁰ Jesús má'ee lécchoo: “¿Chíta licábacanaa irrú jíni Dios wánacaala? ¿Tánayu ta wéewa wacómparaqui jíni? ³¹ Chaléjta mostaza ími náabanane cáinabi íta'aa. Léwa áabai banácali ími mawí pítuica yáairri quinínama cáinabi íta'aa. ³² Ne liáwinaami náabana'inaa jíni, jáiwa lidáwinawai mawí máanui quinínama banácali yúcha, léjta áabai áicuba, linácai máanui namái míshiidu éenaa naméda nábanau, libáinaa yáajba. Cha lécchoo, liá'a Dios chuánica náiiwani ya lichána píitui rímiyu, néenee lidáwinawai máanui limédacuwai.”

Liá'a limédani Jesús licábacanaayu

(Mt 13:34-35)

³³ Chacábacanaa Jesús éewida nayá linácu liá'a lichuánica, léewida nayá chacábacanaa léjta licábacanaa, limáyu liáni táshia náctala néemi qui jíni. ³⁴ Ne jócai limá jini licábacanaa, báawita éewidenaicoo íiwa quinínama báawachala.

Jesús iyabaida cáuli ya marrádaca

(Mt 8:23-27; Lc 8:22-25)

³⁵ Liyáali éerri táayeemi, Jesús má'ee lishínaa éewidenaicorru:

—Wáau bajiála manúa, —limá'ee nalí.

³⁶ Néenee namáaca náa'a chóniwenaica ya natée Jesús lirrúcu liá'a lancha liániu liácoo rícu; ya áabi lancha natálideda náacoo liyá. ³⁷ Cawíquinta ínuerri cáuli wérri, áabai cáuli cadánani wérri marrádaca íserriu lancha rícula, jái wáuwai cashiámu shiátaiyui. ³⁸ Ne Jesús máairri liáju néenee, ruwáirriu liwíta yáarrubai íta'au. Jái nacáweda jíni, namá'ee lirrú:

—¿Quéewidacai! ¿Tánda jini jiwéni jicába wayá báawita jicába waquétacoo wayáca?

³⁹ Jesús bárruawai limá'ee cáulirru, ya limá'ee manuárru:

—¿Jibórroo! ¡machúnuca!

Néenee libárroo cáuli, ya quinínama machúnucai. ⁴⁰ Liáwinaami Jesús má'ee lishínaa éewidenaicorru:

—¿Tánda bájjiala cáarru iyá? ¿Ái újnibii jócu éebida nunácu já'a?

⁴¹ Ne nayá bájjialani wérri cáarruca, ya nasáta néemiu nayá wáacoo:

—¿Tánashia léji liéni, cáuli ya manúa éewidani lirrú?

5

Jesús chúni báqueerri Gadara sái wálierri íchaba espíritu máashiini

(Mt 8:28-34; Lc 8:26-39)

¹ Jesús bésunau bajiála manúa náajcha náa'a lishínaa éewidenaicoo, áabai cáinabi ítala, urrúni áabai chacáaleerru jí'ineerri Gerasa. ² Jáyaali Jesús jiáu lancha rícuha, néenee báqueerri washiálicuerri rúniu lirrú, wálierri espíritu máashii, ínu lijúnta lirrícucha náa'a útawi yéenai máanali íibi. ³ Ne liyá yéerri narrícu náa'a útawica liáni washiálicuerrica, jini éewa libájica, báawita cadénayu.

⁴ Nabájjidanimi íchabachu cadénayu licáaji nácu ya jiárruyu líiba nácu, jiniwata carrúnatai, ne liwíchua náucha liá'a cadénaca ya liá'a jiárruca liwíchua liúchau lécchoo, jini éenaa libárruedaca. ⁵ Limáu séewirrinaa éerrinacu ya táayee limáidada narrícula náa'a útawica ya náibi náa'a dúulica, ya ínuederriu íbayu.

⁶ Licába'inaa Jesús déecucheji, néenee licánacau litúyau Jesúsru. ⁷ Néenee liá'a espíritu máashii máidada cadánani limá'ee: ¿Táda jiwárruau nuájcha, Jesús, licúulee liá'a Diosca yéerri áacairra quinínama íta'aa? ¡Nusáta Dios yúcha jócubecha carrúni jináata nuyá bájjiala!

⁸ Limáni liáni Jesúsca ma liyá lirrú:

—¿Espíritu máashii, jijiáu liúcha liárra washiálicuerrica!

⁹ Néenee Jesús ma lirrú:

—¿Tána jijí'inaa?

Ne liyá ma Jesúsru:

—Nují'inaa íchabani, jiníwata wayáca íchabani.

¹⁰ Néenee liá'a espíritu máashiica lisáta'ee bájjiala Jesús yúcha, jócu lijéda nayá báawachala liúcha liá'a cáinabica nayáctaca. ¹¹ Ái íchaba puíti urrúni nalí íyenai dúuli ita'aa. ¹² Táda nasáta Jesús yúcha namá'ee:

—Jibánua wayá nanácula puíti náa'a wawárruaque'iu nawówa rícula.

¹³ Néenee línda náacoo nawárruacoo. Néenee náa'a espíritu máashiinica najiáu liúcha liá'a washiálicuerrica nawárruaque'iu narrícula náa'a puítica, újni dos mil namánabaca, néenee nacánacau danáanshiyu carrátalia íteeji, náa'a puítica nacáacoo manúa yáacula nasácumactala'inau.

¹⁴ Néenee náa'a natúyenai puíti nacánacawai náiiwaque'e chacáalee rículani ya nalí náa'a yéenai bacháida lícu. Néenee náa'a chóniwenai éemenai líani íinuenai nacába liá'a bésuneerricoo. ¹⁵ Náiiu'inaa Jesús néerra, néenee nacába liá'a washiálicuerrica wálierrimi náa'a espíritu máashiica, náa'a espíritu máashiini íchabanica. Nacába liyá wáairriu, líbala rícu, jái sáica wítee, cáarru nacábaqui jini. ¹⁶ Néenee náa'a cábeneemi liá'a bésuneerricoo, náiiwadede nalí chítashia libésunau'u jiliá'a washiálicuerrri wálierrimi náa'a espíritu máashiinica, ya nanácu léchchoo náa'a puítica. ¹⁷ Táda linácueji nasáta Jesús yúcha nawówa yáajchau, quéewique'e liáacoo nashínaa cáinabi ítacha, jiníwata cáarrui nacábaca linácu liá'a Jesús médanica.

¹⁸ Jesús wárrua'inau liyáca lancha rícula liáque'iu, néenee liá'a wálierrimi náa'a espíritu máashiini lisáta liúcha liwówa yáajchau liáque'iu liájcha. ¹⁹ Ne Jesús jócai índa liáacoo liájcha, limá lirrú:

—Jiáu jíibana néerrau jéenajinai íbirrau, jíiwadede quinínama líani jiwácali médani jirrú ya chítashia carrúni jináatau'u licába jiyá jini.

²⁰ Néenee liá'a washiálicuerrica liáwai, íineda lichánacoo líiwadedaca narrícuba náa'a chacáaleeca Decápolis shinaaca, liá'a Jesús médanica lirrú, ya quinínama namáacau nacáarrudacoo.

Jesús chúni Jairo míyacaula, ya báquetoo ínetoo dúnuechoo líbala
(Mt 9:18-26; Lc 8:40-56)

²¹ Quéecha'inaa Jesús éejuacoo lichuáacoo bajiála manúa, náawacau lirrú íchaba chóniwenai, liyá yáairri manúa tácoowa. ²² Liyáalimi líinu liá'a liwácali liá'a báqueerrica nawácanai náa'a sinagogaca, jí'ineerri Jairo, licába'inaa Jesús litúyau líiba néeni. ²³ Liyá sáteerri wérri, liwówa limá lirrú:

—Numíyacaula máanaliuyaca; jíinu jichánaa jicáajiu runácu sáicaque'e ya cáwique'e ruyá.

²⁴ Jesús yáau liájcha, ya íchaba chóniwenai yáau liájcha bádada yáaquenaiu litéjeji. ²⁵ Náiiibi náa'a chóniwenai báquetoo ínetoo bálínechoo doce camuí, íirrai éechani. ²⁶ Carrúni jináatau bájjialanaa íchaba médico cáaji rícueji, rugástaa quinínama liá'a ruwáalianimica, jiní wéni ruli, mawíu rubálinacuwai. ²⁷ Ruéemi'inaami cáiwanaa Jesús chúnica, jáiwa ruáni ínetooca rurrúniu liwójuna íteeji, chóniwenai íibi, jáiwa rudúnu Jesús íbala nácu. ²⁸ Jiníwata rumá'ee ruliwoo: “Nudúnucta líbala nácu, sáicaminaa nuyájoo”. ²⁹ Liyáalimi, liá'a íirraica libárroo rúcha, ya rusíntia rutácai rushínaa bálínacaalashi sáica ruyái. ³⁰ Jesús, yá'inaa léenaa lijiáacoo liá'a lidánanica lináwau licába chóniwenairru, ya lisáta léemiu nayá:

—¿Tána dúnu núbala nácu?

³¹ Lishínaa éewidenaicoo ma lirrú:

—Jicába chóniwenai bádada yáaquenaiu, ya jisáta jéemiu “¿Tána dúnu nuyái?”

³² Ne Jesús licábadeda litéejiu, tánashia licába dúnu liyái. ³³ Néenee ruá'a ínetooça, cáarru wérri chéchinecho ruáca léenaa liá'a rubésunaucoo, jáiwa ruáwai rutúyacoo lináneewai, rúíwa lirrú quinínama yáawaiyi. ³⁴ Jesús ma rulí:

—Numíyacaula, jéebidaca nunácu jisánawai. Jiá namówai chajiwíteemija'a ya sáica jiyái.

³⁵ Újnibii Jesús táaneerri liyáca, náiiinu lirrú áabi líbana néenee liá'a sinagoga wácanaica, namá'ee lirrú liá'a samáshta sáljinaacarru:

—Jimíyacaula máanaliuyi. ¿Táda jijódia liá'a quéewidacaica?

³⁶ Ne Jesús, jiní limédaca nawánacaala, limá sinagoga wácalirru:

—Ocáarru jiyá, jéebida nunácu cháji'i.

³⁷ Ya nayárrimi já'a tálideda liyá Pé'eru, Santiago ya Juan, Santiago éenajirri.

³⁸ Línu'inaa liácoo líbana néerra liá'a sinagoga wácalica, Jesús éemi nawítama ya licába chóniwenai íchaca ya namáidadaca. ³⁹ Liwárru ya limá nalí:

—¿Táda bájjiala iméda iwítamau ya ícha chárta? Ruá'a samáshta jócau máanali, máichoo ruyáca.

⁴⁰ Náa'a chóniwenai nacáida Jesús nácu, ne liyá liwána najiácoo bináawala quinínama, ya liwína rusáljinaa ya rutúwa ya náa'a liájcha sánaca, liwárru ruyáctala ruá'a samáshtaca máanaliuca. ⁴¹ Liwína rucáaji nácu ya limá rulí:

—Talita, cumi (liwówau'i limáca: “miyácau, numá jirrú jibárru.”)

⁴² Liyáalimi, ruá'a miyácau, wáalechoo doce camuí, rubárruowai ya rujínawai. Ya chóniwenai nacáarrudau nacábacani. ⁴³ Ne Jesús bánua wérri nayá jiní éecharru náiiwani, ya jáiwa libánua náaque'e rúya ruá'a samáshtaca.

6

Jesús Nazaret néeni sái

(Mt 13:53-58; Lc 4:16-30)

¹ Jesús jiérru lítacha cáinabi néenee liáwai lishínaa cáinabi néerrau, ya lishínaa éewidenaicoo yáaineu liájcha. ² Línu'inaa liá'a éerri nawówa íyabactacoo, lichána léewidacai sinagoga rícu. Manuábani chóniwenai, néemi ná'ee Jesús éewidaca, nasáta néemiu nacáarrudau néemicani:

—¿Tanácucha léewidau léji líeni bájjiala liá'a léenaa? ¿Tanácucha lijéda léji líeni liwíteeshica ya léji líeni jócai wacába cáji limédanica? ³ Léwa carpintero liáni, María cúuleeca, Santiago, José ya Judas ya Simón léenajirri, léenajinai íina yáainai wáiiibi áani.

Tánda jóca néewa naméda liwánacaala. ⁴ Ne Jesús má'ee nalí:

—Quinínama cáinabi naméda liwánaca liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu, ne jócaita lishínaa cáinabi íta'au, jócaita léenajinai íibi ya líbana rícu.

⁵ Jóca léewa liméda jócai wacába cáji, bácai rími lichánaa licáajiu nanácu áabi nabálineneecoo ya lichúnique'e nayá, jiníwita jócala quinínama néebida linácu.

^{6a} Licáarrudau licába nayá jócala chóniwenai éebida linácu.

Jesús bánua lishínaa éewidenaicoo náiiwaque'e Dios wánacaalactala

(Mt 10:5-15; Lc 9:1-6)

^{6b} Jesús jínaniu chacáalee júbini rími urrúni léewida limácoo. ⁷ Limáida nayá náa'a doce éewidenaicoo Jesús yáajcha, jáiwa libánua jini chámataanaa, liá nadánani najédau'inaa espíritu máashiini. ⁸ Jáiwa limá nalí jiní béecha natéeni iníjbaa lícu, báajui rími licháque'e. Jóca néewa natée chácala ya páani ya warrúwa. ⁹ Néewa nasúwa cotiza, ne jóca natée íbalashi áabai rími. ¹⁰ Limá'ee nalí:

—Jáicta iwárru áabai chacáalee rículai, imáacau áabai cuíta lícu já'a cáashia yáacoo néenee. ¹¹ Táshia jócta nawówai narríshibia iyá jini, jócta

nawówa néemirru, ijiáu liúcha icúsudau íiba tábiu, quéewique'e jái náiiwa nalí bésuneerri'inaacoo.

¹² Néenee najiáwai náa'a éewidenaicoo namá'ee chóniwenairru néejuedaque'e nayáu Diosru. ¹³ Íchaba espíritu máashii najéda lécchoo, ya íchaba nachúni bálíneueu nachánaa nanácu aceite.

Herodes bánua náiinua Juan Bautístaca

(Mt 14:1-12; Lc 9:7-9)

¹⁴ Rey Herodes léemi natáania Jesús nácu, líiwanaa cáarralia'eewoo quinínama. Ya limá'ee Heródesca: “Juan Bautista jái cáwíacuwai báaniu, tánda liwáalia lidánaniu, limédau jócai wacába cáji.”

¹⁵ Áabi má'ee: “Léewa liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu Elías ya áabi: Chaléjta íiwadedeerri Dios chuáni báinacu sánamica.”

¹⁶ Ne Herodes, léemi'inaa lé'ilieni, limá'ee:

—Juan waliérra, nuyá wána nawíchua liwíta, ne léejoo licáwíacuwai.

¹⁷ Ruwánaca ruá'a Herodíasca, Herodes wána nawína Juan ya nawána nabájicani cadénayu ya nawárrueda cuíta manúmai rícula, Herodías líinu liá'a Felipeca, éenajirri liá'a Herodes, ne Herodes cáaserriu ruájcha. ¹⁸ Juan má'ee Heródesru: “Jóca jéewa jiwáalia jínuyu wáni, jiniwata jéenajirri íinu.”

¹⁹ Herodías máashii rucába Juan limáca rulí jóca ruéewa rumáacoo liá'a Herodes, ne ruwówaine ruínuaca; ne jócai ruéewa ruínuaca. ²⁰ Jiniwata cáarruca Herodes, yáa léenaa liyá washíalicuerri saícai wítee ne litúyani. Libánua namáidaca quéewique'e litáaniani lirrú, báawita léemicani jiní léewa limédacani, Herodes saíctaimi éemi Juan mánica. ²¹ Né'e Herodías rucába'inaami éerri íinu rulí léjta ruwówau ruínuaca Juan, ne líinu'inaa'ee lirrú liá'a Herodes licúmplia camuí, liméda áabai fiesta máanui nalí náa'a nawácanai mawí máanuica ya nalí náa'a chóniwenai ca wéni wérrí náa'a Galilea sánaca. ²² Né'e Herodías míyacaula, ruwárroo saíctacactala wérrí nawówa rícula, Jáiwa'ee ruwáila, jáiwa'ee Herodes ligústaa wérrí ya náa'a íyanai liájcha, ne rey má'ee rulí ínetooca:

—Jisáta núcha tánashia jiwówaini, nuáni'inaa jirrú.

²³ Yá'ee lijúra'eewoo limá'ee rulí yáawaiyi numá jirrú, nuáminaa jirrú tánashia sátani núchai, báawita arrúnaa nuá jirrú béewami cáinabi. ²⁴ Jáiwa'ee rujiáwai rusáta ruéemiu rutúwau:

—¿Tána nusátai?

Jáiwa'ee rumá rulí:

—Sáta Juan Bautista wíta.

²⁵ Ruá'a ínetooca jáiwa'ee ruwárroo madéjcanaa liyácta liá'a reyca, ya rumá'ee lirrú:

—Nuwówai madéjcanaa jiá nulí Juan Bautista wítami mitájia rícu, quéewique'e quinínama cábacani.

²⁶ Rey éemi'inaami ruchuáni, jáiwa máashii liwówai; ne lijúracala'eewau nanáneewa náa'a chóniwenai limáidanica, jócai liwówa liásacala rúcha liá'a rusáta liúcha. ²⁷ Néenimichu'e libánua báqueerri soldado lishínaa wánacaleerri rícueji litéequ'e lirrú Juan wítami. ²⁸ Liá'a soldado liáu cuíta manúmai rícula, jáiwa liwíchua Juan wítai, jáiwa litée mitájia rícu jini. Jáiwa'ee liá rulí jini ruá'a ínetooca, ne ruyá jáiwa ruá rutúwarru jini.

²⁹ Náa'inaa léenaa jini náa'a máinecoo Juan yáajcha, jáiwa nawína limáashiicaimi, jáiwa'ee náau nabáyaqui jini.

Jesús yáa cinco mil washíalicuenai íya

(Mt 14:13-21; Lc 9:10-17)

³⁰ Quéecha'inaami néejoocoo chacáalee rícuha náa'a Jesús bánuani náiiwadedá Dios chuáni, náawacau Jesús yáajcha, náiiwadedá lirrú quinínama liá'a namédanica ya liá'a néewidauca. ³¹ Jesús má'ee nalí:

—Ínucherra, iyáawoo iyábitau wá'au wawówa íyabactacoo íchaitaa á'a wáunamactaca.

Jiniwata íchaba chóniwenai yáainaiu ya éejuenaiu, nayá jini nalí yáarrushi náayau'inaa. ³² Jesús ya lishínaa éewideneubinica yáainaiu áabai lancha rícu chaléenii wáunamactalaca. ³³ Ne íchaba cába náacoo, ya nacúnusia nayá; néenee quinínama náa'a chacáalee rícu sánaca nacánacau néerra, náiiinu'e nabéecha.

³⁴ Liúrrucua'inaawai lancha rícuha, licába íchaba chóniwenai, jáiwa'ee carrúni jináata licába nayái, jiniwata yáainai bácainaa léjta oveja jinícta shínaa pastor, ya jáiwa léewida nayái íchaba Dios chuáni nácu. ³⁵ Táicala náawacau lirrú náa'a lishínaa éewideneu namá lirrú:

—Jái táicala cáí áani jiníctawa yáairri líani. ³⁶ Jáiwa jináwau nalí náa'a chóniwenai, quéewique'e náau bacháidala ya chacáalee júbini yáainai litéeji ya nawéni íyacaishi náayau.

³⁷ Ne Jesús má'ee nalí:

—Yáa náaya iyá.

Namá'ee:

—¿Jiwówai wáa'au wawéni páani, cháí léjta tráawajo doscientos éerri tácani liwéni, quéewique'e wáa náaya? Íchabani, jócani wéena wáa íya.

³⁸ Jesús má'ee nalí:

—¿Ta mánabaca páani iwáalia jini? Yáau icábacani.

Quéecha'inaa nacábaqui jini, namá lirrú:

—Cinco páani rími ya chámai cubái.

³⁹ Jáiwa limá nalí libánua nayá nawáaque'eu macáishita imíshi ulé ita'aa. ⁴⁰ Jáiwa nawáawai macáishita áabi wáau cien ya áabi cincúentanaa. ⁴¹ Néenee Jesús wína licáaji rícuu, liá'a cinco páanica ya náa'a chámai cubáica, jáiwa licába áacairra, liá saícai Diosru, litúcueda liá páanica lishínaa éewideneurru nachújidaque'ini chóniwenairru. Lichújida lécchoo liá'a chámai cubáica quinínama chóniwenai nácu. ⁴² Quinínama náaya cáawaina wérri namáacau saícta nawówa. ⁴³ Jáiwa náawaqueda léenaami liá'a máaquerricoo páanica ya cubái ya nacámusheda doce canastas. ⁴⁴ Náa'a íyenaicani liá'a páanica cinco mil washiálicuenai.

Jesús jinerriu shiátai náani nácu

(Mt 14:22-27)

⁴⁵ Jesús nisa'inaa'ee liá chóniwenai íyai, liwána'ee nawárruacoo náa'a lishínaa éewideneu lancha rícula nabésunaque'iu libéecha bajiála áabai chacáaleerra jí'ineerri Betsaida, nácula libánua náacoo náabana néerrau náa'a chóniwenai.

⁴⁶ Linísa'inaa'ee libánua náacoo náabana néerrau, lijíáu dúuli ítala lí'óraca.

⁴⁷ Néenee samásama'inaa, liá'a lanchaca jái ya béewami manúa. Yá Jesús máaquerriu macáshtai bácai; ⁴⁸ licába'ee tráawaju natéeniaca, cáuli cánacacaa'eewoo najúnta. Ujnicáta'inaa'ee, lirrúni'eewoo nanácula jinerriu'eewoo shiátai náninacu jái'e wówai libésunacuwai. ⁴⁹ Nacába'inaa'ee lijínacoo shiátai náninacu, napénsa'ee natuí rícusai cháí léjta wówanaashi, néenee namáidada'ee; ⁵⁰ jiniwata nacába'ee quinínama cáarru'e nacábacani. Ne madéjcanaa litáania náajcha limá'ee nalí:

—¡Nuyácani, saícta iwówa! ¡O'icáarrudau!

⁵¹ Linísa'inaa'ee litáania náajchai, liwárrua'eewoo náajcha lancha rícula. Linísa'inaa'ee liwárruacuwai, cáuli íyaba'eewowai, nacáarrudau wérri'e

nacábacani. ⁵² Jócta néenaa nédacanicoo linácu páanimica, nawítee cabálini, jócala néenaa náa léenaa sáica Jesús nácu.

Jesús chúni'inaa bálineneecoo Genesaret rícu sánaca
(Mt 14:34-36)

⁵³ Jesús lishínaa éewideneu yáajchau nabésunau bajiála manuá náiiinu lijí'inacta Genesaret, nabájita nashínaa lancha manuá tácoowa. ⁵⁴ Cawíquinta najiá'inau lancha rícuha náa'a chóniwenai náa léenaa Jesúsqui jíni. ⁵⁵ Najia'eewoo quinínama lirrícu liá'a nayáctaca, nachána'ee natéeca liárrubai ita'au náa'a bálineneecoo nácta léenaa Jesús yáaca. ⁵⁶ Táshia Jesús wárruactau liácoo jíni, báawita báawachalacani, chacáalee júbini rícula, o chacáalee rícula o bacháida lícu, najéda náa'a bálineneecoo bináawala ya namésuda Jesús wówa nadúnuque'e líibala númacua nácu; ya quinínama nadúnuenai linácu namáacau sáica nayái.

7

Liá'a wáneerri casácula washíalicuerri
(Mt 15:1-20)

¹ Narrúniu lirrú fariséoca Jesúsru, náajcha náa'a áabi quéewidacani ley shínanaaca ínuenai Jerusalén néenee. ² Náani, nacába'inaa néenaa náa'a Jesús shínaa éewidenaicoo, náaya nacáaji sáculau, liwówau'i limáca, jócu nabádeda nacáajiu éerri jútainchu, natáania máashii nanácu. ³ Jiníwata náa'a fariséobini ya quinínama judíobinica nasíguia naméda nawítee báinacu sáimi, jócani íya jócta nabádeda nacáajiu léjta arrúnaa nabádedacani. ⁴ Ya néejo'inau nawéniqui téejica, jócau íya jóctanaa nabádeda icáajiu libéecha. Ya lécchoo nawáalia íchaba áabi wíteeshi, léjta nabádedau báasu, náa'a jáarru, náa'a mulíquia jiárru shínaa ya náa'a camaca. ⁵ Táda, náa'a fariséobini ya náa'a quéewidacani ley shínaa nasáta néemiu Jesús:

—¿Táda jishínaa éewidenaicoo jócani síguia naméda nawítee báinacu sáimi, jócta náaya nacáajiu masáculai?

⁶ Jesús éeba'ee nayá:

—Sáicai litáania nácu liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacu Isaíasca ishínaa chámai wítee, litána'inaa linácu:

'Liéni chacáalee nanúmayu natáania nanácu sáica,
ne nawówa déecuchai ya núcha, jócani éemi nulí.

⁷ Jiní sírbiani naméda culto nulí,

nashínaa néewidacala washíalicuerri wánacaala.'

⁸ Táda iyá imáaca liá'a Dios bánuani namédacala, quéewique'e nasíguia naméda nawítee báinacu sáimi washíalicuerri shínaa.

⁹ Lécchoo limá nalí:

—Quéewique'e nawáalia mamáarraca naméda nawítee báinacu sáimi, iyá bésuneneu liwícau liá'a Dios bánuani imédaca. ¹⁰ Táda Moisés ma: 'Caníinaa jicába jisálijinau ya jitúwa', ya liá'a mándisierrri jisálijinau ya jitúwa, éewerri máanalica.

¹¹ Ne iyá imá yáawacaala báqueerri washíalicuerri éewerri limá lisálijinaarru o litúwarru: "Jócu nuéwa nuyúda jiyá, jiníwata quinínama liá'a nuwáalianica 'corbán' (liwówau'i limáca, fréserrri Diosru)"; ¹² ya lécchoo yáawacaala tánashia máirri liéni jái jócai arrúnaa yúda jisálijinau o jitúwa. ¹³ Chái lierra iyá quiní wéni liá'a Dios bánuanica liyú liá'a naméda liwítee báinacu sáimi liá'a ibésunaidani irrú wáacoo. Ya iméda áabata íchaba méenaami áabenamai.

¹⁴ Jáiwa Jesús máida chóniwenai ya limá:

—Éemi nulí quinínama ya yáa léenaa éemica: ¹⁵ Jiní liá'a wárruerricoo bináaweji (íyacaishi wáayanica) léewa máashii liméda chóniwenai. Liá'a liérricoo

washiálicuerri wówa lícúeji liyáwa wáneerri máashii chóniwenai. [¹⁶ Iyá wáalenee iwíbau éemiu.]

¹⁷ Quéecha'inaa Jesús máaca chóniwenai ya liwárrroo cuíta lícula, lishínaa éewidenaicoo nasáta néemiu liyá linácu liáni léewidauca. ¹⁸ Liyá ma nalí:

—¿Cha iyá lécchoo jócai yáa léenaa? ¿Jóca yáa léenaa éemi quiní liá'a wárruerricoo bináawe éewa máashii liméda chóniwenai, ¹⁹ táda jócai wárrroo wówashi rícula, jócta yáawaishi rícula, quéewique'e liáwinaami lijiácoo tácaishi yúcha?

Liyú liáni léewidauca liwówa limá quinínama íyacaishi masáculani. ²⁰ Limá lécchoo:

—Liá'a jiérricoo washiálicuerri yúcha, ta liyá méderriu casáculai liá'a washiálicuerri. ²¹ Táda lirrícueji, liwówa limáca, nawówa licuéji náa'a washiálicuenaica, najiáu náa'a máashiini ínuerri nawíta lícu, máashii namédani náinaayu, náa'a nédishi, cáinuacabini, ²² náa'a báawachala línu yúchau, wówairri lirrúwoo quinínama, náa'a máashiicaica, liá'a cháluedacalashi, náa'a ísadenecoo naméda máashii, cadéni cába áabi shínaa, náa'a númashi yúwica, sáictai cábacoo áabi yúcha, ya cháucta liwíteee pénsaca. ²³ Quinínama náani méenaami máashiinica jiáneu narrícueji ya naméda máashii chóniwenairru.

*Báquetoo báawatau éebidechoo Jesús nácu
(Mt 15:21-28)*

²⁴ Néenee lijiáu Jesús lítala liá'a cáinabi jí'ineerri Tiro. Liwárrroo áabai cuíta rícula, jiní liwówaini yáa léenaa; ne jócai léewa libáyacoo. ²⁵ Madéjcanaa ruá léenaa rutúwa ruá'a báquetoo miyácauca wáalechoo áabai espíritu casáculai, ruyá ruáni ínetooca ruínu rutúyacoo Jesús íiba néeni. ²⁶ Ruá'a ínetoo áabai cáinabi báawata ítesana, yéechoo sirofenicia rícu. Néenee ruáu, ya rusáta bájjiala Jesús quéewique'e lijéda rumíyacaula yúcha liá'a demonioca. ²⁷ Ne Jesús ma rulí:

—Jída náaya quéecha náa'a néenibica náa'a judíobinica, jiníwata jócai sáica néda náucha páani náa'a néenibica náaque'e nalí náa'a áulica, náa'a báawacha sánaca.

²⁸ Ruyá ruéeba liúchani:

—Jajá, nuwácali, ne cáashia áuli íyene mésa yáajaba lítabi náidani cáacoo náa'a néenibica.

²⁹ Jesús ma rulí:

—Jiyá táaniechoo sáica; jéewa jiácowai. Liá'a demonioca jái jiácoo jimíyacaula yúchai.

³⁰ Jái'inaa ruínu rúbana néerrau, ruínu rumíyacaula cama íta'aa, ne demonio jái jiácoo rúchai.

Jesús chúni báqueerri jócai éemi ya jócai táania

³¹ Jesús éejoo lijiácoo lítacha liá'a cáinabi jí'ineerri Tiro, ya libésunau Sidón, ya náa'a chacáalee yáaine lirrícu liá'a cáinabi jí'ineerri Decápolis, línu Galilea shínaa manuá néerra. ³² Néeni naínda lirrú báqueerri jócai éemi ya jócai táaniaca, ya nasáta liúcha lichánaque'e licáajiu linácu. ³³ Jesús téee báawachala, náucha náa'a chóniwenai, liníqui licáaji shíwianaa liwíba rícu, ya jáiwa lérrueyu lidúnu línane. ³⁴ Jáiwa, licába áacairra, léejueda licálesau máanui ya limá lirrú liá'a washiálicuerrica: “¡Efata!” (liwówa limáca, “¡jiméecu!”).

³⁵ Liyáalimi, liwíba liá'a jócani éemi liméecuwai, ya línane máacau sáica léewa litániacai sáicai. ³⁶ Jesús bánua nayá jiní éecharru náiiwani; ne áawita libánua jócubecha náiiwani, mawí náiiwadedaca. ³⁷ Bájjialai nacáarrudacoo nacábaca, namá: “Quinínama liméda sáicai. ¡Cáashia léewa liméda náa'a jócani éemi néemique'e ya náa'a jócani táania natáaniaque'e!”

8

Jesús yáa cuatro mil chóniwenai íya
(Mt 15:32-39)

¹ Áabai éerri báaniu náawacau íchaba chóniwenai ya jiní nawáalia náaya'inaaca, Jesús máida lishínaa éewidenaicoo ya limá nalí:

² —Nusíntia carrúni jináata náani chóniwenai, jiníwata jái matálii éerri nayá nuájcha áani ya jiní wáaliani náaya'inaa. ³ Ya nubánuacta nayá jiní náayaca nábana néerrau, néewa májina nayá injbaa lícu, jiníwata áabi ínuene déecucheji.

⁴ Lishínaa éewidenaicoo néeba liúcha:

—¿Ne chíta quéewoo wáa náaya áani, jinícta yéerri?

⁵ Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Chíta máanaba páani iwáalia iyá jíni?

—Siete —néeba nayáni.

⁶ Néenee libánua nawáacoo náa'a chóniwenai cáinabi rícu, liwína licáaji rícu náa'a siete páanica, ya néenee liáwinaami liá sáica Diosru, lipúrroida ya liá lishínaa éewidenaicoorru, ya nayá jáiwa nashírida chóniwenai nácu. ⁷ Nawáalia lécchoo jócai íchaba cubái rími; Jesús yá sáicai Diosru nanácu, ya lécchoo libánua nashírida. ⁸ Quíninama náayaca cáashia namáacacoo cáawaina, ya újnibii cashiámui siete canasta liyú liá'a litábimi máaquerricoo. ⁹ Náa'a íyeneca urrúnini yáca cuatro mílru. Jáiwa Jesús líiwa lináwau, ¹⁰ liwárroo lancha rícula lishínaa éewideneu yáajchau, ya liáu liá'a cáinabi jí'ineerri Dalmanuta.

Náa'a fariséobini nasáta áabai señal jócai nacába cáji
(Mt 16:1-4; Lc 12:54-56)

¹¹ Náiiinu náa'a fariséobinica naméda yáacacoo Jesús yáajcha. Ya quéewique'e naméda lirrú áabai trampa, nasáta liúcha limédaque'e áabai jócai nacába cáji, quéewique'e néeneda yáawacta Dios báníwani. ¹² Jesús léejueda licálesau máanui ya limá:

—¿Táda nasáta náani chóniwenai áabai jócai nacába cáji? Nuyá yáawai numáca irrú jiníminaa numédani icába.

¹³ Néenee limáaca nayá, ya léejoo liúrrucocoo lancha rícula liáu bajíala manúa.

Éewidacaishi jócai yáawaiyi nashínaa náa'a fariséobinica
(Mt 16:5-12)

¹⁴ Náa'a éewidenaicoo Jesús yáajcha namiya máecha natée iyacaishi, ya bánai rími báshida páani nawáalia lancha rícu. ¹⁵ Jesús íiwa nalí:

—Icába, yúchau liá'a levadura fariséobini shínaaca ya lécchoo liá'a Herodes shínaaca.

¹⁶ Ne jócu náa léenaa néemi Jesús wówaini limáca, náa'a lishínaa éewidenaicoo Jesús yáajcha, natáania'ee nalí wáacoo:

—Limá walí liáni jócala waínda páani.

¹⁷ Jesús yáa'inaa léenaa, limá nalí:

—¿Táda imá jiníca irrú páani? ¿Újnibii jócai yáa léenaa éemica jiní yáaca léenaa? ¿Iwáalia iwíteu cabálini wérri? ¹⁸ ¿Iwáalia ituú ya jócai icábaca, ya iwíba jócai éemi? ¿Jócu édacaniu? ¹⁹ Quéecha'inaa nuchújida cinco páani nanácu náa'a cinco mil washiálicuenai, ¿chíta máanaba canasta cashiámui lishídami yáawacaida jíni?

Nayá éeba:

—Doce.

²⁰ —Ya quéecha'inaa nuchújida náa'a siete páani nanácu náa'a cuatro mílca, ¿chíta máanaba canasta cashiámui yáawacaida jíni?

Nayá éeba:

—Siete.

²¹ Néenee limá nalí:

—¿Újnibii jócu yáa léenaa?

Jesús chúni báqueerri matuíyii lirrícu liá'a chacáaleca jí'ineerri Betsaida

²² Liáwinaami Jesús ya lishínaa éewidenaicoo náinu áabai chacáalee rícula jí'ineerri Betsaida, néenee náinda lirrú báqueerri matuíyii nasáta liyá nawówa yáajchau lidúnuque'e linácu, lichúnique'ini. ²³ Néenee Jesús wína licáaji nácu liá'a matuíyiica lijéda báawachala chacáalee yúcha jíni. Néenee liwísa lituí íta'aa lichánaa náa'a licáajicoo linácu lisáta léemiu liyá áicta léewani licábaca já'a.

²⁴ Néenee licába liá'a matuíyiica limá'ee:

—Nucába washíalicuenai újnini áicubaca ne jíneneu.

²⁵ Néenee Jesús chánaa náa'a licáajicoo lituí íta'aa báníu néenee liwána licábacai. Néenee lichúniwai liá'a matuíyiica licába quinínama jucámarranaa. ²⁶ Néenee Jesús bánua líbana néerra jíni limá lirrú:

—Ojiwárruau chacáalee rículajoo, jíni jíiwanirru néerrajooni.

Pé'eru máirri Jesús liyáca Mesías

(Mt 16:13-20; Lc 9:18-21)

²⁷ Liáwinaami liéni, Jesús ya lishínaa éewideneu náau náa'a chacáalee júbini lítala liá'a cáinabi jí'ineerri Cesarea Filipo shínaa. Iníjbaa lícu Jesús sáta léemiu lishínaa éewidenaicoo:

—¿Tána namá náa'a chóniwenai tánashia nuyá?

²⁸ Nayá éebani:

—Áabi ma jiyácala liá'a Juan Bautista, áabi ma jiyácala liá'a íiwaderri Dios chuáni báinacu Elías, ya áabi ma jiyácala báqueerri néenaa náa'a éewidenai Dios chuáni báinacumi.

²⁹ —Ya iyá ¿tánashia imá nuyái? —lisáta nayá.

Pé'eru éeba liúcha:

—Jiyáwa liá'a Mesíasca, liá'a Dios bánuani liméda sáicai chóniwenairru.

³⁰ Ne Jesús bánua nayá jócubeecha natáania linácu, liyácala liá'a Mesíasca.

Jesús íiwadeda limánalicau

(Mt 16:21-28; Lc 9:22-27)

³¹ Jesús chánau léewida nayá, Nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca arrúnai'inaa carrúni jináata'inaa médacoo bájiala, ya nacháani nuyá náa'a salínaica, náa'a sacerdotébini wácanai ya náa'a quéewidacani ley shínaa. Limá nalí, nuyá náinuani'inaa, ne matálli éerri rícula nucáwiauujoo. ³² Liáni líiwani nalí jucámarranaa. Néenee Pé'eru téé liyá báawachalani ya licáitacani. ³³ Ne Jesús linácuau, licába nalí náa'a éewidenecoo ya licáita Pé'eru, limá lirrú:

—Jidánau núcha, Wawásimi! Jiyá jócai cába léjta Dios cábau'u, jiyá cáberri léjta washíalicuenai cábau'u.

³⁴ Jáiwa Jesús limáida náa'a lishínaa éewidenaicoo ya chóniwenai, ya limá:

—Tánashia wówairri limédacoo nushínaa éewidenaicoo, limíya máecha liyá jájiu, liánaida lishínaa cruz ya jiáu nuishiirricu. ³⁵ Jiníwata liá'a wówerri liyá léjta liwítee wówau'u, jócuminaa línu licáwicau sáica Dios yáajcha; ne liá'a yúquerri licáwicau nunácueji ya linácueji liá'a chuánshi wásederrica, liwásedaminauujoo. ³⁶ ¿Tána lisírbia washíalicuerrirru ligáanacta quinínama éerri, ya liúcacta licáwicau Dios yúcha báawachala? ³⁷ Jiní éeneerri washíalicuerrica lipáida quéewique'e liwáalia licáwicau Dios yáajcha. ³⁸ Áicta áabi báini nunácueji ya nushínaa chuánshi nácueji nanáneewa náani chóniwenai jócani éebida ya mamáarraca cajíconaani, cha léchho nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca

báiminaa nucába liyá, jáicta nuínu nusálijinaa balíbalicta lichúnicayu ya nuájcha majíconaani náa'a ángelbini.

9

¹ Jesús lécchoo limá nalí: Numá irrú yáawaiyi néenaa náani yáaine áani nunáneewa jócani'inaa máanali cáashia nacába liá'a Dios wánacaalaca línu lidánaniyu.

Jesús báwachactau
(Mt 17:1-13; Lc 9:28-36)

² Seis éerri liáwinaami, Jesús yáu áabai dúuli áacai ítala, litée liájcha yáu Pé'eru, ya Santiago ya Juan. Néeni, nanáneewa, libáwachau licábacanau liá'a Jesúsca. ³ Líibala náawerriu quirrámini, cabálai wérri quinínama yúcha liá'a nabádedaniquictani. ⁴ Jáiwa nacába Elías ya Moisés táanianai nayá Jesús yáajcha. ⁵ Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, ¡sáicai wérri wayá áani! Waméda matálii cuíta rími: áabai jirru sái'inaa, áabai Moisésru, ya áabai Elíasru.

⁶ Jiníwata náa'a éewidenaicoo cáarrudenaiu, ya Pé'eru jócai liá léenaa liá'a limáni liyáca. ⁷ Liyáalimi, áabai sánai yúrrucoo nanácu catámuana. Jáiwa áabai chuánshi, jiáu sánai íibeji limá'ee: “Léewa nucúulee canínai nucába liéni, éemiu lirrú”. ⁸ Liyáalimi, nacába'inaami natéejiu, jiní nacábani náajcha, Jesús bácai rími.

⁹ Nácula náurrucoo náacoo dúuli ítacha, Jesús yáarra nayá jócubeecha náiiwadedá nayá áabi rúni liá'a nacábanica, cáashia Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca cáwiacoo máanali íibicha. ¹⁰ Linácu jiliéni nawáliadani nawíta lícuu, áawita nasáta néemiu nayá jájiu tánashia léji liá'a licáwiacoo máanalini íibicha.

¹¹ Nasáta'ee néemiu Jesús:

—¿Tánda namá náa'a quéewidacani ley shínaaca Elíasca'ee arrúnai ínu quéecha nácu?

¹² Néenee léeba nachuáni:

—Yáawaiyi arrúnaa Elías ínu quéecha nácu, liyáminaajoo lichúni quinínamani. Tándawa namá náa'a cáashtaca arrúnaacala Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca carrúni jináatayu ya nacháani nuyá. ¹³ Ne nuyá ma irrú Elías jái ínucai, ne nayá naméda liájcha léjta nawówau, léjta litánau'inimi limáyu'u linácu cháa.

Jesús chúni báqueerri icúlirrijui wálierri espíritu máashii
(Mt 17:14-21; Lc 9:37-43)

¹⁴ Quéecha nácu'inaami néejoocoo náacoo nayáctala náa'a áabi néenaaca éewidenaicoo Jesús yáajcha, náiiinu nanácu íchabani wérri chóniwenai natéeji, ya áabi quéewidacani ley shínaaca méda yáaqueneu nayá náajcha. ¹⁵ Ne nacába'inaami Jesús, quinínama nacánacau natáa lirrú nacáarrudacalau.

¹⁶ Néenee Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Tána ijútau iméda iyá náajchai?

¹⁷ Ne báqueerri yáairri liyá néeni léeba:

—Quéewidacai, nuínda nucúuleu áani, wáaleerri áabai espíritu máaquerri liyá machuáni. ¹⁸ Táshia nácuha liyácta jini, liá'a espíritu liwínani liúcani cáinabi rícula; ya cacáli jiáu liwálicueji, liwána liá'a muéda léu, ya limáacau cadácani. Ne nusáta jishínaa éewidenaicoo yúcha najédaque'e liúcha liá'a espírituca, ne jócai néenaa.

¹⁹ Jesús éeba'ee:

—¡Chóniwenai jócani éebida! ¿Cachálita arrúnaa nuyá yáajcha mamáarraca jini? ¿Cachálita arrúnaa nuwánta yáajcha jini? Índa lierra icúlirrijui máyala áani.

²⁰ Néenee natée liá'a icúulirrijui Jesúsru. Ne quéecha'inaami espíritu cába Jesús, liwána icúulirrijui cúcunacoo, jáiwa licáu cáinabi ricúla liwówanaanicoo cacálíbee jiáu liwálicueji. ²¹ Jesús sáta léemiú lisálijinaa:

—¿Cachálitami liwáalia cháiqui jiliérra?

Lisálijinaa éeba:

—Rícue samálitaqui jíni. ²² Ya íchabachu liérta espírituca liúcani chichái ricúla ya shiátai yáacula, línuaque'ini. Jéewacta jimédacani walí, carrúni jináata jicába wayá ya jiyúda wayá.

²³ Jesús má'ee lirrú:

—¿Chíta 'Jéewacta jimédacani'? ¡Quíninama éewacoo lirrú liá'a éebiderri nunácu!

²⁴ Néenee lisálijinaa liá'a icúulirrijuica limáidada:

—Nuyá éebiderri. ¡Jiyúda nuéebida mawí!

²⁵ Jesús cába'inaami náawacacoo íchaba chóniwenai, licáita liá'a espíritu máashii, limá'ee:

—Espíritu jócai índa táaniaca ya mawíbai nuyá wána jijíacoo liúcha liérta icúulirrijuica ya ujéejoo jiwáruacoo linácu mawíá.

²⁶ Liá'a espíritu limáidada, liwána icúulirrijui cúcunacoo. Jáiwa lijiáu liúchai, limáacani jicá'a máanali, tánda íchaba ma máanalicalani. ²⁷ Ne Jesús wína licáaji nácu, libárruedaque'ini; jáiwa libárruo liá'a icúulirrijuica.

²⁸ Néenee Jesús wárruo áabai cuíta licúla, jáiwa lishínaa éewidenaicoo sáta néemiú liyái nayá bítau:

—¿Tánda jócu wéena wájéda liérta espírituca?

²⁹ Ne Jesús éeba'ee:

—Liéni demonio cháica'a jiáirriu bácai oración ya ayúnoyu.

Jesús tiwadedá chámaichu limáanalicau

(Mt 17:22-23; Lc 9:43-45)

³⁰ Quéecha'inaami náacoo chéni, nayáctami nayáca nabésunau Galileai. Ne Jesús jócai liwówai áabi yáa léenaa táshia nayá jíni, ³¹ jiníwata éewiderri liyá lishínaa éewidenaiu liájcha. Limá'ee nalí:

—Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca néntregaani'inaa nayá nalí náa'a washiálicuenaica, ya náinuaminaa nuyájoo; ne matálii éerri ricúla nucáwiauujoo máanalicai yúcha.

³² Ne nayá jócai náa léenaa néemica liúcha cáarru nasáta néemiwani.

¿Tánaji liá'a mawíyíi cawénica?

(Mt 18:1-5; Lc 9:46-48)

³³ Néenee náinu chacáalee jí'ineerri Capernaúm. Nayá'inaami cuíta ricúla, Jesús sáta léemiú nayá éewidenaicoo liájcha:

—¿Tána ijútau yáacoo iníjbaa lícui?

³⁴ Ne jáiwa manúma nayái, jiníwata iníjbaa lícuu jútenaiu náinuca tánashia mawí cawénii wéerri náibicha. ³⁵ Néenee Jesús liwáawai, limáida náa'a doceca, limá nalí:

—Tánashia wówerri quéecha nácu, arrúnai'inaa náishiirricuu quinínama yúcha, ya lishírrueda nalí quinínama.

³⁶ Jáiwa libárrueda béewami nalí báqueerri samálita, jáiwa liwína liná licúlau jíni limá nalí:

³⁷ —Tánashia ríshibierri nují'inaa nácu báqueerri samálita léjta liéni, ríshibierri nuyá; ya liá'a ríshibierricta nuyáni, jócai bábaujta lirríshibia nuyá, ya lécchoo liá'a bánuerri nuyá.

Ne liá'a jócaicta yáa wajúntani, yáairri wáajcha
(Mt 10:42; Lc 9:49-50)

³⁸ Juan má'ee lirrú:

—Quéewidacai, wacába báqueerri jéderri demonio jijí'inaa nácu, ne jócaica wáajcha sái jíni, jáiwa waprúbibia liúcha jíni.

³⁹ Jáiwa Jesús éeba'ee:

—Jócai iprúbibia liúchani, jiníwata liá'a méderri jócai nacába cáji nují'inaa nácu, jócai éewa litáania máashii nunácueji. ⁴⁰ Ne liá'a jócaicta ya wajúntami, yáairri wáajcha. ⁴¹ Matuínaami tánashia yáairri írra áabai báasu shiátai iyá Cristo shínaaca, yáawai numá irrú liwáaliaminaa liwéniuwoo.

Liá'a carrúnatai cáacoo jíconaashi rícula
(Mt 18:6-9; Lc 17:1-2)

⁴² “Matuínaami tánashia wáneerri nacáacoo jíconaashi rícula náani áabi júbini éebidenai nunácu, Dios cástigaa liyá, saíctami náuca manuá yáaculani áabai íba wérri liwánacoo nabájini linácula. ⁴³ Ne jicáajiquicta wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a wíchuerrri jicáajiu; saícai jiwárruacoo macáaji áacairra, ne jócubeecha chámai jicáajiyu jiáu jibárruacoo infierno rícula, chaléeni jóctala chichái éewa lichácacoo. [⁴⁴ Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácacajiu.] ⁴⁵ Ne jíibacta wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a wíchuerrri jíibau; saícai jiwárruacoo áacairra macáwa, ne jócubeecha chámai jíibayu jiáu jibárruacoo infierno rícula. [⁴⁶ Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácáu.] ⁴⁷ Ne jituícta wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a jijédanica jituú; saícai jiwárruacoo bátui tuíshiyu Dios wánacaalactaca ricúla, ne jócubeecha chámataui jituíyu jicáu infierno ricúla. ⁴⁸ Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácacajiu.

⁴⁹ “Jiníwata quinínama mináajoo nasálau chicháiyu, liwówau limáaca arrúnaa wabésunacoo íchaba cacháninai íbeji. ⁵⁰ Iwíduma saícai; ne jáicta majúwacani, ¿chíta quéewau éewa iwána lisírbia báníu jíni? Iyá léjta iwíduma saícaica, saíca iyá iyáwaacoo.”

10

Jesús éewida linácu liá'a jócubeecha namáaca yáacau
(Mt 19:1-12; Lc 16:18)

¹ Jesús jiáu Capernaúm néenee, jáiwa liáu Judea shínaa cáinabi ítala, cáiwia jiáctejeoo Jordán shínaa cáinabi ítala. Néeni néejoo náawacacoo lirrú náa'a chóniwenaica, jáiwa léejoo léewida nayái léjta limédau'uni séewirrinaa. ² Áabi fariséobini narrúniu Jesúsru, quéewique'e néeneda nacába wáni, nasáta néemiu wáni washiálicuerri léewacta limáaca líinu, léjta wawítee báníacu. ³ Jáiwa léeba nachuáni:

—¿Tána Moisés báníu imédacai?

⁴ Namá'ee:

—Moisés máca néewaca namáaca nanínaiu, liá nali áabai cáashta namáaca yáaca'inau.

⁵ Néenee Jesús ma nali:

—Moisés yáa irrú líerra wánacaalashica liyá júrricacala iyá. ⁶ Ne quéechanacu'inaami Dios quénuda cáinabi, Dios quénuda washiálicuerri ya ínetoo, ⁷ Linácu jiliéni washiálicuerri shírriu lisálijinaa yúcha ya litúwa quéewique'e cáinu liyá. ⁸ Ne nayá chámata léjta chóniwenaica áabaiminaa nayája. Chá'a jóca chámata nayá mawiájani bácaicai. ⁹ Linácue jiliéni liá'a washiálicuerrica jócai éewa lishírrica liá'a Dios rúndanica.

¹⁰ Jái'inaami nayá cuíta rículai lishínaa éewidenaicoo sáta néemiu liyá linácue jiliéni. ¹¹ Jesús má'ee nalí:

—Tánashia liá'a máaquerri línu ya licásau báquetoo yáajcha, liméda máashii líinayu runácula ruá'a quéecha nácu sáumica. ¹² Ya ínetoo máacta rúneerriu ya rucásau báqueerri yáajcha, cháí cábacanaa ruméda ruíinayu máashii.

Jesús yáa saícai nalí náa'a sáamanaica
(Mt 19:13-15; Lc 18:15-17)

¹³ Natée Jesúsru áabi sáamanai lidúnuque'ini; ne náa'a éewidenaicoo jáiwa nacáita náa'a ténei lirrúni. ¹⁴ Jesús cába'inaami jíni liáni, íwirri liwówa ya limá nalí:

—Imáaca sáamanai ínu nulí, ya u'ipróbibia núchani, jiníwata náa'a éebidenai Dios nácu, léjta náani sáamanaica, jócai éewa náinuminaa Dios néerra. ¹⁵ Yáawai numá irrú jócta éebida Dios nácu léjta náani sáamanaica, jócai éewa liwárroocoo néerra.

¹⁶ Jáiwa linácuda limá licú sáamanai, jáiwa liá nalí saícai nayái lichánaa licáajiu nanácu.

Báqueerri washiálicuerri rícuerrri táania Jesús yáajcha
(Mt 19:16-30; Lc 18:18-30)

¹⁷ Jái'inaa Jesús jáu liwína liájabau, báqueerri washiálicuerri cánacau línuca litúyau lirrú, lisáta léemiu jíni limá lirrú:

—Quéewidacai saícai, ¿tána arrúnaa numédacai quéewique'e nuyá Dios yáajcha mamáarraca?

¹⁸ Néenee Jesús ma lirrú:

—¿Táda jáá nují'inaa saícai? Jiní saícai, bácai Dios. ¹⁹ Jáá léenaa náa'a Dios wánacaalau'uca: 'Ujínua; Ujimá báquetoo yáajcha jínu yúchau, (ujimá báqueerri yáajcha jíinirri yúchau léchho); ujinédu; ujiméda jinúma yúwicau báqueerri nácuca; ujichálueda; cawáunta jisálijinau ya jítúwa léchho.'

²⁰ Néenee limá Jesúsru liá'a washiálicuerrica:

—Quéewidacai, quinínama liáni numédani icúulirrijuicteji nuyá.

²¹ Néenee Jesús cába lirrú canínaa licába liyái limá lirrú:

—Cháucta jirrú áabai rími mawí: Jáu, jiwénda quinínama liá'a jiwáalianica ya jáá nalíni náa'a carrúni jináatanica. Jiwáalianinaa méenaami chaléeni áacairrajoo. Néenee jínu jijnánicoo nuájcha.

²² Néenee liá'a washiálicuerrica, linísa'inaa léemi liá'a Jesús máni lirrú, liúrrucueda liwówau liáwai máashii wérrica liwówa yáacoo, bájalaca rícuerrricani.

²³ Néenee Jesús cába náa'a lishínaa éewidenaicoo yéenai litéeji limá nalí:

—¡Tráawajui wérrí nalí náa'a rí cubinica nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca!

²⁴ Néenee náa'a lishínaa éewidenaicoo nacáarrudau néemi lichuáni, ne Jesús éejoo limá nalí:

—Nuéenibi, ¡tráawajui wérrí nalí náa'a máaquenai nawówau warrúwa nácu nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca! ²⁵ Tráawajui mawí báqueerri rícuerrirru liwárrua'inau Dios wánacaalactalaca liúcha léjta áabai caméeyu jócai éewa libésunacoo ishídui tuí rícueji.

²⁶ Néenee nacárrudau wérrí néemicani namá'ee nalíwaacoo:

—¿Yáawaicta liáni, tána éewa línu Dios néerra?

²⁷ Néenee Jesús cába nalí limá nalí:

—Chóniwenai jócai néewa naméda liáni, ne Dios, léewaca liméda, ne Dios léewaca liméda quinínama.

²⁸ Jáiwa Pé'eru ma lirrú:

—Wayá wamáacani quinínama liá'a wawáalianimica, quéewique'e wéewa wasíguia jiyá.

²⁹ Jesús éeba'ee:

—Ne yáawaiyi namá irrú matuínaami máaquerricta nunácueji o nuchuáni nácueji sálwerrica limáacacta líbanau, o léenajinai, o léenajetoo, o litúwa, o lisálijinaa, o léenibi, o cáinabi, ³⁰ lirríshibiaminaa lirrícu liéni éerrica, cien cuíta yúcha mawí, léenajinai, léenajetoo, litúwanai, léenibi ya cáinabi, báawita namúrru iyá namédaque'e irrú máashii; ya liá'a éerri ínuerrica iwáaliaminaa cáwicashi jócai amáarra. ³¹ Ne íchaba náa'a chóque'e cawéninica, nayáminaa mawénini'inaa; ya íchabaminaa chóque'e náa'a mawéninimica, nayáminaa cawénini'inaa.

Jesús úiwadedeerri matálichu máanalicala'inaa liyá

(Mt 20:17-19; Lc 18:31-34)

³² Ná'eewoo Jerusalénra, Jesús jínerru éewidenaicoo béecha. Ne nayá cáarrudenaiu, ne náa'a yáainecoo líshiirricu cáarruni. Jesús éejoo limáida náa'a doce éewidenaicoo báawachala, jáiwa líiwa nalí liá'a libésuna'inaacoo. ³³ “Léjta icábau'uni, wayá yáaineu Jerusalénra, chaléeni nuyá Washiálicuerri Dios Cúulee'inaaca néntregaani'inaa nuyá nalí náa'a sacerdotébini wácanaica, ya nalí náa'a quéewidacai ley shínaa, nawánaminaa náinuacojoni nuyá, ya néntregaaminaajoni nuyá nalí náa'a bájirra cáinabi ítesanaca. ³⁴ Nacáidaminaa nuyájoo, nawísadaminaa nuyá, náinuedaminaa nuyá ya náinuaminaa nuyájoo; ne matáli éerri yáwinaami nucáwiaminaujoo máanalicala'inaa yúcha.”

Santiago ya Juan sátenai áabai sáicai

(Mt 20:20-28)

³⁵ Santiago ya Juan, Zebedeo éenibi, narrúniu Jesúsru namá'ee lirrú:

—Quéewidacai, wawówai jiméda walí áabai sáicai wasátani'inaa jiúcha.

³⁶ Ne lisáta léemiu nayái:

—¿Tána iwówai numéda irrúi?

³⁷ Namá'ee lirrú:

—Jimáca walí jiwána wawáacoo jiwánacaalactaca balíbalictaca báqueerri sáicaquicteji ya báqueerri apáulicueji.

³⁸ Jesús éeba'ee:

—Iyá jócai yáa léenaa isátanica. Nuyá carrúni jináata'inaa namédaca ya náinu nuyá. ¿Iyá éenaa iméda carrúni jináata ya máanali iyá léjta nuyá?

³⁹ Jáiwa néebai:

—Wéenani.

Jesús má'ee nalí:

—Iyá carrúni jináatani namédaca ya máanali iyá léjta máanali nuyá; ⁴⁰ Ne iwáayu'inau sáicaquictejica o apáulicueji, jócai nutóca nuá irrú, ne náa'a nusálijinaa wínani quéecha, náwa wáaine'inau néeni nárra.

⁴¹ Quéecha'inaami néemicani náa'a áabi diez éewidenaicoo, jáiwa íwirri nawówai Santiago yáajcha ya Juan. ⁴² Ne Jesús máida'ee nalí limá'ee:

—Léjta yáayu léenaani, náibi náa'a jócani éebida, aí wánacaleerri nayá já'a mawí máanui cábacoo náucha, ya náa'a máanuini cábacoo áacai nacábacoo áabi yúcha. ⁴³ Ne íbicha jócai éewa chácaarra. Báawacha wáucha, iyá, liá'a wówerri máanui limédacoo íbicha, arrúnaa lisírbia quinínamarru. ⁴⁴ Ne liá'a íbicha wówerri limédacoo cawényu arrúnaa lishírrueda áabirru. ⁴⁵ Jiníwata Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ínuca jócai nasírbia nulí, nuyá ínuerri nusírbiaque'e nalí, ya máanali nuyá quéewique'e nuwáseda íchaba jícona.

Jesús chúni Bartimeo matuíyiica
(Mt 20:29-34; Lc 18:35-43)

⁴⁶ Liáwinaami Jesús ínu áabai chacáalee rícula jí'ineerri Jericó náajcha náa'a lishínaa éewideneu. Jáyaali najiáu Jericó rícula, íchaba chóniwenai yáajcha, néenee báqueerri matuíyii jí'ineerri Bartimeo, licúulee liá'a Timeoca, wáairriu liyáca iníjbaa éemanacu sáteerri warrúwa chóniwenai yúcha. ⁴⁷ Léemi'inaa liyáca Jesús Nasaret sái, néenee limáida liá'a matuíyiica limá'ee:

—¡Jesús, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába nuyá!

⁴⁸ Néenee íchaba cáita liyá quéewique'e manúmata liyáca, ne limáidada danáanshiyu mawí:

—¡Jesús, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába nuyá!

⁴⁹ Néenee Jesús bárruawai limá'ee:

—Imáida lirrú.

Néenee namáida lirrú matuíyiica namá lirrú:

—Cadánani, jiwówa, jibárroo, limáida jirrú liá'a Jesúsca.

⁵⁰ Néenee liúca lishínaa sábanawai léjta ruana liá'a Bartimeoca léenu libárruacoo línu Jesús néerra. ⁵¹ Néenee Jesús sáta léemiu jíni limá lirrú:

—¿Tána jiwówai numéda jirrú?

Liá'a matuíyiica limá Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówai nucábaca báaniu.

⁵² Néenee Jesús ma lirrú:

—Jéewa jiácuwai. Nunísa nuchúni jiyái jéebidacala nunácu. Madéjcanaa léewa licábaca liá'a matuíyiica liáu Jesús yáajcha iníjbaa lícui.

11

Jesús wárroo Jerusalénra
(Mt 21:1-11; Lc 19:28-40)

¹ Quéecha'inaami urrúni nayá Jerusalénru, á'a chacáalee Betfagé ya Betania rícu, urrúni lirrú liá'a Olivos shínaa awácaca, Jesús bánua chámata lishínaa éewidenaicoo, ² limá'ee nalí:

—Yáayu'u áabai chacáalee píitui rími júntami, iwárruaminau néerrajoo ínuminaa áabai burro bájerriu, jini írracajiu íta'aa újnibii. Iwásedani ya ta índaque'e jíni. ³ Ne áabi sáacta néemi iyá tánda imédani, imá nalí wawácalirru náani, ne liyáalimin léejueda irrújoni.

⁴ Jáiwa náawai, náinu linácu liá'a búrruca cáaye rícu, bájerriu cuíta núma lícu, jáiwa nawáseda jíni. ⁵ Áabi yáaine nayá néeni nasáta néemiu nayá:

—¿Tána imédai? ¿Tánda iwáseda líarra búrruca?

⁶ Ne néeba nachuáni léjta Jesús máyu'u nalí; jáiwa náinda náacuwai. ⁷ Néenee namáaca náabalau burro íta'aa ta natée Jesúsru jíni. Jáiwa Jesús írrau burro íta'aa.

⁸ Íchaba dáquinia náabalau iníjbaa lícu, liá'a Jesús bésunactacoo, ya áabi dáquinia áicuba nácai nawíchua bacháida lícu. ⁹ Ya náa'a yáainecoo libéecha ya líshiirricu, namáidada'ee:

—¡Cawéni wérri! ¡Sáicai wérri ínuerri lijí'inaa nácu Wawácali Diosca! ¹⁰ ¡Sáicai wérri línuca liá'a wánacaleerrica, léjta wawérri Davidmi wánacaalactamica lishínaami sáictai wérri! ¡Cawéni wérri Jesúsru áacairra!

¹¹ Jesús wárroo Jerusalénra jáiwa liáu templo néerra. Licábadeda lítéejiu néenee ta liácoo Betania néerra náajcha náa'a doce éewidenaicoo, níwata jái táicalacai.

Jesús mándisierri higuera jini íta
(Mt 21:18-19)

¹² Áabai éerri ricúla, najiá'inaamiu Betania rícueji, Jesús síntia ínaaishi.
¹³ Déecucheji licába áabai higuera cabáinai, jáiwa lirrúniwai licába cáactani, ne línu licába liyáwoo libáinaaca, jócala léerdi liá'a lítau. ¹⁴ Néenee limá higuérarrui:
 —¡Jiníminaa mawiá éejoo líya jíta mawiá!
 Lishínaa éewidenaicoo néemini.

Jesús yúca templo rícucha náa'a wéndenaica
 (Mt 21:12-17; Lc 19:45-48)

¹⁵ Liáwinaami Jesús ínu Jerusalénra náajcha náa'a lishínaa éewidenaicooca. Quéecha'inaa liwárruacuwai (lishínaa patio ítala liá'a) templo máanuica, néenee licába náa'a wéndenai néeni ya náa'a wéneenai lécchoo. Néenee ya ta líuca bináawala jíni. Lináawida nashínaa mésa náa'a cámbianai warrúwa chóniwenairru, ya náarrubai náa'a wéndenai paloma, ¹⁶ jócu línda jiní'eecha bésuneerriu templo rícueji tánashia natéeni. ¹⁷ Néenee léewida nayá limá nalí:

—Jái tánacuwai,
 'Núbana jí'inaaminaa cuíta na'óracta'inaa náa'a quinínama chóniwenai yéenai cáinabi íta'aa',
 ne iyá médani léjta áabai útawi canédibini shínaa. (Jesús ma nalí liáni náa'a wéndenaica nachálujuedacala chóniwenai.)

¹⁸ Néemi'inaa liá'a Jesús médani náa'a sacerdote wácanai ya náa'a quéewidacai ley shínaa, néenee namúrru chítashia náinuau'u'inaa Jesús jíni, cáarrucaa nacábacani, níwata quinínama chóniwenai cáarrudau néemi léewidacala, sáicta néemi lécchuni. ¹⁹ Ne catáawaca'inaa, Jesús jiáu lirrícucha liá'a chacáaleeca lishínaa éewidenaicoo yáajcha.

Higuera máataica múshiyii
 (Mt 21:20-22)

²⁰ Manúlacai'inaami néejoo nabésunacoo higuera júntami, jáiwa nacába jíni múshii líjichu yáajchau. ²¹ Néenee Pé'eru, lédacaniu bésuneerricoo, limá'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, jicábate, liá'a higuera jimándisiani múshiyii.

²² Jesús éeba'ee:

—Éebida Dios nácu. ²³ Ne báqueerri chóniwerri éebidacta liwówa yáajchau Dios nácu éewerri limá lirrú liáni dúulica: '¡Cachéerra, jichánau manúa yáacula!', ya yáawaa léebidaca cháminaa libésunacoo léjta limáyu. ²⁴ Tándawa numá irrú quinínama liá'a isátani Dios yúcha, éebidani jái ínucai, ya irríshibiaminaajoni. ²⁵ Ne jáicta isáta iyá Dios, ipérdonaa yáacau jáicta máashii imédani irrúwacoo, quéewique'e isálijinaa yáairri áacai liméetuaque'e ijíconaa lécchoo. [²⁶ Ne jóctaca ipérdonaa, chacábacanaa isálijinaa yáairri áacai jócai lipérdonaa ijíconaa lécchoo.]

Liá'a wánacaalacta Jesús shínaa
 (Mt 21:23-27; Lc 20:1-8)

²⁷ Liáwinaami liáni néejoo Jerusalénra. Nácula Jesús jínaniu templo rícu, jáiwa narrúniu lirrú náa'a sacerdotébini wácanai, náa'a quéewidacai ley shínaaca, ya náa'a salínaica, ²⁸ ya nasáta néemiu wáni:

—¿Tána wíteeshiyu jíúqueda nashínaa náa'a cawéndacani templo rícu? ¿Tána yáa jirrú wíteeshi jimédau'inaani?

²⁹⁻³⁰ Jesús éeba'ee nachuáni:

—Nuyá lécchoo nusáta nuéemiu iyá: ¿Tána bánua Juan Bautístaca, Dios o washiálicuenai? Éeba nulíni. Ne íiwacta nulíni, nuyáminaa lécchoo núiwaminaa irrú tánashia wíteeshiyu numéda léji liéni.

³¹ Jáiwa nachánau najútacoo nayá wáacoo: “Ne wamácta lirrú Dios bánuani, limámínaajoo: ‘Néenee, ¿ne tánda jóca éebida lirrú?’” ³² Ne wamácta washíalicuenai bánuani,” íwirriminaa chóniwenai wówa wáajcha, quinínama yáine léenaa yáawaiyí, Juan táania yáawaiyí Dios rícueji. ³³ Jáiwa néeba Jesúsruí:

—Jócu wáa léenaa.

Néenee Jesús éebai:

—Ya nuyá chajá'a jóca núíwa irrú tánashia wíteeshiyu numéda léji liéni.

12

Liá'a licábacanaaca náa'a catráawajaacánica máashiicanica

(Mt 21:33-36; Lc 20:9-19)

¹ Jesús litáania nalí licábacanaayu. Limá'ee nalí: “Báqueerri washíalicuerri liábana uva yáanai, jáiwa lirrújcuéda litéejii; lichánau lichúni liárrui limédacta'inaa vino, jáiwa libárrueda áabai torre quéewique'e litúyacani quinínama. Néenee liá nalí jíni lishínaa shínaashiwai áabi tráawajadorbinirru, jáiwa liáwai. ² Léerdi'inaami náawaqueda banácali íta, libánua báqueerri lishínaa tráawajadorru yáairri liájcha, lisáta náucha náa'a cáabanacani lishínaa cáinabi íta'aa, léenaa liá'a shínaashi éenaaca banácali íta litócani'inaaca. ³ Ne jáiwa nawína liyái, náinuédaque'ini nabánuani cháaji macáaji rícu sái. ⁴ Néenee liá'a liwácalica libánua báqueerri léenaa, ne liáni nawánani catúca liwíta nácu ya nacáitadedada liyá. ⁵ Libánua báqueerri jáiwa náinuua jíni. Liáwinaami libánua áabi íchabani; ya áabi nabásedani ya áabi náinuani.

⁶ “Újnibii limáacau lirrú báqueerri: Licúulee, canínai wérri licábaca. Último libánua liyá lipénsaa lirrúwoo: ‘Cájbami cawáunta nacába liáni nucúuleeca.’

⁷ Ne namá nalíwoo, náa'a cáabanacánica: ‘Lé'inaa léju liáni ríshibierri'inaa liá'a máacaderricoo jáicta máanali lisálijinaajoo, wáinuani washínaa áani quinínama.’

⁸ Jáiwa'ee nawína jíni, náinuua jíni ya náuca jíni limáashiicaimi bináawala banácali yúcha.

⁹ “¿Ya tána imá irrúwoo tána liméda liá'a liwácali liá'a banácalica? Ya liáminau línuaca náa'a cáabanacánica, liáminaa liá'a banácalica áabirru.

¹⁰ “¿Jóca iliá icábau liá'a Dios chuánica? Limáctaca: ‘Cristo léjta liá'a íbaca nacháninica náa'a camédacaica, liyá'inaawa íba chúnsai saícaca.

¹¹ Liáni limédani liá'a Wánacaleerrica, ya wayá cárrudenai.’”

¹² Néenee náa'a wánacaleenai judíobini nawówai'e natée Jesús preso, jiniwata náaca léenaa liméda licábacanaa nanácula. Ne cáarru nayái chóniwenai nácueji, néenee namáaca jíni, ya náawai.

Linácu liá'a napáidau impuesto

(Mt 22:15-22; Lc 20:20-26)

¹³ Nabánua Jesús náa'a áabica fariséobinica ya lishínaa néenaa náa'a Heródesca, quéewique'e nawána limá áabata náucaque'e linácue jíni. ¹⁴ Nayá janárta ma lirrúni:

—Quéewidacai, wáa léenaa jimáni yáawaiyí, jócala jínda natée jiwíteee jini cáarrucala jicába chóniwenai, áabenaacala jimédacoo quinínama chóniwenai yáajcha. Jiyá éewiderríu yáawaa léjta Dios máyu'u. ¿Sáicai wérri wapáidacta impuesto lirrú liá'a romano wácalirru, o jócta wapáida? ¿Arrúnaa wapáida o jócuwee wapáidani?

¹⁵ Ne Jesús, yáirri léenaa nawówaicala naméda lirrú máashii, limá nalí:

—¿Tánda iméda nulí trampa? Índa nulí áabai moneda nucába áani.

¹⁶ Natée jíni, ya Jesús ma nalí:

—¿Tána náani léji lierra ya lierra jí'inaa tánerricoo lináni nácu?

Namá'ee néebacani:

—César, romanobini wácali.

¹⁷ Néenee Jesús ma nalí:

—Ne yáa lirrú liá'a César tánashia lishínaa, ya Diosru liá'a lishínaa lécchoo.

Ya liá'a léebau náuchani nacáarrudau wérri néemicani.

Liá'a nasátau néemiu linácu liá'a nacáwiactacoo
(Mt 22:23-33; Lc 20:27-40)

¹⁸ Néenee náau nacába Jesús áabi néenaa náa'a saduceoca. Namá'ee náani náa'a máanalínica jócani éewa nacáwiacoo mawiá; táda náau nalí namá chá'a:

¹⁹ —Quéewidacai, Moisés máacani tánerriu báqueerri washíalicuerri máanali cáinui ya jiní licúulee ruájcha ruá'a línuca, liá'a léenajirrica liwínaminaa línu ruá'a máanirriuca, náa'a léenibi jíáinecoo, máaquenaimicoo léenibiyu liá'a léenajirri máanalimica. ²⁰ Wée saícai wérri, áitee já'a siete léenajinai, liá'a quéecha nácu saíca cáserriu, jáiwa máanali jíni jócai máaca licúuleu. ²¹ Néenee liá'a líshiirricusaica licásau ruájcha ruá'a máanirriuca, liyá cháí máanalica jiní máacani licúuleu. Chacábacanaa liá'a báqueerri léenajirri líshiirricusai lécchoo, ²² ya náajcha náa'a sieteca; ne jiní wérri éeneerri limáca licúuleu. Néenee máanali ruá'a línumica. ²³ Wée saícai wérri, jáicta rucáwiaujuo, nayá náajcha wáacojuo báaniu, ¿Tánashia néenaa náani rúnirri'inaa náani sieteca yéenaimi ruájcha cásenaimiu?

²⁴ Jesús má'ee nalí:

—Íyá yúquenaiu wérri iyáca, jócala yáa léenaa liá'a tánerricoo ya liá'a Dios wíteeca. ²⁵ Jáicta máanalini cáwiaujuo, náa'a washíalicuenaica ya náa'a ínaca jócuminaa nacásau, ne chámínaa nayá léjta ángelbini yéenai áacairra. ²⁶ Léjta jáicta máanalini cáwiawai, ¿Jócu iliá iyá, liá'a cáashta Moisés tánanimica? Moisés cába'inaami áabai banácali éemacoo liyáca ne jiní bálanaa. Dios má'ee Moisésru: —Nuyá jáa lierra Dios néebidanimi nácu liá'a Abrahámca, ya Isaac ya Jacob. ²⁷ ¡Ya Dios jócai máanalini shínaa, Dios nashínaa náa'a cáwinica! Tándawa iwítee wérri iyá yúquerriu liyáca. Dios má'ee chá'a áawita máanalini nayá, cáwiniyaca.

Liwánacaala mawí cawéni wérrica
(Mt 22:34-40)

²⁸ Lirrúniu Jesúsru báqueerri néenaa náa'a éewidenai Moisés chuáni éemerrimi Jesús méda yáacau'u chóniwenai yáajcha. Liá'inaa léenaa Jesús éeba nachuáni saíca, néenee lisáta léemiu jíni lécchoo limá'ee lirrú:

—¿Tána náibicha náa'a Dios wánacaalau'u cawénii mawí quinínama yúcha?

²⁹ Ne Jesús ma lirrú:

—Le Dios wánacaalau'u cawénii mawí quinínama yúcha liáni: 'Israel shínaa chóniwenai, éemite liáni: Wawácali, washínaa Dios, Wawácali Dios bácai rími. ³⁰ Táda arrúnaa caníinaa jicába jiwácali Dios quinínama jiwówa yáajchau, quinínama jicáwica yáajchau, quinínama jiwítee yáajchau ya quinínama jidánani yáajchau.' Liyáwa Dios wánacaalau'u cawénii mawí quinínama yúcha liáni. ³¹ Ya liá'a yéerri líshiirricu liá'a Dios wánacaalau'u cawéniica cha léjta liáni: 'Arrúnaa caníinaa jicába áabi léjta jiyá jájiu.' Jiní áabai Dios wánacaalau'u mawí cawéniica náuchaja liáni.

³² Néenee liá'a éewiderri Moisés chuáni ma lirrú liá'a Jesúsca:

—Saícai jimáca, Quéewidacai. Yáawaiyi jimáca bácai rími Dios, jiní báqueerri mawí liúcha. ³³ Arrúnaa caníinaa wacába Dios quinínama wawówa yáajchau, ya quinínama wawítee yáajchau, ya quinínama wacáwica yáajchau ya quinínama wadánani yáajchau. Arrúnaa caníinaa wacába wayácchuniu léjta wayá jájiu.

Cawénii mawí náucha náa'a cuéshinai wéemani wáa Diosruni, ya quinínama náucha náa'a áabata náindani altar ítala.

³⁴ Jesús cába'inaa liá'a quéewidacai ley shínaaca, léeba liwítee saícaiyu jíni, néenee limá lirrú:

—Jócai déecucha yáaca Dios wánacaalactalaca.

Néenee náa'a éemenai nayácani, jócu náa'a nawówau nasátau néemiu liá'a Jesúsca.

¿Tána lisálijinaa báinacu sánami liá'a Mesíasca?

(Mt 22:41-46; Lc 20:41-44)

³⁵ Jesús yéerri liyáca templo rícu éewiderrri liyáca, ya lisáta léemiu:

—¿Tánda namá náa'a quéewidacani ley shínaaca lécala liá'a Mesíasca néenaa náa'a Davidca? ³⁶ Le Davidja lierra, táanierri Espíritu Santo dánaniyu limá'ee: 'Liá'a Diosca limá nushínaa cawánacaalacai:

Jiwáau nulí saícaquictejica,

caashia nuwáalia jjíinau jíjabalau'.

³⁷ ¿Chíta quéewau liá'a Mesíasca David cúuleequi jiníni, liyá jájiu limáni liwácalica? Náa'a chóniwenai, íchabani néemi nawówa yáajchau Jesús chuáni.

Jesús liá najíconaa náa'a quéewidacani ley shínaaca

(Mt 23:1-36; Lc 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Jesús má'ee já'a léewidacta liyáca: "Itúyau náucha náa'a quéewidacani shínaa leyca, náa'a wówenai namáacoo machénita náabala ya natáaque'e saíca nawówa yáajchau plaza rícu. ³⁹ Níiwenai yáarrubaishi mawí saícaca sinagoga rícu, ya níiwenai liá'a yáarrushi mawí saítaca ya íyacaishi saícaica. ⁴⁰ Ya néda náabana náa'a máanirrinica, nawówaiyu ta náa'a óraca machéni. Nayá rishíbenai'inaa carrúnatabee máanui mawí."

Ofrenda rushínaa ruá'a máanirriuca ruyá carrúni jináatau

(Lc 21:1-4)

⁴¹ Jesús yéerrite lijúntami náa'acaja náawaquedani rícu warrúwa nachúnique'e liyú templo, licába liyáca náayu'u warrúwa lirrícula. Íchaba rícubini yáa íchaba warrúwa. ⁴² Jáiwa'ee ruínu báquetoo máanirriu carrúni jináatau, jáiwa'ee ruácaja rícula chámai moneda rími cobre, jiníjtai wéni. ⁴³ Néenee Jesús máida lishínaa éewidenaicoo, ya limá nalí:

—Ne yáawaiyi numá irrú ruáni máanirriuca carrúni jináatau yáichoo lirrícula mawí máanui náucha náa'a áabibica; ⁴⁴ ne yáainai quinínama liá'a sóbrerri nalí, ne ruyá carrúni jináatau ruáni quinínama carrúni jináataiyu ruyáu'inaa.

13

Jesús úwadede linácu liá'a templo cáarralerrri'inau

(Mt 24:1-2; Lc 21:5-6)

¹ Jesús jíá'inaamiu templo rícuca, báqueerri néenaa náa'a lishínaa éewidenaicoo limá Jesúsru:

—¿Quéewidacai, jicábateja íiba ya cuíta máanui namáni saíquitani!

² Jesús éeba'ee lirrú:

—¿Jicába náani cuíta máanui namánica? Ne jócai éenaa lichánacu linácula íiba líta'aa wáacoo. Quinínama cáarralerrri'inau.

Jócai icába cáji libéechalau amáarractala'inaa cáinabi

(Mt 24:3-28; Lc 21:7-24; 17:22-24)

³ Jáiwa náawai awáca íibirra jí'ineerri Olivos, yéerri templo júntami. Jesús wáairriu ya Pé'eru ya Santiago ya Juan ya Andrés nasátani néemiu báawacha

⁴ chacálita'inaa libésunau jiliérra, tánashia lishínaa señal liá'a bésuneerri'inaacoo urrúniquictacani.

⁵ Jesús éeba'ee limá'ee nalí: “Cá'wa yúchaujoo jiní béecha chálujueda iyájoo.

⁶ Jiníwata ínuenai'inaa íchaba ménai nuyája liéni Cristo. Namá'ee nuyája liáni Cristoca, nachálujueda'inaa íchaba chóniwenaijoo.

⁷ “Jáicta éemi jináawiu íbana áanijoo ya chaléenii, u'icáarrudau. Arrúnaawa chácani, libésunacoo, ne jócai amáarra újnibi. ⁸ Jiníwata áabi cáinabi ínuua yáacaminau áabi cáinabi júnta, ya áabi chóniwenai naméda jináawiu nalí wáacoo, ya cáinabi cúsuu matuínaami, já'inaa ínaaishi. Liyáminaa wacábani quéechanacu carrúnatabeeca.

⁹ “Itúya iyáu; jiníwata náa'inaa iyá nalí náa'a wánacaleenaica carrúnatanica ya básaida iyá sinagoga rícu lécchoo. Nawánaminaa yáacoo nanáneewa náa'a wánacaleenaica ya reybini náneewa éebidacala nunácueji; cháminaa éewa itáania éebidau'u nunácu nanáneewa. ¹⁰ Quéechanacu jóctanaa amáarrajani, liá'a chuánshica wásedeerrica arrúnaa cáiiwanacani quinínama cáinabi. ¹¹ Ne u'urrúni iwówa iyá linácue liá'a imánica jáicta néntregaa iyájoo lirrú liá'a carrúnataica. Jáicta nasáta néemiu iyá, imáyu liá'a Dios wánani imáca, jiníwata jócta iyá táania léja liá'a Espíritu Santo táanierrri'inaa nalí irrícueji. ¹² Néenajinai wáacoo néntregaaminaa néenajinaiu náiinuaque'inini, ya nasálijinaa néntregaa néenibiu lécchu; ya náa'a néenibica nanáwaminau náiinua nasálijinau. ¹³ Quinínama chóniwenai máashii nacába iyá éebidacala nunácu; ne liá'a bárruerricoo machácani cáashia quiníctala mawiá, liyáminaa wásedeerri'inau.

¹⁴ “Jáicta icábajoo línuminaa liérra chóniwerri máashiicai wérrica, Dios jínaica. Liwárruaminau Dios íbana licúla, jóctala léewa liwárruacoo, —Liá'a liérrica léemini—, jáicta libésunau léju liáni, náa'a yéenai Judea rícu, náau awáca íibirra nabáyacoo, ¹⁵ ya liá'a yéerrica líibana lícu jócu limúrru lishínau, jiníwata liyáli éerri carrúnatai wérrri'inaaca, cánacau ibáyacoo. ¹⁶ Néenee liá'a yéerri bacháida lícu jócu léejoo líibana néerra liáwaqueda líibalau. ¹⁷ ¡Carrúni jináatani náa'a íinaca máanuini yáawai, ya náa'a wáalenai sáamanai írrenai náini! ¹⁸ Isátau Dios yúcha jócubeecha uniábi yáajini, ¹⁹ jiníwata liyáli éerrica bájjialai cacháninaca, jócai wacábacaji líta'aa liéni cáinabi limédanica, jiníminaa mawiá cháí. ²⁰ Jóctata Dios wána amáarraitai liyáli éerrica, jiníminata wásedeerriwai; ne amáarraitai nanácueji, náa'a lishínaacoo liníwanica, jócubeecha carrúni jináata bájjiala nayá.

²¹ “Ne jáicta máirri irrú já'a ‘Cristo liéni yáa áani, o icábateni liá'a yáa á'a’, u'éebidani”. ²² Jiníwata náiinuminaa chóniwenai máinei'inaa nayáca'ee Cristo, ya íiwadedenai chuáni báawachala. Namédaminaa íchaba señal ya méenaami, quéewique'e nachálujueda chóniwenai, áawita néewacta náa'a Dios wínanica. ²³ ¡Cá'wa yúchaujoo! Quinínama liáni nunísani nuiíwa irrúí jóctanaa libésunajau.

Léjuactacoo Washiálicuerri Dios Cúuleeca

(Mt 24:29-35,42,44; Lc 21:25-36)

²⁴ “Ne liyáli éerri'inaa, libésunactacoo carrúnatacaica, liá'a cáiiwaca lichácaminau, liá'a quéerrica jócai'inaa quéena, ²⁵ ya sáalii cáinenau áacai ya náa'a quinínama yáinai áacai nachéchinaminau lécchu. ²⁶ Néenee nacábaninaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca línu'inaa sáanai íibeji lichúnicayu lidánaniyu. ²⁷ Nubánuaminaa nushínaa ángelbinu, náawaquedaminaa náa'a nushínaa chóniwenaiquinínama cáinabi íta'aa, quinínama licúchui rícu liá'a cáinabica cáashia último licúchui rícueji áacairranaa.

²⁸ “Éewidau linácu liáni licábacanaa áicuba báinaca: Jáicta icá'a libáinaa páquiawai wáa léena ai urrúni camuí. (Cháwa'ee Israel shínaa cáinabi íta'aa).

²⁹ Chacábacanaa, jáicta icábai libésunacoo liá'a nuíiwani irrú, yáa léenaa urrúni nuíinuca, Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. ³⁰ Numá irrú yáawaa quinínama liérta bésuneerri'inau yáawaa jóctanaa máanali náa'a chóniwenaica cábenai liáni bésuneerricoo liyáca. ³¹ Quinínama cáinabi ítasai ya éerri rícu amáarrai'inaa, ne nuchuáni arrúnaa licúmpliacoo.

³² “Ne liá'a éerrica ya liá'a hóraaca jiní yáa léenaa, báawita náa'a ángelbinica yéenai áacai, báawita Licúulee. Bácai yáa léenaa liá'a Lisálijinaaca.

³³ “Tanda, arrúnaa iyá cáwitui yáca icábadeda iyáca, jócta yáa léenaa chacálishia nuíinujoni. ³⁴ Chái cábacanaa léjta báqueerri washiálicuerri, yáairrietau liyácani bájirra cáinabi ítala, licárgueda lishínaa tráawajadorbiniu natúyaque'e líibana. Bácaínaa nabánua natráawajaaca ya libánua liá'a catúyacai cuíta núma cáberri liyá línuquicta. ³⁵ Chacábacanaa, cáwitui yáca, jócta yáa léenaa chacálishia nuíinojoni nuyá cuíta wácalica, jócta samásamanaa, jócta béewami táayebée, jócta á'a cawáamai máidactaca, jócta manúlacaiba; ³⁶ jócubeecha nuíinu walíqueda nuíinu'inaacu máinei iyáca. ³⁷ Liéni nuíiwani irrú, nuíiwani irrú quinínama: ¡Cáwique'e ituí yáca quinínama!”

14

Nacúmida yáacau nawínaque'e Jesús preso

(Mt 26:1-5; Lc 22:1-2)

¹ Cháucta chámai éerri liyáali lishínaa saíctacta nawówa lijí'inaa pascuaca, náayacta'inaa liá'a páanica jócai múrracau. Náa'a nawácanaica, náa'a sacerdotébinica ya náa'a quéewidacani ley shínaaca náawacau natáania nalí wáacoo, chítashia néewoo nawínaque'e Jesús natéque'e cuíta manúmai rículani, númashi yúwica nácueji ya náiinuaque'inini. ² Ne áabi má'ee:

—Jócaita fiesta éerdi rícu, jócubeecha íwirri chóniwenai wówa naméda máashii.

Báquetoo ínetoo nuádeda juménibee Jesús nácu

(Mt 26:6-13)

³ Jesús yáairriu Betániala, Simón íbana néerra, liá'a Simónca wálierrimite lepra; nácula liwáau mésa nácula, ruíinu báquetoo ínetoo índechoo áabai frasco alabastro yúsai cashiámui juménibeeyu jí'ineerri nardo liyáwoo, cawéni wérri. Lisúwirria liá'a frascoca léewaqué'e liméecucoo ya linuádeda liá'a juménibeeca Jesús wíta nácu. ⁴ Áabibi náa'a yéenei néenee íwirrini wówa, namá'ee nalí wáacoo:

—¿Táda namáshida liá'a juménibeeca? ⁵ Éewerrieta wawéndaca áabai camuíta liwéni liá'a tráawajuca, quéewique'e nayúda náa'a carrúni jináatanica.

Ya táania máashii runácula ruá'a ínetooca.

⁶ Ne Jesús má'ee:

—Imáacani; ¿tánda ijódiani? Liáni rumédani nulí saícai wérri. ⁷ Ne náa'a carrúni jináatanica arrúnaa iyá íibi, ya éewani iméda irrú saícai táshia éewacta jiníni; ne nuyá jócai'inaa nayá íibi mamáarraca. ⁸ Ruáni ínetooca le ruénani rumédacaja liáni: Rujúsueda nunácu juménibee jóctanaa naquéni nuyá. ⁹ Ne yáawaiyi numá irrú, táshia nácucha cáinabi jini táshia náiiwadedacta liá'a chuánshica wásedau'inaacoo, natáaniaminaa runácu ruá'a ínetooca liá'a rumédanica, cháminaa nédacanicoo runácujoo.

Judas fréserrí léntregaa Jesús

(Mt 26:14-16; Lc 22:3-6)

¹⁰ Judas Iscarioteca, néenaa náa'a doce éewideneu, yáairriu licábaca nawácanai náa'a sacerdotébinica quéewique'e chítashia léewoo'u léntregaa nalí Jesús.

¹¹ Néemi'inaami, sáita nawówa ya náfresia náa lirrú warrúwa liá'a Judasca, liyá prínsipierri limúrru liyáalimi sáica léntregaaque'e Jesúsca.

Liá'a santa cena Wawácali shínaaca
(Mt 26:17-29; Lc 22:7-23)

¹² Quéechanacu áabai éerri liá'a fiestaca náayacta liá'a páanica jócai náarru limúrracau'u, quéecha'inaa náiinua liá'a cordéroca pascua shínanaaca, náa'a éewidenaicoo nasáta néemiu Jesús:

—¿Tanácucha jiwówai jiyá jíni wáacoo waméda liá'a íyacashica pascua shínaaca jirrú jíni?

¹³ Néenee'e libánua chámata lishínaa éewidenaicoo ma nalí:

—Yáa namówai lirrícula liá'a chacáaleeca. Néeni ínujoo báqueerri washialicuerrri téerri áabai cántaru shiátai; yáau liánai, ¹⁴ táshia liwárruactau jíni, imá lirrú liá'a cuíta wácalica: 'Liá'a quéewidacai lisáta léemiu: ¿Tanácucha liyá jíni liá'a cuartoca núyacta'inaa nushínaa éewidenaicoo yáajchau pascua íyaninaaca?' ¹⁵ Liyá líyadaminaa irrú liá'a piso áacaica áabai cuarto máanui, ichúnini ya listo náayacta'inaa cena. Iméda árra quinínama liá'a arrúnai'inaa wáayaca.

¹⁶ Néenee náa'a éewidenaicoo jáiwa náawai chacáalee rícula. Náinu quinínama léjta Jesús máyu'u nalí, ya naméda liá'a cenaca pascua shínanaaca.

¹⁷ Quéecha'inaa samáacai, línu liá'a Jesúsca cuarto rícula lishínaa doce éewidenaicoo yáajchau. ¹⁸ Nácula'ee nawáacoo náayaque'e Jesús má'ee nalí:

—Yáawai'inaa numá irrú, ái báqueerri íibi já'a íyeerri nuájcha éntregueerri'inaa nuyá náiinuaque'e nuyá.

¹⁹ Néenee máashii nawówai náa'a éewidenaicoo nasáta néemiu liyá bácainaa namá'ee:

—¿Nuyáminaani? Báqueerri ma lécchoo: —¿Nuyáminaani?

²⁰ Jesús ma nalí:

—Báqueerri íibi iyá doceca íyeerri nuájcha lirrícu liáni mitájiaca. ²¹ Nuyá Washialicuerrri Dios Cúuleeca, ínuerri Dios néenee yáairri'inau máanalica léjta litánau'u Dios chuáni rícu. Ne máashii wérri lijiáacoo lirrú liá'a washialicuerrri léejueda'inaa náiinua nuyá. Sáictaminaata jíni jóctata lijiáwai liá'a washialicuerrrica cáinabi íta'aa.

²² Nácula náaya náa'a éewidenaicoo liájcha liá'a Jesúsca, liwína páani, liá Diosru sáicai linácu liá'a páanica. Linísa'inaa liá Diosru sáicai linácu liá'a páanica, litúcuedani liá nalí, limá'ee:

—Íyau, nuúinaa waliérta.

²³ Néenee liwína vino áabai báasu liá Diosru sáicai linácu. Linísa'inaa liá Diosru sáicai linácu, liá jíni nalí náirra quinínama báasu rícueji. ²⁴ Limá nalí:

—Liáni wówerri limáaca nuírranacaalani, nuádedani'inaa íchaba jíconaashi nácueji. Liyú liáni írraica, numéda nuyá léjta Dios máyu'u numédaque'ini quéewique'e numéetua íchaba jícona. ²⁵ Yáawaayii numá jóca nuírra liábi liá'a uvaca mawiá ne liyáali éerri'inaajoo nuírra liábi liá'a wáliica chaléeni áacairra Dios wánacaalactalaca.

Jesús íiwa Pé'erurru libáyaque'e lináawa liá'a Jesúsca
(Mt 26:30-35; Lc 22:31-34)

²⁶ Quéecha'inaa narrába áabai shímashi, jáiwa najiáu cuíta lícucha náau áabai dúuli néerra jí'ineerri Olivos. ²⁷ Néenee'e Jesús má'ee nalí náa'a éewidenaicoo:

—Quinínama iyájoo yúrrucuedaminaajoo iwówaujoo nunácueji wáalee táayee, imáaca nuyá bácai, jiniwata jái tánacuwai wanácu:

'Nuúinuaminaajoo léju liá'a pastorcojoo,

náju náa'a ovejaca nacáarraliaminaujoo.'

²⁸ Ne quéechanacu jáicta nucáwiauujoo, nuáuminaajoo ibéechajoo Galilea rículajoo.

²⁹ Néenee'e Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Áawita náurruueda nawówaujoo quinínamajoo namáaca jiyá bácai, nuyá jócai'inaa.

³⁰ Néenee'e Jesús éeba'ee Pé'eru chuáni: —Yáawaiyii numá jirru jiyá, wáalee táayee, jóctanaa limáida chámaichu liá'a gáayuca, jibáya jináawaujoo matálichujoo nunácueji, jócala yáa léenaa nunácu.

³¹ Ne limá'ee Jesúsru danáanshiyu mawí:

—Áawita rúnaa máanali nuyá jiájchajoo, jóca nuéjoo nubáya jináawa mawiá. Quinínama cha namácai.

Jesús óreerri Getsemaní néeni

(Mt 26:36-46; Lc 22:39-46)

³² Jáiwa náawai chaléeni jí'ineerri Getsemaní. Jesús ma lishínaa éewidenaicoorru:

—Iwáayu íchaitaa áani nácula, nuáu nu'óracoo.

³³ Ya litée Pé'eru, ya Santiago ya Juan, ya néenee lisíntia bájjiala máashii liwówa cáiwí licábacoo lécchu. ³⁴ Limá nalí:

—Nusíntia nácuu máashii máanalicai. Imáacau áani, úwa imáajoo.

³⁵ Liyáalimi Jesús yáa libéechalawoo mawí, litájiau cáashia lináni dúnu cáinabi, lisáta'eewoo Dios yúcha, jócubeecha línda carrúni jináata limédacoo bájjiala. ³⁶ Á'a li'óractacoo limá'ee: Nusálijinaa, jiyá éewerri jiméda quinínama: Jéda nútacha líáni carrúnatai wérrica; ne jócubeecha jiméda léjta nuwówau'u, ne jimédaque'e léjta jiwówau'u. ³⁷ Néenee léējuawai chaléeni nayáctalaca ya línu nanácu máainai. Limá'ee Pé'erurru:

—Simón, ¿jimáa jiyáca? ¿Jócu wíta áabai hóraa jéewa jiyá cáwi jitalideda nuyá?

³⁸ Arrúnaa cáwi iyáca ya i'órau, quéewique'e jócubeecha licáu irrú liá'a máashiica. Iyá saícai iwówa, ne íinaa wáneerri cáarru iyá.

³⁹ Ne liáu báaniu, ya li'órau lirrípítia liyája chuánshicaja. ⁴⁰ Néenee léējuainau báaniu, línu nanácu náa'a éewidenaicoo báaniu máainai, jiníwata dajuíshi báya wérrí natuí. Jiní náa léenaa namá lirrú. ⁴¹ Léejoo matálichu, ya limá nalí:

—¿Isíguia imáaca ya iwówa íyabacoo? Cáí ája árra, línu léji líarra hóraaca Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca néntregaani'inaa nacáaji ricúla náa'a cajíconaanica.

⁴² Ibárrroo, wáawai; ái urrúnicaí liá'a éntregueerri'inaa nuyá nujínairru.

Natée preso liá'a Jesúsca

(Mt 26:47-56; Lc 22:47-53)

⁴³ Jesús táania'inaa liyá újni'ii, línu néerrai liá'a Judasca néenaa náa'a doce éewidenaicoo, íchabani chóniwenai yáajcha índenai espada ya áicuba. Ínuenai nawánacaala nácu náa'a sacerdote wácanaica, náa'a íiwadenai Moisés chuáni, yá'ee náa'a salínaica. ⁴⁴ Liá'a Judasca éntregueerri nalí Jesús linísa líiwa nalí chítashia quéewo'oo náa léenaa Jesúsqui jíni:

—Léju líarra nushíshi linánijoo, liyáwa léju líarra. Iprésudani itée saícani.

⁴⁵ Línu'inaa liá'a Judasca, lirrúniu Jesúsru madéjcalicunaa limá lirrú:

—¡Quéewidacai!

Néenee lishíshi jíni. ⁴⁶ Linísa'inaa lishíshiqui jíni, néenee nawína jíni natée preso jíni.

⁴⁷ Néenee báqueerri néenaa yáainai néeni, lijéda lishínaa espada líimanaca licúchau, jáiwa líiju le jiliá'a sacerdote wácali shínaa chóniwerri tráawajairri lirrú liwíchua liwíbai. ⁴⁸ Ya Jesús lisáta léemiu náa'a chóniwenai:

—¿Tánda índa espada ya áicuba quéewique'e iwína nuyá preso, jicá'a liá'a máashiicaica? ⁴⁹ Éerri jútainchu nuyá yáajcha nuéewida iyá lirrícu liá'a templo máanuica, jócai iwína nuyá preso. Ne liáni imédani iyáca léjta limáyu'u liá'a Dios chuánica.

⁵⁰ Néenee quinínama náa'a lishínaa éewidenaicoo namáaca jini liá'a Jesúsca nacánacau liúchai. ⁵¹ Ne báqueerri icúlirrijui yáau liánai, dájiderriu áabai éeyaishiyu. Ne liarra jáiwa nawína jini. ⁵² Ne liyá jáiwa liwáseda lishínaa éeyaishimiwai jáiwa licánacau jushícai.

Jesús náajcha náa'a judío wácanaica
(Mt 26:57-68; Lc 22:54-55,63-71)

⁵³ Natée Jesús lirrú liá'a sacerdote wácalirru, ya náawacau quinínama náa'a wácanaica sacerdótebinica, náa'a salínaica ya náa'a quéewidacanica ley shínaaca. ⁵⁴ Pé'eru yáau líshiirricu déecuchata, cáashia línu patio ítala lishínaa cuíta liá'a sacerdote wácalica, ya jáiwa limáacawai náajcha náa'a catúyacani templo, licámudau liyá chichái tééji.

⁵⁵ Náa'a sacerdótebini wácanaica ya quinínama nawácanaica, namúrru'e chítashia quéewau'inaa cajíconaa nalí Jesús náiinuaque'inini; ne jócai jiáu nalí léjta nawówau. ⁵⁶ Jiniwata báawita namá íchaba ne jócai yáawaiyi, namá'ee nalí wáacoo bácainaa. ⁵⁷ Áabi bárroo namáca újnii namé'e nanúma yúbicau:

⁵⁸ —Wayá éemenai limáca: 'Nuyá cáarralerrí'inaa liáni temploca namédani náa'a washiálicuenaica, ya matáli éerri nubárrueda áabai ya jócai namédacala náa'a washiálicuenaica.'

⁵⁹ Ne jini éewiderrini liá'a namánica.

⁶⁰ Néenee liá'a sacerdótebini wácanaica libárroo béewami nalí quinínama, ya lisáta léemiu liá'a Jesúsca:

—¿Jini éebaca? ¿Tána léji liéni namáni nayá jáica jiyá jini?

⁶¹ Ne Jesús máacau manúma, jini éebacta; jiniwata náa'aca léenaa jócu liwáalia ítalashi. Liá'a sacerdótebini wácanaica léejoo lisáta léemiuni:

—¿Jiyá jilierra Mesías, liá'a licúulee Dios sáicaica?

⁶² Jesús ma lirrú:

—Jajá, nuyá. Ya iyá icábaminaajoo nuyá Licúulee liá'a Washiálicuerrica wáairriu chéni sáicaquictejica liá'a Dios cadánani wítee, ya línu sáanai íibeji.

⁶³ Néenee liá'a sacerdótebini wácanaica jáiwa lishírricua líibalawai liwówau limáca íwirricala liwówa, ya limá'ee:

—¿Tána arrúnaa warrúnaacai nacábaque'e mawí jini? ⁶⁴ Iyá éemenai limá chuánshi máashii Dios nácu. ¿Chíta icábau jinini? Quinínama namá cajíconaacalani ya arrúnaacala máanalicani.

⁶⁵ Áabibi chánau nawísadacani, ya nabáya lituí ya nabásaida liyá, namá lirrú:

—¡Jiácta léenaa tánashia básaida jiyái!

Ya náa'a catúyacani templo nabáseda lináni.

Pé'eru báyerri jócala licúnusia Jesúsca
(Mt 26:69-75; Lc 22:56-62)

⁶⁶ Nácula Pé'eru yáa liyáca cáinacula patio íta'aa, néenee ruínu ruá'a báquetoo néenaa náa'a sacerdote wácali shínaa chóniwenai néeni sána yáca. ⁶⁷ Rucába'inaa Pé'eru nábeerri liyáca chichái dáninacu, néenee'e rucába'ee lirrú rumá'ee lirrú:

—Jiyácani yáairrimi liájcha lécchoo liá'a Jesús Nazaret sáica.

⁶⁸ Ne Pé'eru báya jini limá'ee:

—Jócai nucúnusia liyá, jini nuá léenaa liá'a tánashia jitániaca.

Néenee lijiáu bináawalai cuíta núma licúla néenee gáayu máidai. ⁶⁹ Rucába'inaa lirrú báaniu ruá'a chóniwetooca, néenee rumá nalí náa'a yáinai néerra:

—Léwa báqueerri néenaa liarra náa'a yéeneemi Jesús yáajcha.

⁷⁰ Néenee Pé'eru léejoo libáya báaniu jíni liá'a Jesús náwa. Íchaitaa rími liáwinaami, náa'a yáainai néerra namáwee Pé'erurru báaniu:

—Yáawaiyii, jiyá báqueerri néenaa, níwata jiyá Galilea sái lécchoo, jitáaniacala léjta nayá.

⁷¹ Néenee'e lijúrawai limá'ee:

—Dios cástigaa nuyá jócta numá liá'a yáawaiyiica. “Dios yáa léenaa jócai nucúnusia liá'a washiálicuerrica cháí itáania iyá nácu”.

⁷² Liyáalimi já'a, gáayu éejoo limáida báaniu. Néenee'e líinu Pé'eru liwíta lículai liá'a chuánshica Jesús mánimi lirrú:

—Jóctanaa gáayu máida chámaichu, jibáya nunáawa matálichu.

Ne lédacani'inau linácu liáni, néenee líchai.

15

Jesús Pilato náneewa

(Mt 27:1-2,11-14; Lc 23:1-5)

¹ Jucámarra'inaami liácuwai, nawáca yáacau náa'a sacerdotébini wácanaica náajcha náa'a salínaica ya náa'a quéewidacani ley shínaaca, quinínama judío wácanaica. Ya natée Jesús libáji rícuu, jáiwa néntregaa jíni Pilatorru. ² Pilato sáta léemiuni:

—¿Jiyá jilierra rey judíobini shínaaca?

—Jiyái máca, —Jesús éeba'ee.

³ Jiniwata sacerdotébini wácanaica náani nalíta'aa íchaba chuánshi, ⁴ Pilato éejoo lisáta léemiuni:

—¿Jini jéebacta? Jicába chítashia mánaba najútacoo jíni.

⁵ Ne Jesús jócai éeba lichuáni; jáiwa'ee Pilato cáarrudawai.

Jesús nawána náinuaca

(Mt 27:15-31; Lc 23:13-25)

⁶ (Nuwówai nuiwa irrú áabai chuánshi rími). Lijútainchu liá'a fiestaca jí'ineerri pascua, Pilato wáseda nalí náa'a judíobinica báqueerri preso tánashia nasátani. ⁷ Ái báqueerri cuíta manúmai rícula já'a jí'ineerri Barrabás náajcha náa'a limánabacaca, ínuenai chóniwenai lirrúcu liá'a jináwiuca namédani náajcha náa'a gobierno shínaa chóniwenai, ya náiinua báqueerri chóniwerite. ⁸ Néenee narrúni'inau Pilatorru náa'a chóniwenai íchabanica, néenee nasáta limédaque'e nalí léjta liwítee séewirrinaa. ⁹ Néenee Pilato má'ee nalí:

—¿Iwówai nuwáseda irrúni liá'a Judíobini shínaa reyca?

¹⁰ Pilato liáca léenaa náa'a sacerdotébini wácanaica, néejueda Jesús lirrú cadénica nayá. ¹¹ Ne náa'a sacerdoteca wáneenai nacáarraliacoo náa'a chóniwenai queewique'e nasáta Pilato wáseda sáica mawí liá'a Barrabásca.

¹² Néenee Pilato má'ee nalí báaniu:

—¿Tánawa iwówai numéda liájcha liá'a imáni liá'a imáni nácuha judíobini shínaa reyca?

¹³ Néenee namáidada báaniwai namá'ee:

—Jíinua cruz nácuni!

¹⁴ Néenee Pilato má'ee nalí:

—¿Tánawa máashii limédai?

Ne namáidada danáanshiyu mawí namá'ee:

—Jíinua cruz nácuni!

¹⁵ Néenee Pilato wówai limáacacoo sáica chóniwenai yáajcha, néenee liwáseda nalí jíni liá'a Barrabásca. Néenee'e liwána nabása liyá danáanshiyu mawí liá'a Jesúsca. Nanísa'inaa nabásaqui jíni, néenee'e liá nalí jíni quéewique'e máanali cruz nácuni.

¹⁶ Néenee náa'a soldádoca nanísa'inaa natée Jesús lítala liá'a cuíta wérrica shínaa bináawaca, néenee náawaqueda yáacuwai náa'a soldado íchabani mawí. ¹⁷ Néenee nasúwa lirrú liá'a líbala quíirrai wérrica léjta rey íbala, jáiwa'ee nanísa'inaa nayáaqui jíni liá'a túwirrica macájcuuyu újni corónaca, nasúwa liwíta nácu jíni.

¹⁸ Néenee'e ya ta nachána namáidadaca namá'ee lirrú:

—¡Yáali, Judíobini shínaa Rey!

¹⁹ Nanísa'inaa natáa lirrú jíni, néenee nabáseda náacoo jíni liwíta nácu varayu, nawísadani náacoo natúyau náacoo náurruí íta'au lirrú naméda náacoo lirrú nacáidaque'inini. ²⁰ Nanísa'inaa nacáidaqui jíni, néenee namídu líbalami liá'a quíirrai wérrica néenee nasúwa lirrú le jiliá'a líbalaca. Néenee natée jíni náinuaque'e cruz nácuni.

Jesús natáatani'inaa cruz nácu

(Mt 27:32-44; Lc 23:26-43)

²¹ Báqueerri washiálicuerri Cirene néenee sái, jí'ineerri Simón, liá'a lisálijinaa liá'a Alejandro ya Rufo, ínuerri bacháideji. Libésuna'inaamiu á'a, nawána litée máashiiyu Jesús shínaa cruz. ²² Natée Jesús áabai sitio jí'ineerri Gólgota (wówerri limáca: “iyájimi yáarru”); ²³ Náa lírra vino éewiderru mirra yáajcha, áabai debé cáiwibeeyuca, jí'ineerri mirra, ne Jesús jócai lírra náuchani. ²⁴ Ne jáiwa natáata jíni. Ya náa'a soldádoca jáiwa nachújida nalí wáacoo líbalami liá'a Jesúsca, nacába tánashia natée nalí wáacuwai.

²⁵ Manúlacaiba las nueve natáata'inaamini liá'a Jesúsca. ²⁶ Ya nachánaa áabai letra cruz nácu wówerri limáca tándashia nácueji náinuua jíni, limá: “*Rey judíobini shínaa*”. ²⁷ Liájcha natáata chámata máashiinini léchchoo, báqueerri sáicaquicteji ya báqueerri apáuliquicteji. [²⁸ Cha licúmpliacoo liá'a tánerricoo: “Naníquini náibi náa'a máashiinica”.]

²⁹ Náa'a bésunenaicoo náacoo nacáita liyá, nácúsuda nawítau ya namá lirrú:

—¡Jéemite, jiyá cárralerrri templo ya matáli éerri jinácuda báaniu wáni,

³⁰ Jiwásedateu jiyá jájiu ya jiúrrucoo cruz nácucha!

³¹ Chacábacanaa nacáida liyá náa'a sacerdotebinica wácanaica ya náa'a quéewidacani ley shínaaca. Namá'ee: —liwáseda áabi, ne liyá jájiu jócai éewa liwásedacoo. ³² ¡Jiúrrucoo cruz nácucha liá'a Mesíasca, Rey Israel shínaa, quéewique'e wacábacani ya wéebidaque'ini! Ya náa'a chámataca táatenaicoo liájcha nacáitade liyá.

Jesús máanalica

(Mt 27:45-56; Lc 23:44-49)

³³ Ne wówai'inaami wíyaicumí cái, quinínama cáinabi máaquerriu catáwaca cáashia las tresca. ³⁴ Liyáali hóraami Jesús máidada cadánani: “Eloi, Eloi, ¿lema sabactani?” (wówerri limáca: “Nushínaa Dios, nushínaa Dios, ¿Tánda jimáca nuyá bácai?”)

³⁵ Áabi náa'a yéenai á'a, néemini namá'ee:

—Éemite, máiderri liá'a íiwadedeerri Dios chuáni Elíasca.

³⁶ Néenee báqueerri néenaa jáiwa licánacawai, jáiwa lisábida áabai esponja vino ijíshiiyu, libájini báju shitúwa juáta lícu, jáiwa lidúcuwa Jesúsru jíni quéewique'e lírracani, limá'ee:

—Imáacani, wacába Elías ínueta liúrrucueda cruz nácuchajoni.

³⁷ Ne Jesús jáiwa limáidada cadánani wérri, jáiwa máanali jini. ³⁸ Ne liá'a cortinaca templo núma lícu sáica jáiwa lishírricuawai béewami cáinacueji áacairra. ³⁹ Liá'a wánacaleerri romanoca, yéerri Jesús jútami, licába'inaa máanali Jesús, limá'ee:

—Yáawaiyi liéni washiálicuerrica Dios Cúulee.

⁴⁰ Lécchoo ái áabi ína já'a cábenai nayá déecucheji; náibi ruyá ruá'a María Magdalena, María litúwa liá'a Santiago líshiimica ya José, ya Salomé. ⁴¹ Náani ínaca yáainaiu Jesús yáajcha ya nayúda liyá quéecha'inaa liyá Galilea néeni. Ái áabi mawí já'a áani íchaba áabi yéenaiu liájcha Jerusalén néerra.

Jesús naquénini

(Mt 27:57-61; Lc 23:50-56)

⁴² Jesús máanali'inaami liyáli éerrica náa'a judíoca nachúnicta quinínama nayáca liá'a éerrica sábadoca, liwówai limá walí, libéecha liá'a éerri nawówa íyabactacoo, táda samáabee béecha. ⁴³ Jáiwa, báqueerri washiálicuerri Arimatea sái jí'ineerri José ínuerri. Liá'a Joséca wánacaleerri áacai náibi náa'a wánacaleenai judíobini, néenderri Dios wánacaalau'u lécchoo, jócai cáarrunaa wárruacoo Pilato néerra lisátaque'e liúcha Jesús náanaimi. ⁴⁴ Néenee Pilato cáarrudau léemi jáica máanali liá'a Jesúsca néenee limáida lirrú liá'a soldado wácalica lisátaque'e léemi liyá jáicta máanali jini. ⁴⁵ Jáyaali soldado wácali íiwa lirrú jini, néenee Pilato línda áabi éntregaa Joséruni Jesús náanaimi. ⁴⁶ Néenee José wéni bájirra wárruma mawíyíi cawénica. Liúrrucoo Jesús cruz liúcha jini, linísa'inaa lidájidaqui jini, néenee libáyani útawi rícu wáalii jini naquénini íiba íibi. Linísa'inaa libáya útawi rícu jini, néenee liwówaneda áabai íiba libáyaque'e útawi núma. ⁴⁷ Ruá'a María Magdalena ruájcha ruá'a María José túwaca nacábani liá'a namáacactacani.

16

Jesús cáwiactau

(Mt 28:1-10; Lc 24:1-12)

¹ Libésuna'inau liá'a éerri nawówa íyabactacoo, ruá'a María Magdalena, ruájcha ruá'a María Santiago túwaca ya ruá'a Saloméca, nawéni juménibee náaque'iu najúsua Jesús náanai nácuni (jócubeecha máashii líisaani). ² Domingo manúlacaiba wérri, cáiwia wáalii jiácuwai, náau útawi néerra. ³ Namá'ee náacoo nalíwaacoo:

—¿Tána wówanaida walí útawi núma rícuha liá'a íibaca?

⁴ Ne nacába'inaa nabéechau, nacába liá'a íibaca shírruerri liárru rícuha liá'a íiba máanui wérrica. ⁵ Néenee nawárrua'inau útawi rícuha, nacába báqueerri icúlirriji wáacoo liyáca sáicacaquictejica wálierri líibalau cabálai díirri néenee nacáarrudau bájjala. ⁶ Ne limá nalí:

—O'icáarrudau. Imúrru imácoo liá'a Jesús Nazaret sáica liá'a náinuanimi cruz nácu. Ne cáweerriwai, jini áani. Icábateni áani namáacactamicani. ⁷ Yáa namówai, íiwa nalí náa'a lishínaa éewidenaicoo ya Pé'erurru lécchoo: 'Liácalau nabéecha Gallearra. Icába néerrajoni, léjta limáyu'umi irrúni.'

⁸ Néenee najiáu nacánacacoo útawi yúcha náa'a ínaca, níwata chéchineneu, nacáarrudacalau. Jini namá áabirru jiniwata cáarrucaá nayá.

Jesús íyaderri María Magdalenarru

[⁹ Quéecha'inaa Jesús cáwicuawai domingo manúlacaiba wérri, líyadau ruli quéechanacu ruá'a María Magdalenaca, lijédanimi yúcha siete espíritu máashiini.

¹⁰ Néenee ruáu rúíwa nalí náa'a yéenaimi Jesús liájcha náa'a máashiini wówa

íchenaica. ¹¹ Néemi'inaa cáwicaa Jesús báaniu rucábacalani, ne nayá jócai néebida rulí.

Jesús íyaderriu chámata lishínaa éewidenaicoo
(Lc 24:13-35)

¹² Liáwinaami, Jesús íyaderriu nalí áabaiyu nalí náa'a chámata limáanabaca yéenaami liájcha yáaineu náacoo náibayu bacháidala. ¹³ Néenee néejoo náaque'iu náiiwa áabi apóstolu Jesús yáajcha, ne nayá jócai néebida nalí lécchoo.

Jesús úiwacta nalí náa'a apóstolucá namédaque'e léjta liwówau'i
(Mt 28:16-20; Lc 24:36-49)

¹⁴ Liáwinaami, Jesús íyadau nalí náa'a once éewidenaicoo nalí já'a nácula náaya nayácaaca, néenee licáita nayá cháuctaca néebidaca ya cabálinicala nawówa níwata jócai néebida nalí náa'a cábeneemi licáwiacoo. ¹⁵ Néenee limá nalí: “Yáau quinínama cáinabi íiwa liáni chuánshica wásedeerri'inaa quinínamarru. ¹⁶ Tánashia éebiderri liá'a chuánshi sáicaicoo libáutisacoo, liáminaa Dios néerra, ne tánashia jócai éebida liá'a chuánshijoo, jócani liwásedaujoo, liúcaminau máashiiquictalaca. ¹⁷ Namédaminaa léju liáni, náa'a éebidenai nuchuáni: Nují'inaa nácu najédaminaa espíritu máashii chóniwenai yúchajoo; natániaminaa chuánshi wáaliyujoo; ¹⁸ Nawínaminaa áai nacáaji rícujuu; ya náirracta'ee méenaami máanalicaica, jócuminaa máashii liméda nalíjuu; ya mawí'inaajoo jáicta nachánaminaa nacáajiu nanácu náa'a bálíneecoo sáicaminaa nayájuu.”

Jesús úirrerriu áacairra
(Lc 24:50-53)

¹⁹ Linísa'inaa litáania náajcha liá'a Nawácali Jesúsca, néenee linácu dawai narríshibia áacairra jini, liwáau Dios éemanacu sáicaquictejica, wáaque'e léenaa Dios máaca liyá áacai wérri. ²⁰ Néenee najíau náa'a éewidenaicoo náiiwa liá'a chuánshi sáicaica matuínamirru. Liyá Nawácali yúda nayá líyadaque'e quinínamarru lichuáni sáicai nayú náa'a méenaami libánuani lichuáni yáajchau. Chácajani.]

Evangelio según SAN LUCAS

Quéechanacu sái

¹ Íchaba chóniwenai natána liá'a quéecha sáimi bésunacoo wáiiibi. ² Chaléjta néewidaumi náa'a chóniwenai cábenai quéechanacumi, ya narrishibia liá'a libánuani namédaca náiiwa liá'a sáica chuánshica Jesucristo shínaaca. ³ Nuyá Lucas, lécchoo nujúnicaí cawéni wérrí Teófilo, nunísa nuá léenaa quinínama sáica quéechanacu sáimica, nucába lirrúnaacoo nácu íchaba nutána jirrú quinínama liáni nuchúni jirrú sáicani, ⁴ quéewique'e jicúnusia sáica liá'a yáawaiyiica néewidani jiyá nácu.

Báqueerri ángel iíwa Juan Bautista jiácta'inaacoo

⁵ Liyáali éerrimi liwánacaala'inaami liá'a rey Heródesca líta'aa liá'a cáinabi jí'ineerri Judea, yéerri néeni báqueerri sacerdote jí'ineerri Zacarías, báqueerri Abías táqueerri éenaami. Línu liá'a Zacaríasca rují'inaa Isabel Aarón táquetoomi. ⁶ Chámatanaa nayá majiconaa Dios náneewa ya naméda liwánacaala liá'a Dios wánani namédaca, táda jiní éewa liá najiconaa. ⁷ Ne jócai nawáalia néenibiu, jiniwata Isabel jócau éewa quéenibica; ya mawíjani salínai cáí.

⁸ Áabai éerri arrúnaa naméda nashínaa tráawaju náa'a Zacarías máanabaca Dios náneewa, ⁹ léjta séewirrinaa nawítee nayáwacoo náa'a sacerdotébinica, naníwani náibiú tánashia wárruerri'inau templo rícula, jáiwa lijiáwai Zacaríasru arrúnaa liwárruacoo Dios shínaa templo rícula quéewique'e léema juménibee nafrésiani Diosru. ¹⁰ Nácula léema liá'a juménibeecca Diosru, quinínama chóniwenai naóraa nayáca bináaweji. ¹¹ Liyáalimija báqueerri ángel Dios shínaa iyadau Zacaríasru, bárruerriu altar éema nácu sáicaquictejica néemactaca juménibee jí'ineerri incienso. ¹² Jáí'inaa Zacarías cába ángel, jáiwa licáarrudawai. ¹³ Ne ángel má'ee lirrú:

—Zacarías, ocáarru jiyá, jiniwata Dios éemerri jisátau'u liúcha, ya ruá'a jíinu Isabelca wáaleecho'inaa rucúuleu, jáicta samálita jiáujoo jáni'inaa jí'inaa Juan. ¹⁴ Iyá sáictai wérrí'inaa iwówa, ya íchabaminaa sáicta wówajoo jáicta lijiáujoo. ¹⁵ Jiniwata jicúulee cadánani'inaa wítee Dios náneewa. Jócai'inaa írre írracaishi cáiwii, cashiámui'inaa Espíritu Santoyu jóctanaa lijiájau. ¹⁶ Liwánaminaa íchaba éejueda nawítee nashínaa Diosru, náa'a chóniwenai Israel rícu sánaca. ¹⁷ Liéni Juan yáairri'inau, Wawácali béecha, Espíritu dánaniyu ya liwítee léjta liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Elías, quéewique'e néejoocoo áabena na wówa nasálijinaa néenibi yáajchau ya náa'a máashiinica néewidaque'iu naméda sáicai. Cha licábacanaa lichúni náa'a chóniwenai narrishibia'inaaque'e Wawácali. —Limá'ee liáni ángelca.

¹⁸ Zacarías sáta léemiu ángelca:

—¿Chíta quéewau'inaa nuá léenaa nuéewa nuwáalia nucúuleu níwata nuyá bájjialai salírranica ya nuínu lécchoo.

¹⁹ Ángel éeba'ee lichuáni:

—Nuyá Gabriel ya nutráawajaa Diosru; liyá bánuerri nuyá nutáaniaque'e jiájcha, ya nuíiwa jirrú liáni sáicai chuánshica. ²⁰ Ne wáalee, níwata jócai jéebida liáni chuánshica numáni nácuha jirrú, jiyá manúmai'inaa; jócuminaa jéewa jitáaniacojoo, cáashia libésunacoo quinínama liáni.

²¹ Nácula, náa'a chóniwenai nanénda Zacarías bináaweji ya nasáta néemiu nayá jájiu táda lidécudau bájiala lijiácoo templo rícuha. ²² Lijiá'inaawai, jócai éewa litáania nalí; néenee náa léenaa jini licábaca lituirricu saíu templo rícu, litáania nalí señalyu; cha lisíguiacoo jócu litáania.

²³ Linísa'inaa liméda lishínaa tráawaju Diosru templo rícu, Zacaríasca jáiwa léejoo líibana néerrawai. ²⁴ Liáwinaami liáni, ruá'a líinu Isabelca ruáwi rícu, ya nácula cinco quéerri jócau jiáu rúbana yúchau, rupénsaa rumá ruliwoo: ²⁵ “Liá'a Nuwácali chóque'e liméda nulí liáni, quéewique'e náa'a chóniwenai jócubecha nacháani nuyá mawiá.”

Báqueerri ángel iíwa Maríarru linácu liá'a Jesús jiácta'inaacoo

²⁶ Ruwáalia'inaa seis quéerri ruáwi rícucaí ruá Isabelca, néenee Dios bánua báqueerri ángel jí'ineerri Gabriel, lirrícua liá'a chacáalee jí'ineerri Nazaret, yéerri áabai cáinabi ita'aa judíobini shínaa jí'ineerri Galilea, ²⁷ quéewique'e litáania ruájcha ruá'a miyácau jócai yáacaji washíalicuerri yáajcha, jí'ineechoo María, comprométechoo rucásacoo báqueerri washíalicuerri yáajcha jí'ineerri José, litáqueerrimi liá'a rey David. ²⁸ Néenee liwárruau ruyáctala liá'a ángelca limá ruli:

—¡Nutáa jirru, Dios wówairri liméda jirru áabai saícabee máanui! Wawácali yéerri jiájcha. Dios méderrri saícaí mawí náucha náa'a ína quinínama.

²⁹ Ne rucába'inaa ángel ruá'a Maríaca, jáiwa rucáarrudau ruéemi lichuáni, rumá ruliwoo tádashia líinu limá ruli cháji'i. ³⁰ Néenee liá'a ángel ma ruli:

—Ocáarru jiyá, María, níwata Dios wówairri liméda jirru saícaí. ³¹ Jiáwi rícuminaajoo, jiwáaliaminaa jicúuleujoo, jiáminaa lijí'inaa Jesúsjoo. ³² Liyá saícaí'inaa chóniwenai yúcha, jí'ineerri'inaa Licúulee liá'a Dios yéerri áacairra wéerri, ya Wawácali Dios méderrri'inaa liyá reyyui liwánacaalacoo'é léjta liwérrimi David. ³³ Liwánacaalamináa náa'a israelítacujoo Jacob éenibimica mamáarraca éerri, liá'a liwánacaalau'uca jócai'inaa amáarra.

³⁴ Néenee ruá'a Maríaca rumá ángelrru:

—¿Chítai'inaa libésuna'inau liáni? nuyá jócai yáacaji washíalicuerri yáajcha.

³⁵ Néenee limá ruli liá'a ángelca:

—Liá'a Espíritu Santoca ínuerri'inaa jináculajoo ya lidánani liá'a Dios yéerri áacairra wéerri liúrruoominau lidájida jiyájoo léjta áabai saánai. Tándawa liá'a samálita jiéirri'inaacoo jí'ineerri'inaa majíconai Dios Cúulee. ³⁶ Ya jéemite liáni: —Ruá'a jéenajetoo déecucheji jí'ineechoo Isabelca, ruyá jáu yáawi rícu lécchoo, báawita salítueni ruyá. Namánimi nácucha jócala éewa quéenibi ruyá, ne chóque'e ruáwi rícu, ruwáalia seis quéerri, ³⁷ “níwata Dios éewerri liméda quinínama.”

³⁸ Néenee rumá ruá'a Maríaca:

—Nuyá yéerri Dios wánacaala nácu. Dios méda'aa nulí léjta jimáyu'u nulí.

Néenee ángel jiáu rúchai.

María yáau rupáshia Isabel néerra

³⁹ Liyáali éerrimica, María yáau madéjcanáa áabai chacáalee rícuca yéerri dúuli namáctalaca Judea shínaa cáinabi ita'aa. ⁴⁰ Ruwárru Zacarías íbana rícuca ya rutáa Isabelru. ⁴¹ Jáí'inaa Isabel éemi María táa ruli, liá'a samálita ruáwi rícu saíca jáiwa lichúnuniwai, ya Isabel máacau cashíamu Espíritu Santoyu. ⁴² Néenee Isabel rumá cadánani chuánshiyu: —¡María, Dios túya jiyá mawí náucha náa'a quinínama ínaca, ya litúya jicúulee! ⁴³ ¿Tána nuyái? Nuyá jócai cawéni quéewique'e jíinu jipáshia nuyáctalaca Nuwácali túwaca. ⁴⁴ Nuéemi'inaa jitáa nulí, nucúulee chúnuniu liwówa chúnicaú nuáwi rícu. ⁴⁵ ¡Sáicta jiwówa jiyá jéebidacala liá'a cúmplerri'inaacoo Wawácali máni nácucha jirru!

⁴⁶ María má'ee:
 “Nucáwica méda saícai lirrú liá'a Nuwácali máanui wérrica;
⁴⁷ nushínaa espíritu saícta liwówa Dios nácu liwáseda nuyá.
⁴⁸ Jiníwata Dios cába nulí saíca, nuyá imíyau, cashírruedacau jirrú,
 ya chóquejoo chóniwenai ma nunácucha saíctau wówa;
⁴⁹ jiníwata liá'a Dios éewerri liméda quinínama liméda nulí máanui wérri saícaica
 majíconaa lijí'inaa.
⁵⁰ Dios wáalia séewirrinaa carrúni jináata licába náa'a cawáunta liyá.
⁵¹ Dios méda íchaba quinínama liwítee dánaniyu,
 licáarralia náucha nashínaa náa'a fachósunica.
⁵² Liúrrucueda náa'a reyebini náarrubai ítachau ya limáaca áacai náa'a imíyanica.
⁵³ Dios yáa saícai nalí náa'a sáamuni wówa ya liwána náacoo macáaji rícu sái náa'a
 rícubinica.
⁵⁴ Liyúda nayá chóniwenai Israel shínaaca sírbeerri lirrú,
 ya jócai limíya máecha nayá liméda saícaica carrúni jináataca licába nayá.
⁵⁵ Dios íiwanimi báinacu wawérrinaimirru,
 ya Abrahámru ya náa'a jitáqueenemi jiénecoo liáwinaami liéni.”
⁵⁶ María máacau ruájcha ruá'a Isabelca matálicua quéerri, liáwinaami ruéejoo
 rúbana néerrau.

Juan Bautista jiácta'inaacoo

⁵⁷ Línu'inaa liá'a éerrica, Isabel cúlicuctála'inaaca, jáiwa ruwáalia rucúuleewai.
⁵⁸ Náa'a yéenai urrúni ya náa'a ruéenajinai náau nawána saícta ruwówa náa'inaa
 léenaa Dios méda rulí saícai, liá rucúulee. ⁵⁹ Liwáalia'inaa ocho éerri natée liá'a
 samálitaca namédaque'e lirrú náiju nachíipi juáta líimana, ya nawówai náa lijí'inaa
 léjta lisálijinaa, Zacarías. ⁶⁰ Ne litúwa rumá nalí:
 —Jócai. Arrúnaa yáa lijí'inaa Juan.
⁶¹ Néeba'eerru chuáni:
 —Jiní jéenajinai wáaleerri lijí'inau chárta.
⁶² Néenee natáania nacáajiyu samálita sálijinaarru, náaque'e léenaa tánashia
 jí'inaashi liwówai licúuleerru. ⁶³ Zacarías sáta náucha áabai tablero pítui
 litánaque'e ya jáiwa litána: ‘Lijí'inaa Juan’. Ya jáiwa báawata liyá nalí quinínama.
⁶⁴ Liyáalimi rímija Zacarías léewa litáania báaniuwai, ya lichána liá saícai Diosru.
⁶⁵ Quinínama náa'a yéenai urrúni báawatai wérri yájnali, ya quinínama liá'a cáinabi
 yéenai dúuli íibi Judea shínaaca, náiiwadede liá'a bésuneerricoo. ⁶⁶ Quinínama
 náa'a éemenai liáni nasáta néemiui nayá jájiu: “¿Tánashia liméda liáni samálitaca
 jáicta máanui jini?” Níwata yáawaiyi Dios íyada liwítee dánaniu liájcha liáni
 samálitaca.

Zacarías shíma

⁶⁷ Zacarías, samálita sálijinaaca, cashiámui Espíritu Santoyu, ya litáania lijí'inaa
 nácu, limá:
⁶⁸ “¡Nuá lirrú saícai nuwácalica, Dios Israel shínaaca,
 jiníwata línuca quéewique'e lishínaa chóniwenai éewaqué'e náacoo áacairra!
⁶⁹ Libánua walí báqueerri cadánani wítee wásedeerri'inaa wayá wajíconaa yúchau,
 báqueerri David táqueerrimi sírbeerrimi lirrú.
⁷⁰ Liyáwa limánimi liá'a walí báinacu, náiiwanimi náa'a majíconaani íiwadedenai
 Dios chuáni báinacu.
⁷¹ Liwásedaque'e wayá wajínai yúcha,
 ya quinínama náucha náa'a máashiini cába wayá,
⁷² ya licába carrúni jináataiyu wawérrinaimica,
 ya jócai limíya máecha liá'a limánimi limédaca wawérrinaimi yáajcha.
⁷³ Liyáwa liéni yáawaiyi Dios máni nácuca lirrú liá'a wasálijinaa Abrahámmica:

⁷⁴ Liwásedacala'inaa wayá náucha náa'a wajínaica, quéewique'e wasírbia lirrú jócu cáarru wayá,

⁷⁵ ya wayá lináneewa machácaniyu ya majíconaani, ya quinínama éerri jútainchu wacáwica.

⁷⁶ Ya jiyá, nucúulee rími, jiyá jí'ineerri'inaa cáiiwadedaca Dios chuáni, lishínaa liá'a Diosca máanui wéerri yéerri áacairra wéerri, níwata yáairri'inau libéecha liá'a Wawácali jichúnique'e libéecha injbaa.

⁷⁷ Quéewique'e jiwána náa léenaa náa'a lishínaa chóniwenai Dios méetuerrri najícona ya líná nawárruacoo liyáctalaca.

⁷⁸ Jiníwata washínaa Dios, carrúni jináataca wéerri, liwána jucámarra wawítee, újni línáachu cáiwia chaléjta éerri wáalii.

⁷⁹ Quéewique'e liá nali cámarashi náa'a yéenai dujíwala catáwacabee rícu, quéewique'e litée wayá lirrícuba liá'a injbaa saíctactaca wawówa.”

Limá liá'a Zacarías.

⁸⁰ Liá'a samálitaca lidáwinau ya liwíteu cadánani liwítee Dios wíteeyu, ya liyá jiníctala yéerri, cáashia línu liá'a éerri liyadactacoo nacába náa'a israelítabinica.

2

Jesús jiáctau (Mt 1:18-25)

¹ Liyáali éerrimi, liá'a wánacaleerri íchaba cáinabi jí'ineerri Augusto César, liwána, natána nají'inau quinínama náa'a chóniwenai cáashta ita'aa lijútadaque'e nayá. ² Liáni quéechanacu sái natána najiá'inau chóniwenai quéecha'inaa Cirenio ya lishínaa wánacaleerri liá'a cáinabica jí'ineerri Siria. ³ Quinínama arrúnaa náacoo natána nají'inau chúnsai nashínaa chacáalee rícula. ⁴ Tándawa José jiáu liúcha liá'a chacáaleeca jí'ineerri Nazaret yéerri áabai cáinabi rícu jí'ineerri Galilea, ya liáque'iu áabai chacáalee néerra jí'ineerri Belén, yéerri áabai cáinabi jí'ineerri Judea rey David jiáctamicoo, Josécala David táqueerrimi. ⁵ Liáu néerra quéewique'e litána lijí'inau cáashta ita'aa ruájcha ruá'a línu'inaa Maríaca comprométechoo rucásacoo liájcha, liyáali éerri jáu yáawi rícucai. ⁶ Néenee nácula nayá'inaa Belénra, línu liá'a éerdi María cúlicucta'inaaca, ⁷ jáiwa lijíáu néenii quéechanacu sái rucúuleeca, jáiwa rudájida jini wáarruma shídami íibi, rurrúwaida cuéshinai íibana rícu jini, jinícala náarrui nayácta'inaa cuíta rícu.

Ángelbini ya pastorbini

⁸ Urrúni Belénru áabi washiálicuenai catúyacani ovejas, nají'inaa pastorbini, nayá bésunedenai táayebee bacháida rícu túyenai nashínaa ovejaca. ⁹ Cawíquinta báqueerri ángel Dios shínaa iyadacoo nali náa'a pastorbinica ya Dios shínaa cámarashi quéena natéjeji, jáiwa cáarru bájjiala nacábacani. ¹⁰ Ne ángel ma nali: “Ocáarru iyá, nuínda irrú áabai chuánshi saícai, quéewique'e saícta wéerri iwówai quinínama chóniwenai. ¹¹ Wáalee lijíáu irrú, David shínaa chacáalee rícu jí'ineerri Belén, báqueerri cawásedacai iyá cáarrunatai ijícona yúchau, Iwácali Cristo'inaaca. ¹² Ne quéewique'e yáa léenaa tánashia jini, íinuminaa iyájoo linácu liá'a quirrácuaca dájiderri wáarruma shídami íibi ruwáirri cuéshinai íibana rícu.”

¹³ Liyáalimi cawíquinta, íchaba ángel áacai sána iyadacoo mawí liájcha liá'a ángelca náa Diosru saícai namá'ee:

¹⁴ “¡Wáa lirrú saícai liá'a Diosca yéerri áacai!

¡Sáictaque'e nawówa quinínama yéerri áani cáinabi ita'aa, saícaque'e chóniwenai!”

15 Quéecha'inaa jáyaali néejoo áacairra náa'a ángelmica, náa'a pastorbini namá'ee nalí wáacoo:

—Wáateu Belénra, wacába liáni bésuneerricoo Wawácali fiwani walí.

16 Néenee náau madéjcanaa náiiinu María ya José ya quirrácu ruwáirriu cuéshinai íibana rícu. 17 Nacába'inaa jíni, náiiwadedá liá'a ángel máni nalí linácu liáni samálitaca. 18 Ya quinínama náa'a éemenaicani nacáarrudau néemi nachuáni namáni náa'a pastorbinica. 19 Né'e ruá'a Maríaca ruwáalia ruwówa lícuu quinínama liáni rupénsani'e nácu séewirrinaa. 20 Náa'a pastorbinica néejua'inaa'eewoowai náa'ee saícai Diosru quinínama linácu'e liá'a néeminica yá'ee liá'a nacábanica, ne quinínama bésunau léjta náa'a ángelbini máyu'u nalí.

Liá'a samálita Jesús náyadani templo rícu

21 Liwáalia'inaa ocho éerri nacírcuncida* liá'a samálitaca, ya ná'ee lijí'inaa Jesús, liyá'ee jí'inaashica liá'a ángel máni Maríarru jóctanaa quéenibi ruyá.

22 Línu'inaa liá'a éerrica arrúnaa naméda léjta Moisés wánau'mi namédaca masáculaque'e nayá, natée liá'a samálitaca Jerusalénra náyadaque'ini Diosrui. 23 Cha namédaqui jíni, jiníwata ley lishínaa liá'a wácalishica tánerriu: “Quinínama quéechanacu saí samálitaca arrúnaa nashírri Wawácalirruni.” 24 Néenee náawai nafrésia sacrificio liá'a libánua naméda liá'a ley Wawácali mánica: Chámai paloma wérri o chámai paloma éenibi.

25 Liyáali éerrimi liyá Jerusalén rícu báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Simeón. Liéni washiálicuerri machácani ya saícai wítee, ya yáairri saícai Diosru, ya liméda léjta Dios wówau'i, ya linénda liwásaida Israel táqueenaimi. Liá'a Espíritu Santo liyá Simeón yáajcha. 26 Espíritu Santo wána liá léenaa jóctanaa máanali liyá libéecha, cáashia lijíáctala'inaa ya licába liá'a Mesíasca, liá'a Dios bánuani'inaaca. 27 Espíritu Santo bánua Simeón liáque'iu templo rícula; ya jái'inaa litúwanai liá'a samálita Jesúsca natée liyá léchchoo, nacúmpliaque'e léjta ley wánacaalau'i, náiiinu Simeón nácu. Nawíchua lichípi íimanaa dácu. 28 Néenee Simeón liwína liná lícu liá'a samálitaca, liá Diosru saícai limá chá'a:

29 “Ya ta, Nuwácali, jinísa jiméda léjta jimáyumi;
ya ta jéewa jimáaca máanali nuyái jishínaa cha liwíteemija'a, nuyá cashírruedacaica jirru.”

30 Jiníwata nunísa nucába liá'a wásedeerri'inaa wayá Dios shínaa máashii yúcha,

31 lichána limédacoo quinínama chóniwenai tuími rícula,

32 liá'a cámarashica liquénaminaa nawítee rícuejijoo quinínama chóniwenai, yáminaa liwánaque'e cawáunta nayá Israel táqueenaimi. Limá liáni Simeónca.”

33 Néenee José ya litúwa liá'a Jesús nacáarrudau néemi liá'a simeón máni linácuha liéni samálitaca. 34 Néenee Simeón liá nalí saícai, ya limá Maríarru, Jesús túwaca:

—Jéemite, liéni samálitaca Dios wínani quéewique'e liméda íchaba chóniwenai israel néenee sána nacáu o nabárroo. Liyá'inaminaa áabai señal, íchabaminaa cháani liyá, 35 quéewique'e liá'a yéerri íchaba wówa lícu líyadaque'iu. Ne quinínama liéni jirru'inaa cáwi wérri'inaa, chaléjta áabai espada dúurruerri jicáwica íbeeji.

36 Cha léchchoo ruyá néeni báquetoo ínetoo jí'ineechoo Ana, rutáania Dios jí'inaa nácu, limíyacaulami liá'a Panuel, litáqueerrimi liá'a Aser. Ana bájalau salítuenica, ya rucása'inaamiu miyácau wáliu rími, ya rúnirri máanali nawáalia'inaa náajcha wáacoo siete camuí; 37 liyáalimi éerri ruwáalia ochenta cuatro camuí, ruyá máanirri. Jócau jiáu templo rícuha, rusírbia Diosru táayenaa ya éerrinacu ayúnouyu ya

* 2:21 Nacírcuncida: Nawíchua lichípi íimanaa dácu

oraciónyu. ³⁸ Ana finu liyáalimi jáa, ya ruchánaa ruá Diosru saícai, ya rutáania linácu liá'a samálita Jesúsca ya quinínama náa'a chóniwenai néndenai liwásaida, náa'a chóniwenai yéenai Jerusalén rícu.

Néejoo Nazaret néerra

³⁹ Liáwinaami nanísa'inaa nacúmplia quinínama léjta libánua liá'a ley Wawácali shínaa, jáiwa néejoo Galilea néerra, nashínaa chacáalee jí'ineerri Nazaret. ⁴⁰ Ya liá'a samálita Jesús lidáwinau cadánani ya mawí cawíteeca, ya Dios yáa lirrú saícai mamáarraca.

Liá'a samálitaca Jesús yáairri templo rícu

⁴¹ Jesús túwanai yáaineu Jerusalén néerra camuí jútainchu lirrú liá'a fiestaca jí'ineerri pascua. ⁴² Quéecha'inaa Jesús cúmplia doce camuí, yáaineu Jerusalénra naméda fiesta léjta nawíteeyu. ⁴³ Ne amáarra'inaa fiestai, néejoowai, ne liá'a samálita Jesús máaquerriu Jerusalén rícu, jócani litúwanai yáa léenaa. ⁴⁴ Namáta'ee Jesús yáairri chóniwenai íibi, najínactacoo áabai éerri injbaa lícu. Quéecha'inaa namúrruqui jíni náiiibu náa'a néenaaca náa'a nacúnusianica lécchoo, ⁴⁵ jócai náiiinu linácu liá'a Jesúsca. Néenee néejoowai Jerusalén rícula báaniu namúrruque'e néerrani.

⁴⁶ Liáwinaami matálii éerri rícula, náiiinu linácu templo rícu, wáairriu liyá náiiibi náa'a éewidenaica Moisés chuáni, éemerri liyá nalí ya sáteerri liyá léemiu nayá.

⁴⁷ Ya quinínama náa'a éemenai Jesúsru nacáarrudau néemi liwítee ya léebaca nachuáni. ⁴⁸ Litúwanai cába'inaa jíni, nacáarrudau nacábaque'e jíni, litúwa ma lirrú:

—¿Nucúulee rími, táda jiméda walí liarra? Jicá'ateni, jisálijinaa yáajchau urrúni wawówa wamúrru jiyá.

⁴⁹ Jesús ma nalí:

—¿Táda imúrru nuyá? jócai yáa léenaa arrúnaa báwatui nuyáca linácu liá'a nusálijinaa wówainica?

⁵⁰ Né'e jócai náa léenaa néemi liá'a limáni nalí.

⁵¹ Néenee Jesús léejoo náajcha Nazaret néerra, lisíguia liméda nawánacaala. Quinínama liáni litúwa jócai rumíya máecha, ruwáaliani ruácoo ruwówa lícu.

⁵² Ya Jesús mamáarracai dáwinacoo linánaica, ya liwítee, ya saícta liwówa Dios yáajcha chóniwenai yáajcha lécchoo.

3

Juan Bautista yáairri jiníctala yáa (Mt 3:1-12; Mr 1:1-8)

¹ Jái'inaa quinse camuí liwánacaala liá'a chúnsai wánacaalaca jí'ineerri Tiberio, liyáali éerrimi Poncio Pilato liwánacaala cáinabi jí'ineerri Judea, Herodes liwánacaala cáinabi jí'ineerri Galilea, ya léenajirri Felipe liwánacaala cáinabi jí'ineerri Iturea ya Traconite, ya liá'a Lisinias liwánacaala cáinabi jí'ineerri Abilinia.

² Anás ya Caifás sacerdotébini wácanai. Liyáalite Dios táania Juanru licúulee liá'a Zacaríasca yáairri jiníctala yáa, ³ ya Juan libésunau quinínama cáinabi urrúni méeda jí'ineerri Jordán, limá líacoo chóniwenairru arrúnaa néejoocoo Diosru ya nawána nabáutisa nayá, quéewique'e Dios méetua najíconaa. ⁴ Liáni bésuneerriu léjta litánaumi liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Isaías:

“Báqueerri chóniwerri máidaderri'inaa jiníctala yáairri:

‘Ichúni liá'a injbaaca Wawácalirru,
iméecu áabai injbaa machácani.

⁵ Quinínama sájaba máanui wérri báyeerri'inou,

quinínama dúuli wérri ya dúuli rími naquénini nabáyaque'e liyáque'e áabee, náa'a iníjbaa cúwaneerricoo arrúnaa machácanicani, ya áabee naméda iníjbaa dujiwanamaica.

⁶ Quinínama chóniwenai nacábaminaa liá'a Dios bánuani wáseda wayá.' "

⁷ Najiá'inau náa'a chóniwenai quéewique'e Juan báutisa nayá, limá nalí: "¡Iyá léjta áai éenajinai! ¿Tána ma irrúu ibáutisaacalau iwásedacaalau liúcha liá'a carrúnatai rúneerricoo liácoo? Ipénsacta chárta iyá yúquenaiu iyáca. ⁸ Iyá sáica, nacábaque'e yáawacta éejoo Wawácalirru, ya ówa imá irrúwoo: '¡Wayá Abrahám táqueenaimi wásedeenai'inau!' Ne yáawaiyi numá irrú, Dios éewerri lináwida náani íbaca Abrahám táqueenaimiyu. ⁹ Ya mawí, liá'a chúushi jái ya cáí quéewique'e liwíchua áicuba lijíchu yáajchau. Quinínama áicuba jócai yáa lítau sáica, wíchuerriu ya náuca chichái rículani."

¹⁰ Néenee chóniwenai sáta néemiu liyá:

—¿Tána wéewa wamédacai?

¹¹ Juan éeba nachuáni:

—Liá'a wáaleerri chámai íbalashi, jiá lirrú áabai liá'a jiní wáaliani; ya liá'a wáaleerri iyacaishi, jishírrida liájcha liá'a jiní wáaliani.

¹² Néenaa náa'a cóbrenai impuesto Romarru narrúniu Juanru quéewique'e nabáutisacoo ya nasáta néemiu liyá:

—Quéewidacai, ¿tána wéewa wamédacai?

¹³ Juan ma nalí:

—Jócai cobra bájjiala liúcha liá'a léjta nawánau icóbraca.

¹⁴ Néenaa náa'a soldado nasáta néemiu lécchoo:

—Ya wayá ¿tána arrúnaa wamédacai?

Juan éeba nachuáni:

—Jiní éedani náucha cháji'i, jiní ibáulidaca nayá, uyáa najíconaa cháji'i jócai naméda; ya sáicta iwówa liájcha lierra iwénica napáida iyá.

¹⁵ Náa'a chóniwenai nanénda nacábau tána'inaa bésunawai, nasáta néemiu nayá wáacoo Mesías liá'a Juanca; ¹⁶ Ne Juan ma nalí quinínama: "Nuyá yáawaa nubáutisa shiátaiyu; ne báqueerri ínuminaa báutiseerri'inaa Espíritu Santo wíteeyu, ya chicháiyu. Liyá mawí cadánani wíteee núcha, jócai sáicaminaata nutájjiacoo nuwáseda lishínaa cotiza báji. ¹⁷ Línda licáaji rícuu léjta áabai pala, quéewique'e liáwaqueda trigo ya lishírrini máashiibee liúcha. Liwáaliaminaa trigo líbana rículau, ne léemaminaa liá'a máashiibeeca chichái rícula jócai chácacajiu." Liáni wówerri limáca lishírrí náa'a sáicanica, ya máashii liúcani'inaa chichái rícula jócai chácacajiu.

¹⁸ Cháwate Juan íiwa nalíni, ya áabi íchaba wíteee lécchoo, Juan íiwa nalí sáicai chuánshi chóniwenairru. ¹⁹ Ya lécchoo licáita Herodes wánacaleerri Galilea shínaa cáinabi, jiníwata liwáaliaca línuyu ruá'a Herodíasca, léenajirri Felipe ínucoo, ya lécchoo quinínama máashii limédanica; ²⁰ Ne Herodes jócai méda liwánacaala liá'a Juanca, lítúculeda áabai máashii mawí: liwárrueda Juan cuíta manúmai rícula.

Juan Bautista báutiseerri Jesús

(Mt 3:13-17; Mr 1:9-11)

²¹ Jóctanaa Juan yáa cuíta manúmai rícula, báutisa'inaa quinínama chóniwenai, Jesús báutisau lécchoo; ya nácula li'óra, liá'a Jesús éerri méecu lirrú, ²² ya Espíritu Santo yúrrucoo linácula léjta áabai paloma, ya nacábani; ya léemi áabai chuánshi áacai méerri lirrú:

—Jiyá Nucúulee nuwówaini, jiyáwa nuwínani.

Náa'a nawérrinaibimica Cristo béecha sánamica
(Mt 1:1-17)

²³ Jesús wáalia'inaa újni treinta camuíca lichánau liméda lishínaa tráawajo.

Léjta néebidau'u José cúuleecani.

José Elí cúuleemi,

²⁴ Elí Matat cúuleemi,

Matat Leví cúuleemi,

Leví Melqui cúuleemi,

Melqui Jana cúuleemi,

Jana José cúuleemi,

²⁵ José Matatías cúuleemi,

Matatías Amós cúuleemi,

Amós Nahum cúuleemi,

Nahum Esli cúuleemi,

Esli Nagai cúuleemi,

²⁶ Nagai Maat cúuleemi,

Maat Matatías cúuleemi,

Matatías Simeí cúuleemi,

Simeí Josec cúuleemi,

Josec Judá cúuleemi,

²⁷ Judá Joanán cúuleemi,

Joanán Resa cúuleemi,

Resa Zorobabel cúuleemi,

Zorobabel Salatiel cúuleemi,

Salatiel Neri cúuleemi,

²⁸ Neri Melqui cúuleemi,

Melqui Adi cúuleemi,

Adi Cosam cúuleemi,

Cosam Elmadam cúuleemi,

Elmadam Er cúuleemi,

²⁹ Er Jesús cúuleemi,

Jesús Eliezer cúuleemi,

Eliezer Jorim cúuleemi,

Jorim Matat cúuleemi,

³⁰ Matat Leví cúuleemi,

Leví Simeón cúuleemi,

Simeón Judá cúuleemi,

Judá José cúuleemi,

José Jonam cúuleemi,

Jonam Eliaquim cúuleemi,

³¹ Eliaquim Melea cúuleemi,

Melea Mena cúuleemi,

Mena Matata cúuleemi,

Matata Natán cúuleemi,

³² Natán David cúuleemi,

David Isaí cúuleemi,

Isaí Obed cúuleemi,

Obed Booz cúuleemi,

Booz Sala cúuleemi,

Sala Nahasón cúuleemi,

³³ Nahasón Aminadab cúuleemi,

Aminadab Admin cúuleemi,

Admin Arní cúuleemi,

Arní Esrom cúuleemi,

Esrom Fares cúuleemi,

Fares Judá cúuleemi,

³⁴ Judá Jacob cúuleemi,

Jacob Isaac cúuleemi,
 Isaac Abrahám cúuleemi,
 Abrahám Taré cúuleemi,
 Taré Nacor cúuleemi,
³⁵ Nacor Serug cúuleemi,
 Serug Ragau cúuleemi,
 Ragau Peleg cúuleemi,
 Peleg Heber cúuleemi,
 Heber Sala cúuleemi,
³⁶ Sala Cainán cúuleemi,
 Cainán Arfaxad cúuleemi,
 Arfaxad Sem cúuleemi,
 Sem Noé cúuleemi,
 Noé Lamec cúuleemi,
³⁷ Lamec Matusalén cúuleemi,
 Matusalén Enoc cúuleemi,
 Enoc Jared cúuleemi,
 Jared Mahalaleel cúuleemi,
 Mahalaleel Cainán cúuleemi,
³⁸ Cainán Enós cúuleemi,
 Enós Set cúuleemi,
 Set Adán cúuleemi,
 Adán Dios cúuleemi.

4

Wawásimi wówai Jesús méda lijíconau *(Mt 4:1-11; Mr 1:12-13)*

¹ Jesús Espíritu Santo cámuşheda liwítee, léejoo méeda Jordán néenee, ya Espíritu litée jiníctala yáairri. ² Néerra liyá cuarenta éerri, ya liá'a Wawásimi wówai Jesús méda lijíconau. Jesús jiní íyani narrícu náa'a éerrica, táda cha liáwinaami lisíntia ínaaishi. ³ Néenee Wawásimi ma lirrú:

—Yáawaicta Dios Cúulee jiyá, jiwánate lináawacoo liéni íibaca páaniyu.

⁴ Jesús éeba'ee:

—Limá'ee liá'a Dios chuáni jái tánacuwai: 'jócai bácai íyacaishiyu liyá liá'a washiálicuerrica.'

⁵ Néenee Wawásimi írrida Jesús ya líyada lirrú quinínama náa'a país éerri rícu, ⁶ limá lirrú:

—Nuá jirrú quinínama jiwánacaalae'e éerri rícu cawéninica. Níwata nuyá nunísani nurríshibiaca, ya nuá tánashia nuwówaini nuárru jíni. ⁷ Jitúyactau nulí ya jiá nulí saícai, quinínama jishínaaminaa.

⁸ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Nuyá jócai túyau jirrú, jiníwata limá liá'a tánerricoo: 'Jitúyau Diosruja, ya jisírbia lirrú bácai.'

⁹ Liáwinaami Wawásimi téé Jesús chacáalee Jerusalénra, lírrida liyá templo ítala mawíta áacaica ya limá lirrú:

—Yáawaicta Dios Cúulee jiyá, jicáteu cáinabi rícula wayéji áani; ¹⁰ Jiníwata limá liá'a tánerricoo:

'Dios bánuaminaa lishínaa ángelbini nayúda ya natúya jiyá.

¹¹ Nanácudaminaa jiyá nacáaji rícuu, jócubeecha jíinuau íiba nácula'.

¹² Jesús éeba'ee Wawásimi chuáni:

—Limá lécchoo liá'a tánerricoo: 'Ujimáca máashii Diosru jiwówaini limédaca.'

¹³ Quéecha'inaami Wawásimi jócu léenaa liwána Jesús méda lijiconau, néenee Wawásimi dánau liúcha íchaba éerri.

Jesús chánau liméda lishínaa tráawaju Diosru Galilea rícu

(Mt 4:12-17; Mr 1:14-15)

¹⁴ Liáwinaami Jesús éejoo lishínaa cáinabi ítalau jí'ineerri Galilea Espíritu Santo dánaniyu, néenee natáania linácu quinínama lirrícu liá'a cáinabica yéerri litéeji.

¹⁵ Ne léewida nayá narrícu náa'a cuíta jí'ineenai sinagoga, ya náa lirrú quinínama saícai.

Jesús Nazaret néeni

(Mt 13:53-58; Mr 6:1-6)

¹⁶ Jesús yáau Nazaret néerra, chacáalee lidáwinactamicoo. Léerdi nawówa iyabactacoo liwáaroo sinagoga rícula, léjta liwíteeja, jáiwa libáruawai quéewique'e liliá Dios Chuáni. ¹⁷ Náa liliá cáashta litánanimi liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacu Isaíasca, limécu'inaamini línu linácu liá'a tánerricoo chá'a:

¹⁸ “Espíritu nuwácali shínaa yáairri nunácu, jiníwata liníwaca nuyá quéewique'e nutée chuánshi wáalii nalí náa'a carrúni jináatanica;

libánua nuyá núiwadeda chítashia éwau'inaa mabáji náa'a presoca ya nuéejueda natuí náa'a matuínica;

nuchánaa nuéda nabáji náa'a nabádadánica;

¹⁹ núiwa liá'a camuí saíctaica Wawácali shínaaca.”

²⁰ Liáwinaami Jesús támu liá'a cáashta, jáiwa liá lirrú jini liá'a yúderri nayá sinagoga rícu, jáiwa liwáawai. Quinínama náa'a yáaine néeni nacába lirrú. ²¹ Jáiwa lichánau litáaniacai limá'ee:

—Wáalee éerri linísa licúmpliacoo líeni tánerricoo ináneewa.

²² Quinínama natáania Jesús nácu saíca ya nacáarrudau nacába liá'a limánica saíctaica. Nasátada'ee néemi nuyá wáacoo:

—¿Jócaita le José cúulee léji líeni?

²³ Jesús éeba'ee nalí:

—Yáawaiyi numá irrú, imáminaa nulí léju líeni chuánshica: ‘Médico, jichúni jiyá jájiu.’ Mawí imáminaa nulíjoo: ‘Liá'a wéeminica jimédani Capernaúm rícu, jiméda léchchoo ája áani chúnsai jicáinabeerra íta'au.’

²⁴ Ne mamáarraca limá'ee: —Ne yáawaiyi jiní báqueerri cáiiwadedacai Dios chuáni, jócai saíca narríshibia lishínaa cáinabi íta'au. ²⁵ Yáawai méetaa íchabate máanirriini Israel rícu, éerri liyá'inaami liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacu Elíasca, quéecha'inaamite jócu liúwau matálie camuí ya béewami mawí, jáiwa íchaba ínaishi quinínama Israel cáinaberra íta'aa; ²⁶ ne Elías Dios jócai libánua nalí náa'a máanirrinica Israel rícu, ne ta chaléjani Sarepta néerra, urrúni lirrú liá'a chacáalee Sidónca. ²⁷ Chacábacanaa íchabate bálinenaiyu liyú liá'a chorrówa íyeerri náinaa Israel rícu, éerrimi liyá liá'a cáiiwadedacaimi Dios chuáni báinacu Eliseoca, ne jiní éeneerri lichúnicoo néenaaca bácai rími Naamán, chéesaicani Siria saíca.

²⁸ Quéecha'inaami néemi quinínama líeni, náa'a yáaine sinagoga rícu íwirri wéerri nawówa bájalanaa. ²⁹ Nabárrua'inaamiyu, jáiwa najéda chacáalee rícuha Jesús, natée'e wáni dúuli áacai ítala chacáalee yáctaca, quéewique'e najúsunedacani cáinacula néenini. ³⁰ Ne Jesús bésunau nadécumi quinínama, jáiwa liáu néenee.

Báqueerri washílicuerri wálierri áabai espíritu máashii

(Mr 1:21-28)

³¹ Jesús yá'eewoo Capernaúmra, áabai chacáalee Galilea saí, ne léerdi nawówa iyabactacoo léewida náa'a chóniwenaica. ³² Ne náa'a chóniwenai nacáarrudau nacába léewidacalaca, jiníwata táanierri quinínama wánacaalashiyu.

³³ Sinagoga rícu báqueerri washiálicuerri yá'ee wáalierrri demonio, jáiwa'ee limáidada lidánaniyuwai:

³⁴ ¡Jimáaca wayá! ¿Tánda jiníqui wáajcha, Jesús Nazaret néenee sái? ¿Jiyá ínuerri'e jimárda wayá? Nuyá cúnusierrri jiyá, nuá léenaa jiyá majíconaica Dios shínaaca.

³⁵ Jesús cáita'ee liá'a demonioca limá'ee lirrú:

—¡Manúmata ya jimáaca liéni washiálicuerrica! Néenee liá'a demonio liúca liá'a washiálicuerrimica cáinabi rícula nanáneewa quinínama, ya jáiwa lijíáu liúchai jiní limédacta lirrú máashii. ³⁶ Quinínama nacáarrudau'eewoo, ya namá'ee nalí wáacoo:

—¿Tána chuánshiqui jiliéni? Quinínama liá'a wánacaleerrica ya liwítee dánani liéni washiálicuerrica liwána najiácoo náa'a espíritu máashiinica, ¡ya nayá jáneu!

³⁷ Ya natáania sáica Jesús nácue quinínama líta'aa liá'a quinínama cáinabica.

Jesús chúni Simón Pé'eru néerru

(Mt 8:14-15; Mr 1:29-31)

³⁸ Jesús jiá'inaamiu sinagoga rícuha ya jáiwa liwárroo líbana lícula liá'a Simónca. Linéerru liá'a Simónca bálinechoo'eewoo ruyáca, máanui wérri licámuna, nasáta Jesús yúcha runácu. ³⁹ Jesús tájia'eewoo ruyáctaca ya jáiwa licáita liá'a licámunacaa, jáiwa licámuna éedawai, liyáalimi, jáiwa rubárruawai ya ruchánau rushírrueda nalí.

Jesús chúni íchaba Chóniwenai bálíneneu

(Mt 8:16-17; Mr 1:32-34)

⁴⁰ Éerri wárruau'inaami liyá cáí, quinínama náa'a nawáalia bálínacaalashi, matuínaami bálínacaalashi natée'e nayá Jesúsru; ne jáiwa licháanaa licáajiu nanácuí bácaínaa, jáiwa lichúni nayái. ⁴¹ Ne náiiibicha náa'a bálínenaicoo íchaba lécchoo najiáu náa'a demonioca, namáidada namá'ee: —¡Jiyáwa lierra Dios Cúuleeca! Ne Jesús cáita náa'a demonioca, ya jócu línda natániaca, jiníwata náaca léenaa liyá liá'a Mesíasca.

Jesús íiwa liá'a chuánshica sinagoga rícu

(Mr 1:35-39)

⁴² Jucámarra'inaami, Jesús jiáu chacáalee rícuha, áabai yáarruishi jiníctala yáairri. Ne náa'a chóniwenai namúrru liyá, jáiwa náiiinu liyáctala liyáca. Nawówai náayabedacani jócubeechata liáu, ⁴³ ne Jesús má'ee nalí:

—Lécchoo arrúnaa nuíiwa liáni chuánshi sáicaica linácue sái liá'a Dios wánacaalactalaca nalí náa'a áabi chacáaleeca, linácueji liéni Dios bánua nuyá máyala áani.

⁴⁴ Cháwa'ee Jesús íiwa liácoo liá'a chuánshica sinagoga rícuba cáinabi nashínaa náa'a judíobinica.

5

Natésu jócai nacába cáji

(Mt 4:18-22; Mr 1:16-20)

¹ Áabai éerrite, Jesús yáa liyáca litácoowa liá'a manuá jí'ineerri Genesaret, lisíntia nabádeda liyá náa'a chóniwenai máanabanaamica wówenai néemi Dios chuáni.

² Jesús cába chámai lancha cáina nácu. Máisananiyaca níwata náa'a catésucanica yúrrucuenaiu lirrícucha nabádeda nashínaa máayau. ³ Jesús yúrrucoo áabai lancha rícula, Simón shínaaca, jáiwa liwána lidánaa píituita litácoovejé bachátairra. Jáiwa liwáau lirrícú liá'a lanchaca néenee lichánau léewida náa'a chóniwenai.

⁴ Linísa'inaami litániacai, limá'ee Simónru:

—Jitée liá'a lanchaca chaléeni bachátala dujiwactalaca, ya ta yúca ishínaa máayawai itésuque'e.

⁵ Simón éeba'ee:

—Quéewidacai, táayenaa watráawajaaca watésuca, ne jiní wérri wajédani; ne jiyáctaca bánuani, nuá'au nudáquinia numáayaniu.

⁶ Ne naméda'inaami jíni, náawaqueda bájjalanaa cubái liá'a namáayani atéwanamai súbirriacoo. ⁷ Néenee namáida náa'a nashínaa najúnicaica máinecoo áabai lancha rícu, quéewique'e náacoo nayúda nayá. Néenee náau néerrai, nacámusheda náa'a chámai lanchaca atéwa namácta natámucoo. ⁸ Simón Pé'eru cába'inaami liéni, litúyau liúrruimiyu Jesús náneewa limá'ee lirrú:

—¡Jishírriu núcha, Nuwácali, níwata nuyá cajíconai!

⁹ Jiníwata Simón ya quinínama cáarrudenaiu nacába liá'a najédau cubái, máanaba náami jócai nacába cáji. ¹⁰ Lécchoo cáarrudenaiu náa'a Santiago ya Juan, Zebedeo éenibica, Simón máanabacaca. Ne Jesús má'ee Simónru:

—Ocáarru jiyá; léjta jinísau jitésucái, chacábacanaa jimúrru nulí chóque'e chóniwenai nasíguia nuyá.

¹¹ Néenee natée lanchami litácoowalai, namáaca quinínama, jáiwa náau Jesús yáajchai.

Jesús chúni báqueerri bálinerriu lepra

(Mt 8:1-4; Mr 1:40-45)

¹² Áabai éerrite, Jesús yáa liyáca áabai chacáalee rícu, línu báqueerri washiálicuerri bálinerriu chorrówa íyeerri náinaa jí'ineerri lepra; licába'inaami Jesús litájiau linánimiyu cáinabi nácula, lisáta'ee liúcha:

—Nuwácali, jiwówaicta, jichúni nuyá nubálinacaala yúcha.

¹³ Jesús dúnu'e licáajiyu wáni, limá'ee:

—Nuwówai, ¡jichúnicoo! Liyáalimi libálinacaala'ee chorrówa íyeerri línaa éedau liúcha, ¹⁴ Jáiwa Jesús ma lirrú:

—Jiníwaa jíiwani jiyárrujoni; bácai rímii jáu jíyadacoo sacerdote náneewa, ya jitée jishínaa jiméetua'inau jiyáu, liá'a Moisés wánanimita imédaca, quéewique'e quinínama yáa léenaa jáica sáica jiyái jibálinacaala yúchau.

¹⁵ Ne mamáarraca, Jesús íiwanaa cáarraliacoo quinínama matuínaami, ya íchaba chóniwenai yáawacau néemique'e lichuáni ya lichúnique'e nabálinacaala. ¹⁶ Ne Jesús lishírriu jiníctala yáairri quéewique'e lí'óracoo.

Jesús chúni báqueerri macáwai

(Mt 9:1-8; Mr 2:1-12)

¹⁷ Áabai éerri Jesús éewidacta liyáca, nawáau nayá néeni náa'a áabi fariséobini ya quéewidacanica ley shínaabinica íinuenai quinínama chacáalee rími Galilea shínaaca, ya Judea ya Jerusalén néenee. Ya Dios wítee iyadau Jesús nácu lichúni náa'a bálinenaicoo. ¹⁸ Néenee áabi washiálicuenai íinu índenai báqueerri macáwai liárrubai íta'au. Nawówaicta'ee nawárrueda cuíta licúlani ya náyada Jesús náneewani; ¹⁹ Ne jócu náinu táshia nácuha nawárrua jíni, jiníwata bájjalaca íchaba chóniwenai; jáiwa náirda liyá cuíta íteeji, néeda bájjirra cuíta báinaa ya náurruadaque'e liyá néenee bálinerricoo liárrubai íta'au, néeni béewami nalí quinínama, Jesús náneewa. ²⁰ Quéecha'inaami Jesús yáa léenaa néebida'inaa linácu, limá'ee lirrú liá'a bálinerricoo:

—Nujúnicaí, jjíjiconaa jái méetuacuwai.

²¹ Néenee náa'a quéewidacanica ley shínaabinica ya náa'a fariséobinica nachánau napénsaaca: “¿Tána léji liéni éeneerri limá chá'a chuánshi máashii Dios nácula? Bácai rími Dios éeneerri liméetua jíconaashi.”

²² Ne Jesús yáirri léenaa liá'a napénsaani nayáca, lisáta'ee léemiu nayá:

—¿Tána ipénsa irrúwoo chárra? ²³ —¿Tána mawí jócu tráawajui, wamácai: 'Jijíconaa máaquerriu liméetuacuwai', o numáca: 'Jibárroo jijínau?' ²⁴ Ne nuyadaminaa irrú, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca wáalierrri wánacaalashi cáinabi ita'aa liméetua'inaa jíconaashi.

Néenee limá lirrú liá'a macáwaica:

—Numá jirrú, jibárroo, jiwína jiárrubaiu ya jiáu jíibana néerrau.

²⁵ Liyáalimi, liá'a macáwaica léenuu libárruacoo quinínama náneewa, liwína liárrubaiu lirrú wánimicoo ita'aa, jáiwa liáu líibana néerrawai liá saícai Diosru.

²⁶ Quinínama nacáarrudau nacábacani, jáiwa náa saícai Diosrui ya bájjalanaa nacáarrudacoo namá'ee:

—Wáalee wacába watuíyu jócai wacába cáji.

Jesús máida Levírru

(Mt 9:9-13; Mr 2:13-17)

²⁷ Liáwinaami liéni, Jesús jiáu, jáiwa licába báqueerri cacóbracai impuesto Romarru. Jí'ineerrimi Leví, wáairriu liyáca yáarrubaishi ita'aa licóbra liyá impuesto. Jesús má'ee lirrú:

—Jisíguia nuyá.

²⁸ Néenee Leví bárroowai, limáaca quinínama, jáiwa liáu Jesús yáajchai.

²⁹ Táicala'inaami mawí, Leví méda áabai fiesta máanui wérrri líibana néeniu Jesúsru; ya íchaba náa'a cóbrenai impuesto Romarru, náajcha náa'a áabi chóniwenaica, wáaineu nayáca mesa nácula náajcha. ³⁰ Ne náa'a fariséobinica ya náa'a quéewidacánica ley shínaabinica néenaacajaa, nachánau nacáida Jesús shínaa éewidenaicoo. Namá'ee nalí:

—¿Tánda íya ya írra náajcha nárra cacóbracani impuesto ya cajíconaanica?

³¹ Jesús éeba'ee nachuáni: —Náa'a saícanica, jócani rúnaa médico, ta nayá náa'a bálinaicoo. ³² Nuyá jócai ínu numáida náa'a saícanica, nuínu numáida náa'a cajíconaanica, quéewique'e néejueda nayáu Diosru.

Linácue saí liá'a ayúnoca

(Mt 9:14-17; Mr 2:18-22)

³³ Néenee namá'ee Jesúsru:

—Náa'a casíguiacani Juan ya fariséobini shínaaca yúnenai bájjalanaa ya naméda bájjalanaa oración, ne jishínaa éewidenaicoo jíajcha éerri jútainchu náaya ya náirra.

³⁴ Jesús éeba'ee nalí:

—¿Léewaminaatau éewa iwána nayúnaa náa'a namáidani áabai matrimóniorru, nácula liyá náajcha néeni liá'a novioca? ³⁵ Ne líinúminaa liá'a éerrica, natécta'inaa liá'a novioca; jáicta línu liá'a éerrica, liyáaliminaa nayúnaajoo.

³⁶ Chá'a lécchoo líiwa nalí áabai licábacanaa:

—Jiní dáulerrri áabai íibalashi wáalii quéewique'e lichánaida áabai íibalashi dánumimi. Ne limédactacala cháni'i, ya táminaa liúca liá'a íibalashi wáliimica; mawíyi liá'a shídanaamica wálii, jócai saícta máacacoo íibalashi dánumimi yáajcha. ³⁷ Ne jiní lécchoo wanuácala vino wálii áabai íimanaashi salírrani rícula, níwata liá'a vino wáliica wáneerri lisúbirriacoo liá'a íimanaashi dánumimica, léjta liá'a íimanaashi ya liá'a vinoca jái liúcawai. ³⁸ Tádawa arrúnaa wanuá vino wálii lirrícula liá'a íimanaashi wáliica. ³⁹ Ne liá'a írrerri vino salírrani, jócai wówai liáwinaami vino wálii, jiníwata jái limái: 'Liá'a vino salírranica mawí saíctaca.'

6

Náa'a éewidenaicoo Jesús yáajcha éerruedenai trigo ita léerdi nawówa íyabactacoo

(Mt 12:1-8; Mr 2:23-28)

¹ Áabai éerri nawówa íyabactacoo Jesús jínaniu nabáanacaala fíbi. Lishínaa éewidenaicoo liájcha néerrua líta liá'a trigoca, ya ta nacárra nacáaji rícuu jíni ya ta náaya líimii. ² Jáiwa áabi fariséobini nacába'inaami liáni, nasáta néemiu:

—¿Tánda iméda iyá lierra jócai wéewa waméda éerdi wawówa íyabactacoo? Jiniwata jócai ley índa wamédaca.

³ Jesús éeba'ee nachuáni:

—¿Jócai iliá icábau Dios chuáni nácu báitate David ya náa'a limánabaca nawáaliante inaaishi? ⁴ Jáiwate liwárruawai Dios íbana rícula, jáiwa liwína náji náa'a páanica nashírrini Diosru, líya liyái ya liá náaya léchchoo náa'a limánabaca, báawita bácai rími ta náa'a sacerdotébinica éewata náayacani bácai liá'a páanica.

⁵ Néenee Jesús ma mawí:

—Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuwáalia wánacaalashi linácu liá'a éerrica nawówa íyabactacoo.

Liá'a washiálicuerrica máacarraí cáaji

(Mt 12:9-14; Mr 3:1-6)

⁶ Áabai éerri nawówa íyabactacoo náa'a judíobinica, Jesús wárruerrii sinagoga rícu ya lichánau léewidaca. Báqueerri washiálicuerri yáairri néeni máacarraí cáaji ché'e saícaquictejica. ⁷ Néenee néeda lituínaa liá'a Jesúsca náa'a éewidenaica Moisés shínaa ley ya fariséobini léchchoo, nacábaque'e lichúnicta liá'a máacarraí cáaji, lirrícu liá'a éerrica nawówa íyabactacoo, néewaque'e náa lijíconaa liá'a Jesúsca. ⁸ Ne liá'a Jesúsca, liá léenaa chítashia nawítee jíni, limá lirrú liá'a washiálicuerrica máacarraí cáaji:

—Jibárroo, jimédau béewami.

Néenee libárruawai. ⁹ Néenee Jesús ma nalí náa'a áabica:

—Nuwówai nusáta nuéemiu iyá áabai chuánshi rími: ¿Lirrícu liá'a éerrica wawówa íyabacoo, wéewa waméda saícai o máashii? ¿Wawáseda cáwicaiishi o wamárdacani?

¹⁰ Linísa litáania náajcha, liá'a Jesúsca licába quinínama litéejiu limá lirrú liá'a washiálicuerrica:

—Jidúcu jicáajiu.

Liméda jíni, saícai báaniu jíni licáajica. ¹¹ Ne náa'a áabica íiwírrini wéerri nawówa. (Namáctacala'ee Jesús méda lijíconau litráawajaaca lirrícu liá'a éerrica nawówa íyabactacoo). Táda natáania nalí wáacoo tánashia néewa namédaca Jesús júnta.

Jesús níwa náa'a doce éewidenaicoo

(Mt 10:1-4; Mr 3:13-19)

¹² Liyáali éerrite, Jesús yáau áabai dúuli ítala li'óracoo, libésuneda quinínama táayebee li'óracoo Diosru. ¹³ Quéecha'inaami jucámarra cáí, limáida lishínaa éewidenaicoo, jáiwa liwína doce néenaa, liá nají'inaa apóstolu. (Wówerri limá bánuani naméda áabai tráawajuca). ¹⁴ Léewa nají'inaa liáni: Simón, liá liéni jí'inaa Pé'eru; Andrés, Simón éenajirrica; Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Santiago, licúulee liá'a Alfeo; Simón liá'a Celote, ¹⁶ Judas, Santiago cúuleeca, ya Judas Iscariote, liá'a náawiderrrii liwítee máashii éejuederri'inaa Jesús.

Jesús éewida íchaba chóniwenai

(Mt 4:23-25)

¹⁷ Jesús yúrrucoo dúuli ítacha lishínaa apóstolu yáajcha, jáiwa limáacau áabai bacháida lícui. Néeni náawacau íchaba náa'a síguiantai liyá, ya íchaba chóniwenai Judea shínaa cáinabi ítesanaca ya Jerusalén ya litácooweji liá'a Tiroca ya Sidón. Ínuenai néemique'e Jesús chuáni ya quéewique'e lichúni nashínaa bálinaaalashi. ¹⁸ Ya náa'a carrúni jináata nanácueji náa'a espíritu máashii, máaquenai lécchoo sáica. ¹⁹ Chacábacanaa quinínama Chóniwenai wówenai nadúnu Jesús nácu, níwata lichúnicala nayá quinínama liyú liá'a Dios wítee jiáirricoo linácucha.

Liá'a sáictacta nawówa ya máashicta nawówa

(Mt 5:1-12)

²⁰ Jesús cába'ee lishínaa náa'a éewidenaicoo liájcha, ya limá'ee nalí:

“Sáicta iwówa iyá carrúni jináatanica,
níwata liá'a Dios wánacaalactalaca ishínaa.

²¹ Sáicta iwówa iyá chóque'e ínaaishinirru,
jiníwata imáacaminajoo cáawai.

Sáicta iwówa chóque'e iyá íchenaica,
jiníwata liáwinaamiminaa icáidaminaajoo.

²² “Sáicta iwówa iyá jáicta máashii chóniwenai cába iyái, jáicta nawáana yáacuwai, jáicta máashii nanúma irrúi ya jáicta nacháani iyái jicá'a náa'a máashiinica, nunácueji nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ²³ Sáicta wérri iméda iwówau, cashiámu iméda iwówau liyú liá'a sáicai liyáli éerri, níwata iyá ríshibianai'inaa máanui wérri sáicai áacairra; cháwa cábacanaa náiinueda náa'a nawérrinaibimi chóniwenai náa'a íiwadedeenaimi Dios chuáni báinacu nabéecha.

²⁴ “Ne, jái éenaa já'a carrúni jináata'inaa iyá rícubinica, jáni nísa sáicta iméda iwówawai!

²⁵ “¡Ái éenaa já'a carrúni jináata iyá chóque'e nísenai cáawaica, ne liáwinaami'inaa ínaaishi irrújoo!

“¡Ái éenaa já'a carrúni jináata'inaa iyá chóque'e cáidenaica, ne liáwinaami'inaa ícha irrúwoo máashii'inaa iméda iwówau!

²⁶ “¡Ái éenaa já'a carrúni jináata'inaa iyá quinínama cáinabi ítesana náa irrú sáicai, ne cháwa cábacanaa nabésunacoo náajcha náa'a chóniwenai íbéecha sánaca, náajcha náa'a íiwadedenai Dios chuáni jócai yáawaiyi!

Caníinaa wacába wajínaiu

(Mt 5:38-48; 7:12)

²⁷ “Ne iyá éemenai nulí numá irrú: Caníinaa icába ijínaiu, iméda nalí sáicai náa'a máashiini cába iyá. ²⁸ Yáa nalí sáicai náa'a mándisieni iyá, i'óra nanácu náa'a máashiini numá inácucha. ²⁹ Áiwee báseerri jiwídani já'a, jináawida lirrú béema; ne áiwee éederri jisácuni já'a, jimáaca lécchoo litée jicámisani. ³⁰ Ne matuínaami tánashia nasátani jiúcha, jiá lirrúni, ne léedacta jishínaa, ujisáta liúchani. ³¹ Iméda náajcha náa'a chóniwenai, chaléjta iwówa naméda yáajcha náa'a áabica.

³² “Ne iyá caníinacta icába iyá jájiu liá'a caníinai cába iyá, ¿tána iwáalia mawí sáicacai? Áawita náa'a cajíconanica caníinaa nacába yáacacoo. ³³ Ne imédacta nalí sáicai náa'a médenai irrú sáicai iyá jájiu, ¿tána iwáalia mawí sáicacai? Áawita náa'a cajíconanica naméda sáicai nalí wáacoo. ³⁴ Ne ipréstacta nalí bácai náa'a ipénsani éejueda irrú lijúnta náa'a sái, ¿tána íyada néenii iwíteecoowai? Léchoo náa'a cajíconanica préstenai nashínaa wáacoo bácaínaa napénsaa narríshibia lijúnta sái náucha wáacoo. ³⁵ Iyá éewenai caníinaa icába ijínaiu, ya iméda nalí sáicai, ya éewa iprésta ishínau jiní inéndacala néejueda irrú lijúntanaa sái. Cháminaa máanui ishínaa sáicabee ya iyáminaa léenibi liá'a Dios áacai sáica, liá'a lécchoo sáicaica náajcha náa'a chóniwenai cháaninica, ya náa'a máashiinica.

³⁶ Arrúnaa iyá carrúni jináata icába áabi, léjta carrúni jináata isálijinaa Dios cába iyá.

Ujiúca áabi máashiquictala
(Mt 7:1-5)

³⁷ “Ojiúca áabi máashiquictala, jócubeecha Dios yúca jiyá máashiquictala lécchoo. Jócu jiá áabi jíconaa, ya Dios jócuminaa liá ijíconaa lécchoo. Jimíya máecha áabi jíconaa, ya Dios pérdonaminaa iyá. ³⁸ Yáa áabirru, ya Dios liáminaa irrú lécchoo. Liáminaa ishínaa cháacala rícu áabai léenedayu'inaa sáicai wérri, libádadani, licúsudani ya cashiámunaa. Dios éenedaminaa iyá lécchoo léjta cábacanaa éenedau'u áabibi.”

³⁹ Jesús máaca nalí liéni licábacanaa: “¿Léewaminau báqueerri matuíyii lijíneda báqueerri matuíyii wítabii? ¿Jócuminaa nacáu chámataanaa útawi rícula? ⁴⁰ Jiní báqueerri éewiderricoo mawíyii lishínaa quéewidacai yúchau; jáicta limárda lishínaa estúdiowai línuminaa limédacoo léjta lishínaa quéewidacai.

⁴¹ “¿Tánda jicába jéenajirri tuí rícu catábibee, ne jócu jicába liá'a áicuba dánumimi yáairri jituí rícu? ⁴² Ne jócta jiá léenaa jiwáalia'u áicuba dánumimi chúnsai jituí rícu, ¿chíta jéenau'u jimá jéenajirrirru jini: ‘Nuéenajirri, jinda nujéda'aa jituí rícu cha liérta catábibeeca’? ¡Chámai wítee! Jijédau quéechanacu liérta áicuba dánumimi yáairri jituí rícu, táminaa cha jéewa jicába sáica quéewique'e jéewa jijéda jéenajirri tuí rícu cha catábibee.

Liá'a banácalica wacúnusiani líta nácuejiu
(Mt 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ “Jiní banácali sáicai éewa liá lítau máashii, jiní banácali máashii éewa liá lítau sáica. ⁴⁴ Quíninama banácali wáa léenaa wacába líta nácuejiu: Jócu wéewa wawína ítashi sáicai áabai túwirri náanai ítacha, jiní wéewaca wawína uva catícali ítacha. ⁴⁵ Liá'a washiálicuerri sáicaica, táanierrri chuánshi sáicai, níwata sáicacala liá'a yáairri liwówa lícu, liá'a washiálicuerri máashiica, táanierrri chuánshii cacháninai, jiníwata máashii liá'a yáairri liwówa lícu. Ne tándawa liá'a cashiámui ya liwówa lícu, léewa linúma táaniani liérta.

Náa'a chámai cuíta dánanica
(Mt 7:24-27)

⁴⁶ “¿Tánda imá nulí, ‘nuwácali, nuwácali’, ne jócani méda léjta numáyu'u irrú? ⁴⁷ Nuiíwa'ee irrú liá'a cháí cábacanaa ínuerri nulí léemi nuchuáni ya limédani liá'a numáni lirrú: ⁴⁸ cháí cábacanaa léjta báqueerri washiálicuerri, jáicta libárrueda líibanawai, quéechanacu liméda dujíwala útawi, ya ta limáaca lidánani íiba íta'aa. Quéecha'inaami manútaa méedai, unésaca ínu linácula liá'a cuítaca, ne jócu léenaa lichúndaqui jini, níwata bárruerri sáica íiba íta'aa. ⁴⁹ Ne liá'a éemerri nuchuáni, ya jócu liméda liá'a numáni lirrú, cháí cábacanaa léjta báqueerri washiálicuerri bárruedeerri líibanau cáina íta'aa, jáiwa jócu liá'a lidánani dujíwalai; quéecha'inaami manútaa méedai unésaca ínu lítala liá'a cuítamica, jáiwa licáuwai limáacacoo licáarraliacoo.”

7

Jesús chúni báqueerri shírruederri lirrú liá'a wánacaleerri romano sái
(Mt 8:5-13)

¹ Jesús nísá'inaami litáania náajcha náa'a chóniwenaica, jáiwa liáwai Capernaúm néerra. ² Néeni báqueerri yáa Roma sái nawácali náa'a soldádoca, wálierrri báqueerri shírruederri lirrú caníinai wérri licábaca, bálinnerriuminaatanaa atéwacta máanalicani. ³ Quéecha'inaami romanobini wácali éemi natáania Jesús

nácu, libánua áabi salínai judíobini shínaaca, quéewique'e nasáta liúcha liácoo lichúni liá'a shírruederri lirrú liá'a romano wácalica. ⁴ Jáiwa náinu Jesús yáctalai nasáta liúcha cáiwinaa namá'ee lirrú:

—Liéni wawácalica saícanatai jiyúdaca, ⁵ jiniwata caníinai licába washínaa chóniwenai quinínama, ya liwána naméda walí washínaa sinagoga.

⁶ Jesús yáau náajchai, ne quéecha'inaami urrúni línu cuítarrui, liá'a nawácalica libánua áabi lijúninaiu namá lirrú: “Nuwácali, chaijiwítemija, jiniwata nuyá jócai saícanata jiwárruacoo núbana rícua; ⁷ tándawa, jócu nuáu nuyá jájiu numúrru jiyá. Bácai rími jiá wánacaleerri chuánshi quéewique'e jichúni shírruederri nulí. ⁸ Jiniwata nuyá jájiu yáairri nuwánacaala nácu lécchoo, liyáalimi lécchoo nuwáalia náa'a soldado nuwánacaalaninica. Jáicta numá néenaa báqueerrirruí jiáyu, arrúnaa liácoo; jáicta numá báqueerrirruí jínuu, arrúnaa línuca; ya jáicta nubánua nushínaa shírruederri nulí liméda nuwánacaala, jái liméda jini.”

⁹ Jesús cáarrudau léemi jiliéni, licábadeda nalí náa'a chóniwenai yáaineu líshirricu, limá'ee nalí:

—Ne yáawaiyi numá irrú, jiniwita Israel rícu nuínuni nácu éebiderri wérri léjta liáni washíalicuerrica.

¹⁰ Quéecha'inaami néejoocoo cuíta néerra, náa'a libánuanimica náinu linácu liá'a cashírruedacaica, jái saícacai.

Jesús cáweda rucúulee ruá'a báquetoo únetoo máanaliu únirrimi

¹¹ Liáwinaami Jesús yáau áabai chacáaleerra jí'ineerri Naín, náajcha náa'a lishínaa éewidenaicoo ya íchaba chóniwenai liájcha mawí. ¹² Línu'inaa urrúni chacáalee numá lícula, licába náinda náacoo báqueerri máanalii naquénique'inini. Liyámi'e bácairrimi rucúuleeca ruá'a máanaliu únirrimi, ya íchaba chóniwenai chacáalee rícu sána yáaineu ruájcha. ¹³ Jesús cába'inaa ruyái, néenee carrúni jináata licába ruyái limá rulí:

—Ujícha.

¹⁴ Néenee Jesús rúniu lidúnu cajón nácu, néenee nabárruawai náa'a índenai náacoo liá'a máanalica. Néenee limá lirrú liá'a máanalica:

—Icúlirrijui, numá jirrú: ¡jibárroo!

¹⁵ Néenee libárrueda liá'a máanalimica ya ta litáaniaca, néenee Jesús éejueda litúwarru jini. ¹⁶ Nacába'inaa liáni, cáarru quinínama náa'a chóniwenai Diosru saícacai namá'ee:

—Báqueerri cawénii cáiiwadedacani Dios chuáni jíarriu wáibi.

Namá'ee lécchoo:

—Dios ínuerri liyúda lishínaa chóniwenai.

¹⁷ Néenee náiiwadede liá'a namáni Jesús nácuha quinínama lirrúcu liá'a Judeaca rícu lécchoo liá'a cáinabi yéerri Judea téjji.

Náa'a Juan Bautista bánuanica (Mt 11:2-19)

¹⁸ Juan éemi quinínama liá'a Jesús médanica, náiiwacala lirrúnini náa'a máinecoo liájcha. Limáida chámata néenaa, ¹⁹ jáiwa libánua Jesús néerra jini, nasátaque'e néemiuni liyácta yáawaa liá'a nanéendani nayáca, o wanéendawee báqueerri.

²⁰ Náa'a Juan bánuanica narrúni'eewoo Jesúsru namá'ee lirrú:

—Juan liá'a Bautístaca libánua wayá wasátaque'e wéemiu, jiyácta liá'a wanéendani wayáca o arrúnaawee wanéenda báqueerri.

²¹ Liyáalimi nanáneewa Jesús chúni íchaba chóniwenai bálinaicoo ya liá'a máashii yáairri nanácu, ya náa'a wáalianai espíritu máashii, jáiwa liwána íchaba matuíni cábaca. ²² Néenee léeba nachuánii: —yáayu Juan néerra íiwa lirrú liá'a icábanica ya liá'a éeminica. Íiwadede lirrú náa'a matuínica

éewenai nacábaca, náa'a macáwanica éewenai najínacoo, náa'a cacháunanica méetuerru náucha liá'a nabálinacaalaca, náa'a mawíbanica éewenai néemica, náa'a máanalinimica éejueneu nacáwiacoo, ya nalí náa'a carrúni jináatanica náiiwa liá'a chuánshi wásedeerri'inaaca. ²³ Sáicta liwówa liá'a chóniwerri éebiderrri nunácu mamáarraca, jócai náawida liwíteu núcha.

²⁴ Quéecha'inaami náacoo náji náa'a Juan bánuanimica, Jesús chánau litáania chóniwenairru Juan nácu, limá'ee nalí: “¿Tána ijiáu icábacai iyá chaléeni jiníctala yáairri? ¿Áabai basué cáuli cúsudani? ²⁵ Ne jócta, ¿tána ijiáu icábacai? ¿Báqueerri washiálicuerri cawéni namái íbala? Iyá yáine léenaa náa'a súwedenai íbalashi cáwena namái yáainei nawíteeyu, yáainai návana rícu náa'a wánacaleenaica. ²⁶ Ne cháctani, ¿tána ijiáu icábacai? ¿Báqueerri íwadedeerri Dios chuáni? Jajá, yáawaiyii, ne báqueerri ta mawíyii máanui liúcha liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacu. ²⁷ Juan liá'a litáanianimi nácu liá'a cáashtaca:

‘Nubánua catéecai nuchuáni jibéecha,
quéewique'e lichúni jibéecha iníjbaa.’

²⁸ Ne yáawaiyi numá irrú, náiiibicha quinínama náa'a washiálicuenaica, jiní máanui Juan yúcha mawí; ne áawita liá'a mawí píitui Dios wánacaalactalaca mawíyii máanui liúcha.”

²⁹ Quinínama náa'a éemenai Juan chuáni, áawita náa'a cacóbracani impuesto Romarru, wánenai Juan báutisa nayá, néebidacala yáawaa Dios machácanii; ³⁰ Ne náa'a fariséoca ya náa'a quéewidacánica ley shínaaca, jócani índa Juan báutisa nayá, nacháani quinínama liéni Dios wóweni liméda nawícaubali.

³¹ “¿Chíta nacábacanaa náa'a chóniwenai chóque'e sánaca? ¿Chíta nacábacanaa jini? ³² Cháni cábacanaa léjta náa'a sáamanaica wáainecoo naséwicaca plaza rícu ya ta namáidada najúnicairruwai:

‘Wáinuute irrú butútu,
ne iyá jócani báaweda;
warrábate shímashi cáiwii wítama,
ne iyá jócani ícha.’

³³ Áawita Juan Bautista ínuca, jócai íya páani jiní lírraca vino, ne iyá máinai jáica liwáalia áabai demonio. ³⁴ Néenee liáwinaami nuínu nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, íyeerrica ya nuírra, ne iyá máinai jáica yawíqui jini ya cáirracalai, najúnicaí náa'a chóniwenai máashiini íwanaa ya náa'a cacóbracani impuesto Romarru. ³⁵ Ne Dios íyada quinínama liwíteu linácueji liá'a limédanica.”

Jesús líbana néerra liá'a Simón fariséoca

³⁶ Báqueerri fariseo cúmida Jesús íya liájcha, jáiwa Jesús yáau líbana néerrai. Liwáau liyá mesa nácula, ³⁷ jáiwa báquetoo ínetoo máashiu íwanaa yáichoo lírrícu léja liá'a chacáaleeca, jáiwa ruá léenaa Jesús yáacoo líiya líbana néerra liá'a fariséoca, ruínda áabai frasco jí'ineerri alabastro* cashiámu juménibee.

³⁸ Ruchánau ruíchaca Jesús íba néeni, rusábida rutuí yáabiyu. Jáiwa rumácarra ruwíta báinayu, ya ta rushíshi líbbai, jáiwa runuádeda juménibee linácui.

³⁹ Liá'a fariseo cúmideerri Jesús, licába'inaamini liéni limá'ee lírrúwoo: “Liéni washiálicuerrica yáawaictata báqueerri cáiiwadedacai Dios chuáni, liá'aca ta léenaa tánashia chóniwetoooca róji ruárra dúnuechoo ruyá linácu: báquetoo ínetoo máashiu íwanaa.” ⁴⁰ Néenee Jesús ma lírrú liá'a fariséoca:

—Simón, nuwáalia áabai chuánshi nuíiwani'inaa jirru.

Léeba'ee liá'a fariséoca:

—Jíiwate nulíni, quéewidacai.

* **7:37** Áabai íba namédau náa'a frascoca.

⁴¹ Néenee Jesús má'ee lirrú: —Chámata washiálicuenai mówiniate warrúwa báqueerri capréstacai warrúwa. Báqueerri mówiniate léjta liwéni liéni quinientos éerriactaca, ya liá'a báqueerrica cincuenta éerriactaca; ⁴² ne jócala néenaa napáida lirrúni, liá'a capréstacai nalíni, jáiwa jócu liwána néejueda lirrúni liérrumirrai náa'a chámataca jíni. Ya ta jiiwa nulí jíni, ¿tána néenaa canínaa licába mawí?

⁴³ Simón éeba'ee lichuáni:

—Nulí tá'ee liá'a washiálicuerri mawíyíi mówiniaca.

Jesús má'ee lirrú:

—Yáawaiyi jimácaa.

⁴⁴ Néenee licába rulí ruá'a ínetooca, Jesús má'ee Simónru: —¿Jicába róji ruáni ínetooca? Nuwárrroo jiiwana rícula, ne jócu jiá nulí shiátai nubádeda'inaa nuíibau; ne ta rója ruáni ínetooca bádedeechoo nuíiba rutuí yáawiyu, ya ta rumácarra ruwíta báinayu jíni. ⁴⁵ Jócai shíshi nuyá, ne ruyá rícue ruwárruacuwai jócau máaca rushíshi nuíiba. ⁴⁶ Jóca jíinu nuwíta nácu aceite, ne ruyá nuádedeechoo juménibee nuíiba nácu. ⁴⁷ Tándawa numá jirrú íchaba wérrí rujíconaa méetuerríu, níwata bájalaca canínaa rucábaca; ne liá'a chóniwerri píitui mówiniaca, píitui líyada caníinai'u licá'aca.

⁴⁸ Néenee Jesús má'ee rulí ruá'a ínetooca:

—Jijíconaa jái méetuacuwai.

⁴⁹ Náa'a áabi yáainai nayá néeni, nachánau nasáta néemiui nayá jájiu:

—¿Tána léji liéni éeneerri liméetua jíconaashi?

⁵⁰ Ne Jesús má'ee mawí, rulí ruá'a ínetooca:

—Jéebidacala jiyá'au jíconaa méetuacuwai; jiáu chaiwíteemija'a.

8

Náa'a únaca yúdenai Jesús

¹ Liáwinaami liéni, Jesús jínaniu íchaba chacáalee rícu ya náa'a júbininica, lichánau léewidaca ya líiwadeda Dios wánacaalactaca. Náa'a doce apóstolu natálideda liyá. ² Ya lécchoo áabi íina tálideda liyá, náa'a liwásedani espíritu máashii yúcha ya áabata bálínacaalashi; náiiibicha lécchoo ruáu ruá'a María jí'íneechoo Magdalena, siete demonio jíánimicoo yúcha; ³ lécchoo Juanaca, líinu liá'a Cúzaca, liá'a wánacaleerrimi Heródesru; ya Susana, ya áabi íchaba mawí náa'a yúdenaimi nayá liyú liá'a nawáalianica.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica (Mt 13:1-9; Mr 4:1-9)

⁴ Íchaba jiáu chacáalee rícu cha quéewique'e nacába Jesús, jáiwa náawacawai íchaba chóniwenai. Néenee líiwa nalí liéni áabai licábacanaa: ⁵ “Báqueerri cáabanacai jiáu licása líimi liá'a liáabanani'inaaca. Licása'inaamini, áabata líimi cáu iníjbaa lícu, jáiwa nabáweda jíni ya ta míshiidu íyaqui jíni. ⁶ Áabata léenaa cáu íiba íibi; ne quéecha'inaami lipáquiacoo, jáiwa máacarra jíni cháuctacala lirrú shiátai. ⁷ Áabata léenaa liá'a líimica cáu túwirri íbirra; ne quéecha'inaami lipáquiacuwai túwirri yáajcha, jáiwa lisácumeda jíni. ⁸ Ne áabata cáu sáicai cáinabi íta'aa; jáiwa lidáwinawai, liá lítau manuába, cáashia liá cien líimiu líta nácuu.” Léewa Jesús máni liéni, jáiwa limá mawí cadánani: “¡Náa'a wáalianai nawíibau, néemique'e!”

Tánda Jesús léewida chacábacanaayu (Mt 13:10-17; Mr 4:10-12)

⁹ Néenee lishínaa éewidenaicoo sáta néemiuni, chítashia liwówau'u limá léji liá'a licábacanaa. ¹⁰ Jesús má'ee nalí: “Iyá Dios íyadani irrú liá'a báyeerricoo

liwánacaalactalaca; ne áabimi nutáanianirru licábacanaayu; ya áawita nacábaca jócai néenaa nacába sáica, ya áawita néemica jócai néenaa náa léenaa.

Jesús chúni líiwa liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica
(Mt 13:18-23; Mr 4:13-20)

¹¹ “Léewa liwówau'u limá liéni licábacanaa; Liá'a banácali íimica wówerri limáca léewa Dios chuáni lierra; ¹² ne liá'a áabata líimi liá'a banácalica cáirricoo iníjbaa lícu, wówerri limáca náa'a éemenai Dios chuáni, ne Wawásimi íinu, jáiwa lijéda Dios chuáni nawówa rícuha, jócubecha néebida ya jócu néewa nawáruacoo Dios yáctalaca. ¹³ Liá'a líimi cáirricoo íiba íibi wówerri limáca, náa'a éemenai Dios chuáni narríshibia nawówa yáajcha wáni, ne jócani wáalia sáica najíchu; néebida áabata éerri rími, ne jáicta carrúnatai íinu náatalai jái namáaca Dios chuáni. ¹⁴ Liá'a líimi cáirricoo túwirri íibirra, wówerri limáca, náa'a éemenai Dios chuáni, ne arrájuatayu náinda lisácumacoo nawówa lícu Dios chuánica nafánacalau éerri shínanaa nácu, namúrru warrúwa ya sáicta nacába liá'a éerri iyadanica, chacábacanaa jócu néewa náa'a naméda sáicai Diosru. ¹⁵ Ne liá'a líimi cáirricoo sáicai cáinabi íibirra, náwa chóniwenai méecuenai nawówau sáica máaqueneu nayáu néemi Dios chuáni namédaque'e léjta liwówau'u, ya ta nayá machácanii náayada nayáu léjta banácali yáairri lítau sáica.

Jesús táania licábacanaa liá'a lámparaca
(Mr 4:21-25)

¹⁶ “Jiní túculeerri áabai lámpara ya ta libáyaqui jini o limáaca cama yáajbalani, litúculiactani limáacani áacai, quéewique'e nawáalia jucámarrabee náa'a wárruenaicoo. ¹⁷ Ne cháwa cábacanaa, jiní báyeerriu néenaani'inaa náa léenaa, jiní liá'a cabáyaintaica éeneerri'inaa náa léenaa ya limáacacoo jucámarranaa. ¹⁸ Cháwa jáni, éemiu sáica, liá'a éemerri sáica, yáirri'inaa léenaa mawí, ne liá'a jócai éemi sáica, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá példerri'inaa liá'a píitui rími liáni léenaa nácu.”

Jesús túwa ya léenajinai
(Mt 12:46-50; Mr 3:31-35)

¹⁹ Jesús túwa ya léenajinai náiiinu liyáctalaca, ne jócu néenaa narrúnicoo lirrú, íchabaca wéerri chóniwenai. ²⁰ Áabi náiiibicha íiwa Jesúsruni:
—Jitúwa ya jéenajinai náa'a yáa bináawa, wówenai nacába jiyá.

²¹ Jesús éeba'ee:

—Náa'a éemenai Dios chuáni, ya naméda liwánacaala, náwa nutúwa ya nuéenajinai nárra.

Jesús iyabaida cáuli ya marrádaca
(Mt 8:23-27; Mr 4:35-41)

²² Áabai éerri, Jesús yúrrucoo áabai lancha rícula lishínaa éewidenaicoo yáajchau, limá'ee nalí:

—Wáau bajiála manuá. Jáiwa náawai. ²³ Nácula nachuáu manuá íiwalirricu, Jesús máairri. Liyáalimi áabai cáuli wéerri íinu manuá yáacoo, jáiwa'ee liá'a lanchaca lichána cashiámu shiátaiyu, ya atéwacta natámucoo. ²⁴ Néenee náau nacáweda Jesús namá'ee lirrú:

—¡Quéewidacai! ¡quéewidacai! ¡Watámucoo wayácai! Jesús bárrua'inaamiu litáania cáulirru ya marrádacarru, jáiwa machúnucunaa limáacacoo quinínama chawítemija'a. ²⁵ Néenee limá lishínaa éewidenaicoo liájcha:

—¿Ta liáu éebidaumi jini?

Ne nayá, cárdaneeneu nacábadedanica, nasátada'ee néemiu nayá wáacoo:

—¿Tánashia léji liéni, táanierri cáulirru ya shiátairru ya léewida lichuáni?

Jesús chúni báqueerri Gerasa néeni sái wálierri íchaba espíritu máashiini
(Mt 8:28-34; Mr 5:1-20)

²⁶ Déecu'inaami wáli náinu licáinaberra ítala liá'a Gerasaca, yáairri bajíala manúa, lijúntami liá'a Galileaca. ²⁷ Jesús yúrrucue'inaamiu lancha rícuha cáinabi ítala, báqueerri washíalicuerri jiáu chacáalee rícuha, wálierri demonio, jáiwa lirrúniwai Jesúsru. Íchaba wéri éerri jócai súwa líibalau jiní liyácala cuíta lícu, níwata yáairri útawi rícuba máanalini yáarruica. ²⁸ Quéecha'inaami licába Jesús, licáu liúrruimiyu Jesús náneewa, limáidada'ee:

—¡Ujníquiu nuájcha, Jesús Dios Cúulee áacai sáica! ¡Nusátani wéri jiúcha jócubecha jiwána nusúfria bájjala!

²⁹ Limá liáni jiníwata Jesús wáneerri lijiácoo liá'a espíritu máashiica liúcha. Íchabachu liá'a demonioca wáarroo lirrú; áawita chóniwenai bájjida liná ya líiba cadénayu quéewique'e nawínacani, liyá léenaani lisúbirriaca, ya liá'a demonio wána licánacacoo liácoo jiníctala yáairri. ³⁰ Jesús sáta'ee léemiu wáni:

—¿Tána jijí'inaa?

Liyá'ee léeba'ee:

—Nují'inaa legión. Limá liáni jiníwata íchaba wéri demonio cha wáarruacoo lirrú. ³¹ Náa'a demonio nasáta Jesús yúcha jócubecha libánua nayá liwítabami rícula chaléeni cástigu yáctala'inaa nalí. ³² Ne néeni íchaba puíti íyenai namáacoo dúuli nácu, náa'a espíritu nasáta Jesús yúcha líndaque'e nawáarruacoo puítirru; jáiwa Jesús índa nawárruacoo nalí. ³³ Néenee najiáu náa'a demonioca liúcha liá'a washíalicuerrica, jáiwa nawáarroo puítirru, najiáu nacánacau najúsunacoo cáinacula shiátai yáacula, jáiwa néeni nasácumacuwai.

³⁴ Náa'a túyenai nayá puíti, quéecha'inaami nacába liá'a bésuneerricoo, najiáu nacánacacoo, jáiwa náau náiiwadede chacáalee rícula jini ya litéejibaa. ³⁵ Náa'a chóniwenai najiáu nacábaca liá'a bésuneerricoo. Ne quéecha'inaami náinu Jesús yáctalaca, náinu linácu liá'a wálierrimi demonio, wáairriu liyáca Jesús íiba néeni, jái cáabalacai, jócai mawítee mawiá, jáiwa cáarru nayái. ³⁶ Náa'a cábenai liá'a bésuneerricoo, náiiwadede chítashia liwásedau'u jiníni liá'a wálierrimi demonio. ³⁷ Quinínama náa'a chóniwenai yáainai Gerasa cáinaberra ítacha, níwata bájjalaca cáarru nayá. Jócala nacába cáji liá'a bésuneerricoo. Jáiwa Jesús yúrrucoo lancha rículai, jáiwa liáwai. ³⁸ Liá'a washíalicuerri demonio jiánicoo yúcha, lisáta Jesús yúcha quéewiquini'e liácoo liájcha, ne Jesús wána'ee limáacacoo limá'ee lirrú:

³⁹ —Jéejoo jíibana néerrau ya jíiwadede quinínama liá'a Dios médani jirru.

Liá'a washíalicuerrica, jáiwa liáwai ya líiwadede quinínama chacáalee rícu liá'a Jesús médani liájcha.

Jairo míyacula ya báquetoo ínetoo dúnuechoo Jesús íbala nácu
(Mt 9:18-26; Mr 5:21-43)

⁴⁰ Quéecha'inaami Jesús éejuacuwai báaniu bajíala manúa, náa'a chóniwenai sáicta nawówa níwata nanéndacala nayácani. ⁴¹ Liyáalimi báqueerri ínu jí'ineerri Jairo, liwácali liá'a sinagogaca. Liéni washíalicuerrica litúyau Jesús íiba néeni, lisáta liúcha liáque'iu líibana néerra, ⁴² níwata liwáliacala bácau rími limíyacalau, wáliachoo doce camuí, wówechoo máanali ruyáca. Nácula Jesús yáau, lisíntia nabádeda liyá náa'a chóniwenai íchabanica yáaineu líshiirricu. ⁴³ Náibicha náa'a chóniwenai báquetoo ínetoo rícuete doce camuí ruwáalia bálínacaalashi firrai éechani, [ya rugástaa quinínama ruwáalianica nanácula náa'a medicoca,] ne jiní éeneerri lichúni ruyá. ⁴⁴ Ruáni ínetooca rurrúniu Jesúsru liwójuna itéeji, jáiwa

rudúnu líibala númacua, liyáalimi libárruau rúcha liá'a írrai éechau'u ruyá.

⁴⁵ Néenee Jesús sáta léemiu:

—¿Tána dúnu nunácuí?

Ne quinínama nabáyaca liúchani, nadúnu, Pedro má'ee:

—Quéewidacai, náa'a chóniwenaica nabádeda jiyá, ya nadáanaida jiyá matuínaami.

⁴⁶ Ne Jesús má'ee mamáarraca:

—Ái dúnuerri nunácu já'a, nuáca léenaa nunácuha jíerriu liá'a cadánani wíteeshica.

⁴⁷ Ruá'a ínetooa ruá'inaa léenaa jócu ruéenaa rubáyaqui jíni, jáiwa ruchéchinau ruácoo rutúyacoo Jesús íiba néeni. Ruíwa quinínama náneewani tánashia rudúnu jíni, chítashia sáicau ruchúnicoo liyáalimi jíni. ⁴⁸ Jesús má'ee rulí:

—Numíyacaula, jéebidacala Dios nácu sáica jiyái, jiá namówai chaijwítemija'a.

⁴⁹ Jesús táaniacta liyá újnibi, báqueerri ínu índeerri chuánshi limá'ee lirrú liá'a sinagoga wácalica:

—Jimíyacaula máanaliuyii; ujijódia mawiá lierra quéewidacaica.

⁵⁰ Ne Jesús éemi'inaamini limá'ee:

—Ucáarru jiyá, bácai rími jéebida Dios nácu, ya jimíyacaula sáicaminaa ruyájoo.

⁵¹ Quéecha'inaami náiiinu cuíta néerra, jiní líndani wárruacoo liájcha bácai rímii Pé'eru ya Santiago ya Juan ya rusálijinaa ya rutúwa ruá'a samáshtaca. ⁵² Quinínama íchenai nayáca ya cáwi wérrí nacábacoo runácueji ruá'a samáshtaca, ne Jesús má'ee nalí:

—U'ícha, ruárta samáshta jócauwa máanali ruárta, máichoo ruyá cháji'i.

⁵³ Quinínama nacáida'ee Jesús, níwata náa'aca'ee léenaa máanali ruyá.

⁵⁴ Néenee Jesús wína rucáaji nácu, limá'ee danáanshiyu:

—¡Miyácau, jibárruau!

⁵⁵ Jáiwa rucáwica éejoo rulí; liyáalimi rubárruawai, néenee Jesús bánua náa rúyai. ⁵⁶ Rusálijinaa ya rutúwa nacáarrudau nacábacani; ne Jesús wána'ee jiníbeeche náiiwadedanirruni liá'a bésuneerricoo.

9

Jesús bánua náa'a lishínaa éewidenaicoo náiiwa Dios wánacaalactalaca

(Mt 10:5-15; Mr 6:7-13)

¹ Liáwinaami, Jesús yáawacaida náa'a lishínaa doce éewidenaicoo liá nalí néewaqué'e najéda quinínama demonio ya nachúnique'e bálínacaalashi. ² Libánua náiiwadedada chítashia Dios wówau'u liwánacaala cáinabi íta'aa jíni, ya nachúni náa'a bálíneecoo. ³ Limá'ee nalí:

—Jiní itéeni iníjbaa lícujoo, jiní áicuba icháqui'inaa, jiní chácala, jiní íyacaishi, jiní warrúwa, itée áabai rími íibalashi, jiní mawiá. ⁴ Tánashia cuíta ínuní nácu, iyá néenijoo cáashia íjiácoo néenee. ⁵ Ne tánashia chacáalee jócai wówai narríshibia iyá, íjiáu lirrícucha lierra chacáaleeca ya itútuda liá'a pucúpucubee yéerri íiba nácu, quéewique'e náa léenaa jáicala jócu sáica nayá náa'a chóniwenaica jóca narríshibia iyá.

⁶ Néenee najiáu nawárruanicoo narrícula náa'a chacáaleeca quinínama, náiiwa liá'a Dios chuánica nachúni chóniwenai léchchoo.

Herodes jócai éenajta éebidaca

(Mt 14:1-12; Mr 6:14-29)

⁷ Liá'a rey Herodes éemi natáania Jesús nácu quinínama liá'a limédanica, ne jócai éenajta éebidaca, áabi mácala Juancala éejoo lícáwíaco, ⁸ áabi ma jáicala'ee liá'a cáiiwadedacaimi Dios chuáni báinacu Elíasca cha íyadacuwai, ya áabi ma jáicala'ee

cáiiwadedacaimi Dios chuáni báinacu wérri cha éejoocoo licáwiacoo. ⁹ Ne Herodes má'ee:

—Nuyá jájiu nuwána nawíchua Juan wíta liwáa númami. ¿Tánashia léji lierra, cha nuéemi náiiwadede íiwanaa bájjala?

Tándawa'ee Herodes wówerri licába Jesús.

Jesús yáa náaya náa'a cinco mil washiálicuenai
(Mt 14:13-21; Mr 6:30-44)

¹⁰ Quéecha'inaa'ee néējuacoo Jesúsru náa'a éewidenaicoo, náiiwadede'ee lirrú liá'a namédanica. Néene'e litée'e nayái náa'eewoowai báawachala chaléeni urrúni lirrú liá'a chacáaleeca jí'ineerri Betsaida. ¹¹ Quéecha'inaa'ee chóniwenai yáa léenaa jini, náa'eewoo líshiirricu, jáiwa Jesús lirrishibia nayái, litáania nalí chítashia Dios wówau'u liwánacaala nayá jini ya lichúni náa'a bálinaicoo.

¹² Quéecha'inaa táicala liácuwai, narrúni'e náacoo Jesúsru náa'a doce éewidenaicoo liájcha namá'ee lirrú:

—Jiwána chóniwenai yáacuwai, náaque'iniu nawówa íyabacoo ya namúrruque'e náayau chacáalee júbini rícu ya bacháida urrúnii nalí, níwata áani wayáctaca jinícta yáairri.

¹³ Néene'e Jesús ma nalí náa'a éewidenaicoo:

—Yáa náaya iyá.

Néene'e namá'ee lirrú:

—Wawáalia rimi cinco páani ya chámacua cubái, yáshiawa wáacoo wawéni náaya'inaa náani quinínama chóniwenai.

¹⁴ Léjta'ee cinco mil washiálicuenai máanabaca. Ne Jesús má'ee nalí náa'a lishínaa éewidenaicoo:

—Iwána nawáacoo cincuéntanaa namáanabaca.

¹⁵ Chá'ee namédaqui jini, jáiwa nawáau quinínamai. ¹⁶ Néene'e Jesús wína náa'a cinco páanica ya náa'a chámacua cubáica ya licába'ee áacairra, liá'ee Diosru sáicai linácueji liá'a íyacaishica. Linísa'inaami liá Diosru sáicai, lisúbirreda jini, jáiwa liá nalí jini náa'a lishínaa éewidenaicoo quéewique'e nachújida chóniwenai íyani. ¹⁷ Náa'a chóniwenai náaya quinínamai cáashia cáawai nayá, ya néenaa náawaqueda doce canasta liá'a máacaderricoo léenaamica.

Pedro íiwa jucámarranaa Jesúsca liá'a Mesíasca
(Mt 16:13-19; Mr 8:27-29)

¹⁸ Áabai éerri Jesús óractau liyá bácai ya lishínaa éewidenaicoo yáainai liájcha, lisáta'ee léemiu nayá:

—¿Tána chóniwenai ma nunácuchai tánashia nuyái?

¹⁹ Néeba'ee lichuáni:

—Áabi máinei jiyáca'ee Juan Bautista, áabi máinei jiyáca'ee Elías, ya áabi máinei jiyáca'ee liá'a báqueerri íiwadedeerrimi Dios chuáni báinacu éejuerri'eewoo licáwiacoo.

²⁰ Ne Jesús éejoo'e lisáta léemiu nayá:

—Ya iyá, ¿tána imácai tánashia nuyái?

Jáiwa'ee Pé'eru éebai:

—Jiyáwa lierra Mesías* Dios shínaaca.

Jesús íiwa limáanalicau
(Mt 16:20-28; Mr 8:30-9:1)

²¹ Ne Jesús má'ee nalí jini béecha íiwerri liyácani liyáwa Mesías. ²² Limá'ee nalí linácu cháu:

* **9:20** Mesías Cháwa limá Cristo hebreo chuániyu, cháí wówa limá léchchoo 'Liá'a Dios níwani quéewique'e liwánacaala'.

—Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, arrúnai'inaa nusúfria bájjalanaa, ya nacháaniminaajoni náa'a salínaica, ya nawácanai náa'a sacerdotébinica, ya náa'a quéewidanica ley shínaabinica. Náiinuaaminaajoni, ne matálii éerri rícula nucáwiaminaujoo.

²³ Néenee limá nalí quinínama:

—Ne áicta wówerri já'a limédacoo nushínaa ewidenaicooyu, limíya máechau liyá jájiu liwánacaalacoo, ya línida Dios wánacaala licáwica nácu éerri jútainchu, liyá lichúni carrúni jináatau'inaa ya máanali liyá nunácueji. ²⁴ Jiníwata liá'a canínai cába licáwicau líta'aa liéni éerrica, liúca licáwicau jócai amáarra, ne liá'a jócai caníinaa cába licáwicau lítacha liéni éerrica nunácueji, ligáanaminaa lirrúwoo liá'a cáwicashi jócai amáarra. ²⁵ ¿Tána lishírbia lirrú liá'a washiálicuerrica ligáanacta quinínama éerri rícu sái yáca, ya liúca lishínaa licáwicau ya licáarraliau liyá jájiu? ²⁶ Ne tánashia báiyii nunácueji ya nuchuáni nácueji, nuyá léchchoo Washiálicuerri Dios Cúuleeca báiminaa núíwa lináawa léchchoo, jáicta nuínujoo quinínama nucáamarra yáajchau, ya nusálijinaa cáamarra ya liwítee yáajchau, ya náa'a majíconaa ángelbini shírruedenai nulí. ²⁷ Ne yáawaiyii numá irrú áabi néenaa náani yáainai áani nunáneewa, jócuminaa máanali nayá cáashia nacába liá'a Dios wánacaalactaca.

Jesús bawachactau

(Mt 17:1-8; Mr 9:2-8)

²⁸ Liáwinaami ocho éerri néenee litániactami liyá nalí, Jesús írrau áabai dúuli ítala li'óracoo, natálideda liyá Pé'eru, Santiago ya Juan. ²⁹ Ne nácula li'óracta liyáca, lináni cábacanaa bawachau, ya líbala náawau cabálai ya úcuni léchchoo. ³⁰ Jáiwa najiáu lirrú chámata washiálicuenai natáania nayá liájcha. Náawa'ee Moisés ya Elías. ³¹ Yáainai nayáca natéjei áabai cáamarrashi úcuni saíctai wéerri, ya natáania linácu liá'a Jesús máanalicaica licúmpliani'inaaca Jerusalén néerra. ³² Áawita Pé'eruca ya náa'a limánabacaca cadájuni wéerri nayá, jáiwa cáwi nayácai, nacába Jesús cáamarra ya náa'a chámata washiálicuenai yáainai liájcha néeni. ³³ Quéecha'inaami náacoo náacuwai náa'a washiálicuenaica Jesús yúcha, limá'ee Pé'eruca Jesúsru:

—Quéewidacai, ¡saíctai walí wayáca áani! Waméda'aa matálii cuíta rími: áabai jirrú, áabai Moisésru ya áabai Elíasru.

Ne Pé'eru jócai yáa léenaa tánashia limácai. ³⁴ Nácula litáania liyáca, áabai sáanai yúrrucoo libáya nayái, nacába'inaami sáanai dájida nayái, jáiwa cáarru nayái. ³⁵ Néenee sáanai íbeeji lijíáu áabai chuánshi máirri'e: “Léewa Nucúulee, nuníwani, éemiu lirrú.”

³⁶ Linísa'inaa néemi liá'a chuánshica, Jesús máacau bácai. Jáiwa'ee náa'a éewidenaicoo jiní wéerri náiiwadedacta liá'a nacábanimica liyáali éerri.

Jesús chúni báqueerri icúllirrijui wálierri espíritu máashii

(Mt 17:14-21; Mr 9:14-29)

³⁷ Áabai éerri rícula cajójchanaami, náurrucoo'inaami dúuli ítacha, chóniwenai máanabanaami jiáu najúnteda Jesús. ³⁸ Ya báqueerri washiálicuerri máidada náiiibicha limá'ee cadánani wéerri:

—Quéewidacai, jiméda nulí saícai, jicábate nucúulee bácai rímii nuwáalianica.

³⁹ Áabai espíritu wínani, liwána limáidadaca ya liwána licúcunacoo ya cacálíbee jiáu linúma licuéjei, liwána línuedacoo jócai liwówai limáacaca. ⁴⁰ Nusáta jishínaa éewidenaicoo yúcha, najédaque'e liúchani lierra espírituca, ne jócai néenaa najédaca.

⁴¹ Jesús éeba'ee:

—¡Wóo, chóniwenai jiníni éebidacta ya máashiicani! ¿Chacálita iwówai nuyá yáajcha mamáarraca jíni ya nuwánta yáajcha jiníni? Jínda lierra jicúuleecoo áani.

⁴² Quéecha'inaami lirrúnicoo liá'a icúlirrijuica, liá'a demonio yúca cáinabi ricúla, liwána licúcunacoo báaniu; ne Jesús cáita liá'a espíritu máashiica, jáiwa lichúni léji liá'a icúlirrijuimica, ya ta léejueda lisálijinaarru jíni. ^{43a} Ya quinínama namáacau nacáarrudacoo nacába Dios wítee máanuica.

Jesús iwa chámaichu limáanalicau nácula quinínama

(Mt 17:22-23; Mr 9:30-32)

^{43b} Nacáarrudau nacábacani liá'a Jesús médanica, limá'ee lishínaa éewidenaicoo:

⁴⁴ —Éemi sáica liéni ya u'imíya máechani: Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, néentregaani'inaami náa'a nacáaji rícula náa'a washiálicuenaica quéewique'e naméda nuájcha léjta nawówau.

⁴⁵ Ne nayá jócai náa léenaa néemica liá'a limánica, níwata Dios báya nawítee nájbeechea léenaa néemicaní; mawí lécchoo cáarru nayá nasáta néemiu Jesús líiwaquinicta nalíni jucámarranaa.

¿Tánashia néenaa liá'a mawíyii cawéni náibicha?

(Mt 18:1-5; Mr 9:33-37)

⁴⁶ Ya néenee náa'a éewidenaicoo nachánau najútacoo nalíwaacoo tánashia néenaa liá'a mawíyii cawéni náibichai. ⁴⁷ Jesús, yá'inaami léenaa liá'a nédacanicoo nácu nayáca, liwína'ee báqueerri samálita, libárrueda'ee léema nácuu wáni.

⁴⁸ Jáiwa limá'ee nalí:

—Liá'a ríshibierrri samálitaca nují'inaa nácu, lirríshibiaminaa nuyá, ne liá'a ríshibierrri nuyá, lirríshibiaminaa lécchoo liá'a bánuerri nuyá áaqueji. Tándawa liá'a mawíyii mawéni icábaca quinínama íbichau, léewa cawénii wérrri lierra.

Ne liá'a jócaita ya wajúntani, léewa wáajcha sái lierra

(Mr 9:38-40)

⁴⁹ Juan má'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, wacába báqueerri jédeerri demonio jijí'inaa nácu, jáiwa jócu waínda limédaqui jíni, jiníwata jóca wáajcha sáini.

⁵⁰ Jesús éeba'ee lichuáni:

—U'imáisaniani liúchani, jiníwata liá'a jócai médau wajúnta, léewa wáajcha sái lierra.

Jesús cáita Santiago ya Juan

⁵¹ Quéecha'inaami urrúni liá'a éerrica Jesús írractala'inaacoo áacairra, liá'a liwówa dánaniu liácoo Jerusalénra. ⁵² Libánua libéechau catéecani chuánshi, náaque'iu áabai chacáalee júbini rícula yáainai Samaria, quéewique'e namúrru líárrui limáacacta'inaacoo. ⁵³ Ne náa'a samarítanobinica jócai nawówai narríshibiaca, náaca léenaa liácoo Jerusalénra. ⁵⁴ Quéecha'inaami lishínaa éewidenaicoo Santiago ya Juan cába léji liéni, namá'ee lirrú:

—Wawácali, ¿jiwówai jiwána wáurruccueda chichái áaqueji, quéewique'e wamaráda nayá quinínama?

⁵⁵ Ne Jesús náawau nanácula, jáiwa licáita nayái máashiica nawítee. ⁵⁶ Néenee Jesús má'ee: Nuyá jócai íinu nuá chóniwenai jíconaa, nuyá ínuerri nuwáseda nayá najíconaa yúchau. Néenee náau áabata chacáalee júbini rículai.

Náa'a wówenai nasíguia Jesús

(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Nácula náau náacoo iníjbaa lícu, báqueerri washiálicuerri má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówaicta nusíguia jiyá táshia jíáctalau jíni.

⁵⁸ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Náa'a iyáliduca wáalianai útawi nayácta'inaa nawówa iyabacoo ya náa'a míshiiduca wáalianai namúrrubeu; ne nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, jiní wíta wáaliacta nuwíta yáarrubai nuwówa iyabacta'inaacoo.

⁵⁹ Jesús má'ee báqueerrirru:

—Jínu nuíshirricu.

Ne léeba'ee:

—Nuwácali, jında nuáacoo quéecha nuquéni nusálijinau.

⁶⁰ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Jında máanalini quénicoo nayá jájiu, ne jiyá jiáu jíiwadeda Dios wánacaalactaca.

⁶¹ Báqueerri má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówai méetaa nusíguia jiyá, ne quéecha jında nuáacoo nuiwa nunáawau nuéenajinairru.

⁶² Jesús éeba'ee lichuáni:

—Liá'a caníinai cába éerri shínanaa, cháí jicá'a liá'a tráawajeerricta liácuwani, ya licába liwójunalau, jócai éewa lipíqueda cáinabi, cháwa limédacoo chóniwerri jírra jócai'inaa sírbia Dios wánacaalactalaca.

10

Jesús bánua náa'a setenta y dosca

¹ Liáwinaami liáni, Wawácalica, liwína léchchoo áabi setenta y dos éewidenaicoo, ya libánua nayá libéechau chámataanaa, quinínama chacáalee ya júbini arrúnactala'inaa liácoo.

² Limá'ee nalí: “Chái cábacanaa liá'a Dios wánacaalactaca léjta áabai finca, íchabacta banácali náawaquedani'inaa, ne náa'a tráawajadorbinica áulabani, tándawa isáta liúcha liá'a banácali wácalica, libánuaque'e íchaba tráawajadorbini náawaquedacani. ³ Yáau iyá, icábateni, nubánua iyá léjta oveja béewami cháawirru. ⁴ U'itée chácala ya warrúwa yáarrui, jiní zapatos; ya jócu ibárroo itáa déecu ijúntacta báqueerri iníjbaa lícu. ⁵ Jáicta iwárroo áabai cuíta lícui, itáa ibéechau quéechanacu ya ta imácai: ‘sáica iyáca quinínama lirrícu liáni cuítaca’. ⁶ Ne áicta néeni chóniwenai sáicani wítee já'a, liá'a nawítee sáicaica licúmpliaminau liyá náajcha; ne jócta sáica nawítee, jócuminaa licúmpliau nalí. ⁷ Imáacau néeni já'a lirrícu liá'a cuítaca, ya íya ya írrau liá'a nawáaliani néeni, níwata liá'a tráawajeerrica íwerri Dios chuáni, rúni jínerrí liwéníu. U'ijínaniu cuíta jútainchu. ⁸ Jáicta ínu áabai chacáalee rículai narríshibiacta iyá sáica, íyau tánashia náani íyai; ⁹ ichúni náa'a bálinaicoo néeni, ya imá nalí: ‘Liá'a Dios wánacaalactaca jái ya urrúni irrúi.’ ¹⁰ Ne ínuacta áabai chacáalee rícula ya jócu narríshibia iyá, ijiáyu imáidada cáaye rícula chá'a: ¹¹ ‘¡Áawita liá'a pucúpucubee yáairri ishínaa chacáalee rícu, liá'a cháneerricoo wáiba nácu, watútuda ináneewani! Yáaque'e léenaa linácu liéni, Dios wánacaalactaca jái ya urrúni irrúi.’ ¹² Numá irrú liyáli éerriminaa liá'a carrúnatabeeca lirrú liéni chacáaleeca mawí'inaa cacháninaca, náucha náa'a chóniwenainbini yáainai Sodoma rícu.

Náa'a chacáalee jócani éebida

(Mt 11:20-24)

¹³ “¡Áchunu carrúni jináata jiyámi Corazín! ¡Áchunu carrúni jináata jiyámi Betsaida! Jiníwata á'a Tiro néeni ya Sidón néeni Dios médactata liá'a jócai nacába cáji médanicta íbini, bálnacuminaata néejueda nayáwai Diosru, ya nasúwa náabalau jarrájarrai ya nawáacoo báali íbi quéewique'e náayada néejueda nayáu

Diosru. ¹⁴ Ne éerri amáarrau'u cáinabi liá'a carrúnatabeeca mawí'inaa cachánina irrú, náucha náa'a chóniwenai yáainai Tiro rícu ya Sidón. ¹⁵ Ya jiyá, chacáalee Capernaúm, ¿jirruminaata jéena jinácudacoo áacairra? ¡Jiúrrucaminau mawí cáinacula wérrí dujiwala jiúcacoo!

¹⁶ “Liá'a éemerri ichuáni, léemiminaa nulí, ne liá'a cháaneerri iyá, licháani nuyá; ne liá'a cháaneerri nuyá, licháaniminaa liá'a bánuerri nuyá.”

Néjuactacoo náa'a setenta y dosca

¹⁷ Náa'a setenta y dosca néjua'inaamiu sáicta wérrí'e nawówa, namá'ee:

—¡Wawácali, áawita náa'a demonioca médenai wawánacaala najiácoo jiji'inaa nácu!

¹⁸ Jesús má'ee nalí:

—Jajá, yáawaiyi, ne nuyá cábeerri Wawásimi cácoo áaqueji léjta éenu ími únía shínaaca. ¹⁹ Nuyá yáirri irrú wíteeshi cadánani quéewique'e ijínanicoo áai íibi ya aquétu íibi, ya éenaque'e igáanaa quinínama danáanshi lishínaa liá'a wajínaica Wawásimica, jócubeecha liméda irrú máashii. ²⁰ Usáicta iwówa namédacala iwánacala irrú náa'a espírituca, sáicta iméda iwówau mawí jáicala ijí'inaa tánau áacairrai.

Jesús sáictai wówa

(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ne liyáalimi éerri, Jesús sáictai wérrí liwówa Espíritu Santoyu, limá'ee: “Nuá jirru sáicai nusálijinaa, Wácalishi wánacaleerri áacai ya áani cáinabi íta'aa, jiyadacala nalí náa'a imíyanica liá'a báyeerrimicoo náucha náa'a yáine léena ya néemica. Jajá, Nusálijinaa, léewa jiwówau jáni.

²² “Nusálijinaa éejueda nulí quinínama. Jiní yáirri léena tánashia Licúulee nácu, Lisálijinaa rímii; jiní yáirri léena tánashia Lisálijinaa, bácai rími Licúulee yáa léena jáni, ne tánashia Licúulee wówaini liyadarru jini licúnusiaque'ini.”

²³ Lináawa'eewoo lishínaa éewidenaicoo náculau, limá'ee nalí báawachala: “Sáicta nawówa náa'a cábenai liá'a icábani iyáca; ²⁴ níwata nuíwa irrú íchaba cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu ya náa'a reybinica wówenaimi nacába liáni icábani iyáca, ne jócu nacába jini; nawówai néemi liá'a éemini iyáca, ne jócu néemi jini.”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a samaritano sáicaica

²⁵ Báqueerri quéewidacai ley nácu yáau litáania Jesús yáajcha, ya léenedaque'e licábau limá'ee:

—Quéewidacai, ¿tána nuéewa numédacai nuwáaliaque'e nucáwicau jócai amáarra?

²⁶ Jesús má'ee lirrú:

—¿Tána jiliá'a tánerricoo ley rícu? ¿Tána léji liá'a jiliénica?

²⁷ Liá'a quéewidacai ley nácu léeba'ee:

—Caníinaaminaa jicába jiwácali Dios quinínama jiwówa yáajchau, quinínama jicáwica yáajchau, quinínama jidánani yáajchau ya quinínama jiwíteee yáajchau; ya arrúnaa caníinaa jicába jiyácachuni chóniwenai léjta caníinau jicába jiyá jájiu.

²⁸ Jesús ma lirrú:

—Jéebani sáica liáni. Jimédacta liáni, jiwáaliaminaa jicáwicau mamáarraca.

²⁹ Ne liá'a quéewidacai ley shínaaca, liwówai limáacacoo sáica, lisáta'ee léemiu Jesús limá'ee

—¿Ya tána arrúnaa nuyúdacai?

³⁰ Néenee Jesús éeba'ee lirrú:

—Báqueerri washíalicuerri yáairriu Jerusalén yáajba náalicu Jericó néerra'inaa, jáiwa áabi canédibini jáiu lirrú, jáiwa nanédu jini néedacta liá'a líibalaca;

náiinueda jíni, jáiwa náawai atéwai náinuaca. ³¹ Chítashiawa wánaca jíni báqueerri sacerdote bésunau néenee jíni lirrícu liá'a iníjbaaca, jáiwa licába jíni, jáiwa líshirriu liúcha liáawai. ³² Cha lécchoo báqueerri néenaa náa'a levítaca libésunau néeni, ne licába'inaamini líshirriu liúcha, jáiwa liáawai. ³³ Ne báqueerri washiálicuerri Samaria néenee sái yáairriu lirrícuba léja liá'a iníjbaaca, licába'inaamini, carrúni jináata licábaqui jíni. ³⁴ Lirrúniu lirrú, jáiwa liméda lidabee acéiteyu ya vino, jáiwa lidájida litúcai. Jáiwa lírda jíni lishínaa éema ítalau, litée jíni áabai cuíta rícula litúya jíni. ³⁵ Cajójchanaami, liá'a samarítanoca lijéda léjta chámai éerriicta lishínaa tráawaju wéni, jáiwa liá lirrú jíni liá'a cuíta wácalica ya limá'ee lirrú: 'Jitúya liáni washiálicuerrica, ne jigáastacta áabata mawí, nupáidaminaa jirrújoni jáicta nuéejoo.' ³⁶ Sáicai wérri, ¿tána néenaa náani matálitaica caníinai cába liá'a washiálicuerri canédi ínuedanímica?

³⁷ Liá'a quéewidacai ley shínaaca léeba'ee:

—Liá'a carrúni jináatai cába liyá.

Jesús má'ee lirrú:

—Ya jiáu jiméda chacábacanaa.

Jesús yáairri rúbana néerra ruá'a Marta ya Mariaca

³⁸ Jesús síguia lishínaa iníjbau (náajcha náa'a lishínaa éewidenaicoo) jáiwa liwárroo áabai chacáalee rími, báquetoo ínetoo yácta jí'ineechoo Marta rurríshibia liyá rúbana rícula. ³⁹ Marta wáalia báquetoo ruéenajetoo jí'ineechoo María, wáaichoo ruyáca Jesús íiba néeni ruémique'e liá'a limáni liyáca. ⁴⁰ Ne Marta urrúniu wówa linácu liá'a íchaba arrúnai'inaa rumédaca, tándawa rurrúniu Jesúsru rumá'ee lirrú:

—Nuwácali, ¿jiní wéni jirrú nuéenajetooca rumáacau'u nuyá bácai quinínama liájcha liáni tráawajuca? Jíiwa rulíni, ruyúda'aa nuyá.

⁴¹ Ne Jesús éeba'ee rulí:

—Marta, Marta, urrúni jiwówa ya máashii jiwówa íchaba jishínaa nácueji. ⁴² Ne ái áabai mawíyii chúnsaica já'a. Mariaca ruwína mawíyii saíctaca, ya jiní'inaa éenaa léeda rúcha.

11

Jesús ya liá'a oraciónca (Mt 6:9-15; 7:7-11)

¹ Báitate Jesús órau liyá áabai yáarruishimi, ne quéecha'inaami linísa li'óracuwai, báqueerri néenaa náa'a lishínaa éewidenaicoo má'ee lirrú:

—Wawácali, jéewida wa'óracoo, léjta Juan éewidau'u lishínaa éewidenaicoo.

² Jesús má'ee nalí:

—Jáicta i'órawai imá chá'a:

'Wasálijinaa yáairri áacairra, chóniwenai cáarru nacába jijí'inaa.

Jíinu chérra liá'a jiwánacaalactaca.

³ Jiá walí iyacaishi warrúnaani éerri jútainchu.

⁴ Jimíya máecha wajíconaa níwata wayá lécchoo wamíya máecha najíconaa quinínama náa'a médenai walí máashii.

Jáicta máashii íinu wáatalai ujínda wacácoo jíconaashi rícula.'

⁵ Jesús má'ee lécchoo nalí:

—Wamáacate báqueerri éenaa wáliierri báqueerri lijúnicaui, yá'ee béewami táayebee'inaa liá'eewoo jíibana néerra ya limá'ee jirrú: 'Nujúnicaui, jiprésta nulí matálii páani, ⁶ níwata báqueerri nujúnicaui chóca rímii nisa líinu déecucheji núbana néerra, ya jiní nuwáaliani nuáni'inaa lirrú.' ⁷ Ne yáawaiyi jócta léeba jichuáni cuíta lícucha limáminaa jirrú: 'Ujijódia nuyá, cuíta núma báyeerriu, ya

nuéenibi ya nuyájani rúwacuwai; jócu nuéewa nubárruacoo nuá jirrúni.’ ⁸ Ne numá irrú áawita jócu libárroo liá irrúni liá'a jirrúnaanica áawita jijúnicaicani, liáminaa jimésudacta liwówa, ya liáminaa jirrú quinínama liá'a jirrúnaanica. ⁹ Tándawa numá irrú: Isátau, ya Dios yáaminaa irrúni; imúrru, ya ínuminaa linácu; imáida cuíta náanibala, ya liméecuminau irrú. ¹⁰ Jiníwata liá'a sáterraica, lirríshibiaminaani; ya liá'a múrruerricani, línuminaa linácu; ya liá'a máiderri cuíta núma lícu, liméecuminau lirrú.

¹¹ “¿Áiminaa báqueerri éenaa já'a cacúlectani, ya licúulee sáacta liúcha áabai cubái, léenaaminaa liá lirrú bácuá áai? ¹² ¿O lisátawee jiúcha bátui éewishi, éenaaminaa jiá lirrú áabai aquétu? ¹³ Ne iyá máashiicani séewirri, yáaine léenaa yáa éenibirru saícabeeca, ¡chítashia ta mawí jini Isálijinaa yáairri áacai liáminaa irrú Espíritu Santo isáacta liúchani!”

Náa Jesús jíconaa lirríshibia demonio wítee

(Mt 12:22-30; Mr 3:20-27)

¹⁴ Jesús jederrite liyáca áabai demonio báqueerri washiálicuerri wáneerrite limáacacoo manúma; ne quéecha'inaami lijiácoo liá'a demonioca, jáiwa léewa litáaniacai. Náa'a chóniwenai nacáarrudau nacábacani. ¹⁵ Ne áabi má'ee: “Beelzebú, demonio wácalica, léwa cha yáa lirrú liwíteu liáni washiálicuerrica léewaquee'e lijéda demonio.”

¹⁶ Ne áabibi, namédaquini'e lirrú áabai trampa, nasáta'ee liúcha áabai jócai nacába cáji áaqueji. ¹⁷ Ne Jesús, liáca'e léenaa liá'a nédacanicoo nayá nácu, limá'ee nalí:

“Quinínama país nashírriactau nayá wáacoo, ya máashii nacába yáacacoo, jócani éewa nayá jájiu, ya náa'a chóniwenai jócuminaa nayá saíca nayá wáacoo, cháiminaa cábacanaa nalí, léjta áabai néenajinai náiinua yáacaminau nayá wáacoo. ¹⁸ Cháminaa cábacanaa, Wawásimi máashiiquicta licába yáacacoo liyá jájiu, ¿chíta quéewau'u cadánani liwíteee cábacoo jini? Numá irrú liáni, imácala jáica nujéda demonio Beelzebú wítee dánaniyu. ¹⁹ Ne cháctacalani, ¿tána yáa ishínaa chóniwenai irrú wíteeshi danáanshi najédaquee'e demonio? Tándawa, nayá jájiu náayada liá'a yáawaiyica, ne iyácala yúquenaueu iyáca. ²⁰ Jiníwata nuyácta jéda demonio numédani nuyáca Dios wíteeyu, liáni wówerri limáca Dios wánacaalactaca jái ínu irrú.

²¹ “Áicta báqueerri washiálicuerri cadánani já'a ya liwáalia íchaba arma ya litúya líbanau, liá'a liwáaliani líbana lícuu jini éenaa linédu liúcha. ²² Ne áicta báqueerri ínuerri liyáctalaca mawí cadánani liúcha ya ligáanani, léeda liúcha lishínaa ármami liwínani liwówau nácula, ya quinínama línda litée liá'a liwáalianimica limédaquee'e léjta liwówau'u.

²³ “Liá'a yáa nuájcha áabena, léewa nujínai liérra, ne liá'a jócaicta yáawaqueda nuájcha, léewa cacáarraliacai liérra.

Liá'a espíritu máashii éejuerricoo

(Mt 12:43-45)

²⁴ “Jáicta áabai espíritu máashii jiáu báqueerri washiálicuerri yúchai, jínaneerri yáarruishi máacarractaca limúrru liwówa íyabacta'inaacoo; ne jinícta línuactani, lédacanictau lirrúwoo: ‘Nuéejoctawai núbana rículau nujiáctejimicoo.’ ²⁵ Jáicta léējuawai, línu linácu liá'a washiálicuerrica léjta áabai cuíta máisai jíchuderru ya nachúndadanini saíca. ²⁶ Néenee liáu liáwaqueda siete espíritu lítalau mawíni máashiicaca liúcha, ya quinínama nawárruau nayá liwówa lícu liá'a washiálicuerrica, mawíque'e nawána máashii wérru liyá quéecha yúcha.”

Wówashi saíctai wérru yáawaiyica

²⁷ Nácula Jesús táania liyáca linácueji quinínama liáni, báquetoo ínetoo chóniwenai íibicha rumáidada'ee rumáca:

—¡Sáicta ruá'a ínetoo ca cúlicuechoo jiyá ya rudáwinaa jiyá!

²⁸ Jesús éeba'ee:

—¡Sáicta mawí tánashia liá'a éemerri Dios chuáni, ya liméda liwánacaala!

Náa'a chóniwenai máashiinica sátenai áabai señal jini éena limédaca

(Mt 12:38-42; Mr 8:12)

²⁹ Náa'a chóniwenai máanabacanaamica náawaca'eewoo Jesús téeeji, jáiwa lichánau léewida nayái limá'ee: “Náani chóniwenai chóque'e sánaca bájalani máashiicaca; nasáta'ee ya nawówai nacába jócai nacába cáji, ne Dios jócai éejoo liméda nalí léjta limédau Jonás yáajcha. ³⁰ Ne léjta Jonás liyá señal nalí náa'a chóniwenai yáainemi Nínive, chacábacanaa lécchoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuyadaminaa nuyáu léjta áabai señal nalí sána'inaa náa'a chóniwenai chóque'e sánaca'a. ³¹ Jáicta amáarra cáinabijoo limáidacta'inaa quinínama náani chóniwenai chóque'e sánaca, rubárruaminau ruá'a reinaca ínuechoomi déecucheji rumáminaa jóca sáica nayáca; jiniwata ruyá ínuechoo déecucheji wérrri bájirra cáinabi íteeji, quéewique'e ruéemi Salomón wíteeca, ne nuyá yáairri yáajcha chóca rími áani, mawíyii cawéni Salomón yúcha. ³² Chacábacanaa lécchoo jáicta amáarra cáinabijoo, nabárruaminajoo náa'a Nínive sánaca quéewique'e namá náani chóniwenai jócani saícayaca; níwata náa'a Nínive sánaca, néemi'inaami Jonás chuáni, jáiwa néejoo Diosru, ne nuyá yáairri chóca rími áani, mawíyii cawéni Jonás yúcha.

Liá'a lámpara yáairri'inaa nanácu

(Mt 5:15; 6:22-23)

³³ “Jini túculierri áabai lámpara ya ta libáyaqui jini, jini limáacalani áabai cajón yáajabani, limáacaminaani áacai, quéewique'e náa'a wárruenaicoo nawáalia jucámarrabee. ³⁴ Jituí cháí cábacanaa léjta áabai lámpara jináanairru; saícaquicta jituí, quinínama jináanai liwáaliaminaa jucámarrabee; ne máashictani, quinínama jináanai yáairri catáwacacta. ³⁵ Jicáwaa jiúchaujoo quéewique'e liá'a jucámarrabee yáairri jinácu, jócu lináwau catáwacabeeyu, quéewique'e quinínama liá'a jimédanica lijiáque'iu jirru saíca. ³⁶ Ne quinínama jináanai liwáaliacta jucámarrabee saícaica, jini éewo'u jiyá catáwacacta, jicáaminaa quinínama jucámarranaa liá'a jimédanica, léjta áabai lámpara jáicta liquénai quinínama cábani cámarraa.”

Jesús má'ee nanácuha náa'a fariséobinica ya quéewidacaica ley shínaabinica jócala machácani nawítee

(Mt 23:1-36; Mr 12:38-40; Lc 20:45-47)

³⁷ Quéecha'inaami Jesús nisa litániacai, báqueerri fariseo cúmida líya líbana néerra, jáiwa Jesús wárruau liwáacoo mesa nácula. ³⁸ Liá'a fariséoca, licáarrudau licába jóca liméda liwánacaala liá'a nawítee nabádeda nacáajiu jóctanaa náayaa.

³⁹ Ne Jesús má'ee lirrú:

—Iyá fariséobinica méetuedenai líteeji liá'a básoca ya mitájia, ne iwówa lícu cashiámui yáca liyú liá'a shínaashica inédunica ya liá'a iwítee máashiica. ⁴⁰ ¡Chóniwenai jócani éewa nédacanicoo saíca! ¿Jócu yáa léena liá'a méderri bináawe saí ya liméda liá'a yáairri lirrúcu lécchoo? ⁴¹ Yáa ishínau limósnau liá'a yáairri iwówa lícu, cháminaa limáacacoo masácula.

⁴² “¡Ái éena já'a carrúni jináatani'inaa iyá fariséobinica! shírrenai Diosru díesnaa méenaami éena áabata méenaami éena liá'a ibánacalaca pítuinamai jí'ineerri menta, ya ruda ya quinínama méenaami banácali júbinica, ne jócani méda

machácanica ya caníinaabeeca Diosru. Léewa éewani iméda liárta, ya jócu imáaca iméda léccchu liá'a áabatata.

⁴³ “¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá, fariséobinica! wówenai iwáalia yáarrubaiu mawí cawéninamaica sinagoga rícu, ya iwówai chóniwenai natáa irrú saícai wérri cáaye rícuba.

⁴⁴ “¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá cháni cábacanaa léjta útawi máanalini yáarrui, jócai iyadau chóniwenai tuírricu, náa'a chóniwenai báawedani jócta náa léenaa jíni!

⁴⁵ Néenee báqueerri quéewidacai ley shínaa éeba'ee, limá'ee:

—Quéewidacai, liéni jimáni jiyá nalí náani, jócai saíca cáaco walí léccchoo.

⁴⁶ Ne Jesús má'ee:

—¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá léccchoo, quéewidacaica ley shínaaca!, yáainei áabirru cadúcunibee léjta náayu'u éemarru cadúcunibee, ne iyá jócai iwówechoo idúnu nácu icáajiyu.

⁴⁷ “¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá!, chúndenai iméda náutabee náa'a íiwadedenaimi Dios chuáni báinacu, náa'a iwérrinaibimi ínuanimi báinacu.

⁴⁸ Liyú liárta iwówau'u imáca áabenaaca iwíteu náajcha iwérrinaibimi médani báinacu, ne nayá ínuenai yáawaa náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni, ya iyá médenai bárrueda náutabee.

⁴⁹ “Tándawa, Dios liwítee rícuejiu limá'ee: ‘Nubánuaminaa irrú íiwadederri nu chuáni ya quéewidacani, ne ínuaminaa áabi néenaajoo, ya áabiminaa icánaquedanijoo.’ ⁵⁰ Ne náa'a chóniwenai chóque'e sánaca, Dios sátaminaa náucha nanácue saí liá'a náirranaami náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu, rícuete cáinabi quénucuwai, ⁵¹ rícuete Abel írranaami néenee cáashia Zacarías írranaami néerra, liá'a náinuanimi béewami lirrú altarca ya templo. Tándawa Dios sátaminaa lijúniba saí liá'a limáanalicaca náucha náa'a chóniwenai chóque'e sánaca ya licástigaaminaa nayá.

⁵² “¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá, éewidenai ley shínaa nácu!, iyá léjta náa'a túyenai cuíta núma Dios shínaa, jiní yácala léenaa linácu saíca, jiní ijínacalau Dios yáajabalicu, jiní índaca áabi jínacoo.

⁵³ Jesús nisa'inaami limá nalí léji liéni, náa'a quéewidacaica ley shínaaca ya fariséobinica, jáiwa íwirri wérri nawówai, ya ta nachánau najódia nasátada néemiu liyá íchaba chuánshiyu, ⁵⁴ naméda'ee lirrú trampa quéewiquinicta nachálujuedaca liyá cháquinicta néewa náa lijíconaa liyú liá'a chuánshi limánicaja.

12

Jesús éewida'ee lijúnta saí liá'a chámainsi wítee
(Mt 10:26-27)

¹ Nácula íchaitaa náawacau miles ya miles chóniwenai, bájjialacalani nadánaida yáacau nayá wáaco. Jáiwa Jesús chánau litáaniacai, limá'ee lishínaa éewidacoo quéechanacu: “Cáwi icába yúchau néewidacala náa'a fariséobinica, liwówau'u limáca, chámainsi nawítee. ² Jiniwata liá'a báyeerrimicoo néenaani'inaa náa léenaa nácu, áawita liá'a báyeerrimicoo arrúnai'inaa jíacoo jucámarrai rícua náaque'e léenani. ³ Tándawa, quinínama liá'a itáanianica catáwacacta, jíeirri'inau jucámarrai jíirricula; ya liá'a imáni cabáyainta áawita ibáya íbana númau, arrúnai'inaa namáidada cuíta íteeji.

Tána arrúnaa cáarru wacábacai
(Mt 10:28-31)

⁴ “Iyá nujúninai, numá irrú: jócai éewa cáarru icába liá'a máanaliu wanáanai, ne jini léewani liméda mawiá. ⁵ Nuiwa irrú saíca liá'a tánashia éewani cáarru icába yáawaa: ‘Cáarru icába liá'a wáalierrri wánacaalashi cáwicaishi nácu léewacala lédacani ya ta libánua infierno* rícula jini. Léewa éewani cáarru icába lierra.’

⁶ “¿Jócai iwénda cinco míshiidu chámai moneda nácueji rími? Ne áawita chácani Dios jócai míya máecha áabai néenaa. ⁷ Ne áawita iyá jájiu, iwíta báinaa lijútadani máanabaca báajunaa. Tándawa jócu éewa cáarru iyá. Iyá cawénini mawí íchaba míshiidu yúcha.

Náa'a jócani báí Jesucristo nácueji chóniwenai náneewa
(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Numá irrú áicta báqueerri chóniwerri jócai báí íiwa nunáawa chóniwenai náneewa, cháminaa cábacanaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, jócuminaa báí nuiwa lináawa lécchoo nanáneewa náa'a ángelbini Dios shínaaca. ⁹ Ne liá'a báiyii íiwa nunáawa chóniwenai náneewa, báiminaa nuiwa lináawa lécchoo nanáneewa náa'a ángelbini Dios shínaaca.

¹⁰ “Dios méetuaminaa lijíconaa liá'a chóniwerri táanierri máashii nunácucha nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca; ne jócuminaa liméetua lijíconaa liá'a táanierri máashii Espíritu Santo nácueji.

¹¹ “Jáicta natée iyái sinagoga rícula o lináneewa náa'a chóniwenai yáairri léenaa léemi saícani o máashiibeecani o nanáneewa náa'a wánacaleenaica, o'icáarrudau chítashia éewo'inaa ijiácoo o imáqui jini, ¹² jiniwata jáicta línu liá'a éerrica itániacta'inaaca, liá'a Espíritu Santoca léewidaminaa iyá, tánashia itániani'inaa.”

Carrúnatai nawáaliacta narrícucáu

¹³ Báqueerri náibicha náa'a chóniwenaaica limá'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, jimá lirrú liá'a nuéenajirrica, liáque'e nushínaa léenaa liá'a shínaashi máaquerricoo walí.

¹⁴ Jáiwa'ee Jesús éeba lichuánii:

—Nujúnicai, ¿tána máaca nuyái irrúí léjta liá'a yaárri léenaa licába saícani o máashictani o cashírruedacaica?

¹⁵ Limá'ee lécchoo: Itúyau iyá quinínama liúcha liá'a iwówau'u iwáalia méenaami quinínama; níwata liá'a cáwicaishica jócai ínu lirrícueji liá'a wawáaliacta méenaami.

¹⁶ Néenee líiwa nalí líeni áabai cha licábacanaa: “Báqueerri washiálicuerri rícuerrri, yáte lirrú lishínaa cáinabi banácali manuábai íta. ¹⁷ Liá'a rícuerrica lichánau lipénsaa lirrúwoo: ‘¿Tána'ee numédajoo? jócai nuwáalia liárru nuwáaliacta'inaa nushínaa shínaashi íta.’ ¹⁸ Limá'ee lirrúwoo: ‘Ya ta nuá léenaa numédani'inaa. Nucáarraliaminaa nushínaa banácali yáarrui, ya ta numéda áabi mawí máanuica, quéewique'e nuwáaliada néeni nushínaa banácali íta, ya quinínama liá'a nuwáalianica. ¹⁹ Ne ya ta numá nuliwoowai nuyá jájiu: Nujúnicai, jiwáalia íchaba wérri shínaashi éeneerri'inaa jirrú íchaba wérri camuí; jiwówa iyabau, jíyau, jíirra, saícta jiméda jiwówau.’ ²⁰ Ne Dios má'ee lirrú: ‘Mawítee, wáalee táayee máanali jiyájoo, ya liá'a jiwáaliadanica ¿tánarru saí'inaa jini?’ ²¹ Cháwa cábacanaa libésunacoo liájcha liá'a washiálicuerri yáawaquedderri lirrícucáu liyá jájiu ne carrúni jináatai Dios náneewa.”

Dios túya léenibiu

(Mt 6:25-34)

²² Liáwinaami Jesús ma lishínaa éewidenaicoo: “Liáni numá irrú: O'urrúni iwówa linácueji liá'a iyacaishica éewau'inaa cáwi iyá, jini íbala nácuu isúwani'inaaca.

* 12:5 infierno Yáarruishi náctalau náa'a máanalini nawówanaami jócani éejueda nayáu Diosru.

²³ Liá'a cáwicaishica mawí cawénica íyacaishi yúcha, ya liá'a náanaishica mawí cawénica íibalashi yúcha. ²⁴ Éeda natuúnaa náa'a míshiiduca: Jócani yáabana, jiní nawáaliacala nashínau, jócani wáalia nábanau nawáaliadacta'inaa náaya'inau; ne áawita chácani, Dios yáirri náaya'inaa. ¡Chíta mawí jini iyá cawénini míshiidu yúcha! ²⁵ Ne áawita chácani, iméda urrúni iwówau, ¿tána éenaa idáwineda icáwicau áabai hóraa mawí? ²⁶ Ne jócta éenaa imédacani liá'a mawí píituica, ¿tánda urrúni iwówa linácueji liá'a mawí méenaamica?

²⁷ “Éeda natuúnaa náa'a íiwinaashica chítashia nadáwinau'u jini: jócani tráawajaa jiní natíticala. Ne áawita chácani, numá irrú liá'a rey Salomónimica, áawita liwáalia quinínama lishínaa méenaami cawéninamaica, jócai súweda líbalau léjta íiwinaashi. ²⁸ Ne Dios yácta sáicta nacábacanaa náa'a íiwinaashica yáaine chóque'e bacháida lícu, ya cajójchanaami léemawai, ¡chíta mawí iyá jini líaminaa irrú íbala irrúnaanica, iyá chóniwenai jócai éenaa éebidaca! ²⁹ Ne tándawa, umáashii iwówa máacoo, imúrru tánashia íinuni'inaa íyawai ya írra'inaa. ³⁰ Jiníwata quinínama liáni, léewa wáneerri urrúni chóniwenai wówa náa'a éerri rícu sánaca, ne iyá wáalianai báqueerri isáljinai áacai, yáirri léenaa tánashia irrúnaanica. ³¹ Iyá imáaca iwíteu linácula liá'a Dios wánacaalactalaca, ya táminaa irríshibia quinínama léji liéni.

Rícucaishi yáairri áacairra
(Mt 6:19-21)

³² “Ucáarru iyá nushínaa oveja jínanenai nuájcha, iyá áulabani rími, ne Nusálijinaa sáicalani liwówaiyu liá irrú lishínaa wánacaalashi. ³³ Iwénda liá'a iwáalianica, ya yáa nalíni náa'a carrúni jináatanica; éeneda iwáalia chácala wálii, jócai salírrani, cháminaa máanui wérrí rícucaishi áacairra jócai amáarra, jóctala canédi éewa liwárruacoo jiní camárta íyacala shínaashi néerra. ³⁴ Táshia nácuha iwáaliacta ishínaa cawéninamai, iwówa néeniya lécchoo.

Arrúnaa wachúnicoo

³⁵ “Léjta náa'a cashírruedacanica súwedenai nábalau sáica ya nashínaa lámpara túculerriu, nanénda nawácali íinuca, chacábacanaa iyá chúni jáicta línu léji liá'a Wawácalica. ³⁶ Imédau léjta náa'a tráawajadorbinica néndenai nayáca nawácali éejoocoo áabai boda yúcha, jáicta línueda cuíta númai le naméecu lirrú jiliá'a. ³⁷ Sáicta náa'a cashírruedacanica jáicta línu léji liá'a nawácalica, ya línu nanácu cáwi. Ne yáawaiyi numá irrú nawácalicaja liwána nawáacoo mesa nácula, ya táminaa lishírrueda náayai. ³⁸ Sáicta wérrí nayá, línueta nanácu cáwi béewami táyeebe o mésectala éerri. ³⁹ Yáa léenaa sáica linácu liéni: Liá'a cuíta wácalica líactata léenaa táshia hóraa línu léji liá'a canédica, jócata línda naméecu líbanai nanéduque'e lishínaa. ⁴⁰ Iyá lécchoo ichúniu; jiníwata nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca, nuínuminaa jócta nanénda nayá nuyá.”

Liá'a cashírruedacaica machácaniyaca ya liá'a cashírruedacai jócai machácaniyaca
(Mt 24:45-51)

⁴¹ Pé'eru sáta'ee léemiu Jesús:

—Nuwácali, ¿jiiwadeda liáni licábacanaa walí sái'inaa já'a bácai o quinínamarru sái'inaa wéeca?

⁴² Limá'ee liá'a Wácalishica: “¿Tána léji liá'a chóniwerri liwácali máacanica machácani liyáca ya cáwi wíteeyaca, liwácali máacani lirrú litúyaque'e líbana, quéewique'e liá íyacaishi éerdi náayaca? ⁴³ Sáicta liá'a cashírruedacaica, jáicta liwácali íinui méderrii liyá léjta limáyu'u lirrú. ⁴⁴ Ne yáawaiyi numá irrú, liwácali máacaminaa liwánacaala quinínama liá'a liwáalianica. ⁴⁵ Ne liá'a cashírruedacaica

lipénsacta lirrúwoo liwácali déecudacalau, lichánau liméda máashii nanácula náa'a áabi cashírruedacani ya náa'a ínaca cashírruedacani, ya lichánau líyaca ya lírraca licámadectalaca, ⁴⁶ liá'a éerrica jócta linénda liyá liwácaliu, ya áabai hóraa jócai liá léenaa nácu, liwácali ínuminaa ya ta licástigaa cáiwinaa jíni, liúcaminaa liyá chacábacanaa léjta náa'a jócani machácaniyaca.

⁴⁷ “Liá'a cashírruedacaica yáirri léenaa tánashia liwówai liwána liméda liá'a liwácalica, ne jócai chúni liyáca, jíní léewidacala, licástigaaminaani libásaidaminaa liyá íchabachu. ⁴⁸ Ne liá'a cashírruedacaica jócai yáa léenaa liméda liá'a máashiica, jócai'inaami náa bájjiala libásaca. Liá'a náani lirrú mawí íchaba, chacábacanaa lécchoo nasáta liúcha íchaba; ne liá'a namáacani lirrú nashínaa chawítemija'a, chacábacanaa nawána liméda mawí máanui lécchoo.

Náa'a chóniwenai shírridenaiu Jesús nácueji

(Mt 10:34-36)

⁴⁹ “Nuyá ínuerri éerri rícula nutúcula chichái; ya ¡chítata nuwówau'u nucába léemau'u jíni! ⁵⁰ Arrúnaa nusúfria bájjialanaa, ¡ne máashii wérri nuwówa nunénda libésunacoo quinínama lierra! ⁵¹ ¿Éebida nuínucala éerri rícula nuínda saíctaque'e iwówa iyáca? Numá irrú jócala, índeerri quéewique'e ishírrida yáacaque'iu. ⁵² Ne chóque'e wabéechalawoo, cinco néenajinai wáacoo áabai cuíta lícu máashiiminaa nacába yáacacoo, matálitai chámata júnata, chámata matálitai júnata. ⁵³ Liá'a lisálijinaaca máashiiminaa licába licúuleu, liá'a licúuleeca máashiiminaa licába lisálijinau; ruá'a natúwaca máashiiminaa rucába rumíyacalau ya rumíyacaula máashiiminaa rucába rutúwau; ruá'a rúneerruca máashiiminaa rucába runírru ya runírru máashiiminaa rucába rúneerru.”

Chíta quéewau'u wáa léenaa linácu liá'a éerrica

(Mt 16:1-4; Mr 8:11-13)

⁵⁴ Jesús má'ee lécchoo chóniwenairru: “Jáicta icába sánai nácudacoo chéni éerri wárruactalacoo, imá'ee yúwerri'inau, ne yáawaiyi imácaa. ⁵⁵ Ne áicta cáuli cánacau bácheji imá amuábeecala'inaa chunídanaa, ne yáawaiyi imácaa. ⁵⁶ ¡Chámainsi wítee!, Ne yácta léenaa icába éerri cábacanaa bésuneerri'inaacoo cáinabi íta'aa, ¿chíta quéewau'u jócu yáa léenaa icába liéni éerri Dios íyadani liyá icába?

Arrúnaa jéeneda jiyá liájcha saíca liá'a jijínaica

(Mt 5:25-26)

⁵⁷ “Jesús má'ee nalí: ‘¿Tánda jócu yáa léenaa icábacoo saíacta o máashicta iyá jájiiu imá tánashia saícai? ⁵⁸ Báqueerri yácta jijíconaa, ya litée jiyá jíyadacoo nalí náa'a wánacaleenaica, arrúnaa jéeneda jichúnicoo jóctanaa natée jiyá aí éerri já'a jéewaqué'e jichúnicaní, quéewique'e jócu natée jiyá lináneewa liá'a yáirri léenaa licába saíactani o máashictani; léejuedaminaa jiyá nalí náa'a soldado, ya táminaa naníqui jiyái cuíta manúmai rícula. ⁵⁹ Ne numá jirrú jócuminaa jijíáu néenee, cáashia jipáida quinínama liá'a jimówinianica.’ ”

13

Liá'a mawí cawénica wéejuacoo Diosru wajíconaa yúchau

¹ Liyáalimi éerri áabi yáau nacába Jesús, náiiwadeda'ee lirrú Pilato bánuaca náiinua áabii washiálicuenai Galilea néenee sánami, yá'ee léewida náirra náa'a cuéshinai írranaa íibi sacrificioyu. ² Jesús má'ee nalí: “¿Imáuminau irrúwau libésunacalau liéni náajcha náa'a washiálicuenaimica yáainaimi Galilea rícu, níwata nalí mawíni cajíconaaca náucha náa'a ishínaa cáinabi íta sánaca? ³ Numá irrú jócala; ne iyá jájiiu jóctacala éejueda iyáu Diosru, cháí'inaa cábacanaa máanali

iyá. ⁴ ¿O imáuminau irrúwau nanácu náa'a dieciocho máanalinimica licá'inaamiu nawítee liá'a cuíta áacai yáairrimi chacáalee Siloé rícu, nalí mawíni cajíconaaca náucha náa'a yáaine Jerusalén rícu? ⁵ Numá irrú jócala; ne iyá jájiu jóctacala éejueda iyáu Diosru, cháí'inaa cábacanaa máanali iyá.”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a higuera jiníyii íta

⁶ Jesús íiwa'ee nalí liáni licábacanaaca: “Báqueerri washiálicuerri wáaliate áabai banácali jí'ineerri higuera lishínaa shínaashi íta'au, liá'inaamiu licába liácta higos, ne jiní línucta líta. ⁷ Jáiwa'ee limá lirrú liá'a washiálicuerri túyerri lishínaa shínaashi: ‘Jicábateni, matáli camuí nuínuca numúrru líta liáni higuéraca, ne jiní wérri nuínucta líta. Jiwíchuani, ¿tándashia ta liwína liyá néeni cáinabi újni?’ ⁸ Ne liá'a túyerri lirrú cáinabi limá'ee léeba lichuáni: Nuwácali, jimáaca újnibini le camuícaja liáni; nuwáseda'a lirrú cáinabi nuáque'e lirrú abono. ⁹ Cháminaa cájbami liá lítau; ne jóctacala, ya ta jiwíchuacojoni.”

Jesús chúni báquetoo ínetoo mulídu wójunaa éerdi nawówa íyabactacoo

¹⁰ Áabai éerri, éerdi nawówa íyabactacoo, Jesús chánau léewidaca áabai sinagoga rícu; ¹¹ ya néeni báquetoo ínetoo bálinechoo báinacu wérri dieciocho camuí. Áabai espíritu máashii máacani mulídu ruwójuna, jócau éewa rumáchiquiniacoo sáica. ¹² Quéecha'inaami Jesús cába ruyái, limáida rulí limá'ee:

—Ínetoo, jiyá'au chúnicuwai jishínaa bálínacaalashi yúcha.

¹³ Néenee lichánaa licáajiu runácu, liyáalimi ruéewa rumáchiquiniacoo, jáiwa ruchánau ruá sáicai Diosrui. ¹⁴ Ne liá'a sinagoga wácalica íwirri liwówa, níwata Jesús chúnica'ee ruyá éerdi nawówa íyabactacoo, limá'ee nalí náa'a chóniwenaica:

—Ái seis éerri já'a éerdi natráawajaaca; ínu liyáali éerri quéewique'e ichúnicoo ibálinacaala yúcha, ne jócai éerdictaca nawówa íyabactacoo.

¹⁵ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Chámai wítee, ¿jócu iwáseda ishínaa pacáa o burro léerdi nawówa íyabactacoo, quéewique'e itée líirra shiátai? ¹⁶ Ne ruáni ínetooca, Abrahám táquetoomica, Wawásimi ya rulí liéni bálínacaalashica dieciocho camuí, ¿ne jócuminaata nuéewa nuchúni nuwáseda rúcha léerdi nawówa íyabactacoo?

¹⁷ Quéecha'inaami Jesús ma léji liéni, lijínai máaqueneu báinata; ne quinínama náa'a chóniwenaica sáicta nawówa nacába liá'a máanui Jesús médanica.

Liá'a licábacanaa líimi nácuha liá'a banácali jí'ineerri mostaza

(Mt 13:31-32; Mr 4:30-32)

¹⁸ Jesús má'ee léchchoo: “¿Chíta licábacanaa liá'a Dios wánacaalactaca ya tána cábacanaa núiwa irrú jini? ¹⁹ Chái léjta áabai mostaza ími báqueerri washiálicuerri yáabanani lishínaa shínaashi íta'au, ya ta lidáwinacuwai máanui, cáashia limédacoo áicubayu máanui ya ta náinu náa'a míshiiduca naméda nábanau linácai nácu.”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a wáneerri páani múrracacoo

(Mt 13:33)

²⁰ Jesús má'ee léchchoo: “¿Chíta nuéewa numéda licábacanaa liá'a Dios wánacaalactaca? ²¹ Chái cábacanaa léjta liá'a wáneerri páani múrracacoo báquetoo ínetoo ruéewidani matálii íinabishi íbirra, quéewique'e liwána íinabishi múrracacoo quinínama.”

Áulabai cuíta núma
(Mt 7:13-14,21-23)

²² Jesús liá'a'inaamiu liácoo iníjbaa lícu Jerusalénra, Jesús éewida liácoo chacáalee máanuini rícu ya júbini libésunactacoo liácoo. ²³ Báqueerri sáta'ee léemiwani:

—Nuwácali, ¿áulabani yáainecoo'inaa Dios néerra?

Jesús éeba'ee lichuáni:

²⁴ —Éeneda iméda idánaniu iwárruacoo lirrícu liá'a cuíta nánibala áulabaica; jiniwata numá irrú íchaba éenedaminaa nawárruacoo, ne jócuminaa nawárruacoo.

²⁵ Liáwinaami libárruacoo liá'a cuíta wácalica ya libáya cuíta núma, iyá yáaine bináawa imáidaminaa iyáca: 'Wawácali, jiméecu walí cuíta núma.' Ne léebaminaa ichuáni: 'jócu nuá léenaa chítashia sána iyái.' ²⁶ Néenee ichánaminau imáca: 'Wayáwa nárra iyenaimi ya wáirra jíajcha, ya jéewidate washínaa cáaye rícuba.'

²⁷ Ne léebaminaa ichuáni: 'Jái nunísa numá irrú, jócu nuá léenaa chítashia sána iyái. ¡Ishírriu núcha iyá médenai máashii!' ²⁸ Néeniminaa ícha irrúwoo cáiwinaa yáamuedacta éeu chíchichinaa, icába nawáacoo Abrahám, Isaac, Jacob ya quinínama náa'a cáiwadedacanimi Dios chuáni báinacu yáainai Dios wánacaalactalaca, ne ya iyá najédani bináawala. ²⁹ Jiniwata náinuminaa chóniwenaica matuínaami íiba nácueji, ya báacheeji, ya cáirricueji ya áaqueji náawacaque'iu nawáacoo náayaca Dios wánacaalactalaca. ³⁰ Néenee áabiminaa chóque'e náa'a jócani cawéni cábacoo éenajta, náa'inaminaa cawénini'inaa, ya chóque'e náa'a cawénini cábacoo nayá'inaa mawénini'inaa.

Jesús ícha Jerusalén nácu

(Mt 23:37-39)

³¹ Néenee náinu lécchoo áabi fariséobini namá'ee Jesúsru:

—Jíáu mayéji áani níwata Herodes wówerri línua jiyá.

³² Jesús éeba'ee nachuáni:

—Yáa namówai imá lirrú líerra újni iyáliduca: 'Jicábateni, wáalee ya cajójcha nujéda demonio ya nuchúni náa'a bálinaicoo ya batáijinaami nunísajoo.' ³³ Ne arrúnaa nusíguia nushínaa iníjbau wáalee, cajójcha ya batáijinaami, jiniwata jócai éewau máanali báqueerri cáiwadedacai Dios chuáni Jerusalén yúcha báawachala.

³⁴ ¡Chóniwenai Jerusalén rícu sána, chóniwenai Jerusalén rícu sána, ínuenai náa'a íiwadedeenai Dios chuáni ya ínueda íbayuni náa'a índenai irrú ínuenai náiiwa irrú Dios chuáni libánuacala nayá! ¡Chíta máanabachu nuwówai nuáawaqueda iyá nuéenibiyu, léjta ruá'a cawáamai yáawaquedau ruéenibiu rubáinaa yáajbau, ne iyá jócani wówai! ³⁵ Ne icábate, liá'a iyáctaca máaqueerri'inau jiniáct'inaa yáairri; ne numá irrú jócuminaa éejoo icába nuyá, cáashia línu liá'a éerrica imáct'inaaca: '¡Sáictai wérrí liá'a ínuerrica lijí'inaa liá'a wácalishica!'

14

Jesús chúni báqueerri bálinnerriu iméemai náanai

¹ Libésunateu áabai éerri léerdi nawówa iyabactacoo, Jesús yáau líiyaca líibana néerra liá'a fariséobini wácalica, ne áabi fariséobini néeda'ee nayá natuínaa.

² Néeni lécchoo báqueerri washílicuerri yáa Jesús náneewa, bálinnerriu liyú liá'a iméemai wána lináanai. ³ Jesús sáta'ee léemiu náa'a éewidenai ley nácu ya náa'a fariséobinica:

—¿Tána imá iyái? ¿Dios índaminaa wachúni bálinnerriu léerdi nawówa iyabactacoo, jajá o jócuweeca?

⁴ Ne nayá namáaca'eewoo manúma. Néenee liwína liá'a bálinnerricoo, lichúni'e jini ya ta limá lirrú léewaqué'e liácuwai. ⁵ Ya fariséobinirru limá'ee:

—¿Tána éenaa iyái, jicúulee o jishínaa pacáa cáctau útawi rícula, jócu ijéda liyáalimijani, áawita léerdi nawówa iyabactacoo?

⁶ Ne jócu néewa néeba lichuánii.

Náa'a nacúmidani áabai fiestarru boda shínanaaca

⁷ Jesús cába'inaami'e náa'a nacúmidanica namúrru yáarrubaishi mawíyii cawéni namáaca nawáaque'iu líta'aa mesa nácula, liá'ee nawítee limá'ee nalí:

⁸—Jáicta báqueerri cúmida iyái áabai fiestarrui licásaque'iniu, u'iwáau náarrubai íta'aa náa'a cawénini yúcha mawí, éewerri báqueerri ínu mawí cawéni yúcha; ⁹ ne liá'a cúmideerri iyá chámataanaa éewerri línu limá jirru: 'Jimáaca liáarrubai líani báqueerrica'. Ne ya táminaa báinata jibárruacoo jíacoo jiwáacoo último yáarrubaishi íta'aa. ¹⁰ Báawacha wáucha, nuyá ma jirru:

Jáicta nacúmida jiyái, jiwáayu quéecha nácu sái yáarrubaishi íta'aa, quéewique'e áicta línu léji liá'a cúmideerri jiyá, limá jirru:

—'Nujúnicaí, jibésunau jiwáacoo áabai yáarrubaishi cawéni mawí ítala.' Cháminaa liwána cawéni jiyá nanáneewa náa'a wáainecoo nayá jíjcha mesa nácula. ¹¹ Jiníwata liá'a máanui jicábacoo, carrúni jináatai'inaa médacoo; ne liá'a carrúni jináatai médacoo, máanui'inaaminaa médacoo.

¹² Jesús má'ee lirrú lécchoo liá'a cúmideerri liyá:

—Jáicta jiwáalia áabai fiesta o léerdi jiyaca, ujicúmida náa'a jijúninaica, ya jéenajinai, o wéena, jiní náa'a rí cubini yáainai jirru urrúni; níwata nayá lécchoo nacúmidaminaa jiyá chacábacanaa, cháminaa jinísa jimáacacoo cawéni.

¹³ Ne uliámaca, numá irrú:

—Jáicta jiméda áabai fiestai, jicúmida náa'a carrúni jináatanica, náa'a jócani éewa najínacoo, náa'a tucútucuni jínacoo, ya náa'a matuínica. ¹⁴ Cháminaa sáicta jiwówa. Nayácala jócani éewa napáida jiyá lijúniba, ne jiyáminaa wáaleerri'inaa jiwéniu, éerri nacáwio náa'a chóniwenai sáicanimica.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a máanui'inaa iyacaishica
(Mt 22:1-10)

¹⁵ Néemi'inaami líeni báqueerri wáairricoo liyá mesa nácula, limá'ee Jesúsru:

—¡Sáicta wérri liá'a íyeerri'inaa iyacaishi máanui wérri Dios wánacaalactalaca!

¹⁶ Jesús má'ee lirrú:

—Báqueerri washíalicuerri méda áabai iyacaishi wérri, ya ta libánua nacúmida íchaba wérri chóniwenai. ¹⁷ Quéecha'inaami léerdicaí liá'a iyacaishica, libánua lishínaa cashíruedacai lirrú líiwa nalíni náa'a nacúmidanica: 'Déjca jái ya sáicaí quinínamai.' ¹⁸ Ne quinínama nachána'eewoo namáaca. Limá'ee liá'a báqueerri quéechanacu: 'Chóca rími nunísa nuwéni áabai cáinabi, arrúnaa nuáacoo nucábacani. Ne nusáta jíucha jócubeecha máashii liyá jirru.' ¹⁹ Báqueerri má'ee: 'Nunísa nuwéni diez pacáa, píquedenai'inaa cáinabi, arrúnaa nuáacoo nuénda nucába wáni. Ne nusáta jíucha jócubeecha máashii liyá jirru.' ²⁰ Ya báqueerri má'ee: 'Nunísa nucásacoo chóca rími já'a, jócu nuéewa nuáacoo.' ²¹ Liá'a cashíruedacaica léejo'eewoo liwácali néerrau, líiwa'ee liwácalirru quinínama, jócau'u nawówai náinuca. Néenee íwirri wérri liwówa liá'a liwácalica, ya tá'ee limá lirrú liá'a cashíruedacai lirrú: 'Jiá namówai madéjcanaa cáaye rícula ya plaza rícula chacáalee shínaaca, ya jínda áani náa'a carrúni jináatanica, náa'a macáwanica ya náa'a matuínica ya náa'a tucútucunica.' ²² Déecu'inaami'e mawí cashíruedacai má'ee: 'Nuwácali, nunísa numéda jirru jiwánani numédaca, ái újnibi já'a yáarruishi.' ²³ Néenee liwácali má'ee lirrú liá'a cashíruedacaica: 'Jiáu iníjbaa lícu ya náa'a yáainai carretera éemanacu, ya jimésuda nawówa náinuque'e nawáarruacoo, quéewique'e cashiámu núbana. ²⁴ Jiníwata numá irrú, jiní'inaa néena náa'a nacúmida quéechanacu jócani'inaa éena náaya núya nuíbi.'

*Chíta quéewau wáacoo Cristo íshirricu jíni
(Mt 10:37-38)*

²⁵ Íchaba chóniwenai yáau Jesús íshirricu; jáiwa léejoo limá'ee nalí: ²⁶ “Ne báqueerricta ínu nulí, ya jócu canínaa licába nuyá mawí lisálijinaa yúchau, ya litúwa, ya línu, ya léenibi, ya léenajinai, ya léenajetoo, ya liyá jájiu mawí, jócai éewa nushínaa éewidenaicoo. ²⁷ Ne liá'a jócai wówai carrúni jináata limédacoo nunácueji, ya jócu línu nuíshirricu, jócai éewa nushínaa éewidenaicoo nuájcha. ²⁸ Ne báqueerricta éena wówai liméda áabai cuíta wérri, ¿jócuminaa quéechanacu liwáau lijútada léenacta linísacani? ²⁹ Ne áabatayu, liúcacta lidáni ya liáwinaami jócu léenaa linísacani, quinínama náa'a cábenaicani, nachána'inaa nacáidaminaa líwanaa, ³⁰ namá'ee: ‘Liéni washíalicuerrica lichánau liméda cuíta, ne jócai léenaa linísaca.’ ³¹ O báqueerri rey yáctau jináwiurru báqueerri rey júnta, ¿jócuminaa liwáau quéechanacu lijútada, léenacta diez mil soldado yáajcha léewa limédacoo lijúnta liá'a ínuerri lijúnta veinte mil soldado yáajcha? ³² Ne jócta léenaa línu yáacacoo lijúnta, áicta újnibi déecucheji liyá báqueerri reyca, libánuaminaa catéecai chuánshi yáajcha lijúnta jócubeecha naméda jináwiu. ³³ Cháwa licábacanaa, matuínaami éena jócai wówai limáaca quinínama liwáalianica, jócai éewa nushínaa éewidenaicoo nuájcha.

*Jáicta iwíduma jócu liá'a lijúwacawai
(Mt 5:13; Mr 9:50)*

³⁴ “Liá'a iwídumaca saícai; ne jócta liá'a lijúwacau, ¿chítaminaa léejoo limédacoo saícai jíni? ³⁵ jócai éewau áawita cáinabirru, jiní léewacalau namédaque'e liyú abono. Jiní wéni náucaca. Nawáalianai nawíbau éemiu.”

15

*Jesús méderri áabai licábacanaa linácu liá'a oveja yúquerricoo
(Mt 18:10-14)*

¹ Narrúni'eewoo Jesúsru íchaba néenaa náa'a jédenai warrúwa chóniwenai yúcha gobiernorru, ya náa'a áabi chóniwenai máashiini íwanaa cajíconaánica, lécchoo néemi'e lirrú. ² Néenee náa'a fariséobinica ya náa'a éewidenai ley Moisés shínaa natáania máashii linácu liá'a Jesúsca namá'ee:

—Liáni chóniwerrica lirríshibia náa'a cajíconaánica ya líiya náajcha.

³ Néenee Jesús íwa nalí áabai licábacanaa, limá'ee: ⁴ “¿Áicta báqueerri íibi já'a wálierri cien oveja ne liúca áabai, jócuminaata limáaca náa'a noventa y nueveca chaléeni bacháidala, ya ta limúrru liáaco liá'a áabai oveja yúcairrimicoo cáashiaque'e línu linácu? ⁵ Jáicta línu linácu, saícta liwówa liúca liséjcu íta'auni, ⁶ jáicta línu líbana néerrawai, liáawaqueda lijúninai ya náa'a yáainai lirrú urrúni, limá'ee nalí: ‘Sáicta iméda iwówau nuájcha, jáicala nuínu linácu liá'a oveja yúquerrimicoo núcha.’ ⁷ Numá irrú cháí cábacanaa saícta wérri wówashi áacairra báqueerri cajíconai nácueji éejuederricta liwíteu Diosru, náucha náa'a noventa y nueve chóniwenai saícanica jócani arrúnaa éejueda nayáu Diosru.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a báquetoó ínetoo únuechoo rushínaa moneda nácuu

⁸ “O lécchoo, ¿chíta báquetoó ínetoo wáaliechocta diez monedani ya bátui yúcau rúcha, jócuminaa rutúculia áabai lámpara ya ta rujíchuda cuíta lícui, rumúrru arrájuata cáashia ruínu linácu? ⁹ Ne jáicta ruínu linácu, ruáawaqueda rujúninaiu ya náa'a yáainai rulí urrúni, rumá nalí: ‘Sáicta iméda iwówau nuájcha, jáicala nuínu linácu liá'a moneda yúquerrimicoo núcha.’ ¹⁰ Numá irrú chacábacanaa

lécchoo ái saíctani wówa náa'a ángelbini Dios shínaaca báqueerri cajíconaica éjueda liwíteu Diosru.”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a lisálijinaa míya máecha licúulee jíconau

¹¹ Jesús íiwadeda'ee lécchoo: “Báqueerri washiálicuerri wáaliante chámata léenibiu. ¹² Liá'a, mawí icúlirrijuica, limá'ee lisálijinaarru: ‘Nusálijinaa, jiá nulí léenaa liá'a nushínaa jiwáaliani nulí saí'inaaca.’ Néenee nasálijinaa shírrida nalí quinínama liá'a liwáalianica nanácu. ¹³ Jócái íchaba éerri néenee liáwinaami, liá'a licúulee náishiimica liwénda lishínaa quinínama éenaa, ya liyú liá'a warrúwaca liáu déecuchala áabai cáinabi ítala, ligástactala máashii quinínama liá'a liwáalianica, liyácta cáwicaishi cacháninai rícu. ¹⁴ Ne linísa'inaami ligásta quinínama liwárruanu, jáiwa áabai ínaaishi wéerri ínu lítala liá'a cáinabi liyáctalaca, néenee liwántedani lináiwai. ¹⁵ Jáiwa liáu lisáta lirrúwoo tráawaju báqueerri washiálicuerri yúcha, lítala liá'a cáinabi yáctalaca, jáiwa libánua lishínaa finca néerrau jíní litúya puíti. ¹⁶ Liá'a icúlirrijuica wówerricta'ee líiya cáawaina liá'a puíti íyanibica, ne jíní yáirri líiyani. ¹⁷ Néenee'e lipénsaa lirrúwoo limá'ee: ‘Íchaba tráawajadorbini ya nusálijinaa íibana néeni wáalianai íyacaishi yúctacoo, nácula nuyá áani máanali nuyá nunáiu! ¹⁸ Nuéjoctatawai nusálijinaa íibana néerrawai, ya numáminaa lirrújoo: Nusálijinaa, numéda nujíconau Diosru ya jirru lécchoo; ¹⁹ nuyá jócái saícanata jimáida jicúuleeyu mawiá; jicába nuyá léjta báqueerri jishínaa tráawajadorbiniu.’ ²⁰ Néenee liwína'ee iníjbaa ya tá'ee léejocoo lisálijinaa íibana néerrawai.

“Línu'inaa déecucheji újni'ii, lisálijinaa cába'ee jíní carrúni jináata'ee licábaqui jíní. Licánaca'eewoo licúulee júntau lishíquia'ee ya lishíshi liwídani. ²¹ Néenee licúulee má'ee lirrú: ‘Nusálijinaa, nuyá méderri nujíconau Diosru ya jirru lécchoo. Nuyá jócái saícanata jimáida cúuleeyu mawiá.’ ²² Ne lisálijinaa má'ee nalí náa'a lishínaa chóniwenai tráawajainai lirrú: ‘Tjéda liá'a íibalashi mawí saíctaca isúwa linácu. Ya isúwa áabai aníiyu licáaji nácu ya áabai zapato líiba nácu. ²³ Índa liá'a becerro mawí quéenaaca ya ínuani, wáya áani waméda'aa fiesta saícta'a wawówa. ²⁴ Léca liáni nucúuleeca nédacanímicoo nácu máanalica, ne éejuerri licáwiacoo, nédacanímicoo nácu yúcacoo, ne wáinu linácu.’ Jáiwa nachánau naméda fiesta saícta nawówai.

²⁵ “Ne nácula liá'a licúulee nabéecanaataca chalé'e yáa bacháidala. Línu'inaa urrúni cuítarru, léemi'e shímashi wítama yá'ee nawáilaaca. ²⁶ Néenee'e limáida báqueerri icúlirrijui, ya lisáta'ee léemiu liyá tánashia léji líerra. ²⁷ Icúlirrijui má'ee lirrú: ‘Jéenajirri jái éejuacuawai, tánda jisálijinaa wána wáinua liá'a becerro mawí quéenaaca, licúulee éejuacalau lirrú saíca cáwicalani.’ ²⁸ Ne jáiwa'ee bájiala íwirri liwówai, jóca'ee liwówai liwárruacoo. Néenee táda'ee lisálijinaa jiáu litáania liájcha liwówa yáajchau liwárruaque'iu. ²⁹ Ne limá'ee lisálijinaarru: ‘Jicábateni íchaba camuí nutráawajaa jirru, séewirri numéda jiwánacaala, ne jiyá jócái yáacaji nulí áabai cabra rími nuínuaque'ini saíctaque'e nuwówa nujúnicaibini yáajchau. ³⁰ Ne línu'inaa liéni jicúuleeca, gástairri máashii jishínaa warrúwa rúmbabini nácula, ái jáji jiyá wáneerri náinua lirrú becerro mawí quéenaaca.’

³¹ “Ne lisálijinaa éeba'ee lichuáni: ‘Nucúulee, jiyá séewirrinaa yáa nuájcha, quinínama liáni nuwáalianica jishínawa líerra. ³² Tánda arrúnaa waméda fiesta, saíctaque'e wawówa lécchoo, léca liáni jéenajirrica nuédacanimícoo nácu máanalica, ne éejuerriu licáwiacoo, nuédacanimícoo yúcacoo, ne wáinu linácu.’”

16

Liá'a licábacanaa linácu liá'a catúyacaica jócai machácani

¹ Jesús íwa'ee lishínaa éewidenaicoo liáni: “Báqueerri washiálicuerri rícuerri liwáaliate báqueerri túyerri lishínaa; jáiwa'ee áabi yáau náiiwa lirrú liá'a rícuerrica léca'ee liá'a limáacani túya lishínaa, gásteerri'e liyá máashii lishínaa. ² Liwácali máida'ee lirrú ya tá'ee limá lirrú: ‘¿Tána léji liéni namáni nulí jinácucha? Jiiwadede nulí chítashia liá'a quinínama jishínaa tráawajuca, jiyá jócai éewa jitúya nushínaa mawiá.’ ³ Lédacani'eewoo lirrúwoo liá'a catúyacaimi rícuerri shínaa: ‘¿Tána'ee numéda chóquejoo nuwácali jócai yáa nulí mawiá tráawaju? Jiní nudánani nutráawajau'inaa nulíwoo cáinabi, ya báibee nujínanicoo nusáta áabi yúcha. ⁴ Ya ta nuá léenaa tánashia numédani'inaa, quéewique'e ái ríshibierri nuyá já'a návana licúlau, jáicta numáacau jiní nulí tráawajujoo.’ ⁵ Néenee limáida'ee bácainaa náa'a mówinianai liwácalirru. Lisáta'ee léemiu báqueerri quéechanacu: ‘¿Chíta máanaba jimówinia nuwácalirru jini?’ ⁶ Léeba'ee lichuáni: ‘Numówinia lirrú cien tímbu aceite.’ Limá'ee liá'a catúyacai rícuerri shínaa: ‘Jishínaa recibo liáni yáa áani; jiwáayu madéjcanaa ya jitána áabata cincuenta, béewamicta bácaijani.’ ⁷ Néenee liáwinaami lisáta léemiu báqueerri: ‘¿ya jiyá, chíta máanaba jimówinia lirrú jini?’ Léeba'ee lichuáni: ‘Cien máanabaca trigo ínaabishi.’ Limá'ee lirrú: ‘Jishínaa recibo liéni; jiméda áabata ochenta, béewamicta máayabacajani.’ ⁸ Liá'a liwácali yáa léenaa licába liá'a limáacani wánacaala, yáairri léenaa liyá liméda léjta liwówau'u. Ne jáicta chúnsai nashínaa negocioca, náa'a máinecoo éerri rícu, mawíni cáwi tuí naméda nashínau, náucha náa'a éewidenai Dios chuáni.

⁹ “Ne nuá iwítee iyá wáalianai irrícucau éerri rícu cajíconaica, igánaque'e ijúninai, quéewique'e jáicta amáarra rícucaishi áani, narríshibia iyá návana licúlau jócai amáarra.

¹⁰ “Liá'a saícai médacoo áulabai yáajcha, cháminaa cábacanaa lécchoo saíca limédacoo íchaba yáajcha; ne liá'a jócai saíca áulaba yáajcha, cháí cábacanaa lécchoo jócai éewa saíca limédacoo íchaba yáajcha. ¹¹ Ne cháwa cábacanaa, liyú liáni rícucaí éerri rícu saí cajíconaica, iyá jócani saíca médacoo, ¿tánaminaa éewida'inaacu yáawaa, nácta irrú liá'a rícucaí jócai amáarra? ¹² Ne jóctaca iméda saíca liájcha liá'a jócai ishínaa, ¿tánaminaa yáa irrú ishínaa'inaa yáawaa?

¹³ “Jiní cashírruedacai éewacala lishírrueda chámata liwácanairru; jiníwata máashiiminaa licába báqueerri ya canínaa licába báqueerri, o machácaniwee báqueerrirruni o lichániwee báqueerri. Jócai éewa washírrueda Diosru ya rícucairru.” ¹⁴ Náa'a fariséobinica máanalini warrúwa nácu, néemi'inaa quinínama liáni nacáida'ee Jesús náawa. ¹⁵ Jesús má'ee nalí: “Iyá wanárra bésunenaicoo saícaniyu chóniwenai náneewa, ne Dios yáirri léenaa iwówa; ne liá'a washiálicuerri wáaliani áacai mawí, Dios chánini.

Liá'a ley ya Dios wánacaalactalaca

¹⁶ “Jócu'inaami Juan Bautista ínu újnibi, Dios wówerriicta nayá náa'a chóniwenai áabenaawówa liájcha liá'a leyca ya liá'a natánanimica náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni. Néeneete nuíwadede saícai chuánshica Dios wánacaalactalaca nácu, ya quinínama naméda nadánaniu quéewiquinicta nawáruacoo.

¹⁷ “Mawí jócu tráawaju amáarra liá'a éerrica ya cáinabi liúcha liá'a licúmpliacoo quinínama tánerricoo ley rícu.

*Jesús éewida linácu liá'a namáaca yáacactau
(Mt 19:1-12; Mr 10:1-12)*

18 “Báqueerri washiálicuerri máacacta línuu ya léeda línuu báquetoo, liméda máashii línayú; ya liá'a éederri línu ruá'a máaquechoo rúnirriu, cháí lécchoo méda máashii línayú.

Liá'a rícuerrica ya liá'a Lázaro carrúni jináataica

19 “Báqueerri washiálicuerri rícuerrri yáate, séewirrinaa lisúweda líbala cawéninamai ya saícabeetai, ya éerri jútainchu liméda fiesta máanui wérri.

20 Báqueerri lécchoo carrúni jináatai jí'ineerri Lázaro, yáairri cacháunai wérri liwá'eewoo cáinabi rícu líbana núma lícu liá'a rícuerrica. 21 Liéni washiálicuerri carrúni jináataica wówerri'e cáawaica liyú liá'a íyacaishi tábi cáirricoo rícuerrri shínaa mesa ítacha; yá'ee áuli narrúni'eewoo nabérruda lichúrruani. 22 Áabai éerri'e máanali léji liá'a carrúni jináataimica, yá'ee náa'a ángelbinica natée'e liyá Abrahám néerra paraíso rícula. Liá'a rícuerrimi máanali lécchoo jíni, jáiwa'ee nabáya jíni.

23 “Nácula carrúni jináata rícuerrri yáca náarrui rícula náa'a máanalínica, linácuda'ee linániu licába'ee déecucheji Abrahám, ya Lázaro liájcha. 24 Néenee'e limáidada liá'a rícuerrica limá'ee: ‘¡Nuwérri Abrahám, carrúni jináata jicába nuyá! Jibánua Lázaro jisábida licáaji juátau shiátai yáacula, ya línuque'e lidúji nuínanee náculani, níwata carrúni jináata nuyá bájjalanaa lirrícu liáni chicháica.’

25 Ne Abrahám éeba'ee lichuáni: ‘Nutáqueerri, jedacaniu linácu liá'a saíca'umi jiyá cáinabi íta'aa, yá'ee Lázaro máashiimiyaca. Chóque'e saícta lirríshibia liméda liwówau áani, ya nácula jiyá carrúni jináata. 26 Nácula liúcha liáni, ái áabai carrátalia wérri wáucha wáacoo já'a ya jiájcha; tándawa náa'a wówerri nabésunacoo mayéji áani jiyáctalaca, jócani éewa nabésunacoo, áawita náa'a yáaine chérra wówai nabésunacoo máyala áani, jócani éewa lécchoo nabésunacoo máyala áani.

27 “Limá'ee liá'a rícuerrica: ‘Nusátani wérri jíucha, nuwérri Abrahám, jibánuaque'e Lázaro nusálijinaa íbana néerra, 28 nuwáaliacta cinco nuéenajinau, quéewique'e litáania líiwa nalí, jócubeecha náinu máyala áani carrúni jináata nuyá.’ 29 Abrahám éeba'ee lichuáni: ‘Nayá jái wáalia liá'a Moisés tánanimica ya nachuánimi náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu; ¡namédaque'e nawánacaala!’ 30 Léeba'ee liá'a rícuerrimica: ‘Jajá, nuwérri Abrahám, ne báqueerri máanalimicta éejoo licáwiacoo, ya líiyadau nalí, ya táminaa néejueda nawíteu.’ 31 Ne Abrahám má'ee lirrú: ‘Ne jócta nawówai néemi Moisés chuánimi tánerricoo, ya nachuáni náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu, jócuminaa néebida lécchoo áawitata báqueerri máanali cáwiacoo nalí.’ ”

17

Liá'a carrúnatai cáacoo jíconaashi rícula
(Mt 18:6-7,21-22; Mr 9:42)

1 Jesús ma nalí náa'a éewidenaicoo: “Ái séewirrinaa cúmiderri naméda jíconaashi; ne ¡carrúni jináatai liá'a washiálicuerri wáneerri naméda najíconau! 2 Sáicaita liérra chóniwerri náuca manuá yáaculani nabáji liwáa nácu bátui íiba máanui wérri, liwánaca naméda najíconau náani júbini rímica. 3 ¡Cáwiwa yúchajoo!

“Jéenajirri médacta máashii jirrú, jiárta liyá; ne licámbiacta liwíteu, jimíya máecha lijíconaa limédani jirrú. 4 Éewita liméda jirrú máashii sietechu áabai éerri, ya sietechu línu limá jirrú: ‘jóca nuéejoo numéda jirrú máashii’, sietechu arrúnaa jimíya máecha lijíconaa.”

Éebida Dios nácu léewa liméda íchaba

⁵ Naa'a apóstolu nasáta Jesús yúcha: —Jiá walí wéebidaque'e mawí. ⁶ Jesús éeba'ee: —Iwáaliactata éebidau, éewita píitui rími, léjta bátui líta íimi liá'a mostaza, éewa imá lirrú liáni banácali jí'ineerri sicómoro: 'Jéerruau wayéji áani, ya jiáabanau manuá yáacula', ya banácali liméda liwánacaala.

Tána arrúnaa liméda liá'a cashírruedacaica

⁷ "Báqueerri éenaa liwáaliacta báqueerri cashírruedacai éejuerriu bacháideji liáwinaami liyá lipúrreda cáinabi o litúya pacáa, ¿Limáminaa, jiwárroo jiwácoo jíyaca? ⁸ jócai, újni limá lirrú: 'jiwárroo jichúni núyanibi, ya lístau quéewique'e jiméda nuwánacaala, nácula núya ya nuírra. Liáwinaami jéewa jíya ya jíirrai.' ⁹ Ya lécchoo jócani liá saícai cashírruedacairru, tánashia liá'a liwána limédaca. ¹⁰ Cha lécchoo iyá, jáicta inísa iméda quinínama liá'a Dios wánani limédaca, ya ta éewa imáca: 'Wayá cashírruedacani jócani cawéni, níwata waméda bácai liá'a arrúnai wamédaca.'

Jesús chúni náa'a diez washíalicuenai bálíneneu chorrówayu

¹¹ Quéecha'inaa'ee Jesús yáacoo Jerusalén néerra, libésunau béewami náa'a cáinabica jí'ineenai Samaria ya Galilea. ¹² Liwárrua'inaa'eewoo áabai chacáalee rími rícu, najiáu lijúnta náa'a diez washíalicuenai bálíneneu chorrówa nácu, nabárrua'eewoo déecucheji, ¹³ namáidada'ee cadánani namá'ee: ¡Jesús, quéewidacai, carrúni jináata jicába wayá! ¹⁴ Licába'inaa'ee nayá liá'a Jesúsca, limá'ee nalí: —Yáau íyadacoo sacerdotébinirru. Nácula'ee náawai, saíca jíni náa'a bálíneneemicoo. ¹⁵ Néenee'e báqueerri néenaa licába'inaa saíca liyái, léejua'eewoowai liá'ee Diosru saícai cadánani, ¹⁶ litúyau linánimiyu cáinabi nácula Jesús náneewa, liá lirrú saícai. Liáni washíalicuerrica, licáinaberra jí'ineerri Samaria. ¹⁷ Néenee'e Jesús má'ee: —¿Ya jócai diez namáanabaca náa'a chúneneecoo? ¿Ya náa'a nueve, tanácucha nayá jíni? ¹⁸ ¿Jiní éejueneu náa Diosru saícai mawí bácai rími liáni déecucha saíca? ¹⁹ Néenee'e Jesús ma lirrú, —Jibárroo, jiá namówai, jéebidacala saíca jíyá.

Chíta línu'inaa jíni liá'a Dios wánacaalactaca
(Mt 24:23-28,36-41)

²⁰ Naa'a fariséobini nasáta néemiu Jesús, chacálita'inaa línu liá'a Dios wánacaalactaca, ya liyá léeba náuchani:

—Jáicta línu Dios wánacaalactaca iyá jócainaa jéewa icábaca. ²¹ Jiní namá irrú: 'Liáni yáa áani', 'jócta liá'a yáa á'a'; níwata Dios wánacaalactaca jái yáa íibii.

²² Ya Jesús ma lishínaa éewidenaicoo: —Línúminaa éerri iwówaiminaa icábacani nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca, ne jócaiminaa icába. ²³ Áabi máminaa: 'Liáni yáa áani', jócta 'Liá'a yáa á'a'; ne oyáau néerra, jiní isíguiacalani. ²⁴ Cháminaa jóni icába éenu bérrudeerrica jáicta liquénai quinínama éerri rícu, cháminaa nuínucojoo nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca. ²⁵ Ne quéechanacu rúnaa nusúfria bájjalanaa, ya nacháani nuyá náa'a chóniwenai liyáali éerri. ²⁶ Cháminaa libésunacoo léjta Noé yá'inaami, cháminaa libésunacoo lécchoojoo liáni éerrica rícu léejocta'inaacoo nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca. ²⁷ Chóniwenai liyáali éerrimi íyenai ya íirrenai ya lécchoo cáseneu, cáashia línu liá'a éerrica Noé wárrua'inau barco rículai, línu'inaa liá'a únésacaca, ya quinínama máanali nayá. ²⁸ Chacábacanaa libésunacoo léjta Lot yá'inaami: Yáanimi rícu, chóniwenai cha nawíteemija náaya ya náirra, nawéni ya nawénda, ya náabana ya naméda nábanau; ²⁹ Ne Lot jiá'inaawai liúcha liá'a chacáalee Sodomaca, liúwa'eewau éerri rícu chichái, ya azufre amuíyíi lécchoo ya quinínama máanali nayái. ³⁰ Cháminaa líeni éerri rícu líyadaminaa nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca.

³¹ “Liyáali éerrijo, línuni nácujo cuíta ita'aa, liúrrucoo liáque'iu machácani, jócubeecha liwárruo cuíta rícula léeda lishínaa liá'a yéerri lirrícu; liá'a yéerri bacháida rícu, jócubeecha léejo cuíta néerra. ³² Édacaniteu runácu ruá'a Lot íinumica. ³³ Liá'a cáarrui máanali Dios jí'inaa nácu, liúcaminau; ne liá'a jócai cáarru máanalica Dios jí'inaa nácu, léeminaa wárruau Dios yáctalaca.

³⁴ “Numá irrú liyáali táayee nayáminaajoo chámata máaminaa nayá áabai yáarrubaijaa ita'aa: Báqueerriminaa yáujoo, ya báqueerriminaa máacaujoo. ³⁵ Chámata íina júlenai nayáca molinoyu, báquetoo yáaicho'inau, báquetoo máaquecho'inau. [³⁶ Chámata washiálicuenai yéenai bacháida rícu: báqueerri yáairri'inau, báqueerri máaquerri'inau.]

³⁷ Néenee nasáta néemiu Jesús: —¿Nuwácali, tanácuha'inaa libésunau léju lierra? Néenee'e limá nalí: —Táshia liyácta liá'a máanalimi, náinuminaa náa'a wáachulica néerra.

18

Liá'a licábacanaa linácu ruá'a máanirriuca ya liá'a wánacaleerrica

¹ Jesús íiwa'ee nalíni áabai licábacanaa léewidaque'e na'óraca jócubeecha sámú nayá. ² Limá nalí: “Ái báqueerri washiálicuerri já'a áabai chacáalee rícu, báqueerri wánacaleerri, jócai cáarru cába Dios, jócai cawáunta chóniwenai. ³ Liyá chacáaleeca ái báquetoo máanirriu, ruá'eewau liyáctala liá'a wánacaleerrica liyúdaque'e ruyá licástigaaque'e liá'a washiálicuerri méderri rulí máashii. ⁴ Íchaba éerri liá'a wánacaleerrica jócai liwówai liyúda ruyá, ne liáwinaami lipénsaa: ‘Áawita jócu cáarru nucába Dios, jóca cawáunta washiálicuenai lécchoo’, ⁵ ne néenee léjta ruáni máanirriuca éerri jútainchu ruínu rutáania nuájcha nuyúdaque'e ruyá rushínaa pleito nácu, ya tácoojoo nuyúda ruyájo, jócubeecha ruínu usébica nuwówa mawiá.”

⁶ Jesús má'ee nalí mawí: “Léewa limáni liáni washiálicuerri wánacaleerrica máashiica. ⁷ Wée, sáica cajáni, ¿ya jócuminaa Dios túya lécchoo náa'a éebidenai linácu sátenaicoo liúcha éerri jútainchu ya táayee? ¿Liwánaminaa nanéndaca? ⁸ Numáminaajoo léemiminaa ya liyúda nayá madéjcalicunaa. Ne jáicta nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca nuínu, nuinuminaa náa'a chóniwenai yéenai cáinabi ita'aa, ¿áni újni éebida nunácu já'a?”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a fariséoca ya liá'a cacóbracai impuesto

⁹ Jesús íiwa'ee nalí liéni áabai licábacanaa áabibirru máine'e nalíwoo nayá saícáni wítee náucha náa'a áabica: ¹⁰ “Chámata washiálicuenai yáaineu templo néerra na'óraca: báqueerri fariseo ya báqueerri lierra cacóbracai impuesto Romarru. ¹¹ Liá'a fariséoca, libárruau li'óracoo chá'a: ‘Oh Dios, nuyá nuá jirru saícai jiniwata nuyá jócai cha léjta náa'a áabica, canédini, máashiica, méderri línayu máashii línu yúchau, ya jiniwata jócala cha nuyá léjta lierra cáwaquedacai warrúwa chóniwenai yúcha. ¹² Nuyá nuyúnaa chámai éerri semana nácu, ya nuá diezmo liá'a quinínama nugáananica.’ ¹³ Ne liá'a cáwaquedacai warrúwa chóniwenai yúcha, limáaca'eewau déecuchata, jócai wíta'ee nácuda linániu áacairra, ta jiáirriu cáinabi nácula cáiwii ya liwówa lícu limá'ee: ‘¡Oh Dios, carrúni jináata jicába nuyá, nuyá cajíconai!’ ¹⁴ Numá jirru liá'a cacóbracai impuesto, léejo'eewoo líbana néerrau jái Dios pérdonaa jíconaa, ne liá'a fariseo jócai Dios pérdonaa jíconaa. Ne liá'a máanui wéerri cábacoo, jócainaa cawéni; liá'a carrúni jináatai cábacoo jiníca, léewani máanui'inaa Dios yáa wítee.”

Jesús dúnu sáamanai nácu quéewique'e Dios yúda nayá
(Mt 19:13-15; Mr 10:13-16)

¹⁵ Náinda'ee Jesúsru sáamanai júbini lécchoo lidúnuque'e nanácu, quéewique'e Dios yúda nayá. Nacába'inaa'ee jíni náa'a éewidenaicoo, nárra'ee nayá náa'a índenai sáamanai. ¹⁶ Néenee'e Jesús máida sáamanairru limá'ee:

—Imáaca náarra sáamanaica náinuque'e nuyáctala, o'iyabaida nayá, nayácala jicá'a sáamanai nawárruaminau á'a Dios wánacaalactalaca. ¹⁷ Yáawaiyii numá irrú, tánashia jócai wówai Dios wánacaalactalaca liyá léjta báqueerri samálita, jócaiminaa'ee liwárruau lirrícula liá'a Dios wánacaalactalaca.

Báqueerri washiálicuerri rícuerrri ínuerri litáania Jesús yáajcha
(Mt 19:16-30; Mr 10:17-31)

¹⁸ Báqueerri washiálicuerri wánacaleerri lisáta'ee léemiu Jesús:

—Quéewidacai saícai, ¿tána'inaa numédai nuéewaqué'e nuéena liá'a cáwicashi jócai amáarra?

¹⁹ Jesús éeba'ee lirrú:

—¿Tánda jimá nulí saícaca nuyá? Saícai ái já'a bácai rímii: Dios. ²⁰ Jái jiá léena linácu liá'a Dios bánuanica: 'Ujiméda jínayu máashii báquetoo ínetoo yáajcha, ujínua, ujinédu, ujiméda jinúma yúwicau báqueerrirru, ya cawáunta ya jítúya jisálijinaarru ya jítúwa lécchoo.'

²¹ Liá'a washiálicuerrica limá'ee Jesúsru:

—Quíninama nucúmplianicai quéecha'inaa icúlirrijui nuyá. ²² Quéecha'inaa Jesús léemiqui jíni, Jesús má'ee lirrú: cháucta jibéecha áabata mawí: jiwénda quinínama liarra jiwáalianica jiáque'e nalíni náarra carrúni jináatanica. Ya táminaacojoo jiwáalia mawíjoo áacairra. Néenee jíinu chérra jisíguia nuyá.

²³ Né'e léemi'inaa liá'a washiálicuerrica liáni, jáiwa'ee máashii liwówai, níwata liyá rícuerrri wérrri. ²⁴ Jesús cába'inaa máashii liwówa liá'a washiálicuerrica, Jesús má'ee:

—¡Tráawajui wérrri nalíwoo náa'a rícuernica nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca! ²⁵ jócaiminaa tráawaju lirrú liá'a caméeyuca liwárruaque'iu lituí rícu liá'a ishídui yájuca, tráawajui wérrri nalíwoo náa'a rícuernica nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca.

²⁶ Náa'a éemenaicani násáta'ee néemiu:

—¿Tána éena liá'coo Dios néerrai?

²⁷ Jesús éeba'ee nalí: Liá'a jócai washiálicuenai éena namédaca, Dios éenaani limédaca.

²⁸ Pé'eru má'ee lirrú:

—Nuwácali, wayá máaquenai quinínama washínau wasíguiaque'e jiyá.

²⁹ Jesús éeba'ee lirrú:

—Yáawaiyi numá irrú tánashia máaquerri nunácueji, líbanau, ya líinu, ya léenajinai, ya lisálijinaa, ya léenibi lécchoo, ³⁰ lirríshibiaminaa máanui wérrri áani lita'aa líeni cáinabica, ne liáwinaami liá'a cáwicashi áani, lirríshibia licáwica jócai amáarra áacairra.

Jesús íuwerri matálichu arrúnaaca máanali liyá
(Mt 20:17-19; Mr 10:32-34)

³¹ Jesús máida'ee báawachala náa'a lishínaa doce éewidenaicoo, limá'ee nalí: “Chóquejoo wáaminajoo chaléeni chacáalee Jerusalén néerra, licúmpliactalacinaacoo quinínama namánimi náa'a íwadedeene Dios chuáni báinacu natánanimica urrúnicala jíni nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.

³² Néejuedaminaajoni nuyá nalí náa'a chóniwenai báawache sánaca, nacáidaminaa nuyájoo, máashiiminaa nanúma nulíjoo, nawísadaminaa nuyájoo.

³³ Nabásedaminaa nuyájoo ya náinuaminaa nuyájoo; ne matálli éerri rícula nuéejoo nucáwicoo báaniu.”

³⁴ Nayá jócai yáa léenaa néemi quinínama Jesús mánica, jiní náacala léenaa liá'a litáaniani nácu, ne áabi jócai néenaa náa léenaa nácu.

*Jesús chúni'e báqueerri matuíyii chacáalee Jericó rícu
(Mt 20:29-34; Mr 10:46-52)*

³⁵ Urrúni'inaa Jesús ínu lirrú liá'a chacáalee Jericóca, báqueerri matuíyii wáairriu liyá injbaa éemanacu, sáteerri liyá tánashia náani lirrú. ³⁶ Léemi'inaa'ee nawítama bésunacoo náa'a chóniwenaica, lisáta'ee léemiu tána jinárta. ³⁷ Namá'ee lirrú Jesús Nazaret néenee sái liérta bésunau árta, ³⁸ liá'a matuíyiica limáida'ee:

—¡Jesús, David cúulee, carrúni jináata jicába nuyá!

³⁹ Náa'a yáainecoo libéecha jáiwa'ee nacáita jini, manúmata jíyabau, ne liyá liá'a matuíyiica limáidada mawí cadánani:

—¡David cúulee, carrúni jináata jicába nuyá!

⁴⁰ Néenee'e Jesús libárroowai liwána naíndacani. Urrúni'inaa'ee liyá línu Jesús néerra lisáta'ee léemiu liyá:

⁴¹ ¿Tána jiwówai numéda jirrú?

Liá'a matuíyiica má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówai jíá nulí nutuí nuéewaqué'e nucába báaniu.

⁴² Jesús má'ee lirrú:

—¡Jiwáalia jituí báaniu! Jiwáaliaca jéebidaca nunácu sáica jíyái.

⁴³ Liyáalimi'eewai licábai, jáiwa'ee liáwai Jesús íshirricu liá'ee lirrú sáicai Diosru. Quinínama náa'a chóniwenaica nacábani, má'ee sáicai Diosru léchho.

19

Jesús táanierrri Zaqueo yájcha

¹ Néenee Jesús wárruawai á'a Jericó rícula libésunacta'eewoo liácoo néerra.

² Ái báqueerri washiálicuerri néerra jí'ineerri Zaqueo, nawácali náa'a jédenai impuesto Romarru. ³ Liwówa'ee licábacani tánashia jini liá'a Jesúsca, ne jócai léewa licábacani jócta'ee íchaba chóniwenai yá'ee bájjala pítuicani liá'a Zaqueoca. ⁴ Jáiwa licánacawai Jesús béecha néenee lírrawai áabai áicuba nácu jí'ineerri sicómoro quéewique'e licábacani á'a libésunacta'inaacoo liá'a Jesúsca.

⁵ Quéechanacu Jesús ínuca chalé'e liyáctala liá'a Zaqueoca, licába'ee áacairra, néenee'e licába jini. Licába'inaa jini, néenee'e limá lirrú, “Zaqueo, jíurrucoo cálicu chérta, arrúnaaca numáacacoo wáalee jíibana néerra.” ⁶ Néenee'e líurruca'eewowai madéjcalicu sáicta wérri liwówa licúmida Jesúsca líbana néerrau. ⁷ Nacába'inaa quinínama léji líáni, natáania'ee máashii linácu liá'a Jesúsca, namá'ee liácala'eewoo limáacacoo chaléeni liájcha liá'a cajíconaica. ⁸ Náinu'inaa líbana néerra liá'a Zaqueoca, néenee liáwinaami Zaqueo bárruawai limá'ee liwácalirru:

—Jicábateni, Nuwácali, nuáni'inaa nalí náa'a carrúni jináata béewami liá'a nushínaaca. Tánashia nunéduni náucha náa'a áabica, nuéejueda nalí cuatro mawí.

⁹ Néenee Jesús má'ee lirrú:

—Wáalee línu liwáseda iyá quinínama náani yáainai lirrúcu líáni cuítaca, liyácala líáni washiálicuerrica cháí léchho litáqueerrimica liá'a Abrahámca.

¹⁰ Táda'ee nuyá, liá'a Washiálicuerrica Dios Cúuleeca, nuyá ínuerri numúrruca ya nuwásedaca cajíconaani náa'a chóniwenai yúquenaimicoo nayáca.

Liá'a licábacanaa warrúwa nácueji

¹¹ Náa'a chóniwenaica éemenai nayáca Jesús máni liyáca quinínama liáni, jáiwa liiwa nali áabai licábacanaa, jiníwata urrúnicala náinu náacoo Jerusalénra, yá'ee napénsaa náacoo linácu liá'a Dios wánacaalactaca jáicala'ee línu liyáalimi.

¹² Limá'ee nali:

—Báqueerri washiálicuerri cawénii yáte, jáiwa'ee liáu déecuchala áabai cáinabi ítala, quéewiquini'e namáaca reyni ya ta léejocoo néenee. ¹³ Jóctana'e liájau limáida'ee lishínaa diez tráawajadorbiniu, liá'ee nali bácaínaa manuába warrúwa, ya tá'ee limá nali: 'Itráawajaa liyú liáni warrúwaca cáashia nuéejocoo.' ¹⁴ Ne chóniwenai lishínaa cáinabi ítala sánaca jócai nawówai liyá, nabánua líshiirricu áabi téenee lirrú áabai chuánshi máirri'e: 'Jócu wawówai liéni washiálicuerri washínaa reyyu.'

¹⁵ "Ne máayabaca limáacacoo reyyui ya tá'ee léējuacuwai lishínaa cáinabi ítala. Quéecha'inaami línuca libánua namáida lishínaa tráawajadorbiniu, náa'a léējuedaminaa nali warrúwa, quéewique'e liá léenaa chítashia máanaba nagáana jini bácaínaa. ¹⁶ Quéechanacu sáica línu'e líyadacoo limá'ee: 'Nuwácali, jiwárruani dáwinerriu mawí diez máanabachu ítala mawí.' ¹⁷ Rey éeba'ee lichuáni: 'Sáicai wérri, jiyá tráawajador sáicai wérri; machácanicala jimédacoo áulaba yáajcha, numáacaminaa jiwánacaalaca diez chacáalee.' ¹⁸ Línu'e líyadacoo báqueerrica lishínaa tráawajador, limá'ee: 'Nuwácali, jiwárruani dáwinerriu cinco máanabachu mawí.' ¹⁹ Rey éeba'ee lichuáni liéni lécchoo: 'Jiyáminaa numáaca jiwánacaala cinco chacáalee.'

²⁰ "Ne báqueerri línu'e líyadacoo limá'ee: 'Nuwácali, jiwárruani liáni ya áani. Nuwáliiawa nudájidaqui jini wárrumashidami íibi; ²¹ cáarruwa nucába jiyái, níwata jiyá washiálicuerri camáashiicaica, yáawaquederri jócta jimáacani ya jiáawaqueda banácali jócta cáji jiábana.' ²² Néenee limá'ee lirrú liá'a reyca: 'Tráawajador máashii, jichuániyuja nuá jijíconaa. Ne jiácta léenaa washiálicuerri camáashiicai nuyá, nuáawaqueda jócta numáacani ya nuáawaqueda banácali jócta nuábana, ²³ ¿tánda jócu jitée nuwárruani lirrícula liá'a cuíta nawáliadacta warrúwa, quéewiquinicta jéejueda nulí ligáananica jáictata nuéejoo cuíta néerrai?' ²⁴ Rey má'ee nali náa'a yáaine néeni: 'Éeda liúcha warrúwa liárta, ya yáa lirrúni liá'a gánerri diez máanabachu mawí.' ²⁵ Namá'ee reyrru: 'Wawácali, ¿ne liyá ái wáalia diez máanabachu mawí!' ²⁶ Léeba'ee liá'a reyca: 'Ne numá irrú, liá'a wálierri, náaminaa lirrú mawí; ne liá'a jini wáliani, áawita áulabai liwáliánica nédaminaa liúchani. ²⁷ Ya náa'a nujínai jócanimi wówai rey nuyá, índá áani áani ya ta ínuwa nunáneewa jini.' "

Jesús wárru Jerusalénra

(Mt 21:1-11; Mr 11:1-11)

²⁸ Liáwinaami limá quinínama liáni, Jesús síguia lishínaa iníjbau Jerusalénra. ²⁹ Quéecha'inaami urrúni línu nali náa'a chacáalee júbini jí'ineenai Betfagé ya Betania, urrúni lirrú liá'a dúuli jí'inerri Olivos, libánua'ee chámata lishínaa éewidenaicoo, ³⁰ limá'ee nali:

—Yáau narrícula náa'a chacáalee júbinica yáainai ijúntami, jáicta ínu néerrajoo ínuminaa áabai burro bájerriu, jini írraniu íta'aa újnibi. Iwásedani ya índá nulíni.

³¹ Ne áicta sáterri léemiu iyá já'a tádashia iwásedani, imá lirrú wawácali rúnaani.

³² Náa'a éewidenaicoo ná'inaami'eewoo náinu linácu quinínama léjta Jesús máyu'u nali. ³³ Nácula nawáseda nayáca liá'a búrruca, nawácali sáta'ee léemiu nayá:

—¿Tánda iwásedani?

³⁴ Nayá néeba'ee lichuáni:

—Jiníwata Wawácali rúnaani.

³⁵ Ne nadáquinia'ee náabalau burro ita'aa, natée'e jini Jesúsru nawá'ee lírracoo líta'aa. ³⁶ Léjta Jesús jinau'u líacoo, náa'a chóniwenai nadáquinia'ee náabalau iníjbaa lícu. ³⁷ Ya urrúni'inaami líurrucocoo líacoo dúuli ítacha jí'ineerri Olivos, quinínama náa'a yáainecoo líájcha nachánau namáidadaca nawówa chúnicau náa sáicai Diosru quinínama linácueji líá'a jócai nacába cáji. ³⁸ Namá'ee:

—¡Sáicta wérrí líá'a rey ínuerri Wawácali jí'inaa nácu! ¡Sáictacta nawówa áacairra ya licámarra áacairra wérrí!

³⁹ Néenee áabi fariséobini yáainai chóniwenai íibi namá'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, jíarra náarra jinanenaicoo jíájcha.

⁴⁰ Ne Jesús éeba'ee nachuáni:

—Ne numá irrú náctaca manúmata náani, íiba máidadaminaa.

⁴¹ Quéecha'inaami urrúni líinu Jerusalénra, licába'inaami líá'a chacáaleeca Jesús íicha'ee linácueji, ⁴² limá'ee: “¡Jiáctata léenaa, linácueji líeni éerrica líá'a éewerri líá jirru sáitaque'e líwówa! Ne chóque'e líá'a báyeerricoo jíúcha jócainaa jéewa jicábaca níwata jicháanica nuyá. ⁴³ Ne líinuminaa ítala líá'a éerri máashiica, jijínai naméda pared máanui jitéeji ayáacai áani, narríjcuedaminaa jiyá ya natáca iyá matuínaami, ⁴⁴ ya táminaa namárda iyái quinínama. Náiinuuminaa quinínama chóniwenai yáainai jirrícu, jiníminaa namáacani jirru áawita bátui íiba lítaba wáacoo, jiníwata jócala jíá léenaa jéemica éerdi Dios bánua nuwáseda iyá.”

Jesús jéda náa'a wéndenai Templo rícu

(Mt 21:12-17; Mr 11:15-19)

⁴⁵ Líawinaami líeni, Jesús wárroo templo rícula ya jáiwa lijéda néenee náa'a wéndenai nayá lirrícu, ⁴⁶ ya limá'ee nalí:

—Á'a cáashta ita'aa Dios chuánica limá: ‘Núbanaminaa, cuíta nasáacta'inaacoo’, ne iyá imédani áabai cuíta chaléjta canédibini íibana.

⁴⁷ Éerri jútainchu Jesús éewida templo rícu, ya náa'a sacerdotébiní wácanaica ya quéewidacanica ley shínaa, ya náa'a lécchoo chacáalee wácanaica, namúrru namáacoo chítashia náiinua'inaa Jesús. ⁴⁸ Ne jócu náinu chítashia namédau'inaa jini, jiníwata quinínama chóniwenai éemenai nayá nawówa yáajchau líá'a limánica.

20

Líá'a Jesús wánacaalacta líwítee dánani yáajchau

(Mt 21:23-27; Mr 11:27-33)

¹ Áabai éerri, nácula Jesús yáa liyá templo rícu, léewida liyá náa'a chóniwenáica ya líiwa nalí Dios chuáni, náinu náa'a nawácanai náa'a sacerdotébinica, ya náa'a éewidenai ley shínaaca, náajcha náa'a salínaica. ² Ya namá'ee lirrú Jesúsca:

—¿Tánayu jéewa jiméda léji líáni? ¿Tána yáa jirru jini líerra jidánanica?

³ Jesús éeba'ee nalí:

—Nuyá nusáta nuéemiu iyá lécchoo. Éeba nulí: ⁴ ¿Tána bánua Juan báutisacai, Dios o washíalicuenai?

⁵ Jáiwa'ee natáania nalí wáacuwai: “Wamá lirrú Dios bánuani, limá walí: ¿Táda jóca éebida lirrú jini? ⁶ Quini wéewa wamá lirrú jáica washíalicuenai jini, táda chóniwenai wówai náinu wayá íibayu, quinínama néebidaca Dios bánuaca Juan báutisaca.” ⁷ Jáiwa éeba'ee lichuáni jócala náa léenaa tánashia bánua Juan báutisacai. ⁸ Néenee Jesús éeba'ee nachuáni:

—Ne nuyá lécchoo jócai núiwa irrú tánashia dánaniyu jini numéda léji líáni.

Líá'a licábacanaa nanácu náa'a tráawajadorbini máashiinica

(Mt 21:33-44; Mr 12:1-11)

⁹ Jáiwa lichána litáania nalí chóniwenai ya líiwaque'e líáni licábacanaaca:

—Báqueerri washiálicuerri yáabaneerri áabai shínaashi uva, jáiwa limáaca nalí liá'a cáinabi shínaashi yáctaca nalí náa'a áabi tráawajadorbinica quéewique'e natráawajaacani ya nashírri lishínaa éenaa lirrú, jáiwa liáwai déecuchala wérri. ¹⁰ Liáwinaami linísa liá'a banácalica, libánua báqueerri tráawajadorbini lisáta náucha liá'a banácali íta éenaa náabananica, ne nayá jáiwa nabása jíni liáu cháji'i. ¹¹ Néenee liwácali bánua báqueerri, ne lécchoo jáiwa nacáita jíni, nabásani ya nabánua cha jíní. ¹² Léejoo libánua báqueerri, ne náa'a tráawajadorbini nawínani catúcaca lécchoo, jáiwa nabánua jíní.

¹³ “Néenee limá jiliá'a cáinabi wácalica: ‘¿Tána numédai? Nubánua nucuuleu canínai nucábaca; cájbami cawáunta liyá.’ ¹⁴ Ne nacába'inaa jíni náa'a tráawajadorbinica namá'ee, léewata'ee máaquerri'inau liájcha liéni shínaashica, wáinuani, limáaque'iu walí liá'a cáinabica. ¹⁵ Cháwa'ee najéda jíni liúcha liá'a shínaashica, jáiwa náinuua jíní.

“¿Tána imácai, tánashia liméda náajcha liá'a shínaashi wácalica? ¹⁶ Ne liyá yáairriu línuaminaa náa'a tráawajadorbinica ya ta liáminaa shínaashi áabirru”.

Néemi'inaa jíni léji liérri, namá'ee:

—¡Jóctata'inaa libésunau wáajcha!

¹⁷ Ne Jesús cába nayá limá cháa:

—Néenee ¿tána liwówai limácai Dios chuáni tánerrimicoo?:

‘Liá'a íiba nacháaninica náa'a médenai cuíta, wáalee limáaca liérri íibaca mawíyi rúnaacoo’.

¹⁸ Tánashia cáirriu líta'aa liá'a íibaca lisúbirriaminau, ya íiba cáctau matuínaami íta'aa, limédani'inaa pucúpucubeeyu.

¹⁹ Náa'a wánacaleenai sacerdotébini ya náa'a quéewidacai ley shínaaca, nawówai nawína Jesús preso liyáalimi, níwata náaca léenaa litáania nanácu. Ne cáarru nacába chóniwenai.

Linácu liá'a napáidau impuesto

(Mt 22:15-22; Mr 12:13-17)

²⁰ Liáwinaami nabánua áabi éeda lituínaa, namédacoo washiálicuenai sáicanica, namédaque'e Jesúsru liáni chuánshica quéewiquinicta nawínacani natéequinictani lirrú liá'a chúnsai wánacaalaca. ²¹ Néenee nasáta néemiu Jesús:

—Quéewidacai, wáa léenaa jéewida machácani, jiyá jinírri liwéni liérri mawí rúnaacau. Jiyá éewiderrri wayáca léjta Dios bánuau. ²² ¿Sáicaminaa wapáida impuesto lirrú liá'a wánacaleerrica Roma sáica, o jócuweeca?

²³ Jesús yáa léenaa nanácu nawítee máashii natéenica náacoo, limá nalí:

²⁴ —Jíyadani nulí áabai moneda. Nabésuneda'inaa lirrú liá'a moneda licábaque'e, lisáta'ee léemi nayá: ¿tánashia náani jíni, tána jí'inaa jíni liérri yéerri moneda nácu?

Néeba'ee lichuáni:

—Wánacaleerrica.

²⁵ Jesús ma nalí:

—Yáa lirrúni liá'a wánacaleerrica lishínaawa jáni, yáa Diosru lishínaaca.

²⁶ Quiní limá nalí chóniwenai náneewa, quiní náiinuni lijíconaaca natéequé'e preso; nacáarrudawai limá nalí manúma nayái.

Nasáta néemiu liá'a Jesúsca linácu liá'a máanali éejoctau nacáwiacoo

(Mt 22:23-33; Mr 12:18-27)

²⁷ Liáwinaami áabi saduceos yáau nacába Jesús. Saduceos namá'ee máanalini jócani cáwiu; táda náiiwa lirrú jíni liáni bésuneerricoo, ne jócai yáawaiyi.

²⁸ Quéewidacai, Moisés limáacani walí tánerrri, báqueerri washiálicuerri cáserriu máanalicta jíni, jiníca léenibi ruájcha ruá'a línuca, liá'a léenajirrica

licásau ruájcha ruá'a máanaliu íinirri, limáacaque'e léenibiu lirrú liá'a léenajirri liá'a máanalimica. ²⁹ Ne sáicai, báitate nácu nayá siete léenajinai, quéechanacu sái néenajirrica, nabéecanaataca léeda línuwai, ne máanali jíni, jiní limáacacta cúuleu. ³⁰⁻³¹ Liá'a léenajirri líshiirricu sáica ya liá'a matálitaictacani, léeda línu lécchuni ya quinínama náa'a léenajinai, ne náa'a sieteca jáiwa máanali jíni, jiní namáacala nacúuleu ruájcha. ³² Néenee liáwinaami máanali ruyá lécchoo. ³³ Ne sáicai, ne nacáwiacta'inau ¿tánashia náibicha, náa'a éedenai náinu ruyá, tána'inaa chúnsai rúnirricai?

³⁴ Jesús éeba'ee nachuáni:

—Líta'aa liáni cáinabica, washiálicuenai cásenenaiu íina yáajcha; ³⁵ náa'a éewenai náinuca lítala liá'a áabai cáinabica néejoo nacáwiacoo, nayá washiálicuenai jócta íina, jócuminaa néejoo nacásacoo mawiá, ³⁶ jócani éewa máanali mawí. Cháminaa nayá jicá'a ángelbini, Dios éenibiminaa nayá nacáwiacalau liúcha liá'a máanalicaica, tánda jócu néewa nacásacoo mawiá. ³⁷ Moisés liyája limáaca wáa léenaa litániactaca linácu liá'a banácali éemerrimicoo, náa'a máanalini nacáwiacalau báaniu. Á'a limá Wácalishi liá'a Dios shínaa Abrahám, Isaac ya Jacob. ³⁸ ¿Dios jócai máanalini shínaa, nashínanaa cáwinica, quinínama lirrú cáwini!

³⁹ Néenee áabi quéevidacani ley shínaa namá lirrú:

—Sáicai wérri jimáca, quéevidacai.

⁴⁰ Jócuwa'ee náa'a nawówau nasáta néemiu mawiá jíni, carrúnata namáacacoo báí nayá.

¿Tána táqueerri léji liáni Cristoca?

(Mt 22:41-46; Mr 12:35-37)

⁴¹ Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Táda imá iyá Cristoca David táqueerrimi? ⁴² Ne David liyája, liá'a cáashta lijí'inaa salmos, limá'ee:

'Dios limá'ee nuwácali:

Jiwáau sáicaquictejica,

⁴³ cáashia nuyá méderri jishínaa jijínai máaqueneu jíiba yáajba.'

⁴⁴ ¿Chíta quéeuwau'u Cristo David táqueenaimi, David liyája lijí'inaa nuwácalica?

Jesús liá najíconaa náa'a éewidenai ley shínanaaca

(Mt 23:1-36; Mr 12:38-40; Lc 11:37-54)

⁴⁵ Quinínama chóniwenai éemenai nayáca, Jesús ma lishínaa éewidenaicoo liájcha: ⁴⁶ "Itúyau náucha náa'a éewidenai ley nácu, ya sáicta nawówa jínanicoo náabala machéni rícu, náyadaque'e nacábacanau jicá'a náa'a chóniwenai sáicanica. Nawówai itáa nalí cawáuntaiyu plaza rícu. Namúrru yáarrubaishi mawí sáicaca sinagoga rícu, ya mawí sáictacta yáarruishi náayadaquictaca; ⁴⁷ néeda náabana náa'a máanirrinica, ya náyadaque'e nacábacanau jicá'a náa'a chóniwenai sáicanica; nasátacoo déecu; nayá narríshibiaminaa mawíyii máashiica".

21

Liá'a warrúwa ruáni ruá'a máanirriu carrúni jináatauca

(Mr 12:41-44)

¹ Jesús cába náa'a rí cubinica náuca warrúwaca liárrui rículau warrúwa yáarruica. ² Jesús cába lécchoo báquetoo ínetoo máanirriu, carrúni jináataurruca chámai moneda rími cóbreyu sána. ³ Néenee Jesús ma: Yáawai numá irrú, ruáni ínetoo carrúni jináatauca yáichoo náucha mawí; ⁴ ne quinínama yáine warrúwa

lénabimica nalí, ne ruyá, carrúni jináataca ruyá, ruá quinínama ruwáalianimica ruyáú'inaami.

Jesús má'ee templo cáarralerrí'inau
(Mt 24:1-2; Mr 13:1-3)

⁵ Áabi táanianai nayáca templo nácu, náa'a íiba saícabeetanica, ya náa'a cachílinaica chóniwenai téenica. Jesús ma nalí: ⁶ Líinuminaa éerrica, quiníminaa icábani jiní máaquerrí'inau, áawita bátui íibana máaquerrí'inaa wítáu. Quinínama'inaa cáarraliacoo.

Báawataminaa licábacanaa liá'a éerrica jóctanaa amáarra liá'a cáinabica
(Mt 24:3-28; Mr 13:3-23)

⁷ Néenee nasáta néemiu Jesús:

—Quéewidacai, ¿chacálita libésunau léji liéni? ¿Tána léji liéni wacábani wayáca jái atéwa bésunacoo liyácai?

⁸ Jesús éeba'ee nachuáni: “Icábawa yúchajoo nachálujueda'eecha iyájoo. Íchabaca náinucojoo máine'inaa nuyáwa Cristo. Máine'inaa, ‘nuyáwa jáni’ ya ‘wáalee éerrija.’ Ne iyá uwáyau náishiirricujoo. ⁹ Jáicta éemi jináwi íiwanaajoo ya íinua yáaquenaiu, ówa icáarrudaujoo, léca liéni rúnainaa bésunacoo quéecha, újnibii jócai íinu néerra amáarractalacani.”

¹⁰ Jesús má'ee nalí mawí:

—Áabai cáinabi líinua yáacaminau áabai cáinabi júnta, áabai país limédaminaa jináwiu áabai país júnta. ¹¹ Líinuminaajoo liá'a cáinabi cúsuerrí'inaacoo máanui ya ínaaishi ya bálinaaalashi yáirri'inau matuínaami cáinabi íta'aa; éerri náani nácu wacábaminaa íchaba cacháninai wérri ya máanui wérri jócai wacába cáji.

¹² Ne quéechanacu mináajoo nawína iyájoo nawánaminaa carrúni jináata iyá, ya nacánaquedaminaa iyájoo. Natéemi'inaa iyájoo sinagogala nacástigaaque'e iyá. Nawárruedaminaa cuíta manúmai rícula. Natéeminaa iyájoo nanáneewa náa'a reyesca ya wánacaleerri náneewa nunácueji. ¹³ Cháminaa éewa itáania nalí liá'a yáaini léenaa nunácueji. ¹⁴ O'ipénsaa libéecha liá'a imáni'inaaca chítashia itúya'inau jini. ¹⁵ Jiníwata nuyá nuá irrú chuánshi wawítee quiníminaa, ijínai jiní éewa'inaa naméda iyá. ¹⁶ Ne iyá néejuedaminaa iyájoo cáashia isálijinaaja, jéenajinai ya ijúnicaí. Éenaaminaa iyájoo náinuaminaa iyájoo. ¹⁷ Ya quinínama chóniwenai íiwirri nawówa cába iyá nunácueji. ¹⁸ Ne jiníminaa yúquerriu bácuá iwíta báinaa. ¹⁹ ¡Jiyá machácani Dios chuáni nácu, éewaque'e Dios iwáseda iyájoo!

²⁰ “Jáicta icába chacáalee jí'ineerri Jerusalén narríjcuedacani náa'a soldado máanabanaami yáa léenaa cawíquinta'inaa namárdacani. ²¹ Néenee náa'a yáaineca liá'a cáinabi jí'ineerri Judea, cánaquenai'inau awáca íbirra; náa'a yáaine chacáalee rícu jí'ineerri Jerusalén, najiáque'iu chacáalee rícuha. Náa'a yáaine bacháida rícu, jócubeecha néejoo chacáalee rícula. ²² Liyáli éerriminaajoo líinuminaajoo liá'a carrúnataica, jáicta licúmpliaujoo quinínama liá'a Dios chuánica tánerricoo. ²³ ¡Carrúni jináatani náa'a íinaca liyáli éerri quéenibinica, o nawáalia néenibiu irrene náini! Liyáalimi'inaajoo íchaba carrúni jináata cáinabi íta'aa, líinuminaa carrúnatai máanui wérri linácula liáni chacáaleeca. ²⁴ Áabiminaa máanalini'inaa espadayu, ya áabiminaa natéeminaa nayá preso áabata cáinabi ítala, náa'a jócani judíobini nabáwedaminaa quinínama macárruninaa ya náinuuedaminaa chóniwenai Jerusalén rícu sána, táshia linúmami Dios wówaiqui jini.

Jáicta nuéejoo nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca
(Mt 24:29-35,42-44; Mr 13:24-37)

²⁵ “Liyáaminaa jócai wacába cáji linácu liá'a cáiwiaa, walícuí nácu ya sáalii nácu; ya liá'a cáinabica náa'a nasiónica jiníminaa nawíteejoo, nacáarrudaminau bájjiala, cáiwinaa wérrí liwítamayu ya manuáca ya marrádaca shínaa. ²⁶ Náa'a chóniwenáica mawíteeminaa nayájoo nacáarruniu libésunau'inou liáni cáinabica; ne náa'a espíritu yéenai áacai lítacha liéni cáinabica wáalenai nadánaniu cháminaa cábacanaa licúsuda nayá. ²⁷ Néenee icábaminaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca nuínuminaa sánai íibeji nudánaniyu nuchúnicayu. ²⁸ Jáicta léju liáni nachána médanicoo, cadánani méda iwíteu ya ibárrueda iwítai, jiniwata cawíquintaminaa nawáseda iyájoo.”

²⁹ Chacábacanaa liméda nalí liá'a licábacanaa: “Icábate áicuba jí'ineerri higuera jócta áabata áicuba mawiá. ³⁰ Jáicta icába libáinaa cárracuwai, jái urrúni liá'a camuícá*. ³¹ Chacábacanaa, jáicta icába jiliéni libésunacoo liéni, yáa léenaa Dios wánacaleerrica jái urrúnicai. ³² Ne yáawaiyi numá irrú, quinínama liáni bésuneerri'inou, jóctanaa máanali náani chóniwenáica liyáli éerri sánaca. ³³ Liá'a éerrica ya liá'a cáinabica amáarrai'inaa, ne nuchuáni jócainaa éenaa amáarraca.

³⁴ “Cábawa yúchajoo u'índa cabálini iwówa linácu liá'a éerri rícu sáica liá'a iwíteu, icámadedauca ya urrúni iwówa linácu liáni icáwica rícu sáica, quéewique'e liyáli éerri jócu licáu cawíquinta íta'aa léjta áabai trampaca. ³⁵ Níwata ínuerri'inaa nanácula quinínama náa'a yéenai líta'aa liéni cáinabica. ³⁶ Iyá ichúni iwówau sáica, isátai éerri jútainchu Dios yúcha, quéewique'e éenaa imánicoo quinínama líucha liáni bésuneerri'inoujoo, ya quéewique'e éewa iyadacoo sáicai nunáneewa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.”

³⁷ Liyáli éerri Jesús éewiderrí éerrinacu templo rícu, ne táayee liáu limáaca líibi liá'a awáca jí'ineerri Olivos. ³⁸ Ya quinínama náa'a chóniwenáica yáaineu manúlacaiba templo rícula néemique'e lirrú.

22

Judas wówairri léejueda Jesús cabáyainta (Mt 26:1-5,14-16; Mr 14:1-2,10-11)

¹ Jái'e urrúnicai liá'a fiestaa jí'ineerri'e Pascua náayacta'inaa'ee liá'a páanica jiní'e éewisaa léewaque'e limúrracacoo. ² Náa'a nawácanaica náa'a sacerdotébinica yá'ee náa'a éewidenai Moisés chuáni, namúrruni chítashia'ee néewau'inaa náinuauqui jiníni liá'a Jesúsca, né'e cáarru nacába chóniwenai. ³ Néenee Wawásimi wárruau Judas wówa lícu, lé'e liá'a jí'ineerrica Iscariote, namáanabacami náa'a doce apóstolubínica. ⁴ Quéechanacu'e liáu litáania náajcha náa'a sacerdotébini wácanaica, náa'a nawácanai túyenaica templo máanui léecchoo, chítashia'ee léewau'u léejueda nalí jiníni liá'a Jesúsca. ⁵ Nayá'ee sáicta'ee nawówa nabáuli'e náa lirrú warrúwa liá'a Judasca. ⁶ Liyá'ee wée limá'ee nalí, ya múrruerri'e chítashia léejuedayu'u'inaa'ee nalíni cabáyainta chóniwenai yúcha.

Jesús íya náajcha náa'a lishínaa éewidenaicoo liájcha pascua léerdi rícu (Mt 26:17-29; Mr 14:12-25)

⁷ Quéecha'inaa línu liá'a éerrica náayacta liá'a páanica méewisáica, náinuacta liá'a cuésherri jí'ineerri cordero líyani'inaa liá'a fiesta pascuaca. ⁸ Jesús máida liá'a Pé'eruca ya Juan, limá nalí:

—Yáau ichúni liá'a íyacaishi pascua shínanaaca.

⁹ Nayá nasáta néemiu Jesús:

—¿Tanácucha jiwówai wamédaqui jiníni?

* **21:30** Cháwa Israel néerra jini, ne Colombia íta'aa jócai cha, libáinaa jíerrii jáicta liwárrua liá'a uníábica.

¹⁰ Jesús má'ee nalí:

—Yáayu chacáalee néerra, á'a linúma lícu liá'a chacáalee Jerusalénca icába báqueerri washiálicuerri téerri shiátai urruwa rícu. Yáau líshirricu táshia liwárruaquictalau jíni lirrícua liá'a cuítaca. ¹¹ Imá lirrú liá'a cuíta wácalica: “Liá'a quéewidacai liwówai liá léenaa táshia liyá jiliá'a sala líyacta'inaa lishínaa éewidenaicoo yáajchau táayee pascua éerdi rícu”. ¹² Liyá líyadaminaa irrú cuíta rícu áacairra áabai sala máanui ya lichúnini. Iméda íyau néenii, quinínama tánashia irrúnaani.

¹³ Pé'eru ya Juan náa'eewoo nacábaca náinu'e quinínama léjta Jesús máyu, liyáalimi nachána liá'a íyacashica pascua íyaninaaca.

¹⁴ Línu'inaa léji liá'a hóraaca, Jesús ya lishínaa éewidenaicoo nawáau náayaca.

¹⁵ Néenee Jesús ma nalí: “Nuyá wówerri wérri núya yáajcha le pascua liáni, jóctanaa carrúni jináata nuyá numáanalica béechau. ¹⁶ Ne yáawaa numá irrú, jócuminaa nuéejoo núya yáajcha liáni íyacashica mawiá cáashia linísa limédacoo liáni Dios wánacaalactalaca.”

¹⁷ Néenee liwína áabai copa vino, jáiwa liá saícai Diosru, limá'ee:

—Áajee liáni ichújidau inácu wáacuwani; ¹⁸ ne yáawaiyi numá irrú, jócuminaa nuírra vino mawiá, cáashia línu liá'a Dios wánacaalactalaca.

¹⁹ Liáwinaami liwína páani liá saícai linácu Diosru; néenee litúcuedani jíni, liá jíni lishínaa éewidenaicoorru ya limá nalí: —Liyáwa nuínaa liárta, wáni irrú ínuaque'ini numédaque'e irrú saícai. Chóque'e wabéechalawoo iméda liáni édacanique'iu nunácu jáicta isúbirreda liá'a páanica.

²⁰ Chacábacanaa liméda liájcha liá'a cópaca, liáwinaami líiyaca, Jesús má'ee:

—Liéni vinoca léewa nuírranaa liérta nuádedeerricoo inácueji. Linácueji liérta Dios méda áabai iwítee wáalii. ²¹ Liá'a éejuederri'inaa nuyá yéerri áani, wáairriu liyáca wáajcha mesa nácula. ²² Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, máanaliminaa nuyájoo léjta Dios máyu. Ne liá'a éejuederri nuyá máashii wérriminaajoo libésunacoo.

²³ Jáiwa náa'a éewidenaicoo nasáta néemiu nayá wáacoo tánashia éenaa liméda liárta léejuedaminaa Jesúsjo.

Liá'a mawí cawítee quinínama yúcha

²⁴ Néenee náa'a éewidenaicoo naméda yáaca'eewau tánashia'ee mawí cawéni náibicha. ²⁵ Néenee Jesús má'ee nalí:

—Líta'aa liéni cáinabica, náa'a reybinica nawánacaala máashii, léjta nawówau'u nachóniwenai. Mawí náa'a nawácanaica wánacaleenai namá'ee náa'a washiálicuenai médenai saícai. ²⁶ Ne iyá jócani éewa médacoo léjta nayá. Iméda báawachala, liá'a mawí cawéni yúcha, éewerriicta mawítee yúcha mawí; liá'a nawácalica quinínama arrúnnaa liyúda náa'a áabica lécchoo.

²⁷ “Ipénsate liéni: ¿Tána mawí cawénicai, liá'a shírruederri íyacaishi? ¿O léewee jiliá'a wáairricoo líiyaca mesa nácula? ¿Ya jócu liéni liá'a wáairricoo líiya mésa nácula? Ne nuyá yáairri íibi nushírruedaque'e irrú íya quinínama.

²⁸ Iyá tálidedeenai nuyá liyáali éerri máashiiquictaca. ²⁹ Tádawa nuá irrú áabai wánacaleerri, léjta nusálijinaa yáu nulí nuwánacaalactalaca. ³⁰ Chaléeni nuwánacaalactalanaaca néerra, iwáaminau íyaminaa ya írta nushínaa mesa íta'aa, iwáaminau nuárrubai íta'aa nuéma nácu íiwaque'e saícaicta jócta máashii nayá náa'a doce tribu israelítabinica”.

Jesús íiwa Pé'erurru libáya'inaacala lináwa
(Mt 26:31-35; Mr 14:27-31)

³¹ Néenee Jesús má'ee Pé'erurru:

—Simón Pé'eru, jéemi saícani. Liá'a Wawásimica sáteerri Dios yúcha, lénedaque'e licábau iyá, ya Dios wánaca. ³² Ne nuyá sáteerri Dios jócubeecha cháucta jirru liá'a éebidauca, ya jiyá jéejoo'ínaa nulí báaniu, jiyúdaque'e jéenajinaiu, nayáque'e cabálininaa nuchuáni nácu.

³³ Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, rúnacta nuáacoo jiájcha cuíta manúmai rícula, nuájoo; ne arrúnacta máanali nuyá jiájcha, máanali nuyájoo.

³⁴ Ya Jesús éeba'ee Pé'erurru:

—Pé'eru, numá jirru wáaleejaa, jóctanaa gáayu máida, matálichuminaa jibáya nunáawa jócala jiá léenaa nunácu.

Línu urrúni liá'a léerdi liá'a léenedacta'inaa.

³⁵ Néenee Jesús sáta léemiu lishínaa éewidenaicoo:

—¿Quéecha'inaa nubánua iyá mashínaa machácalee, jiní shínaa moneda yáarrui, jiní zapato, cháucta irru áabata mawí? Jiní, namá'ee lirru.

³⁶ Néenee Jesús má'ee nalí:

—Wée, ya báaniu ái áabatagai, liá'a wáaleerri chácala, litéeni, ya wáaleerri lichácaleu warrúwa yáarru'inaa lécchoo; liá'a jiníctarru espadani jiwénda jisácutiu jiwéni'a liyú áabai espada. ³⁷ Ne numá irru, arrúnaaca libésunacoo nunácu liáni limáni jiliéni Dios chuánica tánerricoo: 'Ne najútadani náibi náa'a camédacani máashii'. Ne liá'a tánerricoo quinínama nunácueji arrúnai'inaa médacoo.

³⁸ Náa'a éewidenaicoo namá'ee:

—Wawácali, áani ái chámai espada já'a.

Jesús éeba'ee:

—Ája árra.

Jesús óreerri lirrícula liá'a lijí'inactala Getsemaní

(Mt 26:36-46; Mr 14:32-42)

³⁹ Jesús nisa'inaa litáania náajchai, lijíawai cuíta rícuha. Léjta liwítee séewirrinaaja, liáwai áabai dúuli ítala jí'ineerri Olivos, náa'a lishínaa éewidenaicoo náau líshiirricui. ⁴⁰ Línu'inaa néerrai, limá nalí:

—I'óra, jócubeecha máashii wíteeshi wárruau irru, icá'eechau.

⁴¹ Néenee lidáanau náucha piítuita liá'a Jesúsca, lidéecucha lidáanacoo náucha léjta báqueerri éenactala liúca bátui íiba, litúyawai li'óraca. ⁴² Néenee limái: "Nusálijinaa, jijéda nuyá liúcha liá'a cáiwí'inaaca jócubeecha nusúfria bájjala, jiwówaicta, ne jócaita bésunau nuwánacaala nácu nuyá, ne jiwánacaala nácu jiyá."

[⁴³ Néenee liyadau lirru báqueerri ángel áacai saí quéewique'e liá lidánani liá'a Jesúsca. ⁴⁴ Carrúni jináatai licáwica nácuu órerri danáanshiyu mawí ne lirruéca jicá'a írrai dújuerri máanui cáirrii cáinabi rícula.]

⁴⁵ Libárrua'inau liúcha liá'a oraciónca, liáu lishínaa éewidenaicoo néerrau, línu nanácu máainai nayáca máashii wérricala nawówa. ⁴⁶ Limá'ee nalí:

—¿Tánda imá iyáca? Ibarroo ya i'óra jócubeecha icáu máashii rícula.

Nawína preso Jesús

(Mt 26:47-56; Mr 14:43-50)

⁴⁷ Nácula litáania Jesúsca újnibi, náinu lirru íchaba chóniwenai. Liá'a yáairricoo nabéecha, jí'ineerri Judas, néenaa náa'a lishínaa doce éewidenaicoo. Lierra rúneerri lishíshique'e Jesús wídani. ⁴⁸ Néenee Jesús ma lirru:

—Judas, ¿áabai ishíshicala nuwídani jimáaca nuyá nacáaji rícu náa'a nujínaica, nuyá Washílicuerri Dios Cúuleeca?

⁴⁹ Quéecha'inaa éewidenaicoo cába liá'a namédani'inaaca, nasáta néemiu liyá liá'a Jesúsca:

—Wawácali, ¿jiwówai wáiinua nayá espadayu?

⁵⁰ Néenaa náa'a éewidenai, liwána catúca liá'a méderri liwánacaala liá'a sacerdote wácalica, liwánani catúcaca, liwíchuani wíiba saícaquictejica. ⁵¹ Néenee Jesús ma nalí:

—Imáacani, ája árra.

Néenee lidúnu liwíba liá'a lishínaa camé'ecai liwánacaala, jáiwa lichúni jíni. ⁵² Néenee Jesús sáta léemiu náa'a sacerdotébini wácanaica, náa'a liwácali náa'a nawácanai túyenai templo, ya náa'a salínaica, ínuenai natéeque'inini:

—¿Tánda índa áicubayu ya espadayu újni icábacuchu canédi nuyá? ⁵³ Éerri jútáincho nuyá yáajcha templo rícu, ne jócai néenaa natée cuíta manúmai rícula. Ne wée, léewa éerdi ishínaa liéni, éerdi liwánacaala liá'a wíteeshi máashiica.

Pé'eru máirri jócala licúnusia Jesús
(Mt 26:57-58,69-75; Mr 14:53-54,66-72)

⁵⁴ Náa'a wínenai Jesús preso natéeni chaléeni náabana néerra náa'a sacerdotébini wácanaica. Pé'eru yáairriu déecuchecta lisíguia liácoo nayá. ⁵⁵ Á'a, béewami patio, natúculia chichái, nawáaniu nanábaca litéeji; ya Pé'eru wáairriu náajcha léchho. ⁵⁶ Nácula Pé'eru wáau liyá néeni, báquetoo ínetoo camé'ecau nawánacaala, rucába'inaa Pé'eru wáairriu liyáca chichái dáni, rucába jíni, rumá'ee:

—Cháiwatee yáa Jesús yáajcha liárta.

⁵⁷ Pé'eru má'ee jócala licúnusiani, limá'ee:

—Ínetoo, jócu nucúnusia Jesús.

⁵⁸ Néenee íchaitaa rími, báqueerri cába jíni, limá'ee:

—Jiyá néenaa náa'a Jesúsca.

Pé'eru má'ee léebacani:

—Jócu, washíalicuerri, jócu nuyáni.

⁵⁹ Néenee áabai hóraa liáwinaami, báqueerri éejoo limáca:

—Liyáwa yeérimu Jesús yáajcha liárta. Chái Galilea néenee sái.

⁶⁰ Pé'eru má'ee:

—Washíalicuerri, jócu nuá léenaa tánashia nácu jitáania.

Liyáalimi, litáaniacta liyáca, jáiwa áabai gáayu máida. ⁶¹ Néenee liá'a Jesúsca lináawau licába Pé'erurru, jáiwa Pé'eru lédacaniu liá'a Jesús mánimi lirrú: “Wáaleeminaa, jóctanaa gáayu máida, matálichujoo jimáminajoo jócala jiá léenaa nunácu.” ⁶² Pé'eru jiáu néeni, lícha lirrúwoo cáiwinaa wéerri.

Náasacala Jesús
(Mt 26:67-68; Mr 14:65)

⁶³ Náa'a washíalicuenaica túyenai nayá Jesús, náasacala ya nabásaida liyá.

⁶⁴ Nabáya lituí, nabásaida liyá, néenee nasáta néemiu liyá:

—¡Jiácta léenaa jiiwa walíni tánashia báseda jiyái!

⁶⁵ Ya máashii nanúma lirrú, namá lirrú íchaba chuánshi mawí máashii.

Jesús nanáneewa náa'a judíobini wácanaica
(Mt 26:59-66; Mr 14:55-64)

⁶⁶ Jái'inai jucámarrai, náawacau náa'a salíni judíobini, náa'a nawácanai náa'a sacerdotébinica, ya náa'a éewidenai ley nácu, ya natée Jesús nalí néenaa náa'a cawénini mawí jí'ineerri Junta Suprema Wácanai.

⁶⁷ Néerra nasátani néemiu liá'a Jesúsca:

—Jiiwa walí: ¿Jiyá liá'a Dios Cúuleeca, liá'a Mesíasca?

Jesús má'ee nalí:

—Numácta irrú jajá, jócai'inaa éebida nulí. ⁶⁸ Nusátacta nuéemiu iyá, jócai'inaa éenaa éeba núcha. ⁶⁹ Ne chóque'e, nuyá Washiálicuerrri Dios Cúuleeca, nuwáau sáicaquictejica lidáni liá'a Dios cadánani wérri wítee.

⁷⁰ Néenee quinínama nasáta néemiu liyá:

—¿Yáawaiyi jiyá Licúulee liá'a Diosca?

Jesús má'ee nalí:

—Iyá jájiu májani.

⁷¹ Nayá namá'ee:

—Jócu mawiá warrúnnaa náa'a íiwenai walíni. Wayá jájiu wéemi lierra jinúma licuéji.

23

Jesús Pilato náneewa

(Mt 27:1-2,11-14; Mr 15:1-5)

¹ Quinínama nabárrroo natée Jesús Pilato náneewa. ² Lináneewa nachánau náa lijíconaa, namá'ee:

—Wáiiinu linácu liáni washiálicuerrrica cáarrulederri limáacoo washínaa chóniwenai ásana áani cáinabi ita'aa. Limá'ee jócala wéewa wapáida impuesto lirrú liá'a chúnsai wánacaala, ya cadájcueta limá liyácala'ee Dios níwani, reyca liyá.

³ Pilato sáta'ee léemiu wáni:

—¿Yáawaa jiyá rey judíobini shínaaca?

—Jesús éeba'ee: —Jiyái mácaja.

⁴ Néenee Pilato ma nalí náa'a sacerdotébini wácanaica ya chóniwenairru:

—Jiní nuínucta áabai lijíconaa liéni washiálicuerrrica.

⁵ Ne nayá namá mamáarraca danánshiyu:

—Liyú liá'a léewidauca wáneerri matuínaami chóniwenai wítee. Lichánau quéechanacu Galilea shínaa cáinabi íteeji, ya chóque'e lichánau liméda áani áani Judea.

Jesús Herodes náneewa

⁶ Quéecha'inaami Pilato éemi liéni, lisáta'ee léemiu Jesúscta Galilea sái. ⁷ Namá'inaamite lirrú néenee sáicalani, libánua'ee Heródesruni, wánacaleerri Galilea shínaa cáinabi ita'aa, ne liyáalimi éerri chalée yáacani Jerusalénra. ⁸ Herodes cába'inaami Jesús, sáita wérri liwówa, jiníwata íchaba wérri éerri liwówa licába Jesús, léemica'ee natáania linácu ya linénda liméda lináneewa áabai jócai licába cáji. ⁹ Ne íchabachu lisáta léemiu Jesús, ne Jesús jócai éeba lichuáni. ¹⁰ Ya néeni nayá lécchu náa'a sacerdotébini wácanaica, ya náa'a éewidenai ley shínaaca, ná'ee lijíconaa mamáarraca. ¹¹ Néenee Herodes ya lishínaa soldado náasacala nacáida nacábacani, ya nacáidaque'e nacábacani nasúwa líbala léjta reybini íbala. Néenee Herodes bánua Pilatorru báaniu jíni. ¹² Liyáali éerrimi sáicta nawówa médacoo Pilato ya Herodes, máashiinimi cába yáacacoo quéecha.

Jesús nawánani náinuaca

(Mt 27:15-26; Mr 15:6-15)

¹³ Pilato yáawaqueda náa'a sacerdotébini wácanaica, ya náa'a wáalianai wánacaleenaica ya quinínama chóniwenai, ¹⁴ limá'ee nalí:

—Iyá índa nulí liáni washiálicuerrrica, liwánaca matuínaami chóniwenai wítee; ne nuyá sátaderri nuéemiu wáni jiní nuínucta áabai lijíconaa liá'a imáni linácucha.

¹⁵ Jiní Herodes ínuca lijíconaa lécchoo, tándawa jicá'a léejueda walí jíni. Jái ínisa icábacai jiní lijíconaa, jócai sáicanata máanalica. ¹⁶ Nuwána'a nabásedacani ya

liáwinaami nuwásedajoni. [¹⁷ Fiesta éerdi rícu Pilato wánaque'e saícta chóniwenai wówa liájcha liwáseda nalí báqueerri preso tánashia nawówaini.]

¹⁸ Ne quinínama nayá nachánau namáidaca:

—¡Jiwána náinua Jesús! ya ¡Jiwáseda Barrabás!

¹⁹ Liéni Barrabásca, naníquini cuíta manúmai rícula, liwánaca quinínama chóniwenai íinua yáacacoo lijúnta liá'a wánacaleerri chacáalee rícu, ya líinuacala lirrúwoo, báqueerri chóniwerri. ²⁰ Pilato, wówerri liwáseda Jesús, léejoo litáania nalí báaniu; ²¹ ne néejoo namáidada mawí cadánani:

—¡Itáata cruz náculani! ¡Itáata cruz náculani!

²² Matálichu Pilato éejoo limá nalí báaniu:

—Ne ¿tána máashii lijíconaa limédai? Nuyá jiní nuínucta lijíconaa quéewique'e máanalicani. Nuwána'a nabásedacani, néenee ta numáaca machúnucajoni.

²³ Ne nayá namáidada mamáarraca, nawánaque'e natáata cruz náculani; ne namáidadacala mamáarraca nawána náinua Jesúsmi. ²⁴ Pilato máaca liyáu liá nalí liá'a nasátanica; ²⁵ jáiwa liwáseda nalí liá'a Barrabás nawówaini jiácoo, liá'a yáairrimi cuíta manúmai rícula, líinuacala lirrúwoo ya léewidacala chóniwenai wítee máashii, ya ta liá nalí Jesús quéewique'e naméda liájcha léjta nawówau'u.

Jesús natáatani cruz nácula

(Mt 27:32-44; Mr 15:21-32)

²⁶ Quéecha'inaami soldado téé Jesús natáataque'inini cruz nácula, iníjbaa lícu náinu báqueerri washiálicuerri Cirene néenee sái, jí'ineerri Simón, jáiwa'ee nawána litée cruzca Jesús íshiirricu. Liyáli éejuerriu liácoo bacháide, yáairriu chacáalee jí'ineerri Jerusalén.

²⁷ Íchaba chóniwenai ya íchaba íina yáainaiu Jesús, yáainai íchenai ya máidadenai máashiicala nawówa linácu. ²⁸ Néenee Jesús cába nayái náa'a ínaca limá'ee nalí:

—Ína Jerusalén néenee sána, u'ícha nunácu, ícha inácu ya éenibi nácu.

²⁹ Jiníwata línuminaajoo liá'a éerrica namáctaca: 'Sáictaminaa nawówa náa'a jócani éewa nawáalia néenibiu, saíctaminaa nawówa náa'a jócani yáawi rícucaji, jiníni éenibi náani'inaa írra'. ³⁰ Néenee nachánaminau namáca náa'a chóniwenai awácarru: '¡Icáu wáata'aa!' ya náa'a dúulirru: '¡Ibáya wayá!' ³¹ Ne nuyá jiní médani máashiica, náinua nuyá cháa, ¿chítaminaa náji náa'a médenai máashii?

³² Lécchoo natée chámata washiálicuenai máashiini natáataque'e cruz náculuni Jesús yáajcha. ³³ Náinu'inaa liyácta liá'a yáarrushi jí'ineerri iyájimi, jáiwa natáata Jesús ya náa'a chámata máashiinica, báqueerri saícaquicteji ya báqueerri máashiquiteji. [³⁴ Jesús má'ee:

—Nusálijinaa, jimíya máecha najíconaa, jiníwata jócai náa léenaa liá'a namédanica.]

Náa'a soldádoca nachújida liá'a íbalashica, tánashia saícai yáajba máaquerri'inau Jesús íbala yáajcha. ³⁵ Náa'a chóniwenai yéenai néeni nacábani nayáca; báawita náa'a wánacaleenaica nacáida liyá namá'ee:

—Liwáseda áabi, chacábacanaa liwásedau liyá jájiu, liyácta yáawaa liá'a Cristo, Dios wínanica.

³⁶ Náa'a soldádoca yáasacalenai Jesús lécchu. Narrúniu náa líirra liá'a vinoca ijíshiica, ³⁷ namá'ee lirrú:

—¡Jiyácta liá'a nashínaa rey náa'a judíoca, jiwásedau jiyá jájiu! ³⁸ Ya ái áabai já'a tánerriu liwícau, máirri'e: "Léwata nashínaa rey náa'a judíoca."

³⁹ Báqueerri léenaa, liá'a máashiicaica cuérricoo cruz nácu, licáita'ee limá'ee:

—¡Jiyácta liá'a Cristoca, jiwásedau jiyá jájiu ya wayá lécchu!

⁴⁰ Ne liá'a báqueerrica líarra'ee liá'a lijúnicaicoo limá'ee lirrú:

—¿Jócu cáarru jicá'a Dios, jiyá yáairri jiyá liáajba léja liáni cacháninaica?
⁴¹ Wayája carrúni jináatanica, yáawaa níwata wapáida wajíconau liá'a wamedanica; ne liéni washiálicuerrica, jiní médani máashiica.

⁴² Néenee limá mawí:

—Jesús, jedacaniu nunácu jáicta jichánau jiwánacaalacojoo.

⁴³ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Numá jirru yáawaa wáaleeminaa jiyá nuájcha saíctactala wérrica rícula.

Jesús máanalica

(Mt 27:45-56; Mr 15:33-41)

⁴⁴ Wíyaicumí yáwinaami ya léjta las tres táicala'inaami, quinínama cáinabi catáwacai máacacoo. ⁴⁵ Liá'a cáiwíaca jócai quéena, ya liá'a cortinaca lishínaa liá'a temploca shírriquerri béewami áaqueji cáinaculanaa. ⁴⁶ Jesús máidada cadánani limá'ee:

—¡Nusálijinaa, jicáaji rícu numáaca nushínaa nucáwicau!

Limá'inaa liáni, máanali jíni.

⁴⁷ Quéecha'inaa liá'a nawácali romanoca licába'inaa liárta bésuneerricoo, jáiwa liá saícai Diosru limá'ee:

—Yáawaiyi liéni washiálicuerri jiní jíconaa.

⁴⁸ Quinínama náa'a chóniwenai máanabanaamica yéenai néeni, nacába liá'a bésuneerricoo, yéenai máashiini wówa nábana néerrau náinueda nacútau, náaca léenaa cajíconaa nayá. ⁴⁹ Ne quinínama náa'a Jesús júnicaica, ya náa'a íina yáainai liájcha Galilea néenee namáacau néeni, nacába'ee déecuche liá'a bésuneerricoo.

Jesús naquénini

(Mt 27:57-61; Mr 15:42-47)

⁵⁰⁻⁵¹ Liyáte báqueerri washiálicuerri saícai ya liá'a yáawaiyica, jí'ineerri José che saími chacáalee jí'ineerri Arimatea, yéerri Judea shínaa cáinabi íta'aa. Néenaa náa'a nawácanai náa'a judíobinica. Liyája liárta José, nénderri Dios wánacaalacai líta'aa liáni cáinabi. Liyá jócai áabena wówa náajcha náa'a limáanabaca wánacaleenaica namá'inaa náa'a áabi wánacaleenaica máanalicaala'inaa Jesús.

⁵² Liá'a Joséca yáairriu Pilato néerra, lisáta liúcha Jesús máshicaimi. ⁵³ Néenee liúrrucueda'inaa Jesús máshicaimi liwówanaa jíní áabai wáarruma cabálai íbi, limáacani áabai útawi rícu áabai dúuli wáaleerri útawi jócta náucacaji chóniwenai. ⁵⁴ Liyáali éerri biérnimi, náa'a judíoca chúndadeneu nawówa íyabaque'iu lirrícu liá'a sábadoca, níwata áí atéwa ínu néerra liá'a éerrica.

⁵⁵ Náa'a íinaca tálidedeenai Jesús chéni Galilea néenee, náau nacába liá'a útawica, ya nacába'ee chítashia namáacau Jesús máshicaimi. ⁵⁶ Néenee néejuawia cuíta néerra, nachúndada juménibee najúsuedaque'e Jesús máshicaimi náconi. Néenee nawówa íyabau sábadu rícu léjta liwánacaalau liá'a Moisés shínaa leyca.

24

Liá'a Jesús cáwiactacoo

(Mt 28:1-10; Mr 16:1-8)

¹ Náa'a íinaca nawówa íyabau sábadu rícu, léjta cábacanaa nawítee yáayu'u, ne domingomi manúlacaiba wéerri néejoo Jesús shínaa útawi néerra, natée liá'a juménibee nachúnini. ² Néenee náiiinu'inaa néerrai nacába liá'a íiba nabáyau linúma útawi yáairri báawachala. ³ Néenee nawárruawai útawi rícula, ne jiní náiiinu Jesús máshicaimi lirrícu. ⁴ Nayá cáarrudenai, jiní náa léenaa naméda árra, ne cawíquinta nacába chámata washiálicuenai bárruenai urrúni nalí, nábala cabálai ya balíbalí wéerri. ⁵ Náa'a íinaca cáarru wéerri nayá natájeda nanániu cáinabi nácula, ne namá nalí náa'a washiálicuenaica:

—¿Tánda imúrru máanalini íibi liá'a cáwica? ⁶ Jiní áani, cáwerriwai. Édacaniu linácu liá'a limánimica liyá'inaa újnibi Galilea: ⁷ Liyácala, licúulee liá'a Washiálicuerrica arrúnaacala'inaa néejueda nacáaji rícu náa'a cajíconaanaica, natáataque'inini cruz nácu, ne matáli éerriminaajoo licáwiaminaujoo.

⁸ Néenee nédacaniwai linácu liá'a Jesús mánimi nalí náa'a íinaca. ⁹ Néenee néejoo'inaawai chéni útawi néenee, náiiwa nalíni náa'a once apóstolucua ya nalí náa'a quinínama chóniwenaica. ¹⁰ Náa'a téenai liá'a chuánshica nalí náa'a apóstolucua ruá'a María Magdalenaca, Juana, María Santiago túwaca ya áabibi íina mawí. ¹¹ Ne náa'a apóstolucua namá'ee nalíwoo mawítee yúquenaicoo nárra, ya jócai nawówai néebida nalí.

¹² Ne máayabaca, Pé'eru cánacau liá'coo útawi néerra; ne licába'inaa lirrícui licába léeyeimica jiní néeni. Néenee léējuawai cuíta néerrai, cáarruderriu liá'coo licába liá'a bésuneerricoo.

Iníjbaa yáairricoo chacáalee Emaúsra
(Mr 16:12-13)

¹³ Liyáalimi éerri, chámata éewidenaicoo ná'eewoo áabai chacáalee rícula jí'ineerri Emaús, máaquerricoo once quilómetros Jerusalén yúcha. ¹⁴ Natáania náacoo quinínama linácu liá'a bésuneerricoo. ¹⁵ Nácula natáania náacoo, ya náiiwadede, Jesúsja lirrúni'eewoo nalí, lichána'eewoo lijínacoo náajcha. ¹⁶ Ne áawita nacábacani nayá, jócai'e nacúnusia nacába Jesús shía jini. ¹⁷ Jesús sáta'ee léemi nayá:

—¿Tána itáania yáacoo nácu iníjbaa lícu?

Jáiwa nabárruawai máashicta nawówa, ¹⁸ báqueerri néenaa jí'ineerri Cleofás léeba'ee:

—¿Jiyá bácai rímii yáairri Jerusalén, jócai yáa léenaa liá'a bésuneerricoo lirrícui éerri jiliéni?

¹⁹ Jesús sáta'ee léemi wáni:

—¿Tána bésunawai?

Namá'ee lirrú:

—Linácué sái Jesús Nazaret néenee saíca, báqueerri íiwadedeerri Dios chuáni wíteeshi dánaniyu liá'a limédanica, ya lichuáni Dios náneewa ya quinínama chóniwenai náneewa; ²⁰ ne náa'a sacerdotébini wácanaica ya náa'a wáalianai wánacaalashi wéenaaca, jáiwa néejueda nalíni náa'a romanobinica quéewique'e náiiuacani natáata cruz náculani. ²¹ Wayá éebidenaimi liyácala liá'a ínuerri liwáseda Israel quinínama máashii yúcha. Ne jái matálii éerri máanaliqui jini. ²² Áajuani manúlacaiba áabi íina wéenaaca, nacáarruda wayá, náa'eewoo manúlacaiba wéerri namáacactami Jesús, ²³ ne jócala náiiu limáshicaimi néejoo nábana néerrau. Ya náiiwadede áabi ángel iyadau nalí, namá'ee nalí cáwica'ee Jesús. ²⁴ Ne áabi wajúnicaí wéenaa náau liáwinaami nabáyactalami Jesús, cháí yáca léjta namáyu'u náa'a íinaca. Ne Jesús jócai nacába.

²⁵ Néenee Jesús má'ee nalí:

—¡Chábala iwítee báyacoo jírra, ne jócani éenaa éebidaca léjta namáyuni náa'a éewidenai Dios chuáni rícujeji! ²⁶ ¿Ya jócu arrúnaa carrúni jináata limédacoo liá'a Cristoca quinínama liáni bésuneerricoo, quéecha'inaa jóctanaa Dios yáa lirrú wíteeshi cawénica?

²⁷ Néenee lichánau líiwa nalí saíca liá'a Dios chuánica táanierrri linácu, lichána léewidaca Moisés cáashtami rícujeji, ya quinínama lichánau nacáashtami rícujeji náa'a íiwadedeenaimi Dios chuánshi rícujeji báinacu.

²⁸ Náiiu'inaami lirrícua liá'a chacáaleeca, Jesús méda'eewoo jicá'a liá'a bésunerri'inaacoo machácani. ²⁹ Ne jáiwa'ee namáisia jini namá'ee lirrú:

—Jimáacau wáajcha, jái táicala cái. Wówerri samáacai.

Jesús wárrua'eewoowai limáacaque'iu náajcha. ³⁰ Ne quéecha'inaami nawáacoo nayá mesa nácula náayaque'e, Jesús wína licáaji rícu liá'a páani, liá'e sáicai Diosru, litúcueda'ee liá nali jini. ³¹ Ne liyáalimi natuí méecu nacúnusia Jesús; jáiwa lichálinawai, náau natuí rícuha. ³² Namá'ee nali wáacoo:

—¿Jócai újni yáawaa litáania'inaami liáacoo walí iníjbaa lícu lichánau líiwa walí sáica liá'a Dios chuánica, wasíntia wawówa lícuu jicá'a áabai chichái émerricoo liyáca?

³³ Jócu nanénda mawiá, jáiwa néejoo Jerusalén néerrai, náinu nanácu náa'a once apóstolu yáawaquenaiu ya quinínama najúnicaí. ³⁴ Náa'a apóstolua namá'ee nali:

—Yáawaiyi cáwiacoo liá'a wawácalica, líyadau Simónru.

³⁵ Néenee náa'a chámataca náiiwa nali liá'a bésuneerricoo náajcha iníjbaa lícu, ya néewau'u nacúnusia Jesús quéecha'inaami litúcueda nali páani.

Jesús iyadau nali náa'a lishínaa éwidenaicoo liájcha

(Mt 28:16-20; Mr 16:14-18)

³⁶ Natáaniaacta nayá újnibi quinínama liá'a bésuneerricoo, jáiwa Jesús iyadau nali béewami litá'ee limá'ee nali:

—Sáictacta iyáca.

³⁷ Jáiwa'ee nacáarrudau bájjialai nacábacani nali tá'ee liwówanaami. ³⁸ Ne Jesús má'ee nali:

—¿Tánda icáarrudau? ¿Tánda jócai éewa éebida iwówa licuéjiu? ³⁹ Icába nucáaji ya núiba. Nuyáwajani. Idúnu nunácu ya icába nuyá. Áabai wówanaashimi jócai wáalia líinau ya liyájide, léjta icábau'u nuwáaliacani.

⁴⁰ Limá'inaami liéni, líyada licáajiu nali ya líiba. ⁴¹ Ne jócala néenea néebida újnibi sáictaca nawówa ya nacáarrudau, Jesús sáta'ee léemiu nayá:

—¿Iwáalia iyacaishi wáya'inaa?

⁴² Jáiwa natúcua lirrúi bácu cubái mídiquinaa. ⁴³ Jáiwa liwína náucha jini líya nanáneewa jini. ⁴⁴ Néenee limá'ee nali:

—Liá'a bésuneerricoo nunácula léewa núiiwanimite irrú quéecha nuyá'inaami yáajcha: arrúnai cúmpliacoo nunácue sáica Moisés shínaa ley rícue sáica, ya nacáashta rícuésaimi náa'a tánenaimi Dios chuáni rícueji, ya cáashta salmos shínaaca.

⁴⁵ Néenee liwána náa léenea sáica liá'a Dios chuáni tánerricoo báinacu. ⁴⁶ Ya limá'ee nali:

—Jái tánacuwai, arrúnaaca'ee máanali liá'a Cristoca, ya licáwiacoo matáli éerri ricúla. ⁴⁷ Nují'inaa nácu, ya Jerusalén néenee, arrúnaa íiwa quinínama cáinabi néejuedaque'e nawíteu Diosru, quéewique'e liméetua najíconaa. ⁴⁸ Iyá'inaawa nárra arrúnaani'inaa íiwa quinínama liáni. ⁴⁹ Nubánuaminaa irrú liá'a nusálijinaa báulini liá irrú. Ne iyá imáacau áani, chacáalee Jerusalénca, cáashia irríshibia liá'a wíteeshi dánanica íinuerrri áaqueji.

Jesús yáairriu áacairra

(Mr 16:19-20)

⁵⁰ Néenee Jesús téé nayá bináawala chacáalee, urrúni Betániarru, linácuda licáajiu liáque'e nali sáicai. ⁵¹ Nácula liá nali sáicai, lishírriu náucha, jáiwa liáu áacairrai. ⁵² Nayá nácula, canínaa nacába liyá náa lirrú sáicai, néejoo Jerusalénra sáictani wérrri wówa. ⁵³ Éerri jútainchu nayá templo rícu, náa sáicai Diosru.

LOS HECHOS de los Apóstoles

Limáni liáca linácu liá'a Espíritu Santoca

¹ Ne nushínaa quéechanacu sái cáashta, nujúnicaí cawéni wérrí Teófilo, tánerrí urrúni quinínama liá'a Jesús médanica ya liá'a léewidanica quéechanacu, ² cáashia'inaamitee éerri lírracoo áacairra. Ne jóctanaa liájau áacairra, léewida nayá Espíritu Santo rícueji, náa'a apóstolubínica liwínanica quéecha, liá'a arrúnai'inaa namédaca. ³ Ne liáwinaami máanalini, líyadau cáwi chóniwerríyu, yáawacaala cáwijani. Cuarenta éerri líyadacoo liyá náajcha, litáania nalí Dios wánacaalactala nácu, ne ta liácoo áacairra. ⁴ Quéecha'inaami liyá újnibi náajcha náa'a apóstolubínica, Jesús má'ee nalí jócu béecha éenau chéni Jerusalén néenee. Ne limá nalí:

—Inéndau liá'a nusálijinaa mánimi irrú, linácu liá'a nutáanianimi irrú nácu. ⁵ Ne yáawaiyi liá'a Juanca bautiseerri shiátaiyu, ne wabéechalawoo Dios bautisa iyájoo liá'a Espíritu Santoyu.

Jesús írrerrii áacairra

⁶ Náa'a yéenaimi Jesús yáajcha náawacau nasáta néemiui liyá:

—Wawácali, ¿jiwána nawánacaala báaniu Israel lírrícu éerri jiliéni?

⁷ Néenee Jesús má'ee nalí: —Ne jócai arrúnaa yáa léenaa tánashia éerri o jócta áabata éerri bácai nusálijinaa Dios éewerri liméda liáni. ⁸ Quéecha'inaa línu liá'a Espíritu Santo inácuda, irríshibiaminaa lidánanijoo, ijiáminau itáania nunácu, á'a Jerusalén, quinínama Judea shínaa cáinabi ita'aa ya Samaria cáinabi ita'aa lécchu, ya quinínama déecuchala áabata cáinabi ítala.

⁹ Nácula limá nalí léja liérri, nácula nacába nayáca jíni, Jesús nácludau liáque'iu áacairra, jáiwa libáyau sáanai íbirra, jócu nacába mawiá jíni. ¹⁰ Nácula nacába Jesús írrau'u áacairra, chámata washíalicuenai jiáu nalí cabálani íbala, ¹¹ namá nalí:

—Chóniwenai Galilea néenee sána, ¿tánda icába iyá áacairra? liyája liárri Jesús yéerrimi yáajcha yáairrii áacairra, línuminaajoo chacábacanaa léjta liáyu'imíu.

Nawína liá'a Matíasca Judas yáarrumirra

¹² Ne chéni lítee liá'a dúulica jí'ineerrica Olivos, néejoo náa'a apóstolubínica Jerusalén néerra; urrúni rími, léjta númami línda najínanicoo liá'a ley liyáali éerri nawówa iyabactacoo. ¹³ Quéecha'inaa náinucai lírrícula liá'a chacáaleeca, náirrau lírrícula liá'a cuítaca áacairra namáctala nayáca. Náa'a apóstolucá Pé'eru ya Juan, ya Santiago, ya Andrés, ya Felipe, ya Tomás, ya Bartolomé, ya Mateo, ya Santiago Alfeo cúulee, ya Simón liá'a Celóteca, ya Judas licúulee liá'a Santiagoca. ¹⁴ Quinínama nayá náawacau séewirri quéeuque'e na'óraca náajcha náa'a Jesús éenajinaica, ruájcha ruá'a Maríaca Jesús túwaca, ya náajcha náa'a áabi ínaca.

¹⁵ Liyáalite náawacau náa'a éebidenai Dios nácu, namáanabaca újni ciento veinte chóniwenai, jáiwa Pé'eru táania limá'ee nalí: ¹⁶ “Nuéenajinai, arrúnaa licúmpliacoo liá'a Espíritu Santo máni Davidru, jái limácai lírrícu liá'a tánerrícoo linácu liá'a Judasca, liá'a yúderri náa'a Jesús jínaica nawínaque'e preso liyá. ¹⁷ Liá'a Judasca wéenaami, wáaleerrimi tráawaju léjta wayá. ¹⁸ Ne jáiwa liáu liwéni áabai cáinabi liyú liá'a warrúwaca ligáanani máashiicaca liyá; néenee licáwai lijuátamiyu, jáiwa lípaquiawai, líjiáu quinínama líyacua. ¹⁹ Quéecha'inaa néemiui jíni náa'a

yéenai Jerusalén, jáiwa náa lijí'inaa liá'a cáinabica Acéldama, nachuániyu wówerri limáca: 'bacháida írrai.' ²⁰ Jiníwata líta'aa liá'a cáashta Salmoca limá'ee: 'Liá'a jiibanaca máaquerri'inou bácai, jiní'inaa yáa rícu.

Ya limá'ee léccchoo:

Báqueerri wíneerri'inaa jishínaa tráawajumi.' "

²¹ Néenee Pé'eru má'ee nalí: "Wawáalia áani washiálicuenai tálidedeenaime wayá quinínama éerri Jesús máa'inaami wáajcha, ²² jínanenai wáajcha quéecha'inaami libáutisactami Jesús liá'a Juanca, cáashia lírracoo wáucha áacairra. Mawíminaa sáica, néenaa máacacoo wáajcha, quéewique'e áabena wáajcha natáania sáica licáwiacaalau liá'a Jesúsca."

²³ Néenee namáaca chámata: José, jí'ineerri Barsabás, ya áabai lijí'inaa Justo, matáli lijí'inaa, lijúnicaí báqueerrica Matías. ²⁴ Ya jáiwa nasátau Dios yúcha cháji'i: "Wawácali, jiyá cúnusierrri nawówa quinínama, jiyada walí tánashia jiwínani néenaa náani chámataca. ²⁵ Quéewique'e liwína tráawajumi apóstolu shínaa, lipérdiani liá'a Judasca lishínaa lijíconaa nácueji, quéecha'inaa liácoo chaléeni liárrui yáctalaca."

²⁶ Naméda léjta judíobini wítee napóstaca. Jáiwa naméda léji liéni Matías gánaa, ne liyáalimi limáacau náibirrai náa'a once apóstolua.

2

Línu'inaa liá'a Espíritu Santoca

¹ Liyáalite léerdi ínu'inaa liá'a fiesta jí'ineerri Pentecostés, quinínama náa'a máaquenai nawówa Dios nácu, yáawaqueneu macáishita áabai cuíta rícuu.

² Cawíquinta, néemi áacaiji cawítamai wérrri ínuca, léjta áabai cáuli cadánani, cawítamai wérrri lirrícula liá'a cuítaca nayáctaca. ³ Líyadau nalí léjta chichái ímini bérrucuta, cáirri nanácu quinínama. ⁴ Ya quinínama namáacau cashiámu nayá Espíritu Santoyu, jáiwa nachánau natáania áabi chuánshiyui, léjta Espíritu Santo liwána natáaniaca. ⁵ Liyáali éerri áabi judíobini yéenai Jerusalén rícu, náani éebidenai linácu liáni Dios wánani namédaca, ínuenai bájirra cáinabi íteeji. ⁶ Náa'a chóniwenaica yáawaquenai néemi liá'a wítamashi, jiní néewau namáca, jiníwata bácaínaa néemicala natáania náa'a éebidenaica Jesús nácu chúnsai nachuániyu. ⁷ Nayá cáarrudedeneu wérrri nasátada néemiu nayá wáacoo:

—¿Ya jócani Galilea néenee sána náji náani cháni wéemi táaniaca? ⁸ ¿Tánda wéemi néewa natáania chúnsai wachuániyu? ⁹ Áani ái chóniwenai já'a báawache sána jí'ineerri Partia, ya Media shínaa, ya Elam shínaa, ya Mesopotamia shínaa, ya Judea shínaa, ya Capadocia shínaa, ya Ponto shínaa, ya Asia shínaa cáinabi, ¹⁰ ya Frigia shínaa, ya Panfilia shínaa, ya Egipto shínaa, ya náa'a cáinabi Libia shínaaca urrúni Cirénerru. Ái áabibi já'a ínuenai Roma néenee; ¹¹ áabi judíobini já'a, áabi náaweneu judíobiniyu. Ya ái chóniwenai já'a ínuenai Creta néenee ya Arabia néenee. ¡Ya quinínama wéemi natáania chúnsai wachuániyu, linácu liá'a Dios médani máanuica!

¹² Quinínama nacáarrudau jiní náa léenaa namáca; ya nasáta néemi nayá wáacoo bácaínaa:

—¿Tánda libésunau liéni cháica?

¹³ Ne áabi nacáida'ee namá'ee:

—¡Cámenai nárra!

Pé'eru íiwadeda Jesús chuáni

¹⁴ Néenee Pé'eru bárruawai náajcha náa'a once apóstolua, limá'ee cadánani: "Judíobini, ya quinínama náa'a yéenai Jerusalén néenee, yáa léenaa quinínama

liáni, éemi sáica liáni nuíiwani'inaa irrú. ¹⁵ Náani jócani cáma nayáca léjta imáyu, wáalii las nueveca manúlacaiba. ¹⁶ Jócai cha, léjta limáyumi liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Joel, limá'inaami:

¹⁷ 'Bésuneerri'inau á'a amáarracta'inaa éerri, limá liá'a Diosca, nuwátani'inaa nushínaa Espíritu Santo quinínama chóniwenai íta'aa; náa'a éenibica washiálicuenaica, ya náa'a íinaca éenibinaaca natáaniaminaa nuchuáni nácu chóniwenairru, náa'a icúlinaica nacábaminaa natuírricu sái, ya náa'a salínaica nadájuniminaa dajuíshi.

¹⁸ Ya lécchoo nanácu náa'a médenai nuwánacaala, ya nanácu náa'a íinaca médenai nuwánacaala, chóniwenai nuwátaminaa nalí nuwítee dánaniu liá'a Espíritu Santoca liyáli éerri, natáaniaminaa nunácu.

¹⁹ Éerri rícu núyadaminaa jócai icába cáji, ya cáinabi íta'aa íirrai, ya chichái, ya íisa léjta sáanai cáinabi íta'aa.

²⁰ Liá'a cáiwiaaca catáwacai'inaa, ya liá'a quéerrica náawerri'inau léjta íirrai, jóctanaa línu léja liá'a Wawácalica, léerdi máanui ya sáictai wérri.

²¹ Ne quinínama náa'a mánulicuenai Wawácali jí'inaa nácu, wásedeerri'inaa nayá.'

²² "Éemiu iyá, israelítabinica, liá'a numáni'inaa irrú: Léjta yáa léenau'u sáica, liá'a Jesús Nazaret néenee sáica, liyá washiálicuerri Dios wínani ináneewa limédaca lirrú léjta liwówau'u, Dios méda lirrícueji máanui sáictai wérrica, jócai icába cáji ya señal íibi. ²³ Ne quéewanaa ná'inaa néewa náa'a icáaji rícu jíni, léjta limáyu liá'a Dios quéecha, iyája iwínani preso ínuaque'inini itáatani cruz nácu, nawánacanaa washiálicuenai máashiini wérrica. ²⁴ Ne jáiwa Dios cáweda jíni, liwáseda jíni liúcha liá'a cáiwibeeca máanalicaica, jócai léewa liwáalia néeni mamáarraca jíni. ²⁵ Liá'a rey Davidca, limáte Jesús nácuha:

'Nuyá cáberri séewirri liá'a Nuwácalica nunáneewa; nuyácta liájcha sáicaquicteji, jiníminaa wána nucáacoo.

²⁶ Tándawa sáicta wérri nuwówa, ya nurrába nuínaneyu sáictaca nuwówa. Cadánani nuwówa cábacoo jinácu.

²⁷ Jiníwata jócuminaa jimáaca nunáanai útawi rícula, chacábacanaa jócu jínda nuíinaa bádacoo, nuyáwa jishínaa cashírruedacai jirru majíconaica.

²⁸ Jíyadate nulí iníjbaa yáirri nucáwica, ya jicámusheda nuyá sáitau'u jiwána nuwówa jináneewa.'

²⁹ "Nuéenajinai, índate nuíiwa irrú quinínama yáawaa liá'a wawérrimi Davidca máanalíyi ya naquénini, liá'a lishínaa útawa yéerri wáibi újnibii. ³⁰ Ne liá'a Davidca íiwadedeerri Dios chuáni, ne liá léenaa Dios ma lirrú yáawaiyi liá'a báqueerri litáqueerri rey'inaa. ³¹ Chacábacanaa újni licábani liyáca, David táanierrimi liyáca Cristo cáwiactacoo nácu, ya limá'ee liarra jócai'inaa lináanai máacau útawi rícula, jiní limáshicaimi máashiidacaalau. ³² Ne sáicai, quinínama iyá yáine léenaa Dios cáwedacala liá'a Jesúsca, linácueji quinínama wayá wáiwadeda líwanaa. ³³ Jesús nácu derriu quéewique'e liácoo liwáacoo sáicaquicteji Dios lisálijinaa éemanacu, tándawa Lisálijinaa yáa lirrú Espíritu Santo limánimi liáca, tándawa chóque'e Jesús yáa walí léja lierra Espíritu Santo icábani iyáca ya éemini. ³⁴ Wáa léenaa David jócai íirrau áacairra, liyá jájiu limá:

'Dios ma Nuwácali, Cristorru: Jiwáau nuémanacu sáicaquicteji,

³⁵ cáashia numáaca jijínai jíiba yáajba.'

³⁶ “Yáa léenaa quinínama chóniwenai Israel shínaa cáinabi ítesana, quinínama yáawaiyica, liéni Jesús itáatanimi cruz nácula, Dios máacani Wawácaliyu ya Cristo.”

³⁷ Náa'a yáawaquenaicoo néemi'inaami liéni, máashii wérri nawówa cáiwinaa, ya nasáta'ee néemiu Pé'eru ya náa'a áabi apóstolucá namá'ee:

—Numánubaca, ¿Tána arrúnaa wamédacai?

³⁸ Pé'eru éeba'ee:

—Éejueda iyáu Diosru, ya ibáutisau bácaínaa Jesucristo jí'inaa nácu, quéewique'e Dios méetuerrri ijíconaa, ya cháminaa liá irrú liá'a Espíritu Santoca. ³⁹ Liáni libáulini liáca irrú sái'inaawa lierra ya éenibirru, ya lécchoo nalí náa'a yáainai déecuchala; liwówau'u limáca, quinínama náa'a Dios wawácali wówaini limáidaca.

⁴⁰ Liyú liáni chuánshica, Pé'eru táania ya liá nawítee limá'ee nalí:

—¡Ishírriu náucha nárra chóniwenai máashiini cajíconaanaica!

⁴¹ Ne náa'a éewidenai lichuáni, jáiwa nabáutisawai; ne liyáalimi éerri nawínau náiibirra náa'a éebidenaica namáanabaca tres mil chóniwenai. ⁴² Quinínama nayá cabálininaa léjta apóstolu éewidau nayá, ya nashírda nanácu wáacoo quinínama liá'a nawáalianica ya na'órau náawacacoo náayaca.

Chíta nayáyu'u quéechanacu náa'a éebidenaimica

⁴³ Quinínama nayá nacáarrudacoo, nacába liá'a jócai nacába cáji Dios médanica narrícueji náa'a apóstolucá, líyadaque'e liwítee dánaniu. ⁴⁴ Náa'a éebidenaica yáawaquenaiu saíctaca nawówa náajcha wáacoo, ya nashírridani nashínau nanácu wáacoo; ⁴⁵ nawéndadani nashínau ya quinínama liá'a nawáalianica, ya nashírridani liá'a warrúwaca nanácu wáacoo náa'a carrúni jináatanica. ⁴⁶ Éerri jútainchu náawacacoo templo rícula, ya nábana lícu wáacoo náaya macáishita saíctaca wérri nawówa, jiní báawatai cábacoo liúcha wáacoo. ⁴⁷ Náa saícai Diosru, ya quinínama chóniwenai caníinaa nacába nayá; ya éerri jútainchu Wawácali dáwineda namánabaca náa'a liwásedani'inaaca.

3

Báqueerri macáwai chúneerri

¹ Áabai éerri, Pé'eru ya Juan náau templo rícula táicala las tres, éerdi judíobini óracoo. ² Néeni, templo núma lícu, báqueerri washiálicuerri macáwai lijíaniu yáajcha, natéeni éerri jútainchu linúma licúla liá'a templo jí'ineerri Hermosa, quéewique'e lisáta náucha warrúwa náa'a wáruenaicoo náacoo. ³ Quéecha'inaami macáwai cába Pé'eru ya Juan, jáni wówai nawárruacuwai templo rícula, lisáta náucha warrúwa. ⁴ Pé'eru ya Juan yáajcha narrátueda'ee lirrú, jáiwa'ee Pé'eru má'ee lirrúi:

—Jicába walí.

⁵ Liá'a washiálicuerri licába'ee nalí, linénda tánashia náa lirrúi. ⁶ Ne Pé'eru má'ee lirrú:

—Jiní nulí warrúwa ya oro, ne liá'a nuwáalianica nuá'a jirrúni: Jesucristo Nazaret néenee sái jí'inaa nácu, jibárroo jijínacoo.

⁷ Linísa'inaami limá liáni Pé'eru, wína licáaji saícaquictejica ya libárrueda jíni, ya liyáalimi danáanshi ínu líiba rícu ya licúdi nácu. ⁸ Liá'a macáwaica léenuu libárruacoo, ya lichánau lijínacoo, jáiwa liwárroo náajcha templo rúculai, chúnsai lijínacoo líbayu, léenunicoo liá saícai Diosru. ⁹ Quinínama náa'a cábenai lijínacoo ya liá saícai Diosru, ¹⁰ nacáarruda'eewoo nacábacani linácueji liá'a bésuneerricoo, náaca'ee léenaa nacába liá'a washiálicuerrica ya náa léenaa liyácala liá'a séewirrimi wáacoo lisáta warrúwa templo núma lícu jí'ineerri Hermosa.

Pé'eru táania templo júntami

¹¹ Liá'a macáwai níseerri saícacai, jócai máaca Pé'eru ya Juan. Quinínama chóniwenai nacáarrudau, nacánacau liyácta liá'a templo núcaca néerra jí'ineerri Salomón shínaa, á'a nayácta nayáca. ¹² Pé'eru cába'inaa liáni, limá nali: “¿Tánda icáarrudau iyá israelítabini? ¿Tánda icába walí újni wayáchu chúni liéni washiálicuerri, újni wayáchu wána lijínacoo wadánaniyu o wéebidaca Dios nácu? ¹³ Liá'a Abrahám shínaa Diosmica, Isaac ya Jacob, wawérrinaimi shínaa Dios, liyáwa Dios bánuerri wawácali Jesús, liwánacaalacae'e mawí quinínama yúcha. Ne iyá éejueda romanobinirru quéewique'e náinuacani, ya áawita Pilato wówai liwásaidacani, iyá jócai índa liwásaidacani. ¹⁴ Jócubeecha isáta Pilato yúcha liwásedaque'e liá'a majíconaica ya saícaica, iyá isáta liwásedaque'e irrú báqueerri cáinuacai. ¹⁵ Ya cháte ínuua liá'a yáirri wacáwica. Ne Dios cáweda báaniu jíni, táda linácueji wayá wáiiwadede linácu yáawaiyi. ¹⁶ Liá'a wáneerri cadánani licáwa liéni washiálicuerri icábani iyá icúnusianica, léebidaca lijí'inaa Jesús nácu. Liá'a limáacau liwówau Jesús nácu liyáwa wáneerri lichúnicoo saíca quinínama, léjta icábau'i quinínama.

¹⁷ “Nuá léenaa, nuéenajinai, quéecha'inaa iwácanai ínuua Jesús, yáawaiyi iyá ya iwácanai jócai yáa léenaa liá'a imédanica. ¹⁸ Ne Dios méda cha licábacanaa liá'a náiiwanimi libéecha náa'a quinínama íiwadedenai Dios chuáni báinacu: Léecala'e liá'a Cristoca máanalí'inaa. ¹⁹ Tánda, iyá rúnaa éejuacoo Diosru, ináwida iwíteu, quéewique'e liméetua yúcha ijíconau. Ne cájbami Wawácali bánua irrú éerri iwówa iyabaque'iu, ²⁰ libánua irrú Jesús, liá'a liwínani quéechanacu léjta Cristo irrú'inaa. ²¹ Báawita chóque'e Jesucristo yáa chaléja áacairra, cáashia Dios lichúni quinínama, léjta limáyumi nali náa'a íiwadedeenaimi Dios chuáni báinacu yéenaimi báinacu. ²² Moisés íiwadede nanácu náa'a wawérrinaimica: ‘Liá'a wawácali Diosca liwána báqueerri jiácoo éewiderri Dios chuáni léjta nuyá. Éewidau lirrú quinínama liá'a limánica, ²³ jiníwata quinínama liáni jócai méda liwánacaala liá'a íiwadedeerri Dios chuáni, jíerri'inau lirrícucha liáni chacáaleeca.’

²⁴ “Ya quinínama náa'a íiwadedenai Dios chuáni, ne íiwadedeerrini Samuel quéechanacu, natáania lécchu linácu liáni éerrica. ²⁵ Iyája irríshibiaminaa liá'a Dios máni líaca narrícueji náa'a íiwadedeenaimi Dios chuáni báinacu, ya lécchoo irríshibiaminaa liá'a Dios mánica nali náa'a wawérrinaimica. Ne Dios ma Abrahámru: ‘Quinínama náa'a chóniwenai yéenai cáinabi íta'aa narríshibiaminaa saícacai nanácu náa'a natáqueenaimica.’ ²⁶ Quéecha'inaa Dios cáweda licúuleu, libánuani quéechanacu iyáctala, quéewique'e litúya iyá, quéewique'e iyá bácainaa imáacaque'e ijíconau éejuaque'iu lirrú.”

4

Pé'eru ya Juan nanáneewa náa'a wánacaleenaica

¹ Újnibii Pé'eru ya Juan táanenaimi nayáca chóniwenairru, jáiwa náiiu nali náa'a sacerdotéca, liájcha liá'a liwácali liá'a catúyacai templo ya náajcha náa'a saduobinica. ² Íwirri wówa jiníwata Pé'eru ya Juan éewidenai náa'a chóniwenai, ya namá'ee léecala'e liá'a nacáwiactacoo máanalicai yúcha yáawaiyi, jiníwata licáwiacaalau liá'a Jesúsca. ³ Jáiwa nawína nayá preso, ya jái táicalacai, nawárrueda nayái cuíta manúma ricúla cáashia jucámarraca. ⁴ Ne íchaba náa'a éemenai lichuáni, náa'a éebidenaica Jesús nácu; namáanabaca náa'a chóniwenai éebidenai lichuáni atéwani cinco mílca jócai wajútada náa'a sámánaica ya ína. ⁵ Cajóchanaami náawacau lirrícua liá'a Jerusalén náa'a judíobinica wácanaica, ya náa'a salínaica ya náa'a quéewidacanaica ley shínaaca. ⁶ Néeni yáca liá'a

Anás, nawácali náa'a sacerdotébini, Caifás, Juan, Alejandro ya quinínama náa'a néenajinai náa'a sacerdotébini wácanai éenaa. ⁷ Nawána natéeca Pé'eru ya Juan, naínda nayá nasáta néemiu nayá:

—¿Tána wánacaala nácu, ya tána jí'inaa nácu jíni iméda iyáji liáni?

⁸ Jáiwa Pé'eru, cashiámui Espíritu Santoyu, léeba jíni:

—Chóniwenai wácanai ya salínaibini: ⁹ Iyá isáta éemiu wayá linácu liáni bálínerricoo, yáaque'e léenaa chítashia éwau saícaqui jiníni. ¹⁰ Wée saícai, wáiiwa irrúni quéewique'e náa léenaa náa'a quinínama chóniwenai Israel néenee sánaca, ne liéni washiálicuerri yéerri áani, quinínama náneewa, saícacai Jesucristo jí'inaa nácu Nazaret néenee saí, liyája liérri iwánanimi natáata cruz nácu, liá'a Dios cáwedanimica. ¹¹ Liéni Jesús léjta íiba iyá camédacani cuíta jócaimi iwówai, ne liyáwa ínuerri limédacoo yáawaiyi íibaca. ¹² Quiní báqueerri mawiá éeneerri litée wayá áacairra, jiníwata mawiá éerri rícu Dios yáni mawiá báqueerri washiálicuerri éeneerri liwáseda wayá, újni Jesúsca.

¹³ Ne nacába'inaa jíni, náa'a chóniwenai wácanaica, natáania danáanshiyu náa'a Pé'eru ya Juan, náa léenaa washiálicuenai jócani éenajta éewa naliáca, yáni léenaa májta rímii, jáiwa jiní namácai nacáarrudacuwai, ya náa léenaa jíni éewidenaicoo Jesús shínaa. ¹⁴ Mawí'inaa, lécchoo liá'a bálínerrimiu jái saícacai, néeni limáaca náajcha, tánda quiní néewa namáca linácucha. ¹⁵ Jáiwa nawána najiácuwai náawacactacoo yúcha, jáiwa namácau natáaniaca nayáca nayáwoo. ¹⁶ Nayá namá'ee:

—¿Tána waméda náajcha náani washiálicuenaica? Quinínama chóniwenai yéenai Jerusalén rícu yáine léenaa namédau liéni jócai wacába cáji, quiní wéewaca wamáca jóca namédani. ¹⁷ Ne léju liáni jócubecha wawówai wéemi nanúma licuéji, wacáarruda nayá, jócu béecha natáania mawiá Jesús jí'inaa nácu.

¹⁸ Jáiwa namáida nayái namá nalí jócu béecha natáania mawiá, jócu béecha néewida mawiá, quiní nácu mawiá lijí'inaa nácu liá'a Jesúsca. ¹⁹ Ne liá'a Pé'eru ya Juan néeba nachuáni:

—Isátate éemiu iyá jájiu, saíactani Dios náneewa, wéewidaquicta ichuáni quéechanacu ya jócuweeca wéewida Diosru. ²⁰ Wayá jócani éewa wamáca wamá liá'a wacábanica ya liá'a wéeminica.

²¹ Náa'a chóniwenai wácanaica nabáulida nayá, ne namáaca nayái. Quní náiiu najíconaa, jiníwata náa'a chóniwenai médenai saícai Diosru quinínama, linácucha liá'a bésuneerricoo. ²² Liá'a washiálicuerrica chúneerricoo saíca léjta licábacanaa jócai nacába cáji, wáaleerri'e mawí cuarenta camuí yúcha.

Náa'a éebidenaica Jesús nácu sátenai Dios yúcha nadánaniu jócai cáarrunaa

²³ Pé'eru ya Juan jáni nawásedacai, náawacacoo najúnicaí yáajchau náiiwa nalíni quinínama nawácanai náa'a sacerdotébini ya salínai máni nácuca.

²⁴ Néemi'inaamini, quinínama áabebacta nasáta Dios yúcha, namá cháa: “Wawácali, jiyá méderri éerri, ya cáinabi, ya manuá ya quinínama liwáaliani néeni, ²⁵ jimáte lirrícue liá'a Espíritu Santoca ya linúma licuéji liá'a lishínaa cashírruedacai jirru Davidca:

‘¿Tánda cha chóniwenai ya cárra?

¿Tánda naméda mawítee liáni?

²⁶ Náa'a reyebini ya náa'a wánacaleenai cáinabi íiwirri nawówa, nayá quinínama náajcha áabenaani yáca Dios júnta, ya najúnta liá'a Dios wínanica, liá'a Mesíasca.’

²⁷ “Yáawaiyica lé'e liá'a Heródesca ya Poncio Pilato yáawaqueneu áani, lirrícue liáni chacáaleeca, náajcha náa'a chóniwenai báawatani chuáni ya náa'a israelítanica, najúnta náa'a jishínaa Santoca shírruederri jirru Jesúsca, léjta liá'a

jiwínanica Mesíasca. ²⁸ Cháminaaja, nayá namédaminaa léjta jinísau jimácai, arrúnai'inaa bésunacoo. ²⁹ Wáalee, Wawácali, jicábateni nabáulidau wayá, ne wayá shírruedenai jirru, jiyúda wayá jócubeecha cáarru wáiiwa jichuáni. ³⁰ Ne jidánaniyu saícaque'e náa'a chóniwenai bálinenaicoo, wamédaque'e báawataica ya jócai wacába cáji lijí'inaa nácu liá'a Santo shírruederri jirru Jesúsca."

³¹ Nanísa'ínaami nasátacuwai, á'a nayáctaca jáiwa licúsuwai; jáiwa cashiámu nayái Espíritu Santoyu, náiiwani cha nawíteemija liá'a Dios chuánica.

Quíninama méenaami nashínaa nashínaa quíninama

³² Náa'a éebidenai íchabani, ne quíninama áabenaawawówa náajcha wáacoo. Quíní máirri jishínaacalani bácai, ne nashínaa quíninama. ³³ Náa'a apóstolubini íiwenai cadánani wawácali Jesús cáwíactacoo, ya Dios túya nayá máanui quíninama. ³⁴ Quíní liyáali náiiibi carrúni jináatai, nawáalianai cáinabi, ya cuíta nawéndani, liá'a warrúwaca, ³⁵ náani apóstolubinirru nachújidaque'ini quíninamaru, léjta narrúnijina bácaínaa. ³⁶ Cháwate libésunacoo báqueerrirru néena náa'a levítabinica jí'ineerri José, Chipre néenee saí, liá'a apóstolubini yáni jí'inaashi báawatai jí'ineerri Bernabé (liwówaiyu limáca "Liá saíctai wówa chóniwenai yáajcha"). ³⁷ Liéni washíalicuerrica wáaleerri áabai cáinabi, jáiwa liwénda jini limáaca warrúwa nacáaji rícu náa'a apóstolubínica.

5

Liá'a jíconaashi Ananías shínaaca ya Safira shínaaca

¹ Ne néeni báqueerri, jí'ineerri Ananías, ne nayá Safira línu yáajchau, wéndenai áabai cáinabi. ² Liéni washíalicuerrica, limédani línu yáajchau namáacau warrúwa éena yáajcha, ya namáaca áabata warrúwa nacáaji rícu apóstolubinirru.

³ Pé'eru ma Ananíasru:

—Ananías, ¿tánda jinda Wawásimi wárruo jiwówa licúla, jéenedaquínicta lichálujueda jiyáca Espíritu Santoca, áawita jiwína warrúwa éena napáidaumi jirru cáinabi? ⁴ ¿Ya jócai jishínaa léji lierra cáinabica? Ya jiwéndana jini ¿jócai jishínaa lierra warrúwaca? ¿Jiá jiwówai jiméda jinúma yúwicau? Jócai méda jiyá jinúma yúwicau washíalicuénairru, méderri jiyá jinúma yúwicau Diosru.

⁵ Ananías éemi'inaami liáni, licáu máanalina. Náa'a quíninama yáine léena cáarru wérrí nayá. ⁶ Jáiwa áabi icúlinai ínui, nadájida liá'a limáshicaimi natéeni naquéniqui'ini.

⁷ Újni matáli hora liáwinaami ruwárruau ruá'a Ananías ínuca, jócu yáa léena tánashia bésuneerriwai. ⁸ Pé'eru sáta léemiu ruyá:

—Jíiwa nulíni: ¿Iwénda iyá liarra cáinabica le liwéni imáni nácuha?

Jáiwa ruéeba jini:

—Jajá, léewa liwéni lierra.

⁹ Pé'eru ma rulí:

—¿Tánda itáania chárta éeneda iyáca Espíritu Wawácali shínaa? Náa'a ínu chéji téenaimi nabáyau jíinirri, chócaja natée jiyá léchhoja.

¹⁰ Jái liyáali rucáu ruá'a Safira máanalí'inaa Pé'eru íba néeni. Nawárruau'inaa icúlinai, náiiinu runácu máanali, ya natéu naquéni ruyá rúnirri éema nácu.

¹¹ Quíninama náa'a iglesia ísanaca, ya náa'a quíninama yáine léena liá'a bésuneerricoo, jáiwa cáarru wérrí nayái.

Íchaba jócai nacába cáji ya méderricoo

¹² Dios yúda apóstolubini namédaque'e jócai nacába cáji ya méderricoo wérrí chóniwenai íibi; ya quíninama yáawaquenaiu templo núma néerra jí'ineerri Salomón shínaa. ¹³ Quíní néena náa'a áabica liwówai liwína yáacacoo náajcha,

cáarruca nacába nawácanai, báawita quinínama chóniwenai cawáunta nayá natáania nanácucha sáica. ¹⁴ Jáiwa manuába nayá washiálicuenaica ya ínaca, náa'a éebidenaica nawácali nácuu. ¹⁵ Najéda náa'a bálinenaicoo cáaye rícula cama íta'aa ya yáarrubaishi íta'aa, jáicta Pé'eru bésunawai, cadánia litáana wínaque'e nayá. ¹⁶ Ya lécchoo áabi chacáalee urrúnini liyáca yáaineu íchaba chóniwenai Jerusalén néerra, téenaiu bálineneu ya chóniwenai wáaleenai espíritu máashii; ne quinínama sáicani'inaa.

Náa'a apóstolubínica nacánaquedani

¹⁷ Liá'a sacerdótebini wácalica ya náa'a saduceobini éenaaca, yáainai liájcha, jáiwa cadéni nayái. ¹⁸ Jáiwa nawína apóstolubinimi preso naníqui nayá cuíta manúmai rícula chacáalee shínaa. ¹⁹ Ne báqueerri ángel Wawácali shínaa liméecu táayee linúma liá'a cuíta manúmaica, jái lijéda nayái jáiwa limá lirrúí: ²⁰ “Yáa namówai, íbbayu templo rícula, íiwa chóniwenairruni liéni cáwiacaishi wáliica.” ²¹ Léjta éemiu'inii, cajójchanaami nawárruo manúlacaiba templo rícu, jáiwa néewidai. Nácula, liá'a sacerdótebini wácanai ya náa'a yéenai liájcha, namáida salínaibini israelita áabai yáawaquedenaiu nawácanai nayáwoo, nawána nácu néeda cuíta manúmai rícueji náa'a apóstolubínica. ²² Ne náiiinu náa'a catúyacani cuíta manúmai rícula, jócu náiiinu nanácu náa'a apóstolubínica. Jáiwa néejoowai chuánshi yáajcha, ²³ namá'ee:

—Wáiiinu cuíta manúmai báyeerricoo sáica, ya soldado néenini túyaca cuíta núma júntami; ne waméecu'inaani quiní wáiiinuni nácu lirrícula.

²⁴ Quéecha'inaa léemiqui jíni sacerdótebini wácalica, ya liá'a nawácali náa'a catúyacani templo, ya nawácanai náa'a sacerdótebini, nasáta'ee nayá wáacoo táshia liáu léju liáni. ²⁵ Néenimichu báqueerri ínu, limá'ee nalí:

—Náa'a iwárruedanimica cuíta manúmai rícula, náa'a yáa templo rícula éewidenai nayáca chóniwenai.

²⁶ Liá'a nawácali náa'a catúyacánica náajcha náa'a túyenai, náau néeda nayá; ne jócani náinueda, cáarruca nacába chóniwenai ínuueda nayá íbbayu.

²⁷ Náiiinu'inaami natée nayái najúntanaa nawácanaicoo, liá'a nawácali náa'a sacerdótebini limá nalí:

²⁸ —Wayá wanísa wamá irrúí jócubeecha itáania mawiá, linácu mawiá léji lierra jí'inaashi lierra. ¿Iyá tána imédajoo? Jái cashiámu iméda Jerusalén liyú lierra éewidauca, ya líta'aa mawí iwówai yáa wáta'a limáanalica lierra washiálicuerrica.

²⁹ Pé'eru ya náa'a apóstolubini néeba'ee chá'a:

—Mawí cawéni liá'a Dios wánani wamédaca, liúcha liá'a washiálicuenaica shínaaca.

³⁰ Liá'a Dios wawérrinaibimi shínaa cáwedeerri Jesús, léja lierra ínuanimica icuájidani cruz nácu. ³¹ Dios nácuda liyá limáaca liyá machácaniquicteji, limáaca liyá nawíta ya wásedeerri nayá, quéewique'e chóniwenai quinínama Israel shínaa néejoocoo Diosru ya néewaqué'e najíconaa méetuacoo. ³² Wayá yáini léenaa lécchoo wacábacaalani, tánda wáiiwani lécchoo, liá'a Espíritu Santo Dios yáni nalí léquichoo náa'a éebidenaica.

³³ Quéecha'inaa néemi jiliáni, íwirri wérri nawówa, jáiwa nawówai náiiinuaqui jíni. ³⁴ Ne náiiibi náa'a nawácanaica, báqueerri fariseo jí'ineerri Gamaliel, báqueerri quéewidacai ley shínaa, chóniwenai íchaba cawáuntani'e. Jáiwa libárruawai ya líwána najéda nayá náa'a apóstolubini íchaitaa. ³⁵ Néenee limá nalí náa'a áabi wánacaleenaica:

—Israelítabini, cáwi icába yúchaujoni namédani'inaa náani washiálicuenaica.

³⁶ Édacaniu báinacu nácu báqueerri washiálicuerri jíateu jí'ineerri Teudas, máirri'e liyá washiálicuerri wérricala'e liyá, jáiwa'ee cuatrocientos washiálicuenaica yáau liájchai. Ne liéni náiiinuanica ya náa'a yáainaimicoo liájcha cáarralianaiwai, jáiwa

amáarra quinínama jíni. ³⁷ Néenee liáwinaami, liá'a censo éerdimi, jáiwa lijiáu báqueerri Judas, Galilea néenee sái, jáiwa'ee línu áabi yáaineu liájcha; jáiwa náinua jíni léchho, ya náa'a yáainaimicoo liájcha cárralianaiwai. ³⁸ Tándá, nuá iwítee imáaca náani washiálicuenai, u'iníquiui náajcha. Jiniwata liáni shínaashica washiálicuenai shínactani bésuneerri'inau. ³⁹ Ne Dios shínactani, jócainaa éenaa yáajcha. Cáwiwa icá yúchaujoo, wíshiquicta iméda iyá danáanshi Dios júnta.

Nayá naméda liwánacaala. ⁴⁰ Jáiwa namáida apóstolubini, néenee nabásaida nayá, jáiwa néeneda náiiwaca jócubecha náiiwa Jesús jí'inaa mawiá; liáwinaami nawáseda nayái. ⁴¹ Náa'a apóstolubínica jíáineu nanáneewa náa'a wánacaleenaica sáitani wérrí wówa, léca, Dios wówaiyu carrúni jináatai máashiicaishi linácucha liá'a Jesús jí'inaaca. ⁴² Éerri jútainchu néewidaca ya náiiwaca liá'a sáicaica chuánshica Jesús shínaa liá'a Mesíasca, léjta templo rícu ya cuíta lícu.

6

Namáaca siete cayúdacani iglesia rícu

¹ Liyáli éerrimi, namáanabaca náa'a éebidenaica dáwinerri liáacoo mawí, natáania néemi griégoyu, jáiwa najútawai nanácu náa'a táanianai hebreoyu, namá'ee nanácucha náa'a máanirrini griegasca jócala néenaa natúya nayá sáica jáicta éerdi nachújidaca. ² Náa'a doce apóstolubini náawaqueda'ee náa'a éebidenai quinínama, namá'ee nalí:

—Jócai sáica wamáaca liá'a wáiiwadedá Dios chuáni linácu jiliáni washírruedau náaya náa'a chóniwenai carrúni jináatanica. ³ Tándá, wéenajinai, imúrru íibi siete washiálicuenai icúnusiani wítee, cawíteenibinai ya cashiámu Espíritu Santoyu, wamáacaque'e nalí líeni tráawajuca. ⁴ Wayáminaa mamáarraca sátacoo ya wáiiwadedá Dios chuáni.

⁵ Quinínama áabenaá nawówa, jáiwa nawína Esteban, washiálicuerri cashiámui wítee éebiderri ya Espíritu Santo nácu, ya Felipe, ya Prócoro, ya Nicanor, ya Timón, ya Parmenas, ya Nicolás, báqueerri Antioquía sái, quéecha níquerrii judaismo rícula. ⁶ Jáiwa natée nayá apóstolubini néerra, jáiwa nasáta Dios yúcha nanácuda nacáajiu náta'aa, quéewique'e Dios yúda nayá linácu liáni tráawajuca.

⁷ Liá'a Dios chuánica mamáarracai dáwinacoo libéechalawoo, liá'a namáanabaca náa'a éebidenaica mamáarracai manuábaca Jerusalén rícu. Mawíquichuca íchabani sacerdote judío éebidenai linácu.

Nawína preso Esteban

⁸ Esteban cashiámui Dios wíteeyu, ya sáicabeeyu Dios shínaa, liméda jócai nacába cáji ya liá'a méderricoo chóniwenai íibi. ⁹ Áabibi sinagoga rícu jí'ineerri cashírruedacani jáni wasácuwai, náajcha náa'a áabi Cirene néenee sána, Alejandría néenee, Cilicia néenee, cáinabi Asia néenee sái, náani chóniwenai jáiwa nacáita yáacawai Esteban yáajcha; ¹⁰ ne jócai néenaa liájcha, jiniwata litáaniacala lidánaniyu liyú liá'a liwíteeyu Espíritu Santo yáni lirrú. ¹¹ Napáida'ee áabibi léchho náiiwaque'e Esteban íiwaca chuánshi máashii Moisés júnta yá Dios júnta léquichoo. ¹² Cháwa cábacanaaji nacáarralia chóniwenaiji ya salínai ya quéewidacai ley shínaabini; tándá natáca Estébanmi, nawínani preso, jáiwa natée jíni chaléeni nawácanai néerra. ¹³ Jáiwa namúrru chóniwenai canúmai yúwicani, namá'ee:

—Líeni washiálicuerrica jócai éenaa manúmaca lijúnta liáni santo temploca ya lijúnta liá'a leyca. ¹⁴ Ne wéemi jimáca lierra'ee Jesús Nazaret néenee sáica, licáarraliani'inaa lierra temploca, náawiderri'inaa liá'a wíteeshica Moisés máacanimica.

¹⁵ Naa'a wánacaleenaica, naa'a quinínama wáainecoo, nacába'inaa Esteban, nacába lináni jicá'a báqueerri ángel.

7

Esteban méderra liwícaubaliu

¹ Liá'a sacerdotébini wácanai lisáta léemiu Esteban, liá'a namáni jinácucha yáawactajani, ² jáiwa léeba jini: “Iyá numánubaca ya iyá nujúnicaica, éemiteni nulíni: Washínaa Dios cadánani balíbalí wérrica, líyada liyáu wawérrimi Abrahámru, liyá'inaami cáinabi Mesopotamia shínaa, jóctanaa liáu liyáca Harán rícula, ³ ne limá lirrú: ‘Jimáaca jishínaa cáinabiu ya naa'a jimánubaca, já namówai chaléeni cáinabi núyadani'inaa jirrú.’ ⁴ Jáiwa, Abrahám jiáu chéji Caldea néenee, jáiwa liáu liyá Harán rículai. Liáwinaami máanali jisálijinaami ya Dios índa Abrahám áani ínuuctala iyá chóque'e. ⁵ Ne quiní lishínaa limáacani néeni; quiní wíta liwáidactana líibau. Ne limá lirrú liáminaa lirrújoo liáni cáinabica quéewique'e liáwinaami máanalicojoni limáacau litáqueenairru, (áawita liyáli éerrijo Abrahám jiníte cúulee). ⁶ Lécchoote, Dios ma lirrú, táqueenaiminaajoo yáaine'inaa chaléjta chóniwenai báawatani áabai cáinabi báawatai íta'aa, chóniwenai íjirra, máashiiminaa nacába nayájoo cha mánubaca cuatrocientos camújoo. ⁷ Lécchoo Dios ma lirrú: Nuyáminaaajoo cástigaa nayájoo yáaine líta'aa líerra cáinabi naa'a wánenaica nájirra nayá, liáwinaami'inaajoo najiáminau che jórra náinuminaa nusírbia nulíjoo líta'aa liáni cáinabicojoo. ⁸ Limácanica Dios méda Abrahám yáajcha, liwána náiju nachípi dácú ímanaa. Tándá, liwáalianami ocho éerri lijíacuwai jicúulee Isaac, Abrahám íju lichípi dácú ímanaa. Cháwa liméda Isaac licúulee Jacob yáajchau, ya Jacob liméda lécchoo léenibi yáajchau, nayáwa'ee nasálijinaa naa'a doce tribu israelítabinica.

⁹ “Náani Jacob éenibica, naa'a wawérrinaibimi quéecha, cadéni'inaa nacába néenajirri José, jáiwa nawénda jini natéque'e jini Egiptola léjta nájirra. Ne Dios yéerri José yáajcha, ¹⁰ ne litúya liyá liúcha liá'a máashiu liwówa. Dios liá lirrú wíteeshi máanui, jáiwa saíca licáacoo Faraónrui, rey Egipto shínaa, jáiwa limáaca Josémi wánacaleerri Egipto rícu ya cúita máanui wérrí rícula.

¹¹ “Liyáli éerrija ínaashi ya máashii wérrí nawówa quinínama cáinabi Egipto rícu ya Canaán rícu ya naa'a quéecha wawérrinaibi quinínibinai wáalia náaya'inau. ¹² Quéecha'inaami Jacob yáa léenaa Egipto néeni áí'e trigoja, libánua'ee néerra léenibiu, nuwówayu numáca naa'a wawérrinaibimica. Léewate quéecha nácuí náctamiu namédanimi liáni. ¹³ Naa'a náau chámaichui, jáiwa José líyadau nalí néenajinaica liyá, jáiwa Faraón yáa léenaa tánashia éenaa léji liá'a Joséca. ¹⁴ Mawí libéechau, jáiwa José libánua jisálijinaa Jacobru ya naa'a jéenajinai, setenta y cinco chóniwenai, natéquene'e nayá Egiptola. ¹⁵ Léewau'inaa Jacob éewa liácoo Egipto néerra; liáwinaami néeni máanali jini, liáwinaami néeni lécchoo máanali naa'a wawérrinaimi. ¹⁶ Liá'a nayájidemi Jacob natéeni Siquem néerra, naquéenique'e nayá líta'aa cáinabi liá'a Abrahám liwénini warrúwayu néenibi yúcha naa'a Hamor, Siquem néeni.

¹⁷ “Quéecha'inaami urrúni liá'a éerri licúmpliactala'inaacoo liá'a Dios máni liá'a Abrahámru, naa'a chóniwenai israelítabinica manuába wérrí nadáwinacoo Egipto shínaa cáinabi íta'aa. ¹⁸ Ne liyáli éerri báqueerri rey wánacaala Egipto rícu, jócai cúnusia José. ¹⁹ Liáni rey lichálujuedate washínaa chóniwenai, ya liá nalí cáiwinaa naa'a wawérrinaimica; liwána máashiiyu namáaca ya náinua nacúuleu wáliimi jíacoo. ²⁰ Ne liyáli éerrimi Moisés jiáu. Liyá samálitaca saíctai Dios cába liwítee, ya lisálijinaa ya litúwa dáwina jini liyá líibana lícuu matáli quéerri. ²¹ Ne quéecha'inaami arrúnaa namáaca liyái, Faraón míyacaula éeda jini ta rudáwinaqui

jíni jicá'a chúnasai rucúuleeca. ²² Tándawa Moisés éewidau nawítee rícueji náa'a egipcioa, jáiwa lináwau washiálicuerri máanui wérri wítee, chuánshiyu ya liá'a limédani nanáneewa.

²³ “Liwáalia'inaami cuarenta camuí, Moisés yá'eewoo licábadedaca israelítabini, náa'a chúnšana lishínaa chóniwenai lírranaa wéenaica. ²⁴ Ne licába'inaa báqueerri egipcio ínueda liyá báqueerri israelita léenaa, Moisés wárrua'eewoo liyúda léenaaca, jáiwa línua egipcíomi. ²⁵ Ne jiniwata Moisés máirri lírrúwoo léenajinai israelítabini yáaquinicta léenaa, lírríjcue'inaacala Dios jéda nayá liúcha liá'a carrúnatabeeca; ne nayá jócu néenaa náa léenaa jíni. ²⁶ Ne áabai éerri ricúla, Moisés ínu licába chámata israelítabini ínuua yáaquenaiu nayáca, ne liwówai lichúni nayá, limá'ee nalí: ‘Iyá éenajinai yáaquenaiu; ¿tánda ínueda iyácau? ²⁷ Néenee liá'a báqueerri ínuederri liyá lijúnicaíu lidána'ee Moisés limá'ee lírrú: ¿Tána máaca jiyái wawácali ya cáberri'inaa wanácu? ²⁸ ¿Ya jiwówai jínuua nuyá léchho léjta jínuua'u táiquicha egipcioa? ²⁹ Quéecha'inaami léemi líeni, Moisés máni'eewoo liácoo Madián shínaa cáinabi néerra. Néerra liyái áawita jócaimi néerra sáimi, liwáalia chámata léenibiu néerra.

³⁰ “Cuarenta camuí liáwinaami, liyá chaléeni jiníctala yáa, urrúni lírrú liá'a dúuli jí'ineerri Sinaí, báqueerri ángel iyadau lírrú áabai banácali jí'ineerri zarza jújunerriu íbi liyáca. ³¹ Moisés cáarruda'eewoo licába liá'a licábani liyáca, ne quéecha'inaami lírrúnicoo licába mawí urrúni, léemi'e liwácali chuáni, limá'ee lírrú: ³² ‘Nuyáwa liá'a Dios iwérrinaiimi shínaaca. Nuyáwa Dios Abrahám shínaa, ya Isaac ya Jacob.’ Moisés chána'eewoo lichéchinacoo licáarruniu, jóca'ee liá liwówau licábacani. ³³ Néenee liwácali má'ee lírrú: ‘Jimídu jizápatoeu, jiniwata líerra cáinabi jibáwacta jiyáca madúnucunai. ³⁴ Jucámarranaa nucába carrúni jináata nushínaa chóniwenai yáainai Egipto nácu. Nuéemi nawítama jútacoo, tándawa núrrucuaú quéewique'e nujéda nayá máashii yúcha. Tándawa jínuu chérra, quéewique'e nubánua jiyá Egiptola.’

³⁵ “Ne áawitate nacháani Moisés ya namáte lírrú: ‘¿Tána máaca jiyái wawácali cáberri'inaa wanácu?’, Dios bánua liyá nawácali'inaa jéderri'inaa nayá máashii yúcha, lírrícueji liá'a ángel iyaderricoo lírrú banácali zarza jújunerriu íbi. ³⁶ Ne Moisés waliérra jéderrite wawérrinaiimi Egipto rícuca, liá'a méderrite jócai wacába cáji ya liá'a wacábanica líta'aa liá'a cáinabi Egipto shínaaca, chaléeni manuá quíirrai néerra ya chaléeni jiníctala yáairri cuarenta camuí'inaa. ³⁷ Léwa Moisés léja líerra máirrimi nalí náa'a israelítabinica: ‘Dios wánaminaa lijíácoo íbicha báqueerri cáiiwadedacani nuchuáni léjta nuyá. ³⁸ Léwa Moisés léchho léja líerra jínederrimi israelita wítabi jinícta yáairri, liájcha liá'a ángel táanierrimi lírrú dúuli jí'ineerri Sinaí néeni, ya náajcha náa'a wawérrinaibimica; liyáwa liá'a ríshibierrimi chuánshi cáwii quéewique'e libésuneda walíni.

³⁹ “Ne náa'a wawérrinaibimi jócu nawówai néewida lírrú, quéewanaa nacháanicajani nawówai néejoocoo Egiptola. ⁴⁰ Namá'ee Aarónru: ‘Jiméda walí áabibi diose jíndeerri'inaa wawítabi, jiniwata jócai wáa léenaa tánashia yéesa léji líeni Moisés jéderrimi wayá Egiptoeji’. ⁴¹ Néenee naméda áabai ídolo léjta pacáa cúulee cábacanaa, náiiuua lírrú cuéshinai ta naméda liyánaami áabai fiesta wérri, lírrú liá'a becerro cábacanaaca nayái médaca. ⁴² Tándawa linácueji, Dios shírriu náucha línda náa lírrú sáicai náa'a sáliica. Ne cháwa litánacoo nacáshte íta'aa náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu:

‘Israelítabini, ¿Ya jócute cuarenta camuí jinícta yáairri, yáate nulí cuéshinai éemanimica ya áabata mawí?

⁴³ Ne jócu cha jíni, quéewanaa yánaida licábacanaa liá'a dios jí'ineerri Moloc, ya liájcha liá'a sálii cábacanaa lishínaa liá'a dios Refán, dios cábacanaa quéewique'e yáa nalí sáicai.

Tándawa núcaminaa iyá chaléeni áabai cáinabi ítala, mawí chaléeni jí'ineerri Babilonia.'

⁴⁴ “Wawérrinaibimi wáalianaite chaléeni jinícta yáairri templo licábacanaa léjta tólda máanui, cháí médacoo léjta Dios íiwaumi Moisésruni, léjta líyadau lirrú licábacanaa. ⁴⁵ Náa'a wawérrinaibimica narríshibia liéni templo cábacanaaca máaquerricoo nalí, ya náa'a ínuenaimi Josué yáajcha naínda yáajchau jíni quéecha'inaami néeda áabi chacáalee cáinaberra, náa'a Dios jédani nabéechau. Chacábacanaa cáashia David yáctalaca. ⁴⁶ Liá'a rey Davidca saíca Dios cábaqui jíni, liwówaite liméda áabai yáarruishi nayácta'inaamicta náa'a Jacob táqueenaimica. ⁴⁷ Ne Salomón walierra bárruedeerrimi templo Dios shínaaca. ⁴⁸ Áawita liá'a Dios áaque saíca jócai yáa templo rícu namédani nacáajiyu washiálicuenai. Léjta limáyu'u liá'a cáiiwadedacani Dios chuáni báinacu:

⁴⁹ 'Liá'a éerrica léwa nuárrui,
liá'a cáinabica léwa numáacacta nuíibau.
¿Chítashia cábacanaa liá'a cuíta nabárruedani nulí?

limá liá'a wácalishica;

¿tánashia nuárrui nuwówa íyabacta'inau jíni,

⁵⁰ ne nuyáwa lierra méderri quinínama yáairrica?’

⁵¹ “Ne Esteban má'ee nalí mamáarraca: Iyá mamáarracani mawíteeca, wáalianai iwíibau ya iwówa jócai éebida. Séewirri iyá lijúnta liá'a Espíritu Santoca. Cháni cábacanaa léjta iwérrinaimi. ⁵² ¿Tána náiiibicha náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu jócani iwérrinaimi ínueda? Nayá ínuenai náa'a íiwenai líinucala'inaa liá'a chóniwerri machácanica, ne chóque'e linísaca líinu liéni washiálicuerri machácanica, iyá yáa lijíconaa ya ta ínuaquí jíni. ⁵³ Iyá, ríshibienai liá'a ley narrícueji náa'a ángelbinica, jócai iméda wánacaala.”

Esteban máanalica

⁵⁴ Quéecha'inaami néemi jiliéni, íiwirri wérrí nawówa, náamueda néu Esteban júnta. ⁵⁵ Ne liyá, cashiámui Espíritu Santo wíteeyu, licába áacairra licába'ee Dios cámarra, licába'ee Jesús bárruerri liyáca saícaquictejica Dios éema nácu.

⁵⁶ Néenee limá'ee:

—¡Icábate! nucába éerri méecucoo, ya Washiálicuerri Dios Cúuleeca saícaquictejica Diosru.

⁵⁷ Ne nayá nabáya'ee nawíibau, namáidada'ee cadánani náu'eewoo linácula quinínama. ⁵⁸ Najéda'ee chacáalee rícuha jíni ya náiiinueda'ee íibayu jíni; yá'ee yáinai lijíconaa namáaca'ee liá'a líibalaca báqueerri icúlirrijui jí'ineerri Saulo, quéewique'e litúyacani.

⁵⁹ Nácula náiiinueda íibayuni, Esteban óra'eewoo limá'ee: “Nuwácali Jesús, jirríshibia nucáwica.” ⁶⁰ Néenee litúyau liúrruijuátamiyu limáidada'ee cadánani limá'ee: “¡Nuwácali, ujédacaniu linácu liáni najíconaaca!” Ne linísa'inaami limá léji liéni, máanalí jíni.

8

¹ Saulo néeni yáaca, áabenai wówa náajcha náiiinua'inaa Esteban.

Saulo cánaquedeerri náa'a éebidenai Dios chuáni

Liyáli éerrimi lichána naméda jináwiu najúnta náa'a éebidenai Dios chuáni Jerusalén rícu. Ne bácai rími náa'a apóstolubini máaquenai Jerusalén rícu, ne náa'a quinínama éebidenai nacáarraliau quinínama cáinabi ítala Judea shínaaca ya Samaria. ² Áabi washiálicuenai saícani naquéni Estébanmi yá'ee náicha bájalanaa linácueji. ³ Nácula Saulo licánaqueda náa'a éebidenai Dios chuáni, liwárrua'eewoo

cuíta jútainimi lijédaque'e liárdedani washiálicuenai ya ína, ya libánua nayá cuíta manúmai rícula.

Náiiwadedá sáicai chuáni Samaria rícu

⁴ Ne náa'a rúnaanimi jiácoo Jerusalén rícuha, náiiwadedá'ee Dios chuáni táshia náctau jíni. ⁵ Felipe, báqueerri néenaa, liá'eewoo chacáalee mawí cáiiwanaca Samaria shínaaca lichána'eewoo litáania nalí Cristo nácue sái. ⁶ Náawaca'eewoo náa'a chóniwenai, quinínama nábedacoo Felipe chuáni nácu, nacábacala liméda jócai nacába cáji nanáneewa. ⁷ Íchaba chóniwenai wáalianai espíritu máashiini chúneneu, ya náa'a espíritu máashiinica najiá'eewoo namáidada náucha, ya lécchoo íchaba macáwani ya náa'a tucútucunica chúneneu. ⁸ Linácueji liéni sáicta wérri nawówa lirrícu liá'a chacáaleeca.

⁹ Ne néeni báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Simón, quéecha éewerri lirrúwoo limálica, lichálujueda chóniwenai Samaria ísanaca libésunacoo washiálicuerri cawéni wérri. ¹⁰ Quinínama, náa'a sáamanai ya náa'a salínaica, néemi'e lirrú quinínama, ya namá'ee: “Léwa namáni nácuha liáni 'liá'a Dios wíteeca'.”

¹¹ Naméda'ee liwánaca néewida'ee lirrú, jiníwata limálicaji rícueji, lichálujueda nayá íchaba éerri. ¹² Ne quéecha'inaami néebida sáicai chuánshi nácu Felipe íiwadedani, linácueji liá'a Dios wánacaalactalaca, ya linácue sái liá'a Jesucristoca, tándawa washiálicuenai ya ína nabáutisau. ¹³ Áawita Simónimi léebida liwána nabáutisa liyá lécchoo, lichána'eewoo litálideda Felipe, licáarrudau licába liá'a máanui jócai licába cáji ya señal licábanica.

¹⁴ Quéecha'inaami náa léenaa náa'a apóstolu yáaine Jerusalén rícu, Samaria-cala'ee éebiderri Dios chuáni, nabánua'ee néerra Pé'eru ya Juan. ¹⁵ Náiiu'inaami néerra, na'óra nanácu náa'a éebidenai Dios chuáni Samaria rícu, quéewique'e narríshibia Espíritu Santo. ¹⁶ Jiníwata jócai ínu nanácu újnibi liá'a Espíritu Santoca; bácai rímii nabáutisau Jesús Wawácali jí'inaa nácu. ¹⁷ Néenee Pé'eru ya Juan nachánaa nacáajiu nanácu, cháwa'ee narríshibia Espíritu Santo.

¹⁸ Simón, licába'inaa Espíritu Santo ínu nanácula, jáicta apóstolubini chánaa nacáajiu chóniwenai nácu, libáuli'e liá nalí warrúwa, ¹⁹ limá'ee nalí:

—Yáa nulí lécchoo liérra wíteeshica, quéewique'e nuchánacta nucáajiu, lirríshibiaque'e lécchoo Espíritu Santo.

²⁰ Néenee Pé'eru éeba'ee lichuáni:

—Jiwárruani yúcau jiájcha, jiníwata jimáca jirrúwoo jiwéni warrúwayu liá'a Dios wíteeca! ²¹ Jiyá jiní wána jirríshibia jiyáca, jiníwata Dios náneewa jiwówa jócai machácani. ²² Jimáaca liérra jijíconaacoo, ya jisáta cáiwinaa Dios, cájbamicta liméetua jijíconaa chácala jimá jirrú wawárra. ²³ Nucábacala jiyá cashiámu jiwówa máashiiyu, ya jijíconaa bájidderri jiyá.

²⁴ Simón éeba'ee:

—Íóraa iwácaliu nunácueji, jócubeecha máashii libésunacoo léjta imáyu'u nulí.

²⁵ Liáwinaami quinínama náyada nayáu náiiwadedá Dios chuáni, náa'a apóstolua náiiwa sáicai chuánshica íchaba chacáalee júbini Samaria shínaa rícu, ya tá'ee néejocoo Jerusalénrai.

Felipe ya liá'a jí'ineerri etiope

²⁶ Liáwinaami liáni, báqueerri ángel wawácali shínaa limá Feliperru: “Jibárruau ya jiáu báchairra, lirrícuba liá'a iníjbaa Jerusalén néenee sáica yáairricoo Gazala.” Liéni iníjbaa bésuneerriu jiníctala yáairri. ²⁷ Felipe bárrua'eewoo, jáiwa liáwai; ne iníjbaa lícu lijúnta yáacau báqueerri cawéni wérri, wánacaleerri ruwárruani ruá'a reina Etiopía sáica. Liéni washiálicuerrica yáairriu Jerusalénra liá sáicai Diosru. ²⁸ Jáí éejocoo liácoo lichácaaleerrau, wáairriu liácoo carroza rícuu ya liliá'ee liácoo licáshtemi liá'a cáiiwadedacai Dios chuáni báinacu, jí'ineerri Isaías.

²⁹ Espíritu má'ee Feliperru: “Jiáyu jirrúniu lirrú lierra carrozaca.”
³⁰ Quéecha'inaami Felipe lirrúnicoo, léemi'e etiope liliá liácoo Isaías cáashtemica; néenee Felipe sáta léemiú jini:

—¿Jiá léenaa jéemica léja lierra jiliéni jiyáca?

³¹ Léeba'ee liá'a etiopeca:

—¿Chíta quéewoo'u nuá léenaa nuéemiqui jiníni, jini yáa léenaa líiwa nulí?

Néenee lisáta Felipe yúcha quéewique'e líirracoo liwáacoo léema nácu. ³² Liá'a tánerricoo cáashta íta'aa liliéni liyáca liwówau limáca:

“Natéete liyá jicá'a áabai oveja natéeni náinuactalacani;

jicá'a áabai oveja máachu, máaquerricoo manúma nanáneewa náa'a dáulenai nayá líichuna,

chacábacanaa lierra washíalicuerrica jócu liméecu linúmau.

³³ Carrúni jináatate namédacani, ya jócu naméda lirrú machácanica;

¿tána éewa natáania litáqueenaimi nácueji?

Jiniwata licáwica nédani cáinabi ítacha.”

³⁴ Liá'a cawénii washíalicuerrica etiopeca, lisáta léemiú Felipe:

—Jiiwate nulí, yáawaiyini, ¿tána nácueji litáania liyá léji liéni cáiiwadedacai Dios chuáni báinacu, linácu liyá jájiu o báqueerriweeca?

³⁵ Néenee Felipe, liwána cáashta liliácta liyá quéecha nácu, etiope liéni liyáca, líiwa lirrú sáicai chuánshi Jesús nácue sái. ³⁶ Mátacachu, nabésunau áabai shiátai yácta, limá'ee liá'a cawéni washíalicuerrica:

—Áani ái shiátai já'a; ¿nuéewaminaa nubáutisacoo?

[³⁷ Felipe má'ee lirrú:

—Jéebidacta quinínama jiwówa yáajchau, éewerriu.

Liá'a washíalicuerrica léeba'ee:

—Nuéebida Jesucristocala Dios Cúulee.]

³⁸ Néenee liwána carroza bárruacoo; jáiwa náurrucoo chámataanaa shiátai yáacula, jáiwa Felipe báutisa liá'a etiopeca. ³⁹ Quéecha'inaa najiácoo shiátai yácucha, Espíritu Wawácali shínaa litée Felipemi, liá'a cawénii washíalicuerrica jócu léejoo licába mawiá jini; ne liyá mamáarraca lijínacoo lishínaa iníjbaa lícuu sáicta wérru liwówa. ⁴⁰ Felipe ínu'e Azótola, ya libésunau chacáalee jútainimi líiwa liácoo sáicai chuánshica cáashia línu Cesareala.

9

Saulo éejueda'inaa liyáú Diosru

(Hch 22:6-16; 26:12-18)

¹ Nácula, Saulo jócai íiyabau libáulida línuua náa'a éebidenaica linácu liá'a Jesúsca. Tándá, liáu sacerdotébini wácanai néerra, ² tándá lisáta liúcha cáashta léewaqué'e limédacani, liáque'iu sinagogala chacáalee jí'ineerri Damasco, wówerri liácoo limúrruca náa'a éebidenaica Jesús chuáni nácu, chaléjta washíalicuenai ína lécchoo, natéequé'e nayá preso Jerusalén rícula. ³ Ne urrúni'inaami línu liácoo chacáalee Damasco, áabai cámarashi ínuerri áaqueji quéena litéeji cawíquinta.

⁴ Saulo cáirriu cáinabi rícula, léemi áabai chuánshi máirri lirrú: “Saulo, Saulo, ¿tándá jicánaqueda nuyá?”

⁵ Saulo sáta léemiú: “¿Tána jiyá, nuwácali?” Liwítama éeba lichuáni: “Nuyáwa Jesús, léja liá'a cháí jicánaqueda jimácoo.” ⁶ Jibárru jiwárru chacáalee rícula, néerraminaa náiiwa jirrú liá'a jimédani'inaaca.

⁷ Náa'a yáainecoo séewirri Saulo yáajcha cáarruni wérru, néemica áabai chuánshi, ne quiní nacábani. ⁸ Jáiwa, Saulo bárruawai cáinabi ítacha; ne liméecu'inaa lituú jócu léewa licábaca. Jáiwa nawína licáaji nácu natéequé'e liyá

Damasco rícula. ⁹ Néeni liyá matálli éerri jócai éewa licábaca, jócai íya ya jócai írra shiátai.

¹⁰ Á'a Damasco báqueerri washiálicuerri éebiderri Dios chuáni jí'ineerri Ananías, Dios íyadaniu lirrú licábani lituúrricuejiu ya limá lirrú: “¡Ananías!” Jáiwa léeba lichuáni: “nuyá liéni yáa áani, nuwácali.”

¹¹ Liá'a liwácalica ma lirrú: “Jibárroo ya jiáu jiwína liá'a cáaye jí'ineerri Machácani, Judas íbana néeni, lisáta jéemiu báqueerri washiálicuerri Tarso néenee sái, jí'ineerri Saulo. Sáterriu liyáca, ¹² licába lituúrricuejiu báqueerri jí'ineerri Ananías wárruerriu lichánaa licáajiu líta'aa léewaqué'e licába báaniu.”

¹³ Ne léemi'inaami, Ananías má'ee: “Nuwácali, íchaba táania nulí linácu liáni washiálicuerrica, líiwanaa liá'a máashii limédanica Jerusalén rícu jishínaa chóniwenai majíconaani. ¹⁴ Chóque'e ínuerri áani, nawánacaala nácu náa'a sacerdotébini wácanaica, natéque'e preso quinínama náa'a mánulicuenai jijí'inaa.”

¹⁵ Ne liwácali ma lirrú: “Jiá namówai, léca lierra washiálicuerrica nuníwani litáaniaque'e nují'inaa áabi chóniwenairru bájirra cáinabi ítala, ya nashínaa reybinirru, léquichu israelítabinirru. ¹⁶ Nuyá núyadaminaa lirrú máanui carrúni jináatau'inaa liyá nunácu.”

¹⁷ Ananías yáu chalée cuíta néerra Saulo yáctaca. Liwárrua'inaami liácoo limáaca licáajiu linácu, ya limá lirrú:

—Nuéenajirri Saulo, liá'a nuwácali Jesús, liá'a jicábanimi iníjbaa lícu jínuctani, jiácoo nuyá libánuani jéewaqué'e jicába báaniu, quéewaqué'e cashíamu jimáacacoo Espíritu Santoyu.

¹⁸ Néenimichu licáu Saulo tuí rícueji jicá'a chíchubeshi, jáiwa léewa licábacai. Jáiwa libárruawai libáutisawai. ¹⁹ Jáiwa líyai, jáiwa cadánani jíni, jáiwa limáacau píitui éerri rími náajcha náa'a éebidenai Dios chuáni nácu Damasco rícu.

Saulo íwerrri Dios chuáni Damasco rícu

²⁰ Liáwinaami Saulo lichána íiwa Dios náawa sinagoga lícu, Jesús liá'a Dios Cúuleeca. ²¹ Quinínama náa'a éemenaicani nacáarruda'eewoo néemicani, ya namá'ee:

—¿Jócai liyá léji liéni cánaquedeerri Jerusalén rícu liáni náa'a táanianai Jesús chuáni nácu? ¿Jócai liyá báaniu léji liéni cháí ínu áani liwína preso náa'a éebidenai Jesús nácu, litée léējuadaqué'e nayá sacerdotébini wácanairru?

²² Ne liá'a Saulo táanierri ne jócai cáarrunaa, limáaca nayá mawítee náa'a judíobini yéenai Damasco rícu, íyaderri yáawaa lé'e liá'a Jesús léewa'ee Mesías líarra.

Saulo máanerriu judíobini yúcha

²³ Jái'inaami íchaba éerri bésunawai, náa'a judíobini natáania nayá wáacoo náinuaque'e Saulo. ²⁴ Jáiwa liá léenaa jíni. Éerrinacu ya táayee nanénda liyá linúma lícu liá'a chacáaleeca náinuaque'ini. ²⁵ Ne náa'a éebidenai Jesús nácu namáaca liyá áabai canasto máanui rícu, ne áabai táayee náurrucueda liyá bádánicaishi máanui ríjcuederri chacáalee. Cháwa limánicoo jírra.

Saulo yáairri Jerusalén néerra

²⁶ Jái'inaami línu Saulo Jerusalén néerra, liwówai liáawacacoo náajcha náa'a éebidenai Jesús nácu; ne nayá quinínama cáarru nacába liyá, jíníwata jócai néebida Pablo yáawaiyi máacaca liwówau Jesús nácu lécchoo. ²⁷ Ne jáiwa Bernabé téé jíni, líyada apóstolubinirru jíni Saulo cába'ee Jesús iníjbaa lícu, jáiwa'ee liwácali Jesús táania lirrú, né'e Damasco rícu Saulo íiwa'ee Jesús nácu jócai cáarrunaa. ²⁸ Jáiwa Saulo máacawai Jerusalén rícu, ya jínaneerriu náajcha. Táanierri liwácali Jesús nácu cadánani liwówa. ²⁹ Táanierri náajcha ya méda yáaquerri náajcha judíobini

náa'a táanianai Griego; ne náani nawówaini náinuaca. ³⁰ Náa'a áabi éebidenai Dios chuáni, náa'a náa léenaa nawówai náinuacani, natée Saulo lirrícula liá'a chacáalee jí'ineerri Cesarea, néenee nabánua liyá chacáalee jí'ineerri Tarso.

³¹ Néenee liá'a iglésiaca, quinínama liá'a cáinabica Judea shínaaca, Galilea shínaaca ya Samaria chaiwíteemi yácajaa, ya mamáarracai dáwinacoo Dios wíteeshi nácu. Yáainai carrúicai yáajaba nawácali Jesús nácuu, ya liyúda liyá liá'a wíteeshi Espíritu Santoyu, mawí dáwinacoo liácoo namáanabacoo náa'a éebidenai Jesús nácu.

Pé'eru chúni liá'a Eneasca

³² Pé'eru, jínaneerriu íchaba cáinabi ítaba, licábaque'e liácoo náa'a éebidenaica wawácali Jesús nácu. Áji éerri léquichoo liáu licába náa'a éebidenai Jesús chuáni nácu yéenai chacáalee rícu jí'ineerri Lida. ³³ Néeni línu báqueerri washíalicuerri jí'ineerri Eneas, jái'e liwáalia ocho camuí liyá yáarrubaishi íta'aa, macáwai.

³⁴ Pé'eru ma lirrú:

—Eneas, Jesucristo chúnereerri'inaa jiyá. Jibárroo ya jichúni jiárrubaimiu.

Eneas bárroowai cawíquinta. ³⁵ Ya náa'a yéenai quinínama Lida néeni ya Sarón rícu nacábani bárroo quinínama, jáiwa néejueda nayáu Nawácali Jesúsru.

Tabita éejuechoo rucáwiacoo

³⁶ Liyáali éerri liyáte lirrícu liá'a chacáaleeca jí'ineerri Jope, báquetoo éebidechoo Jesús chuáni jí'ineechoo Tabita, griego liwówayu limáca Dorcas. Ruáni ínetooca ruméda séewirri saícai ya ruyúdaca náa'a carrúni jináatanica. ³⁷ Liyáali éerrica, ruá'a Dorcas rubálinawai néenee máanali ruyái. Rumáshicaimi nanísa'inaa nabádedaqui jíni, namáaca ruyá áabai cuarto rícu áacai piso rícu. ³⁸ Jope yéerri urrúni Lida, Pé'eru yáctaca; ne náa'a náa léenaa náa'a éebidenai Jesús chuáni, Pé'eru néeni yáca, nabánua chámata washíalicuenai náiiwa lirrú: “Jínu chérra Jope néerra madéjcanaa.”

³⁹ Ya Pé'eru yáairriu náajcha. Línu'inaami néerra natée liyá cuarto licúla ruyácta ruá'a mashíquishimi. Ne nayá quinínama náa'a ínaca máanirrinica yáainai Pé'eru téji náichaca, náyada náabalau ya natúnicue Dorcas médanimi'e quéecha'inaa'ee cáwi ruyá. ⁴⁰ Pé'eru wána najiácoo quinínama, jáiwa litúyawai ya lisáta Dios; néenee licába ruá'a máanaliuca, limá:

—¡Tabita, jibárroo!

Ruyá ruméecoo rutuíu, rucába'inaa Pé'eru jáiwa ruwáawai. ⁴¹ Jáiwa liwína rucáaji nácu libárrueda ruyá; jáiwa limáida náa'a éebidenai Jesús chuáni ya náa'a máanirrinica, líyada ruyá cáwiu. ⁴² Liéni quinínama náa léenaa chacáalee Jope shínaaca ya íchaba éebida wawácali Jesús. ⁴³ Pé'eru máacau néeni íchaba éerri lirrícu liá'a chacáaleeca, áabai cuíta báqueerri íbana cachúnicaí ímanaashi jí'ineerri'e Simón.

10

Pé'eru ya Cornelio

¹ Liyáte chacáalee jí'ineerri Cesarea, báqueerri washíalicuerri jí'ineerri Cornelio, wánacaleerri áabi soldado jí'ineenai Italiano. ² Báqueerri washíalicuerri saícai wéerri, quinínama léenajinai yáajcha liá saícai Diosru. Yáirri manuába warrúwa léchchoo liyúdaque'e náa'a judíobini carrúni jináatanica, ya séewirri lisáta Dios léchchoo. ³ Áabai éerri táicalate las trésmi, licábate lituírricu saíu:

Licába jucámarranaa báqueerri ángel Dios shínaa, liwárroo liyáctala limá lirrú: “¡Cornelio!” ⁴ Jáiwa Cornelio cába lítalai liá'a ángel, licáarruni íbejiu lisáta léemiu liyá: “¿Tána jiwówai, nuwácali?” Ángel ma lirrú: “Dios éemi jichuáni ya

licába lécchoo liá'a jimédani náajcha náa'a jiyúdacala carrúni jináatani. ⁵ Jibánua báqueerri liá'a chacáalee jí'ineerri Jope jiwánaque'e línu liá'a Simónca, ya áabai lijí'inaa lécchoo Pé'eru. ⁶ Ái yéerri áabai cuíta rícu báqueerri jí'ineerri Simón, báqueerri cachúnicaí íimanaashi yéerri manuá tácoowa.”

⁷ Jái'inaa ángelmi yáawai liá'a táania rími lirrú, Cornelio máida chámata cashírruedacani ya báqueerri soldado bájialai éebidaca ya liá'a líisainica. ⁸ Liáwinaami'inaa líiwa nalí jíni libánua nayá chacáalee jí'ineerri Jope.

⁹ Cajójchanaami, léjtaminaa wíyaicumí, nácula náawa iníjbaa urrúni Joperru, Pé'eru írrau lisáta Dios cuíta juátaca lícu. ¹⁰ Sámui wówa ne liwówai'e líyaca, nácula naméda nayá líya, licába'ee lituírricu saíu: ¹¹ licába'ee éerri méecucoo lirrú, yá'ee liúrrucocoo lirrú cáinabi ítala, áabai újni sábanaca máanuí bájerriu quinínama náa'a cuatro lijuátaca. ¹² Líibi liá'a sábanaca nayá'ee quinínama cuéshinai cábacanaa náa'a wáalianai cuatro náibau, ya lécchoo náa'a cuéshinai yáarrudenaicoo ya lécchoo náa'a míshiiduca. ¹³ Pé'eru éemi áabai chuánshi máirri lirrú: “Jibárruo Pé'eru, jíinuani ya jíyani.”

¹⁴ Pé'eru éeba'ee lichuáni: “Jócai, nuwácali, nuyá jócai íyacaji íyacaishi casáculai, jócaimi línda wáaya liá'a ley Moisés shínaaca.” ¹⁵ Léemi lichuáni wítama báaniu, limá lirrú: “Liá'a Dios yáni jí'inaa saícai, ujimá máashiicalani.”

¹⁶ Jái matálichu libésunacuwai, jáiwa sábaná írrau báaniu áacairra. ¹⁷ Pé'eru urrúni wéerri wówa, limá'ee lirrúwoo chítashia liwówau limá jiliérra liá'a licábaniu lituírricu, náiiinu'inaami néerra náa'a Cornelio shínaa washiálicuenai cuíta núma néeni, sátenai'e náacoo néemiu Simón íbana nácu. ¹⁸ Náiiinu'inaa néerra, nasáta néemiu cadánani, jáicta'ee néeni líerra jí'ineerri Simón, cháí namájirru lécchoo lijí'inaa Pé'eru.

¹⁹ Ne nácula Pé'eru újnibi édacanirriu liyáca linácu liá'a licábani lituírricuu, liá'a Espíritu Santoca limá lirrú: “Jicábateni, matálitai washiálicuenai namúrru jiyá.

²⁰ Jibárruo, jiúrrucocoo jiáu náajcha ujiásacala, jiníwata nuyáwa bánua nayá.”

²¹ Pé'eru yúrrucocoo limá nalí náa'a washiálicuenaica:

—Nuyáwajani liá'a cháí imúrruca. ¿Tána ínu imédacai?

²² Nayá néeba chá'a:

—Wayá ínuenai liwánacaala nácu liá'a Cornélioca, báqueerri washiálicuerri majíconai, yá'ee saícai wéerri Diosru. Quinínama náa'a judíobini cawáuntani ya nawówaini. Báqueerri ángel Dios shínaa limá'ee lirrú, quéewiquini'e limáida jiyá jiáqueni'eewoo líibana néerra, léemiquini'e jirrú tánashia jimáni'inaa lirrú.

²³ Néenee Pé'eru wána nawárrucocoo, jáiwa namáa néeni liyáli táayee. Cajójchanaami, jáiwa Pé'erumi yáu náajcha, ya áabi mawí éebidenai Dios chuáni Jope néenee sána, yáau liájcha.

²⁴ Néenee cajójchanaami náiiinu Cesarea néerra, chalée Cornelio néndactala liyá nayá, náajcha náa'a áabi chóniwenai léenaaja, ya lijúnicaí urrúni rími, nayá'ee náa'a Cornelio máidani'inaica. ²⁵ Quéecha'inaami Pé'eru ínu líibana néerra, jáiwa Cornelio jiáu lijúntedacani, jáiwa litúyawai lináneewa liá lirrú saícai. ²⁶ Pé'eru nácuda liyá limá lirrú:

—Jibárruo jíibayu, nuyá cháí washiálicuerri lécchoo jicá'a jiyá.

²⁷ Nácula litáania liácoo liájcha, liwárruo'inau liácoo línu íchaba chóniwenai yáainai macábaita. ²⁸ Pé'eru ma nalí:

—Iyá yáine léena liá'a judíobini wítee jócai línda liyá litáania áabi chóniwenai yáajcha ya nawárruo'inau áabi íbana licúla. Ne liá'a Dios éewiderri nuyá jócubecha nují'inaa máashiicai nuyá ya jócubecha casácula nuyá quiní chóniwenairru. ²⁹ Tándawa, náiiwa'inaa nulí jíni, nuíinu'inaa jócaita nuínuque'e numéda nuyá máashiica. Nuwówai nuá léena tándashia namáida nuyá.

³⁰ Cornelio éeba jíni:

—Jái cuatro éerri néenee, léeminaa hóraa léja liáni, nuyá yáairri núbana rícuu yúnerrri nuyáca ya méderri oración liyáali táicala, jáiwa báqueerri washíalicuerri íyadau nulí balíbalí íibala. ³¹ Limá nulí: ‘Cornelio, Dios éemi jishínaa jisátaucoo, lédacani'eewoo linácu liá'a jiyúdayu náa'a carrúni jináatanica. ³² Jiwána línu jiliá'a chacáalee jí'ineerri Jope, jiwána línu néenee liá'a Simónca, liyá cháí jí'inaa lécchoo Pé'eru. Ái ya Simón íibana rícu lécchoo, báqueerri cachúnicaí íimanaashi yáairri manúá tácoowa.’ ³³ Tánda nuwána nácu namúrri jiyá madéjcanaa, ne jiyá nuáni léenaa méda jilierra. Wayá náani ya áani quinínama Dios náneewa, ne wawówai wéemi jirru liá'a wawácali bánuani jiiwa walí.

Pé'eru táanierri Cornelio íibana rícu

³⁴ Jáiwa Pé'eru lichána táania liyácai, limá cháa:

—Ta nuá léenaa yáawaiyi Dios jócai cába báawacha áabi chóniwenai yúcha, ³⁵ jócta matuínaami cáinabi ítabaa liwínani nanácucha náa'a éebidenaicani náa'a cawáuntai liyá ya naméda saícai. ³⁶ Dios táania nalí náa'a Israel táqueenairru, íiwenai chuánshi saítacta nawówa Jesucristo chuániyu, léwa'ee quinínama Wácali. ³⁷ Iyá yáinai léenaa saíca linácu liá'a bésuneerricoo quinínama liá'a cáinabica nashínaa náa'a judíobinica, lichána á'a Galilea néerra, liáwinaami liá'a Juan íiwanaa liá'a narrúnaa nabáutisacoo. ³⁸ Yáa léenate liá Dios cashiámui liwíteeyu, ya Espíritu Santoyu liá'a Jesús Nazaret néenee saí, ya liá'a Jesús jínaneerriu liméda saícai, ya lichúnica náa'a quinínama náa'a carrúni jináatanica lirrú liá'a lidánaniyu liá'a Wawásimica. Léewa liméda liáni jiníwata Dios yáani yáajcha. ³⁹ Wayá lécchoo wacábani quinínama liá'a limédanica liá'a Jesúsca á'a líta'aa liá'a Judeaca ya á'a Jerusalén rícu. Liáwinaami liá'a náinua jíni, nacujidani áabai cruz nácu. ⁴⁰ Né'e Dios cáweda jíni matáli éerri rícula, jáiwa liméda líyadawai walí. ⁴¹ Jócai íyadau quinínama chóniwenairru, walí rímija, náa'a Dios níwanica quéecha náa'a quéewique'e wáiiwa quinínama wáyu léenaa linácu. Wayá íyenai ya wáirra liájcha liáwinaami liá'a licáwia'inou. ⁴² Liyá bánua wayá wáiiwaque'e chóniwenairru, lé'e liá'a Dios máacánica nawácali náa'a chóniwenáica, cáberri liá'a máashiica ya liá'a saícaica cáberri'inaa cáwinica ya náa'a máanalínica. ⁴³ Quinínama náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu náa'a táanianaica Jesús nácu, ya namá lécchoo tánashia náa'a éebidenai linácu, narríshibia'ee linácu méetuerrri'inaa najíconaa —Pé'eru má'ee nalí.

Náa'a jócani judíobini narríshibia Espíritu Santo lécchoo

⁴⁴ Újnibi Pé'eru táanierri liyáca, liyáali éerri Espíritu Santo ínu náta'aa náa'a éemenai nayáca liá'a Dios chuáni líiwani liyá nácu. ⁴⁵ Ya náa'a éebidenaica Dios chuáni nácu natáqueenaibiminaa israelítabini, ínuenai Pé'eru yáajcha, nacáarruda'eewoo nacábacani Espíritu Santo wínaca nayá lécchoo náa'a jócani judíobini, ⁴⁶ néemi'e nataánia áabi chuánshi báawataiyu, ya naméda saícai Diosru.

⁴⁷ Néenee Pé'eru má'ee:

—¿Ya nayá jócani'eewoo lécchoo nabáutisacuwai, náani chóniwenáica cháni ríshibia Espíritu Santo léjta wayá?

⁴⁸ Jáiwa libánua nayái nabáutisaque'iu lijí'inaa nácu liá'a Jesucristoca. Liáwinaami náa'a chóniwenáica namá lirrú quéewique'ini'e limáacacoo náajcha áabi éerri rími mawí.

¹ Naa'a apóstolubinica ya naa'a néenajinai yáainai Judea rícu néemi'e chuánshi lécchoo naa'a jócai judíobini nawína'ee Dios chuáni lécchoo. ² Ne Pé'eru éejoo'inou Jerusalén néerra, natáania máashii linácu naa'a éebidenai Dios chuáni natáqueenaibimi naa'a israelítabini. ³ Nasáta léemiú liyá:

—¿Tánda jiwáaroo náibirra naa'a jócani judíobini, jáiwa jimáacoo náajchai, ne tánda jíya náajcha?

⁴ Pé'eru íiwa nalí lidáni néenee quinínama liá'a libésunaucoo. Limá nalí:

⁵ —Nuyá yáairri chacáalee jí'ineerri Jope, nácula nutáania Dios yáajcha, nuwáalia áabai nutuúricu saí: Nucába jicá'a áabai sávana máanui nabájerriu naa'a cuatro lijuátaca, ínuerri éerri néenee chalée nuyáctalaca. ⁶ Jáiwa nucába saíca jini tánashia yáa lirrícui, jáiwa nucába líibi cuéshinai cuatroni íiba, ya cuéshinai cawálani, ya naa'a yáarrudenaicoo cáinabi íta'aa ya naa'a míshiiduca.

⁷ Jáiwa nuéemi lichuáni wítama méerri nulí: 'Jibáaroo, Pé'eru, jíinuani ya jíyani.'

⁸ Nuyá éeberri: 'Jócai, Nuwácali, quiní wárruerriu nunúma lícu máashiica ya casáculai.'

⁹ Néenee lichuáni wítama éerri néeneeji léejoo litáania nulí: 'Liá'a Dios yáni jí'inaa saícai, ujimá máashiicalani.'

¹⁰ Liáni jái bésunacuwai matálichu, jáiwa quinínama léejoo lírracuwai áacairra. ¹¹ Liyáalimi, matálitai washiálicuenai nabánuani Cesarea néenee sána namúrru nuyá, náinu cuíta néerra á'a nuyáctalaca.

¹² Liá'a Espíritu Santoca libánua nuyá, jócubeecha né'e nuásacala, nuáaquene'eewoo náajcha. Ya náani seis nuéenajinaica yáaineu nuájcha lécchoo. Quinínama wawáruacoo áabai cuíta rícu báqueerri washiálicuerri shínaa,

¹³ líiwa walí licába'ee báqueerri ángel líibana rícu, licába báqueerri ángel báruacoo, limá lirrú: Jibánua áabibi chalée chacáalee rícula jí'ineerri Jope, jiwánaque'e líinu néenee liá'a jí'ineerri Simónca, ya áabai lijí'inaa lécchoo Pé'eru.

¹⁴ Limáminaa jirrújoo chítashia'eewoo wáseda jiyá ya quinínama yáainai jíbanaa lícu. ¹⁵ Quéecha'inaami nutáania nalí, Espíritu Santo ínu'inaami náta'aa, léjta líinu'inaami wáta'a quéecha.

¹⁶ Jáiwa nuédacani linácu liáni wawácali mánimica: 'Yáawaiyi Juan báutisa shiátaiyu, ne iyáminaa báutiseene'inau Espíritu Santoyu.'

¹⁷ Wée saícai, Dios yácta nalí lécchoo, léjta liá'a Dios yáni walí, wayá éebidenaica wawácali Jesucristo nácu, ¿tána nuyái nuyáque'e Dios júnta?

¹⁸ Quéecha'inaami naa'a néenajinai yáainai Jerusalén néeni néemi'inaa liáni chuánshica, jáiwa manúma nayái, jáiwa naméda saícai Diosrui namá'ee:

—¡Namá'ee léquichoo naa'a jócani judíobini liá'e nalí néejooque'iu wawácali Diosru, nénaque'e liá'a cáwicashi jócai amáarra!

Liá'a iglesia Antioquía néenee saíca

¹⁹ Liáwinaami liá'a Esteban máanalicamica, jáiwa nacánaquedenai náji naa'a éebidenaica Dios chuáni, néewau nacánacacuwai cáinabi jí'ineerri Fenicia, Chipre ya Antioquía. Néerra náiiwa nalí naa'a judíobinica chuánshi saícai, jócaita áabirru.

²⁰ Ne máayabaca, áabi éebidenai Dios chuáni Chipre néenee sána ya Cirene néenee sána, náinu chacáalee jí'ineerri Antioquía néerra, jáiwa natáania nalí léquichoo naa'a jócani judíobini, náiiwa nalí saícai chuánshi nácu linácu liá'a Jesús, wawácalica. ²¹ Liá'a Dios wítee cadánani yéerri náajcha, tánda íchaba máaca nawíteemiú ajuíteemi, jáiwa néebida Jesús nácuwai.

²² Naa'a iglesia Jerusalén néenee sána, néemi'inaami liáni chuánshica, nabánua Bernabé Antioquía néerra. ²³ Quéecha'inaami Bernabé ínu néerra, licába Dios túya nayáu, saícta wéerri liwówa. Liá nawítee quinínama namáaca nawówau cadánani linácu liá'a éebidani Jesús nácu. ²⁴ Jiniwata liá'a Bernabé washiálicuerri saícai, cashiámui Espíritu Santoyu ya éebiderri. Tánda íchaba chóniwenai máaca nawówau Wawácali nácu.

²⁵ Liáwinaami liáni, Bernabé yáairriu áabai chacáalee jí'ineerri Tarso néerra, limúrru Saulo. ²⁶ Línu'inaami linácu, jáiwa litée jíni Antioquía. Néenee nayá yáajcha náa'a iglesia ísanaca áabai camuí quinínama, néewida íchaba chóniwenai. Antioquía néeniwa náa'a éewidenaicoo nácta nají'inaa náa'a quéechanacu sánaca cristiánobinica.

²⁷ Liyáali éerri, áabi quéewidacai Dios chuáni yáaineu Jerusalén néenee Antioquía néerra. ²⁸ Báqueerri néenaa náa'a jí'ineerri Agabo, jáiwa libárruawai Espíritu ma lirrú, líiwa'ee áabai ínaaishi wérri ínuerri'inaa'ee quinínama cáinabi ítala, jáiwa libésunawai yáawaa, léerdimi liá'a wánacaleerri jí'ineerri Claudio. ²⁹ Jáiwa náa'a éebidenai Dios chuáni nácu Antioquía néenee sánaca, jáiwa nawówai nabánua nayúda nayájoo náa'a néenajinai yéenai Judea néeni, bácainaa tánashia néenaani náacai. ³⁰ Jáiwa naméda cha jíni, nawánaca liá'a Bernabé ya Saulo, natée nalí nayúdau'naa nayá náa'a salínaica yéenai Judea néeni.

12

Santiago máanalica ya nawárrueda Pé'eru cuíta manúmai rícula

¹ Liyáali éerrimi, liá'a rey Heródesmi, jáiwa lichánau licánaquedani nayá náa'a áabi iglesia ísana. ² Libánua línuua espada númayu Santiagomi, liá'a Juan éenajirrimica. ³ Licábaca'ee sáica licáacoo judíobinirru, jáiwa nawína preso Pé'erumi. Liáni bésunawai liyáali éerri fiesta'inaami, náaya'inaami páani jócai múrracau. ⁴ Liáwinaamite nawína liyá preso, Herodes wána naníqui liyá Pé'eruca cuíta manúmai rícula, éedenai nayáca natúnaa cuatro grupo soldado, ne cuatro soldado grupo namáni máanubaca. Liwówaini liyadaca chóniwenai náneewa quinínama, liáwinaami liá'a fiesta jí'ineerri pascua. ⁵ Liyáali Pé'eru yéerri cuíta manúmai rícula, natúyani wérri, ne náa'a iglesia ísanaca mamáarracani sáta linácu Dios yúcha cadánani wérri.

Dios jéda Pé'eru cuíta manúmai yúcha

⁶ Áabai táayee libéecha liyáali éerri Herodes íyadacta'inaamini chóniwenairruni, Pé'eru máairri liyáca chámata soldado éemanacu, bájerriu chámai cadénayu, nácula áabi soldado yéenai túyenai linúma liá'a cuíta manúmaica. ⁷ Cawíquinta báqueerri ángel íyadacoo Wawácali shínaa, jáiwa cashiámu cámarashiyu liá'a cuíta manúmaica. Liá'a ángel lidúnu Pé'eru bárrai nácu, jáiwa licáweda jíni, limá lirrú: “¡Jibárroo cálicu!” Liyáalimi cadena licáwai Pé'eru cáaji nácuca, ⁸ jáiwa ángel ma lirrú: “Jisúwa jíbalau, jisúwa jishínaa sandalias.” Cháwa Pé'eru médacani, ángel ma lirrú báaniu: “Jisúwa jishínaa capau wayúwai.”

⁹ Pé'eru yáau líshiirricu liá'a ángel, jócai liá léenaa yáawashia liá'a ángel médanica. Cájbami lirrúta'ee lituírricu sái cháí licábaca. ¹⁰ Ne nabésuneda quéechanacu sána catúyacanica, néenee néejoo nabésuneda áabi catúyacani báaniu, ne náinu'inaami néerra linánibala jírrui néerra yáairri bináawe, jáiwa liméecu liá'a linánibala bácai. Najíá'inaamiwai, nanísa'inaami najínacuwai áabai cáaye, ángel máaca liyá bácai.

¹¹ Jáiwa cawítee Pé'erumi, limá'ee: “Chóque'e nucába yáawaiyi, liá'a Wawácali, bánuerri nulí ángel litúyaque'e nuyá Herodes yúcha, náucha lécchoo náa'a quinínama judíobini wówaini naméda nuájcha.” ¹² Liáni léenaa jíni, Pé'eru yáau cuíta María íbana néerra, ruá'a Juan túwaca, jí'ineerri lécchoo Marcos, íchabacta náawacacoo natáania Dios yáajcha. ¹³ Limáida liá'a cuíta núma yéerri cáaye rícueji, báquetoo miyácau jí'ineechoo Rode rujíáu rucába tánashia jíni. ¹⁴ Rucúnusia'inaa ruéemi Pé'eru wawítama, jáiwa sáicta ruwówai jócuwa ruméecu lirrú, jáiwa

rucánacawai cuíta licúla ruiíwa nalíni, Pé'eru yáairri cuíta núma lícu. ¹⁵ Nayá namá ruli:

—¡Jiyá mawítee!

Ruyá rumá yáawaiyíi. Nayá namá'ee:

—Jócai liyá, léwa jishínaa ángel lierra.

¹⁶ Nácula, liyá Pé'eru mamáarracai limáida nalí cuíta núma licué. Naméecu'inaamini, ya nacába liyá, jáiwa nacáarrudawai. ¹⁷ Ne liyá liméda nalí licáajiu, manúmataque'e nayá, jáiwa líiwa nalí jini chítashia liwácali jédau liyá cuíta manúmai rícueji. Jáiwa limá:

—Jíiwa liáni Santiagorru ya léenajinairru.

Jáiwa lijiáwai liáu báawachalai.

¹⁸ Quéecha'inaami jucámarracai, jáiwa natáania matuínaami nayá wáacoo náa'a soldado, jiniwata jócta náa léenaa chítashia nabésunau'u jini Pé'eru yáajcha. ¹⁹ Jáiwa Herodes bánua namúrruqui jini, ne jóca néenaa náinuqui jini, liáni náata náa'a guárdiaca, jáiwa liwána náinua nayái. Liáwinaami liáni, Herodes jiáu Judea yúcha, jáiwa liáu liyácai Cesarea néerra.

Dios cástigaa Herodes Agripa

²⁰ Herodes íiwirri wówa náajcha náa'a chóniwenai yéenaica chacáalee jí'ineerri Tiro ya Sidón. Tándá néenaa náa'a chóniwenai náacoo natáania Herodes yáajcha, jáiwa'ee néenaa naméda najúnicaí liá'a Blástoca, báqueerri chóniwerri cawéni wérrí liájabasai liá'a rey Heródesca. Tándá nabánua nachuániu Blasto yáajcha Heródesru: Wayá jócai wówai wáinua yáacacoo jiájcha, jiniwata wayá cúnsguenai íyacaishi jishínaa cáinabi. Néenee lécchoo Blasto táania liájcha liá'a Heródesca, quéewique'e lirrishibia nayá. ²¹ Liyáli éerri lirrishibia'inaa jini liá'a Heródesca lisúwa'ee líibalau rey shínanaa, jáiwa'ee liwárruawai lishínaa liárrubai íta'aa. Néenee'e máanui cábacoo litáania nalí. ²² Néenee'e chóniwenai nachána namáidada'ee: “¡Jócaiwa washílicuerri liéni cháí jitáania, wamá báqueerri Dios!” ²³ Liyáalimi'e, báqueerri ángel Dios shínaa liwána Herodes bálínacoo, jiniwata liá'a Herodes jócai méda Dios carrúninaa, cáberriu jicá'a dios. Néenee libéechalawoo máanali jini éenishi íyani.

²⁴ Nácula'ee liá'a Dios chuánica cáarralerríu mamáarraca náiiwa quinínama cáinabi íta'aa.

²⁵ Bernabé ya Saulo nanísa'inaa'ee nashínaa tráawaju Jerusalén rícu, néejoo'eewoo Antioquía néerra. Náajcha'eewoo natée Juan lijí'inaa léquichoo Marcos.

13

Bernabé ya Saulo nachána nashínaa tráawaju Diosru

¹ Liá'a iglésiaca yéerri Antioquía ái íiwadederri Dios chuáni já'a ya éewiderri. Nayá Bernabé, Simón (yá'ee liá'a jí'ineerri léquichoo cachájulai), yá'ee Lucio Cirene néenee sái, Manaén (liá'a dáwinerrícoo Herodes yáajcha, liá'a wánacaleerri Galilea rícu) ya Saulo. ² Áabai éerri, nácula'ee nayá'ee nayá culto rícu lirrú'e Wawácalica liyáli nayá jócai íya, yúnenai, liá'a Espíritu Santo má'ee nalí: “Ishírri nulí liá'a Bernabé ya Saulo lirrú liá'a tráawajuca numáidani nayá nácu.” ³ Néenee, liáwinaami na'óra'inaa ya nayúnaa léquichoo, namáaca'ee nacáajiu nanácu ya tá'ee náiiwa nanáwau nalí.

Téenaí Dios chuáni Chipre néerra

⁴ Espíritu Santo bánua nayá, náa'a Bernabé ya Saulo ná'eewau áabai chacáalee jí'ineerri Seleucia, néenee'e ná'eewau náurrucoo lancha rícu náaque'iu áabai

liwówai néerra jí'ineerri Chipre. ⁵ Náiiinu'inaa'ee liá'a lancha chánactacoo néeni jí'ineerri Salamina, liwówata néeni jí'ineerri Chipre. Jáiwa nachána'ee náiiwa Dios chuáni lirrícula liá'a sinagoga judíobini shínaa, Juan yáairriu náajcha léquichoo jicá'a liá'a tálidedeerri nayá.

⁶ Najína'eewau quinínama litéeji liá'a liwówaica náiiinu'e áabai chacáalee jí'ineerri Pafos, náiiinu'e báqueerri washiálicuerri camálicai judío jí'ineerri Barjesús, washiálicuerri canúma yúwicaí jócai íiwa yáawaiyi Dios chuánica. ⁷ Liéni camálicaica yáairri liyá liájcha liá'a wánacaleerri jí'ineerri Sergio Paulo, washiálicuerri cawítee. Liá'a wánacaleerri libánua namáidaca Bernabé ya Saulo, jiniwata wówairri léemica Dios chuáni. ⁸ Ne liá'a camálicaica, lijí'inaa griégoyu Elimas, jócu'e liwówai wánacaleerri éebidaca Jesucristo nácu. ⁹ Néenee liá'a Sauloca, jí'ineerri léquichoo Pablo, cashiámui Espíritu Santoyu, licába'ee ya lirrátueda'ee lirrú, ¹⁰ limá'ee lirrú:

—¡Canúma yúwicaí, máashii wítee, Wawásimi cúulee, lijínai liá'a quinínama saícaica! ¿Tánda jisai jináawida báawachala Dios chuáni? ¹¹ Chóquejoo Dios cástiguerri'inaa jiyái: jiyá máaquerri'inau matuí'inaa, íchaba éerriminaajoo, jiyá jócai'inaa éewa jicábaca cáiwia cámarraa. Liyáalimi'e camálicaica Elimasca limáaca'eewoo báitanacu catáwacai rícu, matuí jócai cába, limúrru'e báqueerri washiálicuerri téerri'inaa licáaji nácu jiniwata jócai cába. ¹² Wánacaleerri cába'inaa jini, jáiwa léebidai Dios chuáni nácuí, jiniwata cáarruderri léemica liá'a náiiwanica Jesucristo chuánica.

Pablo ya Bernabé téenai Dios chuáni chacáalee jí'ineerri Antioquía Pisidia shínaa

¹³ Pablo ya náa'a máinaicoo liájcha, náurrucoo á'a Pafos néeni lancha ricúla náaque'iniu áabai chacáalee jí'ineerri Perge, cáinabi íta'aa jí'ineerri Panfilia; néenee Juan máacau éejoowai Jerusalén néerra. ¹⁴ Náiiinu'inaa Perge néerrai nabésunau Antioquía néerra, yáairri urrúni Pisidia. Néenee, sábadoca, éerri nawówa íyabactacoo, nawárrua'eewoo sinagoga rícu, nawáa'eewawai. ¹⁵ Néenee náa'a sinagoga néenee sána, naliá'inaa cáashta shínaa ley ya náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu, nawácanai náa'a sinagogaca namáida nalí ya namá'ee:

—Nuéenajinai, áicta iwáaliani iwówa lícuu já'a íiwa walíni wéemi áani saícta'a wawówa yáajcha, íiwa walíni.

¹⁶ Néenee Pablo libárrua'eewau liméda licáajiu nalí manúmataque'e nayáca, limá'ee:

—Éemiu iyá, israelítabini, iyá chajá chóniwenai báawatani chuáni, cáarruni cába Dios. ¹⁷ Liá'a Dios shínaa chóniwenai Israel wíneerri wawérrinaibimi; liméda chacáalee wérrinai quéecha'inaa nayáca újnibi yáainai báawachala Egipto rícu, néenee lidánaniyu Diosca najiáu néenee lirrícucha liá'a cáinabica. ¹⁸ Dios guánta náajcha liá'a máashii namédani lirrú, chaléeni liá'a cáinabi jiníctala yéerri cájbami cuarenta camuí, ¹⁹ néenee limárda siete naciones cáinabi jí'ineerri Canaán, quéewique'e liá nalí cáinabi náa'a wawérrinaibimi. ²⁰ Quinínama liéni lidécudau újni cuatrocientos cincuenta camuí. Liáwinaami liá wánacaleenai chóniwenairru cáashia liá'a léerdi liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacumi jí'ineerri Samuel. ²¹ Néenee nasáta'ee báqueerri rey wánacaleerri'inaa, ne Dios yáa rey Saul licúulee liá'a Cisca, Benjamín éenajinaimirru; Saul rey cuarenta camuí. ²² Liáwinaamite Dios éeda liárru liá'a Saúlca, liá rey Davidruni, Dios má'ee David liúcha: 'núinu liá'a washiálicuerri Davidca, licúulee liá'a Isaíca, washiálicuerri nugújtani, méderri quinínama liá'a nuwówainica'. ²³ Néenaa náa'a natáqueenaimi liá'a Davidca, néenaa Jesúsja, liá'a Dios bánuanica quéewique'e liwáseda israelítabini, léjta limáyu liá'a Diosca. ²⁴ Jóctanaa Jesús íinu, Juan jái íiwa Dios chuáni quinínama chóniwenai Israelru, limá nalí néejooque'iu Diosru nabáutisaque'iniu. ²⁵ Juan

urrúni'inaa máanaliqui jíni limá'ee nali: 'Nuyá jócai léjta imáyu'u irrúwoo; ne liáwinaamijoo línu báqueerri, nuyá jócai nuénaminaa nuwásaidaca líiba nácucha cotizas.'

²⁶ "Nuéenajinai Abrahám táqueenaimi, iyá báawacha sánaca cáarruni cába Dios: liéni chuánshica léewa éwerri litée iyá áacairra. ²⁷ Naa'a yéenaimica Jerusalén rícu, ya náa'a wánacaleenaica, jócani yáa léenaa tánashia Jesús, jócai néemi léquichoo náiiwani náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu, liá'a cáashta iliánica sábadó rícu; cháwa nalíwoojoo, namá'inaa Jesús rúnai'inaa máanalica, línu'inaa néerra liá'a Dios máni nácucha báinacu. ²⁸ Jiní náiinuni linácu máashii limédanica néewaqué'e náinuacani, nasáta'ee Pilato yúcha nawánaqué'e náinuacani. ²⁹ Néenee liáwinaami, jái sámu liméda quinínama liá'a limáni nácucha Dios chuáni, náurrucueda cruz nácucha jíni, naquéni jíni. ³⁰ Ne Dios éejoo licáwiadacani. ³¹ Íchaba éerrite, Jesús iyadau nali náa'a yáainemicoo liájcha Galilea Jerusalén néerra, ne chóque'e nayá náa'a táanenai Jesús nácu chóniwenairru.

³² "Ne cháwa wayá índenai wayá irrú liáni saícai chuánshica: Liá'a Dios máni nácucha nali náa'a wawérrinaimica, ³³ Ái Dios méda wáajchai, wayá natáqueenaimica. Liéni limédani léejueda Jesús cáwica, újni litánau rey David salmo chámai rícu, linácu liá'a Dios mánimi Jesúsru: 'Jiyá nucúulee, nuyá jisálijinaa yáawaiyi.' ³⁴ Dios jái íiwaqui jíni liyá éejuerri'inau cáwica, jócubecha máashii liá'a líinaaca, limá'inaate náa'a tánenaicoo: 'Numédani'inaa liá'a majíconaa ya yáawaiyica numánimi Davidru báinacu.' ³⁵ Tándá limá léquichoo áabai rícu: 'Jócuminaa línda lináanai bádacoo liá'a lishínaa majíconaa cashírruedacaica.' ³⁶ Néenee saícani, yáawaiyi liá'a Davidca sírbeerri lirrú liá'a chóniwenai lishínaa éerrimi, léjta Dios wánacaalau liyá, néeneete máanali jíni liáawacau liwérrinaibini náajchau, néenee lináanaimi bádawai. ³⁷ Ne lináanai liá'a Jesús, Dios éejuedani cáwicai, jócu bádacoo. ³⁸ Chái cábacanaa, nuéenajinai, iyá arrúnaa yáa léenaa léca liá'a lipérdonaayu'u wajíconaa wáiiwani irrú Jesús íiwanaa rícueji. ³⁹ Ne náa'a quinínama máaquenai nawówau Moisés shínaa ley nácu, jócai nawáalia bádedeerri'inaa najíconaa nácuejiu, ne chóque'e quinínama máaquenai nawówau Jesús nácu libádeda najíconaa. ⁴⁰ Icábawa yúchaujoo, jócubecha licáu inácula liá'a natánani náa'a íiwadenaica Dios chuáni báinacu:

⁴¹ 'Icábani, iyáte cháaneenaicani,

icáarrudau ya amáarra iyái,

jiníwata ishínaa éerri numédaminaa máanui wówashica jócai éebida nácu, áiquita íiwerri irrújani'i'.

⁴² Liá'a Pabloca ya náa'a lijúnicaica najiá'inau lirrícucha liá'a sinagogaca judíobini shínaa, náa'a jócani jáu judíobini, namésuda'ee nayá néejooque'iu báaniu liá'a áabai sábadoca natáaniaqué'e nali quinínama liáni. ⁴³ Amáarrai'inaami liá'a náawacactacoo sinagoga rícu, íchaba judío ya náa'a báawache sánaca éebidenai nanácu náa'a judíobinica, jáiwa náau yáajchai Pablo ya Bernabé. Ya náa nawíte náyáquini'e machácani mamáarraca linácu liá'a Dios nísau'u limáida nayái.

⁴⁴ Liá'a áabai semana, sábadó rícu, atéwa quinínama chóniwenai chacáalee rícu sána yáawaquenai'inau néemique'e Wawácali chuáni. ⁴⁵ Ne náa'a judíobinica nacába'inaa íchaba chóniwenai yáawacacuwai, jáiwa cadéni nayái, jóca áabena nawówa Pablo yáajchai, ya namá cacháni chuánshi Pablorru. ⁴⁶ Néenee liá'a Pabloca ya liá'a Bernabéca, natáania'ee cadánaniyu, namá'ee nali:

—Wawáalia arrúnaaca wáiiwa Dios chuáni quéechanacu irrú iyá judíobinica; ne iyá jócani icábau icáwicaca jócai amáarra, yáaliminaa wáujoo nayáctala náa'a jócani judíobini. ⁴⁷ Jiníwata cháwa Dios bánua wayá jírra, limá walí:

'Numáaca jiyá jicá'a áabai cámarashi quinínama chóniwenairru,

itée nučuáni wáseđerri'inaa cáashia ínu amáarractala cáinabi.'

⁴⁸ Néemi'inaa jini, náa'a jócani judíobini saícta'ee nawówa nachána'eewoo namáca liá'a Dios chuánica saícai; yá'ee néebida quinínama náa'a yáainai linácu liwínanica liáque'e nacáwica jócai amáarra. ⁴⁹ Cháwa náiiwa Wácalishi chuáni jirra quinínama cáinabi. ⁵⁰ Ne náa'a judíobinica natáania'ee náajcha náa'a ína saícani wérri ya cawéninica ya washiálicuenai cawéninica lirrícu liá'a chacáaleeca, natáania Pablo nácu ya Bernabé quéewique'e nacánaqueda nayá, néewaqué'e najédani lirrícucha liá'a cáinabica. ⁵¹ Néenee Pablo ya lijúnicaica, jáiwa'ee natútuda náiiiba nácuchau liá'a pucúpucubeeca, limáyu'inaa jócani nawówai Dios chuáni náa'a chóniwenaica, néenee náa'a éwawai Iconio néerra. ⁵² Ne náa'a éebidenaica cashiámuni Espiritu Santoyu ya saíctani wówa.

14

Pablo ya Bernabé Iconio rícula

¹ Liá'a chacáalee jí'ineerri Iconio, Pablo ya Bernabé nawárroo lirrícula chámataana liá'a sinagoga rícula judíobini shínaa, natáania'ee saícai wérri chuánshica nalí, íchaba'ee chóniwenai éebida nalí liá'a náiiwanica, náa'a judíoca ya náa'a jócani judíobini. ² Ne náa'a judíobinica jócani éebida natáania máashii nalí náa'a jócani judío, nawánaque'e napénsaa máashii nanácucha náa'a néenajinaica. ³ Tándaa náa'a apóstolucua namáaca'eewoo néeni íchaba éerri, máaquenai nawówau Dios nácu natáania quinínama yáawaiyi Dios chuáni nácu; ya liá'a wawácalica íyada liá'a namánica liá'a níinaashica Dios wáalianica, liáyu nalí liwíteu namédacai shínaashica ya jócai nacába cáji. ⁴ Ne náa'a chóniwenaica chacáalee rícu sánaca jócani áabena wówa, áabibi judíobini yáajcha, áabibi yéenai apóstolu yáajcha. ⁵ Néenee náa'a judíobinica, ya náa'a jócani judío natáania'ee náajcha náa'a wánacaleenaica nabásedaque'e nayá ya léquichoo náiiuwaque'e nayá íibayu. ⁶ Ne Pablo ya Bernabé ná'inaa'ee léenaa jini, jáiwa namániwai chacáalee jí'ineerri Litra rícula, ya léquichoo chacáalee jí'ineerri Derbe, chacáalee cáinabi jí'ineerri Licaonia, ne cáinabi líteeji saíca, ⁷ néeni léquichoo náiiwa nalí Dios chuáni saícaica.

Náiiuueda Pablo íibayu chacáalee Litra rícu

⁸ Liá'a chacáalee Litraca néeni'e liyá liá'a washiálicuerri jócai éewa lijínacoo. Jócai jínacajiu, jiniwata lijédanirra. Líeni washiálicuerri wáairriu liyáca, ⁹ éemerri liyáca liá'a Pablo íiwanica, liá'a Pabloca cába lirrú, yá'ee licába wáliierri'e éebiderrri lichúni'inau. ¹⁰ Néenee Pablo ma lirrú cadánani chuánshiyu:

—¡Jibárroo machácani jicáwayu!

Liá'a washiálicuerrica, jáiwa libárruawai ya léenuwai ya lijínawai. ¹¹ Náa'a chóniwenaica nacába'inaa liá'a Pablo médanica, jáiwa'ee namáidada chuánshi Licaoniayu:

—¡Diose újnini washiálicuenaica yúrrucuenaiu wayáctalaca!

¹² Nacába'ee liá'a Bernabéca jicá'ee nashínaa dios jí'ineerri Zeus, ya liá'a Pabloca jicá'ee dios jí'ineerri Hermes, jiniwata liyáwa mawí táaniaca. ¹³ Liá'a sacerdotéca Zeus shínaa, wáliierri áabai templo iníjbaa wárruerricoo chacáalee rícula, línda'ee pacáa yá'ee cachílinai íwinaashi; liyá'ee ya chóniwenai nawówai'e nasátacoo apóstolubini yúcha, yá'ee náiiu pacáa néemani'inaa nalí. ¹⁴ Ne liá'a Bernabéca ya Pabloca ná'inaa'ee léenaa jini chóniwenai méda nayá náajcha, jáiwa'ee nashírricueda nábalawai, jáiwa nawárroo chóniwenai íibirrai, namáidada'ee:

¹⁵ —Washiálicuenai, ¿ne tándaa iméda líerra? Wayá washiálicuenai léjta iyá. Tándaa jicá'a wáiiuwa wáiiwa irrúni, jócubeecha iméda mawíá liá'a jiniyi iwéni, éejooque'iu lirrú liá'a Dios cáwiica, liá'a méderri éerri ya cáinabi ya manuá

ya quinínama yáairri lirrícu. ¹⁶ Báawita íchaba éerri néenee bésuneerricoo Dios máaca bácaínaa nawína nashínaa iníjbau, ¹⁷ séewirri táania liyá jájiu ne liá'a yáawaiyica; liyá bánuerri irrú únía quéewique'e iwáalia banácali, yáirri quinínama irrú iyacaishi quéewique'e iyacani saíctaque'e iwówa.

¹⁸ Ne áawita namá nalí quinínama liáni, ne atéwa cabálini wérri nalí jócu naínda chóniwenai ínuua náa'a pacáaca náque'e irrú cuésherri éemerriu, ya náa irrú saícai.

¹⁹ Ya liyáalimi náiiinu náa'a judío Antioquía néenee sánaca, ya náa'a Iconio néenee sána, natáania'ee náajcha náa'a chóniwenai nanaáawidaque'e nawíte; néenee jáiwa náiiinu Pablo íbayu, jáiwa'ee namá'ee nalíwoo máanaliyi, jáiwa'ee nánda jini bináawala chacáalee yúcha. ²⁰ Né'e náa'a éebidenaica jáiwa'ee nayá Pablo téjii, jáiwa'ee libárruawai léejo'eewau chacáalee rícula, áabai éerri cajójcha'inaami jáiwa lijiáwai Bernabé yáajcha chacáalee jí'ineerri Derbe.

²¹ Liáwinaami líiwa'inaa Dios chuáni saícai Derbe rícu, léejuedacta íchaba chóniwenai Diosru, jáiwa'ee néejoo báníwai Listra néerra, Iconio néerra, ya Antioquía néerra léquichoo. ²² Narrícu nárra chacáaleeca náa nadánani'e náa'a éebidenai namá'ee nalí iyáwajoo cadánani Dios chuáni nácujuo, namá'ee nalí wawárruaque'iu Dios wánacaalactalaca rúna'ee wabésuneda carrúni jináata liá'a íchaba máashiica. ²³ Ne léquichoo namáaca wánacaleenai quinínama iglesia máanabaca, ya liáwinaami na'óra'inaa'ee ya nayúna'inaa, jáiwa'ee namáaca Dios cáaji rícu jini, náa'ee éebidenaica.

Pablo ya Bernabé néejoo Antioquía shínaa Siria néerra

²⁴ Nabésuna'eewoo liá'a cáinabi shínaa jí'ineerri Pisidia, náiiinu'e cáinabi jí'ineerri Panfilia néerra. ²⁵ Náiiwa'ee Dios chuáni chacáalee jí'ineerri Perge rícu, jáiwa náawai chacáalee jí'ineerri Atalía néerra; ²⁶ náurruca'eewoo lancha rículai chacáalee jí'ineerri Antioquía néerra, liá'a chacáalee nasáctani nanácu namáactani nayá quéechanacu Dios cáaji rícu, linácu liá'a tráawaju jáiyi nanísacai. ²⁷ Náiiinu'inaa Antioquía néerrai, náawaca'eewau náa'a iglesia ísanaca quinínama, ya tá'ee náiiwa'ee nalí quinínama liá'a Dios médani náajcha, ya léjta wácalishi méecu nalí iníjbaa náa'a jócani judíobini, quéewique'e néewa néebida léquichoo. ²⁸ Pablo ya Bernabé namáaca'eewoo néeni íchaba éerri náajcha náa'a éebidenaica Dios nácu.

15

Náawaca'eewau Jerusalén rícu

¹ Liyáli éerrimi'e, áabibi chóniwenai jíanaimicoo Judea néenee Antioquía néerra, nachána'eewau néewidaca náa'a néenajinaica jócani'e nawásedacoo néebida linácu liá'a náijuque'e nachípi ímanaa juáta, cha léjta Moisés liwána namédaca. ² Pablo ya Bernabé, jáiwa nacáita yáacau wérri náajchai, néenee Pablo ya Bernabé ya áabibi mawí nawína áabai washíalicuenai náaque'iniu Jerusalén néerra ya natáaniaque'e linácu liáni náajcha náa'a apóstolua ya náa'a salínai iglesia ísanaca Jerusalén néenee sánaca.

³ Nabánua'ee náa'a iglesia Antioquía néenee sánaca, nabésuneda'inaa liá'a cáinabi jí'ineerri Fenicia ya Samaria, jáiwa'ee náiiwa náa'a jócani judíos namáaca'ee nawítee ajuítaimica quéewique'e nasíguia Diosru. Ya quinínama náa'a máaquenai nawóu Dios nácu, saícta'ee wérri nawówa néemi'inaa liá'a chuánshi saícaica.

⁴ Náiiinu'inaa Jerusalén néerra, Pablo ya Bernabé narríshibia'ee nayá iglesia ísanaca ya náa'a apóstolua ya náa'a salínaibinica, náiiwa'ee nalí quinínama liá'a Dios médani náajcha. ⁵ Ne áabi náa'a fariséobinica éebidenai Jesús nácu, nabárrua'eewau ya namá'ee:

—Arrúnaa'ee nawíchua nachíipi íimanaa juáta náa'a éebidenaica jócani judío, nabánua'ee nacúmpliaque'e ley Moisés wánani namédaca.

⁶ Jáiwa'ee náawacawai náa'a apóstolubínica ya náa'a salínaica quéewique'e natáaniacani linácu. ⁷ Néenee liáwinaami natáania linácu, jáiwa'ee Pé'eru bárruawai limá'ee nalí:

—Nuéenajinai, iyá yáine léenaa báinacu Dios máiderrite nuyá íibicha nuíwaque'e irrú sáicai chuáninica liá'a wásedeerri'inaa nalí náa'a jócani'inai judíobini, quéewique'e nayá néebidaca. ⁸ Dios yáa léenaa wawówa, líiyada'ee walí lirríshibiaca nayá, liá'ee nalí Espíritu Santo, léjta liáyu'u walíni. ⁹ Dios jiní limédani báawatani wítee wáucha nayá ya wayá, ne léquichoo nayá bádedeenai nawówau níwata namáacaca nawówau linácu. ¹⁰ Ne chóque'e ¿tánda éeneda Dios iwána namédaca liá'a nawítee ajuítaimica, jócaite wéenaa wacúmpliacte jiní wérri áawita náa'a wawérrinaimica? ¹¹ Báawachala wáucha, wayá éebidenai wawásedacoo mawéniyu sáicaca wáajcha liá'a Wawácali Jesúsca, nayá wáseneu liúcha liá'a máashii léquichoo léjta wayá.

¹² Quíninama nayá manúmata néemi'e nayáca liá'a Pablo ya Bernabé táaniani liyá nácu liá'a shínaashi ya liá'a jócai wacába cáji Dios médani náajcha náiiibicha náa'a jócani judíobini. ¹³ Jái'inaa nanísa natáaniacai, Santiago má'ee:

—Nuéenajinai, éemite nulí: ¹⁴ Simón íiwa walíni léjta Dios canínaa licába nayá quéechanacu náa'a jócani judíobini, liwína'ee néenaa chóniwenai namédaque'e chacáalee Diosruja. ¹⁵ Liáni áabenai léjta natánaumini náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu, léjta limáyu Dios chuánica:

¹⁶ 'Ne liáwinaami liáni nuéejoominaajoo nubárrueda báaniuajoni liá'a cuíta cáarralierricoo liyáca David shínaaca; nuchúniminaa báaniuajoni ya nubárruedaminaa báaniuajoni, ¹⁷ quéewique'e quíninama náajcha náa'a namúrruque'e Wácalishi nawówa yáajchau léquichoo, náajcha náa'a quíninama cáinabi ítesanaca náa'a máaquenai nayáu báawacha nují'inaa nácu.

¹⁸ Liá'a Wawácalica, wáneerri náa léenaa liáni quíninama báinacumi, liá'a máaquerri lichuániu'.

¹⁹ “Nuá léenaa nulíwoo, jócai sáica wabánua naméda liá'a jócai rúnau náa'a jócani judío, máaquenai nawíteu ajuítaimica nasíguiaque'e Diosru. ²⁰ Rúnaaminaajoo watána nalí nashírrique'iu liúcha liá'a namédani nalí náa'a jócani Dios. Cáwique'e nacá'a náuchau naméda máashii náinaayu. Jócubeecha íya líerra cuéshinai sácumenaicoo íinaa, jiní liá'a jórquerricoo, ya jócai léquichoo íirrai. ²¹ Ne wawówaicta wáa léenaa báinacu sáimi ái néenaa já'a chacáalee rícu, náa'a éewidenaica Moisés shínaa ley, liá'a naliénica sinagoga rícu éerri jútainchu nawówa íyabactacoo.

Liá'a cáashtaca nalí náa'a jócani judíobinirru

²² Apóstolubínica ya náa'a salínaica, ya náa'a quíninama iglesia ísanaca, jáiwa nawína áabi néenaa náa'a éebidenaica nabánuaque'e nayá Antioquía néerra Pablo ya Bernabé yáajcha. Jáiwa'ee nawína Judas, né'e léquichoo lijí'inaa Barsabás, ya Silas, washíalicuenai cawíteenica náiiibicha náa'a éebidenaica, ²³ náajcha nabánua áabai cáashta mérrí chá'a:

“Wayá apóstolubínica ya náa'a salínaica náa'a éenajinaica watáa wéenajinai náa'a jócani judíobini, náa'a yéenai Antioquía rícu, ya Siria rícu léquichoo ya Cilicia léquichoo. ²⁴ Wáa léenaa áabi chóniwenai yáaineu wayéji áani jócani wabánua néerra, ijódia'ee liyú liá'a ichuánicoo, jócai náa léenaa chítashia nayáu'inaa jiní. ²⁵ Tánda, wáawacawai, sáica wacábaca wawína wéenau

náaque'iniu nacába iyáctalaca náajcha náa'a saíctani wérri wítee wéenajinai Bernabé ya Pabloca, ²⁶ náa'a máaqueneu nayáu carrúnatairru Jesucristo jí'inaa nácu. ²⁷ Ne léquichoo wabánua Judas ya Silas léquichoo: Nayájoo natáaniaminaa yáajchajoo náiiwaque'e irrú quinínama liáni. ²⁸ Ne saícai wérri wacába liá'a Espíritu Santoca ya wayá léquichoo, jócuminaa wabánua irrú quéewique'e iméda quinínama léjta Moisés tánimica, báawacha liúcha liáni: ²⁹ Jócubeecha íya cuéshinai íinaa náani néemani nalí náa'a jócani diose. Jócubeecha íya íirrai, ya léquichoo náa'a cuéshinai sácumenaicoo, cáwique'e nacába náuchau naméda máashii náinaayu. Itúyactau wáujoo liúcha léju liáni, imédaminaa saícaijoo. Saícaque'e yáajabajoo.”

³⁰ Ne nayájoo, néenee náiiwa'inaa nanáawau, náau Antioquía néerra, náawacacoo'eewau náa'a iglesia ísanaca néntregaa cáashta nalí. ³¹ Náa'a néenajinaica naliá'inaa cáashtai saícta wérri nawówa. ³² Liá'a Judasca ya Silasca wáalenai Dios wítee nawówa lícu, náiiwani'inaa chóniwenairru saícta wérri'e nawówa néenajinai yáajchau. ³³ Liáwinaami liá'a éerrica, náa'a néenajinaica náiiwa'ee nanáawau nalí, nabánua nachuániu nalí saícta wérri nawówa, quéewique'e néejocoo báaniu náa'a bánuenai nayá. [³⁴ Ne liá'a Silasca wówerri limáacacoo.] ³⁵ Ne Pablo ya Bernabé namáacau Antioquía rícu, íchaba yáajcha mamáarraca néewida ya náiiwa Jesucristo chuáni.

Pablo chánau lijíacoo chámaichu'inaa liméda lishínaa tráawaju Diosru

³⁶ Áabai éerri liáwinaami, Pablo má'ee Bernabérru:

—Wáu wacába náibeji báaniu náa'a wéenajinaica chítashia nayáu jíni quinínama chacáalee rícuba, liá'a wáiiwactamite wawácali chuáni, wacábaque'e chítashia nayáu jíni.

³⁷ Bernabé wówerri litée náajchau Juan, liá'a jí'ineerri léquichoo Marcos; ³⁸ Ne Pablo jócai wówai litée Marcos, jiniwata liá'a Marcosca limáaca bácai Pablo ya Bernabé Panfilia rícu, jócai wówai liáacoo náajcha liá'a tráawaju namédanica. ³⁹ Jáiwa náawacawai naméda yáacacuwai linácu liáni, jáiwa'ee nashírria yáacawai. Bernabé litée'e liájchau Marcos náurrucoo'eewau lancha rícuba náaque'iniu liwówai jí'ineerri Chipre, ⁴⁰ nácula Pablo liwówaiyu liwína'a Silas, ya náa'a néenajinaica nasáta'ee nanácu Dios jí'inaa nácu, jáiwa'ee najiá'eewau néenee, ⁴¹ nabésuna'eewau Siria ya Cilicia náa'ee nadánani náa'a néenajinaicoo yáainai iglesia rícu.

16

Timoteo tálideda Pablo ya Silas

¹ Pablo línu'e Derbe ya Listra néerra, línuctala'ee linácu liá'a báqueerri quéebidacai Jesucristo nácu, jí'ineerri Timoteo, rucúulee ruá'a báquetoo ínetoo judía quéebidacau Jesucristo nácu, lisálijinaa griego. ² Náa'a néenajinaica yéenai Listra rícu ya Iconio rícu, natáania'ee saícai wérri linácu. ³ Pablo wówerri'e Timoteo yáacoo liájcha, ne quéechanacu liwána náiju nachíipi ímanaa juáta, quéewique'e jóca íwirri nawówa náa'a judíobinica náa'a yéenaica líta'aa liá'a cáinabica, ne quinínama yáine léenaa Timoteo lisálijinaa griego. ⁴ Quinínama chacáalee nabésunactacoo, náiiwa'ee náacoo néenajinairru, linácu liá'a náiiwani náa'a apóstolubinica ya náa'a salínaibinica náa'a iglesia Jerusalén ísanaca. ⁵ Náa'a iglesia ísanaca, jáiwa'ee nadáwina nawíteewai Jesucristo jí'inaa nácu, náa'a máaquenai cabálininaa, ya liá'a namánaba náa'a éebidenaica lidáwinawau mawí.

Pablo dájuni báqueerri washiálicuerri Macedonia rícu saí

⁶ Liá'a Dios shínaa Espíritu Santoca jócai wówai náiiwa Jesucristo chuáni léenaa lirrícu liá'a cáinabi jí'ineerri Asia shínaaca, jáiwa'ee nabésunawai liá'a cáinabi jí'ineerri Frigia ya Galacia, ⁷ náiiu linúmamirra liá'a cáinabica jí'ineerri Misia. Ne néenee namá'inaa'ee naliwoo nabésunacoo cáinabi jí'ineerri Bitinia, ne liá'a Espíritu Jesús shínaaca, jócai línda jíni. ⁸ Néenee'e, nabésunau machácani Misiarra, náurruca'eewau á'a lancha chánactau jí'ineerri Troas. ⁹ Liyáli éerrimi Pablo dájuni'e dajuíshi táayee; licába'ee báqueerri washiálicuerri shínaa cáinabi jí'ineerri Macedonia, libárrua'eewau limá'ee Pablórru: “Jibésunau Macedonia rícula jiyúda wayá.” ¹⁰ Pablo quéecha'inaa lidájuni'inaa liárra dajuíshica, jáiwa wachúni washínaa iníjbaawai wáaque'iu Macedoniala shínaa cáinabi ítala, yáawaiyi Dios máiderri liyá wayá wáaque'iu wáiiwa nalí saícai chuánshica liá'a Dios chuánica.

Pablo ya Silas Filipos rícu

¹¹ Wáurrucoowai Troas néenee, wáau machácani liwówai jí'ineerri Samotracia, áabai éerri néenee wáiiu áabai chacáalee jí'ineerri Neápolis. ¹² Néenee jáiwa wáawai áabai chacáalee jí'ineerri Filipos, liá'a chacáalee mawí máanuica líta'aa liá'a cáinabi Macedonia shínaaca, nayácta íchaba náa'a romanobini. Néerra wayáte jócai íchaba éerri. ¹³ Áabai éerri liá'a wawówa iyabactacoo, jáiwa wajiáwai bináawala chacáalee, méeda tácoowala, liá'a wamácta waliwoo áabai yáarrushi nasátactau náa'a judíobinica. Jáiwa wawáawai watáania saícai chuánshi, nalí náa'a ínaca yáawaquenaicoo wájcha. ¹⁴ Báquetoo néenaa jí'ineechoo Lidia; ruyá néenee sáu áabai chacáalee jí'ineerri Tiatira, wédechoo wárruma cawéni quíirrai wérri. Ruáni ínetooca, yáichoo saícai Diosru, émechoo'e ruyáca, liá'a Wawácalica jáiwa lidúnu ruwówai ruémique'e liá'a Pablo táaniani liyá nácu. ¹⁵ Ruéebida Jesucristo nácuí rubáutisawai, náajcha náa'a quinínama ruéenajinaica, ne liáwinaami, jáiwa rusáta wáucha:

—Ne iyá imácta iwówau yáawaiyica yáliminaa nuyá nuéebidaminaa Jesucristo nácu, ínu chérra yáaque'iniu núbana néerra.

Jáiwa ruwána wamácaque'iniu ruájcha.

¹⁶ Libésunate áabai éerri wá'inaateu chaléeni náctalacoo nasáta Dios yúcha, jáiwa wáiiu báquetoo miyácau wáalechoo áabai espíritu cadíbinacai. Ruyá nawánacaala yáarru, ruyá yáichoo léenaa wérri jiniwata áabai espíritu máashii íiwaca rulíni. Tándá ruwácanai jéda íchaba warrúwa. ¹⁷ Ruáni miyácauca, jáiwa ruchánau rujínacoo Pablo ya wájchai, rumáidada'ee ruácoo:

—¡Náani washiálicuenaica sírbenai Diosru liá'a yéerri áacairra, náa'a íiwenai irrú, chítashia Dios éewa'inaa litée iyá áacairra'inaa!

¹⁸ Liáni rumédani íchaba éerri, cáashia Pablo, wówa íiwirri liwówa, jáiwa'ee léejoo báaniu limá'ee lirrú liá'a espíritu yéerri runácu ruá'a miyácauca:

—Lijí'inaa nácu liá'a Jesucristoca, nuwána jijíacoo rúcha.

Liyáalimi espíritu máashiica limáaca ruyái.

¹⁹ Ne náa'a ruwácanaica ruá'a miyácauca, nacába'ee jócai saíca nagáana runácu warrúwa mawí, jáiwa'ee nawína Pablo ya Silas, jáiwa natéeque'e nayá wánacaleenairru, liá'a plaza chúnsaica. ²⁰ Jáiwa nabárrueda nayái nawácanai náneewa namá'ee:

—Náani judíobinica ínuenai naméda walí máashii nacáarralia washínaa chóniwenai, ²¹ éewidenai nawíteeyu wayá jócai wéenaa warríshibiaca, jócai wéenaa namédaca, jiniwata wayá romanobini.

²² Néenee náa'a chóniwenai nabárruoo nanácula liá'a Pablocá ya Silas, ya namá'ee náa'a nawácanaica namídudaque'e náabala nabásaidaque'e bárayuni.

²³ Néenee nanísa'inaa nabásaida nayái, naníqui jíni cuíta manúmai rícula, namá'ee

lirru liá'a catúyacaica liá'a cuíta manúmaica licábaque'e nayá, jócubeecha najiáu nayáca. ²⁴ Quéecha'inaa lirrishibia liáni catúyacaica cuíta manúmai liníqui wérri nayá saíca, ya liníqui náimba áacairra linácula liá'a áicuba cadúcunica lijí'inaa cepo.

²⁵ Ne liyáalimi béewami táayebee, Pablo ya Silas nasátau ya narrába shímashi Diosru, ya náa'a áabi yáainai cuíta manúmai rícu néemini nayáca, ²⁶ ne liyáalimi licúsu liá'a cáinabica cadánani wérri lichúnda liá'a cuíta manúmaica. Liyáalimi liméecu linúma liá'a cuíta manúmaica quinínama, náa'a yéenai cuíta manúmai rícu liwásau liá'a nashínaa cadénaca. ²⁷ Quéecha'inaa licáwicoo liá'a catúyacai cuíta manúmai licába quinínama linúma liá'a cuíta manúmaica méecuerri, lijéda lishínaa espadau línuaque'e liyáu, jiníwata limá lirrúwoo náa'a yéenai cuíta manúmai rícu máanenaiwai. ²⁸ Ne jáiwa Pablo máidada lirrúi:

—¡Ujínau, wayá náani ya áani quinínama!

²⁹ Néenee liá'a catúyacai cuíta manúmai lisáta áabai licámarrau liwárrroo licánacacoo ya chéchinou licáarruniu licuá Pablo ya Silas yáajba. ³⁰ Néenee liá'a catúyacai cuíta manúmai lijéda Pablo ya Silas ya lisáta léemiu nayá:

—Washiálicuenai, ¿tána arrúnaa numédacai nuwáaliaque'e nucáwicau Dios yáajcha?

³¹ Namá'ee lirrú:

—Éebidau linácu liá'a wawácali Jesúsca, jiwáaliaminaa jicáwicau Dios yáajcha jócai amáarra ya jéenajinai lécchoo.

³² Jáiwa natáania lirrúi linácu liá'a Wawácali chuánica ya nalí náa'a yéenai lishínaa cuíta néeni. ³³ Ne liyáalimi hóraaca táayebee, liá'a catúyacai cuíta manúmai litée jini báawachala libádeda natúca náa'a Pabloca ya Silas, jáiwa nabáutisawai liyá ya léenajinai. ³⁴ Néenee litée nayá líibana néerrau, liá náaya, liyá ya léenajinai sáitani wérri wówa néebidacala Dios nácu.

³⁵ Manúlacaiba, náa'a nawácanaibinica nabánua áabi catúyacani chaléeni catúyacai cuíta manúmai quéewique'e nawáseda Pablo ya Silas. ³⁶ Liá'a catúyacai cuíta manúmai limá'ee Pablórru:

—Náa'a nawácanaibinica nabánua nuwásedaque'e iyá; tánda yáa namówai cháiwíteemija'a.

³⁷ Ne Pablo má'ee nalí náa'a catúyacanica:

—Ne wayá cháni cábacanaa léjta chóniwenai Roma néenee sánaca, nabásaida wayá chóniwenai náneewa, jóctanaa náa léenaa wajíconaa, naníqui wayá cuíta manúmai rícula; ¿ya chóque'e iwówai iwáseda wayá cabáyainta? ¡Ne jóca! Náinuque'e nayá jájiu najéda wayá.

³⁸ Náa'a catúyacani náaniu náiiwaca nalí náa'a nawácanaibinica, jáiwa nacáarrudawai náa'ee léenaa nayá'ee cháni cábacanaa léjta chóniwenai Roma néenee sánaca. ³⁹ Náawai náa'a nawácanaibinica, nasáta perdón Pablo ya Silas yúcha, ya najéda jini cuíta manúmai rícuca, ya namá'ee nalí najiáque'iu lirrícucha liá'a chacáaleca. ⁴⁰ Najíá'inou lirrícucha liá'a cuíta manúmai náa'a Pablo ya Silas, jáiwa náawai rúbana néerra ruá'a Lidiaca, néenee nanísa nacába náa'a éebidenai Dios chuáni náa nadánani, jáiwa náau néenee.

17

Nacáarralia yáacacoo Tesalónica rícu

¹ Pablo ya Silas náau mamáarraca nabéechalau. Nabésunau lirrícu náa'a chacáalee jí'ineerri Anfípolis ya Apolonia, jáiwa náiinui chaléeni chacáalee jí'ineerri Tesalónicaca, nawáaliacta áabai sinagoga judíobinica. ² Pablo, léjta liwíteeja, liáu chaléeni sinagoga néerra, táshia éerri jini liwówa iyabactacoo, léjta matálii semana litáania náajcha. Léewida nayá léjta limáyu liá'a Dios chuánica, ³ líiwadeda nalí

liá'a Mesíasca arrúnai'inaa máanalica, ne máanalicai yáawinaami licáwiaminau báaniu. Limá nalí:

—Liyája liáni Jesús numáni irrú, liyája liérta Mesíasca.

⁴ Áabi néenaa náa'a judíobinica néebidani, nawína yáacau Pablo yáajcha ya Silas. Cha léchchoo néebida íchaba néenaa náa'a griégobinica yáine Diosru sáicai ya íchaba ína cawénini wérri. ⁵ Ne náa'a áabi judíobinica cadéni nayá. Namúrru áabai chóniwenai máashiini jínanenaiu cáaye rícu jiníni médani, quéewique'e nacáarraliaca ya najódiaque'e chóniwenai chacáalee rícu sánaca. Náani máashiinica léchchoo náau líbana nácula liá'a báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Jasónca, najédaque'e néenee Pablo ya Silas quéewique'e néejuedaque'e chóniwenairruni. ⁶ Ne jócala náiiu Pablo ya Silas, jáiwa nárdeda Jasón ya áabi éebidenai Dios nácu nanáneewa náa'a chacáalee wácanaica, máidadenai náacoo:

—¡Nayája náani washiálicuenai jínanenaiu quinínama cáinabi naméda namáacoo quinínama máashii chóniwenai íbi, náiiu léquichoo áani, ⁷ ya Jasón wína nayá líbana néeniu! ¡Quinínama nayá jócani méda liwánacaala liá'a chúnsai liwácali romano shínaaca, ne namá jáicala báqueerri reyja'a, léja liá'a Jesúsca!

⁸ Néemi'inaa liáni, jáiwa chóniwenai ya náa'a cawánacaalacani cáarrudenaiu.

⁹ Ne Jasón ya náa'a áabibica napáida áabai warrúwa, ya nawáseda nayá.

Pablo ya Silas Berea rícu

¹⁰ Ne táaye'inaami, náa'a éebidenaica nabánua Pablo ya Silas náaque'iu báitanacu chaléeni chacáalee jí'ineerri Berea. Náiiu'inaami náau báitanacu chaléeni sinagoga néerra judíobini shínaaca. ¹¹ Náani judíoca, mawíni sáica wítee náucha náa'a Tesalónica néenee sánaca, narríshibiani sáica wérri nawówa yáajchau liá'a chuánshica, mawí éerri néewidau Dios chuáni nácu, nacábaque'e namáni nalí yáawaictajani. ¹² Ne íchaba néenaa éebidenai, ya léchchoo néebida íchaba néenaa náa'a griégobinica, cha léchchoo ína cawénini wérrica ya washiálicuenai. ¹³ Ne náa'a judíobinica Tesalónica néenee sánaca, náa léenaa'inaa Pablo íiwadeda liá'a chuánshi Dios shínaa á'a Berea léchchoo, náau néerrai nacáarraliacae'e náa'a chóniwenai. ¹⁴ Ne náa'a áabi éebidenaica nawána Pablo jíacoo madéjcata chaléeni litácoowala liá'a manuáca, ne Silas ya Timoteo máaquenai á'a Berea. ¹⁵ Náa'a tálidedeenai Pablo yáaineu liájcha atanúma á'a chacáalee jí'ineerri Atenas. Néenee néējuawai náiiwa nalí náa'a Silasca ya Timoteo náaque'iu madéjcata Pablo íshirricu.

Pablo Atenas rícu

¹⁶ Nácula Pablo nénda á'a Atenas néerra liá'a Silas ya Timoteo, máashii wérri liwówa licábacala liá'a chacáalee cashiámu diosnai jócai yáawaiyi. ¹⁷ Tándawa liméda yáacau sinagoga rícu, náajcha náa'a judíobinica ya áabi chóniwenai yáinai sáicai Diosru, ya éerri jútainchu naméda yáacacoo náajcha náa'a yáawaquenaicoo plaza rícu. ¹⁸ Cha léchchoo áabi quéewidacani néenaa jí'ineenai epicúreos ya estóicos, nachána naméda yáacacoo Pablo yáajcha. Áabi má'ee:

—¿Tána litáania léji liéni catáaniacaica?

Ya áabi má'ee:

—Jicá'a liá'a táaneerri áabata diosnai déecuche sái nácu.

Léewa'ee namáni liérta níwata Pablo íiwadedeerri linácu liá'a chuánshi sáicaica Jesús nácu, néewacala nacáwiacoo náa'a máanalínica. ¹⁹ Néenee natée jíni chaléeni Areópago néerra. (Atenas néerra jí'ineerri Areópago, náarrui náa'a wánacaleenai chacáalee rícu). Liá'a yáarrushi sáictata nacába náawacacoo, nasáta néemi Pablo:

—¿Jéewa jíiwa walí liá'a wáalii chuánshi jéewidani nácu jíndani walí? ²⁰ Ne jíitáania walí áabata chuánshi báawatai, ya wawówaini wáa léenaa tánashia jiwówai jimácai.

²¹ Ya quinínama náa'a yéenai Atenas néerra, léjta lécchoo náa'a déecuche sánaca yéenaimi á'a, bácaínaa saíctai néemica ya natáaniaca chuánshi wáalii.

²² Pablo bárroo nalí béewami Areópago rícu, limá'ee:

—Chóniwenai Atenas néenee sánaca, quinínama liáni nucábanica, iyá chóniwenai éebidenai wérri linácu liá'a wíteeshica. ²³ Nácula nujínaniu chacáalee rícu, nucába iyá isátau íchaba diose yúcha, ya nuínu áabai altar liá'a tánerricoo cháa: 'Liá'a Dios jócai wacúnusia'. Wée saícai, lierra Dios isátanicoo yúcha jócai icúnusia, linácuwa nutáania irrú.

²⁴ "Liá'a Diosca quénuderri quinínama cáinabi quinínama liá'a yéerri líta'aa, liyáwaja lierra wácalishi áacai saíca ya cáinabi íta'aa. Jócai yáa lirrícu liá'a temploca washíalicuenai médanica. ²⁵ Jiní lirrúnaani naméda liwícaubali, liyája liarra yáirri wacáwica quinínama, cáuli ya quinínama mawí.

²⁶ "Bácai rímii washíalicuerri rícu quénuderri quinínama chóniwenai, nayáque'e quinínama cáinabi íta'aa; liyadani nalí liá'a éerrica ya liá'a yáarruishica néewacta nayáca, ²⁷ namúrruque'e Dios, ya cáajbami, újni najisedauca néewaue'e náiinucani, báawita yáawaa jócu Dios ya wáucha déecucha bácaínaa. ²⁸ Jiníwata wayá yéenai Dios nácula, wachúniniu ya wéewa wayáca; ya léjta léquichoo náa'a áabibi éewenai najéda chuánshi nawita rícujeiu nashínaaca namá'ee: 'Wayáca Dios táqueenaibimi'. ²⁹ Wayácta Dios táquenaibimi, jócu arrúnaa wamá waliwau léecala, liá'a Dios litánaaminaa óroyu, ya platayu, jócta íibayu namédani náa'a washíalicuenaica nawíteeyu. ³⁰ Báinacu Dios míya máecha quinínama namédani liarra, jiníwata jócala náa léenaa liá'a namédanica; ne chóque'e, Dios bánua quinínama chóniwenai, quinínama cáinabi néējuacoo lirrú, néebidaque'e linácu.

³¹ Dios ái wína áabai éerri, ya liyáli éerri, jiní licábacala báqueerri chóniwerri saícai áabi yúcha; liyáminaa májoo chóniwenai médacta saíctai o máashii. Quinínama lierra limédani'inaa báqueerri washíalicuerri rícujei liá'a liwínanica, jí'ineerri Jesús. Dios iyadani chóniwenairru cháca rúnaa libésunacoo, liyáwa wáneerri Jesús cáwiacoo náibicha náa'a máanalínica".

³² Néemi'inaa liáni nacáwicalau máanalícai yúcha, áabibi nacáida'ee ya áabi namá'ee:

—Wanísaminaa wéemicojoni áabata yáajcha.

³³ Néenee Pablo máaca nayái, jáiwa liáwai. ³⁴ Ne áabi yáau liájcha néebidani. Náibi yéerri liá'a Dionísioca, néenaa náa'a Areópagoca; ya léquichoo báquetoo ínetoo jí'ineechoo Dámaris, ya áabi mawí.

18

Pablo Corinto rícu

¹ Liáwinaami liáni, Pablo jiáu Atenas rícuca, jáiwa liáwai lirrícua liá'a chacáalee jí'ineerri Corinto. ² Néerra línu báqueerri washíalicuerri judío jí'ineerri Aquila, liyá che sáini cáinabi jí'ineerri Ponto. Liyáli íchaitaa Aquila ya línu Priscila íinuenai lítee liá'a cáinabica jí'ineerri Italia, chéni rúnacte najiácoo jiníwata liá'a nawácali jí'ineerri Claudio, wáneerri najiácoo quinínama náa'a judíobinica, najiáque'iu chacáalee jí'ineerri Roma. Pablo yáairri licába nayá, ³ jiníwata Pablo wáaleerri léenaa liá'a tráawajuca, namédaque'e tólda nawéndacta'inaa nashínau, íchaitaa limáacau náajcha limédaque'e náajcha liá'a tráawaju. ⁴ Ne éerri jútainchu nawówa iyabactacoo, Pablo yáairriu sinagoga rícuca, natáaniactaca néewidactaca náa'a judíobinica ya náa'a jócani judío, quéewique'e néebida Jesús nácu.

⁵ Quéecha'inaa Silas ya Timoteo náinu'inaa á'a Macedonia, Pablo liyá'inaaja líiwadeda quinínama éerri liá'a chuánshica, líyadaque'e nalí náa'a judíobinica Jesúsca léja liá'a Mesíasca. ⁶ Ne nayá nachána namédacoo báawacha liúcha namá

lirru chuánshi máashii; jáiwa Pablo tútuda líibalau, liwówau limáca nayá médenai máashii jócai néebida, ya limá nalí:

—Iyáminaa wáalia ítalashi iyá jájiu yúcaque'iu; nuyá jócai wáalia ítalashi. Chóque'e libéechalawoo nuáu jócani judíobini néerra.

⁷ Lijiáu chéni sinagoga, néenee liáu líibana néerra liá'a báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Ticio Justo, sáterriu Dios yúcha, yéerri léema nácu liá'a sinagogaca. ⁸ Báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Crispo, liwácali liá'a sinagogaca, léebida Jesús nácu quinínama yáainai líbana lícu. Ya lécchu quinínama náa'a Corinto sánaca, néemi liá'a Jesús chuánica, jáiwa néebida jini nabáutisawai. ⁹ Áabai táayee, liá'a Wawácalica limá'ee Pablorry liá'a áabai litúrricu sái: “Ucáarru jiyá; jiáyu jiiwadede liá'a chuánshica mamáarraca. ¹⁰ Jiniwata nuyá yéerri jiájcha, jini éewa lidúnu jinácu limédaque'e jirru máashii, ne nuyá wáaleerri íchaba chóniwenai lirricu liáni chacáaleeca.” ¹¹ Tándawa Pablo máacau áabai camuí ya béewami á'a Corinto, léewidaca náibi liá'a chuánshica Dios shínaaca.

¹² Ne liyáli éerri liá'a Galiónca wánacaleerri á'a Acaya, náa'a judíobinica náawacau Pablo júnta'inaa; natéeni nawácanaibini júnta, ¹³ ne má'ee lirru liá'a wánacaleerri:

—Liáni washiálicuerri jínaneerriu éewiderri limácoo náa'a chóniwenai, quéewique'e náa Diosru sáica liyú liá'a áabatata lijúnta liá'a leyca.

¹⁴ Pablo ái'inaata táaniacai, quéecha'inaa Galión máca nalí náa'a judíobinica:

—Ne jíconaashiquictani, jócta cáinuacai áabi, nuyáminaa nuémiminaa irrújoni iyá judíobinica; ¹⁵ ne liyú'inaa lierra chuánshica, jí'inaashi ya ishínaa ley, ichúniu iyá jájiuni, jiniwata nuyá jócai wówai nuwárruacoo linácu liarra.

¹⁶ Ya lijédani lirricucha liá'a náawacactacoo náa'a wánacaleenaica. ¹⁷ Néenee nawína báqueerri namánabayu jí'ineerri Sóstenes, liwácali liá'a sinagogaca, nabásaidani néeni, nanáneewa náa'a nawácanaibinica. Ne Galión jini wéerri wéni lirru lierra.

Pablo éejuerriu Antioquiarra

¹⁸ Pablo máaquerriu íchaba éerri á'a Corinto. Liáwinaami líiwa lináwawai léenajinairru, liájcha Priscila ya Aquila, náurrucoo náaque'iu lítala liá'a cáinabi jí'ineerri Siria. Liá'a chacáaleeca jí'ineerri Cencrea, jóctanaa liúrrucujau, lirráirreda liwíta báinawai, quéewique'e licúmpliaque'e liá'a chuánshi limánimica.

¹⁹ Quéecha'inaa náinucai á'a Éfeso, Pablo máaca Priscila ya Aquila, jáiwa liáwai sinagoga néerra litániactaca náajcha náa'a judíobinica náawacactacoo. ²⁰ Nayá namésudani wówa namáaque'iu íchaba éerri mawí, ne jócu liwówai, ²¹ ne jáiwa líiwa lináwawai limá'ee nalí: “Dios wówaicta, nuéjuaminajoo nucába iyá báaniu.”

Néenee Pablo yúrrucoo báaniu, jáiwa liáwai Éfeso néenee. ²² Quéecha'inaa línucai á'a chacáalee jí'ineerri Cesarea, liáwai Jerusalén néerra, liáque'iu litáa nalí náa'a éebidenaica Dios nácu, néenee liáu chaléeni Antioquía néerra. ²³ Liáwinaami áabi éerri, liáu báaniu lijínanicoo áabainaa lirricu liá'a chacáalee liá'a cáinabi jí'ineerri Galacia ya Frigia, liá nadánani quinínama náa'a éebidenai Dios chuáni.

Apolos úiwadedeerri Dios chuáni Éfeso rícu

²⁴ Ne liyáli éerrimi líinu Éfeso néerra báqueerri judío jí'ineerri Apolos, chacáalee jí'ineerri Alejandría néenee sái. Yáirri wéerri léenaa sáica, cúnusierri sáica liá'a tánerricoo Dios chuánica. ²⁵ Yéerri sáica wéerri Dios chuáni nácu, ya táaneerri jucámarranaa liwówa yáajchau, léewidaca jucámarranaa Jesús nácu, báawita bácai licúnusia linácu liá'a bautismoca Juan shínaaca. ²⁶ Liá'a Apólosca libárru litániaca chóniwenai náneewa sinagoga rícu; ne néemi'inaami jini Priscilaca

ya Aquila, néenee natée jini báawachala náiiwa lirrú jini sáica wérri liá'a Dios chuánica. ²⁷ Quéecha'inaa Apolos wówai liácoo nayáctala náa'a chóniwenai yéenai cáinabi ita'aa jí'ineerri Acaya, néenajinai yúdani, ya natána áabai cáashta nalí náa'a éebidenai Dios nácu néenee sánaca, quéewique'e narríshibia saícani. Ne línu'inaa Acaya néerrai, liyúda íchaba nalí náa'a éebidenaica, jiniwata Dios saícai wérri néebidaque'e linácu. ²⁸ Ne quinínama náneewa namá judíobini nácuca, limáni nalí jócai néenaa nabáyaca, líyada Dios chuáni nácu, léewidani yáawacaala léja liá'a Jesúsca liá'a Mesíasca.

19

Pablo Éfeso rícu

¹ Nácula Apolos yáa á'a Corinto, Pablo chuáu líbi liá'a awácaca línu Éfeso néerrai, línu íchaba éebidenai Dios nácu. ² Jáiwa lisáta léemi nayái:

—¿Irríshibia léji liá'a Espíritu Santoca éebida'inaami Jesús nácu?

Nayá néeba liúchani:

—Jócai wíta wéemi natáania nácu liá'a Espíritu Santoca.

³ Pablo sáta léemiu nayá:

—Ne, ¿chíta nabáutisau iyá jini?

Nayá éeba'ee:

—Liyú liá'a bautismo Juan shínaamica.

⁴ Pablo má'ee nalí:

—Jajá, Juan báutiseerri náa'a éejuenaicoo Diosru, ne limá'ee nalí éebida linácu liá'a ínuerri'inaa báaniu nuíshirricu, wówerri limáca, liyáca Jesús.

⁵ Néemi'inaa líáni, jáiwa nabáutisawai Jesús jí'inaa nácu; ⁶ ya néenee Pablo máaca'inaa licáajiu nanácu, línu nanácu liá'a léquichoo liá'a Espíritu Santoca, natáania áabai chuánshi báawatai, néewidau chuánshi Dios yáani nalí.

⁷ Namánabaca doceca náa'a washiálicuenaica.

⁸ Ne liyáali matálii quéerri, Pablo yáairriu liyáca sinagoga néerra, líwadedacta jócai cáarrunaa chuánshi, cáiteerri nayá yáawai wérriyu, ya liwówai métaa néebidaque'e Dios wánacaalactaca. ⁹ Ne áabibi, liyájurricani, jócani wówai néebidaca, újni chóniwenai náneewa natáania máashii linácu liá'a wáalii chuánshica. Néenee Pablo lishírriu náucha, ya litée náa'a éebidenaica chaléeni escuela néerra lishínaa báqueerri jí'ineerri Tirano. Chaléeni litáania éerri jútainchu, ¹⁰ Cha limédaqui jini chámacua camuí, cháí léjta náa'a yéenai quinínama líta'aa liá'a cáinabi jí'ineerri Asia, ya náa'a judíobinica ya náa'a jócani judío, néemi liá'a wawácali chuánica. ¹¹ Dios limédaca máanui jócai nacába cáji Pablo nácueji, ¹² báawita liá'a pañueloca, ya liá'a íbalashi dúnuerri lináanai natéeni bálinenairru, ne líáni éederri nabálinacaala ya náa'a espíritu máashiica jíerriu náucha.

¹³ Ne áabibi judíobini, jínanenaiu cáaye rícu jédenai namácoo chóniwenai yúcha espíritu máashii, nawówaini namédaca lijí'inaa lícu liá'a Wawácali Jesúsca; namá'ee nalí náa'a espírituca: “¡Lijí'inaa lícu liá'a wawácali Jesúsca, Pablo íiwanica, nabánua jirrú jijiáyu!”

¹⁴ Léwa líáni namédani náa'a siete léenibi liá'a judíoca jí'ineerri Esceva, liá'a báqueerri nawácalica náa'a sacerdotébini. ¹⁵ Ne áabai éerrimite liá'a espíritu máashiica limá'ee: “Nucúnusia Jesús, ya nuá léenaa Pablo; ne iyá ¿tána iyái?”

¹⁶ Ne liyáalimi, liá'a washiálicuerrica wáaleerri espíritu máashii ínuerri nanácula, ya quinínama lidánani yáajchau liméda mawí náucha quinínama, línueda bájjala nayá carrúnatai, najiáwai návana rícuca jushícai ya catúcai.

¹⁷ Quinínama náa'a yáainai Éfeso rícu, judíobini ya jócani judío, ná'inaa léenaa,

jáiwa cáarru wérrí nayái. Ne chacábacanaa licáarraliau Jesús jí'inaa íiwanaa cawéni wérrica.

¹⁸ Ya lécchoo íchaba náa'a éebidenaica náinu náiiwadedaca quinínama liá'a máashiica namédani quéecha, ¹⁹ ya íchaba médenaiu camálicaniyu, náinda nashínaa cáashtau néemaque'ini quinínama náneewa. Quéecha'inaa májna nalíwoo liwéni liá'a cáashtaca, liwéni jíá'eewoo léjta cincuenta mil éerri tráawaju shínaa. ²⁰ Cha járra liá'a lichuánica liá'a wawácalica yáairriu mamáarraca cáarraliacoo matuínaami, liácoo íyaderriu liácoo liwíteu.

²¹ Liáwinaami liáni bésuneerricoo, Pablo wówai liácoo Macedonia néerra ya Acaya néerra, ya liáu mamáarraca chaléeni Jerusalén néerra. Ya léquichoo limá'ee néenee liáu Jerusalén néerra ya arrúnaa liácoo léquichoo chaléeni Roma néerra.

²² Ya néenee libánua Macedonia néerra chámata liájcha sána, Timoteo ya Erasto, nácula limáacau áabata éerri mawí á'a Asia.

Matuínaamini méda yáacacoo Éfeso rícu

²³ Ne liyáli éerrimi, naméda á'a Éfeso rícu íchaba cáarraleneu nayáca urrúni lirrú liá'a néewidani wáaliyu, ²⁴ liwánaca liá'a báqueerri jí'ineerri Demetrio, tráawajeerri jíarru saícai jí'ineerri warrúwa, méderri quinínama méenaami cábacanaa. Liáni washíalicuerrica méderri mawí licábacanaa cuíta píitui rími, léjta templo diosa jí'ineechoo Artemisa, liáni namédanica yáirri nalí manuába warrúwa, lirrú ya náa'a tráawajenai liájcha. ²⁵ Liáawaqueda náani, áabi yáajcha tráawajenai áabena tráawajuca, limá'ee nalí: “Nawácali, yáa léenaa washínaa cashínanica wayáque'e saíca wacábajoni liáni washínaa tráawajuca. ²⁶ Ne iyá cábenai ya éemi, liárta Pabloca máirri limácoo náa'a diosnai washíalicuenai médani áani, jócaita diosnai; cha léewida íchaba chóniwenai, jócaita báabajuta áani Éfeso rícu, á'a atéwa quinínama cáinabi Asia íta'aa. ²⁷ Liáni carrúnatai, jiníwata washínaa negocio carrúnatai yúcacoo, ya léja liá'a temploca lishínaa liá'a diosa cawéninica jí'ineechoo Artemisa, éewerri lipérdia liá'a cawénica lishínaaca, chacábacanaa náuca ruá'a máanui cábacoo jicá'a diosa náani jirrú saícai á'a Asia ya quinínama macájirra cáinabi.”

²⁸ Néemi'inaa quinínama liáni, íiwirri wérrí nawówa, jáiwa namáidada namá'ee: “¡Sáicacajani Artemisa efesios sána shínaa!”

²⁹ Jáiwa namáidada mamáarracai lirrúcu liá'a chacáaleeca. Jáiwa náinu lináculai náa'a Gayo ya Aristarco, chámata washíalicuenai Macedonia sána máinaiu Pablo yáajcha, jáiwa nánda jini chaléeni áabai cuíta máanui wérrí quiní báinaa jí'ineerri teatro, náawacactacoo. ³⁰ Pablo wówai liwárruacoo lirrúcu liá'a cuíta máanuica, quéewique'e litáania nalí náa'a chóniwenai, ne náa'a éebidenaica jócu náinda jini. ³¹ Ya léquichoo náibi náa'a cawánacaalacana Asia sánaca ái néenaa já'a Pablo júnicai, nabánua nachuániu lirrú jócala léewa liwárruacoo néerra.

³² Nácula, lirrúcu liá'a náawacactacoo, áabi máidada báawatai, áabi báawata, jiníwata náa'a chóniwenai yáawaquenaiu matuínaami; náa'a áabibica jócai náa léenaa tándashia náawacawai. ³³ Ne áabi néenaa náiiwa lináwa liá'a Alejandro. Liyá judíobini dáanedani quinínama náneewa. Alejandro nácula licáajiu quéewique'e náwabacoo, litáaniaque'e liwícaubali chóniwenai náneewa.

³⁴ Ne ná'inaa léenaa liá'a Alejándroca judío lécchoo, namáidada quinínama chámái hóraa: “¡Sáicacajani Artemisa efesios sána shínaa!”

³⁵ Báqueerri nawácali náa'a chacáaleeca, léewa'inaa liyábeda náa'a chóniwenai, limá'ee: “Chóniwenai Éfeso sána, quinínama náa'a chóniwenai lisana liáni chacáaleeca namáacani túyaca liáni temploca shínaa máanuica diosa Artemisa, ya rushínaa tánaashi cáirriu áacaiji. ³⁶ Jiníwata jini éewa libáya liáni, íyabau iyá, u'iméda jóctanaa yáa léenaa saíca. ³⁷ Jiníwata náani washíalicuenaica

índanica jócani méda máashii templorru, jiní natáaniacala máashii runácucha ruá'a washínaa diosaca. ³⁸ Ya Demetrio ya náa'a tráawajene liájcha wáalenai áabata chuánshi linácucha, wánacaleenai náa'a ya néeni ya náarru náa'a wánacaleenaica; nasátaque'e néemi nanáneewani náa'a wánacaleenaica natúyaque'iu nashínaa bácaínaa. ³⁹ Ya iyá isátacta áabata mawí, arrúnaa náawacacoo yáawaiyi. ⁴⁰⁻⁴¹ Liá'a bésuneerricoo wáalee carrúnatai, jiníwata néewa náiiwacai wayá cáinua yáacacanicoo, jiní áabai chuánshi wéewani wáiiwaca, nasátaque'e néemi wayá linácu liáni wacáarraliactacoo." Linísa'inaa limáqui jiliéni, líiwa lináwawai chóniwenairru.

20

Pablo yáairriu Macedoniala ya Greciala

¹ Amáarra'inaa léji liá'a nacáarraliactacoo macáishita, Pablo máida náa'a éebidenaica quéewique'e léewida nawítee. Néenee líiwa lináwau nalí, jáiwa liáwai Macedoniala. ² Ne liáu licába nashínaa cáinabi néerra quinínama, liá nadánani íchaba limácala nalí náa'a léenajinaica; ya néenee líinu Greciala. ³ Grecia néerra limáacau matálicua quéerri. Áimi yáacoo liyá cá lancha rícula quéewique'e liácoo Siriala, liá'inaa léenaa náa'a judíobinica nawówai naméda lirrú máashii. Néenee liwówai liácoo macáshtai, libésunau báaniu Macedonia. ⁴ Natálideda liyá náa'a Sópater Berea néenee sái, lisálijinaa jí'ineerri Pirro; ya Aristarco ya Segundo Tesalónica néenee sánaca, Gayo, Derbe sái, Timoteo ya léquichoo Tíquico ya Trófimo chésa náani líta'aa liá'a cáinabi jí'ineerri Asia. ⁵ Náani wéenajinaica náau wabéecha nanénda wayá á'a Troas. ⁶ Wayá, liáwinaami liá'a fiestaca wáayacta liá'a páanica méewisaa jócta limúrracau wajiáu chéni Filipos néenee lancha rícu, ne cinco éerri rícula wáiiu nanácu á'a Troas, wamáactacoo siete éerri.

Pablo yáairriu Troas néerra

⁷ Ya néenee áabai éerri domingo rícu, wáawaca yáacau náajcha náa'a éebidenai Jesús nácu, wáirraque'e liá'a Santa Cenaca, Pablo táaneerri liyáca náajcha náa'a éebidenaica. Arrúnaaca liácoo cajójchanaami, Pablo íiwa nalí Dios chuáni cáashia béewamicta táayebeeca. ⁸ Wáawaca yáacau áabai cuarto rícu áacairra matálii piso rícula, íchabactala lámpara túculenai; ⁹ ya báqueerri icúlirrijui jí'ineerri Eutico wáairri liyáca ventana númacua íta'aa. Ne Pablo táaniacala déecu wéerri, néenee cadájuni jini liá'a icúlirrijuica, jáiwa limáaca béemi, néenee licáwai chéni matálii piso ítee; jáiwa nabárrueda jini máanali. ¹⁰ Néenee Pablo yúrrucuawai liyácta liá'a icúlirrijuica, liwína jini lishíquia jini. Limá'ee léenajinairru:

—U'icáarrudau, cáwi.

¹¹ Néenee Pablo éejoo lírracoo, lisúbirreda páani, wáaya jini, jáiwa lisíguia litáaniaca cáashia jucámarraca. Néenee liáwai. ¹² Néenee natée jini liá'a icúlirrijuica, cáwi líbana néerrau, liyú sáicta wéerri nawówa.

Yáairriu chaléni Troas néenee Mileto néerra

¹³ Wayá yáainaiu nabéecha wáau lancha rícu, chaléni Aso néerra wáque'iu wéda Pablo, le namáyu'u, jiníwata liwówaicala liácoo macáshtai. ¹⁴ Quéecha'inaa wáiiu linácu á'a Aso, liúrrucoo wáajchai wáawai Mitilene néerra. ¹⁵ Wajiáu néenee, cajójchanaami wabésunau lijúntami liá'a Quío, wáiiu áabai éerri liáwinaami liájba lícu liá'a Samos. Ne batáijinaami náau áabai éerri mawí, wáiiui Mileto néerra. Liáwinaami wabárruacoo áabai chacáalee jí'ineerri Troguílio. ¹⁶ Liméda cháa, jiníwata Pablo, jócubecha lidécudau bájjiala Asia néeni, jócu liwówai liácoo Éfeso néerra; liwówai linísacoo madéjcata Jerusalén néerra, léewactau liyáca Jerusalén néerra léerdi liá'a Pentecostés.

Pablo táaneerri náa'a silínaica Éfeso néenee sána

¹⁷ Nayá'inaa chacáalee jí'ineerri Mileto rícu, Pablo wána namáida náa'a salínai yáainai iglesia Éfeso rícu litáaniaque'e náajcha. ¹⁸ Quéecha'inaa náiiinuca limá'ee nalí: “Iyá yáine léenaa sáicai, chítashia nuyáu jíní quéechanacu'inaa nuíinu cáinabi Asia rícula. ¹⁹ Éerri jútainchu nuyá yáajcha nusírbia nuwácali nuwówa yáajchau, rúnaa nuíchaca liá'a máashii nubésunedanica, náa'a nawówaini naméda nuájcha náa'a judíobinica. ²⁰ Ne jócai numáaca iyá nuíwaque'e irrú, liá'a sáicai'inaa irrú, nuéewida iyá chóniwenai náneewa ya nábana rícu lécchoo. ²¹ Náa'a judíobinirru ya náa'a jócani judíobini numá nalí éejooque'iu Diosru imáaca iwówau Jesús nácu. ²² Chóque'e nuáu Jerusalén néerra, Espíritu Santo wána nuáacoo néerra, jócai nuá léenaa tánashia yéesa nuyá néerrai. ²³ Ne nuá léenaa máayabaca táshia nuíinucta chacáalee náiiwa nulí, Espíritu Santo ma nulí rúnaaminaa natée nuyájoo cuíta manúmai rícula carrúni jináataminaa nuyá néerrajoo. ²⁴ Ne nulí, áawita libésunacoo liáni, jiní wéni máanaliquicta nuyá. Ne nuwówaini nutée liá'a sáicai Dios chuánica, Dios caníinaa licába wayá, léjta Jesús nuwácali bánua nuyá.

²⁵⁻²⁶ “Nuyá nuá léenaa yáawaiyi jócuminaa éejoo icába nuyá mawiá, iyá nuíiwani irrú Dios chuáni wánaaalactalaca. Nuwówai numá irrú nunísa nuíwa irrú Dios chuáni, tánda linácue jóca nuá léenaa cajiconaa nuyá. ²⁷ Jái nunísa nuíwa irrú Dios chuáni máyu'uca. Jócai nubáya yúcha. ²⁸ Ne rúnaa iyáca, cawíteeyu itúyau'inaa quinínama náa'a máaquenai nawówau; Espíritu Santo máacánica pastorbini, natúyaque'e chóniwenai iglesia rícu sána Dios shínaaca, liá'a liwénini chúnsai líirranayu. ²⁹ Ne nuá léenaa jáicta nuáawai, náiiinumináa áabi chóniwenai, jicá'a náa'a cháawi carrúnatanica, wówainai namáardaca chóniwenai iglesia rícu sána. ³⁰ Ne íbicha lijiáminau chóniwenai íwadedenai nanúma yúwicau quéewique'e náa'a éebidenaica náaque'iu líshirricu. ³¹ Yáainai cáwi tuíshiyu; édacaniteu linácu liá'a matáli camuíca, éerrinacu ya táayee, nuéewida iyá ya nuíicha irrú bácainaa yáajcha.

³² “Ne chóque'e, nuéenajinai, iwína iwówa lícula Dios, caníinaa Dios cába iyá. Dios wáaleerri lidánaniu liwánau náa wadáwinacoo lichuáni nácu, liáaminaa irrú quinínama liá irrú iyá lishínaa chóniwenai majíconaánica. ³³ Jócai nuwówai nulíwoo nuyá, liá'a warrúwaca ya liá'a íbalashica jiní shínaa; ³⁴ jócai cha, ne iyá yáine léenaa nuyá tráawajairri nucáajiyu nuíinu'inaa quinínama liá'a nurrúnaani jinánica ya náa'a yáainai nuájcha. ³⁵ Séewirri nuéewidani iyá nácu léquichoo cháwa wéewa watráawajaaqui jírra, wayúdaque'e náa'a carrúni jináatánica, wédacanique'u linácu liá'a wawácali Jesúsca: ‘Dios túyerri liá'a yáairri lishínaa'eenau báqueerrirru.’ ”

³⁶ Ne liáwinaami limá'inaa léji liáni, Pablo litúyau liúrrui juátayu lisáta Dios liúcha náajchau quinínama. ³⁷ Jáiwa'ee quinínama náichai, ya jáiwa'ee nashíquia yáacawai nashíshí'e Pablo wídani nácu. ³⁸ Jáiwa'ee máashii nawówai, jiníwata limáca'ee nalí jóca néejoo nacába liyá mawiá. Jáiwa'ee náau liájchai lancha néerrai.

21

Pablo yáairriu Jerusalén néerra

¹ Liáwinaami wamáaca'inaa náa'a wéenajinaica, jáiwa wáurrucoo lancha rículai machácani Cos néerra, áabai éerri liáwinaami jáiwa wáawai Rodas néerra, ne néenee jáiwa wáau báaniu Pátara néerra. ² Pátara néenee jáiwa wáiiinu áabai lancha yáairriu Fenicia néerra, jáiwa wáurrucoo lirrículai. ³ Wabésuna'inau wáacoo wacába liwówai jí'ineerri Chipre, wamáaca'inaami béema waná apáulicue sáica, wabésunau machácani Siria néerra. Liá'a lanchaca, arrúnaaca limáaca shínaashi liájba lícu Tiroca, jáiwa warrúniu néeni. ⁴ Jáiwa wáiiinu néeni áabibi

máaquenai nawówau Dios nácu, jáiwa wamáacau náajchai siete éerri. Espíritu Santo má'ee nalí, jócubeecha Pablo yáau Jerusalén néerra. ⁵ Jái'inaa libésunawai siete éerri, jáiwa wajiáwai. Quíninama náinu ya néenibi yáajchau léchho, jáiwa náau wáajchai bináawala chacáalee yúcha, chaléeni cáina ítala, jáiwa watúyawai wasátacoo Dios yúcha. ⁶ Jáiwa wáiiwa wanáwau nalí ya wáurrucoo lancha rículai wáawai néeni, nayá éejoo návana néerra.

⁷ Jáiwa wanísa washínaa injbaawai manúa yáacu yáaineu Tiro néenee, Tolemaida néerra, watáaniactala'inaa náajcha náa'a wéenajinaica, jáiwa wamáacau náajcha áabai éerri. ⁸ Áabai éerri liáwinaami, jáiwa wajiáwai wáinu Cesarea néerra. Jáiwa wáawai Felipe íbana néerra, liá'a éewiderrri Dios chuáni, liyáwa'ee néenaa náa'a siete cayúdacanica apóstolubini, wamáacau liájchai. ⁹ Liá'a Felipeca wálierrri cuatro miyácanai máanirri, íiwadedenai Dios chuáni. ¹⁰ Íchaba éerri'inaa wayáca néeni, jáiwa báqueerri ínu chésaini Judea íiwadedeerri Dios chuáni jí'ineerri Agabo. ¹¹ Línu'inaa wáibirrai, jáiwa liwína wálibeshi Pablo shínaa, jáiwa libáji lináu ya jicáaji ya líiba chámajianaa, limá'ee:

—Espíritu Santo ma Jerusalén néeni, náa'a judíobinica nabájidaminaa chá'a léquichoo liwácali liéni wálibeshica, ya néejuedaminaajoo nacáaji rícuti náa'a chóniwenai báawatanica.

¹² Wéemi'inaa léji liéni, wayá ya náa'a Cesarea néenee sánaca, jáiwa wamá Pablerrri jócubeecha liáu Jerusalén néerra. ¹³ Ne Pablo éeba'ee nachuáni:

—¿Tánda ícha iwánaque'e máashii nuwówa? Nuyá yáairri sáica, jócaita bácai nabáji nuyá, nuyá yáairri sáica máanalique'e nuyá Jerusalén néerra Jesús Nuwácali nácu.

¹⁴ Jóca'inaa wéenaa wáayabeda liyái, wamáaca liyái, wamá'ee:

—Máta Dios méda liájcha léjta liwówau.

¹⁵ Ne liáwinaami liáni, jáiwa wáchúndadaniwai wáque'iniu Jerusalén néerra.

¹⁶ Jáiwa náau wáajcha náa'a wéenajinaica Cesarea néenee sánaca, jáiwa natée wayái líbana néerra liá'a báqueerri washiálicuerri Chipre sái, jí'ineerri Mnasón, máaquerrri'e liwówau báinacu wérri, yáirri'inaa walí cuíta wamáctala'inaa.

Pablo yáairriu licába Santiago

¹⁷ Wáinu'inaa Jerusalén néerra, náa'a wéenajinaica narríshibia wayá saíctacta nawówa yáajchau. ¹⁸ Cajójchanaami Pablo yáau wáajcha licába Santiago, néerra nayá léquichoo quíninama náa'a salínaica. ¹⁹ Pablo tá'ee nalí, jáiwa líiwa nalí quíninama liá'a Dios médani lirrícueji náajcha, náa'a jócani judíobini. ²⁰ Néemi'inaa jíni, jáiwa'ee náa sáicai Diosrui. Namá'ee Pablerrri:

—Wée, nuéenajirri, náibi náa'a judíobinica íchaba máaquenai nawówau, quíninama nayá yáaineu namáca rúnaa wamédaque'e Moisés shínaa ley.

²¹ Náiwani nalí, jiyá éewidenai quíninama náa'a judíobinica náa'a yéenai déecu che áabai cáinabi ítee, jócubeecha naméda Moisés wánacaala, limá'ee nalí jócubeecha iméda iwíchua nachíipi ímana dácú, jócubeecha nasíguia liá'a wawíteca.

²² ¿Tána jimá linácucha jiliéni? Ne chóniwenai yáine léenaa jinácu jíinucala'inaa.

²³ Cájbamiminaa jimédaque'e sáicai chá'a: Áani wáibi, cuatro washiálicuenai rúnaa namédaca liá'a namáni nácuha ínuerri'inaaca. ²⁴ Jitée jíajcha wáni, jichúni jiwíteu náajcha, jipáida nashínaa arrúnai páida nalí, quéewique'e néewa nabíchu nawíta báinau. Cháwa jáni quíninama nacábaque'inini jócai yáawaiyini liá'a namáni jinácucha, jócai báawacha jiyá éewiderrri liá'a ley Moisés máacanica. ²⁵ Náa'a wéenajinai jócani judíobini, máaquenai nawówau, wayájani nisa watánacai liá'a waméda'inaaca: jócubeecha íya ínaashi náani lirrú liá'a

jóca Dios, ya írrai léquichoo jócai wéewa wáayaca, ya liá'a inaashica cuéshinai sácumenaicoo, cáwique'e nacába náuchau naméda máashii náinaayu.

Nawína Pablo templo rícu natéeni cuíta manúmai rícula

²⁶ Néenee Pablo téé nayái cuatro washiálicuenaica, cajójchanaami, jáiwa'ee lichúni libádeda liwówawau náajchai; jáiwa liwárroo templo rículai líiwaque'e nalí linácu liá'a chacálitashia éerdi néewa naméda liá'a namáni nácucha, liwówai limáca, chacálishi éerri néewa bácaínaa natéé nashínaa náni'inaa Diosru.

²⁷ Jái'inaa nawówai nanísa nayáca siete éerrica, áabi judíobini cáinabi jí'ineerri Asia néenee sána, nacába'ee Pablo templo rícu, jáiwa'ee nacárralia chóniwenai. Jáiwa'ee náau Pablo júnta, ²⁸ máidadenai náacoo: “¡Israelítabini, iyúda wayá! Liéni washiálicuerrica jínaneerriu quinínama éerri rícu, léewida chóniwenai máashii lijúnta liá'a wíteeshi washínaa chacáaleerru, táanierri máashii linácucha liá'a ley Moisés shínaa, ya linácucha liáni temploca. Áawita mawí, jáiwa'ee liwárrueda áabi griégobini, jóca cawáunta liéni templo santoca.”

²⁹ Namá'ee liáni, jiníwata nanísaca'ee nacábate liájcha liá'a Trófimo Éfeso néenee sái, nayá máinai nalíwoo jáica'ee Pablo téé liyái templo rícula.

³⁰ Quinínama chóniwenai chacáalee ísanaca íwirrini wówa, cánaqueneu Pablo néerra. Nawína'ee Pablo'ee, jáiwa'ee nárda bináawala templo yúcha, jáiwa'ee nabáya madéjcanaa templo númai. ³¹ Atéwai náinuaca, liá'a nawácalica batallón romanoca, léemi'inaa'ee líiwanaa náiiwa lirrú jini quinínama chóniwenai Jerusalén ísanaca íwirrini wówa. ³² Liá'a wánacaleerri liáawaqueda'ee lishínaa soldádobini ya náa'a áabica licánaca'ee náau chaléeni chóniwenai yáctalaca. Nacába'inaa'ee liá'a wánacaleerri ya náa'a soldádoca, jóca'ee nabáseda Pablo mawiá. ³³ Néenee'ee liá'a wánacaleerrica lirrúniu nalí, liwína preso Pabloi, liwána nabáji Pablo chámai cadénayu. Néenee lisáta léemiu chóniwenai tána washiálicuerriqui jini ya tána limédai. ³⁴ Ne áabi namáidada matuínaami náibeji wáacoo, tándawa linácueji, liá'a wánacaleerrica jócai léewa liá léenaa jini, bájalacala namáidada matuínaami; tándawa liwána natéequi jini nayáctalaca. ³⁵ Náinu'inaa ásacaleera númami soldado íbana rícu, jáiwa'ee nanácuda jini nawárruedaqui'inini, chóniwenai yúcha; ³⁶ jiníwata quinínama máidadenai náacoo líshiirricu “¡máanali jiyá!”

Pablo táanierri liwícaubaliu chóniwenai náneewa

³⁷ Jái'inaa natéé chaléeni náawacactalacoo soldado íbana néerra, Pablo sáta léemiu liá'a wánacaleerri soldado:

—¿Nuéewa nutáania yáajcha íchaitaa rími?

Liá'a wánacaleerrica léeba'ee:

—¿Jéewa jitáania griégoyu? ³⁸ ¿Jócaita jiyá liá'a egipcio méderri máashii báinacumi jijíá'inaamiu áabai cáinabi ítala wáunamactalaca cuatro mil washiálicuenaí máashiini wérri yáajcha?

³⁹ Pablo má'ee nalí:

—Nuyá judío, nuyá Tarso shínaa Cilicia sái, jiáirriu áabai chacáalee máanui wérri; ne nusáta jiúcha saícai jída nutáania chóniwenairru.

⁴⁰ Liá'a wánacaleerrica jáiwa línda litáaniacai, Pablo bárrua'eewau áa ásacaleera númami yáctaca licáajiyu liwána manúma náa'a chóniwenai. Manúmata'inaa nayácai, jáiwa'ee litáania chuánshi hebreoyui, limá'ee:

22

¹ “Nuéenajinai ya nusálijinaanai, éemi liéni nuíiwani'inaa irrú nuwícaubaliu, jócaita yáawaiyi liá'a éeminica.” ² Néemi'inaa litáania chuánshi hebreoyu, jáiwa'ee mawí néemi lirrú. Pablo Mamáarraca'ee litáaniaca:

³ “Nuyá judío. Nuyá jiáirriu Tarso shínaa Cilicia, ne nuyá dáwinerriu Jerusalén rícu. Nuyá éewiderrriu liájcha liá'a Gamaliel, nuyá áabenai wítee náajcha náa'a wawérrinaimica. Ne nuyá séewirri wówai nushírrueda Diosru quinínama nuwówa yáajchau, chaléjta imédanica chóque'e éerri. ⁴ Nuyáte quéecha nucánacaida wérrri náa'a chóniwenai wínenai liáni wáalii iníjbaaca, nuwína nayá nuwárruedaque'ini cuíta manúmai rícula, ya washiálicuenai ya íina léchho. ⁵ Liá'a nawácali sacerdotébinica ya náa'a salínaica yáine lénaa linácu liáni bésuneerricoo. Nayá tánenai nulí cáashta nuéewaque'e nuwína náa'a wéenajinai judío yéenai Damasco rícu, néerrate nuáu numúrru nayái náa'a éebidenaica Jesús nácu, nuíndaque'e nayá áani Jerusalén rícu cacástigaaque'e nayá.

Pablo íiwerri chítashia Jesús lináawidau liyá jini

⁶ “Nuá'inau nuáacoo iníjbaa lícu urrúni'inaa nuyá Damascorru, újnita wíyaicumi, nucába áabai cámarrahi quéneerri áacaiji nuyáctaca ya nutéejí, ⁷ jáiwa nucáu cáinabi rículai. Nuéemi áabai chuánshi mérrri nulí: ‘Saulo, Saulo, ¿tánda jicánaqueda nuyá?’ ⁸ Nusáta nuéemiu liyá: ‘¿Tána jiyái, nuwácali?’ Liá'a táaneerri liyá nulí limá nulí: ‘Nuyáwa Jesús Nazaret sái, nuyáwa liá'a jicánaquedánica.’ ⁹ Náa'a chóniwenai yáainecoo nuájcha, nacába'ee áabai cámarrahi quéneerri, jáiwa'ee nacáarrudawai, ne jócai néemi liá'a chuánshi táaneerri liyáca. ¹⁰ Nusátai nuéemiu: ¿Tána nuéewa numédacai nuwácali Jesús? Nuwácali Jesús ma nulí: Jibárroo já namówai iníjbaa yáairricoo Damasco néerra. Néerraminaajoo náiiwau jirrújoo liá'a jimédani'inaaca. ¹¹ Liá'a cámarrahi máaquerri nuyá matuí, náa'a nujúnicaica natée nucáaji nácu Damasco néerra.

¹² “Néerra báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Ananías, sáicai wérrri washiálicuerrica máaquerri liwówau Moisés shínaa ley máyu'uca; quinínama náa'a judíobinica yáainai Damasco rícu, natáania'ee linácu sáicai wérrri washiálicuerrica. ¹³ Ananías íinu licába nuyá, líinu'inaa limá nulí: ‘Nuéenajirri Saulo, jirrishibia wáalii jituí.’ Liyáalimi nucábai jucámarranaa, nuéewa nucába Ananías. ¹⁴ Néenee Ananías ma nulí: ‘Wawérrinaibimi shínaa Dios, liwína jiyá jicúnusiaque'inini léjta liwówau'u, jicábaque'e liá'a Jesús machácani wérrri, jéemique'e jiwíbayu limáni linúmayu chúnsai Jesúsca. ¹⁵ Jiyá yáairri'inau jíiwa lichuáni quinínamai chóniwenairru, jíiwaminaa nalíjoni liá'a jicábanica ya liá'a jéeminica. ¹⁶ Ne chóque'e, ujinénda mawiá. Jibárroo, jibáutisau, jimánu lícu Wawácali jí'inaa quéewique'e libádeda jijíconaa.

Pablo íiwa chítashia liáyu'u nalí náa'a jócani judíobini

¹⁷ “Nuéejoo'inau Jerusalén néerra, jáiwa nuáu templo néerra nu'óraca, nucábani nutuírricu. ¹⁸ Nucába Jesús, limá nulí: ‘Madéjcalicunaa, jijíáu Jerusalén rícuha, jiníwata jóca néebida jirrújoni liá'a jíiwani nunácu’. ¹⁹ Numá lirrú: ‘Nuwácali, nayá yáine lénaa, nuyá yáairriu quinínama sinagoga ya nutée cuíta manúmai rícula náa'a máaquenai nawówau, nabásedaque'e nayá. ²⁰ Quéecha'inaa náiihua jishínaa cashírruedacai jirrú Esteban, liyá táanierrimi sáica jinácu, nuyáwa yéerri náajcha néeni, nuyá áabenai wówa náiihuaque'e Esteban, néenee nutúya náabala náa'a íinuenaicani.’ ²¹ Ne nuwácali Jesús ma nulí: ‘Jíáu iníjbaa rícula, nubánuaminaa jiyájoo bájirra cáinabi ítala déecuchala nalí náa'a jócani judíobini.’ ”

Pablo yáirri cáaji rícu liá'a wánacaleerri

²² Atánuma ája'arra léemi lirrú jini; né'e jáiwa namáidada cadánani: “¡Liéni washiálicuerrica jócai sáicanata cáwica! ¡Jimárdani lítacha liáni cáinabica!” ²³ Ya léjta mamáarraca namáidadaca, nacúsuda'ee náabalau, nawína'ee pucúpucubee náuca'ee áacairrani. ²⁴ Liá'a wánacaleerrica liwána'ee nawárrueda Pablo soldado íibana rícula, liwána'ee nabásedacani, líiwaque'e nalí ne tándashia chóniwenai

máidadaí linácuchai. ²⁵ Jáí'inaa'ee nabájida nayáqui jíni nabásaidaque'inini, Pablo sáta'ee léemiu liá'a wánacaleerrica liá'a yéerri náajcha néeni:

—¿Iwáaliaminaa liá'a wánacaalashi, libásedaque'e liá'a báqueerri washiálicuerri cháí cábacanaa léjta náa'a romanobinica, ya mawí jóca isátadani éemiu yáawacta cajíconaajani?

²⁶ Léemi'inaa liá'a wánacaleerrica, jáiwa'ee liáwai líiwa lirrú liá'a wánacaleerri liúcha mawí, limá'ee:

—¿Tána'inaa jimédai? Liáni washiálicuerri cháí jicá'a náa'a chóniwenai Roma shínaa cáinabi ítesanaca.

²⁷ Néenee liá'a wánacaleerrica lirrúniu Pablorry, lisáta léemiu liyá:

—¿Jiyá yáawai Roma shínaa cáinabi ítesai?

Pablo éeba'ee:

—Jajá.

²⁸ Liá'a wánacaleerrica limá'ee:

—Nuyá cawéni wéerri jiácoo nulí warrúwayu quéewique'e éewa romano sái nuyá.

Ya Pablo éeba'ee lichuáni:

—Nuyá jáirrii cháí cábacanaa léjta náa'a chóniwenai cáinabi Roma ítesana.

²⁹ Ne linácue, náa'a wówenaica nabáseda Pablo, jáiwa náawai; liá'a wánacaleerrica, liá'inaa léenaa linácu romano néenee saícalani, jáiwa'ee cáarru liyái liwánaca nabájida Pablo.

Pablo yáairri nanáneewa náa'a wánacaleenai judíobinica

³⁰ Cajójchanaami, liá'a chúnsai wánacaalaca, wówairri liá léenaa saíca tándashia náa'a judíobini náa Pablo jíconaa, jáiwa liwáseda liúcha cadena licáaji náacuchai, jáiwa'ee liwána náawacacoo náa'a wánacaleenaica sacerdotébini, ya quinínama néenaa wánacaleenaica jí'ineenai Junta Suprema. Jáiwa najéda Pablo limáaca nanáneewa jíni.

23

¹ Pablo cába nalí náa'a wánacaleenaica limá'ee nalí:

—Nuéenajinai, nuyá yáairri saíca machúnuca nuwítee chóque'e Dios náneewa.

² Néenee liá'a Ananíasca, nawácali sacerdotébinica, libánua'ee náa'a yéenai urrúni Pablorry nabásaque'e linúma. ³ Ne Pablo éeba'ee lirrú:

—¿Dios básairri'inaa jiyájoo, chámainsi wítee! Jiyá wáairricoo árra, jiáque'e nujíconaa léjta limáyu liá'a ley, ¿tánda jiwána nabáseda nuyá, jócai ley bánua imédaca?

⁴ Náa'a yéenai néeni namá lirrú:

—¿Chá'a máashii jinúma lirrú, liá'a sacerdote wácali Dios shínaaca?

⁵ Pablo má'ee nalí:

—Nuéenajinai, nuyá jócai yáa léenaa liyáshia wánacaleerri sacerdotébini; ne limá liá'a Dios chuánica limá: 'umáashii jinúma linácucha liá'a wánacaleerri jishínaa chacáalee'.

⁶ Ne, liá'a'inaa léenaa náa'a áabi néenaa náa'a wánacaleenaica náa'a saduceobinica, áabi mawí néenaa náa'a fariséobinica, Pablo má'ee máanui chuánshiyu:

—Nuéenajinai, nuyá fariseo, wéenajinai fariséobini shínaa; iyá múrruenai nujíconaa méducta máashii nuéebida linácu liá'a nacáwiactacoo náa'a máanalinimica.

⁷ Néenee Pablo má'inaami léji liéni, náa'a fariseo ya saduceo nachánau najútacoo nalíwaacoo, jáiwa nashírrida náucha wáacuwai. ⁸ Jiníwata náa'a saduceo máinai jócala máanalini éejoo nacáwiacoo, jinícala'ee ángelbini ya wówanaashi; ne náa'a

fariséobinica éebidenai quinínama liáni. ⁹ Quinínama namáidadaca; ya áabi quéewidacani ley shínaabinica, néenaa náa'a fariséobinica, nabárruau namá'ee:

—Liáni washíalicuerrica jiní médani máashiica, cájbami báqueerri wówanaashimi jócta báqueerri ángel táania lirrú.

¹⁰ Ne nacáarraliacalau mamáarraca, liá'a wánacaleerrica cáarru liyá, carrúnataca nasúberreda Pablo, jáiwa libánua namáida lishínaa soldado quéewique'e lijéda néeneeni ya liwárrueda soldado íibana rículani. ¹¹ Áabai táayebee rícula, liá'a Wawácali líyadau Pablorry limá'ee: “Cadánani, Pablo, léjta jítániau'u nunácu áani Jerusalén rícu, chacábacanaa arrúnua jítánia Romala.”

Nabáulidacta chítashia néewau'u náinua Pablo

¹² Áabai éerri ricúla, áabi judíobini nachánau áabenaawawíteé quéewique'e náinua Pablo, jáiwa najúrau máashii máashiinaa wéerri jócu náaya, jiní náirraca shiátai cáashia náinuacani. ¹³ Namánabaca cuarenta washíalicuenai náa'a máaquenaicoo naméda cháí jiliéni. ¹⁴ Jáiwa náu nayáctala náa'a nawácanai náa'a sacerdotébinica ya náa'a salínai judíobinica, namá'ee nalí:

—Wayá júrenai máashiinaa jócubeecha wáaya nácula wáinua Pablo. ¹⁵ Chóca já'a, iyá ya náa'a áabi ijúninai, isátau liúcha liá'a wánacaleerrica soldado, quéewique'e náinda cajójchani ináneewa, iwówai yútaa yáque'e léenaa linácu arrájuata; ya wayáminaaajoo nénda wayácojoni quéewique'e wáinuacani jóctanaa linísau irrú.

¹⁶ Ne Pablo éenajetoo cúulee, jáiwa liá léenaa linácu jiliáni, jáiwa liáu soldado íibana néerrai líiwa Pablorry. ¹⁷ Jáiwa Pablo máida báqueerri néenaa wánacaleenaica, limáa'ee lirrú:

—Jitée liéni samálitaca lirrú liá'a wánacaleerri soldado, jiníwata wálierri chuánshi líiwani'inaa lirrú.

¹⁸ Liá'a wánacaleerri litée samálitamica lirrú liá'a wánacaleerri soldado, limá'ee lirrú:

—Liá'a preso Pabloca limáida nulí quéewique'e nuínda jirrú liáni samálitaca wálierri áabai chuánshi jirrú.

¹⁹ Liá'a wánacaleerri soldado liwína samálita licáaji nácu litée báawachalani lisáta léemiu wáni:

—¿Tána jiwówai jíiwa nulí?

²⁰ Samálita má'ee lirrú:

—Náa'a judíobinica áabenaani wówa quéewique'e nasáta jiúcha cajójcha jitéeque'e Pablo nalí náa'a wánacaleenai nanácu, nawówai yútaaqué'e náa léenaa linácu mawí. ²¹ Ne jócu jéebida nalí jóni, jiníwata mawí cuarenta washíalicuenai néndenai nayá liájaba cabáyainta, jiníwata júrenaiu máashiinaa jócu náaya, jiní náirraca shiátai cáashia náinua'ee Pablo; chóca já'a néndenai nayá jichuáni tánashia jimá nalí.

²² Néenee liá'a wánacaleerrica soldado, libánua samálitami limá lirrú jócu béecha líiwadeda liá'a líiwani lirrú.

Nabánua Pablo lirrú liá'a Félix wánacaleerrica

²³ Liá'a wánacaleerri soldado limáida chámata wánacaleenai liájabata, libánua nachúndadanica doscientos soldado náibayu sána, ya setenta éema íta'aa, ya doscientos cuélaleyu sána, quéewique'e náacoo liá'a chacáalee jí'ineerri Cesarea las nueve táayebeeca. ²⁴ Ya mawí liwána nachúni éema Pablo yáni'inau íta'aa ya liwána natée saícani cáwi lirrú liá'a wánacaleerrica jí'ineerri Félix. ²⁵ Náajcha libánua áabai cáahsta máirri liliácoo:

²⁶ “Nuyá Claudio Lisias, nutána jirrú nuédacánica jinácu jiyá chóniwerri cawénica Félix cawánacaalacai: Nutáa jirrú: ²⁷ Náa'a judíobinica nawína preso liáni washíalicuerrica quéewiquinicta náinuacani, ne quéecha'inaami nuá

léenaami cháí cábacanaa léjta náa'a chóniwenai cáinabi Roma ítesana, jáiwa nuáu nushínaa soldado yáajchawai, jáiwa nuéda náucha jíni. ²⁸ Ne nuwówaicala nuá léenaani tánashia nácueji náa lijíconaa, jáiwa nutée liyái nanáneewa náa'a judíobini wácanai. ²⁹ Cha nuá léenaa náani nayá jíconaa linácueji liá'a ley nashínaaca; ne jócai cajíconaa náiinua'inaacani, jiní saícanata liyá cuíta manúmai rícula. ³⁰ Ne nuáca léenaa náa'a judíobini nawówai náinaucani, liárra nubánua jirrú; ne nusáta náucha náa'a yáinai lijíconaa, quéewique'e namá jináneewa liá'a arrúnai'inaa namáni'inaaca”.

³¹ Náa'a soldado, léjta nawácali bánua nayá, nawína Pablomi, jáiwa natée táayee jíni áabai chacáalee jí'ineerri Antípatris rícula. ³² Áabai éerri rícula náa'a soldado yáainemicoo náibayú néesjoo nárrui licúla báaniu, ne náa'a éema ítanaca náau Pablo yáajcha. ³³ Ne náiiu'inaami Cesareala, jáiwa néesjueda lirrú cáashta lirrú liá'a wánacaleerri néeni ya néesjueda lirrú lécchoo Pablomi. ³⁴ Liáwinaami liliá cáashtaca liá'a wánacaleerri néeni, lisáta léemiu Pablo chítashia saí jiníni; ne liá'inaami léenaa Cilicia saícani, ³⁵ limá'ee Pablorry:

—Nuémiminaajoo jichuáni cáashia náiiu náa'a yáinai jíconaa. Néenee liwánacaala nácu liwána natúya lirrícuni liá'a Herodes íbana wérri rícu, jócubecha limániu.

24

Pablo táanierrri liwícaubaliu Félix náneewa

¹ Cinco éerri liáwinaami, Ananías sacerdotébini wácalica, líinu Cesareala áabi salínai yáajcha ya báqueerri catáaniacai saíca, quéewique'e liá Pablo jíconaa, jí'ineerri Tértulo. Náiiu náyadacoo Félix cawánacaalacai náneewa, quéewique'e náa Pablo jíconaa. ² Quéecha'inaami náinda Pablo, Tértulo chánau liá lijíconaa, limá Félixru:

—Saícai wérri jiwítee, jiyá wánacaleerrica, wayá saícta wawówa, ya jiwítee rícueji jiméda saícai wérri washínaa cáinabirru. ³ Liáni warríshibiani wawówa yáajchau séewirrinaa ya quinínama wayáctaca, jiyá cawítee Félixca, saícai wérri wáa jirrú. ⁴ Ne quéewique'e jócu nuéda jiúcha bájjala éerri, nusáta jiúcha nuwówa yáajchau jéemique'e walí íchaitaa. ⁵ Wáiiu linácu liáni washílicuerri carrúnataica, quinínama cáinabi íta'aa jínaneerriu léewida liwána máashii nacába yáacacoo náa'a judíobinica, léewa'ee nawíta náa'a éewiderri áabai wíteeshi jí'ineenai nazarenos. ⁶⁻⁷ Ya jiní wéni licába lirrúwoo liá'a Dios íbanaca, tándawa linácueji wawína natée cuíta manúmai rícula jíni. Ne wawówaini wáa léenaa quinínama liá'a limédanica, quéewique'e wacástigaacani léjta washínaa ley; ne liá'a wánacaleerrica jí'ineerri Lisias, jáiwa léeda wáucha danáanshiyu jíni; ne limá'ee náa'a yáine nayá lijíconaa arrúnaa náacoo náayadacoo jiyáctala. ⁸ Jiyá éewa jisáta jéemiu jáni, tánashia nácue yáawaa wáa lijíconaa.

⁹ Náa'a judíobinica yáaine néeni chacábacanaa namá lécchoo. ¹⁰ Liá'a Félix wánacaleerrica limá'ee licáajiyu Pablorry litáaniaque'e, jáiwa'ee Pablo má'ee:

—Saícta nuwówa nutáania nuwícaubaliu irrú, nuácala léenaa jiyá yáirri léenaa jéemica saíactani o máashiiquictani; jiyá wánacaleerri líta'aa liáni cáinabica báinacu wérri. ¹¹ Léjta jiyá jájiu éewerri jisátada jéemiu, walícanama doce éerri néenee nuínu Jerusalén néeni, quéewique'e nuá saícai Diosru. ¹² Jiní náiiinucta nunácu nucáita yáacacoo áabi yáajcha, jiní nucáarraliaca numácoo chóniwenai Dios íbana rícuha, jiní sinagoga rícuha, jiní báawachala chacáalee yúcha. ¹³ Náani chóniwenai jócani éewa náyada yáawaaca cajíconaa nuyá. ¹⁴ Ne ta liyá nuúiwani nusírbia Diosru léjta nuwérrinaibimi, áabenaa liájcha liá'a wáalii iníjbaaca liá'a namáni linácucha jáicala nuéewidacala jócai yáawai,

jiníwata nuéebidacala liá'a ley tánerricoo cáahsta ley íta'aa, léjta namáyu'u náa'a éewidenai Dios chuáni báinacu. ¹⁵ Ya nuwáalia, chaléjta nayá, nuéebida Dios nácu nacáwia'inaacalau náa'a máanalinimica, léjta náa'a sáicanica ya náa'a máashiinica. ¹⁶ Tándawa linácueji séewirrinaa nuéneda nuyá masácula nuwítee Dios náneewa ya washiálicuenai náneewa.

¹⁷ “Liáwinaami nujínanicoo íchaba camuí matuínaami cáinabi íta'aa, nuéejoo nushínaa cáinabi ítala, quéewique'e nuá warrúwa nalí náa'a carrúni jináatanica ya nuá ofrendaca. ¹⁸⁻¹⁹ Numédacta nuyá liáni, liáwinaami nuchúni nubádeda nuyáu léjta wawítee médau'u séewirrina, áawita áulaba chóniwenai yáajcha, jiní wíta cáitadedeerrri nuyá, quéecha'inaami áabi judíobini chésanani Asia náiiinu nunácu templo rícu. Nayáwa éewenai náiiinu áani náyadacoo náaque'e nujíconaa, yáawacta nawáalia nunácula jíconaashi. ²⁰ Ne jócta, náani yáaine áani namáque'e yáawacta náiiinu nujíconaa quéecha'inaami nuyá nanáneewa náa'a wánacaleenai judío. ²¹ Ne jócuminaa nuyá'inaami náiiibi numá cadánani chuánshiyu: ‘Wáalee yáa iyá nujíconaa nuéebidacala nacáwia'inaacoo náa'a máanalinimica.’

²² Félix éemi'inaami liéni, liáca léenaa linácu liá'a wáalii iníjbaaca, limáaca léji liéni léejo'inaacoo litáania linácu báaniu, limá'ee nalí:

—Jáicta línu léju liá'a Lisias wánacaleerrri soldado, líiwaminaa nulí sáica léju liá'a ichuánica.

²³ Félix bánua liá'a wánacaleerrri liájбата quéewique'e nawáalia cuíta manúmai rícula Pablo újnibi, ne quéewique'e línca máayaba nacábacani náa'a lijúninaica nashírruedaque'e lirrú.

²⁴ Liáwinaami áabata éerri rícula léejoo báaniu néerra liá'a Félixca, ruájcha ruá'a línu Drusila, judíobini éenaa. Félix bánua namáida Pablo, léemiu Pablo chuáni linácue sái liá'a léebidau'u Jesucristo nácu. ²⁵ Ne Pablo táania'inaami linácu liá'a cáwicaishi machácanica, ya wéewau'inaa wawánacaalacoo wayá jájiu, ya carrúnatabee ínuerri'inaaca, Félix cáarrudau léemicani, limá'ee lirrú:

—Cái jiá namówai. Nuéejoominau numáida jiyájoo jáicta nuwáalia éerrijoo.

²⁶ Ne limédacalau, Félix néndacta Pablo yáa lirrú warrúwa, quéewiquinicta liwásedacani; tándawa íchabachu limáida áji éerri náani litáaniaque'e liájcha. ²⁷ Cháji'i chámai camuí bésunacuwai; néenee jócu Félix wánacaala mawiá, ne liárrumirra báqueerri wáaroo jí'ineerri Porcio Festo. Ne Félix wówaica sáica limáacacoo judíobini yáajcha, limáaca preso Pablo.

25

Pablo lináneewa liá'a Festoca

¹ Festo ínu quéewique'e liwína yáarruishi liwánacaalacta'inaaca, matáli éerri yáawinaami lijíáu Cesarea néenee Jerusalén néerra. ² Néerra sacerdotébini wácanaica ya náa'a judíobini cawénini mawí náiiwa lirrú Pablo jíconaa nácu sái. ³ Nasáta liúcha cáiwinaa, quéewiquinicta libánua Pablo Jerusalénra. Nawówa licuéjiu quéewiquinicta náiiinua iníjbaa licué jini. ⁴ Ne Festo éeba'ee nachuáni Pabloca yáairri cuíta manúmai rícula Cesarea néerra, ne liyá jájiu éejuerri'inau áulaba éerri ricúla. ⁵ Limá nalí:

—Tándawa, náa'a iwácanaica, éewenai náacoo nuájcha Cesareala, ne liárra washiálicuerrica yáawacta áí limédau lijíconau, já'a néeniminaa éewa yáa lijíconaa.

⁶ Festo máacau Jerusalén néerra újni ocho o diez éerri mawí, néenee léejoo Cesareala. Áabai éerri ricúla liwáau liárrubai íta'aa liwánacaalacta'inaaca, jáiwa liwána náinda lirrú Pablo. ⁷ Quéecha'inaami Pablo wárruacoo, náa'a judíobini

ínuenai Jerusalén néenee narrúniu nawárruacoo, náa lijíconaa cáiwinaa, áawita jócu néewa náa léenaa yáawaitani. ⁸ Pablo, liyája, táania liwícaubaliu:

—Nuyá jócai méda nujíconau, jiní linácula liá'a ley judíobini shínaaca, jiní templo nácula lécchoo, jiní linácula liá'a wánacaleerri Roma.

⁹ Ne Festo wówaica sáica limáacacoo judíobini yáajcha, lisáta léemiu Pablo:

—¿Jiwówai jiácoo Jerusalénra quéewique'e néerra nucába tánashia jijíconaa?

¹⁰ Pablo éeba'ee:

—Nuyá yáairri lináneewa liá'a wánacaleerri Roma, néeniwa néewa náa nujíconaa. Léjta jéewau'u jiá léenaani, jiní máashii numédani nanácula náa'a judíobinica. ¹¹ Ne yáawacta ái nujíconaa cáiwíica já'a sáicanatai náiinua nuyá nácueji, jócu cáarru máanali nuyá; ne jinícta yáawaiyii liá'a náayu'u nujíconaa, jiní yáirri léejueda nuyá nalí. Nusáta quéewique'e liyá yáa nujíconaa léja liá'a wánacaleerri quinínama cáinabi Roma shínaaca.

¹² Néenee Festo sáta léemiu náa'a yáainai'inaa liwítee, néenee limá'ee:

—Ne jáicala jisáta liáque'e jíconaa liá'a wánacaleerri quinínama cáinabi Roma shínaa, néerraminaa jiáu lirrújoo.

Pablo lináneewa liá'a rey jí'ineerri Agripa

¹³ Liáwinaami áabi éerri bésunau, liá'a rey Agripa ya Berenice náau Cesareala nacába Festo néerra. ¹⁴ Ne nayácala néerra íchaba éerri, Festo líiwa linácu liá'a reyca, linácue sái liá'a Pabloca. Limá'ee lirrú:

—Ái báqueerri washiálicuerri ája áani Félix máacanitee cuíta manúmai rícula. ¹⁵ Quéecha'inaamite numáacoo Jerusalénra, náa'a sacerdotébini wácanaica ya náa'a salínai judíobinica, náyada nulí áabai jíconaashi linácula, nasáta núcha quéewique'e náinuacani. ¹⁶ Nuyá nuéeba nachuáni náa'a wánacaleenai Roma rícu, jócani ísadau náiinua cháji'i cáashia najéda nanániu áani náa'a yáine lijíconaa, quéewique'e léewa litáania liwícaubaliu. ¹⁷ Tándawa, náiiinu'inaami áani, jócu núcha éerri, jáiwa cajójchanaami nuwáau nuárrubai íta'au nuwánacaalacta'inaaca, jáiwa nuwána náinda léji liá'a washiálicuerrica.

¹⁸ Ne náa'a ínuenai náa lijíconaa, jócu natáania máashii wéerri linácula, léjta jíconaashi máanui léjta numáyu'u nulíwau. ¹⁹ Liyárrimi namáni linácuha liá'a léjta nawítee éebidau, ne ya báqueerri cáiwanaí jí'ineerri Jesús máanalimi, ne Pablo máirri cáwicalani. ²⁰ Ne jócala nuá léenaa numéda linácueji liéni, nusáta nuéemiu Pablo liwówaicta liácoo Jerusalénra quéewique'e náiiwa lijíconaa méenaami. ²¹ Ne liyá sáteerri quéewique'e liyá yáa lijíconaa liyá máanui wánacaalaca, tándawa linácue nuwána nawáalia preso cáashia nuéewa nubánua lirrúni.

²² Néenee Agripa ma lirrú liá'a Festoca:

—Nuyá wówerrieta nuéemi lichuáni líerra washiálicuerri lécchoo.

Néenee Festo éeba'ee lichuáni:

—Cajójchaminaa jéemi lichuánijoo.

²³ Áabai éerri rícula, Agripa ya Berenice ínu nawárroo cacábacanani wéerri líibana rícula liá'a wánacaleerrica, náajcha náa'a soldado wácanaica ya náa'a wánacaleenai chacáalee rícu. Festo bánua natéequ'e lirrú Pablo, ²⁴ Festo limá'ee:

—Rey Agripa ya iyá wánacaleenai yáawaquenai wáajcha áani: líerra iwáalia árra washiálicuerrica. Quinínama judíobini yáa nulí lijíconaa, léjta Jerusalén néenee, ya chacábacanaa áani Cesarea rícu, jócu íyabau imáidada nulí quéewique'e máanalicani. ²⁵ Ne nulí jiní médacta lijíconau cáiwii quéewique'e máanalicani. Ne liyá jájiu, sáta núcha quéewique'e liyá yáa lijíconaa liá'a máanui liyá wánacaleerrica, jái nuwówai nubánua lirrú jini Romala. ²⁶ Ne jinícala nuá léenaa yáawaiyii nutána jirrú lijíconaa nácue sái, liyá máanui wánacaleerrica linácue sái,

nuínda ináneewani, ya jináneewa jiyá, rey Agrípaca, jáicta quéewique'e jisátada éemi wáni nuwáalia chuánshi nutánani'inaa lirrú, liá'a máanui wánacaleerri quinínama Roma. ²⁷ Ne nucába jócu saícta nubánua lirrú preso, jócai náiiwa tánashia lijíconaa.

26

Pablo úiwa tánashia nácueji náa lijíconaa rey Agríparru

¹ Néenee Agripa ma Pablorru:

—Jéewa jitáania jiwícaubaliu.

Pablo nácuda lináu, jáiwa lichánau litáania chá'a: ² Sáicta nuwówa nuéewacala nutáania wáalee jináneewa jiyá cawéni wánacaalaca, oh jiyá rey Agripa, quéewique'e nutáania nuwícaubaliu linácueji liá'a nujíconaa náani núta'a judíobinica. ³ Jiníwata jiyá máanui wánacaalaca, yáirri léenaa jicába nawítee quinínama náa'a judíoca ya léewa wacáita yáacaniu nácueji. Tándawa nusáta jiúcha quéewique'e jéemi nulí arrájuata jiwówa yáajchau.

Pablo cáwica jócu léejueda liyáu újnibii

⁴ “Quinínama judíobini yáine léenaa chítashia nucáwicami jíni náiiibi, nucáinabi íta'aa ya Jerusalén rícue, icúlirrijui'inaate nuyái. ⁵ Chái náa léenaa, néewani náiiwaca nawówaicta náiiwadedacai, nuyá séewirrinaa fariséoca, léewa máanabacashi mawíyii machácani wéebidani nácu. ⁶ Ne chóque'e náa nujíconaa nuéebidacala liá'a Dios mánimi wawérrinaimirru. ⁷ Washínaa doce tribu Israel shínaaca, nanénda licúmpliacoo liá'a limáni liá walí, tándawa náa saícai Diosru nashírrueda lirrú éerrinacu ya táayee. Linácue liéni wanéndani wayáca, oh rey Agripa, náa'a judíobini náa nujíconaa chóque'e. ⁸ ¿Ne tánda jócu éebida Dios éenaaca licáwedaca náa'a máanalinimica?”

Pablo úiwadeda licánaqueda náa'a éebidenai

⁹ “Nuyá jájiu numáte nulíwoo quéecha nuéebacta'ee numéda íchaba méenaami lijúnta liá'a Jesús jí'inaaca Nazaret néenee saíca, ¹⁰ ne cháwa numéda Jerusalén néeni jíni. Nawánacaala nácu náa'a sacerdotébini wácanaica, nawárrueda íchaba cuíta manúmai rícula, náa'a éebidenai Jesús nácu; jáicta náiinua nayái, nuyá áabenai wówa náajcha. ¹¹ Íchabachu numéda nalí máashii quéewiquinicta nuwána namáaca néebidauca. Liéni numédani quinínama sinagoga rícu, áawita nuyá camáashiicai wérri náajcha nucánacaida nayá áabata chacáalee rícula báawachala.

Pablo úiwa báaniu chítashia léejuedau liyáu jíni

¹² “Linácue jiliérra nuáteu nuáacoo chacáalee jí'ineerri Damasco rícula, nawánacaala nácu nuáu náa'a sacerdotébini wácanaica. ¹³ Ne iníjbaa lícu, oh rey, nucába wíyaicumi áabai jucámarrabee éerri rícueji, mawí cadánani cáiwia cámarra yúcha, liquéna nutéji náajcha náa'a yáainecoo nuájcha. ¹⁴ Quinínama wacáu cáinabi rícula, jáiwa nuéemi áabai chuánshi méerri nulí hebreoyu: ‘Saulo, Saulo, ¿tánda jicánaqueda nuyá? Jiyá jájiu máashii jiméda jirruwoo, jicá'a liá'a jidúruchucoo jicúshtau.’ ¹⁵ Néenee numái: ‘¿Tána jiyái, nuwácali?’ Jáiwa Wawácali éeba nuchuáni: ‘Nuyáwa Jesús, léja liá'a jicánaquedani jimáacoo. ¹⁶ Ne jibárruo, jíiba íta'au, ne jiníwata núyadau jirru quéewique'e shírrueda nulí ya jíiwaque'e quinínama liá'a jicábani wáalee, ya liá'a jicábani'inaa nuájcha mawí. ¹⁷ Nujéda'a jiyá náucha náa'a judíobinica, ya náucha náa'a jócani judíobini, chóque'e nubánua jiyá nalí. ¹⁸ Nubánua jiyá nalí quéewique'e jiméecu natuí, jócubeecha najínaniu catácta, quéewique'e najínanicoo jucámarrabee rícu, jócubeecha náinda Wawásimi wánacaala nayá mawiá, quéewique'e náaque'iu

Diosru; ya néebidaque'e nunácu ya nawínaque'e liá'a numéetuau'u najíconaa, ya áabai saícabee náibi náa'a chóniwenai majíconaanica Dios shínaaca.'

Pablo méda liwánacaala liá'a licábanica

¹⁹ "Cháwa jini, oh rey Agripa, jáiwa nuéebida linácu liá'a nucábani áacaiji, ²⁰ quéechanacu nuiwa nalí chuánshi náa'a yéenaí Damasco rícu, liáwinaami nalína náa'a Jerusalén rícu sánaca, ya quinínama cáinabi Judea shínaaca, ya nalí léchchoo náa'a jócani judío, numáida néejoocoo, néejueda nayáu Diosru, ya namédaque'e liá'a saícaica íyadenai nayá yáawaaca néejueda nayáu. ²¹ Linácueji liáni nawína nuyá templo rícu náa'a judíobinica, nawówai náinua nuyá. ²² Ne Dios yúdacala nuyá numédau cabálininaa újnibi wáalee, nutáania Dios nácu quinínamarru, júbinica ya máanui namánirru. Jócu náiiwa báawachala náucha náa'a táanianaimi Dios wítee rícueji, Moisésca arrúnai'inaa bésunacoo; ²³ liá'a Dios wínanica arrúnaacala máanalicani, ne liáwinaami máanalicani lé'e nawáa quéechanacu saí cáwíacoo liérta, ne liiwaminaajoni nawásedacoo jucámarranaa, léjta washínaa chóniwenairru ya áabata cáinabi ítesana."

Pablo éenedau liwána Agripa náawacoo cristiánoyu

²⁴ Linísa'inaami litáania linácu liáni Pabloca, Festo máidada cadánani:

—¡Báawa jiwítee, Pablo! Bájalacala jéewidacoo jináwau jiyáca báawa jiwítee.

²⁵ Ne Pablo éeba'ee:

—Nuyá jócai báawa wítee, jiyá cawénica Festo; jócai cha léjta jimáyu'u, liá'a numánica cawíteeyui numáca yáawaiyiica. ²⁶ Liérta yáa árra rey Agrípaca, yáirri léenaa saíca quinínama liáni, tándawa nutáania chawítemija'a lináneewa; náucala léenaa yáawaa liá léenaa quinínama linácu liáni, jiniwata jócala watáania wayá cabáyainta liúcha liáni. ²⁷ ¿Jéebida jiyá máanui wánacaleerri, namánimi náa'a éewidenaimi Dios chuáni báinacu? Nuáni léenaa jéebidaca.

²⁸ Agripa éeba'ee lichuáni Pablorry:

—Atéwata jiwána nunáawacoo cristiánoyui.

²⁹ Pablo má'ee:

—Áawita atéwa áulabacani ya manuába, Dios wówaicta, jócai jiyá bácai máanuica wánacaalaca, áawita quinínama náa'a éemenai nayá nulí wáalee, néenaaquinicta namédacoo léjta nuyá, áawita jócu liájcha liáni cadena nubájica.

³⁰ Néenee libárroo liá'a reyca, ya léchchoo liá'a wánacaleerri liájbata, ruájcha ruá'a Bereníseca ya quinínama náa'a wáainecoo nayá náajcha, ³¹ ya ta náacoo báawachalai natáania linácu liáni. Namá'ee nalí wáacoo:

—Liáni washíalicuerri jini médani máashiica éewaqué'e máanalicani; jócaita saícanata nabáya cuíta manúmai rícula.

³² Agripa má'ee Festorry:

—Saíca natái iwáseda liáni washíalicuerri, jóctata liyá jájiu sáta quéewique'e liyá yáa lijíconaa liá'a máanui wánacaleerri Roma.

27

Pablo nabánuani Romala

¹ Quéecha'inaami namácacoo nabánua wayá Italiala, Pablo ya áabi presobini, jáiwa'ee néejueda jini báqueerrirru wánacaleerri jí'ineerri Julio, néenaa náa'a soldado yáarruica jí'ineerri Emperador shínaa. ² Wáurrucoo lancha rícula, áabai lancha chánactacoo jí'ineerri Adramitio jái jiácoo liyácai íyaberri'inau liácoo chaléeni áabi lancha chánactacoo liá'a cáinabi jí'ineerri Asia. Yáairri wáajcha léchchoo báqueerri jí'ineerri Aristarco, che sáini Tesalónica néenee saí, áabai chacáalee yáairri Macedonia shínaa cáinabi íta'aa. ³ Cajójchanaami wáinu áabai chánactacoo lijí'inacta Sidón, néenee Julio saíca limédacoo Pablo yáajcha, línca

Pablo yáacoo licába náa'a lijúnicaí quéewique'e nashírrueda lirrú. ⁴ Wajiáu Sidón néenee, jáiwa wanáwau liwójuna íteeji liá'a liwówaica jí'ineerri Chipre, jiníwata liá'a cáulica cánaquerriu wajúnta. ⁵ Wachuáu manuá lirrícu lijúntamirra liá'a litácoowa jí'ineerri Cilicia ya Panfilia, ya ta wáinu chalée jini Mirala, áabai chacáalee Licia shínaa.

⁶ Liá'a wánacaleerri soldado línu áabai lancha mawíyii máanuica nácu che sáini Alejandría sái, yáairri'eewoo liyáca Italiala, jáiwa liwána wáurrococoo wawína washínaa iníjbau úniacu. ⁷ Íchaba éerri wáau arrájuata, ya carrúni jináatayu wáinu lijúntamirra liá'a jí'ineerri Cnido. Ne áicala újnibii cáuli cánacau wajúnta já'a, wabésunau lijúntami liá'a jí'ineerri Salmón, warríjcocoo liwówai íteeji liá'a Crétaca; ⁸ wachuáu carrúni jináatayu litácoowala, wáinu áabai yáarruishi jí'ineerri Buenos Puertos, urrúni lirrú liá'a chacáalee jí'ineerri Lasea.

⁹ Jái wáuca íchaba éerri, jái carrúnata wamáacacoo manuá yáacoo, jiníwata jái urrúni wárruacoo liá'a uniábica. Linácueji Pablo yáa nawítee:

¹⁰ —Washiálicuenai wánacaleenai, nucába liáni wáctacoo carrúnatai wérri'inaa, ya wáucaminaajoo liá'a lanchaca ya liá'a quinínama watéeni lirrícu, ya carrúnata wáuca wacáwicau.

¹¹ Ne liá'a soldado wácalica, léewida lirrú mawí liá'a lancha wácalica ya liá'a wánacaleerri litée lancha, Pablo yúcha mawí. ¹² Ne jócala sáica liá'a nachánactacoo nabésunedau'inaa uniábi néeni, jáiwa quinínama namá'ee nalíwoo sáicanata najíacoo néenee, néenedaquinicta náinu Fenice néerra, áabai náinuicta nachánacoo Creta shínaa yáairri lijúntami liá'a cáiwia wárruactalacoo ya léemalawoo báchairra, ya néeni wawówaicta wabésuneda uniábi.

Cáuli wérri manuá yáacu

¹³ Namá nalíwoo najínacoo báaniu machúnuca lijiáu áabai cáuli arrájuata chéni sur néenee, najiá'eewoo nachuáu litácoowa liá'a liwówai jí'ineerri Creta. ¹⁴ Ne arrájuata rími liáwinaami áabai cáuli wérri ínuerri léemamiyu, báseerri cadánani lancha nácula, ¹⁵ jáiwa lichánau liwátanedaqui jini. Jócu wénaa wamáchiquinia cáuli júnta liá'a lanchaca, arrúnaa wáida litée wayái. ¹⁶ Wabésuna'inau liwójuna ítee áabai liwówai píitui rími jí'ineerri Cauda, jiníwata liá'a cáuli jócai énajta bása néenee cadánani, ya jócai suti tráawajo wénaque'e wáawaqueda liá'a fida éenibi natéenica. ¹⁷ Néenee náirda'inaa lirrícua, narrúnaa nabájiqui jini jócubecha liájoo duijwala liá'a lanchaca. Néenee'e cáarru náinu lítala liá'a cáina jí'ineerri sirte, náaca'ee léenaa limícheda nayá, náinda'ee cáuli téé nayá. ¹⁸ Cajójchanaami, liá'a cáuli wérri ái újni cadánani já'a, cháwa'ee nachánaa náuca manuá yáacula liá'a shínaashi natéeni lancha rícu. ¹⁹ Matáli éerri ricúla'inaami, náuca nacáajiyu quinínama yáairri lancha rícu sáica ²⁰ Íchaba éerri jócai wéewa wacába cáiwia ya náa'a sáliica, liyú liá'a cáuli wérri básairri wayá, wayá walíjani yúcacuwai.

²¹ Jiníwata wabésunau íchaba éerri jini wáayani, Pablo libárruacoo béewami nalí, limá nalí:

—Nuwácanai, imédactata sáica nuwánacaalai jócu wajiáu chéni Creta; jócuminaata wabésunau cháiji'i, jini wáuquedaca washínau yáairrimi lancha rícu.

²² Ne wáalee, áawita wabésunacoo cha, oyúrruqueda iwówa, jiníwata íbicha éenaa máanali'inaa, áawita liúcacoo liá'a lanchaca. ²³ Ne táayee báqueerri ángel iyadau nulí Dios bánuani, nuyá Dios shínaa léchho nusírbia lirrú, ²⁴ limá nulí: —Ocáarru jiyá, Pablo, jiníwata arrúnaa jíyadacoo lináneewa liá'a máanui wérri wánacaalaca Roma néenee sáica, ne jinácueji Dios jócu línda máanali jiyá ya náa'a yáainai jiájcha lancha rícu. ²⁵ Tándawa, nuwácanai, o'éjueda iwówau, jiníwata nuéebida Dios nácu nuyá yéerri yáawaiyi quinínama liá'a bésuneerricoo limá'ee nulí liá'a ángel. ²⁶ Ne arrúnaa wachánacoo áabai liwówai nácula.

²⁷ Áabai táayebee, libésunau chámai semana nácu, jáiwa wáiiinu manuá, áabai jí'ineerri Adriático, litéecala bajiálanaa liá'a cáulica, ne liyáali béewami táayebee, ne náa'a téeni'inaacoo lancha náa léenaa warrúnicoo wáacoo cáinabirru.

²⁸ Néeneda lidujíwaca liá'a shiátaica, ne liwáalia treinta y seis metros, ne mawí libéechala néeneda báaniu, liwáalia'ee veintisiete metros. ²⁹ Ne cáarrucala nayá carrúnataca náiiinuacoo íiba wérrica nácula, jáiwa náuca cuatro náa'a gámbera wérrinai chéni líishii néenee liá'a lanchaca, nácula nasáta Dios yúcha quéewique'e jucámarraca. ³⁰ Ne náa'a téene nácu lancha namá'ee naliwoo quéewique'e namánicoo lancha rícuha, jáiwa nachánau náurrucueda náa'a íida éenibirrimica, namédacala'eewoo nayáca jicá'a náa'a yúquenai'inaa gámbera wérrinai lancha béecha. ³¹ Ne Pablo líiwa'ee lirrú liá'a wánacaleerrica ya lishínaa soldáorru lécchoo, limá'ee:

—Ne jócta namáacau lancha rícu, iyá jócai'inaa cáwi.

³² Néenee náa'a soldáoca, nawíchua nabáji náa'a íida éenibirrimica, jáiwa náida licáacoo shiátai yáacula.

³³ Ne wówai'inaa jucámarracai, Pablo íiwa nalí quinínama quéewique'e náaya máayabaca, limá'ee nalí:

—Jái chámai semanacai wanénda wacábaca libésunau'u, iyá jócaini íya léjta iwítee séewirrinaa. ³⁴ Nusáta yúcha íyaque'e máayabaca. Sáicabee'inaawa irrú líerra quéewique'e cáwi iyá, jiní'inaa yúquerriu yúcha, jiní áabai iwíta báinaa.

³⁵ Linísa'inaami limá liéni, Pablo wína licáaji rícuu áabai páani, liá saícai Diosru quinínama nanáneewa. Lishírridani jini, jáiwa lichánau líyaqui jini. ³⁶ Jáiwa liá nadánani quinínamai nachánau náaya lécchu. ³⁷ Wayá'ee wamánaba lancha rícu doscientas setenta y seis chóniwenai quinínama. ³⁸ Liáwinaami nanísa'inaa'ee náaya liá'a nawówainica, náuca'ee liá'a trigo manuá yáacula jéewique'e lijínacoo madéjcalicu liá'a lanchaca.

Lancha yáajuerriu

³⁹ Jái'inaa jucámarrai, náa'a téenai nácu lancha jócu náa léenaa táshia nayá jini, ne nacába áabai libéerricula liwáalia'ee cáina; nawówai narrúnda lancha néerra.

⁴⁰ Nawíchueda licuábai náa'a gámbera wérrinaimica, namáaca'ee manuá yáacu jini, ne nawáseda jini náa'a téenaca sírbierrí litée lancha. Jáiwa nanácuda cáulirru liá'a vela libéechala saíca, jáiwa liá'a lanchaca lichánau lirrúnicoo cáina nácula. ⁴¹ Ne liáu cáina ítala macáshtairra, limáacactala'inau liá'a barco machúnucunaa. Liá'a libéechala saíca cháneerri júchananaa cáina íibirra, jócta néewa nachúnidacani, nácula liá'a líishiicaa néenee saíca lichána'eewoo lisúbirriedacoo lidánaniyu'e liá'a marrádacaca.

⁴² Náa'a soldáoca nawówai'e náiiinua náa'a presobinica, jócubecha náindata namánicoo námarracoo. ⁴³ Ne liá'a nashínaa wánacaleerri soldado, liwówai lijédacani liá'a Pabloca, jócu línda namédacani, jiníwata liwánacaala nayá, tánashia éewerri lámarracoo shiátai yáacu quéecha mawí íinu litácoowala. ⁴⁴ Ne náa'a áabica náa'eewau líta'aa liá'a tabla lancha shídanaamica. Cháwa'ee wáiiinu quinínama cáwi cáinabi ítala.

28

Pablo yáairri liwówai íta'aa jí'ineerri Malta

¹ Quéecha'inaa cáwi wayá quinínama, wáa léenaa liá'a liwówai jí'ineerri Malta.

² Náa'a chóniwenai néeni sánaca narríshibia wayá saíca wérri quinínama, jiníwata yúwairriu liyáca ya casálini lécchoo, natúculia chichái wérri, jáiwa namáida wayá warrúnicoo néerra. ³ Pablo yáawaquederri chichába máacarraí liníquini liyá libówanaa, ne bácuá áai cánacau lijíacoo líibicha liá'a amóeyica, jáiwa'ee

liwówanau licáaji nácuí liámuacani. ⁴ Nacába náa'a chóniwenaica nacába áai cuácoo licáaji nácu liá'a Pabloca, namá'ee nalí wáaco: “Ta liá'a washialicuerrí cájbami cáinuacai léji liéni, ne áawita jócu lisácumawai manúá yúcha, ái áabai wíteeshi cadánani jócai'inaa índá cáwi liyá.”

⁵ Ne Pablo licúsuda liúcha liá'a áaica chichái ricúla, ne jiní libésunawai. ⁶ Quinínama nanénda nayáca limúrracacoo, jócta licáu máanalina; néenee íchaba liáwinaami nanénda jiní'e libésunawai, nanáawida'ee nawíteu yá'ee nachánau namáca Pablo cála'ee dios.

⁷ Urrúni lirrú liá'a áabai cáinabi lishínaa liá'a chóniwerri wánacaleerri liwówai néeni, jí'ineerri Publio, ríshibia wayá sáica ya licába wanácu matáli éerri. ⁸ Ne bésuneerri liá'a lisálijinaa liá'a Publio yéerri liárrubaiu ita'aa, bálinerri'eewoo cáiwinaa, licámuna nácu ya sulíá wéerri nácu. Pablo yáa'eewoo licábaqui jini, néenee liáwinaami lisáta Dios yúcha jini lichánaa'ee licáajiu linácu, jáiwa'ee sáica jini. ⁹ Ne linácueji, náinu náa'a áabica bálineneecoo náa'a yáaine liwówai ita'aa, jáiwa'ee sáica nayá léchchoo. ¹⁰ Jáiwa'ee náa walí quinínamai ne liáwinaami jái'inaa wáirrau wayá báaniu náa walí quinínama liá'a warrúni jinánica washínaa wáni'inau yáajcha.

Pablo ínu Roma néerra

¹¹ Libésunau'inaa matáli quéerri nayá liwówai ita'aa, wáirrau áabai lancha rícula néeni bésuneda uníabi; lishínaa lancha áabai chacáalee jí'ineerri Alejandro, téerri linácu licábacanaa liá'a nashínaa diosca jí'ineenai Cástor ya Pólux. ¹² Wáinu chaléeni nachánactalacoo jí'ineerri Siracusa, néeni wamáacau matáli éerri. ¹³ Néeni wáau báaniu urrúni litácoowala cáashia wáinu áaquirra chacáalee jí'ineerri Regio. Cajójchanaami cáuli cánacau sur néenee, áabai éerri táicala mawí wáinu áabai chacáalee jí'ineerri Puteoli, néeni wabárruau. ¹⁴ Wáinu áabi wéenajinaiu nawána wamáacacoo áabai semana náajcha; cháji'i wanísacoo waliwoo Roma néerra macáshtai. ¹⁵ Náa'a wéenajinai Roma néenee sánaca, jái nawáalia chuánshi wáiiwanaa néerrai; ne jái najiáu najúnteda wayái Foro de Apio, néerra liá'a liyáctaca jí'ineerri Matáli Tabernas. Pablo licába'inaa, liá'ee sáicai Diosru ya liá'ee léenaa cadánani liyá. ¹⁶ Ne wáinu'inaa chaléeni Roma néerra, namáaca'ee Pablo liyáaque'e báawachala, bácairrimi soldado túyajani jócubeecha limániu.

Pablo Roma rícu

¹⁷ Matáli éerri liáwinaami línucai, Pablo bánua namáida nachúnsanaca judíobini Roma rícu. Jái'inaa náawacawai limá'ee nalí:

—Nuéenajinai, nuyá jiní médani nanácula náa'a judíobinica, jiní linácula liá'a nawíteemi wawérrinaiimi shínaa, ne báawachata Jerusalén néeni nawína nuyá néejueda nuyá nalí náa'a romanobinica. ¹⁸ Néenee liáwinaami nunísa nutáaniaca nawówai nawáseda nuyá, jiníwata jiní náiinuni nunácue, éewaque'e náiinua nuyá. ¹⁹ Ne náa'a judíoca jócu nawówai nawáseda nuyá, arrúnaacala nusáta liúcha liá'a máanui wéerri wánacaalacai libánua náiinua nuyái, o nawásaidawee nuyá, áawita jiní máashii nuwáaliani linácueji liá'a nushínaa cáinabica. ²⁰ Tada linácue, numáida iyá quéewique'e nucába ya nutáania irrú, tánda linácueji wawáaliaque'e wéebidaca wayá israelítabinica, jicába nuyáyu cabáji áani.

²¹ Namá'ee lirrú:

—Wayá jiní ríshibiani áabai cáashta Judea néenee sái jinácue, jiní áabi wéenajinai judío ínuenai néenee, jiní'e namá jinácuha máashii jinácue. ²² Wawówai wéemica chítashia jiwíteee jini, jiníwata wáa léenaa quinínama cáinabi natáania linácuha líani wáalii éewidacalashica.

²³ Tándá namáca áabai éerri, liá'a lijíáctemicoo íchaba chóniwenai liá'a Pablo yáctamica. Néenee manúlacaiba cáashia táicala, Pablo táania Dios wánacaalactaca. Liwówai'e líiwa nalí Jesús nácu, táda béewami ley Moisés shínaa, natána náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu. ²⁴ Áabi éebidenai liá'a Pablo íiwanica, ne náa'a áabica jócani éebida. ²⁵ Ne jócu áabenaá nawówa naliwoo, nachána'eewoo náacoo. Ne jóctanaa náawai, Pablo má'ee nalí:

—Sáicai litáania Espíritu Santo nalími náa'a iwérrinaibimica ibéechala sánamica, linúma rícue liá'a íiwadedeerri Dios chuáni Isaías, limá'ee:

²⁶ 'Jiá namówai jíiwa nalí náa'a chóniwenai:

Ne áawita mawí néemica, jócai'inaa néewa néemica;

áawitaque'e mawí nacábaca, jócai'inaa nacába.

²⁷ Ne liwítee líeni chóniwenai cabálini wérri,

nawíba báyau,

ya liá'a natuí báyeerri lécchoo,

jócubeecha néewa nacábaca,

jiní néewaca néemica,

jiní néewaca náa léenaani;

quéewique'e jócu néejoo nulí,

jócubeecha nuchúni nayá.'

²⁸ Yáaque'e léenaá iyá, chóque'e ibéechalau, líeni liwásedauca Dios shínaa, líani nalí áawita náa'a jócani judíobini, ta nayá éemenaijani. [²⁹ Quéecha'inaa Pablo máirri líani, náa'a judíobini náawai nacáita yáacacoo nayáwacoo.]

³⁰ Pablo máacau chámai camuí machácani á'a lijédacta lirrúwoo cuíta, liwínau liyá nayá, náa'a quinínama yáainecoo nacába liyá. ³¹ Cha liwíteemi íiwa Dios wánacaalactaca, léewidacala urrúnica liá'a wawácali Jesucristo, jiní cáarrucalani jiní namáshidacalani.

Carta de San Pablo a los EFESIOS

Nuédacaniu inácu

¹ Nuyá Pablo, apóstolu Jesucristo shínaa, léjta Dios wówau'u, nutáa irrú iyá yáainai chacáalee jí'ineerri Éfeso, iyácala chóniwenai Dios shínaa, éebidacala áabenaa iwówa Cristo Jesús nácu. ² Ya Dios Wasálijinaa ya Wawácali Jesucristo, yáa irrú mawéni saícaica ya saíctaque'e iwówa.

Dios yáa walí Cristo nácu

³ Wáa saícai Dios lisálijinaa liá'a wawácali Jesucristoca, Dios Cristo nácu liá walí saícaica áacairra, quinínama saícabee cábacanaa Espíritu nácu. ⁴ Dios wína wayá Cristo nácu jócu'inaami liquénuda cáinabi újnibii, quéewique'e majíconaa wayá lirrú, jiní'inaa máashii wawítee lináneewa. Quéechami caníinaa licába wayá, ⁵ liwínanite quéewique'e liméda léenibiyu wayá Jesucristo nácu, áabenaa léjta liwówau'u naméda liwánacaala. ⁶ Linácue jiliéni wáa saícai séewirrinaa Diosru, saícacala liwítee carrúni jináata licába wayá, liá walí saícai licúulee nácuu caníinaaca licábaca. ⁷ Níwata Dios caníinaa licába wayá bájialanaa quéechami, Cristo nácueji ya lírranaa jiérricoo máanali'inaa cruz nácu, wawáalia liwásedaque'e wayá, ya liméetua wajíconaa. ⁸ Dios íyada walí caníinau'u licába wayá, liá quinínama wawítee ya wáaque'e léenaa wéemica, ⁹ ya liwána wáa léenaa Wacába liwánacaala báyeerrimicoo. Léjta limáyu'u liá'a yáairrimi liwíta lícu, cháwa limédaqui jini. ¹⁰ Liéni léjta limáyumi, limédaminau machácani wérri, quéecha'inaami línu léerdicai. Dios bánua liáawacacoo liwánacaalaque'e quinínamani liá'a Cristoca, léjta náa'a áacai sánaca ya náa'a cáinabi ita'aa sánaca.

¹¹ Dios wína wayá quéechai quéewique'e wayá macáishita Cristo nácu, wawáalia lírrícuca éenaa, léjta áabenaa Dios wówaumijani, quinínama liméda léjta saícai liwówau'u licábacani. ¹² Limédani cháji'i, quéewique'e wayá quéechanacu wamáaca wéebida Cristo nácu, quéewique'e wayá quinínama wáa lirrú saícai liwítee dánani nácueji. ¹³ Saícacajani Cristo, iyá lécchoo éemenai chuánshi yáawaiyica, liá'a saícai chuánshi liwásedau'inaa iyá, ya iwárruacala éebidaca, Dios yáa irrú lishínaa Espíritu Santo léjta áabai marca, cháwa limá liáacani quéecha. ¹⁴ Liéni Espíritu Santoca léewa libéecha sái líerra yáawacaala'inaa Dios yáa walí lírrícuca éenau, jáicta wanísa wawásedacoo quinínama yúcha, ya ta liméda wayái lishínaa chóniwenai liyáni'inaa yáajcha, quéewique'e quinínama wáa lirrú saícai liwítee dánani nácueji.

¹⁵ Linácueji liéni, nuá léenaa éebida wawácali Jesús nácu, ya Caníinaaca icába náa'a chóniwenai Dios shínaaca. ¹⁶ Jócu numáaca nuá saícai Diosru inácueji, nuédacaniu inácu jáicta nusátau Dios yúchai. ¹⁷ Nusáta Dios wawácali Jesucristo shínaaca, liwítee dánani liá'a wasálijinaaca liáque'e irrú wíteeshi áacai sái, quéewique'e yáa léenaa liá'a Dios íyadani, quéewique'e yáa léenaa Dios mawí mawí. ¹⁸ Nusáta Dios yúcha quéewique'e liméecu iwítee ya jucámarranaa, quéewique'e yáa léenaa liá'a inéndani iyáca linácueji limáida iyá, saíctacala wérri liwítee ya cawénii liá'a Dios yáani nalí lishínaa chóniwenai. ¹⁹ Yáawaiyii máanuica ya jiní nómami liá'a jiwítee dánanica, liá'a yáairri wadánani wayá éebidenaica. Léewa wíteeshi máanui Dios íyadanimi lidánaniyu ya liwítee dánani yáajcha, ²⁰ quéecha'inaami licáweda Cristo ya liwána liwáacoo saícaquictejica léema nácu áacairra. ²¹ Dios limáacani quinínama wíteeshi dánani ita'aa, Dios

yáirri Cristorru liwíteu máanui mawí, ya Cristo wánacaleerri quinínama náucha mawí náa'a wánacaleenai áacairra nácu ya áani cáinabi íta'aa, léjta liáni léerdica ya liá'a ínuerri'inaaca. ²² Limáaca Cristo íba yáajba quinínama, ya Cristoja limáacani nawíta quinínama náa'a éebidenai Dios chuáni. ²³ Ne liá'a iglésiaca léwa Cristo náanai, tándawa liá'a iglésiaca Cristo rícueji liwáalia quinínama, Cristoca liá'a téerri quinínama saícai wérricalani.

2

Cristo wáseda wayá canínaaca Dios cába wayá

¹ Quéecha iyá léjta máanalini yáca linácueji liá'a jíconaashica ya máashiica, ² liá'a iyánimi rícu, imédacala léjta éerri wówau'u, ya liwánacaala liá'a espíritu máashii wánacaleerri cáuli rícu, yáairri nadánani náa'a jócani méda Dios wánacaala. ³ Cháwate wayámi jírra lécchoo quinínama wayá'inaa báinacumi wawíteeyu, wamédacaalami máashii léjta wówau'u, ya waméda licábacanaa liá'a wawítee cajíconaica, ya waméda liwánacaala liá'a wawítee máashiica. Linácueji, liérra máashiica saíca natá'inaata línu wátala liá'a cacháninabeeca Dios, máashiicaca áabena náajcha náa'a áabi jócani éebida. ⁴ Ne liá'a Dios carrúni jináatai cába wayá ya canínaa wérrri licába wayá bájjialanaa. ⁵ Liyá yáirri wacáwica áabena Cristo yáajcha, quéecha'inaa léjta máanali wayá újnibii liwánaca liá'a wajíconaaca. Jiníwata Dios caníinai cába iyá éewani iwáseda ijícona ya éewani yáacacoo áacairra. ⁶ Dios cáweda wayá Cristo Jesús yáajcha, ya liwána wawáacoo liájcha áacairra. ⁷ Liméda liáni quéewique'e líiyada liá'a éerri wabéecha, canínaa licába wayá bájjialanaa ya liá'a saícai wérrri liyá wáajcha Cristo Jesús nácu. ⁸ Ne saícai wérrica liá'a Dios, iyá éewenai yáacoo áacairra, inísaca éebida Jesús nácu. Liéni jócai ínu iyá jájiu, níwata liáni wíteeshica Dios yáani irrú. ⁹ Jócai ínu liwánaca liá'a imédanica, jiní béecha éewerri saícta licábacoo, ¹⁰ ne Dios méderri wayá; liyá quénuderri wayá Cristo Jesús nácu, quéewique'e waméda saícai cábacanaa; Dios quéechanacu lichúni walí wamédani'inaa.

Liá'a saíctaica wawówa Cristo yáani walí

¹¹ Ne cháí'inaa, iyá, náa'a jócani judíobini, náa'a náani jí'inaa “jócani náiju nachíipi dácu ímanaa”, náa'a judíobini (náiju washiálicuerri tácai saíca, ne nayá jájiu nají'inaa náiju nachíipi dácu ímanaa). ¹² Édacaniteu áabata éerrimite iyá jócani yáa léenaa Cristo nácu, shírreneu chóniwenai Israel shínaa yúcha, ya jócani yáa néeni á'a Dios litáania'inaa nalí náa'a chóniwenai Israel shínaaca, ne liá'a limáni liméda lishínaa chóniwenai yáajchau. Iyá líta'aa liáni cáinabica jiní irrú Dios ya jiní inéndacala línu liá'a éerrica Dios wásedactala'inaa iyájoo. ¹³ Ne chóque'e, iyá yáainemi Dios yúcha déecuchejijani, nísá irrúnicuwai lirrú, yáaine macáishita Jesucristo nácu, linácueji liá'a lírranaa jíerricoo máanali'inaa cruz nácu.

¹⁴ Cristo yáirri walí saíctaque'e wawówa. Liyá'ee méderriu judíobinica ya jócani judíobini áabai chacáalee néenee sána, licáarralia liá'a báyeerrimi nayá wáacoo ya licáarralia lináanaiyu liá'a íwirri nawówa nayá wáacoo. ¹⁵ Cristo méderri amáarra leyca, liá'a ley wáaleerri liwánacaalau'u ya limá'ee chítashia nayáyu'inaa náa'a chóniwenai; linácueji liméda chámai chacáalee áabai rími chacáalee wáalii. Cha liméda léji liéni saíctacta'inaa nawówa. ¹⁶ Cristo máanali cruz nácu amáarra jiní jócu náiinua yáacau mawiá náa'a chámai chacáalee, limáaca nayái saíctaica nawówa Dios yáajcha, liméda nayá áabai rími nanáishija.

¹⁷ Cristo ínu línda nalí saícau chuánshica saíctaque'e nawówa quinínama, chaléjta iyá yáainai déecucha Dios yúcha, chaléjta lécchoo náa'a yáainai urrúni. ¹⁸ Cristo nácueji, náa'a áabica ya náa'a áabi, wéewa warrúnicoo wasálijinaa Diosru

áabai rímii Espíritu nácueji. ¹⁹ Tándawa, iyá jócani áabai cáinabi íta'ai sána mawiá, jócani yáa báawachala ishínaa cáinabi yúchau, ne chóque'e ishírrida liá'a chacáalee Dios shínaa áabena, cháni léjta Dios éenibi. ²⁰ Iyá éebidenaica chaléjta áabai cuitaca, méderri líta'aa liá'a íbaca cabálininaaca, iyá nayáwa néewidani náa'a apóstolubínica ya náa'a éewidenai Dios chuáni, liyáwa Cristoca léjta íba cawénii. ²¹ Chaléjta liá'a cuítaca yáairri linácula wáacoo nácuderri liácoo quinínama áabena, cáashia línu limédacoo léjta templo majíconaa ya wáni Wawácalirru. ²² Chacábacanaa iyá lécchoo, yáainai Cristo yáajcha macáishita, yáawaaca yáaqueneu éewaqué'e iyá chaléjta áabai templo, Dios yáaque'e néeni linácueji lishínaa Espírituyu.

3

Pablo éewida lítée Dios chuáni nalí náa'a jócani judíobini.

¹ Linácueji líeni, nuyá Pablo, nuyá cuíta manúmai rícula, Cristo Jesús nácue, saícabee'inaa irrú iyá jócani judíobini. ² Iyá jáini arrúnaa yáa léena saícaca liá'a Diosca limáaca nulí líani tráawajuca, nuíwaqué'e irrúni linácue liá'a canínaabeeca lichúnica. ³ Chítashia Dios wánau'u nuá léena linácu liá'a jócaimi chóniwenai yáa léena nácu quéecha, léjta nunísau'u nutána irrú áabai chuánshi píitui rími. ⁴ Áicta iliá éemiujoni, néenee yáa léenaajoo nuá léena saíca linácu liá'a jócaimi chóniwenai yáa léena báinacumi, ne chóque'e Cristo limédani'inaa. ⁵ Dios jócai íiwa nalí líani náa'a chóniwenai yáainai wabéecha, ne chóque'e liwána lishínaa Espíritu íiwa nalíni náa'a majíconaanica apóstolua, náajcha náa'a íiwenai Dios chuáni, liwínani namédaqué'e lirrú saícai léjta liwówau'i. ⁶ Néenee, líeni cabáyainta Dios wána nuá léena linácu: Jáicta náa'a judíobini ya náa'a jócani judío éewidenai náa'a saícai chuánshica Dios bánuanica urrúni Cristo, Dios yáani nalí náa'a quinínama náa'a saícabeeca. Liwówai limá, quinínama nayá áabenaani lináanaija, liyá léjta Cristo lináana, nayá náa'a jócani judíobini narríshibia lécchoo liá'a Dios limánimi líaca léjta nája náa'a judíobínica. ⁷ Dios yúderri wérrí nuyá nutráawajaqué'e lirrú, nuéewaqué'e nuíwadede chóniwenairru líani chuánshi saícaica wásedeerri'inaa nayá. Báawita jócai saíca nuyá, nuéewa numéda quinínama líani liyú liá'a Dios wíteeca líani nulí.

⁸ Áawita nuyá mawéni mawí Diosru náucha náa'a quinínama chóniwenai Dios shínaa, liyúda nuyá nuéewaqué'e nuíwadede nalí náa'a jócani judío líani chuánshi saícaica cawénii wérrica Cristo shínaa. ⁹ Dios, liá'a quénuderri quinínama éerri, bánuerri nuyá nuíwaqué'e lichuáni mamáarraca, quéewique'e quinínama chóniwenai yáa léena Dios wásedeerri lécchoo náa'a jócani judíobini. Dios quéecha jócai índani quinínama chóniwenai yáa léena linácu líani chuánshica. ¹⁰ Liméda líani, quéewique'e náa'a chóniwenai Dios shínaaca, náyadaqué'e nalí náa'a ángelca, wánacaleenai áacairra, náyadaqué'e nalí lécchoo náa'a espíritu máashiínica, saíctai wérrica Dios wíteeca méderri saícai quinínama ¹¹ Dios méda líani léjta liwówau'u liméda áabena quéechanacu éerrite, liméda líani lirrícue liá'a Wawácali Jesucristo. ¹² Cristo nácue wawáalia wawáseda wajíconau wéewaqué'e warrúnicoo Diosru, tádawa jócu cáarru warrúnicoo waléenaca wéebida linácu. ¹³ Tádawa nusáta yúcha jócubeecha yúrrucueda iwówau inácueji carrúni jináata nuyáca, jiníwata líani yáawaiyi numá irrú saícai wérrica.

Cristo caníinaa wérrí cába wayá

¹⁴ Nuédacaniu'inaa linácu líani, chítashia Dios méda'u iyá jócani judíoca áabenaani náajcha náa'a judíoca, nutúyau nu'óraaque'e lirrú liá'a Lisálijinaa liá'a Wawácali Jesucristoca. ¹⁵ Tánashia ríshibianai jí'inaa quinínama chóniwenai

chaléjta yáainai áacairra, cha náa'a náani yáainai cáinabi íta'aa. ¹⁶ Nusáta liúcha liá'a Diosca, wáalierrri quinínama sáicai áacairra, quéewique'e liá irrú danáanshi iwówa lícu linácueji liá'a Espíritu Dios shínaa. ¹⁷ Nusáta Dios yúcha Cristo yáaque'e iwówa lícu éebidau linácu. Nuyá sáteerri lécchoo quéewique'e quinínama liá'a imédanica canínaaca icába liá'a Diosca ya quinínama náa'a chóniwenaica. ¹⁸ Ya chacábacanaaque'e yáa léenaa náajcha náa'a quinínama chóniwenai Dios shínaa, chítashia manújirrau, limáchenica ya liáacaica ya lidujíwaca liá'a níinaashica Cristo shínaa. ¹⁹ Nusáta icúnusiaque'e canínau Cristo cába iyá, mawíyi máanui liúcha liá'a quinínama wéewa wacúnusianica, chacábacanaaque'e cashiámu iyá Dios wíteeyu.

²⁰ Ya chóque'e, wáa sáicai wérri Diosru, liwáaliaca danáanshi limédau'inaa íchaba mawí liá'a wasátani o liá'a wapénsani, linácu liá'a lidánani tráawajairri'inaa wanácu. ²¹ Wayá yéenai iglesia rícu, wayá macáishita Cristo Jesús yáajcha, arrúnaa séewirrinaa wáa sáicai Diosru mamáarraca. Chácajani.

4

Iyá macáishita liyú liá'a Espírituca

¹ Táda linácu nuyá cuíta manúmai rícula, linácueji liá'a Wawácalica, nusáta yúcha imédaque'e sáica léjta náa'a Dios máidanica, chacábacanaa léjta iyá. ² Imíya iyá ya sáica iyá; u'urrúni iwówa ya iwánta yáajcha wáacoo canínaabeeyu. ³ Éeneda iyá séewirrinaa yáajcha wáacoo, lidánaniyu liá'a Espíritu Santo, ya lirrícueji liá'a sáicta iwówa liwána sáica iyá áabena. ⁴ Ái bácai rímija náanaishi, ya bácairrimi Espíritu, chaléjta Dios máidau'u inénda áabai rímii. ⁵ Ái bácai rímija Wawácalija, wéebida áabai rími chuánshija, ái áabai rími bautismoja. ⁶ Ái bácai rími Diosja, liyáwa Wasálijinaa'inaa quinínama; Dios wájani wawácali wayá'inaa quinínama. Dios méderri quinínama inácueji; Dios méderriu quinínama wanácu. ⁷ Ne wayá bácainaa ái ríshibia wíteeshi Espíritu yánica Cristo wówaini liáca. ⁸ Tándawa limá liá'a tánerrimicoo:

“Líirrau áacairra litée liájchau náa'a yáainemi preso, ya liá nalí wíteeshi áacai sái washíalicuenairru.”

⁹ ¿Ya tána liwówau limáca lírracalau áacairra? Wówerri limáca quéechanacu liúrrucoo líta'aa liéni cáinabica. ¹⁰ Ne liá'a yúrrucuerimicoo liyáwajani léja liá'a írrerricoo mawí áacairra quinínama éerri wícau, quéewique'e licámusheda macájirra éerrimi liwánaca. ¹¹ Ya liyája yáa áabi quéewique'e apóstolu nayá, ya áabi íiwadederri Dios chuáni, ya áabi íiwenai Dios chuáni nalí náa'a jócani éebida, áabi pastorbini ya quéewidacanica. ¹² Cháwa lichúni náa'a chacáalee majíconanica, áabai tráawajo lirrú machácani, quéewique'e lidáwinacoo liá'a Cristo náanaica. ¹³ Cáashia quinínama wáiiinu áabebata wayá wéebidaca ya cawítee wayá linácu liá'a Dios cúuleeca, ya wéenaa wáiiinuca salírriicta wayá, áabenaaque'e wamáanuibaca léjta Cristo. ¹⁴ Ne jócuminaa léjta sáamanai wayá mawiá, jócani déecuna wanáawida wítee wapénsaca, ya jócani déecuna wáardaca áabai wáalii néewidauca, ya waínda wachálujueda nayá nayú náa'a chóniwenai canúma yúwicanica, náa'a jínenaicoo iníjbaa yúquerriu rícu. ¹⁵ Mawí sáicaca, watáaniaca liá'a yáawaiyica ya liá'a canínau'u wacába yáacacoo, arrúnaa wadáwinacoo quinínama Cristo nácu, liyáwa liwíta liá'a iglésiaca léjta lináananai. ¹⁶ Ya Cristo nácu liá'a náanaishica quinínama licháanacoo lirrúnicoo sáica, liyú liáwacau quinínama litánai sáica; ya jáicta quinínama léewawai sáica, lidáwinau liácuo linácu liá'a canínau nacába yáacacoo.

Liá'a wáalii cáwicaishica Cristo nácu.

¹⁷ Léwa numáni irrú liáni ya nucárgueda irrú Wawácali jí'inaa nácu, jócubeecha imédau mawí léjta náa'a jócani yáa léenaa Dios nácu. Náa'a yáainai áabenaa léjta mawítee mawéni máyu nali, ¹⁸ nayá catáwacai wítee, jócani yáa léenaa néemica. Nayá jócani wáalia cáwicaishi Dios yáanica, jiniwata mawíteeni, cháni járra jiniwata nawówa náawerriu cabálini ya jócani nasíntia. ¹⁹ Cabálinini wérri médacoo ya náijueda nayáu éerri shínanaarru, nasíguia naméda quinínama máashii jócani bárroo. ²⁰ Ne iyá nisenai icúnusia Cristo, néenee u'iyá léjta náa'a jócani cúnusia Cristo. ²¹ Ne yáawacta éemi chuánshi linácucha ya éewidau iyáca chaléjta liwówau'u, chaléjta liá'a yáawaiyiica yéerri Jesús nácu. ²² Ne léjta iyáyumi báinacu, ijiáyu liúcha lierra wíteeshi ajuítamica, ijiáque'iu liá'a iyánimi rícu quéecha, máashiiderricoo, chálujuedeerri nawówau'u naméda máashii. ²³ Iyá arrúnaa iméda wáalii iwíteu ya iwówa. ²⁴ Iyá arrúnaa ináawidacoo quinínama iwíteu, quénuerricoo léjta Dios wówau'u, quéewique'e quinínama chóniwenai éewa nacába iyá machácani, majiconaa ya bárruerricoo lirrícueji liá'a yáawaiyiica.

Chíta arrúnaa wayáyu'u chóqueji'i.

²⁵ Tándawa, jóca iméda inúma yúwicau mawiá, ne itáania yáawaiyiica iyácachuirru, jiniwata wayá quinínama léjta bácai rími wanáanaija.

²⁶ Íiwirriicta iwówa áabi yáajcha, u'iméda ijíconau, ya iméda idánaniu jócubeecha íiwirri iwówa éerri yájinaa. ²⁷ O'imáaca yáarrushi lirrú liá'a Wawásimica.

²⁸ Liá'a néduerrica, jimáaca jinédiu, jichánau jitráawajaaca, jiméda saíca tráawaju jicáajiyu, quéewique'e éewa jiá narrúnijinaa náa'a carrúni jináatanica.

²⁹ U'imá chuánshi máashii, ne imá bácai chuánshi saícai ya léerdi rícu, iyúdani dáwinacoo ya línda saícabee nawíba licúla náa'a éemenaicani. ³⁰ U'iwána máashii liwówa Espíritu Santo Dios shínaaca, Dios yáaca irrú lishínaa Espíritu liáque'e léenaa lishínaa iyá, liyáali éerri'inaa liá irrú quinínama liwásedaque'e iyá.

³¹ Idána yúchau liá'a máashiu'u iwówa, ya liá'a iwówau'u iméda máashii, ya íiwirri iwówa, ya imáidadau'u nawítee, ya máashiu inúma, ya quinínama méenaami máashiica. ³² Sáicai iyá, carrúni jináata icába yáacacoo yáajcha wáacoo, ya imíya máecha ijíconaa wáacoo, léjta Dios méetuau ijíconaa Cristo nácu.

5

Chítashia quéewo'u nayáqui jini náa'a Dios éenibica

¹ Iyá léjta Dios éenibi caníinaani'inai licábaca, éeneda imédacoo léjta liyá.

² Caníinaa icába yáacacoo quinínama, léjta caníinaa Cristo cába wayá léentregau quéewique'e natáata cruz náculani wanácueji. Liá'a Cristo máanalicaca, léjta áabai ofrenda ya carrúni jináata limédacoo, saítaque'e Dios wówa.

³ Iyáwa chóniwenai Dios shínaa, jócani saícanata táania linácu liá'a éerri shínanaa namédau náinaayu máashii, jini méenaami casáculai, jini yawíquica.

⁴ U'imá chuánshi máashii, jini chuánshi mawénii, jini chuánshi jócai saícanata itáaniaca, jiniwata liéni jócai saíca irrú; mawí yáa saícai Diosru. ⁵ Ne yáani léenaayii liá'a méderri máashii líinayu, áabata jíconaashi casáculai, o yawíquicani, (cháí léjta liá'a yáirri saícai jócai Dios), jócai éewa liwáalia lishínau chaléeni Cristo wánacaalactalaca ya Dios.

⁶ Jiníbeechea chálujueda iyá linácu liá'a chuánshi mawéniica, jiniwata yáawaiyi linácueji liéni líinu liá'a carrúnatai wérri Dios shínaaca, nanácula náa'a jócani méda léjta Dios máyu'u. ⁷ U'iníquiu náajcha nárra chóniwenai chánicarra. ⁸ Iyá quéechanacu yáainaimi léjta wajínani'inaamiu catáwacai jirrícu, ne chóque'e, wayácala warrúnicoo Wawácalirru, yáainai léjta wamáctau éerrinacu, iyáyu léjta náa'a wáalianai jucámarrabee, ⁹ ne liá'a Espíritu Dios shínaa wáneerri saíca

wayáca, wáneerri wayá machácani ya wáneerri watáania yáawaiyii. ¹⁰ Éeneda iméda liá'a saícaica Wawácalirru. ¹¹ U'iméda iwówau áabena nájcha náa'a jócani cúnusia Dios, ne liá'a namédani nayá jiní wéni. Máajiani, iwána nacába najíconau ya liá'a máashiica. ¹² Ne yáawaiyi báinatai watáania linácu liá'a namédani cabáyainta. ¹³ Ne jáicta jucámarrai, wéewa wacába quinínama, wéewa wacába chítashia yáawai jiníni. ¹⁴ Jiníwata liá'a jucámarrabeeca méecuerri liwícau quinínama. Tándawa litánau:

“Jicáwiau, jiyá máairrica;
jibáaroo liúcha liá'a léjta náa'a máanalínica,
ya Cristo quéena jiyá”.

¹⁵ Tándawa, itúyau iyáyu'uca. U'iyá mawíteeta, iyá cawíteeyu. ¹⁶ U'índa léerdi bésunacoo cháji'i, jiníwata liáni éerrica chóniwenai médacta íchaba máashii. ¹⁷ Jócu imédau mawíteeta; éenedau éemica tánashia Wawácali wówai imédacai. ¹⁸ U'icáma mawiá, lierra téerri iyá chaléeni jócai saícanata imédaca; báawachata, índa Espíritu Santo cámuşheda iyá. ¹⁹ Itáania irrú wáacoo salmoyu, himnos ya shímashi Espírituyu, ya irrábau yáa saícai iwówa yáajchau Wawácalirru. ²⁰ Yáa mamáarraca saícai quinínama nácu liá'a Dios wasálijinaaca, lijí'inaa nácu liá'a Wawácali Jesucristo.

Liá'a cáwicaishi léenajinai liá'a éebiderrri Cristo nácu.

²¹ Iméda iwánacala yáacau, cawáunta Cristo nácu.

²² Iyá nánuca éewenai iméda íinirri wánacaalau, chaléjta imédau Cristo wánacaalacta iyá. ²³ Níwata liá'a rúnirrica wánacaleerri ruá'a línucoo, léjta Cristo wánacaalau chóniwenai iglesia rícu sána, liá'a iglesia chaléjta lináanai liá'a Cristoca; ya liyá lécchoo téerri ruyá áacairra. ²⁴ Chaléjta náa'a chóniwenai yéenai iglesia rícu néebida Cristo nácu, cha lécchoo náa'a nánuca arrúnaa néebida náanirri chuániu quinínama.

²⁵ Iyá náanirri, caníinaa icába íinu, chaléjta caníinau Cristo cába náa'a chóniwenai iglesia rícu sána, máanali liyá nanácueji. ²⁶ Liméda liáni saícai'inaa lirrú jájiu, libádedaque'e liyú liá'a lichuánica ya libádedaque'e nayá shiátaiyu, ya líiwa nalí libádedacala nayái, ²⁷ quéewique'e líyada liyá jájiu, léjta áabai iglesia saíctai wéerri, jiní jíconaa ya íiwirribee, jiní wéerri máashii, jócta majíconaa ya machácani. ²⁸ Chaléjta rúnirri caníinaa licába lináanai liyá jájiu, chacábacanaa caníinaa licába línuu. Liá'a caníinai cába línuu, caníinaa licába liyá jájiu. ²⁹ Níwata jiní máashii cába liyá jájiu, ne litúyani wéerri saíca, léjta Cristo médau chóniwenai iglesia rícu sána, ³⁰ níwata liá'a iglésiaca léjta lináanai. Wayá léquichu léjta léenaa liá'a lináananaica. ³¹ Tánerrriwai: “Néenee, liá'a washiálicuerrica limáacaminaajoo lisálijinau ya litúwa, quéewique'e cáinu liyá, nayáminaa chámataanaa léjta áabai rími náinaa.” ³² Léja liáni áabai chuánshi máanui wéerri cabáyainta ya manúmata, ne nuyá nutáania nuyáca Cristo nácu ya náa'a iglesia ísanaca. ³³ Ne tándawa, iyá bácainaa arrúnaa caníinaa icába ruá'a ínucoo, léjta caníinau jicába jiyá jájiu, ya náa'a ináica, bácainaa cawáuntaque'e nayá náanirrirru.

6

¹ Iyá néenibi, éebidau isálijinaarru caníinaa icába liá'a Wawácalica, níwata líeni machácani. ² Liá'a quéechanacu saí liwánacaalauca Dios shínaaca limánica méderri saícai nalí náa'a éebidenai lirrú, léwani líeni: “Cawáuntaque'e ya jitúyau jisálijinaarru ya jitúwarru lécchoo; ³ quéewique'e saíca jiwówa ya iyáque'e machéni jicáwica líta'aa liáni cáinabica.”

⁴ Ya iyá nasálijinaa, u'iwána íwirri nawówa náa'a éenibicoo, mawí saícaca idáwinani iwána naméda saícai, éewidani léjta liá'a éebiderri wawácali nácu arrúnaa limédacani.

⁵ Iyá wáalianai iwácanai, éebidau iyá líta'aa liáni cáinabica nalí náa'a ishínaa iwácanaica. Iméda nalíni cawáuntani, cáarructani ya iméda yáawaiyi iwówa yáajchau, léjta imédau Cristorru. ⁶ Ishírrueda, jócaita á'a nacábacta nayá iyá, quéewique'e saíca imáacacoo náajcha, chaléjta náa'a shírruedenai Cristorru, iméda yáawaiyi liá'a Dios wówainica. ⁷ Imédau jishínaa tráawaju saíca iwówa yáajchau, léjta Wawácalirru jócaita chóniwenairru. ⁸ Ne jái yáa léenaa bácaínaa, wánacaala yáarru, jócaita liwánacaala, lirríshibiaminaa Wawácali yúcha liá'a léjta jáni limédanica saícaica.

⁹ Ya iyá, nawácanai, imédau saíca náajcha náa'a iwánacalanica, jiní ibáulidacala nayá. Édacaniu tándawa iyá ya nayá yáaine licáaji rícu liá'a Wawácalica yéerri áacai, ya liyá jócai níwa liyá chóniwenai, liyá cáberri áabenaá quinínama.

Lishínaa arma liá'a éebiderri Cristo nácu.

¹⁰ Ya chóque'e, nuéenajinai, iméda idánaniu macáishita Wawácali yáajchau, linácula cabálininaa jiní éenaa liméda liájchaa. ¹¹ Itúyau quinínama liyú liérra ármaca Dios yáni irrú, quéewique'e éewa iyáca cabálininaa liúcha liá'a lichálujuedau liá'a Wawásimica. ¹² Jiníwata jócani ínua yáacau wayáca chóniwenai júnta náa'a wáalianai náinau ya iyájji, báawachata, najúnta náa'a demonio jócani wáalia náinaa ya nayájideu léchchoo, ne wáalianai danáanshi máanui nawánacaalau'inaa líta'aa liáni cáinabica catáwacaica rijcuederri wayá. ¹³ Tándawa, iwínau quinínama liá'a arma Dios yáni irrú, quéewique'e éewa iwántaca liá'a éerri jáicta Wawásimi línu ináculai, ya liáwinaami néenee lichúniu saíca, iyáque'e cabálininaa.

¹⁴ Tándawa, nuéenajinai, iyáyu cadánani, isúwa íbalau liá'a yáawaiyica, léjta áabai íbalashi, itúyau iméda quinínama liá'a machácanica. ¹⁵ Iyá séewirrinaa saíca ijiáque'iu íiwadeda liá'a lichuáni saíctaica wána iwówa. ¹⁶ Quéechanacu saí quinínama, lishínaa liá'a léebidauca léjta áabai escudo túyerri iyá lipúyani túculerricoo chicháiyu, Wawásimi yúcani inácula. ¹⁷ Liá'a ishínaa wásedeerri iyá cháí léjta áabai casco túyerri iwíta nácu, ya liá'a Dios chuánica léjta liá'a espadaca Espíritu Santo yáni irrú. ¹⁸ Iyá u'imáaca liá'a isátaucoo, isátau wéerri Dios yúcha mamáarraca, yáau Espíritu Santo yáajcha. Iyá cawíteeniyu, uyúrrucueda iwówau, ya isáta Dios yúcha léchchoo quinínama lishínaa chóniwenai nácu. ¹⁹ Isáta Dios yúcha nunácu, quéewique'e Dios yáa nulí chuánshi numáni'inaa, ya nuéewaqué'e nutáania jócai cáarru, ya nuyá éewerri núiwacani liá'a Dios máanimi cabáyainta liyácala saícai chuánshi nácu. ²⁰ Dios bánua nuyá lijí'inaa lícuu nutée liáni lichuánica, chóque'e linácueji liáni lichuánica nawáalia nuyá cuíta manúmai rícula. Isáta Dios yúcha quéewique'e nutáania linácu liá'a lichuáni jócubeecha cáarru nuyá.

Litácta liájumirrau

²¹ Tíquico, washínaa wéenajirri caníinai wacábaca, ya séewirri yúda wayá tráawaju Wawácalirru, litéeminaa quinínama liá'a chuánshica nunácu ya liá'a numédani nuyáca. ²² Tándawa nubánua irrúni, quéewique'e líiwa irrú chítashia wayáyu jíni, chacábacanaa liá idánani. ²³ Liá'a Dios Wasálijinaa ya Wawácali Jesucristo, liáque'e irrú iyá wéenajinaica saítaque'e iwówa yáca ya caníinaaque'e icába yáacacoo, liyú liá'a éebidauca. ²⁴ Dios liáque'e lishínaa saícai nanácu quinínama caníinaani cába Wawácali Jesucristo caníinaiyu mamáarraca.

Primera carta de San Pablo a los TESALONICENSES

Nuédacaniu inácu

¹ Nuyá Pablo liájcha liá'a Silvano ya Timoteo, nutána liáni cáashtaca iyá'inaa nuéenajinai iglesia ísanaca liá'a chacáalee jí'ineerri Tesalónica, yáainai áabenaawówa Dios Lisálijinaa yáajcha ya Wawácali Jesucristoca. Dios yáa irrú sáicai wérrí ya sáictaque'e iwówa iyáca. Liá'a nawítee sáicaica nanácu náa éebidenai náa'a chóniwenai yáainai Tesalónica rícu.

² Séewirrinaa wáa sáicai Diosru inácueji quinínama, ya wédacaniu inácu jáicta wasátau Dios yúcha. ³ Éerri jútainchu wédacaniu inácu lináneewa liá'a Dios Wasálijinaaca, linácu liá'a éebidani nácu itráawajaacala, iwówa yáajchau isírbiacala lirrú bájjialanaa ya liá'a máanui wérrica inéndanica Wawácali Cristo nácu, quinínama lierra liyúda iyá liá'a idánani ya danáanshi iwántaque'e liá'a carrúni jináatabeeca. ⁴ Nuéenajinai, Dios caníinai cába iyá, ya wáa léenaa liwína iyá. ⁵ Ne jáicta wayá wáiiwadedá irrú liá'a chuánshica wásedeerri'inaa, jócai báabajuta chuánshiyu, lécchoo liá'a lidánaniyu liá'a Espíritu Santoca ya quinínama yáawai wérrí liáni chuánshi yáawaiyiica. Yáani léenaa chítashia wayáyu jíni íbi, wamúrru sáicai irrú.

⁶ Iyá inácueji, iwína wawítee, ya liwítee liá'a Wawácali, ya irríshibia liá'a chuánshica sáictai wówashiyu Espíritu Santo yáani irrú, báawitate nawána carrúni jináata iyáca, náa'a jócani éebida Cristo nácu. ⁷ Chacábacanaa ínu imédaca sáicai iwítee nalí náa'a quinínama náa'a éebidenai Dios nácu, náa'a yáainai cáinabi jí'ineerri Macedonia ya Acaya. ⁸ Jiérriu inácueji, liá'a Wawácali chuánica cáarralerríu jócaita bácai Macedonia rícu ya Acaya rícu, ya quinínama liáni cáinabica lécchoo, ya náa léenaa éebida Dios nácu, tánda wayá jócu arrúnaa watáania mawí quinínama linácu jiliáni. ⁹ Ne báawachata, nayája táanianai linácue liá'a wamá'inau néerra, ya sáicai wérrí irrú iwína wayá, ya chítashia imáacau'inaa náji náa'a ídoloca, quéewique'e isíguia liá'a Dios cáwiica yáawaiyiica ya quéewique'e ichánau isírbia lirrú. ¹⁰ Cha lécchu náiiwacani inéndaca iyá quéewique'e léejocoo áaqueji liá'a Jesúsca, Dios Cúuleeca, liá'a Dios cáwedanica máanalini íbicha. Jesús liyá'inaa wáseada wayá liúcha liá'a máanui wérrí carrúnataica ínuerri'inaaca.

2

Liá'a tráawajuca Pablo shínaa Tesalónica rícu

¹ Iyá jájiu, nuéenajinai, yáine léenaa liá'a wéewidau iyá jócai'inaa mawéni. ² Mawí sáica, áawita yáa léenaa jíni, báawita quéechami nacáitadedá wayá ya náiiwueda wayá lirrícu liá'a chacáalee jí'ineerri Filipos, Dios yúda wayá wáiiwaque'e irrú liá'a lichuánica wásedeerri'inaaca iyá, jócu cáarru wayá béewami lirrú liá'a danáanshi carrúnataica. ³ Níwata wayá jócani yúcau wayáca linácu liá'a wéewidani nácu, jíní watáaniacala máashii wíteeshiyu, jíní wawówaicala wachálujueda wamácoo áabi. ⁴ Báawachata, Dios nísa léeneda wayá, ya limáaca wayá quéewique'e wáiiwa liá'a chuánshica wásedeerri, cháwa cábacanaa watáaniaca. Jócaita wawánaque'e sáicta chóniwenai wówa wáajcha, Diosru wáa wamédani, léewa cáberri wawówa. ⁵ Léjta yáayu léenaa, jócai cáji watáania irrú chuánshi sáictaica, jíní wachálujuedaca wamácoo iyá wéedaque'e yúcha warrúwa. Dios yáirri léenaa quinínama liáni. ⁶ Jócai cáji wamúrru sáicai walíwau

wayá jájiu, jiní yúcha, jiní áabi yúcha. ⁷ Báawita wéewa waméda wawánacaalau inácu, jiníwata wayá wánacaleenai chaléjta apóstolubini Cristo nácuji, wayá wéewacta caníinaa wérri wacábacoo íibi. Chaléjta báquetoo ínetoo dáwinechocta ya rutúya chúnsai ruéenibiu. ⁸ Chái cábacanaa caníinaa wérri wacába iyá, wawówaicta wáa irrú saícai chuánshi Dios shínaa, jóctacala wáa irrú wacáwicau inácueji lécchoo. ¡Caníinaacala wérri wacába iyá! ⁹ Nuéenajinai, éedacaniu chítashia watráawajaayumi jini ya yáacaliyu wérri quéewique'e wéewa wawáalia quinínama liá'a warrúnaanica wacáwicarru. Watráawajaa éerrinacu ya táayee, quéewique'e jócubeecha imá iyáca jáicala itúya wayá nácula wáiiwadedanimi irrú Dios chuánica, tándawa waméda chámai tráawaju báitanacu.

¹⁰ Iyá éewenai yáa léenaa saícaica, ya Dios lécchoo, wayáca jiní máashii wamédani, wayácala machácani, jiní éewerri lijútacoo wanácu iyá éebidenai Dios nácu. ¹¹⁻¹² Ya iyá yáine léenaa lécchoo, wayácala yáine idánani ya saícta iwówa bácainaa iyá, léjta lisálijinaa yáayu'u léenibi wíteu. Wamánimi irrú quéewique'e saíca iyáca léjta náa'a Dios shínaaca, limáidacaalami iyá quéewique'e iwáalia ishínau liwánacaalactaca cadánani wíteeshiyu balíbalictalaca.

¹³ Linácueji wáa saícai Diosru séewirrinaa, quéecha'inaami éemi liá'a Dios chuánica liá'a wáiiwadedani irrú, irríshibiani yáawai wérri léjta Dios chuáni, ne jócai chaléjta washiálicuenai chuáni. Ne yáawaiyi Dios chuánicaa, liáni chuánshica saícai wérri méda irrú éebidenaica. ¹⁴ Quéecha'inaami iyá nuéenajinai, carrúni jináata nacánaqueda iyá nacáaji rícueji náa'a chóniwenai éenaaca, ibésunau léjta náa'a iglesia Dios shínaaca yáanai Judea cáinaberra íta'aa, Jesucristo shínaaca, nayá lécchoo cháni cábacanaa nacánaqueda nacáaji rícueji náa'a chóniwenai néenaaca, judíobinica. ¹⁵ Náani judíobini náinuuate Wawácali Jesús, léjta quéecha náinua náa'a éewidenai Dios chuáni báinacu, náwa nabánua bináawala wayá. Jócai naméda saícai Diosru yáaine lijúnta quinínama. ¹⁶ Wawówaicta wataániaque'e nalí náa'a jócani judío, quéewique'e nawásedacoo lécchoo, náa'a judíobini jócai náinda wamédaca. Chacábacanaa jáica cashiámu jini najíconauyu jini. Ne chóque'e, ya ta, línu cáí liá'a máanui wérri carrúnatabee Dios shínaaca ínuerri náatala.

Pablo wówerri liácoo báníu náa'a Tesalónica ísanaca

¹⁷ Nuéenajinai, quéecha'inaa wadánacoo yúcha íchaitaa, báawita jóca wacába iyá, séewirrinaa wédacanicoo wawáalia iyá wawówa lícuu ya wawówai iyá bájjialanaa wáacoo wacába iyá. ¹⁸ Wawówai metá, wáacajau chaléjta nuyá Pablo, íchabachu nuwówai numédacani, ne liá'a Wawásimica jócu línda wamédaqui jini. ¹⁹ Ne ¿tána léji liá'a washínaa wanéndanica, washínaa saíctai wérri wawówa, saícta wérri wawówa bájjialanaa, ya saícta wawówa cábacoo wayá jájiu? ¡Iyáwajani jáicta léejocoo washínaa Wawácali Jesucristo! ²⁰ Jajá, iyáwa wánenai saícta wawówa bájjialanaa, éewauna saícta wawówa.

3

¹ Néenee quéecha'inaa jócu nuwánta mawí, jáiwa nuwówai numáacacoo nuyá bácai, chacáalee jí'ineerri Atenas. ² Nubánua washínaa wéenajirri Timoteo, liyá cayúdacaica Dios chuáni nácu, quéewique'e líiwa saícai chuánshica Cristo nácue saí. Nubánuani quéewique'e liácoo lícába iyá, liáque'e idánani quéewique'e néebida mamáarraca Dios nácu. ³ Quéewique'e jócu yúrrucueda iwówau áawita línu wátala liá'a máashiica. Ne iyá jájiu yáine léenaa arrúnaaca carrúni jináata wamédacoo quinínama liáni. ⁴ Ya mawí, quéecha'inaate wayá yáajcha újnibii, wáiiwa irrú jini wawáaliacala'inaa máashii wawówau, cháwa libésunacuwai, léjta yáayu léenaa. ⁵ Tándawa, jócu nuwánta mawí, nubánua lisáta léemiu chítashia

iyáqui jíni éebidau Dios nácu, ne cáarru nuyá jócubeecha Wawásimi dáana iyá máashictalaca ya washínaa tráawaju yúcacoo.

⁶ Ne chóque'e Timoteo éejuerriu Tesalónica néenee, línda walí saícai chuánshica éebidauca, ya caníinaa icába yáacacoo. Limá walí séewirrinaa édacanicoo nácu caníinaiyu, ya iwówai icába wayá, léjta wawówai wacába iyá lécchoo. ⁷ Táda líáni chuánshica, nuéenajinai, áawita íchaba carrúnataica ya máashii wówa, ne saícta wawówa bájjalanaa wáaca léenaa yáaineu cabálininaa éebidauca Dios nácu. ⁸ Ne wáa léenaa iyá saíca Wawácali chuáni nácu, wáne cadánani wawówa. ⁹ ¿Chítata wéewa wáa saícai wérri mawí washínaa Diosru inácue ya le saícta wérri wawówa iwánaca lináneewa liá'a Diosca? ¹⁰ Éerrinacu ya táayenaa wasáta liúcha liá'a Diosca, quéewique'e léejueda wayá báníu wacábaque'e wanáni wáacoo, wachúnique'e wáa irrú liá'a cháuctai irrú liá'a éebideni Dios nácu.

¹¹ Wawówai liyáque'e Diosja Wasálijinaaca ya Wawácali Jesúsca, liyúda wayá quéewique'e wáacoo wacába iyá, ya watráawajaaque'e yáajcha mawí. ¹² Quéewique'e Wawácali liwána idáwinaacoo, ya iwáaliaque'e mawí canínaabee icába yáacacoo yáajcha wáacoo, ya quinínama yáajcha, léjta caníinau'u wacába iyá. ¹³ Quéewique'e liyá cabálininaa iwówa rícu, ya majíconaa lináneewa liá'a Diosca Wasálijinaa, jáicta léejocoo Wawácali Jesús quinínama náa'a éebidenai linácu. Chácajani.

4

Liá'a cáwicaishica saíctai Dios cábaca

¹ Chócojoo, nuéenajinai, wasáta irrú ya numá irrú líáni lijí'inaa nácu liá'a Wawácali Jesúsca: Quéewique'e iyá saíca imédaque'e (léjta séewirrinaa iméda yáacuواني) léjta wéewidau'u iyá, quéewique'e saícta Dios cába iyá.

² Iyá yáine léenaa liá'a wéewidani iyá nácu, liwánacaala nácu liá'a Wawácali Jesúsca. ³ Liá'a Dios wówaini yúcha quéewique'e iyá lirrú majíconaa, jiníbeeche méderri máashii lijíconaa líinaayu. ⁴ Quéewique'e bácainaa náa léenaa saícaque'e liyá líinu yáajchau, jiní jíconaa cawáuntai líinu yáajchau. ⁵ Jócaita lijíconaa yáajcha ya máashii wówashí yáajcha, léjta náa'a chóniwenai jócani yáa léenaa Dios nácu. ⁶ Jiní chóniwenai méderri máashii, jiní lichálujedacala áabi linácu líáni, jiníwata Wawácali carrúnatai wérri quinínama líáni jíconaashi, léjta wanísau'u wáiiwami irrúni. ⁷ Ne Dios jócai máida wayá quéewique'e wayá wajíconaa rícuu, máiderri wayá quéewique'e wayá saíca lirrú. ⁸ Cháwajani, liá'a cháaneerri líáni wéewidacala, jócai cháani washíalicuerri bácai, cháaneerri liyá quéechanacu Dios, liá'a yáirri lishínaa Espíritu Santo irrú.

⁹ Ne linácu liá'a canínaabee icába yáacacoo, éenajinai wáacoo, jócu rúnaa watána irrú, jiníwata Diosja liyá éewida caníinaa icába yáacacoo. ¹⁰ Ne léji líáni imédani náajcha quinínama náa'a éenajinai yáainai liá'a cáinabi jí'ineerri Macedonia. Ne wasáta yúcha, wéenajinai, canínaaque'e icába yáacacoo mamáarraca. ¹¹ Éenedate iyá machúnuca ya iméda chúnsai ishínuu, itráawajaa icáajiyu, léjta wawánau imédacani. ¹² Quéewique'e cawáunta nacába iyá náa'a yáainai, bináawe jócani éebida, ya quéewique'e jiní cháucta irrú.

Liá'a léjuacta'inaacoo Wawácalica

¹³ Nuéenajinai, jócai wawówai imáacacoo jócta yáa léenaa liá'a bésuneerri náacoo náajcha náa'a máanalínimica, quéewique'e iyá jócu máashii wówa léjta náa'a áabica, jiníni nénda nayáca. ¹⁴ Léjta wéebidau quéecha'inaa máanali Jesús, ya liáwinaami licáwiawai máanalícai yúcha, cháwa wéebida lécchoo, Dios cáwedeerri'inaa Jesús yáajcha, náa'a máanalínimica éebidenai

linácu. ¹⁵ Tándá wamá irrú, léjta Wawácali éewidau'u, wayá máaquenaicoo cáwi cáashia léejocoo liá'a Wawácalica, jócuminaa wáau nabéecha náa'a máanalinimica. ¹⁶ Jiníwata wéemiminaa áabai chuánshi cadánani wérri, lichuáni liá'a ángel wánacaleerri ya liwítama liá'a trompetaca Dios shínaaca. Liyáminaaja Wawácali Jesús yúrrucuerri'inau áaqueji. Ya náa'a máanalinimica éebidenaimi Cristo nácu, nacáwiauminau quéechanacu; ¹⁷ liáwinaamijoo, wayá cáwininaica, litéeminaa wayá liájchaujoo, áabenaaque'e wacába yáacacoo náajcha sánai íbirra, quéewique'e wajúnteda Wawácaliu cáuli íibi; cháminaa wayá liájcha liá'a Wawácalica mamáarraca éerri. ¹⁸ Ya idánani yáacau liyú liáni chuánshica.

5

¹ Ne linácu liá'a éerrica ya léerdi'inaaca, nuéenajinai, jócai arrúnaa nutána irrú. ² Iyá yáine léenaa sáica, liá'a éerri léejocata'inaacoo, liá'a Wawácalica ínuerri'inaa jócacta wanénda wayácani, léjta báqueerri canédi ínuerri táayee linéduca. ³ Jáicta namá náa'a chóniwenaica: “Quinínama yáairri sáica wérri, jiní bésuneerriu”, néeneeminaa línu cawíquinta náta'aa limárdactana nayá, léjta línu rulí cáiwibeeca ruá'a ínetooca cúlicuecho'inaaca, jiníminaa náctalau liúcha. ⁴ Ne iyá, nuéenajinai, jócai yáa mawítee mawiá, quéewique'e liá'a éerrica línuacta'inaa liá'a Wawácalica licáarruda iyá léjta báqueerri canédi. ⁵ Iyá quinínama éebidenai Wawácali nácu, léwa iyáyu'u léjta jucámarrabee, cámarra lícuu, jócaita léjta táayebée catáwacabeeca; ⁶ tándawa jócu wéewa mawítee wayáca léjta náa'a áabica, arrúnaa wayá cáwi ya wawítee sáicaque'e wayáca. ⁷ Náa'a mawíteenica cháni léjta náa'a máainai éerri nácu, chaléjta náa'a cámadedenai éerri nácu; ⁸ ne wayá yáainai jucámarrá jirrícu, arrúnaa wayá séewirrinaa sáicai wíteeshiyu. Wayá éebidenaica, arrúnaa wamúrruca watúya'inau wayáu sáica, jócubeecha waméda máashii wajíconaacoo. Táda arrúnaa wéebidaca Jesucristo chuáni sáica, ya jéewique'e canínaa wacába yáacacoo, ya jéewique'e wamáaca wawówau Jesucristo nácu, liwásedaque'e wayá Dios shínaa carrúnatai yúcha. ⁹ Jiníwata Dios jócai shírri wayá quéewique'e warrishibia carrúnatabee, Dios shírri wayá quéewique'e wéenaa wáacoo áacairra linácueji liá'a Wawácali Jesucristo. ¹⁰ Jesucristo máanali wanácueji, quéewique'e báawita cáwi wayá, o máanali wayá, quéewique'e wayá liájcha mamáarraca. ¹¹ Tándawa, yáa idánani wáacoo, ya danáanshiyu icába inácu wáacoo, cháí léjta imédau iyácajani.

Pablo yáa nawítee náa'a éebidenai Dios nácu

¹² Wéenajinai, wasáta yúcha cawáuntaque'e icába náa'a tráawajenai íibi, náa'a yáaine iwítee ya éewidenai sáicai chuánshi Wawácali nácu. ¹³ Arrúnaa iwówaica ya canínaa wérri icába nayá, linácueji liá'a tráawaju namédanica. Sáictaque'e iwówa iyá wáacoo.

¹⁴ Wéenajinai, Wamá irrú lécchoo, yáarraque'e náa'a jiníni wówai namédaca. Yáa nadánani náa'a máajinaani Dios chuáni nácu, iyúdaque'e náa'a madánaninica ya iwántaque'e chaijiwítemija'a quinínama yáajcha.

¹⁵ Icabawa yúchaujoo jócubeecha éejueda júnibai irrú wáacoo. Báawachata, arrúnaa iméda mamáarraca liá'a sáicaica, chacábacanaa yáajcha wáacoo ya quinínama chóniwenai yáajcha.

¹⁶ Sáicta iwówa éerri jútainchu. ¹⁷ I'óra éerri jútainchu. ¹⁸ Yáa sáicai Diosru quinínama nácu, jiníwata léwa liwówaini yúcha, léjta éebidenai Cristo Jesús nácu.

¹⁹ Ujóca imá jáicta Espíritu Santo wána imédaqui jini. ²⁰ Ujicháani liá'a chuánshica Dios wánani natániaca. ²¹ Éenedani quinínama ya iwína liá'a sáicaica. ²² Ishírrii quinínama méenaami máashii yúcha.

²³ Ne Diosja, liá sáicaica, liméda iyá sáica wérri majíconaana lijí'inaa nácu, ya litúya iyá quinínama inácu sáica, iwówa, icáwica ya ináanai jiní cháucta irrú libéecha liá'a línucta'inaa Wawácali Jesucristoca. ²⁴ Liá'a Dios máiderri iyá machácani wérri, ya licúmpliaminaa quinínama liáni.

Litáa irrú ya liá nalí sáicai liájumirrau

²⁵ Nuéenajinai, isáta Dios yúcha wanácu lécchoo. ²⁶ Itáa nalí quinínama náa'a wéenajinaica áabai ishíshicani majíconaiyu. ²⁷ Numáca irrú, Wawácali jí'inaa nácu, iliá'que'e liáni cáashtaca quinínama wéenajinai éebidenaicarru. ²⁸ Quéewique'e Wawácali Jesucristo yáa irrú sáicabeeca quinínama irrú.

Segunda carta de San Pablo a los TESALONICENSES

Nuédacaniu inácu

¹ Nuyá Pablo, liájcha liá'a Silvano ya Timoteo, nutána liáni cáashtaca iyá'inaa nuéenajinaica iglesia ísanaca liá'a chacáaleeca jí'ineerri Tesalónica, yéenai áabenaawówa Dios Wasálijinaa ya liá'a Wawácali Jesucristoca. ² Nusáta Dios Wasálijinaa yúcha ya Wawácali Jesucristo yúcha liá irrú mawénii ya liáque'e irrú sáitau'i iwówa inácu.

³ Nuéenajinai, séewirrinaa warrúnaa wáa sáicai Diosru inácue, níwata rúnaaca wamédacani, níwata liá'a éebidanica dáwinerriu liácoo ya liá'a canínaabee icába yáacacoo, mawí máanui éerri jútainchu. ⁴ Táda, wayá jájiu watáania inácu sáica wéerri iglesia rícu Dios shínaaca, linácue liá'a danáanshica ya liá'a éebidauca íyadani, béewami lirrú liá'a quinínama nacánaquedaniyu iyá, ya máashiica nawána ya carrúni jináatabee íibi. ⁵ Liáni Dios íyada liyáu machácani léjta liyá limédanica, liwáliaca iyá sáica iwárrua'inou liwánacaalactalaca, linácueji liá'a carrúni jináata iyáca.

⁶ Ne Dios méderri machácaniyuni liwánaca carrúni jináata namédacoo náa'a wánenai carrúni jináata iyá; ⁷ Ya iyá náa'a carrúni jináatanica, liáminaa irrú iwówa iyabacta'inaacoo léjta wayá. Liáni bésuneerri'inou liyáli éerri, jáicta Wawácali Jesús ínujoo lishínaa ángelbini cadánaninica, línuminaa áaqueji íibi liá'a chichái camarraca. ⁸ Ínuerri'inaa liméda nayá carrúni jináata náa'a jócani wówai Dios, jiní namédacala Wawácali Jesús chuáni wánacaala, wásedeerri'inaata wayá máashii yúcha. ⁹ Náani carrúni jináataminaa liméda nayájoo cáiwinaa jóctala éewa amáarra nayá, ya táminaa liúca nayá déecuchala lináneewa yúchau liá'a Wawácali, ya lidánani ya licámarra yúchau. ¹⁰ Jáicta línu liá'a Wawácalica liyáli éerriminaa, náa lirrú sáicai náa'a lishínaaca, ya sáicta wéerri nawówa náa'a quinínama éebidenaica, ne iyájani éebida linácu liá'a wamáni irrú Jesús nácue sáica.

¹¹ Wayá sátenai Dios yúcha inácu séewirrinaa, quéewique'e liméda iyá sáica éewaqué'e iméda liá'a tráawaju limáidani iyá nácu. Wasáta Dios yúcha quéewique'e liyúda iyá imédaqué'e liá'a sáicaica iwówaini imédaca, ya éewaqué'e iméda náa'a tráawaju éebidauca idánani yáajchau Dios nácu. ¹² Chacábacanaa, lijí'inaa nácu liá'a Wawácali Jesúsca náaminaa lirrú sáicai inácueji, ya liyá liáminaa irrú sáicai léjta licábacanaa canínaabeeca washínaa Dios, ya Wawácali Jesucristo shínaaca.

2

Lichúni líiwa linácueji liá'a léējuacta'inaacoo liá'a Wawácalica

¹ Chóque'e, nuéenajinai, ne linácu liá'a léējuacta'inaacoo Wawácali Jesucristoca ya wáawacacta'inaacoo liájcha, wasáta yúcha, ² quéewique'e jócu ináawida iwíteu madéjcanaa, jiní índaca nacáarruda iyá, áawita báqueerri máca espíritu táaniacala lirrú, jócta máirri jáicala wéewida jini, o watánaca lirrú áabai cáashta, jáicala wamáni Wawácali éerri jái ínu cá. ³ ¡O'índa nachálujueda iyá jiní wéerri nácuejoo! Libéechajoo liá'a éerrica chóniwenai náasacalaminaajoo liá'a Dios máni'inaacucha, jáicta lijíájoo liá'a washálicuerri máashiicai wéerrica, liá'a yúqueerri'inaacoo amáarraca. ⁴ Léwa lijínai bárruerriu lijúnta náa'a quinínama

téenai Dios jí'inaa, o arrúnaa náa saícai wérri liúcha, ya lécchoo línuminaa limáaca liárrubaiu Dios íbana rícu, limáminaajoo liyá waliá Dios, liá lirrú saícai.

⁵ ¿Jócu édacaniu nutáania'inaami irrú linácu liáni nuyá'inaami yáajcha? ⁶ Ya chóque'e iyá yáine léenaa tánashia chá'a bárrueda liyácani, quéewique'e jócu líiyadau jóctanaa léerdi ínuu. ⁷ Ne liá'a limédani cabáyainta máashiica, jái naméda nayácai lierra méenaami máashiica yáairri cabáyainta; cháucta bácai já'a léedacoo béewami liá'a wíneerri liyácani. ⁸ Néenee líiyadaminau liá'a máashiicaica, liá'a Wawácali Jesús línuani'inaa linúma cálesayu, ya limárdani'inaa jáicta léejojoo lidánani cámarrayu. ⁹ Ne liárra máashiicaica, ínuerri'inaa Wawásimi dánaniyu; línuminaa wíteeshi dánaniyu, ya limédaminaa chóniwenai náneewa jócai nacába cáji, quéewique'e lichálujueda nayá. ¹⁰ Ya limédaminaa quinínama máashiica, quéewique'e lichálujueda náa'a yáaine'inaacoo náucacoo, jócala nawówai néebidaca, ya jócu nawówai naméda Dios chuáni wánacaala, quéewiquinicta néenaa náacoo áacairra. ¹¹ Tándawa, Dios índa nachálujueda nayá ya néebidaque'e liá'a númashi yúwicaca. ¹² Quéewique'e náucacoo quinínama náa'a jócani wówai néebida liá'a yáawaiyiica, báawachata saícta nawówa méda liá'a máashiica.

Dios wínani quéewique'e náacoo áacairra

¹³ Ne wayá séewirrinaa arrúnaa wáa saícai Diosru inácue, wéenajinai caníinaa licába iyá liá'a Wawácalica, jiníwata Dios wíneerri iyá quéewique'e iyá quéechanacu éenaacoo'e ínu icáwicau Dios yáajcha, lirrícueji liá'a Espíritu wáneerri majíconaa iyá, ya liá'a yáawaiyii éebidani nácu. ¹⁴ Tándawa, Dios máida irrú lirrícueji liá'a chuánshi saícai wayái íiwadeda irrú: Quéewique'e ínu iwáalia léenaa liá'a licámarra liá'a Wawácali Jesucristoca. ¹⁵ Tándawa, nuéenajinai, yáau machácani ya jócu imíya máecha liá'a wéewidau'u iyá wanáanacaiyu ya cáashta rícueji. ¹⁶ Wayá sáta Wawácali Jesucristocaja, ya Dios Wasálijinaa, caníinaaca licába wayá ya liá wali saíctaque'e wawówa mamáarraca, ya áabai saícai wanéndani wayáca saícacala liyá, ¹⁷ saícta liméda iwówa ya limáaca cadánani iyáca, quéewique'e liá'a imánica ya liá'a imédanica saícaque'ini quinínama.

3

Isáta wanácu Dios yúcha

¹ Léwa liájumirra saí liáni, nuéenajinai, isáta wanácu, quéewique'e liá'a Wawácali chuáni línu madéjcanaa quinínama cáinabi, quéewique'e caníinaa nacábacani, léjta libésunau yáajcha. ² Isáta Dios yúcha lécchoo quéewique'e litúya wayá náucha náa'a chóniwenai máashiinica ya náa'a cajíconaanica, níwata jócai quinínama néebidaca. ³ Ne Wawácali liá'a machácanica, liyámina wáalia iyájo machácani iwítee ya litúya iyá máashii yúcha. ⁴ Wawácali nácu wawáalia éebidani iyá imédacala iyáca, ya imédani'inaa mamáarraca, léjta wabánau'u imédacani. ⁵ Wawácali liyúda iyá caníinaaque'e icábaca yáacacoo, léjta Dios caníinaa licábaca, ya iwáalia carrúni jináatabee danáanshi Cristo nácu.

Arrúnau'inaa tráawajaaca

⁶ Nuéenajinai, wabánua lijí'inaa lícu liá'a Wawácali Jesucristoca, quéewique'e ishírricoo náucha náa'a wéenajinai jócani wówai natráawajaaca, ya jóca áabenaa nawítee linácu liá'a wéewidani iyá nácu. ⁷ Iyá yáine léenaa chítashia'eewo'u iyáqui jini quéewique'e éewa iméda léjta wamédanica: Wayá séewirrinaa watráawajaaca quéecha'inaami wayá íibi, ⁸ jini wáayacala íyanibi mawéni, séewirri wapáidaca. Báawachata, watráawajaa yáacaliyu éerrinacu ya táayee, quéewique'e jócubeecha wáiiinu waméda imánubaca quiní irrú. ⁹ Ne yáawaiyii natáa, wéewa wasáta

yúcha iyúdaquiniecta wayá, ne jócu cháa jíni, watráawajaa quéewique'e wáa irrú wacábacanau éewani'inaa iméda yácanaa. ¹⁰ Quéecha'inaa wayá yáajcha, wáa irrú chítashia arrúnaa iyáqui jíni: Liá'a jócai wówai litráawajaaca, chacábacanaa jócu líiya. ¹¹ Ne wáa léenaa áabi éenaa, yáainai cháji'i jócani tráawajaa, níwata awátuini wérri, naníquicoo jóctalata néewa naníquicoo. ¹² Náarra chóniwenaica wabánua nalí ya wamá nalí, liwánacaala nácu liá'a Wawácali Jesucristoca, quéewique'e natráawajaa cha nawíteemi já'a, néewaqué'e nawáalia narrúnijinau.

¹³ Nuéenajinai, osámu iméda liá'a saícaica. ¹⁴ Jócta áabi éenaa jócani méda wawánacaala liá'a watánani líta'aa líáni cáashtaca, éeda lituínaa tánashiajoni, ya u'iwína yáacau liájcha, quéewique'e báicani. ¹⁵ Ne jócu iwáalia ijínaiyu wáni, yáa liwíteee léjta éenajirri.

Sáicai liá nalí liájumirrau

¹⁶ Ya liyá jájiu Wawácali saíctactaca nawówa yáca, liá irrú saíctacta iwówa quinínama éerri ya matuínaami. Liá'a Wawácali yáa yáajcha quinínama. ¹⁷ Nuyá, Pablo, nutána irrú nutáayu irrú, chúnsai nucáaji yá nushínaa letrayu. Cháwa nutána nují'inau quinínama nushínaa cáashta nácu, cháwa nutánacani'i. ¹⁸ Ya Wawácali Jesucristo yáa irrú saícai quinínama irrú.

Primera carta de San Pablo a TIMOTEO

Nuédacaniu jinácu

¹ Nuyá, Pablo, apóstolu Jesucristo shínaa, bánuerriu Dios wánacaala nácu wásedeerri wayá, Wawácali Jesucristo, washínaa wanéndani wayáca. ² Nutána jirrú liáni cáashta Timoteo, yáawayi nucúulee éebidani nácu, nuwówai Dios Wasálijinaa ya Cristo Jesús washínaa Wawácali yáa jirrú liwíteu, jishínaa carrúni jináatai ya saíctactaca jiwówa yáca.

Núiwani jirrú lijúnta náa'a éewidenai jócani yáawaiyii

³ Léjta jinísa numá jirrúí quéecha'inaa jóctanaa nuáu chaléeni cáinabi jí'ineerri Macedonia, quéewique'e jimáacacoo chacáalee jí'ineerri Éfeso, quéewique'e bánua nalí chóniwenai quéewique'e jócu néewida báawatai wíteeshica, ⁴ u'éemi nachuáni náa'a náiiwadedanimica ya chuánshi jócai amáarra nanácu náa'a nawérrinaibimica. Liáni wíteeshi téenai bácai nacáita yáacaque'iu, jócai éewa liwána liwáalia néebidauca liá'a Dios wówaini limédaca.

⁵ Liá'a Dios wówaini liméda liájcha liáni rúnaa caníinaa wacába yáacacoo, liájcha liá'a caníinaabee ínuerri áabai wówashi masáculai, áabai wíteeshi saícai, ya áabai wéebidani yáawaiyica. ⁶ Áabi jíéneu báawachala liúcha liáni ya yúqueneu cáita yáaqueneu, jócai áanama nácueji. ⁷ Nawówaini namédacoo quéewidacani liá'a ley Dios shínaa, ne jócai néemi liá'a namánija, ne jiní liá'a néewidani jicá'a liá'a yáawaiyi namáca.

⁸ Wáa léenaa liá'a ley saícai wéerri, chácta waméda léjta liwówai limédaca, léjta liyáyu'u. ⁹ Rúnaa wédacanicoo, jiní ley náa nalí náa'a médenai saícaica. Liá'a ley náani quéewique'e náa léenaa náa'a médenai máashii ya náa'a jócani éemi, ya náa'a máashiicanica ya cajíconaanica, náa'a jócani cawáunta Diosru ya liá'a éebidani nácu, ya náa'a ínuenai nashínaa nasálijinau ya natúwa, quinínama ínuenaica. ¹⁰ Ya náa'a médenai máashii náinaa yáajchau, ya náa'a washíalicuenai médenai máashii náajcha wáacoo, ya náa'a ínaca médenai máashii nayá wáacoo lécchoo, ya náa'a nawénda ya nawéni chóniwenai, ya náa'a canúma yúwicanica; ya náa'a júrenaiu mawéni; liáni liwówaiyu limáca, náa'a médenai liá'a yáirrico éewidenai saícai júnta. ¹¹ Ya liáni saícai éewidani léewa wáinuni saícai wéerri chuánshi, léewidani wayá nácu wéewaunaa wáacoo áacairra, liá'a Dios saícai wéerri máacani nulí.

Yáirri saícai nácu liá'a carrúni jináatai Dios shínaaca

¹² Nuá saícai washínaa Wawácali Jesucristo, liyá yáirri nulí danáanshi, níwata cáberri nuéebida linácu limáaca nuyá nuyúdaque'e lishínaa tráawaju nácu, ¹³ báawita nuyá quéecha numá chuánshii máashii linácula, nucánaquedani ya nucáitani. Ne liyá Dios carrúni jináata licába nuyá, níwata nuyá újnibi jócai éebida linácu ya jócu nuá léenaa liá'a numédanica. ¹⁴ Cháwa jáni washínaa Wawácali yáa nulí liwíteu máanui wéerri, ya liá nulí liá'a nuéebidani nácu, ya liá'a caníinaabee wawáalianica washínaa rúneerriu Cristo Jesúsru.

¹⁵ Liéni yáawaiyi wéerri, quinínama rúnaa néebidacani: liá'a Cristo Jesús ínuerri cáinabi ítala quéewique'e litée náa'a cajíconaanica áacairra, náucha nárra nuyá quéechanacu saí. ¹⁶ Tándawa, Dios wáalia carrúni jináata licába nuyá; quéewique'e Jesucristo iyada nunácu quinínama saíca wíteeshica. Nuyá ínue numédacoo nuyadacoo nalí náa'a rúnaa néebida linácu, quéewique'e wéewa nawáalia liá'a

cáwicaishi jócai amáarra. ¹⁷ ¡Wáa lirrú máanui licábacoo, ya cadánanibee wérri mamáarraca éerri, lirrú liá'a rey jócai amáarra, liá'a jócai éewa máanalica, jócai wéewa wacábaca liyá bácai Dios! Chácajani.

¹⁸⁻¹⁹ Timoteo, nucúulee, nuá jirrú liáni tráawajuca quéewique'e jíinua yáacacoo saíca liáni íinua yáacashica jéebidani nácu, ya saícai wíteeshiyu, léjta liá'a namáni quéecha náa'a éenajinai náa'a táanianaimi jinácu lijí'inaa lícu Diosca. Áabi jócta néemi jiwánacaala nashínaa nawíteu yúqueneu nashínaa néebidani nanácu. ²⁰ Liéni bésuneerriu nalí náa'a Himeneo ya Alejandro, náani néejueda Wawásimirru quéewique'e néewidacoo jócubecha namá máashii chuánshi Dios júnta.

2

Chítashia arrúnaa isátacoo Dios yúcha.

¹ Quéechanacu numáca irrú iméda isáta Diosru, isáta Dios yúcha, isáta íchaba ya yáa saícai Diosru quinínama nanácu náa'a chóniwenai. ² Arrúnaa wasáta Dios yúcha nanácu náa'a wánacaleenaica, ya náa'a bánuenaica, quéewique'e wéewa saícta wawówa ya wacáwica machúnuca, ya jiní íinua yáaquenai, cawáunta wayá Diosru, ya cawáuntaque'e quinínama licábacanaa. ³ Liáni saícai ya licába saíctai liá'a Diosca téerri wayá áacairra. ⁴ Liyá wówerri quéewique'e quinínama náiiinu náa léena yáawaiyiica, ya náaque'iu quinínama áacairra. ⁵ Ái bácai rími Dios já'a; ái báqueerri Washiálicuerri éeneerri litée quinínama washiálicuenai quéewique'e nayá Dios yáajcha, lijí'inaa liá'a Washiálicuerrica Jesucristo. ⁶ Níwata Jesucristo éejuederri licáwicau quéewique'e quinínama chóniwenai éewa náacoo áacairra, léjta liáyu chuánshi liyáali léerdimi rícu. ⁷ Tándawa nuyá Dios máacani téerri'inaa lichuáni ya apóstolu, ya namáaca nulí quéewique'e éewiderriu linácu éebidani, ya liá'a yáawaiyiica náa'a jócani judío. Ne liéni numáni yáawaiyi walierra; jócaita númashi yúwica.

⁸ Cháwa jáni, nuwówai náa'a washiálicuenaica nasáta Dios yúcha quinínama matuínaami, ya nanácuda nacáajiu Diosru wówashí masáculai, jiní íiwirri wówa ya jiní cáiteerri ⁹ Ya nuwówai quéewique'e náa'a íinaca nasúwa nábalau léjta íina íibala cábacanaa, imíyaiyu ya sensíyuiyu léchho; quéewique'e nachúnicoo ne jócai jíerri ruwítai quéewique'e nacába ruyá, jiní óroyu, ya íiba cawénini, jiní íibalashi cawéni wérri, ¹⁰ arrúnaa iméda saícai, léjta arrúnaa naméda náa'a íinaca máaqueneu nayáu Diosru. ¹¹ Ruá'a íinetoo rúnaa ruéemi liá'a néewidani nácu manúmata, cawáuntaque'e quinínama ruyá náajcha wánacaleenaica; ¹² ya jócu nuínda quéewique'e ruá'a íinetoo éewida íchaba chóniwenai náneewa, ya jócaque'e ruwánacala liá'a washiálicuerrica. Nuwówai ruyáque'e manúmata, ¹³ níwata Dios méderri quéechanacu Adán, liáwinaami ruá'a Évaca; ¹⁴ ya Adán jócaite Wawásimi chálujueda, ruyáwani ruá'a íinetoooca, lichálujuedate ruyá rucáu jíconaashi rículate. ¹⁵ Dios méetuaminaa rujíconaa ruá'a íinetoooca ya táminaa litée ruyá áacairra, rumédacta quinínama saíca léjta túwashi, ya ruéebidacta mamáarraca, caníinaabee nácu, jiní rujíconaa ya imíya ruyá.

3

Chítashia rúnaa namédacoo náa'a wánacaleenaica iglesia rícu

¹ Liéni yáawaiyii waliáni: Báqueerri wówerriicta liárru iglesia rícu liwánacaalacoo'e, wówerri áabai tráawajo saícai. ² Tádawa, liá'a licábacanaa liá'a wáaleerri liá'a wánacaalashica léjta wánacaleerri jiní jíconaa. Arrúnaa liwáalia bácau rími línuwa, ya liyáque'e áabai cáwicaishi cawáuntai, áabai chuánija, catráawajaacai ya jóca liséwica yáarru. Arrúnaa léewa liwína chóniwenai líibana

riculau mamáarraca; arrúnaa léewa léewidaca. ³ Jócai arrúnaa cáirracalaicani, jiní liwówaica línuua yáacacoo, arrúnaa saícai wérrí liyá, machúnucai ya jócai máaca liwówau warrúwa nácu. ⁴ Arrúnaa léewa liwánacaala líibana rícu sána, ya léewidaque'e léenibiu juménani nayá ya cawáuntani quinínama. ⁵ Ne jóctacala léewa liwánacaala chúnsai líibana rícu sánaca, ¿chítate quéewau'u jini litúya liá'a iglesia Dios shínaaca? ⁶ Tándawa, liá'a wánacaleerrica jócai éewoo báqueerri wáalii éebidaca, carrúnataca máanui licábacoo, ya licáacoo léjta Wawásimi cáayu'u lirrícula liá'a cacháninaica. ⁷ Arrúnaa cawáunta nacábacani náa'a jócani éebida Dios nácu, quéewique'e jócu licáu báinabee rícula nanáneewa náa'a chóniwenai, ya licá'echau Wawásimi shínaa máashii rícula.

Chítashia rúnaa namédacoo náa'a nayúdenai pastor iglesia rícu

⁸ Chacábacanaa, náa'a yúdenai pastor iglesia rícu, rúnaa washiálicuenaicani cawáuntani, ya séewirrinaa naméda liá'a namánica, ya jócani cáirracalani, jiní nawówaicala nawáalia shínaashi méenaami naméda máashii chóniwenairru. ⁹ Arrúnaa nacháanacoo lirrú liá'a yáawaiyi náyadanica, liá'a wéebida nácu ya nawáaliaque'e masáculai wíteeshica. ¹⁰ Quéechanacu arrúnaa néeneda nayá, ya liáwinaami, ya jócta nawáalia najíconau néewaminau namédacoo léjta nayúdenai pastor iglesia rícu. ¹¹ Chacábacanaa, náa'a ínaca cawáuntani wérrí, jócani cáiiwadedacani chuámshi shínanaa, cawáuntani ya machácani quinínama nácu. ¹² Báqueerri yúderri pastor iglesia rícu, rúnaa liwáalia bácau rími línuja, ya léewa liwánacaala saíca wérrí léenibiu ya lishínaa quinínama líibana rícu sána. ¹³ Níwata náa'a yúdenai pastor iglesia rícu, médenai saíca nashínaa tráawajo, náiiunui'inaa nalíwoo áabai yáarruishi cawéni, ya chawíteemi wérrí já'a néewaminaa natáaniaca néebidauca Cristo Jesús nácu.

Liá'a yáawaiyiica íyaderricoo linácueji liá'a wéebidani nácu

¹⁴ Nunénda nuáacoo nucába jiyá; ne nutána jirrú liáni, ¹⁵ quéewique'e, báawita nudécudau, jiáque'e léenaa chítashia jini rúnaa jimédacoo Dios shínaa éenajinai íibi, léwa liáni iglesia Dios cáwiica, liá'a iglesia wíneerri ya túyerri yáawaiyica. ¹⁶ Yáawaiyii atéwai jócu wéewa wáiiwadedaca liá'a wéebidani nácu bájjialai máanui wérrica:

“Cristo ínuerri cáinabi ítala limédacoo washiálicuerriyu,
néenee Espíritu Santo íyada majíconaiyu,
ya náa'a ángelbini nacábani.

Náiiwa nalí chóniwenai yáaine quinínama cáinabi íta'aa,
náa'a éebidenai linácu quinínama cáinabi,
ya narríshibiani saícai wérrí áacairra.”

4

Náa'a shírruedenai nawíteu liúcha liá'a néebidani nácujuo

¹ Ne liá'a Espíritu Santo limá'ee jucámarranaa, cha lé'e amáarractala'inaa liyáca liá'a éerrica, áabiminaa dánaujuo liúcha liá'a néebidani nácu, nasíguiaminaa náa'a espíritu cachálujuedacanicu ya néewidani nanácu náa'a ínuenai demonio néenee. ² Namédaminaa nawánacaala náa'a chóniwenai chámainsi wíteeshi ya canúma yúwicani, nashínaa nawítee márquerriu nashínaa jíconaashi újni jíarruyucani. ³ Náani chóniwenai jócu náinda néda yáacacoo, ya jócu náinda náaya matuínaami íyacaishi, ne Dios quénudanica quéewique'e náa'a éebidenai ya léchoo náa'a yáine léenaa liá'a yáawaiyica náayaque'ini, náaque'e saícai Diosru. ⁴ Ne quinínama liá'a Dios quénudanica saícai wérrí; ya jiní wéewani

wadánaa jiúcha warríshibiactani wáa saícai Diosru, ⁵ níwata liá'a Dios chuánica ya isáta Dios yúcha limédani majíconaa.

Báqueerri saícai catráawajaacai Jesucristorru

⁶ Ne jéewidacta quinínama liáni nalí náa'a jéenajinai, ya jíya liá'a Dios chuánica ya liá'a saícai jéebidanica nácu séewirrinai jiyá nácu, jiyá bácai cashírruedacai saícai Jesucristorru.

⁷ Ne jócai jiméda liwánacaala náa'a chuánshi éerri rícu sánaca ya mawíteeca. Jimáaca jicáwicau Dios cáaji rícu mamáarraca; ⁸ áawita liá'a ejercicio saícai wanáanairru máayabaca, jimáaca jiyáu Diosru saícai quinínamarru, níwata índa walí saícai liáni wacáwicaca, ya liá'a wacáwica wabéechala saíca. ⁹ Liáni yáawaiyii waliáni, arrúnaa quinínama néebidacani. ¹⁰ Tándawa liáni, watráawajaa ya waméda wadánaniu, níwata wamáaca wanéndaca liáni liá'a Dios cáwiica, liá'a wásedeerri quinínama chóniwenai, nalí chúnsai náa'a éebidenai linácu.

¹¹ Liáni arrúnaa jibánua ya jéewida áabi mawí. ¹² Ujicába jiyáu jiníca jiwéni, báawita icúlirrijui jiyá, mawí jíyada jiwíteu nalí chaléjta éebiderri Dios chuáni nácu, chaléjta jítáaniacala, chaléjta jiyáyu'u jiwówa yáajchau, ya jéebidacala ya jicáwica jiní jíconaa. ¹³ Nácula nuínu jichána jiliá nalí náa'a chóniwenai liá'a Dios chuánica, jíá nadánani náa'a jéenajinai ya jéewida nayá. ¹⁴ Ujinda amáarraca liá'a saícabee Dios yáani jirru, quéecha'inaami Dios wána salínaica iglesia ísanaca nachánaa nacáajiu jinácu.

¹⁵ Jimáaca quinínama jiwíteu linácu liáni, néewaqué'e nacába quinínama léjta jidáwinacoo jinácu. ¹⁶ Jitúyau jiyá jájiu, liá'a jéewidau'u áabi, jíáu cabálininaa quinínama nácu. Ne jimédacta cháni'i, jéewaminaa jíacoo áacairra jiyá jájiu, ya chacábacanaa náa'a éemenai jirru, néewaminaa náacoo áacairra lécchoo.

5

Chíta éewau'u jiyá náajcha náa'a éebidenaica

¹ Ujicáitadedá liá'a salírranica, báawachata, jéewida liwíteé chaléjta újni jisálijinaa, jiyá náibi náa'a icúlinaica ya jíá nawíteé léjta jéenajinai. ² Náa'a salítuenica, jiyá ruájcha chaléjta jítúwa; ya náa'a miyácanai, chaléjta jéenajinai íina, wíteeshi majíconaiyu.

³ Jiyúda máanirrinica náa'a jócani wáalia tánashia yúderri nayái. ⁴ Ne báquetoo máanirriuctani ruwáalia rucúuleu jócta rutáqueerri, nayáwa quéechanacu éewenaa néewidacoo naméda nacábacanau náajcha náa'a chúnsana néenajinaica, canínaaque'e nacába nasálijinau léjta canínaa nacába nayá lécchoo, léwa saícai liéni, saícai Dios cába lécchoo. ⁵ Ne ruá'a yáawaiyii máanirriuca, ruá'a máaquechooca bácai, máaquechoo ruwówau Dios nácu, jócau íyabau rusátacoo Dios yúcha éerri jútainchu ya táayee lécchoo, quéewique'e Dios yúda ruyá. ⁶ Ne ruá'a máanirriuca médechoo léjta éerri wówau, máanaliu yáca rucáwica yáajchau. ⁷ Jibánua nalí náa'a quinínama liáni, quéewique'e jócubeecha arrúnaa nacáida íwanaa. ⁸ Ne liá'a jócaita túya léenaaca, mawí'inaa chúnsana léenajinaica, jócai méda nacábacanau náa'a éebidenai Dios chuáni, cháí jicá'a liá'a mawí cacháninai wíteé náucha náa'a jóca éebida Dios nácu.

⁹ Táshia natánacta nají'inaa náa'a máanirrinica, arrúnaa nayáca bácai nája náa'a wáalenai mawí sesenta camuí, ne ruá'a wáalechoomi bácairrimi rúnirrijau. ¹⁰ Néewani náa léena nácu liá'a saícai rumédanica: Dáwinechoo saíca ruéenibiu, saíca wíteé náinuucta rúbana rícula, bádedeechoo náiba náa'a éebidenaica, ruyúdacta náa'a carrúni jináatanica; ne lécchoo, ruwówa rumédaca quinínama saícai. ¹¹ Ne jócu tána nají'inaa néeni náa'a máanirrinica wáalianai píitui camuí, níwata ruínaa wána rushírricoo Cristo yúcha, wówainai nawína yáacacoo

wáaliyu bániu, ¹² nawáalia najíconaa nayá jájiu, jóca naméda léjta namáyu nalí quéechanacu. ¹³ Ne lécchoo najinaniu cuíta jútainchu, ya naméda nánuniu lécchoo, ne jócanita ínu bácai canúma yúwicani lécchoo, níqueneu quinínama nácu ya náiiwadedá jócai saícanata náiiwadedaca. ¹⁴ Tándá nuwówai náa'a máanirrini miyácanaica ruéewa ruéda yáacacoo wáaliyu, nawáaliaque'e néenibiu, natúyaque'e nábanau léjta ína, jócubeecha náa lirrú yáarrushi liá'a najínaica. ¹⁵ Ne áabi náa'a máanirrinica najiáu Jesucristo yúcha, jáiwa náawai Wawásimi yáajcha.

¹⁶ Ne báquetoo ínetoo éebidechoo Cristo nácu, ruwáaliacta ruéenajinai máanirrini íbiu, arrúnaa iyúdacani, jócubeecha cadúcuni liyá iglésiarru; chámínaa iglesia éewa liyúda nayá náa'a máanirrinica jiníni yúda mawí.

¹⁷ Náa'a salínaica wánacaleenai saíca iglesia, éewenai cawáunta icába mawí, náa'a yáawaiyínica íiwa ya éewidenai Dios chuáni. ¹⁸ Ne liá'a Dios chuáni limá'ee: "U'ibáji linúma liá'a pacáaca jáicta litráawajaa liyá cáí". Né'e limá'ee lécchoo: "Liá'a tráawajeerrica iglesia rícu, éewerri lirríshibia liwéníu lécchoo".

¹⁹ Ujiméda nawánacaala náa'a táanianai lijúnta liá'a salírrani éewiderrí iglesia rícu, jócta liwáalia chámata jócta matálitai cábenai liyá. ²⁰ Náa'a médenai náacoo najíconau, arrúnaa náarracani quinínama náneewa, quéeuque'e chacábacanaa cáarru náa'a áabica.

²¹ Nubánua jiyá Dios náneewa, Jesucristo náneewa ya náa'a ángelbini Dios wínani lécchoo, jiméda quinínama liá'a nuwánani jimédaca, ya machácani jiyá quinínama yáajcha, jicába quinínama áabena. ²² Ujichánaa jicáajiu áabi nácu jóctanaa jiá léenaa liwítee saíca, jócubeecha jiméda jijíconau náajcha. Jitúyau liúcha liá'a quinínama máashiica.

²³ Níwata éerri jútainchu bálínacoo jiáwai nácu, ujírra shiátai bácai liyáwoo, jéewa jíirra píitui vino lécchoo.

²⁴ Najíconaa náa'a áabica, nacábani jucámarranaa jóctanaa náau liyáctala cáberri yáawacta cajíconaajani, ne áabata náani léenaa liáwinaami. ²⁵ Ne chalécchoo, liá'a saícai namédani lécchoo nacábani jucámarranaa; ya liá'a jócai nacába, jóca'inaa máacau libáyacoo séewirrinaa.

6

¹ Náa'a arrúnaani tráawajaaca nawácanairru mawéni, arrúnaa náa'a nacáarruni'inau nawácalirru, arrúnaa cawáunta nayá, jócubeecha licáida náiiwanaa Dios jí'inaa nácuha, jiní natáaniacala máashii linácu liá'a wéewidani nácu. ² Ne áabi wáaliacta nawácanai éebidenai Dios chuáni, néewaque'e cawáuntaque'e nayá, níwata néenajinaiwajani éebiderrí Jesucristo chuáni nácu; tádawa, arrúnaa iyúda nayá saícai wéerri mawí, tándawa náa'a ríshibianai nashínau saícai tráawajuca, éebidenai lécchoo, ya éenajinai canínaa icába nayá.

Rícucaishi yáawaiyiica

Jéewida ya jíiwa nalí liáni: ³ Ne áabi éewidacta iyá báawatai liúcha liá'a léewidani iyá nácu, ya jócu áabena liyá liájcha liá'a yáawaiyica néewidani nácu, Wawácali Jesucristo nácue saíca, ne jócani éewida léjta wawítee, ⁴ ne báqueerri saíctai cábacoo liyá jájiu liwítee rícuejiu, ne jiní yáani léenaa. Íserri litáania nanácu náa'a chuánshi jócani saíca licábaca, ne yáairri linácu chaléjta bálínacaalashi; ne léwa línucteji liá'a cadéni nacába yáacacoo, jócu áabena nawítee, máashii linúma, jócu léebida linácu, ⁵ ya línua yáacau éerri jútainchu áabi yáajcha, náajcha náa'a chóniwenai máashii wítee, ya jócai liá léenaa liá'a yáawaiyica, wíneerri liá'a wíteeshica cháji'i warrúwa nácueji. ⁶ Ne jucámarrai yáaca liá'a wawíteeca, yáawaiyii cawéni wéerica, ne bácai lirrú liá'a saíctai wówa

liájcha liá'a liwáalianica. ⁷ Táda jiní waíndani lítala léji líeni cáinabica, jiní'inaa wéewani watéecojoo. ⁸ Áicta wáayanijaa ya áí wábalajaa, ta éewa saícta wawówai liájcha liáni. ⁹ Náa'a wówenai nawáalia máanui wérri warrúwaca, jócu néenaa nawánta liá'a máashii méda nawówa lícu, ya liwána napénsaa áabata matuínaami mawíteeyu, ya liá'a máashiica téerri washiálicuenai carrúni jináatactala'inaa nayá, ya chaléeni náucaquictala'inaacoo. ¹⁰ Níwata lináinaa liá'a warrúwaca, náawiderri nawítee náa'a washiálicuenaica, namédaque'e máashii liyú liá'a warrúwaca, náa'a saíctani cábacani liá'a warrúwaca, lináawida nawítee liúcha liá'a néebidauca. Jáíwa carrúni jináata naméda nacáwica nayá jájiu.

Liá'a saícai ínua yáaquerricoo linácu liá'a léebidauca

¹¹ Ne jiyá, washiálicuerri Dios shínaa, jimáaniu liúcha liáni quinínama máashiica. Jitée cáwicau machácani, máaquerri jiwówau Dios nácu, jiwáliaca jéebidauyu, canínaaca jicábacani, u'ínu jiyá nuchuáni nácu mamáarraca, jiáu jibéechalau, imíyaiyu jiwówa yáajchau. ¹² Jínua yáacoo linácue liá'a saícaica jéebidau Dios nácu, ujínda liácoo jiúcha liá'a cáwícashí jócai amáarra, linácuejiwa Dios máida jiyá, tánda linácueji líiwa jirru quinínama nanáneewa náa'a chóniwenaica. ¹³ Chócaja'a, Dios náneewa, yáairri nacáwica quinínama yánai lirrícu liáni éerrica, ya Jesucristo náneewa, cha léchchoo liméda áabai líiwa nalí saícai, ya líiwa saícai chuánshica lináneewa liá'a Poncio Pilatoca; nubánua jiyá, ¹⁴ jimédaque'e chaléjta nubánua, jócai jéewa jiwána nanáawidaca, jócubecha arrúnaa nucáita jiyá. Jiméda cháni cáashia línuctala liá'a Wawácali Jesucristoca. ¹⁵ Dios méda quinínama áabena licábacanaa chaléjta limáyu, liyáwa bácai Dios saícai wérri yáairri quinínama ita'aa, náibicha náa'a reyebínica liyá mawí máanui náucha ya náibicha náa'a wánacaleenaica, liyá mawí máanui náucha. ¹⁶ Liyáwa bácai jócai máanali, yáairri áabai camarrashiyu jinícta éenaa lirrúnicoo. Jiní báqueerri washiálicuerri éeneerritee licábacani, jócai'inaa léenaa licábacani. ¡Bácai Dios yáairri'inaa mamáarraca éerri! Cháwajani.

¹⁷ Náa'a wáalianai warrúwa líta'aa liáni cáinabica, jibánua nalí jócubecha máanui nacábacoo, jócubecha namáaca nawówau linácu liá'a nanéndani nayáca warrúwa nácu, níwata liá'a warrúwaca éewerri amáarraca, jiní wéni. Imáaca iwówau Dios nácu, liyáminaa yáa walí quinínama liá'a warrúnaani'inaa waliwoo, quéewique'e liméda walí saícai. ¹⁸ Jiwána naméda liá'a saícaica, quéewique'e namédacoo rí cubiniyu naméda saícaica. Jíiwa nalí nanéndaque'e nayúdau'inaa náa'a carrúni jináatanica. ¹⁹ Cháwaminaa nawáalia rí cubinique'e nayá, liáminaa nalí nadánani, yáairri'inaa nalí cabálininaa nabéechalau, náinuminaa liá'a nacáwica jócai amáarra.

Líiwa lirrú báitaa liá'a Timoteoca

²⁰ Timoteo, túya saíca liáni nuáni jirru jicáaji rícu. Ujéemi chuánshi matuínaami éerri rícu saí mawéniica, jiní jiácala liwíbanaa nalí náa'a chóniwénai máinai náacala léenaa, ne jiníni yáni léenaa; ²¹ ne áabi náa'a nanáawida nawíteu, liúcha liáni nawítee jócai yáawaiyi, shírreneu liúcha liáni léebidauca. Nusáta Dios yúcha irrú'inaa liáque'e irrú saícabee inácu'inaa.

Segunda carta de San Pablo a TIMOTEO

Nuédacaniu jinácu

¹ Nuyá Pablo, apóstolu Jesucristo shínaa, bánuerriu Dios wánacaala nácu, chaléjta Dios máyu'u liá'a cáwicashii Cristo Jesús nácu. ² Nutána jirru liáni cáashtaca liá'a Timoteoca, caníinai nucábaca jicá'a nucúulee. Nuwówai Dios wasálijinaa ya Wawácali Jesucristo liá jirru jidánani ya carrúni jináatau ya saícai wérri jinácu.

Wáiiwadedau Cristo nácu

³ Nuédacaniu'inaacu séewirrinaa jáicta nusáta nuyáwai Dios yúcha, ya nuá saícai Diosru éerrinacu ya táayee, liá'a nushírruedanirru saíca nuwítee, léjta nashírruedaumi náa'a nuwérrinaibimi lécchoo. ⁴ Nuédacaniu séewirrinaa jituí yáabi nácu, ya nuwówaiyu ta nucába jiyá, quéewiquinicta saícta wérri nuwówa. ⁵ Níwata nuédacaniu jéebidau machácani, quéechanacumi ruéebida ruwáalia ruá'a jirruída Loidaca ya jituwa Eunice, ya nuyá éebiderri lécchoo jiyácala cháí wáliacajani jéebidauca.

⁶ Tánda linácue nuárta jiyá, quéewique'e ujínda liácoo jiúcha liá'a jiwítee saícaica Dios yáni jirru, quéecha'inaami nusáta jinácu nuchánaa nucáajiu jinácu. ⁷ Ne Dios jócai yáa liyá walí áabai wíteeshi cáarruica, yáairriu walí áabai wíteeshi cadánani, caníinaa wacábaca ya wéewa watúyaco wayá jájiu. ⁸ Ubái jiyá jiiwadedau saícai wawácali nácu, ubái jiyá nunácueji lécchoo, nuyá naníquini cuíta manúmai rícula linácu liá'a Jesús bánuani wamédaca; báawachata, liá'a danáanshi Dios yáni jirru, jiwánta liá'a carrúni jináatabee ínuerri'inaaca linácueji liá'a chuánshi saícaica. ⁹ Dios wásedeerri wayái ya limáida wayá quéewique'e wamáacaque'e licáaji rícu quinínama wacáwicau, jócaita linácu liá'a wanísani wamédacai, níwata léwa liwówau jáni ya canínaaca licába wayá Cristo Jesús nácueji. Dios canínaa licába wayá quéecha'inaa jiní éerri újnibii. ¹⁰ Dios íyaderri walí canínaa licába wayá chóque'e, quéecha'inaa línu Jesucristo téerri'inaa wayá áacairra, liá'a márderrri máanalicai dánani, ya lirrícueji liá'a Dios chuánica lijéda jucámarranaa liá'a cáwicaishica jócai amáarra.

¹¹ Dios máaquerri nuyá nuiwaque'e liáni chuánshica, ya libánua nuyá léjta apóstolu ya qéewidacaica. ¹² Tánda linácueji liáni carrúni jináata nuyá quinínama. Ne jócu báí nuyá linácueji, níwata nuá léenaa tánashia nácu nuéebidai, ne nuyá yáairri léenaa liyá wálierri liwítee dánaniu quéewique'e nuiwa lichuáni mamáarraca, cáashia línuuctala'inaa liá'a amáarracta cáinabi.

¹³ Jéewidau léjta jicábau nuéewida liá'a chuánshi yáawaiyiica, liá'a jinísani jéewidacoo nácu nuájcha, ya jéebidaque'e mamáarraca, ya liá'a níinaashi wawáalianica wayáyuca macábaita Cristo Jesús nácueji. ¹⁴ Espíritu Santo dánaniyui yáairri wanácu, jítuya linácu liá'a chuánshi machácanica liá'a Dios máacani jirru.

¹⁵ Léjta jiáyu léenaa, quinínama cáinabi Asia shínaa ítesana, namáaca nuyái bácai, náibicha náa'a Figelo ya Hermógenes. ¹⁶ Wawácali carrúni jináataque'e licába náa'a léenajinai liá'a Onesíforo, níwata liyá íchabachu línu liyúda nuyá, ne jócu báí línu licába nuyá yáairri cuíta manúmai rícula. ¹⁷ Báwachata, jái'inaami línu Romalai, lichánau limúrru nuyái jócai wówa íyabau cáashia línu nunácu. ¹⁸ Wawácali carrúni jináataque'e licábacani, liyáli éerri jáicta amáarra cáinabijoo. Jiyá jáí yáa léenaa íchabachuca liyúda wayá Éfeso rícu.

2

Báqueerri soldado saícai Jesucristo shínaa

¹ Ya jiyá, Timoteo, nucábani jicába nucúulee, jéderri danáanshiyu liá'a Jesucristo yáani jirru. ² Liá'a jéeminica numáca íchaba chóniwenai náneewa, jéewidani náa'a washiálicuenaica jíisainica, náa'a éeneenai néewidaca áabi.

³ Jiyá saícai wérri léjta soldado Jesucristo shínaa, éewerri jiyá saícai áawita carrúni jináata naméda jiyá linácueji. ⁴ Jiní báqueerri soldado éewerri liwína áabai tráawaju, arrúnaa liyá linácuja éewaqué'e saícta liwácali cábacani. ⁵ Chacábacanaa, liá'a caséwicacaica, jócai éewa lirríshibia liá'a premioca, jóctacala liséwica léjta licábacanaa liséwicau'inaa. ⁶ Liá'a tráawajeerri bacháida lícu, quéechanacu arrúnaa litráawajaaca, quéewique'e liáwinaami léewa liáwaqueda líta liá'a liáabanica. ⁷ Jédacaniu linácu liáni numánica jirru, liá'a wawácalica liwánaminaa jiá léenaaca quinínama.

⁸ Jédacaniu Jesucristo nácu, cawerrimicoo máanalicaí yúcha, David táqueerrimi; léwa chuánshi léewidani wayá nácu, wéewaunaa wáacoo áacairra ya núiwadedani. ⁹ Linácu liáni chuánshica nuwánta carrúnatabee, ya nabáji nuyá léjta báqueerri cáinuacai; ne liá'a Dios chuánica jócai bájiu. ¹⁰ Tándawa nuwánta quinínama, quéewique'e numédaqué'e saícai nalí náa'a Dios wínanica, quéewique'e nayá néenaaque'e náacoo áacairra, liá'a saíctai wérrica, ya jócai amáarra Cristo Jesús nácu.

¹¹ Liáni yáawaiyíi wérri:

Máanalicta wayá linácu, cawiminaa wayá liájcha lécchoo;

¹² Carrúni jináatacta wayá linácu, wawáaliaminau washínau liájcha liwánacaalactalaca;

ya wabáyacta lináwa wáa léena linácu, chacábacanaa libáya wanáwa lécchoo;

¹³ jócta machácani wayá, liyá mamáarracai méda machácani, níwata jócai éewa limáaca licábacanau, le licábacanaaja lierra.

Báqueerri catráawajaacai saícai wérri

¹⁴ Jédacaniu séewirrinaa nalí linácu liáni: Limá nalí Dios náneewa u'icáita yáacau linácu jilierra chuánshi. Náa'a cáitenai jócai saícai, méderri máashii nalí náa'a éemenai nayácani. ¹⁵ Jiméda quinínama tánashia jéewani jimédaca, Dios náneewa jicá'a báqueerri washiálicuerri catráawajaacai méderri saícai, jócai éewa báica, éewiderri saíca léjta licábacanaa liá'a Dios chuánica yáawaiyiica. ¹⁶ Ujitáania chuánshi máashii cáinabi íta sái, jiní wéni, léca liá'a natáaniani nácu cha, yúquerri nayá mawí máashiiquictala, ¹⁷ ya liá'a néewidacalaca cáarralerriu chaléjta liá'a bálinaaalashi cachánaninica. Léwa libésunau liáni náajcha náani washiálicuenai nají'inaa Himeneo ya Fileto, ¹⁸ náawa yáainiu náani báawachala liúcha liá'a yáawaiyiica; namá'ee linácucha liá'a wacáwiactacoo jái bésunacuwei, ya jinaneneu nacáarraleda chacábacanaa náa'a áabi éebidenaica. ¹⁹ Ne Dios máaca áabai liárrubai cadánaniyaca, tánda litánaa nalí: "Liá'a wawácali yáirri léena náa'a lishínaaca", ya "Quinínama náa'a sátenaicoo Dios yúcha, arrúnaa nashírique'iu liúcha liá'a jíconaashica".

²⁰ Waméda áabai cuíta máanui cábacanaa: Áabai cuíta máanui, jócai báabajuta oro yáca ya warrúwa ái néeni já'a, lécchoo áicuba ya bádánicaishi, áabi namédaniyu saícai, ya áabata mawí cuíta lícu sái. ²¹ Cháwa libésunacoo á'a cuíta wawácali shínaaca. Ne wayácta majíconaa quinínama máashii yúcha, cháiminaa léjta liá'a cawéninamaica, yáairri saíca wawácali cáaji rícu, méderri'inaa quinínama méenaami saícaica.

²² Jidánau liúcha liá'a máashiica icúlinai wíteeca. Jimúrru jiyá machácaniyu ya jéebida mawí, caníinaa jicába, ya saítaque'e jiwówa, náajcha náa'a quinínama chóniwenai wáalianai nawówau masácula nasátacoo Wawácali yúcha. ²³ Ujiméda liwánacaala náa'a cáitenai matuínaami, jicá'a náa'a chóniwenai mawíteeni, jái jái léenaa índeerri ínuua yáacashi. ²⁴ Báqueerri washiálicuerri tráawajeerri wawácalirru, jócai jínaniu línua yáacacoo, báawachata, arrúnaa saíca limédacoo quinínama yáajcha, arrúnaa éneerri léewida saíca, ya arrúnaa liwántaa quinínama. ²⁵ Ya jíarra imíyayu jiwówa yáajchau náa'a médenai lijúnta máashii, jínda Dios náawida nawíteejoo náaque'e léenaa liá'a yáawaiyiica. ²⁶ Nawítee cáwiaque'iu, néewaqué'e najiácoo liúcha liá'a cachálujuedacaica Wawásimi wáliierri nayá mawítee, limédaque'e náajcha léjta liwówainica.

3

Chítashia nacábacanaa náa'a chóniwenai urrúnictala amáarra cáinabi

¹ Ya lécchoo arrúnaa jái léenaa, liá'a éerdi éenamicojoo línuminaajoo éerri carrúnatai'inaa. ² Náa'a chóniwenai cadéniminaa nayájoo, caníinaaminaa wérri nacá'a nawárruanu, wachósuni ya cábadedeenaicoo nayá jájiu. Natáaniaminaajoo máashii Dios nácu, jócuminaajoo néewidajoo nasálijinaarru; nayáminaa quiní'inaajoo máj nalí, quiní nabústaniijoo, jóca'inaa náa'a licáarruninaa liá'a Dios máni nácuha. ³ Jiní caníinai nacábacoo, jiní carrúni jináataca nacába áabi, nayá catáaniacani, nanúma yúwicau, jócuminaa néenaa nawánacaalacoojoo liúcha liá'a máashiica; nayá liyájurricani, najínai'inaa quinínama liá'a saícaica. ⁴ Nayá cachálujuedacani, jócani cawáunta, nayáminaa cashiámuni wítee wachósuni, namúrruminaa léjta nawítee máashii wówau'u, méewanita múrru Dios. ⁵ Namédaminaa újnii jicá'a náa'a éebidenaica ne újni namá nayáca, ne íyada nayá léja liá'a máashii namédanica. Níwata nayá jócai néebida Dios chuáni dánani. O'iwína yáacoo náajcha náarra chóniwenai. ⁶ Níwata nayá néenaa náa'a wárruenai lirrícula liá'a cuítaca nachálujueda náa'a májinani ínaca, cashiámuni jícona, liárdanica quinínama wíteeshi máashiica, ⁷ nayá séewirrini éewidacoo, ne jócu néenaa náa léenaa linácu liá'a yáawaiyiica. ⁸ Chaléjta náa'a camálicai jí'ineenai Janes ya Jambres, jáiwa naméda máashii Moisés júntai, léquichoo náa'a chóniwenai jócu néewida liá'a yáawaiyiica. Jiníwata washiálicuenai nawítee máashii wérri najíconaiyu, máashiderru, jócani éebida linácu. ⁹ Ne quiní'inaa namédani bájjalajoo, níwata náa'a quinínama náa léenaajoo chóniwenai mawíteeni, chaléjta nabésunaucoo náa'a chámataca Janes ya Jambres Moisés júnta.

Pablo úiwa Timoteorruni liá'a limédani'inaaca

¹⁰ Ne jiyá Timoteo, jái éewidacuwai linácu líani nuéewidau chóniwenai, léjta nucábacanaa yáayu, nuwówaini numéda séewirrinaa, nuéebidanica, nuyá jócai íiwirri wówa áawitate naméda nulí máashii, ne caníinaa nucába chóniwenai, ya nudánani nuwántaque'e quinínama, ¹¹ léjta nacánaquedau nuyá ya carrúni jináata numácoo. Jái léenaa quinínama liá'a nubésunaucoo á'a Antioquía, ya Iconio, ya Listra, nacánaquedau nuyá carrúni jináata, ne nuyá liá'a wawácali túyerri nuyá quinínama yúcha. ¹² Yáawaiyii waliáni, quinínama náa'a wówenai nayáca saícai wérri Cristo Jesús yáajcha, nabésunedaminaa carrúni jináatabee. ¹³ Ne náa'a máashiinica, ya náa'a cachálujuedacanica mawíminaa máashii náacojoo, nachálujuedaminaa ya áabi chálujueda nayá lécchoo.

¹⁴ Jiyá yáairri cabálini quinínama linácu liá'a jéewidanicoo nácu, yá jéebidau'uni. Jiníwata jiyá ái yáa léenaa tánashia éewida jiyái. ¹⁵ Jédacaniu samálita'inaami jiyá yáairri léenaa Dios chuáni, jái éewa léewida jiyá ya litée jiyá áacairra,

jéebidauca Cristo Jesús nácu. ¹⁶ Quinínama liá'a Dios chuáni tánerricoo sáicai wérri, ya Dios yáani walí, sáicai léewidaca ya liárta wayá, quéewique'e lichúni wayá, léewidaque'e wayá, áabai wíteeshi machácaniyu, ¹⁷ quéewique'e liyá washialicuerrri Dios shínaaca, éeneerri limédaca quinínama, wáaleerri quinínama liwíteu ne yáirri léenaa léewaque'e liméda quinínama méenaami sáicai.

4

¹ Dios náneewa ya Cristo Jesús náneewa, líinuminaa jicá'a reyjoo, líiwa najíconaajoo, náa'a cáwinica ya náa'a máanalínica ne numá jirru bájjala, ² jíiwa Dios chuáni liá'a sáicaica, ya mamáarraca jiyáca jáicta léerdi ya jócta léerdi, jiwána léewidaca, jiárrani, ya jiá jidánani, jéewidau cawáunta ya u'iiwirri jiwówa. ³ Líinuminaa léju liá'a léerdica, náa'a chóniwenaica jócu nawánta néewida sáicai chuánshicojoo, namédaminaa nawíteeyu liá'a nawówaini namédaca; namúrruminaa manuába qéewidacani néewidaminaa léjta nawówau néemicani. ⁴ Nanáawida nawójunaa lirrú liá'a yáawaiyiica, namédaminaa quinínama liwánacaala liá'a chuánshica. ⁵ Ne jiyá wálierri séewirri liá'a sáicai wíteeshica, jiwántaque'e carrúni jináatabeeca, jiméda mamáarraca jíiwa Dios chuánica, jiméda machácani jishínaa tráawaju.

⁶ Jái urrúni náinua nuyái, nucáwica nuáni Dios cáaji rícu. ⁷ Nuyá yáairri machácani nuéebidaca mamáarraca, áawita cacháninabee ínu nútala, léjta báqueerri washialicuerrri ínu yáaquerrri jináwiu rícu. Nunísa nuínu chaléeni nuéewactala nuínuca, nuyá jócai numáaca nuéebidauca Dios chuáni nácu. ⁸ Chóque'e nushínaa premio nénda nuyá, nugáananica, ne liá'a nuwácali liá'a chóniwerri éewerri licábaca liá'a máashii o liá'a sáicaica, liyáli éerri lámínaa nulíjoni. Léeminaa liá'a nulí ya nalí náa'a quinínama náa'a caníinaani cába liyá, néndenai liyá cáashia línuca.

Pablo éewidacala bácai Timoteo

⁹ Jiméda quinínama jínuque'e madéjcanaajoo jicába nuyá. ¹⁰ Ne liá'a Demas caníinai cába mawí liá'a éerri shínaaca, jáiwa limáaca bácai nuyái, jáiwa liáwai Tesalónica néerra, Crecente liáu déecuchala Galacia, ya Tito yáa Dalmacia néerra. ¹¹ Bácai Lucas yáa nuájcha, jimúrru nulí Marcos ya jindani jiájchawoo, níwata yúderri'inaa nuyá tráawajorru. ¹² Liá'a Tíquico nubánuani Éfeso néerra. ¹³ Jáicta jínujoo jinda nushínaa capa, numáacani Troas tána íbana néeni liá'a Carpo. Lécchoo jinda nushínaa cáashta, ya náa'a cáashta báinacu sánami, jí'ineenai pergamino.

¹⁴ Alejandro jiárru shínanaa, máashii wérri médacoo nuájcha. Liyá wawácali lipáida liyájoo, léjta linácu liá'a limédanica. ¹⁵ Jitúyau jiyá liúcha, níwata máashii médacoo wajúnta linácue líani wéewidanicoo nácu.

¹⁶ Quéechanacu nutáania nubícaubaliu nanáneewa náa'a wánacaleenaica quiní yúda nuyá, quinínama namáaca bácai nuyá. Nunénda Dios jócubeecha licóbra liúcha liá'a máashii namédanica. ¹⁷ Ne liá'a nuwácalica liyúdawa nuyái, ne liá nudánani quinínama nutéque'e líeni nuiwa Dios chuáni, liá'a chuánshi sáicaica wásedeerrica, quéewique'e néemicani quinínama náa'a jócani judíobini. Cháwa wawácali túyerri nuyá liúcha liá'a carrúnatai újni cháawi quíirrai núma rícuca. ¹⁸ Liá'a nuwácali litúyaminaa nuyá quinínama liúcha liá'a máashiica, liwáliaminaa nuyá lishínaa liwánacaalactaca éerri ítala. Wacábactala balíbalibee ne liyá yáawaiyii, cháí'inaa.

Nutáa jirru ya nuá jirru sáicai nuájumirrau

¹⁹ Nuédacaniu Prisca nácu ya Aquila nácu, ya náa'a tána éenajinaica Onesíforo.
²⁰ Erasto liá'a máacau Corinto néeni ya Trófimo numáaca bálínerru á'a Mileto néeni.
²¹ Jimédawa jidánijoo jíinu uníabi béechajoo. Nabánua jirru nédacani'eewoo jinácu
Éubulo, Pudente, Lino, Claudia ya quinínama éenajinai éebidenaica Cristo nácu.
²² Liá'a Wawácali Jesucristoca liyá jíájcha. Dios cámušheda iyá liwíteeyu quinínama
irru.

Carta de SAN JUDAS

Nuédacaniu Inácu

¹ Nuyá, Judas, cashíruedacai Jesucristo shínaa ya Santiago éenajirri, nutána liáni cáashtaca nalí náa'a chóniwenai canínaani Dios wasálijinaa cábaca ya limáida nayá, náa'a Jesucristo túyanica. ² Irríshibia iyá máanui bájjiala carrúni jináata, saíctacta iwówa ya canínaabee.

Náa'a éewidenai númashi yúwica

³ Nuéenajinai canínaani nucábaca, nuwówai nutána máanui wérrí linácu liá'a wásedeerri iyá ya chacábacanaa nuyá lécchoo, ne chóque'e nucába rúnaacala irrú, quéewique'e íinua yáacacoo linácu liá'a éebidauca quéechamite léejueda nalí náa'a Dios shínaaca. ⁴ Níwata linácu nachálujueda nawárruacoo íbirra áabi chóniwenai, nalí liá'a chuánshi Dios shínaa líyadanica quéechamite linácula liá'a náucaquictalacoo. Náa'a washíalicuenai máashiicanica, náa'a pénsenaica canínaaca Dios cába wayá bájjiala, jócuminaa carrúni jináata licába wayájoo quinínama liá'a máashii wamédanica, ya namá Jesucristocala jócai wánacaala wayá jiní wawácalicalani.

⁵ Báawita iyá aí yáa léenaa, nuwówai édacanicoo liá'a Wawácalica, liáwinaami lijéda náa'a chóniwenai Israel shínaaca Egipto lícucha, limárda nayái náa'a jócanimi éebida. ⁶ Ya nalí náa'a ángelbini jócani máacau sáica, jiníwata néechate chúnsai náarru, Dios wáaliani cuíta manúmai catáwacai ya jócani amáarra, liyáali éerri máanui Dios mácta'inaa tánashia yáau áacairrai ya tánashia yáau infierno rículai. ⁷ Chacábacanaa léjta náa'a ángelbinica, lécchoo náa'a chacáalee jí'ineenai Sodoma ya Gomorra ya náa'a chacáalee léema nácu sánaca, naméda'inaa náa'a rumbabini médanica, ya naínda natée nayá máashiiquictala lijúnta liá'a licábacanaa. Tánda nasúfria carrúni jináatami liá'a chichái jócai amáarra ya namáaca náiiwanau chacábacanaa quinínamarru.

⁸ Báawitate náa léenaa liérta, náarra washíalicuenai lécchoo, nayá léjta dajuíshi rícula, nasáculéda nanáanaiu, nacháani liá'a wánacaleerri wawácali chuánica ya nacáitadede nanáawa náa'a wánacaleenai mawí. ⁹ Liyája liá'a ángel Miguel, liá'a wánacaleerri máanui mawí náucha náa'a áabi ángelbinica, quéecha'inaami líinua yáacacoo lijúnta liá'a Wawásimica quéewique'e léda liúcha Moisés máashiicaimi, jócu léenaa liúca chuánshi máashiiyu, léerrimi'e limáni lirrú: “¡Liá'a Wawácali liárta jiyájoo!” ¹⁰ Ne náarra washíalicuenai natáania máashii linácu liá'a jócai náa léenaa; ya liá'a náani léenaa cábacanaa, léjta náa léenau'u cuéshinaica jiníni wítee, namédani chúnsai'inaa náucacooyu.

¹¹ ¡Áchunu carrúni jináata nayá! Quéewique'e wínenai léjta chacábacanaa liá'a Caínca. Linácu nagáana warrúwa nanáawawai, léjta liá'a washíalicuerri jí'ineerri Balaam, ya léjta liá'a jí'ineerri Coré, máanalini jócala léemi nalí namáni nácuha. ¹² Náa'a báinatánica shímashi caníinacta nacábacoo náiiibi éenajinai ya ijúnicaí saíctacta naméda nawówau. Liyáali éerri náayactaca ya náirra saíctai wérrí nawówa, jócu náyada nayáu cawáunta. Cháni léjta pastorbini natúyenaicoo nayá jájui. Cháni léjta liá'a sánai jinírru shiátai, litéeni liá'a cáulica. Cháni léjta banácali jócai yáa lítau léerdi rícuu, máanalí chámaichu ya lijíchu éerruau. ¹³ Cháni léjta marrádaca carrúnatai wérrí manúá shínaaca, náucani léjta licáli náa'a máashii

namédanica, wáneerri báinata nayá. Cháni léjta sáalii yúquenaiu nájabaa yúchau, yéenai yúquenai'inau lirrícula liá'a mawí cataawacabee jócai amáarra.

¹⁴ Lécchoo liá'a washiálicuerri jí'ineerri Enoc, liyá sietechu, Adán yáawinaami, litáania Dios lijí'inaa nácu, limá'ee nanácucha náa'a chóniwenaica: “Nucába wawácali, ínuca íchaba wérri ya íchaba wérri lishínaa ángelbini yáajchau, ¹⁵ licábaque'e cajícónaani ya jiní jíconaa quinínama washiálicuenai, ya liúcaque'e quinínama náa'a máashiinica, quinínama máashii namédanica nalíwoo, ya liá'a quinínama chuánshica jócai sáicanata namáca, léjta máashiicani cajícónaani namánimi linácucha.” ¹⁶ Quinínama najútau, quinínama náasacala, bácai namúrru nalíwoo sáicaque'e nayá. Natáania wachósuniyu, ya natáania áabi nácu újni sáica néedaque'e náucha sáicabee nalíwoo.

Liárrani náa'a éebidenai

¹⁷ Ne iyá, caníinaani nucába nuéenajinaiu, édacaniu linácu náa'a apóstolubini wawácali Jesucristo shínaa ¹⁸ mánimi nácuca: “Liá'a éerri éenamictala'inaa nayáminajoo náa'a chóniwenai cásacalacani, nayáminaa áabena náajcha náa'a wówenai naméda liá'a máashiica.” ¹⁹ Nayáwa náarra wówenai nashírredacoo; naméda nawíteu léjta nawówau ya jinínirru Espíritu Dios shínaa. ²⁰ Ne iyá, caníinaani nucábaca nuéenajinai, iyá sáica cabálininaa majícónaa linácu liáni éebidani nácu. Isáta Dios yúcha índa litée iyá liá'a Espíritu Santo.

Isáta Dios yúcha índa litée iyá liá'a Espíritu Santo.

²¹ Iyá caníinaani icába Dios mamáarraca ya inénda liá'a éerrica linácu liá'a Wawácali Jesucristoca, carrúni jináata wayá linácueji, liá walí licáwica jócai amáarra. ²² Carrúni jináata icába náa'a jócani éenajta éebidaca. ²³ Áabibi iwáseda ijéda nayá néenee chichái yúcha, ya carrúni jináata icába náa'a áabica, áawita itúyacoo náucha ya máashii icába lécchu liá'a náabala natéenica casáculaica máashiica nayá.

Liá sáicai Diosru liájumirrau

²⁴⁻²⁵ Liyá Dios bácai rími, liá'a wásedeerri wayá, wáaleerri danáanshi litúyaque'e iyá jócubecha iméda ijíconau, ya quéewique'e líyada iyá jiní wérri jíconaa ya sáicta wérri iwówa lináneewa balíbalibeeca. Liyája liá'a balíbalibeeca, máanui wérrica, liá'a cadánanica ya liwánacaalauca, linácu liá'a Wawácali Jesucristoca, quéecha'inami, chóque'e ya mamáarraca. Chácajani.